

nbis. K. 9454
3

ქაღაპეზანი

იმერეთის ეპისკოპოსის

გაბრიელისა

თქმულნი 1870—1884 წლებში

ტ. მ. შ. ი. მ. მ. რ. ე.

გამოცემა მეორე

ჭუთანი.

სტამბა „ძმობა“, კახაკოვის ქუჩა № 17.

1913 წ.

ს. კ. 9454
3

Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

Κωνσταντίνος Επὶ τῶν ἁγίων

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა

კვირიასა ზედა მეზვერისასა და ფარისევლისასა.

მონი კაცი აღვიდენ ლოცვად ტაძარსა შინა, ერთი ფარისეველი და ერთი მეზვერე (ლუკა 18, 10).

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! იგავი ფარისეველსა და მეზვერესა ზედა იპყრობს თვის შორის ვრცელსა და ღრმასა ქრისტიანულსა ზნეობითსა სწავლასა, ამისთვის კვალადვე განვიხილოთ. იგი დღეს აღსაშენებელად სულთა ჩვენთა. მონი კაცი აღვიდენ ლოცვად ტაძარსა შინა, ერთი ფარისეველი და ერთი მეზვერე. მინ იყო ფარისეველი? სახარება ხშირად იხსენიებს მათ და ცხადად აღწერს მათთა სულიერთა თვისებათა. ფარისეველნი იყვნენ კაცი სწავლულნი, მწიგნობარნი და ერისაგან პატივცემულნი. ბარნა მათი ზნეობა და ყოფაქცევა სრულიად წინააღმდეგი იყო, იმ ზნეობისა, რომელსა მოითხოვდა და ასწავლიდა უფალი ჩვენი იესო ქრისტე. სჯულსა აღასრულებდენ იგინი გარეშეობით, საჩვენებლად კაცთა, ხოლო დაფარული მათი შინაგანი თვისება იყო ბოროტი, ამპარტავანი, აღვსებული შურიტა და ანგარებითა. ბარნა ყოვლიფერზე უცუდესი ის იყო მათ შორის, რომ ფარისეველნი არ გრძნობდენ თავის სიცოდვეს, არამედ თავნი თვისნი მიაჩნდათ მართლად, სათნოდ და წმინდად. უფალი ჩვენი იესო ქრისტე წინააღმდეგ ამისა ასწავლიდა ყოველთა კაცთა, რათა შეიძინონ შინაგანი კეთილი, პატიოსანი და წმინდა ხასიათი, და მით გარეგანიცა თავიანთი ყოფა-ქცევა გაიწმინდონ, გაკეთდენ და გამშენიერდენ.

მინ იყვნენ მეზვერენი? იგინი იყვნენ ხარკის მომბოჭველნი, მთავრობისაგან დაყენებულნი, ხშირად აწუხებდენ ხალხსა თვისითა ანგარებითა და უსამართლოებითა, ამისთვის იგინი

სძულდა ყოველს კაცს, ასე რომ მეზვერე და ცოდვილი ერთი თქმა იყო.

ახლა ვნახოთ, როგორ ილოცეს ამ ორთა პირთა ტადარში.

ზარისეველი იგი წარსდგა, ესე იგი, ფარისეველი რომ საყდარში შევიდა, სულ ყველაზე წინ დასდგა, როგორც ახლავე დავინახავთ ამპარტავანებით, რადგანაც თავი თვისი ყველაზედ უმჯობესად მიაჩნდა. მაგრამ აქედან ნუ ვიფიქრებთ, რომ საყდარში წინ დადგომა ყოველთვის ცოდვა იყოს, ოღონდ კი ამპარტავანებით არ დადგეს კაცი წინ. ზოგიერთნი წინ დადგებიან საყდარში, რათა უმჯობესად გაიგონონ ლოცვები და კარგად დაინახონ სამღვდელო მოქმედება; ამისთანა შემთხვევაში წინ დადგომა არ არის ცოდვა.

ღმერთო, გმადლობ შენ, რამეთუ არა ვარ, ვეთანტა სხვანა განა, მტაცებელი, ცრუ, მემრუშე, — ესრედ დაიწყო ფარისეველმა ლოცვა თვის გულში.

პირველი შეხედვით იგი თითქოს კარგად ლოცულობს. მართლა, დიახ კარგი და პატიოსანი არის, თუ კაცს არ უქნია ის ცოდვები, რომელსაც იგი ახსენებს, კიდევ ყოველი ღონის ძიება უნდა იხმაროს კაცმან, რომ არ იყოს იგი მტაცებელი, მემრუშე. ბარნა ფარისეველის ლოცვაში პირველად ის არის ცუდი, რომ ის თავს იქებს. ძაცი გონიერი და თავმდაბალი თავის თავს არაოდეს არ იქებს. თუ ღირსია ქებისა — სხვანი უნდა აქებდნენ მას, და არა თვითონ თავის თავს. მაგრამ ამაზე უარესი ის იყო, რომ ფარისეველი თავის თავს იქებდა დროსა ლოცვისასა, მდგომარე ღვთის წინაშე. ნასწავლი იყო იგი, წაკითხული ექნებოდა ღვთისნაგან, რომ ლოცვაში კაცს უნდა ჰქონდეს სული შემუსვრილი და დამდაბლებული; ლოცვაში კაცი თვითონვე უნდა ამტყუნებდეს თავის თავს, ცოდვებს ნანობდეს, ღმერთს თავის უღირსებას შეაბრალებდეს. ნაცვლად ამისა, ფარისეველი თავის თავს აქებს. მერმე რით? მტაცებელი, ცრუ და მემრუშე არა ვარო! ამით როგორ უნდა იქოს კაცმა თავი? თუ მაინც-და-მაინც კაცმა თავის ქება მოინდომა, და ისიც არა ლოცვაში, არამედ სხვა დროს და სხვისაგან, ის უნდა მოიხსენოს, თუ რამე კეთილი უქნია და

ნაყოფი გამოუღია, და ისიცა ღვთის მადლს და შემწეობას უნდა მიაწეროს. წარმოიდგინე, მაგალითად, რომ ერთი ვინმე ხელმწიფის კარის კაცი წარუდგა ხელმწიფეს, ჯილდო მოითხოვა მისგან, და ასე იქო თავი: ხელმწიფე! მე შენ არაოდეს არ მოგატყუე, შენი ხაზინა არ გამიქურდავს და შენი სახელი არ მიგმობია. ნუ თუ ხელმწიფე მოიწონებს ამის სიტყვას და ჯილდოს მისცემს? არა ვგონებ; არამედ ესრედ უპასუბებს: მე შენ ჩემი ხაზინის გასაქურდლად და ჩემი სახელის საგმობლად არ დამიყენებხარ, არამედ მოგანდვე საქმე გასაკეთებლად. **თუ** კარგად გააკეთე ის საქმე, შევიტყობ და დაგაჯილდოვებ, შენი ლაპარაკი რა საჭიროა. მზგავსადვე ამისა უპასუხებს ღმერთიც ყოველსა კაცსა. საკმაო არ არის, ძმანო ჩემნო, რომ ქრისტიანე კაცი ცოდვებს არ იქმოდეს, არამედ სათნოებაც უნდა ჰქონდეს. არ გეყოფა შენ სულის საცხოვნებლად მარტო ის, თუ მტაცებელი არა ხარ, არამედ მოწყალეობაც უნდა გქონდეს; მცირე არის, თუ სიცრუე არ გიყვარს, სიმართლისათვის თავი გადადებული უნდა გქონდეს; არა თუ მემრუშე არ უნდა იყო, არამედ გულშიც უნდა არ გაარონიო უწმინდური აზრი, ქალსაც არ შეხედო ცუდის აზრით...

არა ვარ, ვითარცა მეწვერე ესე...

ფარისეველმა არა თუ თავის თავი იქო, არამედ ამაზედ უცუდესი ჰქმნა: იმან თვისი მოყვასი განიკითხა და შეარცხვინა. მოყვასის განიკითხვა და დაწუნება ყოველთვის ცოდვა არის, გარნა ლოცვაში უდიდესი ცოდვაა. ლოცვაში, როგორც ზემორე ვსთქვით, კაცი თავის თავს უნდა დაიწუნებდეს, კიდევ მართალი და კარგი კაციც რომ იყოს, და არა სხვას ვისმეს მოყვასთაგანს განიკითხავდეს.

ვიძახნაკ ორ გზის შაბათის შინა, — ესრედ გააგრძელა ფარისეველმა თვისი ლოცვა. აქაც იგი თავის თავს იქებს, მაგრამ ახლა თითქოს სიმართლით. მარხვა, ათეულის შეწირვა, მართლა კეთილი საქმე არის და სჯულიც მოითხოვდა ამას. ბარნა აქაც, გარეშე მისა რომ, როგორც ვსთქვით, ლოცვაში კაცმა თავის თავი არასფერში არ უნდა იქოს, წინაპირველად ის უნდა შევიტყოთ, როგორ მარხულობდა ის კაცი. მარხვას და ლოცვას რისთვის ასრულებდა იგი? ის მარხულობდა გარეშეობით, საჩვენებლად კაცთა; მსხვერპლსაც და ლოცვასაც

აღასრულებდა ამ ნაირად და ამისთვის; გარნა შინაგანსა ცუდსა ხასიათსა არ იშლიდა, ამისთვისაც მისსა მარხვასა და შეწირვასა არ ქონდა მადლი ღვთის წინაშე. შოველი გარეგანი მოქმედება იმით აიწონება და დაფასდება ღვთის წინაშე, რა განზრახვით არის, რომელი წყაროისაგან მომდინარეობს. მარხვა, მსხვერპლის შეწირვა, ლოცვა მაშინ შეფერაცხება კაცს მადლად, როდესაც იგი იმის მომდინარეობენ ჭეშმარიტის სინანულისაგან, როდესაც იგი გამოთქვამენ შინაგანსა კაცის გრძნობასა, როდესაც იგი დახატვენ ჭეშმარიტსა სახესა კაცის სულისასა. შარისეველი სასმელს და საჭმელს გამოიცვლიდა და ხასიათსა და ყოფა-ქცევასა არა; ხოლო ჩვენ, ქრისტიანეთა, სასმელი და საჭმელი გამოვიცვალეთ, მსხვერპლი შევსწიროთ ისე და იმ განზრახვით, რომ ესენი შევწეოდეს სულიერსა ჩვენსა წარმატებასა და სისრულესა.

ხოლო მეზვერე შორის სდგა...

მეზვერე შორის, ანუ უკან იდგა, როგორც სჩანს, სიმდაბლით. თუ საყდარში კაცი უკან, შორს მისთვის დადგა, რომ მყუდროდ იყოს, თვალები და გონება არ დაეფანტოს და მეტადრე სიმდაბლით და მორიდებით ილოცოს, ეს დიახ მადლი იქნება; გარნა, როდესაც ზოგიერთნი უკან კარების სიახლოვეს მისთვის დადგებიან, რომ მალე გავიდენ კარში, ლოცვის გათავებას არ მოუცდიან, ეს ცოდვა არის.

ანა აკადრებდა თვალთა შე ახალვად.. შარისეველის მრავალმეტყველობა იყო ნიშანი მისი მოკლე და მცირე გრძნობისა; ხოლო მოკლემან მეზვერის სიტყვამან გამოაჩინა ღრმა და წმინდა მისი გრძნობა.

გეტყვათ თქვენ, გაძღამავდა ესე...

სჩანს, რომ თვით ლოცვა მისი ან გაამართლებს კაცს, ან გაამტყუნებს, ამისთვის, რომ ლოცვაში კაცი უნებლივად თავის სულის და გულის მდგომარეობას გამოაჩინს და გამოხატავს.

და ესრედ, თუ შენი ლოცვა, ძმაო, ღრმა არის, აღვსებული ძლიერითა გრძნობითა, აღძრული ჭეშმარიტითა სინანულითა, იგი შენც გაამართლებს და გაცხოვნებს, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ღმერთმან. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კვირიაკესა ზედა ფარისეველისასა და მეზვერისა.

ღმერთო, მილხინე მე სოდვილსა ამას.
(ლუკა 18, 13).

მოკლე იყო ლოცვა მეზვერისა მის, გარნა იგი გამოდრიოდა სიღრმისაგან გულისა მისისა. ჩვენ მრავალ სიტყვებს ვიტყვით ლოცვაში, მაგრამ ისინი არიან ცალიერი სიტყვა, უქმი ხმა. მლოცულობთ ერთხელვე მიღებულითა ჩვეულებითა, და ფანტულითა გონებითა, არ ვფიქრობთ, რას ვიტყვით, ან რას ვიქმთ. ამისთვის ძვირად მივიღებთ მას, რასაც ვითხოვთ ლოცვაში.

სამი ნაკლულევანება აქვს ჩვენს ლოცვას, რომლისა გამო იგი ხშირად არა თუ სასარგებლო შეიქნება, არამედ უკანონო და წინააღმდეგი. პირველად ჩვენ ვლოცულობთ მოუმზადებელად, მეორედ ვლოცულობთ, მაგრამ მართლა კი არ გვსურს გულ-წრფელად, რასაც ვითხოვთ, ბოლოს, ლოცვაში ერთსა ვითხოვთ, საქმით კი სხვას ვიქმთ.

ამისთვის განვიხილოთ, რა დიდი და როგორი უნდა იყოს ჩვენი გრძნობა და განწყობილება წინად ლოცვისა, თვით ლოცვის დროსა და შემდგომად ლოცვისა.

პირველ ლოცვისა საჭიროა მომზადება, დალაგება სულისა და გულისა. ზარკელ ლოცვისა დაწყებადმდე განამზადე თავი შენა და ნუ აქმნება, ვათარცა კაცო გამოძცდელი ღვთისა, იტყვის ისუ ზირაქი (18, 23). ძაცი ვინმე ხელმწიფესთან წარდგომად თუ მიდის, ბეჯითად მოამზადებს თავის თავს, უკეთესს ტანისამოსს ჩაიცვამს, სიტყვა-პასუხს მოამზადებს და დააღაგებს. ღვთის სახლში მიდიხარ, ღმერთს უნდა წარუდგე, ნუ თუ ეს

შეიძლება მოუშაადებლად? წინაღვე უნდა იფიქრო, ვინ ხარ შენ, სად მიდიხარ, რას აპირობ.

ვინ ვარ მე? მართი საწყალი ცოდვილი ქმნილება, მოკლებული ყოველსა სულიერსა ღირსებასა, სუსტი, მომაკვდავი, ღირსი ყოვლისა სასჯელისა, რომელსაც თავის თავად არაფერი აქვს, არაფერი შეუძლია.

სადა უარ ახლა? წინაშე ღვთისა, რომლისაგან ძრწიან ხერუფიანი და სერაფიანი; და რომელსა შეუძლია ერთი წამისყოფით მტვრად გარდამაქციოს; გარნა ამასთანავე—წინაშე ყოვლად მოწყალისა მამისა, რომელი ხედავს ჩემს გულს და უყურებს, რა სულიერს ძღვენს მივართმევ მას.

რას ვაპირობ? უბნობას ღმერთთან, დიდების მეტყველებად ყოვლისა მპყრობელისა; მადლობის შეწირვად ყოვლად მოწყალისა, ლოცვად ყოვლის შემძლებელისა, ლოცვად და ვედრებად არა ჩემით და ჩემგან, არამედ სახელითა უფლისა იესო ქრისტესითა.

თვით ლოცვის დროს საჭიროა და მიუცილებელი, რომ ჩვენი გრძნობა, განზრახვა და სული ეთანხმებოდეს ლოცვაში წართქმულ სიტყვებსა, რომ ნამდვილად გვსურდეს ის, რასაც წარვსთქვამთ სიტყვებით. მაგალითებრ, როდესაც ჩვენ ვიტყვით: აჟაჟნ ნება შენა, მაშინ არა არისა ჩვენს გულში წინააღმდეგი ამ სიტყვებისა? მსახოვთ ღმერთსა ჰურა ჩვენს არსობასა მოგვეჩვენე ჩვენ ღმერთს, გარნა, ვაი, თუ საიდუმლოდ გულში გვაქვს აზრი ხორციელისა საზრდოისა, ხოლო სულიერნი მოთხოვნებიანი დაგვაფიწყდა? ვიტყვით: გგახსენ ჩვენ ბოლოცასაგან, და, ვაი, თუ გულში გვაქვს მიდრეკილობა და სიყვარული რომლისაჲმე სიბოროტისა, ცოდვისა და ვნებისადმი!

„ჰამსა ლოცვისა კაცი, მზგავსად მათხოვარისა წარსდგება კარის ბჭესა ზეციერისა მამისასა“, ამბობს ნეტარი მამა ავგუსტინე; დაუკვირდით გლახაკსა, როდესაც იგი ითხოვს მოწყალებასა: მისი სახე, მოძრაობა, ხმა, ყოველიფერი გამოხატავს მისსა გაჭირვებასა და ღრმასა სურვილსა, რომ შეიბრალონ იგი. თვითონ ჩვენც, მძიმესა და ძნელსა გაჭირვებასა შინა მყოფნი რომ გამოვსთხოვთ შემწეობას ვისმე, ყოველ ღონეს ვხმარობთ, რომ მივიღოთ შემწეობა, თვალში ვუყურებთ, ხმა

ადღეღებული გვაქვს, სხვას არაფერს არ ვფიქრობთ მაშინ; თუ უარი გამოგვიცხადეს, მაინც ვითხოვთ კიდევ მომეტებულითა გულმოდგინებითა. ნეტავი ღმერთს ვევედრებოდეთ ისე გულმოდგინედ, როგორც ვეხვეწებით ზოგჯერ კაცს. მართალია, ზოგიერთს შემთხვევაში ღმერთსაც კი ვევედრებით ადუღებულ გულითა და ანთებული გონებითა: ეს მაშინ, როდესაც შიში სიკვდილისა, ანუ რომელიმე სხვა საშინელი უბედურება მოგვადგება ჩვენ. ამ შემთხვევაში ლოცვა ჩვენი იქმნება ერთობ ერთგული და მღუღარე, ამისთვის, რომ იგი გამოდის სიღრმისაგან გულისა. მაშინ თვით ჩვენი სული მხურვალედ იმას ეძიებს, რასაც ბაგენი გამოთქვამენ.

შემდგომად ლოცვისა საჭიროა, რომ თვით საქმით ვეძიებდეთ და ვასრულებდეთ მას, რაც ვთხოვეთ ღმერთს ლოცვაში. ძაცმა რომ გაიგონოს ის სიტყვები, რომელთა ჩვენ წარმოსთქვამთ ლოცვაში, იფიქრებს, რომ ჩვენ ვართ სრულნი და ბეჯითნი ქრისტიანენი, მაგრამ ასე არისა?

შენ ლოცულობ ღმერთს, რომ წმინდა იყოს სახელი მისი, მოვიდეს სუფევა მისი, იყოს ნება მისი; რა იქნება ამაზედ უკეთესი? ბარნა ნაცვლად მისსა, რომ თვით ჩვენის ცხოვრებით წმინდა ვყოთ სახელი მისი, ჩვენ თვითონ ვგმობთ მას და ვაძლევთ მიზეზსა ურწმუნოთა კაცთა, მხედველთა ჩვენთა, განკიცხვად ჩვენისა სჯულისა. ნაცვლად მისსა, რომ მივსცეთ ადგილი გულთა შინა ჩვენთა სუფევასა მისსა, ჩვენი გული მორჩილია ცოდვისა და სოფლისა. შიტყვით: ძამაჲ! იყავნ ნება შენა, გარნა ჩვენ კი ათასი რაიმე გვნებავს, რომელიც არა ნებავს ღმერთსა; და რააცა ღმერთსა ნებავს, ჩვენ იგი არა გვსურს. შენ თხოულობ პურსა არსობისასა, და ამასთანავე ბოროტად ხმარობ იმასაც, რაც ვაქვს, რაც მოგცა კიდევ ღმერთმა; ერთს საღამოს დახარჯავ იმდენს რააცა ათს სულს გლახაკს მრთელი წელიწადი გამოზრდიდა. შენ ყელამდი სავსე ხარ ყოვლითა სიკეთითა, და მახლობლად შენი სახლისა ზოგიერთნი შიმშილით კვდებიან. შენ არ შრომობ, უქმად ატარებ შენს ღრეს, თუმცა შენც მოვალე ხარ, მზგავსად სხვათა კაცთა ოფლითა შენითა სკამდე პურსა შენსა. თხოვ ღმერ-

თსა პურსა არსობისასა (რომელიც ბრძანებს?) რამელიც არა შრომობს, არც უნდა სჭამდეს.

ჩვენ განვაგრძობთ კიდევ ლოცვაში: და მაგვიტყვიან-ჩვენ შეცოდებანი ჩვენნი, ვითარცა ჩვენ მიუტყვიებო შეცოდებათა, და გული კი ხშირად სავსე გვაქვს შუღლითა და სიძულულითა მტერთადმი. ნუ შეგვაყვანებ ჩვენ განსაცდელსა, და თვითონ კი ხშირად ვეძიებთ და ვემორჩილებით განსაცდელსა. გვახსენ ჩვენ ბაროტასაგან, და გულში კი ვმალავთ ბოროტსა, ცოდვასა, ვნებასა. ამ სახით საქმენი ჩვენნი სრულიად წინააღმდეგნი არიან ლოცვათა და ვედრებათა ჩვენთა.

მწაჰმს ერთა ღმერთა, მამა ყოვლისა მშვერამელი, აღვიარებთ ჩვენ ლოცვაში, და უფალი იესო ქრისტე ძე ღვთისა და სული წმიდა, აღვიარებ ერთსა ეკლესიასა და სხვა...

მშვენიერი აღსარებაა! ბარნა, თუ შენ მართლა გულწრფელად აღიარებ ამას, რაისათვისღა ხშირად ისე ლაპარაკობ, და ისე ცხოვრობ, თითქოს ღმერთი სრულიად არ იყოს ქვეყანაზედ? თუ იგი შენი ღმერთია, სად არის პატივი, რომელსაც შენ უნდა აძლევდე მას? თუ ის შენი მამა არის, სად არის ის სიყვარული, რომელიც ეკუთვნის მას? თუ შენ გრწამს უფალი იესო ქრისტე, საითგან არის ისა, რომ შენ სოფლის თქმას და ჩვეულებას უფრო უსმენ, ვიდრეღა სახარებას? შენ გრწამს სულიწმიდა, ეკლესია; მაშ რისთვისღა უგდებ ყურს ყოველთა ზღაპართა და სიცრუეთა სოფლიურთა, ანუ ღვთის წინააღმდეგ სიტყვათა ცრუ სწავლულთასა, და არა ისმენ, რასაც გეტყვიან მწყემსნი ეკლესიისანი? რა სარგებელი არს შენთვის, რომ დილით და საღამოთი დაღად-ჰყო „მწაჰმს ღმერთი“, და ცხოვრობ, ვითარცა ურწმუნო.

დასასრულ, ძმანო ქრისტიანენო, დავსძინებ: როგორადაც შეუძლებელია, რომ კეთილად იცხოვროს კაცმა, თუ კეთილი ლოცვა არ იცის, ვინაითგან ჩვენ არაფერი არ შეგვიძლია გარეშე ღვთის მადლისა, მზგავსადვე, შეუძლებელია კეთილად, ნაყოფიერად ილოცოს კაცმა, თუ არ სურს ატაროს ქრისტიანულად ცხოვრება. ჩვენ ცუდად ვსცხოვრობთ მისთვის, რომ ცუდად ვლოცულობთ; გარნა მეორე მხრით, ცუდად ვლოცულობთ მისთვის, რომ ცუდი ცხოვრება გვაქვს. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კვირიაკისა უძღვრის შვილისასა.

ლუკ. 15. 11—32.

მგონებ, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, რომ თქვენ ყოველთა ყურადღებით მოისმინეთ დღეს წაკითხული სახარებისაგან იგავი უძღვრისა შვილსა ზედა და გახსოვსთ, რა იყო თქმული მას შინა. ამისთვის არ განვიმეორებ მას ეხლა თქვენს წინაშე, არამედ ვეცდები გამოვიყვანო მისგან ის სწავლა, დარიგება, რომელსა ჩვენ იმითი გვაძლევს მაცხოვარი.

იგავი ესე ვრცელი, მშვენიერი და ფრიად აღმაშენებელი, უწინარეს ყოვლისა შეგვაგონებს ჩვენ რა სახით, რა ზომად დაეცემა, გაფუჭდება ცხოვრება და ზნეობა კაცისა მის, რომელი გაშორდება ღვთისაგან, არ ემორჩილება მის სჯულსა, არამედ დაემონება ყოველთა ცოდვათა და ვნებათა, ერთი სიტყვით სცხოვრობს უღმრთოდ. როგორადაც უძღვრის იგი შვილი, გამოართვა რა მამასა თვისსა ყოველი ნაწილი, რაიცა მას ერგებოდა სამკვიდრებელისაგან, წავიდა შორს ქვეყანას, დაიწყო მუნ გარყვნილი და უწმინდური ცხოვრება, დააბნია ყოველი-ფერი თვისი ქონება, მერმე ისე დაგლახავდა სულითაც და ხორციელად, რომელ ღორების მწყემსად დააყენეს. მზავსადვე კაცი, რომელი განეშორება ზეციერსა მამასა, აიგდებს უღელსა საღმრთოისა სჯულისასა, დაგლახავდება, დაეცემა და დამახინჯდება სულიერად, მოაკლდება ყოველსა სულიერსა ნიჭსა და მადლსა ღვთისაგან მინიჭებულსა, და დაემზავსება უწმინდურსა პირუტყვსა.

ბარნა, ძმანო ჩემნო, თუ ვისურვებთ, რომ ამ იგავისაგან სრული და შესაფერი ჩვენთვის სწავლა გამოვიყვანოთ, ერთს მის აზრზედ, ანუ კერძოზედ უნდა მივაქციოთ ჩვენ ყურადღე-

ბა. ამ იგავში გამოხატულია ერთობ და ნამეტნავად, გაფუჭებული და გარყვნილის კაცის მდგომარეობა, უკიდურესი დამახინჯება და დაცემა კაცისა. ეს ამისთვის, რათა უფრო მტკიცედ აღიბეჭდოს ჩვენს გულში, რა სახით წაახდენს და გააფუჭებს ცოდვა და ღვთისაგან გაშორება კაცსა. ბარნა ამ სახით გაფუჭებულნი და დაცემულნი კაცნი, როგორადაც უძღვები შვილი, გამოყვანილი იგავსა შინა, მრავალნი არ არიან და ნურცა ქმნას ღმერთმან, რომ იყვნენ ქრისტიანეთა შორის. ახლანდელი ქრისტიანების ზნეობითი მდგომარეობა უფრო სხვა არის, იგი საშუალია, ესე იგი: უმეტესი ნაწილი აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის არ არიან ისრე განშორებულნი ზეციერისა მამისაგან, როგორც უძღვები შვილი, გარნა არც ის ითქმის მათზედ, რომ იგინი იყვნენ ახლო ღმერთთან, ანუ იყვნენ მის სახლში. ამასზედ უნდა დაფიქრდე შენ, ძმაო, და ეს უნდა კითხო შენს თავს: იმყოფები თუ არა თვით სახლსა შინა მამისა შენისასა? იქნება მზგავსად უძღვებისა შვილისა არ წასრულხარ შორეულს ქვეყანაში, არ დაგიბნევია ყოველიფერი შენი სულიერი ქონება, გარნა იქნება არც ღვთის სახლში ხარ და არც მისი სახლის ეზოში, არამედ გარეშე ეზოისა, ესე იგი: არც თბილი ხარ, არც ცივი, არამედ გრილი, ვითარცა აყვედრებდა წმინდა იოანე ღვთისმეტყველი და მახარებელი ზოგიერთთა ქრისტიანეთა. მსრეთი მდგომარეობა, ჩემის აზრით, უფრო საშიშოა და საეჭვო, იგი ატყუებს კაცს; უძღვები შვილი, თუმცა შთავარდა უკიდურესსა მდგომარეობასა შინა, გარნა, ბოლოს, თვით ამ საშინელმა მისმა მდგომარეობამ მოიყვანა იგი გონზედ, შეაშინა, გააღვიძა, აიძულა შენანებად და მოქცევად მამისა მიმართ მისისა. შენ კი, იქნება, ისე არა ხარ დაგლახაკებული სულიერად, როგორც იგი უძღვები და გგონია, რომ არცა ხარ ღვთისაგან განშორებული, იმყოფები ზეციერსა მამასათანა, მაშინ როდესაც ხარ ღმერთთან ახლო, არა ხარ თვით მის სახლში. იმას კი არ ვამტკიცებ, რომ უკიდურესი წახდენა უძღვები შვილისა უმჯობესია, ვიდრეღა შენი საშვალე მდგომარეობა, არამედ იმას შეგაოგონებ, რომ კარგად შეიტყო, ხარ შენ თვით შინაგან სახლისა შფლისასა, ანუ მხოლოდ ეზოსა შინა, ანუ იქნება სულ გარეშე ეზოისა.

მაი, თუ ატყუებ შენს თავს, ვაი, თუ ცრუ რაიმე იმედი გაქვს და მით დაძინებულა შენი სინდისი. მართალია, ხან-და-ხან მიხვალ ეკლესიაში, რომელიც არის ღვთის სახლი, ხან-და-ხან ეზიარები, დიდი რამე და მძიმე ცოდვა არ შეგმთხვევია, კაცის მკვლელი არა ხარ, მაგრამ მაინც არ ხარ უმჯობესი სხვათა კაცთა, არამედ ვითარცა ერთი ათასთა და ბევრეულთა სოფლის კაცთა შთაფლულთა სოფლის ამაოებასა შინა. ეს არ არის საკმაო, ვერ შეხვალ ამით სასუფეველსა შინა! აბა, როდის იქნები შენ ღვთის სახლში. რა უნდა ჰქნას კაცმა, რომ იგი სწორედ იყოს სახლსა შინა ღვთისასა დამყარებული? იგი უნდა ეცადოს და ყოველი ღონე უნდა მოიხმაროს, რომ თვით მისი სული და გული, და, ბოლოს, თვით სხეული გარდაიქცეს ღვთის ტაძრად და სადგომად, მან უნდა შეამკოს თავი თავისი სათნოებითა, სიწმინდითა, სასოებითა და უმეტესად სიყვარულითა. და მხოლოდ მაშინ შეიქმნება იგი ღვთის სადგურად სიტყვისამებრ უფლისა: უკეთუ გასქე ვუყვანდე მე და სიტყვანი ჩემნი დაამატხეს, მამამანც ჩემძან შეიყვანოს აგი და მოგადეთ მასსა და მასთანა დაგადგეთ (იოან. 14--23).

ბარნა ეს ძვირად მოხდება, რომ ვინმე ამ წუთს და ამაო სოფელში ეღირსოს ამისთანა მადლსა, აღვიდეს ესრეთსა დიდსა ხარისხსა სათნოებისასა, რომ შეიქნეს ტაძარი ცხოველი ღვთისა. მაშასადამე ჩვენ ყოველთა ერთილა დაგვრჩა საშუალება. თუ გსურს, ძმაო, არ დაემზგავსო უძღვები შვილის დაცემასა და დაგლახაკებასა, ჰბაძვედი მისსა მოქცევას და სინანულსა; შეიძინე სინანული, გული შემუსვრილი და მდაბალი სული. იცადე, რომ მარადის იყოს შენს შორის ცხოველი გრძნობა სულიერისა უღირსებისა, ეცადე, რომ ყოველთვის ცრემლით ევედრო ღმერთსა, ვითარცა უძღვები იგი: ძამაო, ვსცადე წად ძამათ და წინაშე შენსა, და აღარა ვარ დიხსი ქედ წადებად შენდა. ძეგ მე ვითარცა ერთი ძანათა შენთაგანი. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

უძღვების კვირიაკისა ზედა.

და აღსდგა და მივიდა იგი მამისა თვისისა (ლუკ. 15, 20).

აწინდელი სახარება გვიქადაგებს ჩვენ სინანულსა, მით რომ დაგვიხატავს ცხოველად სინანულსა უძღვებისა შვილისასა. არ შეგვიძლია ჩვენ დღეს ვრცლად, ყოვლის კერძოდ, ავხსნათ მშვენიერი ესე იგავი, თქვენს წინაშე წაკითხული, მხოლოდ აღვწერ ერთსა კერძოსა სინანულისასა.

სინანული იგი უძღვებისა შვილისა იყო გულწრფელი, გადაწყვეტილი და ნამდვილი. მან სრულიად შეიგნო თავისი ცოდვა, სიმდაბლით აღიარა იგი ღვთის წინაშე, და მერმე თვით საქმით აღასრულა სინანული, ე. ი. უარ-ჰყო, უკუ აქცია თავისი ცოდვა, გამოიცივალა ცხოვრება. ამისთვის მამაც სიხარულით მიიღებს მას, ივიწყებს ყოველთა მისთა ცოდვათა, მოუწოდებს ყოველთა მისთა მეგობართა, რათა მონაწილე იქმნენ მისისა სიხარულისა, რამეთუ ქუ იგი მასა მამკვდარყო და განცოცხლდა, წარწყმედიდა იყო და აზოგა.

სამწუხაროდ, არა ყოველთვის ესრეთი გულწრფელი და ჭეშმარიტი არის სინანული აწინდელთა ქრისტიანეთა. საუბედუროდ, მრავალ გზის სინანული აწინდელთა ქრისტიანეთა არის ცრუ და უნაყოფო. რომელი სინანული არის ცრუ და უნაყოფო? ის, როდესაც კაცი ნანობს გარეგანობით, საჩვენებელად კაცთა, ანუ უბრალო ჩვეულებისამებრ. მეფემან და წინასწარმეტყველმან ლავით, მსგავსად უძღვებისა შვილისა მის, მიიღო შენდობა ცოდვისა, მისთვის რომ სინანული მისი იყო გულწრფელი და ღრმა: შენ მხოლოდსა შეკცოდე, დაღადებდა იგი წი-

ნაშე ღვთისა, დაგშკეტი სულთქმითა ჩემითა; დაგაღბე ცხედარი ჩემი ცრემლითა...

საულ მეფემ არ მიიღო ღვთისგან შენდობა, თუმცა მანცა სთქვა წინაშე სამუელ წინასწარმეტყველისა: შეგცაღე! მისთვის; რომ მან არა გულწრფელად სთქვა ეს სიტყვა, არამედ ეშინოდა არ მოაკლდეს პატივი წინასწარმეტყველისაგან და არ შერცხვეს წინაშე ერისა. აწინდელიცა ქრისტიანენი ხშირად ემზგავსებიან მას, მრავალნი მათგანი ეკლესიაში დადიან, აღსარებას იტყვიან, ეზიარებიან, მაგრამ ამას იქმენ საჩვენებლად კაცთა: ქვეყანამ არ დამძრახოსო! რამდენჯერ ზოგიერთი კაცი, თუმცა დიდს ცოდვაში ჩავარდება, მაგრამ სრულიად არ შესწუხდება, არ შერცხვება, ვიდრემდის მისი ცოდვა დაფარული არის, არავინ არ იცის. ბარნა როდესაც ქვეყანამ შეიტყო, და იწყო მისი გამტყუნება და განკითხვა, მაშინ კი შერცხვა, შეწუხდა, ერთი სიტყვით, შევიდა სინანულში, მაგრამ ამისთანა სინანული არის ცრუ და უნაყოფო. ის იმისათვის კი არ სწუხს, რომ შესცოდა წინაშე ზეციერისა მამისა; ის სწუხს იმას, რომ ქვეყანამ შეიტყო, საზოგადოებაში შერცხვა.

შძლები შეილი იტყოდა: გსცაღე ცად მიმართ და წინაშე შენსა, და არა დიდს ვარ წოდებოდ შეილ შენდა. ის სწუხდა იმაზედ, რომ ზეციერს მამას განეშორა და მოაკლდა მის სიყვარულს, მამა-შვილობას.

ზოგჯერ სინანული გაუჩნდება კაცს მარტო შიშისაგან, ეშინია, ლმერთმა არ დამსაჯოს ჩემი ცოდვებისათვის და ჯოჯოხეთში არ ჩამაგდოსო. რა უნდა ვსთქვათ ამისთანა სინანულზედ?—ისა, რომ დასაწყისში ესეც კარგია.

საღმრთო წერილიც შეგვაშინებს ჩვენ საუკუნოითა სასჯელითა, იგი გვაშინებს ღვთის განრისხებითა და ჯოჯოხეთის სასჯელითა: გარნა მარტო შიშით არ უნდა იყოს სინანული. შმეტესად ნაყოფიერი და ქემმარიტი სინანული სიყვარულითგან იშობა. თუ გსურს, ძმაო ჩემო, რომ სინანული შენთვის იყოს მეორე შობა, და ქემმარიტი სინანული მართლა არის მეორე შობა, მზგავსად ნათლის-ღებისა, ეცადე რომ შენი სინანულიც იყოს ნაყოფი სიყვარულისა, სწუხდე და სტიროდე, რომ განეშორე ზეციერსა მამასა.

ხშირად მოხდება კიდევ, რომ კაცი მონანული მიზეზობს, სხვა და სხვა გარემოებას მოიყვანს შესანდობლად მისთა ცოდვათა, ეშმაკმა მაცდუნა, ამხანაგმა ამიყოლიაო. ძურდები იტყუებან, სიღარიბისა გამო ვქენიო. ბემტერება შენ ვინმე და მას იხსენებ— მისი ბრალი არისო, იმან არ მომასვენაო, და სხვა ამისთანა მიზეზებს მოიყვან. აღსარებაშიც წინაშე მოძღვრისა ზოგიერთი ნაცვლად მისა, რომ გულწრფელად აღიაროს ცოდვილი ვარო, ჩემი ბრალი არისო, მრავალ მიზეზებს მოიყვანს შესანდობლად თვისისა ცოდვისა. ბანა არ შეეძლო ღავით მეფესაც მოეყვანა მიზეზები თვისი ცოდვისა, გარნა არა! იგი იტყოდა: შენ მხალასა შეგცოდე და ბოროტა შენს წინაშე ვეგ, ცოდვა ჩემი ძანადის ჩემს წინაშე ანს. მან უწყოდა, რომ გულა შექუსწვალა და სულა შექუსწვიდა და დამდაბლებულა ღმერთმან არ შეუტაცხეს, და შეიმუსრა სული, შეიწუხა გული, დაემხო ღვთის წინაშე სიმდაბლით.

ხშირად მოხდება ისიც, რომ კაცს აქვს ერთი რომელიმე ცოდვა დაჩემებული და შეყვარებული; თუმცა ნანობს, მაგრამ არ შეუძლია იმ ცოდვის დატოვება. ნიშანი ჭეშმარიტისა სინანულისა ის არის, რომ კაცმა დატოვოს და მოიძულოს მისგან შეყვარებული და შეჩვეული ცოდვა. ღავით წინასწარმეტყველს— ფრთად უწყოდა ერთი მისი შვილი, აბესალომი, თუმცა ეს აბესალომი იყო უღირსი და ბოროტი. მან უღალატა მამას, გადიბირა მრავალნი მისი ქვეშევრდომნი, აღსდგა მასზედ, სურდა მისი მოკვლა და მიღება მისისსამეფოისა. ღავით მეფემ გაგზავნა მასზედ მხედრები საომრად, მაგრამ მხედართ-მთავარსაც და მხედრებსაც დააბარა, რომ აბესალომს არ შეეხონ. მინც აბესალომისაგან იყვნენ შეცდომილნი, მოტყუებულნი, ისინი კი უნდა დაეხოცათ, და მაცდური, თავი ცოდვისა, აბესალომი, უნდა დაეხოგათ. მზგავსადვე ვიქცევით ჩვენცა, აწინდელნი ქრისტიანენი? ხშირად ვნანობთ სხვა და სხვა წვრილ-წვრილ ცოდვებს, და კიდევ მოვიშლით მათ, მაგრამ რომელიც არის ფესვი და თავი ცოდვისა— იმას არ ვევენებით, იმას დავზოგავთ, ის არის ჩვენი აბესალომი. შეყვარებული,

აღსარებაში ხშირად აღვიარებენ ქრისტიანენი: სიცრუე

გვითქვამსო, ჩხუბით ბევრს ვაწყენინეო, და ეს ცოდვები სიღ-
გან დაიბადენ, ის კი დაავიწყდათ: ამბარტავანი რომ არის, და
ანჩხლი, ის არ აღვიარა, აბესალომი დაზოგა და მისგან შო-
ბილი ცოდვა მოსპო. ზოგიერთის კაცის გულში მთავრობს
განუზომელი სიხარბე, ანგაარება; ყოველი მისი ცოდვები აქეთ-
გან წარმოსდგებიან. რამდენი კაცი დასჩაგრა, რამდენისაგან
ქრთამი მიიღო, ეკლესიის ქონებაც არ დაზოგა, გარნა იგი
არაოდეს არ აღიარებს ანგაარი ვარო, ხარბი-ვარო: აბესა-
ლომს, მიზეზს ყოველთა თვისთა ცოდვათა ჰფარავს, და სხვა
რომელიც წვრილი ცოდვები იშვა. აბესალომისაგან, ცალ-
ცალკე აღიარებს. შოველი მავნებელი მცენარე ფესვიანად თუ
არ ამოთხარე, ძმაო, მიწითგან — ისევ აღმოსცენდება, უფრო
გაღონიერდება. შეცადოთ, ძმაო ჩემო, გულწრფელი და სრუ-
ლი გონიერი სინანული მივართვათ შუალსა მომავალსა ამას
დიდ მარხვასა შინა—შინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ჭ ა

კვირიაკესა ხორციელისასა.

რა უამს მოვიდეს ძე კაცისა დიდებითა
თვისითა და ყოველნი ანგელოსნი მისნი
მასთანა, მაშინ დაჯდეს საყდართა დიდები-
სა თვისისათა (მათე 25, 31).

წმინდამან ეკლესიამან დააწესა აწინდელსა კვირიაკესა ზე-
და წაკითხვა სახარებისა მის, რომლისა შინა მაცხოვარი ცხო-
ვლად აღწერს მეორესა მოსვლასა და საშინელსა სამსჯავროსა.
შრიად საჭირო და სასარგებლო არს, ძმანო ჩემნო, ხშირად და
ცხადად წარმოვიდგენდეთ საშინელსა ამას დღესა. შევკრიბოთ
საღმრთოისა წერილისაგან ყოველი, რაიცა სულმან წმიდამან
წინაღვე გვამცნო ჩვენ ამ საგანზე.

პირველად, როდის იქნება სოფლის აღსასრული და ძრისტეს მეორედ მოსვლა? რას გვიცხადებს ამაზედ საღმრთო წერილი? თუმცა ცნობის მოყვარესა კაცის გულსა და გონებასა ყოველთვის სურს შეიტყოს დრო. იესო ძრისტეს მეორედ მოსვლისა, გარნა სულმან წმიდამან განგებ არ ინება განსაზღვრება ამისა. მოციქულთა ერთხელ კითხეს მაცხოვარსა: გვითხარ ჩვენ ოდეს იყოს ესე, და რაი არს სასწაული შენისა მის მოსვლისა, და აღსასრული ამის სოფლისა? ბარნა მაცხოვარმან უბასუხა მათ: *დღისა მასთვის და ჟამისა არგან არცა ანგელოსთა, განსა მამამან ჩვენმან მხოლომან.* (მათე კდ. კვ.) რისთვის დაფარა მაცხოვარმან ჩვენგან ეს? აფიქვებდით უკვე, გვიბასუხებეს ჩვენ უფალი, რამეთუ არა იცით რამქუსა ჟამსა უფალა თქვენსი მოვადეს! ბარნა, თუმცა საღმრთო წერილი პირდაპირ არ განსაზღვრებს დროსა მეორედ მოსვლისასა, გარნა იგი აღწერს ზოგიერთსა ნიშნებსა და სასწაულთა, რომელნი თავის დროზედ ცხად ყოფენ მოახლოვებასა სოფლის აღსასრულისასა. რომელნი არიან ეს ნიშნები? პირველად ცხადად არს თქმული, რომელ უწინარეს ძრისტეს მეორედ მოსვლისა სახარება მისი იქადაგება ყოველთა თესლთა შორის: და *იქადაგონ სახარება ესე ყოველთა სოფლებთა საწამებელად ყოველთა წამართა.* ბარნა ჯერედ კი მრავალნი არიან თესლები, რომელთა არ უსმენიათ ქადაგება ძრისტეს სახარებისა. მეორედ, თუმცა სახარება ყოველ თესლებში იქმნება ქადაგებული, გარნა სიმართლე, სიწმინდე და სიყვარული დამცირება კაცთა შორისა. თუმცა ცოდვასა ახლაცა დიდი ძალა და გავლენა აქვს ქვეყანაზედ, გარნა მაშინ იგი თითქმის იღდესასწაულებს კაცთა შორის, მაშინ დასუსტდება შიში და სიყვარული ღვთისა; მაშინ გამრავლდებიან კაცნი ბოროტნი, თავხედნი და უწყალონი, და, რომელიც ერთობ შესანიშნავი არის, გარნა ცხადად თქმული საღმრთო წერილში, — მაშინ უმეტესად განმრავლდებიან კაცნი ფარისევლნი და მზაკვარნი. რომელნი გარეშეობითა იქნებიან ღვთის მოყვარენი და ძალი ღვთის სიყვარულისა არ ექნებათ. მს იმას ნიშნავს, რომელ ჭკუა და განათლება იქნება მაშინ დიდი, გარნა ზნეობა დაცემული. როდესაც ესრეთი ცოდვა და უსჯულოება მოინადირებს ყოველ-

სა კაცსა, დაამძიმებს დედამიწასა, მაშინ გამოჩნდება უცხადესი ნიშანი სოფლის აღსასრულისა, მოვა ანტექრისტე—კაცი, საშინელი მძლავრებითა და მცბიერებითა. იგი თავის თავს დაარქვამს ლქეროს, იგი იქმს მრავალთა ცრუთა ძალთა და ნიშებსა, და მით მიიქცევს თვისდამი ყოველთა სუსტთა და გარყვნილთა; და ესრედ იგი შეავსებს ქვეყნას უსჯულოებასა და ააჩქარებს გამოჩენასა ღვთის სასჯელისასა. რომელიც ამჟამად დარჩებიან ქვეყანაზედა მორწმუნენი და გულის ხმის მყოფენი, იგინი ამათ ნიშანთა და სასწაულთაგან, ეგრეთვე სხვათა მრავალთა ნიშანთა და სასწაულთაგან, შეიტყობენ მოახლოვებასა ძრისტეს გამოჩინებისასა. მაშინ გამოჩნდებიან სასწაულნი და ნიშანნი ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა, მიწის მრავალნი სიყრმილნი, ბრძოლანი და ხმანი ბრძოლისანი, ყოველნი ტომნი იქმნებიან აღვრეულნი და გაშტერებულნი შიშისაგან: და აყვას სასწაულსა მწყეს შინა და მთვარესა და ვარსკვლავთა და ქვეყანასა ზედა, შეკრება თესვებისა განკვარებითა ოხვრისათა ზღვისაგან, და მცრათა სულთა კაცთათა შიშისაგან და მოღოდებისა მოძავლისა სოფელსა ზედა. და ესრედ, ოდეს ერთის მხრით მცირედნი დარჩენილნი რჩეულნი ცხადად იგრძნობენ მოახლოებასა შტელისასა, და, მეორეს მხრით, უმრავლესნი და თითქმის ყოველნი მაშინდელნი ადამიანნი იქნებიან დაძინებულნი ცოდვათა შინა, არა რაისა მომლოდებელნი, წარტაცებულნი სიმთვრალითა და სიმაძღრითა, მაშინ უცბად გამოჩნდეს სასწაული ცათა შინა ძისა კაცისა, და მაშინ ატყეობდეს ყოველნი ტომნი ქვეყანასანსა და ახილან ქე კაცისა, მოძავლი ღრუბელთა ზედა წასათა ძაღითა და დადებითა მწაველითა. მიაქციე, ძმაო, კარგად ყურადღება სიტყვათა ამათ ზედა: მაშინ ატყეობდეს ყოველნი ტომნი ქვეყანასანსა: მაშინ, ესე იგი, როდესაც ყოველნი შეხედვენ და იხილვენ ძრისტესა მოძავალსა ზეცითგან, იწყონ ყოველთა ტყება, ტირილი და თავის ცემა. შინ აღწერს, ძმაო, ყოველსა, რასაც გული კაცისა იგრძნობს მაშინ, საშინელსა ამას წამსა! თვით ის კაციცა, რომელი იგი იყო ღვთის მორჩილი და მსახური, ყოველთვის შეძლებისამებრ ასრულებდა მისთა მცნებათა, იგიცა შეშინდება, ამისთვის რომ არ იცის, რას ეტყვის მას შუალი და რომელსა მხარესა დააყენებს, მარჯვენესა, თუ

მარცხენესა. ბარნა მას ერთი ნუგეში მაინცა აქვს, რომ იგი იყო მორწმუნე, მას ქონდა სასოება ლმერთზე; ხოლო ვინ წარმოიდგენს აღრევასა, ურვასა კაცისა ურწმუნოისა და განდრეკილისასა! თურმე მართალი ყოფილა ყოველი, რასაცა გვიქადაგებდა ჩვენ სახარება, ესრედ უთუოდ იფიქრებს იგი; თურმე იესო ძრისტე კი ყოფილა მაცხოვარი და მსაჯული სოფლისა, იფიქრებს იგი ამას, დასწყევლის თვისსა სიცოფესა, სიბრძავესა, აღვსებული შიშითა და მოლოდინებითა საშინელისა სასჯელისათა.

როდესაც ყოველნი სულნი, რომელიც დაბადებითგან ცხოვრებდენ ქვეყანასა ზედა, შეიკრიბებიან წინაშე მაცხოვრისა, მაშინ იგი განარჩევს მათ და გაჰყოფს, დაადგენს რა ცხოვნებულთა მარჯვენით თვისსა, და წარწყმედილთა მარცხენით თვისსა, და იქვე ეტყვის ორთავე მხარეთა მიზეზთა, რომლისათვისცა პირველნი იქნებიან ცხოვნებულ, ხოლო მეორენი წარწყმედულ. რას ნიშნავს, ძმანო ჩემნო, რომელ მაშინ მაცხოვარი არცა პირველთა არ ეტყვის, რომ თქვენ გქონდათ სარწმუნოება ჩემი, და არცა მეორეთა მათ არ აყვედრის, რომ მათ არ სწამდათ იგი, არამედ პირველთა გაამართლებს იგი მით, რომელ იგინი იყვნენ მოწყალენი: მშიერთა აკმევდენ, შიშველთა ჩააცმევდენ, სნეულთა ნახვიდენ; ხოლო წარწყმედილთა გაამტყუნებს იგი მით, რომელ იგინი არ იქმოდენ არცა ერთსა. ეს იმას ნიშნავს, ძმანო ჩემნო, რომ მოწყალეობა და სხვანი კეთილნი საქმენი არიან ნაყოფნი სარწმუნოებისა. როგორც ხე იცნობება ნაყოფთაგან, ეგრედვე ღირსება კაცთა — საქმეთა მისთაგან.

რასა შინა მდგომარეობს ნეტარება ცხოვნებულთა — ამას კაცის გონება ახლა ვერ წარმოიდგენს, საღმრთო წერილში არის თქმული მხოლოდ ისა, რომელ ცხოვნებული იქნება ბრწყინვალე, ვითარცა მზე, რომელ ლმერთმან მას მოუშადა ისეთი ნეტარება, რომელ თვალსა კაცისასა არ უნახავს, ყურსა მისსა არ სმენია და გული მისი ვერ წარმოიდგენს.

რა იქნება ტანჯვა წარწყმედილთა? ამასაც ვერ წარმოიდგენს გონება კაცისა სრულებით, მხოლოდ არის თქმული, რომელ იგინი იქნებიან ბნელსა გარესქნელისასა, სადაცა ცეც-

ხლი მათი არა დაშრტების, და მატლი მათი არ დაიძინებს. და წარწედენ ესენა სატანჯგელსა საუგუნესა, ხოლო ძანთაღნი ცხოვნებასა საუგუნესა. ბლოცავთ თქვენ, ძმანო ჩემნო, ნუ დაივიწყებთ ამას ყოველსა, ხშირად წარმოიდგენდეთ სიხარულთა ცხოვნებულთასა და ვაებასა წარწყმედილთა, და მით განაღვიძებდეთ გულსა შინა თქვენსა მონანებასა ცოდვათა თქვენთა, და წადილსა შემთხვევად ხვედრსა ცხოვნებულთასა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

სოკრციელის კვირიაკენსა ზედა.

და მიუგოს მეუფემან მან და რქვას მათ:
„ამინ გეტყვი თქვენ, რადენი უყავით ერთსა ამას მცირეთაგანსა ძმათა ჩემთასა, იგო მე მიყავით“ (მათე 31).

იქნება, ძმანო მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო, ოდესმე ვინმემ თქვენგანმა იკითხა თავის გულში, რომელი არის უდიდესი ყოველთა ქრისტიანეთა სათნოებათა შორის? რომლითა საქმიითა, ანუ სათნოებითა ქრისტიანე უმეტესად ასიამოვნებს ღმერთსა, და დაიმკვიდრებს სასუფეველსა ღვთისასა? ღდეს წარკითხული სახარება გვაძლევს ჩვენ ამისა პასუხსა. უდიდესი და უმეტესად ყოველისა სასიამოვნო ღვთისათვის სათნოება ყოფილა მოწყალება, ანუ მრავალფერი შემწეობა მრავალ-ფერად გაჭირვებულთა და ნაკლულევანთა მოყვასთა. ღდეს წაკითხულისა სახარებისაგან გვესმა ჩვენ, რომელ ოდეს უფალი ჩვენი იესო ქრისტე მოვალს მეორედ ქვეყანასა ზედა დიდებითა და ძალითა მამისა მისისათა, ანგელოზთა მისთა თანა, და დაჯდება საყდარსა ზედა დიდებისასა, და შეიკრიბებიან მის წინაშე ყოველნი ტომნი და ნათესავნი კაცთანი, მაშინ იგი განარჩევს მართალთა და ცოდვილთა, ვითარცა რა მწყემსმან განარჩიოს

ცხოვარი თიკანთაგან, და დაადგინებს პირველთა მარჯვენით თვისსა და უკანასკნელთა მარცხენით თვისსა. მაშინ რქვას მეუფემან მარჯვენითა მათ თვისთა: მოკედით, გუროხეუღნა მამისა ჩემისა, და დაიძვიდრეთ განმზადებულა თქვენთვის სასუფეველი დასაბამითგან სოფლისა, რამეთუ მშობად და მოძევით მე ჭამადი, მწეურად და მსვით მე, უცხო ვიყავ და შემაწყნარეთ მე, შიშველ ვიყავ და შემძოსეთ მე, სნეულ ვიყავ და მოძხედეთ მე, საზვრობილესა ვიყავ და მოხვედით ჩემდა. ხოლო მარცხენითა მათ რქვას: წარვედით ჩემგან წვეუღნა რეცხლსა მას საუკუნესა, რამელა განმზადებულ არს ეშმაკთათვის და ანგელაზისა მასითათგან, რამეთუ მშობად და არა მოძევით მე ჭამადი, მწეურად და არა მსვით მე, უცხო ვიყავ და არა შემაწყნარეთ მე, შიშველ ვიყავ და არა შემძოსეთ მე, უძლურა ვიყავ და არა მოძხედეთ მე, საზვრობილესა ვიყავ და არა მოხვედით ჩემდა. და ოდეს მართალნიცა და ცოდვილნიცა განკვირვებულნი კითხვენ მას: უფალა, ოდეს გახილეთ შენ მშობნა, ანუ მწეურვადე, ანუ უცხოებისა და უძლურებისა, ანუ საზვრობილესა შინა? მაშინ მეუფემან მიუგოს მათ და რქვას: ამან გაცვია თქვენ, რადგან უყავით ერთსა ამას მშობნა ჩემთა მცირეთაგანსა, აგი მე მაყავათ. მაშასადამე, ერთი უმთავრესი მიზეზი ცხონებისა მართალთასა იქნება ის, რომ იგინი იყვნენ მრავალ-მოწყალენი მრავალ-ფერთა გაჭირვებულთადმი; ეგრედვე უმთავრესი მიზეზი წარწყმედილთასა იქნება ის, რომ იგინი იყვნენ უწყალონი. შერთობ საკვირველი არის, ძმანო ჩემნო, რომელ უკანასკნელსა ამას და საშინელსა წამსა, ოდეს ყოველი კაცი თვით პირისაგან ლეთისა გაიგონებს უკანასკნელსა განჩინებასა და შეიტყობს საუკუნესა ხვედრსა თვისსა, მაცხოვარი სხვას არაფერს არ გაახსენებს და არ უქებს მართალთა თვინიერ ამისა, რომელ იგინი იყვნენ მოწყალენი, თუმცა, უეჭველია, რომ მათ სხვანიცა მრავალნი შეამკობდენ სათნოებანი; ეგრედვე ცოდვილთა სხვა მიზეზს არაფერს ეტყვის, დააყვედრებს მხოლოდ იმას, რომ იგინი იყვნენ უწყალონი, თუმცა, უეჭველია, იგინი, სხვათაცა მრავალთა ცოდვათა იქმოდენ თავიანთ სიცოცხლესი. რაჲ არს მიზეზი ამისა?—რისთვის არ ეტყვის მაცხოვარი მარჯვენითა მათ თვისთა, რომ იგინი იყვნენ აღვსებულნი სარწმუნოებითა, სასოებითა, ყოვლად მარხულობდენ, გულ-

მოდგინედ ლოცულობდენ, ზოგიერთთა მათგანთა სისხლიც დასთხიეს ქრისტესათვის? მგრედვე, რისთვის არ ეტყვის მაცხოვარი ცოდვილთა, რომელ იგინი იყვნენ ურწმუნონი, უწმინდურნი, კაცის მკვლელნი, და სხვათა, ამის მზგავსთა, მრავალთა ცოდვათა მოქმედნი? ეს მისთვის, ძმანო ჩემნო, რომელ მოწყალეა არის ნაყოფი, ცხად მყოფელი ყოველთა სხვათა სათნოებათა, სარწმუნოებისა, სასოებისა, სიყვარულისა. მზგავსადვე უწყალოება არის ნიშანი და ბეჭედი ყოველთა სხვათა ცოდვათა. მისთვის კიდევ, რომელ მაცხოვარი მოითხოვს ჩვენგან საქმესა, და არა მხოლოდ სიტყვასა, მოითხოვს ჩვენგან მოქმედებასა, მოძრაობასა, და არა მხოლოდ უქმსა გულის სიტყვასა და უნაყოფოსა გრძნობასა. იქნება შენ, ძმანო, სარწმუნოება და სასოება გაქვს, გარნა ესენი არიან უნაყოფონი, იქნება შენ მრავალი კეთილი განძრახვა გქონდა გულში, მრავალი და პატიოსანი სიტყვა სთქვა, მშვენიერი სურვილნი გამოიჩინე, გარნა თუ განზრახვა შენი არ აღასრულე, სიტყვა საქმედ არ აქციე, სურვილი სისრულეში არ მოიყვანე, მაშინ შენ ვერ გაერევი მარჯვენით მდგომარეთა და ვერ ცხონდები.

ძარგად დაუკვირდეთ, ძმანო ჩემნო, რა სახით იტყვის მაცხოვარი: *მშაიდა და მომეცით მე ჭაძადა, შაშველ გაყაჯ და შემძოსეთა მე, სნეულა გაყაჯ და მომხედეთ მე, საწყობილესა შინა გაყაჯ და მოხვედით ჩემდა.* ცხად არს, რომ ამ სიტყვებით მაცხოვარი გასწავლის შენ, რომ თვით, პირადად, შენი ხელით და მოძრაობით ემსახურო მრავალ-ფერთა გაჭირვებულთა. როდესაც შენის ნამეტნავისაგან შენისა მოსამსახურის ხელით გლახაკსა გაუგზავნი მცირე რასმე მოწყალეებას, ამას დიდი მნიშვნელობა არა აქვს. მაცხოვარი იმას მოითხოვს, რომ შენი ხელით აღასრულო მცნება მოწყალეებისა, მოითხოვს მისთვის, რომ, ოდეს შენ პირადად, შენი ხელით ემსახურები გაჭირვებულსა, მაშინ შენ გულრიც გაგიკეთდება, მიეჩვევი ღვთის მორჩილებასა, სიმდაბლესა, ქეშმარიტად და გულითად შეიყვირებ მას, რომელსაც შენი ხელით ემსახურები, და ამ სახით მოწყალეებასა შენსა ექნება ორი ნაყოფი: შენს მოყვასს ცხოვრება გაუადვილდება, და შენც თვითონ გული გაგიკეთ-

დება და უმჯობესი შეიქნება. ეს კარგად ესმოდათ და ესმისთ ყოველთა ჭეშმარიტთა და სათნოთა ქრისტიანეთა; გონიერნი და მართლა ლვთის მოყვარენი ქრისტიანენი ყოველთვის ცდილობდნენ და ცდილობენ, რომ პირადი მონაწილეობა აჩვენონ გაჭირვებულთა, თავის ხელით აღასრულონ მოწყალება, თუმცა იგინი ამასთანავე ცდილობენ საიდუმლოდ დარჩეს მათი მოქმედება.

ბარნა, კიდევ უმახლობელესად შევხედოთ და დავაღრმავოთ სწავლა ქრისტესი მოწყალებასა ზედა. რა მიზეზია კიდევ, რომ ასე საკვირველად იტყვის უფალი: *მშაჲდა, მწყუროდა, შაშგველ ვაყავ, უძღურ ვიყავ, უცხოებსა და საწერაბილესა შინა ვაყავ*, ესე იგი მე მშიოდა, მე მწყუროდა, მე ვიყავი შიშველიო? რომ ამ ნაირი თქმა საკვირველია, ეს მისგანაც სჩანს, რომელ მართალნიცა და ცოდვილნიცა განკვირვებულნი იქნებიან და ჰკითხვენ მას: *უფაჲჲ, რაჲდას განიღე შენ მშიეთა, ანუ მწყურჭაჲდა, ანუ შაშგველი, ანუ საწერაბილესა შინა? ამ სიტყვით მაცხოვარი გვიჩვენებს ჩვენ დიდსა ქრისტიანულსა საიდუმლოსა. რომელსა? იმას, ძმანო ჩემნო, რომელ ჩვენ ყოველნი ვართ ასონი, ანუ წევრნი ქრისტეს გვამისანი: მაშასადამე ჩვენ ყოველნი ქრისტიანენი შევადგენთ ერთსა გვამსა, ანუ სხეულსა, ესე იგი, ვართ ურთიერთის ასონი. ქრისტე არს ჩვენი თავი, ჩვენ ვართ მისი და ურთიერთის ასონი და სახსარნი.*

ახა, რისთვის იტყვის უფალი: *შიშველ ვიყავ, უცხო ვიყავ, საპყრობილესა შინა ვიყავ*. მაშასადამე, როდესაც შენ, ძმანო, ემსახურები გაჭირვებულსა და გლახაკსა, მაშინ თვით ქრისტესა ემსახურები. მრავალ-გზის გვესმის ჩვენ ეს დიდი ჭეშმარიტება, გარნა მრავლისა თქმისა და სმენისაგან ისე მიეჩვია ჩვენი ყური, რომელ იგი დიდად არაფრად მიგვაჩნია, მაშინ როდესაც ჭეშმარიტისა ქრისტიანისათვის არა რაი არს უტკბილესი იმ აზრისა, რომელ როდესაც იგი ემსახურება გაჭირვებულსა თვისსა მოყვასსა, მაშინ იგი ემსახურება, ავასხებს თვით ქრისტესა. ძვალად გეტყვით, ძმანო ჩემნო, რომელ უფალი მოითხოვს ჩვენგან თვით საქმესა, ნაყოფსა სარწმუნოებისა ჩვენისასა; საქმეთგან და ნაყოფთაგან ჩვენთა განსჯის იგი ჩვენსა ცხოვრებასა, და გამოგვიცხადებს ჩვენსა ხვედრსა.

იცით, კიდევ რას ეტყვიან მაცხოვარსა საშინელსა დროსა ამის სამსჯავროისა? ზოგიერთნი მარცხენით მდგომარეთაგანნი წარწყმედილნი ეტყვიან მას: უფალო, არა სახელითა შენითა ეშმაკსა განვასხამდით და სახელითა შენითა ძალსა მრავალსა ვიქმოდით? ესე იგი, ზოგთა მათგანთა სიცოცხლის დროს ქვეყანაზედ ისეთი ღვთის სარწმუნოება ქონდათ, რომ იგინი ღვთის სახელით ეშმაკსა განასხმიდენ და სხვა სასწაულებსა იქმოდენ. ბარნა, სჩანს რომ მათ არ გაამართლეს ესრეთი დიღინი ღვთისა კეთილითა ცხოვრებითა და ნაყოფის გამოდებით, და ამისთვის იგინი ზარ-განხდილ იქნებიან საშინელითა პასუხითა მეუფისათა: არა გიცნობთ ვინ ხართ, წარვედით ჩემგან ყოველნი მოქმედნი უსჯულოებანი! ბესმის, ძმაო, საშინელი ესე სიტყვა? მცადე და განამართლე სარწმუნოება შენი ნაყოფთაგან კეთილთა, უკეთუ არ გსურს, რომ შენცა ზარ-განხდილ იქნე უკანასკნელსა ამას და საშინელსა წამსა, რომელიცა განაშოროს ჩვენგან უფალმან და მოგვცეს მარჯვენით თვისსა დგომა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ჟველიერის კვირიაქისა ზედა.

ღანესტვეთ ნესტვსა სიონსა შინა,
წმინდა ჰყავთ მარხვა, ქადაგო მსახურება,
შეკრიბეთ ერი, წმინდა ჰყავთ ეკლესია.
(იოელი 2. 14.).

არ ვიცი, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო, რას ფიქრობთ, და რას გრძნობთ თქვენ, როდესაც დადგება დიღი მარხვა, გარნა ჩვენ კი ყოველთვის კმაყოფილებით და თითქმის სიხარულით შევემთხვევით წმინდათა დღეთა მარხვისათა. ეს მისთვის, რო-

მელ დიდი მარხვა არის ჟამი განღვიძებისა ჩვენდა ძილისაგან, ვითარცა იყო თქმული დღეს წაკითხულისა სამოციქულოსა შინა: ესე უწყოდეთ ჟამი, რამეთუ აწვე არს ჟამი განღვიძებად ჩვენდა ძილისაგან (რომ. იგ. ია.) მართლა, რაც გინდა დაუდევნელი და უსასო იყოს ქრისტიანე კაცი, არ შეიძლება ცოტაოდენ მანც არ გაიღვიძოს და არ დაფიქრდეს თავის თავზედ დღეთა შინა დიდისა მარხვისასა. **თუ** სხვამ არაფერმა გააღვიძა, როდესაც გაიგონებს გაგრძელებულსა და მოწყენილსა ზარების რეკასა, დაინახავს მრავალთა მორწმუნეთა და მოსაფთა ქრისტიანეთა, მიმავალთა ეკლესიათა შინა, დაფიქრებულთა, მდუმარეთა, კრძალულთა და, ბოლოს, ამხანაგებსაც ვედარ იზოვნის ურიგოსა და დაფანტულისა დროების გატარებისათვის, უნებლივად თვითონაც დაფიქრდება, და იქნება კიდევ აყვეს მაგალითსა ლეთის მოსაფთა კაცთასა და შევიდეს ეკლესიაში სალოცველად. ამით არის ჩვენი კმაყოფილება, რომელ არა თუ ლეთის მორწმუნენი და მოსაფთნი, არამედ დაუდევნელნიცა და მცირედ მორწმუნენი დღეთა მათ შინა შეუდგებიან ლოცვასა, მარხვასა, მოღვაწებასა, მაშასადამე აწ დღეთა ამათ შინა დიდისა მარხვისათა უმახლობელეს არს ჩვენდა ცხოვნება, როგორადაც იყო თქმული ამავე დღეს წაკითხულისა სამოციქულოსა შინა.

ბარნა ზემოთ მოყვანილნი სიტყვანი წმიდისა **იოელ** წინასწარმეტყველისა გვიმტკიცებენ, რომელ მარხვა ძველ სჯულშიც არა ყოველთვის ნიშნავდა მწუხარებას, არამედ სულიერი კმაყოფილებით და სიხარულით უნდა ყოფილიყო მიღებული: **დანესტვეთ ნესტვსა სიონსა, წმინდა ჰყავთ მარხვა, ქადაგეთ მსახურება, შეკრიბეთ ერი, წმინდა ჰყავთ ეკლესია.** ესე იგი, დაუკარით საკრავი მისიკიისა გამოსაცხადებელად მარხვისა. საკრავის დაკვრა ნიშნავს არა მწუხარებასა, არამედ მხიარულებასა და კმაყოფილებასა. მაშასადამე, ჩვენცა, ძმანო ქრისტიანენო, არა სულმოკლეობითა და მწუხარებითა, არამედ სულიერითა კმაყოფილებითა და ერთგულებითა შევუდგეთ დღეთა ამათ მოწვევულთა დიდისა მარხვისათა, წმინდა ვყოთ მარხვა, ვქადაგოთ მსახურება, შევკრიბოთ ერი ეკლესიასა შინა და წმინდა ვყოთ ეკლესია.

წმინდა ვყოთ მარხვა! რით? უწინარეს ყოველთა თვით მარხვითავე, ესე იგი, საჭმელის და სასმელის გამოცვლითა და მოკლებითა. სამწუხაროდ, მრავალნი არიან ქრისტიანეთა შორის, რომელთა თვით ეს საქმე, სახელდობ საჭმლის გამოცვლა და მოკლება ამძიმებს და აწუხებს. ზოგიერთნი იტყვიან: რა არის საჭმლის გამოცვლა და მოკლება, ოღონდ ყოფაქცევა გიმოიცვალოს კაცმა, მოინანოს, აღსარება სთქვას, ეზიაროს. ზოგიერთნი სხვა მხრითგან გამოაცხადებენ მათსა სულმოკლეობასა: საჭმლის გამოცვლამ მაწყინა, იტყვიან იგინი, სნეული კაცი ვარ, ვერ მოვითმენ საჭმლის გამოცვლას. ბარნა ცხადია, რომ ორნივე მხარენი მარხვის წინააღმდეგნი ერთისა მხოლოდ სულმოკლეობისაგან და მოუთმენლობისაგან იტყვიან ამას. ის მართალია, რომ მარხვა წმინდა იქნება არა მხოლოდ საჭმლის გამოცვლითა, მოკლებითა, არამედ საქმის გასწორებითა და ყოფა-ქცევის გამოცვლითა. მაშასადამე, ჩვენ ყოველნი ამას უმეტესად უნდა ვკვიდობდეთ, რომელ ხასიათი გამოვიცვალოთ და ბუნება ჩვენი ისრე გავამაგროთ და გავაკეთოთ, რომელ არა თუ დიდ მარხვაში, არამედ ყოველთვის ქრისტიანულად და პატიოსნად ვიქცეოდეთ, მაგრამ საჭმლის მოკლებაც საჭირო არის. იგი შეეწევა სულიერსა განდვიძებასა; ვისაც ხორცი აქვს აშენებულნი, გასუქებული და აღვირ უსხმელი, მას ხორციელნი ვნებანი აქვს გამრავლებულნი, ხოლო სული დაძინებული და დაღონებული. ურიად საჭირო არს აღვირის სხმა და დათრგუნვა ხორცთა. ნურაოდეს ნუ დაიჯერებ, ძმაო ჩემო, რომ გამძღარ სტომაქით შეეძლოს კაცსა ლოცვა, მონანება, ხოლო როდესაც მარხვისაგან ცოტაოდენ მოუძღურდება ხორცი, მაშინ სული თავისუფალი არს და მიიღტვის შემოქმედისა თვისისამდი. რაიცა შეეხება მათ, რომელნი იტყვიან, რომ მარხვამ მაწყინაო, ეს სრულიად უმართლო არის. ჭამისა და სმისაგან დასნეულებული მრავალი უნახავს კაცს, გარნა მარხვისა და მოთმინებისაგან არცა ერთი. წინააღმდეგ ამისა ჩვენ ისე ვიფიქრებთ, რომ მარხვა გაამთელებს თვით სხეულსა კაცისასა. მართალია, დასაწყისში შედგომილი მარხვისა დაღონებულია, მოწყენილია, მეტადრე თუ უყვარდა ფრიადი ჭამა და სმა; მაგრამ ამით არ უნდა შეშინ-

დეს, როდესაც მიეჩვენა მარხვასა და სული მისი დაიპყრობს და დაიმორჩილებს სხეულსა, მაშინ მიხვდება თვითონაც და დარწმუნდება რა სასარგებლო არის მარხვა.

ბარნა მარხვის შენახვა ჩვენს ქვეყანაში უმეტესმა ნაწილმა კარგად იცის; მაშასადამე არ არის საჭირო ამაზე სიტყვის გავრცელება. უწინადაც მრავალ-გზის გვითქვამს, ამის მზგავსთა შემთხვევათა შინა, რომელ ჩვენს ქვეყანაში უფრო საჭირო არის თქმა და დარიგება, რათა წმინდა ჰყონ მათ მარხვა არა მხოლოდ საქმლის გამოცვლითა, არამედ უფრო ხასიათისა და საქმეთა გამოცვლით. წმინდა ჰყავთ მარხვა, ქადაგეთ მსახურება, შეკრიბეთ ერი, წმინდა ჰყავთ ეკლესია. შეიკრიბონ ქრისტიანენი ეკლესიასა შინა, იწყონ მსახურება ღვთისა ყოვლითა გულითა და სულითა, ეცადონ გამოცვლა ხასიათისა, უარ ჰყონ ყოველნი მათნი ცუდნი ჩვეულებანი და საქმენი; მხურვალითა გულითა, ღრმითა გრძნობითა, შემუსვრილითა გულითა, დამდაბლებულითა სულითა შეინანონ ცოდვები თავიანთი, განაახლონ შინაგანი დაფარული ცხოვრება. ღიდი ბედნიერება იქნება იმ კაცისათვის, რომელმან ისე გონიერად მოიხმარა დროება ამ ღიდი მარხვის განმავლობაში, რომელ რიგიანი, პატიოსანი და წმინდა ქრისტიანული ცხოვრება და ყოფა-ქცევა გარდაექცა მას ჩვეულებად, ერთი სიტყვით, ეღიროსა მეორედ შობას, რომელიც შესაძლებელია მხოლოდ ნამდვილი ჭეშმარიტი სინანულისა მიერ, რაისათვის უწოდებს მას საღმრთო წერილი მეორედ შობასა. -- ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

კვირიაკესა ზედა ყველიერისასა

მოვიდა მარხვა უბიწო, დედა იგი სიწმინდისა, თვალ-უხვევად შემასმენელი ცოდვისა და ძრიელი შემწე სინანულისა, და მოქალაქობა ანგელოზებრივი და მაცხოვარი კაცთა ნათესავისა. (სტიხარონი ორშაბათის ცისკარზე.)

მოვიდა დიდი მარხვა, დადგნენ დიდი დღენი სულიერისა მოღვაწეობისა ჩვენ მართლმადიდებელთა ქრისტიანეთათვის. დიდი და მრავალი მნიშვნელობა აქვს მარხვასა კაცის ბუნებისათვის. მშვენიერად და მოკლედ გამოხატავს მნიშვნელობას მარხვისას ზემო მოყვანილი საგალობელი მარხვისა. ბავაჯრცელოთ, განვიმარტოთ მოკლენი, გარნა მძლავრნი სიტყვანი წმინდისა საეკლესიო წიგნისა, და მით დავსდვათ სათანადო დასაწყისი დიდი მარხვის სულიერითა მოღვაწეობითა.

მოვიდა მარხვა უბიწო, დედა იგი სიწმინდისა. მარხვა არის, პირველად, დედა სიწმინდისა. როგორ და რით? მით, რომ იგი აღვირს უსხამს ყოველთა შინაგანთა, უწმინდურთა გულის თქმათა და ვნებათა, რომელნიცა არიან წყარონი და მიზეზნი თვით უწმინდურთა საქმეთა კაცთასა. რა გააჩენს კაცის გულში უწმინდურთა გულის თქმათა და სურვილთა? უზომოდ სმა და ჭამა, მეტადრე მომეტებული მიღება ღვინისა, რომელიცა აანთებს კაცის სისხლში ცეცხლსა ვნებათა და უწმინდურებათა. სხეული კაცისა, თუ განებივრებულია და აშვებული, გადაიქცევა ბუდედ ყოველთა ცოდვათა. სული კაცისა ვეღარ დაიმორჩილებს მას, არამედ იგი დაიმონებს სულსა კაცისასა და დაღუპავს მას. წინააღმდეგ ამისა, თუ კაცი მხნედ შეუდგა მარხვასა, მით დაიმორჩილებს ხორცსა თვისსა და მაშინ მხოლოდ გამაგრდება მის სულში სიწმინდე და პიტიოსნება.

მეორედ, მარხვა არის თვალუხვევად შემასმენელი ცოდვათა. ცოდვა კაცს თვალს აუხვევს, ჭკუას უბნელებს, სინიდის უძინებს. მარხვა, წინააღმდეგ მისსა, არის შემასმენელი ცოდვისა, ანუ მამხილებელი, გამამტყუნებელი ცოდვისა. რა სახით? ისე, რომ რაკი მარხვის და მოთმინების შემწეობით თვალის სახვევი ჩამოვარდება კაცის პირისაგან, გონება მისი გამოითხიზლებს და ცხადად დაინახავს თვისთა ცოდვათა და მოძულეებს მათ, ამხილებს, უკუნ აქცევს.

მესამედ, მარხვა არის ძლიერი შემწე სინანულისა. შექველია, და ყოველს ბეჯითს ქრისტიანეს გამოუცდია, რომ მაძლარს კაცს, როდესაც სტომაქი სავსე აქვს საჭმლითა და სასმლითა, სრულიად არ შეუძლია არა თუ მონანება, არამედ უბრალო ლოცვის წართქმა გულ-მოდგინედ. რა არის სინანული? სინანული არის სულიერი მწუხარება და შემუსვრილება ცოდვათა და უღირსებათათვის. რა სახით უნდა გაუჩნდეს კაცსა გულში მწუხარება, როდესაც ხორცი მისი გახარებულია და განლაღებული. ხორცი და სული კაცისა შეადგენს ერთს არსებას. ბრ შეუძლია კაცი ორად გაიყოს: სული მისი მწუხარედ იყოს და ხორცი გახარებული. თუ სურს კაცს ჭეშმარიტი სინანული, რომელიც არის მწუხარება, გაუჩნდეს სულში, წინაპირველად თვისი სხეული უნდა შეავიწროვოს, მოამზადოს მარხვითა.

ბოლოს, მეოთხედ, მარხვა არის მოქალაქობა ანგელოზებრივი, ესე იგი, ცხოვრება მიმგზავსებული ანგელოსთა, ვინაიდან ანგელოზნი არ დატკებებიან საჭმლითა, არამედ მოქალაქობენ მარხვითა.

ბარნა, ძმანო ჩემნო, ჭეშმარიტი მარხვა არ არის მარტო ხორციელი საქმე, არამედ სულიერიცა, ესე იგი, არის მარხვა ცოდვათაგან, მოსპობა მათი, დაკავება ცუდთა საქმეთაგან. ამასაც მშვენიერად აღგვიხსნის მეორე საგალობელი მარხვნისა, რომელიც იტყვის: ჭეშმარატი მარხვა არს ბოროტთა უცხო ყოფა და მოჭირვა ენისა, აღვირ-სხმა გულის წყრომისა, განშორება ბოროტთა გულის თქმათა და გულის ზრახვისა, და ტყუილისა, და ცრუ ფიცისა. ნუ გაზომავ მარხვასა საჭმლის და სასმლის გამოცვლითა, ანუ მოკლებითა, გვასწავლის წმიდა დიდი ბასილი.

ძაცნი, რომელნი მოიკლებენ საქმელსა და არ იშლიან ცუდ-
თა საქმეთა, დაემგზავსებიან ეშმაკსა, რომელიც სულ არაფერს
სჭამს და ღვთის წინააღმდეგობას არ იშლის. მართლა, რა სარ-
გებელი არის გარეგანი, ხორციელი მარხვა, როდესაც შინა-
განი ვნებახი და ცუდნი ჩვეულებანი არ დაგვიტოვებია. სვი-
მონ კვირინელმა ჯვარი აიღო, მაგრამ ჯვარზე არ მოკვდარა,
იტყვის წმინდა ბრიგოლი-ღიალოლი; მზგავსადვე იქცევთან,
რომელნი ხორცსა დააუძღურებენ მარხვითა, გარნა შინაგანი-
თა თვისითა სურვილითა და გრძნობითა არიან მზგავსნი ცო-
ღვილთა და უკეთურთა.

ბოლოს, არც ის არის საკმაო, რომ ცოდვა მოვისპოთ,
არამედ კეთილი საქმენიც უნდა ავასრულოთ, მარხვა უნდა
შევაავსოთ და ცხოვრება ჩვენი დავაგვირგვინოთ წმინდა, სათ-
ნო ნაყოფითა ღვთის წინაშე. ჭეშმარიტი სრული მარხვა
მდგომარეობს მიტევებასა შინა ბრალთა ძმათა, მოძულეთა და
მტერთა, ვითარცა თქმულ არს იმავე საღმრთო მარხვაში: ვი-
მარხვიდეთ რა ხორციელად, სულიერიცა მარხვა ვიმარხვოთ სრულ
მყოფელი მისი, განვხეთქოთ ჩვენ ღვლარძნილება, მძლავრება, ხე-
ლით წერილი იგი სიცრუისანი. ჭეშმარიტი მარხვა არის ქველის
მოქმედება, მოწყალება: ვცეთ მშიერთა პური ჩვენი გულითა მხი-
არულითა—თქმულ-არს იმავე საგალობელში და გლახაკნი
უსართულონი შევიყვანოთ სართულსა ჩვენსა. მარხვა თვინიერ
წყალობისა—ვითარცა ლამპარი უხეთო, იტყვის ნეტარი პავლ-
სტინე. თუ გსურს, განაგრძობს იგი, რომ შენი ლოცვა აღვი-
დეს ზეცად, მოაბი მეორე ფრთა: წყალობა და მარხვა. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

კვირიაკისა ზელა ყველიერისასა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო! ღღესა პირველი დაწყებამდე ჩვეულებრივისა სწავლისა და ქადაგებისა, მსურს აღვასრულო საზოგადო ქრისტიანული ჩვეულება აწინდელისა დღისა. იცით თქვენცა, რომ ღღეს მწუხრზე ყოველნი ბეჯითნი და ერთგულნი ქრისტიანენი, თანახმად ღღევანდელი სახარების ბრძანებისა, გამოითხოვენ შენდობასა პირველად სულიერთა მამათაგან, მერმე ერთი მეორისაგან, რათა ყოველ კაცთან შერიგებულნი, დამშვიდებულთა გულთა და სულთა შეუდგენ სულიერსა მოღვაწებასა დიდისა მარხვისასა. მეცა, აღმასრულებელი ამ მშვენიერისა ჩვეულებისა და წესისა სიმდაბლით და მორჩილად, გთხოვთ მომიტევოთ ვისაც რა ვსცოდე, და რაც ვაწყენინე წარსული წლის განმავლობაში სიტყვით, გინა საქმით, ნებით გინა უნებლიედ. ჩემის მხრითგანაც ვაძლევ შენდობასა ყოველთა ვინც რა შემცოდა და მაწყენანა.

ახლა შეუდგეთ ჩვეულებრივსა უბნობასა, ანუ მოძღვრებასა. ღღეს მე აღვარჩიე განმარტება ანუ აღსნა ღღევანდელისა სამოციქულოისა, რადგანაც ღღევანდელი სამოციქულო სწავლა შეადგენს მშვენიერსა შესავალსა, ანუ დასაწყისსა, დიდისა მარხვისა. იქნება ზოგიერთმა თქვენ შორის არ იცის, რომ წმინდამან ეკლესიამან ყოველი ღღესასწაულისათვის და კვირიაკისათვის საგანგებოდ გამოარჩია სამოციქულოისაგან ისრეთნი საკითხავნი, რომელნიც უჩვენებენ და აღსნიან თითოეული ღღესასწაულის და კვირიაკის მნიშვნელობას. ღღევანდელიცა სამოციქულო ერთობ ბრძნად და შესაფერად დიდ მარხვის წინა დღისა არის ამორჩეული. აწ შემწეობითა მამისა და ძისა და წმინდისა სულისათა შეუდგეთ აღსნასა ღღევანდელისა სამოციქულოისა.

ესე უწყობდეთ ჟამი, რამეთუ აწვევ ანს ჟამი განდგობებოდა ჩვენდა ძილისაგან (რომ. 13, 11). იცოდეთო, შეიტყვეთო, რომ დადგა ჟამი განდვიძებად ძილისაგან ცოდვათასა. ეს სიტყვები მართლა უმეტესად შეეფერება დიდი მარხვის დღეებსა. თუ დიდ მარხვაშიც არ განიღვიძა ქრისტიანემან, არ შეუდგა ლოცვასა, მარხვასა და ყოველთა სულის საქმეთა, არამედ დარჩა უდები, უზრუნველი, მამასადამე, როდისაღა უნდა განიღვიძოს მან? მრთალია, ბეჯითი და ერთგული ქრისტიანე ყოველთვის მღვიძარე უნდა იყოს თავის სულიერ-საქმეზე, გარნა უმეტესად დიდ მარხვაში. ახლა თვით მცონარემ და მძინარემან უნდა განიღვიძოს და დაფიქრდეს თავის თავზე, დაფანტული გონება თვისი მიაქციოს თავის სულიერი მდგომარეობისკენ, განიხილოს თვისი ცხოვრება და ყოველი ღონე იხმაროს გამოსაცვლელად და გასასწორებლად თვისი ყოფაქცევისა.

წმიდამან ეკლესიამანაც განგებ ისე დააწყო ყოველი დიდ მარხვის წესები, რომ უნებლიედ გააღვიძებენ იგინი თვით უდებთაცა და მცონარეთა. მიწყით უბრალო საქმისაგან: ხვალ შენ, ძმაო, ველარ გაიგონებ მხიარულსა, აჩქარებულსა ზარების რეკასა, არამედ იქნება მოწყენილი, გაგძელებული რეკა, და იგი უნებლიედ დაგაფიქრებს შენ, რომ ეს დღე სხვა დღეა. ეკლესიაში ველარ გაიგონებ მხიარულსა სადღესასწაულო საგალობელსა და საკითხავსა, არამედ მოწყენილთა, გრძელთა საკითხავთა, სამგლოვიაროთა საგალობელთა, რომელნი უნებლიედ მოგიყვანებენ შენ გრძნობაშიდ. დაგაფიქრებენ, აღძრვენ სინანულს შენს გულში. ხშირად მოგიწოდებს შენ ეკლესია ამ დღეებში მეტანიის ქმნად, ხშირად წაგიკითხავს შემაშინებელთა საწინასწარმეტყველოთა, რომელნი ერთობ საგრძნობელ არიან და აღსავსენი მადლითა და სულიერითა ძალითა.

აწ უძახლავებდეს ანს ცხახება, ადესღა ესე გვწმქება. უფრო დაუახლოვდითო ცხონებასაო, ვიდრეღა მაშინ, როდესაც ახალი მონათლული ვიყავით. ამ სიტყვებს წმინდა მოციქული პავლე მისწერდა ახალთა ქრისტიანეთა. ისინი თავდაპირველად, ვითარცა ახალი ქრისტიანენი, არ იყვნენ დამტკიცებულნი და გამაგრებულნი ქრისტიანობაში, გარნა როდესაც კარგი ხა-

ნიგავიდა, — უმჯობესი შეიქნენ, მიეჩვიენ ძრისტეს სჯულსა და ამისთვის უფრო დაუახლოვდენ ცხონებასა. ჩვენზედაც, აწინდელთა ქრისტიანეთა, ითქმის იგივე სიტყვა, მეტადრე ვინც ხნიერი კაცია, დიდ ასაკში არის შესული. ხნიერი კაცი უმფრო მეცადინე უნდა იყოს თავის სულის ცხონებისათვის. რაც უმაწვილობაში და სიჭაბუკეში მიეტევება კაცს, ის მოხუცებულობაში აღარ მიეტევება. მოხუცებულისათვის უმახლობელეს არს ცხონება, რადგანაც უმახლობელეს არს სიკვდილიცა.

ღამე აგა განგვეშაჯა და დღე შემაგვეხლა. ღამედ იგულისხმე, ანუ იცანი დღენი წარსული კვირიაკისანი, რომელსა შინა, საუბედუროდ, თითქმის ყოველნი ქრისტიანენი სიხარბით და აღვირ უსხმელად ეძიებდენ ყოველთა ხორციელთა კმაყოფილებათა, გაუმაძღრად სჭამდენ, თვრებოდენ, ზოგიერთნი უბედურნი არც სხვათა უმძიმესთა ცოდვათა მოერიდებოდენ. აწ შემოგვეახლა დღე, ესე იგი დიდი მარხვა, ჟამი ლოცვისა, წმიდა ზიარებისა. ამისთვის განგაშობრნეთ საქმენი ბნელისანი და შევიძინოთ ხაჭუნველი ნათლისა და, ვითარცა დღესა შინა, მშვენიერად ვიდოდეთ არა სამღერითა და მთვრალობითა, ანუ სხდომითა და შურითა. ღღე რომ გარეთ გამოხვალ, ტიტვლად კი არ გამოხვალ, არამედ ტანისამოსს ჩაიცვამ და, თუ დიდ შეკრებულებაში გეგულეების მისვლა, ანუ უცხო ქალაქის ქუჩებში, უთუოდ რაც უკეთესი ტანისამოსი გაქვს, იმას ჩაიცვამ, რომ არ შეგრცხვეს. სულიერადაც ასე უნდა მოვიქცეთ. შევიძინოთ ამ დიდ მარხვის დღეებში საჭურველნი ნათლისანი, რომელნი არიან, ვითარცა ზემოთ მოგახსენე, მარხვა, ლოცვა, აღსარება, ზიარება.

არამედ შეიძინოთ უფალი ჩვენი იესო ქრისტე, და ხორცთა ზრახვასა ნუ ჭეოფთ გულის სათქმელ. რა არის, ძმანო ჩემნო, ეს სიტყვა: შეიძინოთ უფალი იესო ძრისტე? ასე რომ მივითვისოთ მისი მცნებანი, მივიღოთ მისი ხასიათი, ვეცადოთ, რომ მისი სწავლით, სიყვარულით, მაღლით ჩვენი სული და გული იყოს განწოლილი და შემოსილი, როგორც სხეული კარგითა ტანისამოსითა. მრთხელ ჩვენ ყოველნი ვიყავით შემოსილნი იესო ძრისტესითა: ეს მაშინ, როდესაც მოვინათლეთ, ემბაზითგან ამოვედით. ამაზედ არ იტყვისა წმინდა მოციქული პავლე: რამელთა ქრისტეს მაერ ნათელს ვადეთ, ქრისტე შეგვაძინასა? მაგრამ,

საუბედუროდ, მასუკან ეს სანატრელი სულიერი შესამოსელი ჩვენი, ზოგიერთს ჩვენგანთა დაუძველდა მისი ცოდვით და უდებებით, ზოგიერთს სრულიად დაეხა, ანუ გაეცარცვა და ნაცვლად მისა შევიმოსეთ ბნელი სამოსელი ცოდვის და ეშმაკისა, ამისთვის გვიწოდებს წმიდა მოციქული პავლე, ხელ-ახლა შევიმოსოთ იესო ქრისტე. ახლა შეგვიძლია ამ დიდ-მარხვაში აღვასრულოთ მარჯვით და დაუბრკოლებლად ეს დიდი საქმე. ვიწყობთ იგი მით, რომ როგორც იტყვის წმიდა მოციქული პავლე, ხორცთა წახვასა ნუ გვაფთ გულის საიქმედ, ნუ დაუჯერებთ ხორცის სურვილსა, ნუ ავასრულებთ მისსა ზრახვასა, შევაფიწროვოთ ჩვენი ხორცი, ბუდე ყოვლისა ცოდვისა, მოვაკლოთ საჭმელი, ნუ ვასამოვნებთ ტკბილითა სასმელითა, რომ არ განლაღდეს და არ წინააღუდგეს სულსა, მორჩილი იყოს სულისა და არა მბრძოლი. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა .

კვირიაკესა უველიერისასა.

ბანმარტება სიხარებისა. უკეთუ მიუტევნეთ თქვენ კაცთა შესოდებანი მათნი, მოგიტევნენ თქვენსა შამამან თქვენმან ზესათამან (მათ. 6, 13).

ხვალითგან, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, დაიწყება დიდი მარხვა, ესე იგი დღენი ლოცვისა, მარხვისა, სინანულისა და ყოვლისა სულიერისა, ხოლო დღეს წაკითხული სახარება შეგვაგონებს, რომ წინაპირველად შევურიგდეთ, მივუტეოთ ურთიერთსა ყოველნი შეცოდებანი და ბრალნი. ბარეშე ამის პირობისა უსარგებლო იქნება ლოცვა, მარხვა და ყოველი სულიერი შრომა. მისაც გულში აქვს ვისმესთან მტე-

რობა, შური უკმაყოფილება, ის ნუ ჰკარგავს ამაოდ დროებას, ნუ შეუდგება მარხვასა და მომზადებასა, ვიდრე წინაპირველად არ შეურიგდება მოძულესა, არა აპატიებს ყოველთა მისთა შეცოდებათა. შოველი კაცი უნდა გიყვარდეს, ყოველი კაცის ბედნიერება უნდა გსურდეს და გიხაროდეს, და ყოველი კაცის მწუხარება და უბედურება შენთვისაც სამწუხარო უნდა იყოს, და ესრეთ კეთილ-განწყობილმან, მშვიდობიანითა გულითა შეუდექი მარხვასა და ლოცვასა. როგორ უნდა ვიმარხვიდეთ, ესეც აგვიხსნა დღეს წაკითხულმა სახარებამ. რაჟამს ამარხვიდეთ, ნუ იყოფინ, ვითარცა ორგულნი, მწუხარე. მრთი სიტყვით, მარხვა უნდა იყოს არა მარტო გარეგანი საქმლის და სასმლის მოკლება და გამოცვლა, არამედ შინაგანიცა, სულიერი განშორება, აღკრძალვა ყოველთაგან ცუდთა, მავნებელთა, სულის წინააღმდეგთა გრძნობათა, აზრთა, მიდრეკილებათა და უმეტესად საქმეთაგან და ჩვეულებათა. ბარეგანი მარხვა, ესე იგი საქმლის და სასმლის გამოცვლა უნდა იყოს ხერხი, ანუ გზა ვნებათა და ცოდვათა მოკლებისა და მოსპობისა, და ესრედ ვინც ამპარტავანი არის სიმდაბლე შეიძინოს ამ დად-მარხვაში: ანგაარმა კაცმა, უანგარობა მოიგოს, ანჩხლმა და მაშფოთარმა სიმშვიდე, მემთვრალემ, მუცლის მონამ, ფხიზლობა, ზომიერება, ცრუ და უმართლომ გულწრფელობა და სიმართლე შეიყვაროს; თუ ვინმემ სხვისი რაიმე მიითვისა უმართლოდ, დაუბრუნოს. ეს იქნება ჭეშმარიტი მარხვა!

მესამე მოღვაწება დიდისა მარხვისა არის უმტკიცესი და უბეჯითესი ლოცვა და მონანება. ესეც აგვიხსნა მაცხოვარმან, როგორ უნდა აღვასრულოთ. რაჟამს ილოცვიდეთ არა ჰყოთ ესრედ, ვითარცა იგი ორგულნი, ესე იგი, არა დაემზგავსოთ ფარისეველთა; მათი ლოცვა იყო გარეგანი, საჩვენებლად კაცთა; შენ ილოცე სულით და გულით. ლოცვაში პირველი საქმე ის არის, რას გრძნობს შენი გული, რა მოძრაობა არის შენს შორის. ჭეშმარიტად ის ლოცულობს, ვისაც ლოცვის დროს მოუვა ცრემლი უნებლიედ. შენ იქნება, ძმაო, ერთხელაც არ გილოცავს ცრემლით. მიცვალებულის ტირილზედ რომ წახვალ, მიცვალებულის კუბოსთან რომ დაიჩოქებ, მაშინ მრავალს ცრემლს გადმოყრი სრულიად უსარგებლოდ; და

შენი სულისათვის ერთხელაც ერთი ცრემლიც არ მოგსვლია. გებრალება მიცვალებული და მისი მონათესავე მოტირალნი! და შენი სული არ გებრალება? ისიც მკვდარია მრავალთა ცოდვათაგან და საუკუნო სიკვდილი მოელის მას, თუ ლოცვაში არ იტირე.

ბოლოს ყოველნი დიდ-მარხვის სულიერნი მოღვაწეებანი უნდა დავაგვირგვინოთ აღსარებითა და ზიარებითა. დიდ-მარხვაშიც, რომ ერთხელ არ ეზიაროს ქრისტიანე კაცი, რაღა სასოება ექნება მას! ყოველთვის უნდა ფიქრობდეს და ცდილობდეს კაცი, რომ უზიარებელს არ მოუხდეს სიკვდილი, გადასვლა ამიერ სოფლითგან. ბარნა ახლა, აწინდელმა დროებამ უმეტესი შემაშინებელი მიზეზი გამოაჩინა*.) რომელსა აქვს ყური სმენად და თვალი ხედვად, მან უნდა განიზრახოს და შეშინდეს, რა უცები სიკვდილი ეწევა ახლა მრავალთა პირთა. ძაცი საღამოს მზიარული იყო და ძრიელი, დაწვა ლოგინზე და ძილში განუტევა სული უაღსარებოდ და უზიარებლად, ანუ სუფრაზედ დაჯდა, მზიარულად იყო და საშუალ სადილისა ცუდად იგრძნო თავი თვისი, ადგა და ორი საათიც აღარ გაუტარებია, გარდაიცვალა გარეშე ყოვლისა მომზადებისა და აღსარების თქმისა. შენც კაცი ხარ, ძმაო! ვინ იცის სად და რა სახით შეგემთხვევა სიკვდილი. არ გაგიგონია, არ დაფიქრებულხარ, რა საშინელი ამბავი ისმის, არა შორი ქვეყნითგან, არამედ მახლობელ ჩვენდა; რა მომსვრელი სნეულება გაჩნდა, რომ თვით უპირველესთა ექიმთა ვერ მოუპოვნიათ საშუალება მისი მორჩენისა. ვინ იცის რას მოგვიტანს მომავალი ზაფხული. ნუ მოიძულეებ შენსა სულსა; ახლავე მოემზადე მიგებებად მტერისა, რომ უცებ არ დაგეცეს თავზედ მოუმზადებელსა და უჭურველსა. ამაზე უმჯობესი მომზადება რაღა შეიძლება, რომ შეინახო და აღიარო შენი ცოდვები და ეღიროსო წმინდა ზიარებას. ამინ.

*) ეს სიტყვა თქმულ არს როდესაც რუსეთში გაჩნდა ყამი, ანუ კირი მომსვრელი. (1879 წელს).

ს ი ტ ყ ვ ა

კვირიაკესა ზედა ყველიერისასა.

და რაჟამს იმარხვიდეთ, ნუ იყოფით, ვითარცა იგი ორგულნი, მწუხარე. (მათე-სი 6, 15).

აწინდელსა სახარებასა შინა მაცხოვარი გვაძლევს მცნებასა მარხვისასა და კიდევ გვასწავლის, როგორ უნდა ვიმარხვიდეთ. არცერთს მცნებას ისე ხშირად არ არღვევენ აწინდელნი ქრისტიანენი, რდგორც ამ მცნებას, ზოგნი დაუდევნელობით, ზოგნი მით, რომ დიდად არაფრად მიაჩნიათ მარხვა, და ზოგნი კიდევ სხვადასხვა მიზეზებისა გამო. რა ზომად დავიწყებულია ჩვენს დროში ქრისტიანეთა შორის მარხვა ამაზე მოგიტხრობთ თქვენ ერთს ნამდვილ შემთხვევას, ყოვლად სამწუხაროს. ერთმა მალლად პატივცემლმა პირმა მიაშობო ასე: დიდს, ანუ წითელ პარასკევს იძულებული ვიქმენ წასვლად ქალაქითგან სოფელში. როდესაც საღამოს რიონის რკინის გზის სასტუმრო სახლში შევედი, აღვსებული იყო სახლისხვადასხვა წოდების პირთაგან. სულ ყველანი იჯდნენ და სიხარბით სჭამდნენ ხორცს და სმიდნენ ღვინოს. მინდოდა ჩემთვის სამარხო რაიმე მეშოვნა, მაგრამ ვერ ვიშოვნე და მარტო პური ვსჭამე. ასე მითხრა იმ პირმა შეწუხებით. არა ვგონებ, რომ სუყველანი მუნ მყოფნი იყვნენ უღმრთონი და ურწმუნონი, და არ ახსოვდათ რა დღე იყო ის დღე. დიდ პარასკევს რომ ვერ მოითმინოს ქრისტიანე კაცმა ხორცის ჭამა და ღვინის სმა, რა საცოდავი უნდა იყოს ის კაცი! რა სუსტი და მუცლის მონა. რა მოუთმენელი უნდა იყოს ის ქრისტიანე, რომელიც ამ ერთ დღეს მაინც არიმარხვებს!

დიდი მნიშვნელობა აქვს მარხვას! იგი გუშინ არ არის

მოგონებული, ანუ მარტო ქრისტიანობაში არ არის მიღებული. ეს ჩვეულება არის ძველი, ვითარცა თვით კაცობრიობა; ყოველ დროს, საუკუნოთიდან იყო მარხულობა.

ღაიცივით მარხვა, იტყვის დიდი ბასილი; თუ სხვა არა იყოს, მისთვის მაინც, რომ იგი არის ჩვეულება ძველი, ვითარცა კაცობრიობა. თვით წარმართთა იცოდენ და იციან მარხვა. როდესაც რამე უბედურება ეწეოდათ წარმართებს, კერპთ-მსახურებს, მაშინ მარხვას გააჩენდენ, თავიანთ ღმერთებს მარხვით და ლოცვით ევედრებოდენ. მბრავლნი ძველ აღთქმაში და ახლაც მარხულობენ, დანიშნული დღეები აქვთ მარხვისა. წინასწარმეტყველები მათნი ხშირად ამხილებდენ მათ და ასწავლიდენ მარხვის ჯეროვნად შენახვასა. ბოლოს მაჰმადიანთაც კი იციან მარხვა. ახალს აღთქმაში, რაღა თქმა უნდა, სიტყვითაც და საქმითაც მაცხოვარი და მოწაფენი მისნი გვასწავლიან მარხვასა.

მარხვა, პირველად, არის საჭირო მისთვის, რათა აღვირი ვუსხათ ჩვენსა ხორცსა, ჩვენთა ვნებათა. თუ ვინმემ გკითხოს, ეტყოდა ოდესმე ნეტარი ავგუსტინე მაშინდელთა ქრისტიანეთა, — რად მარხულობ, რად სტანჯავ შენს თავს? უპასუხე, გადარეულ ცხენს, რომელსაც აღვირითაც ვერ დაამშვიდებენ, დაიმორჩილებენ შიმშილითა და წყურვილითა. ჩვენი ცოდვილი სხეული ებრძვის სულსა ჩვენსა, მიიზიდავს მას ცოდვისადმი. რით არის უადვილესი დამშვიდება და დამორჩილება მისი, თუ არა მარხვით. მარხვა დაადუმებს ვნებათა, დააყენებს ღელვასა სისხლისასა.

მეორედ, მარხვა მიუცილებელია ჩვენი სუსტის და შერყეულის სულიერისა ვნებისა და ზნეობითისა ძალისათვის. ვისაც არ შეუძლია მოითმინოს ჭამა და სმა, ის სუსტია, მოკლებული სულიერისა ძალისა და მონა ხორცისა. ვისაც არ შეუძლია თავის თავს რამე აღუკრძალოს, თავის თავი დააკავოს ჭამისაგან და სმისაგან, იგი არ არის უფალი თავის თავისისა, მას არ შეუძლია წინააღუდგეს რომელსამე თვისი გულის სურვილსა, რომელსამე ცოდვილსა მიდრეკილებასა. იგი იქცევა გულის თქმათამებრ ხორცისათა, ჰყოფს ნებასა ხორცთასა, ვითარცა ოდესმე წარმართნი (მფეს. 2, 3). ვინც ესრეთი სუსტი

არის სულიერი ღონითა, არ შეუძლია დაადუმოს თვისი ვნებანი, იაროს ვიწროითა გზითა სათნოებისათა, იქონიოს მოთმინება, სულგრძელება. სახელდობრ, მას, რომელნი ეგოდენ საჭირო არიან ქრისტიანულისა მოღვაწეობისათვის. მარხვა არის საშუალება და ღონე რომლითაც შეუძლია კაცს გაამტკიცოს თვისი სულიერი ზნეობითი ძალა.

მესამედ, მარხვა არის ერთი მიუცილებელი საქმე, გარეშე რომლისა არა შესაძლო არის გულის შეწუხება ცოდვათათვის. როდესაც კაცის სულში აღგზნებული არს ცეცხლისაებრ სულიერი მწუხარება, მაშინ ხორციელნი მოთხოვნილებანი დავიწყებულნი არიან, საქმელი და სასმელი აღარ მოუვა კაცს გონებაში. ნამდვილად შეწუხებული მგლოვიარე კაცი მიიღებს მხოლოდ უგემურსა საქმელსა, ნაჭაბა, ჟათარჭა ჰურა, ვსჯამე და სასმელი ჩემა ცრემლითა განგზავე, იტყოდა შეწუხებული ცოდვითა ღვით (10, 10 თსალ.) შინ არ გამოსცადა მზგავსი ამისი ჟამსა მწუხარებისასა. სინანული არის სულიერი მწუხარება; თუ ნამდვილად სწუხს კაცი თავის ცოდვას, როგორღა შეიძლება მან მიიღოს პოხიერი საქმელი. ღიდად ცდება, ან განგებ თავის თავს ატყუებს ის კაცი, რომელიც ფიქრობს ვითომც შეუძლია მას კარგად ილოცოს და შეინანოს თავის ცოდვები თვინიერ მარხვისა. ბანა შეიძლება ერთ და იმავე წამს მხიარულიც იყოს და მწუხარეც? კარგი საქმლის მიღება გაამხნევებს და გაამხიარულებს კაცს და მაშინ როგორ შეიძლება გული შეიწუხოს ცოდვისა თვისისათვის! იოანე-მკროპირი იტყვის: შეუძლებელია, რომ წყალში ცეცხლი დაანთოს კაცმა, მზგავსადვე შეუძლებელია სინანული, მწუხარება ცოდვათათვის, მხიარულებასა და კმაყოფილებასა შინა.

მეოთხედ, კმაყოფილებასა შინა მარხვა არის მიუცილებელი საჭიროება, თუ კაცს სურს მიუახლოვდეს ღმერთსა და მიიზიდოს მისი მოწყალება. შოველნი წმინდანი კაცნი, დიდნი მოღვაწენი, მხოლოდ დიდ-ჟამიერი მარხვითა და ლოცვითა მიიზიდვიდენ ღვთისა მადლსა, შეიქმნებოდენ ღვთისმეტყველნი, ღვთის მხილველნი და ასრულებდენ დიდთა საქმეთა. მოსე წინასწარმეტყველმა ორმეოცისა დღის მარხვისა მერმედ მიიღო სჯული ძველისა აღთქმისა. ილია წინასწარმეტყველმა ორმეოცი დღე იმარხულა და მერჟე გამოეცხადა მას ღმერთი. თვით

შეაღმა იესო ქრისტემ იმარხვა ორმეოცი დღე. თუმცა ძე ღვთისა იყო, მაგრამ რადგანაც ჩვენი ხორცი ჰქონდა შესხმული, გძელუამიერი მარხვით შეუდგა აღსრულებასა თვისისა დიდისა საქმისასა. არ ყოფილა და არც მოხდება, რომ ვინმე ქრისტიანეთაგანი შერაცხულიყოს წმინდათა შორის და მმარხველიკი არ ყოფილიყოს.

ამისათვის, ძმაო ჩემო, თუ ბეჯითი ქრისტიანე ხარ, სულის ცხოვნების მეძიებელი და მღვთურნე, შეინახე, დაიცევ მარხვის დღეები წესისამებრ წმინდა მართლ-მადიდებელი ეკლესიისა. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

დიდმარხვის პირველ კვირიაკის სამზაბათს.

ზანიშორეთ თქვენგან, პირველისა სვლისა თქვენისა ძველი იგი კაცი, განხრწნილი გულის-თქმითა მისებრ საცთურისა, და განახლდებოდეთ თქვენ სულითა მით გონებისა თქვენისათა. (ეფესელთა 4, 22—23.)

წმინდა მოციქული პავლე ხშირად განიმეორებს მიწერილთა მისგან წიგნთა შინა იმ დარიგებასა, რომელიც ახლა მოვიყვანეთ. იგი ხშირად არიგებს ქრისტიანეთა, რომ მათ უნდა განიშორონ, განიძარცვონ ძველი, განხრწნილი, გაფუჭებული კაცი და განახლდებოდენ სულითა და გულითა. ღიდი ესე მარხვა, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, არის დღე ჭეშმარიტისა სულიერისა განახლებისა, ამისთვის ახლა არ იქნება უდროვო და უადგილო ვიფიქროთ: როგორ და რით უნდა განახლდეს კაცი სულიერად? ბარნა, რომ უმჯობესად ავასრულოთ ეს საქმე, ცოტა შორითგან უნდა დავიწყოთ უბნო-

ბა. იქნება შენ, ძმაო, არ გაგიგონია, რომ კაცი მარად-ჟამს, ყოველ დღე იცვლება, ახლდება, არა თუ სულიერად, არამედ ხორციელადაც. ჭაცის გვამი, სხეული იზრდება, ესე იგი იცვლება და განახლდება ყოველთვის. ზოგმა, ანუ გარეგანი სახე, შენება კაცის გვამისა ერთი და იგივე არის, გარნა, მასალა მისი: ძარღვი, ხორცი, სისხლი, ძვალი, იცვლება და ახლდება. რაც უვარგისი და მოუხმარებელია, იმას კაცის გვამი სხვა და სხვა გზებით და საშუალობით გაიშორებს და ნაცვლად მისა საზრდო, რომელსაც მიიღებს კაცი, სტომაქითგან დაიბნევა ასოებში და განახლებს მათ. მსრედ იცვლება და ახლდება კაცის სხეული, ვიდრემდის იგი არის მთელი. სულიერი განახლებაც დაემზგავსება ერთის მხრით ამ მაგალითს, სულიცა ჩვენი განახლდება ორის საშუალობით: პირველად მით, რომ კაცმა უნდა გაიშოროს ყოველი, რაიცა არის მის გულში და სულში დაძველებული, განხრწნილი, გაფუჭებული. განაშაყეთ თქვენგან ზანველისა მისებ სვლისა თქვენასა ქველა აგა ეგვა, განხრწნილა გულის-თქმათა, მისებ საცოუწასა.

ახლა უნდა აღვასრულოთ ეს ჩვენ; ამ დიდ მარხვაში უნდა განვიშოროთ ყოველი მავნებელი, რაიცა არის ჩვენს სულში და გულში. როგორც კაცის ტანში, ანუ სხეულში, თუ დარჩა რამე მავნებელი მასალა განუშორებლად, მაშინ კაცი დასნეულდება და კიდევ მოკვდება, ეგრედვე კაცის სულში თუ დარჩა განუშორებლად ვნება, ცოდვა დაასნეულებს სულსა და სულიერს სიკვდილში ჩააგდებს. მრავალსა საშუალებასა გვაძლევს წმინდა ეკლესია ამ საქმის ასრულებისათვის. ამისთვის დაგვინიშნა წმინდა ეკლესიამ მარხვა, ლოცვა, სინანული. თუ კარგად მოიხმარ მათ, გონიერად აღასრულებ, მაშინ განუშორებიან შენგან ყოველნი ბოროტნი-სულის განმხრწნელნი მასალანი. ბარნა უდიდეს-ყოველთა საშუალებათა არის აღსარების თქმა. თუ გონიერი და ჯეროვანი აღსარება თქვა კაცმა, თუ გადაწყვეტილად, გათავებით შეინანა კაცმა თვისი ცოდვა და აღსარებაში აღუარა მოძღვარსა, ამით მან განიშორა, გააგდო ცოდვა თვისი.

მეორედ, როდესაც სინანულით და აღსარებით განიშორებს კაცი ანუ გააგდებს ყოველსა ცუდსა, განმხრწნელსა ვნე-

ბასა, მაშინ სულიერი საზრდო უნდა მიიღოს კაცმან. წმინდა ეკლესია მიანიჭებს მას სულიერსა განმაახლებელსა, განმამტკიცებელსა, განმაცხოვრებელსა საზრდოსა, ძირისტეს სისხლსა და ხორცსა. რით შეატყობს ექიმი, რომ სნეული კაცი მორჩება, სნეულება მას განშორდება? მით, როდესაც კაცი იგი მოითხოვს საჭმელს და გემოვნებით მიიღებს და ღონე მოემატება. მგრედვე სულიერად: თუ სულმან შენმან მოინდომა ზეციური საზრდო და მიიღო ზიარება, და უნებლიედ იგრძნა გამოუთქმელი სიმშვიდე და სიხარული, თვითონ შეატყობ შენს თავს, რომ სულიერად გაღონიერებული ხარ, გამოცვლილ ხარ, ეს იქნება შენი სულიერი განახლება. მაგრამ, როგორც ხორცი კაცისა არა ერთხელ მიიღებს საჭმელსა და განახლდება მით, არამედ ყოველ დღე და თითქმის ყოველ წამს იზრდება ჰაერით, საჭმლით, სასმლით, მზგავსადვე სულიცა ყოველთვის უნდა იზრდე? იღეს სულიერითა საზრდოთა. იგი ყოველ დღე უნდა ლოცვობდეს, საღმრთო წიგნებს კითხულობდეს, ეკლესიაში, ხშირად დადიოდეს, საღმრთო საგნებზედ უბნობის და ზრახვის ჩვეულიყოს და სხვანი, და მით განახლებდეს თვისსა სათნოებასა, სარწმუნოებასა და სიყვარულსა, რომელი მოგვცეს ღმერთმან. ამინ.

მ რ ძ ლ ვ რ ე ბ ა

დიდი მარხვის პირველის კვირიაკის ოთხშაბათს.

მსწრაფლ განუხვეწ სინანულისა ბჭენი
სულსა ჩემსა, ცხოვრების მომცემელო! (სა-
გალობელი დიდი მარხვის).

მსრედ აღრიდანვე დაიწყობს წმინდა ეკლესია ლოცვასა ღვთისადმი და ევედრება ღმერთსა, რომ მოგვცეს ჩვენ სინანული ცოდვათა ჩვენთა, გაგვიღოს ბჭენი სინანულისანი, განაჩინოს ჩვენს გულში მონანება და შწუხარება. რისთვის ილოცავს ესრედ წმინდა ეკლესია? ნუ თუ ძნელია სინანულში

შესვლა კაცისათვის? ნუ თუ არ შეუძლია კაცს თვითონ გაიხსენოს თვისი ცოდვები, წარმოიდგინოს თვისი უღირსება და დაიწყოს მონანება? სწორედ ძნელია და შეუძლებელი, ძმანო ქრისტიანენო! თუ ღმერთი არ შეეწია კაცს და არ გაუღო კარი სინანულისა, ვერ მიართმევს იგი ღმერთსა ჯეროვანსა სინანულსა. ჭეშმარიტი წმინდა სინანული დიდ ძალას მოითხოვს, დიდ მადლს მოასწავებს, ერთობ მძიმე და ძნელი სულიერი მოქმედება არის. მოკლედ რომ ვსთქვათ, ჭეშმარიტის წმინდა სინანულის მოპოვება არის თითქმის მთელი სჯულის შესრულება. თუ შენ, ძმაო, ჭეშმარიტი სინანული შეიძინე მთელს სჯულს აასრულებ, ცხონებული იქნები. ბანა ადვილია ამისთანა მადლის მიღება! რასა შინა მდგომარეობს ჩვენი სჯული? რას მოითხოვს ჩვენგან უაღრესად შუალი იესო ქრისტე? მთელი ჩვენი სჯული გამოითქმის ამ ერთი სიტყვით: შეინანეთ! მაცხოვარი ამას მხოლოდ მოითხოვდა: შეინანეთ, მოახლოვდით, ახს სასუფეველა ღვთისა! თვით ამ სიტყვებით იწყო მან ქადაგება თვისისა სახარებისა. ამას ერთს ითხოვდენ ყოველთა კაცთაგან მოციქულნიცა: შევიანანოთ! ბავხდეთ ღირსი ღვთის სასუფეველისა! მსრედი დიდი მნიშვნელობა მისთვის აქვს სინანულს, რომ იგი იპყრობს თვის შორის უმთავრესთა ქრისტიანულთა მცნებათა და არს ნაყოფი მათი. წმინდა, მართალი სინანული იპყრობს თვის შორის პირველად სარწმუნოებას: თუ არ გწამს სახარება, ძმაო, ან თუ სარწმუნოება შენი ცივია, ან მკვდარია, არც კი იფიქრებ, არც მოინდომებ სინანულსა. წმინდა, ჯეროვანი სინანული იპყრობს თვის შორის კიდევ სასოებასა. ღმერთზედ, თუ არ ესავ ღმერთსა, რომ იგი მოწყალეა, შეგირიგდება, ცოდვებს მოგიტევებს და კვალადვე აღგადგენს პირველსავე ხარისხსა ზედა, რაღა მოგანდომებს სინანულსა? ბოლოს და უმეტესად ნამდვილს სინანულში არის და უნდა გამოიხატოს სიყვარული ღვთისა. სიყვარული არის შემყვანებელი კაცისა სინანულში, ის აღძრავს და აიძულებს კაცს შეინანოს, შეურიგდეს ზეციერსა მამამასა, იგი შეაწუხებს კაცს, რომ გაეშორა ზეციერსა მამასა უღირსებითა თვისითა და აიძულებს მიიქცეს კვალად მისდამი. თუ სამნი ესენი: სარწმუნოება, სასოება და სიყვარული არ შეაზავებენ სინანულსა, თუ

ცხოველი სარწმუნოება, ცხოველი სასოება, ანთებული სიყვარული არ გააჩნენ კაცის გულში სინანულსა, მაშინ სინანული იქნება ყალბი, ცრუ, უნაყოფო. მართლა, რამდენჯერ მოხდება, და იქნება შენც გამოგიცდია, რომელ, თუმცა გულში გრძნობ ცოდვათა შენთა, ცხადად გაიხსენებ და წარმოიდგენ შენთა უსჯულოებათა, გარნა გული ცივი გაქვს, მწუხარებას არ გრძნობ, თითქოს გაქვავებული ხარ. ცხადია აქეთგან, რომ ღმერთს არ გაუღია ჯერედ შენთვის კარი სინანულისა, ცხადია, რომ შენს გულში სარწმუნოებაც დაძინებულია, სასოებაც ცივი, სიყვარული მცირე და უღონო. ისიც მოხდება ხშირად, რომ ზოგიერთი კაცი კი ნანობს, მაგრამ ნანობს მარტო შიშისაგან; ეშინია, რომ ღმერთი დამსჯისო, თუ არ შევიწინანებო. მართალია, ესეც არ არის ცუდი, კიდევ უნდა ეშინოდეს კაცს ღვთის სასჯელისა, გარნა ამისთანა სინანული იქნება მონებრივი და მას არა აქვს დიდი ფასი. წმინდა მონაწილეობა, როგორც ვსთქვით, უნდა იყოს აღძრული და შეზავებული სარწმუნოებითა და მეტადრე სიყვარულითა. არა იმისთვის მხოლოდ უნდა სწუხდეს, რომ შენ ღმერთი დაგსჯის, არამედ უმეტესად მისთვის, რომ შენ განამწარე ზეციერი მამა, დაკარგე მისი სიყვარული, განეშორე მისსა მამობრივსა მადლსა. მან ეგოდენ შეგიყვარა შენ, რომ თავისი ძე არ დაზოგა შენის ცხოვრებისათვის, და შენ კი ეგოდენ უღებ ხარ, რომ არისხებ მას ცუდითა შენითა ცხოვრებითა.

აჰა მიზეზი, რომლისათვისაც წმინდა ეკლესია ლოცულობს: *მსწრაფლ განუხვეს სინანულისა ბჭენი სუღსა ჩემსა, ცხოვრების მოძცქელა!* ხშირად განიმეორე ეს ლოცვა შენს გულში, ძმაო. თუ ატყობ, რომ გული გაგიცივდა, თუ ხედავ, რომ ეკლესიაში დაფანტული გონება გაქვს, თუ გამოსცადე, რომ ცოდვა გერევა, გიზიდავს, მომეტებულითა ერთგულებითა ილოცევდი: *სინანულისა ბჭე განმიღე, მხსნელა!* როგორადაც სხვა ყოველი ნიჭი და მადლი ღვთისაგან არის გარდამომავალი კაცთა ზედა, მზავსადვე და უმეტესად, ყოველთა უდიდასი ესე ნიჭი და მადლი სინანულისა იმავე წყაროსაგან არის მომდინარე და მიეცემა კაცს. ამინ.

თეოდორობის კვირიაქისა ოთხუბათსა ზედა.

მიმარხვით მარხვა წმინდა, სათნო უფლისა. ჭეშმარიტი მარხვა არს ბოროტთა უსხო ყოფა, დაჭირვა ენისა, აღვირის სხმა გულის წყრომისა, და განწორება ბოროტთა გულის თქმათა, ტყუილისა და ცრუ ფიქსისა. (საგალობელი მარხვისა).

საგალობელი ესე დიდმარხვისა არის ჭეშმარიტი და უმჯობესი ქადაგება ამა მარხვის დღეთა შინა. ჩვენი ქადაგება იქნება სუსტი და გრძელი, ხოლო ეს ქადაგებაა როგორც მოკლე, ისე ძლიერი და მტკიცე. მით უმეტესად უნდა მივაქციოთ, ძმანო, ყურადღება მასზედ და შევიტყოთ რას გვასწავლის იგი.

ვიძახებთ ძანხვა წმინდა, სათნო უფლისა. სჩანს, რომ არა ყოველი მარხვა არის წმინდა, სათნო უფლისა. რომელი არის ესრეთი მარხვა? ის, როდესაც შენ მარტო საჭმელს გამოიცივლი, ანუ დაიკლებ, ანუ იქნება სულ აღარ სჭამ, მაგრამ ყოფა-ქცევას არ იცვლი. საჭმელს აღარ სჭამ, გარნა მოყვასთა შენთა, სახლეულობასა შენსა, მეზობელთა, აწუხებ, სჭამ მრისხანებითა და გულის წყრომითა. არა სათნო არს ღვთისა მარხვა, თუ შენ ეკლესიაში ამ დღეთა შინა ხატისა წინაშე დავარდები, ევედრები ღმერთსა მოგიტევოს ცოდვანი შენნი, ხოლო გამოსრული ეკლესიისაგან მიიქცევი სასამართლოში, საწყალსა ღარიბსა მოვალესა წაართმევ უკანასკნელსა ქონებასა, თუ არ მოგცა საპრობილემი შთაადღებ, და ატირებ მისსა სახლეულობასა. ის მარხვა არ არის ჭეშმარიტი და სათნო ღვთისა, როდესაც შენ თითქოს თავს იმდაბლებ, იტყვი, რომ

უკანასკნელი ცოდვილი ვარო, და ამასთანავე ამპარტავანება გაქვს გულში, სულ-ყველაზედ უკეთესად მიგაჩნია თავი, ყოველ კაცს განიკითხავ, ეკლესიაში მეტანიას იქმ, პირჯვარს დაიწერ, რაოდენიმე ხანს ილოცავ, და მერმე იფიქრებ, რომ შენ ღირსი კაცი შეიქენი და მზად ხარ, რომ თვით მაცხოვარმა მოგიწოდოს თვით სულიერს ტრაპეზზე. შენთვის მაცხოვარი თავისსისხლს და ხორცს არ ზოგავს, სულიერად გამოგზრდის; შენ კი არც ერთი გლახაკი არ შეგიწყნარებია, სახლში არ შეგიყვანია; შენ მას სუფრაზედ როგორ დააჯდენ, გრცხვენია მისი ძონძისა, ვინ იცის, რაოდენი არიან მახლობლად შენი სახლისა მშვიდნი, ტიტველნი შენს სახლში კი სულ-ყველანი მაძღარნი არიან, ძაღლნიც და პირუტყვიც მსუქნები. მდიდარნი ხშირად სძლებიან შენს სახლში და გლახაკნი არა. მარხვა შენი არა სათნო არს ღვთისა, როდესაც ამ წმინდა საყდარში შენი პირისაგან გამოდის სიტყვები ლოცვისა, მადლობისა და ღიღებისა, გარნა გამოხვალ რა აქედან, აღარა გახსოვს დაჭარჭა ენისა, აფხარის სხმა გულის სატყუათა, და იმავე პირისაგან, ვითარცა კვამლი და აღმური გამოდიან უუქმონი, სიტყვანი დამბალნი, მწარე ყვედრება, მაცთური შეგონება. ანუ იქნება შენ გგონია ამ ორ-სამ დღეში, ვიდრემდის ეზიარები, თითქოს თავის მოსატყუებლად, უნდა ერიდებოდე ყოველთა ცოდვათა, და მიიღებ რა ზიარებასა, გამოხვალ რა ეკლესიიდან, მიუბრუნდები ყოველთა შენთა უწინდელთა ჩვეულებათა.

ახლა შევიტყოთ, რომელი არის წმინდა, სათნო მარხვა. ამაზედ მოკლედ, გარნა ძლიერად გვეტყვის ზემო მოყვანილი ქადაქება მარხვისა. მარხვა სათნო არის, ბოროტთა უცხოეობა, ენის დაჭარჭა, გულის წყროძათა აფხარის სხმა, გაშორება ბოროტთა გულის თქმათაგან, აჰა ჭეშმარიტი სულიერი მარხვა! ესენი ყოველი არც კი უნდა იყოს ჩვენთვის მარხვა, ესე იგი შრომა, მოღვაწეობა, არამედ უბრალო ჩვეულებრივი საქმე. ბარნა, საუბედუროდ, ჩვენი დაცემული ბუნება, მამა პაპათაგან მიღებულნი ცუდნი ჩვეულებანი, ისე შეზრდილნი არიან ჩვენთან, რომ ახლა დიდ შრომას და მოღვაწეობას მოითხოვს ჩვენგან, რომ ზემოხსენებულნი ცოდვანი განვიშოროთ, მოვიშალოთ,

ვიმარხოთ მათგან, როგორც ვმარხოლოთ საქმლისაგან. ხორციელი მარხვა, საქმლის მოკლება დაწესებულია იმ ჭეშმარიტი მარხვისთვის, რომელსა გვიქადაგებს ზემო დაწერილი საგალობელი, უიმისოთ მას არა აქვს არც ერთი ფასი და მნიშვნელობა. ადვილი საქმეა სიჭმლის გამოცვლა, ანუ დაკლება. შოგელ კაცს შეუძლია მოითმინოს უსადილოდ, ანუ მცირე რამე სჭამოს, გარნა ენის დაჭირვა, გულის წყრომის აღვირის სხმა და სხვანი მოითხოვს დიდსა სულიერსა ღონესა. ამისთვის ვხედავთ ჩვენ, რომ საქმელს მრავალნი ითმენენ და ცოდვებს კი არ იშლიან.

ზარნა შენ, ძმაო ჩემო, თუ გონიერი კაცი ხარ, თუ გსურს რო ეს, ახლა დადგომილი დიდი მარხვა სასარგებლოდ დარჩეს სულისა შენისათვის, ყოველი ღონის-ძიება იხმარე, რომ შეიძინო მარხვა ჭეშმარიტი, სათნო ღვთისა. არა მხოლოდ შენი სტომაქი შეავიწროვო, არა მარტო მუცლით იმარხო, არამედ დაუწესე მარხვა სხვათაცა შენთა ასოთა, რომელი, საუბედუროდ, ხშირად შეიქნებიან ასონი ცოდვისანი, დააკავე ენა შენი ყოვლისა სიცრუისა და მოტყუებისაგან, აღვირი აუსხრ ბოროტთა შენთა გულის-თქმათა, ნუ შეუშვებ შენს გულოში ბილწთა, უწმინდურთა სურვილთა, დააკავე ხელი შენი ქრთამისაგან, მტაცებლობისაგან, მოარიდე თვალი შენი ყოველსა უწმინდურსა შეხედულობასა, ყურნი შენნი აღარ ისმენდენ ამოთა სიტყვათა, მოყვისს განკითხვათა, ჭორთა, ერთი სიტყვით, ეცადე, რომ უცხო იქმნე ყოველთა ბოდოტთაგან. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

თეოდოროზის კვირიაკის ოთხშაბათსა, ზიარებად გამ- ზადებულთა მიმართ.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო! ღაღა დიდი მარხვა, უამი
ლოცვისა, სულიერისა მოღვაწეობისა, ზიარებად მომზადებისა.
ამისთანა შემთხვევაში მომეტებულად საჭირო არის ჩვენგანით
დარიგება, სწავლა და გაფრთხილება თქვენი. ბარნა დღეს ჩე-
მი საკუთარის სიტყვებით არ გეტყვით თქვენ სწავლას, არა-
მედ წარგიკითხავთ ისაია წინასწარმეტყველითგან, თითქმის
მრთელსა ორმოც და მეთვრამეტესა თავსა, რომელსა შინა წი-
ნასწარმეტყველი მშვენიერად აღგვიხსნის რა არის მარხვა,
ლოცვა, როგორ უნდა იმარხვოს და ილოცოს კაცმან, თუ
ჰსურს, რომ ლოცვა და მარხვა მისი იყოს ნაყოფიერი. თვით
ღმერთმან უბრძანა ისაიას: ხმა ჰყავ ძღვერად და ნუ რადებ, გა-
თარგნა საყვარძმან აღამადლე ხმა შენა და მიუთხრენ ენსა ჩემსა ცო-
დგანა მათნა და სახლსა ავგობისასა უსჯულეობანა მათნა (ისაია 58,
1). აღმასრულებელმან ესრეთისა ბრძანებისა, ისაია წინასწარ-
მეტყველმა გამოუცხადა ებრაელთა ესრეთ: მეტყველთა ვათარძქედ:
ვაძარსკეთ და არა ისაღე, და ვამდებდენით სულნი ჩვენნი და არა სცან, და-
მეთუ დღეთა შინა ძარსვათა თქვენთასა იშებთან ნებანა თქვენნი და
ეოგველთა ხელას ქვეშეთა თქვენთა დაქენჯნათ (58, 3); ესე იგი
ურიანი ხშირად მარხულობდენ, თავს დაიმდაბლებდენ, გარნა
ღმერთი თითქო ყურადღებას არ აქცევდა მათ მარხვაზე; იგი-
ნი დრტვინიდენ: არ მიხედა ღმერთმა ჩვენს მარხვასაო, ამის-
თვის ღმერთი პირითა წინასწარმეტყველისათა ეტყვის მათ, რომ
თუმც მარხულობთო, გარნა თქვენს ნებას არ იშლითო. აშე-
ვებთან ნებანი თქვენნი, და სტანჯავთო ხელ ქვეშეთა თქვენთაო.
სასჯელთა და დაღვანთა იძარსავთ და გვეძით თვით მწყევლელობით ძდა-

ბაღსა, რასა ამარხავო ჩემდა, რათა დღეს სასმენელ აქნეს დადგებისა
ძიერ ხმა აქვენა (58, 4). ესე იგი, თქვენ მარხულობთ ჩხუბისა-
თვის და შფოთისათვისო, ისე არ იმარხავთ, რომ ხმა ლოცვი-
სა თქვენისა აღვიდეს ლეთისადმი ზეცად. აქ, ამ სიტყვაზე წი-
ნასწარმეტყველისა ჩვენ უნებლიედ გაგვახსენდება ის, რაცა
მრავალ გზის გამოგვიცდია და შეგვინიშნავს. ახლაც ქრის-
ტიანეთა შორის მრავალნი პირნი მარხულობას რომ დაიწყე-
ბენ, გაუფუჭდებათ ხასიათი, შეიქნებიან ჯავრიანი, მეშფოთე-
ნი, უფრო ხშირად ეჩხუბებიან ერთმანეთს და უჩივიან. რო-
გორც დადგება დიდი მარხვა, ან ქრისტეშობის მარხვა, გახშირ-
დება ჩხუბი, შფოთი; ერთი სიტყვით სარკვა ზემო მოყვანილი
სიტყვები წინასწარმეტყველისა ახლანდელისა ჩვენისა ზნეობი-
სა. ანა ესე მარხვა გამოგანსა და დღე დაძაბულებისა კაცისა სუ-
ლისა თვისისა, ანა ამოდ აღრეკო, ვითარცა ჩაღა ქედა შენა, ანა
ძაძა და ნაწარა დაიგეო, ანა ესე უწოდეს მარხვა შეწენარებულა დღე
სათნო უფლისა. ამისთანა მარხვა არ გამომირჩევია და არ მიც-
ნობებია შენთვისაო, არამედ ისეთი მარხვა, როდესაც კაცი,
დამძიმებული დიდისა მწუხარებისაგან მოიდრეკს ქედსა, ვი-
თარცა ლერწამი, ძაძასა და ნაცარსა დაიგებს და მდებარე არს
მწუხარე და გლოვიარე. ანა ეგე ვითარა მარხვა გამოგანსა, იტ-
ყვის უფალი, ანაჲდ განხსენ ეოგელა საგგელა საცრუისა, დაარ-
ღვაქნ ღვლანძნალებსა მძღავრებთაგანა, განავლისენ შეზერობაღსა
მიტეგებთა და ეოგელა აღწერაღა უსამართლო განხეთქენ. არა ამის-
თანა მარხვა ამოვირჩიე მეო, არამედ ისრეთი მარხვა, რომ
დახსნა, მოსპო ყოველი სიცრუე, დაარღვიო ყოველი
შენი უსამართლოებანი და გაჭირვებანი, რომელიც მიაყენე
მოყვასთა შენთა, დახიო ყოველი უსამართლო ხელის წერილი,
მოღებული მოყვასთა შენთაგან; მისცე მშიერსა პური შენი და
გლახაკნი უსართლონი შეიყვანო სახლში. იხილო თუ მიშველა
შემოსე, და ახილო თვისთაგანა თესლისა შენისათა, ანა უგულებელს
ქეო. მშიერს პური აჭამეო, შიშველი შემოსეო, გლახაკი შე-
იყვანე შენს სახლშიო, შენ ტომთა და ნათესავთაგანს ნუ
დასტოვებ შეუწევნელადო. მამან განუფანოს მსოფად ნათელა შენა
და განუგნებანი შენსამდე აღმოსდენ და წინაგადედეს წინაშე შენსა
სამართლე შენა. თუ ასე იმარხავ, შენი სიმართლე განეფინოს,

ვითარცა ცისკარი, და შეხი საქმენი წინაშე შენსა ვიდოდენ და დიდებამან ღვთისამან გარემოგიცავს შენო. მაშინ ხმა ჰყო და ლმერთმან ისმინოს შენი, მერე იტყოდელა შენ გრქვას: აჰა აქა ვარ, უკეთუ მოსპო შენგან საკვირველი და ხელის დადება და სიტყვა დრტვინვისა.

რალა დამატება უნდა ჩვენის მხრით მშვენიერთა ამათ სიტყვათა, მხოლოდ ერთს რასმეს გაგახსენებთ, ჩვენ ქრისტიანეთაგან ლმერთი მოითხოვს უდიდესსა სათნოებასა, ვინაილგან უმაღლესიც მოგვცა მადლი, სახე და ღონე წმიდისა ცხოვრებისა. რას მოითხოვს ჩვენგან ლმერთი? იმას, რომ განვახლდეთ სულითა და გულით ისრე, რომ ვიყვნეთ ტაძარი სულისა წმიდისა. ბანი შორეთ თქვენგან, იტყვის წმინდა მოციქული პავლე—პირველისა მისებრ სვლისა თქვენისა, ძველი კაცი განხრწნილი გულის თქმისა მისებრ საცთურისა, და განახლდებოდეთ თქვენ სულითა მით გონებისა თქვენისათა. ამისთვის დააწესა წმიდამან ეკლესიამან მარხვა, ლოცვა, მომზმდება ზიარებისადმი, ეს ნაყოფი უნდა ჰქონდესაწინდელსა ჩვენსა მოღვაწებასა; რომელიცა, და მოგვცეს ყოველთა უფალმან და მხსნელმან ჩვენმან, იესო ქრისტემან. ამინ.

მ ო ძ ჳ რ ე ბ ა

აღსარების თქმად მომზადებულთაღვი თედოროზის კვი- რიაკის ოთხუბათს.

იტყოდე შენ უსჯულოებათა შენთა
პირველად, რათა განმართლდე (ისაია
43, 26).

წინასწარმეტყველი ისაია პირისაგან ღვთისა ხშირად ამხი-
ლებდა ურიათა უსჯულოებათა მათათვის, და შეაგონებდა სინა-
ნულსა და განმართლებასა ღვთის წინაშე. თუმცა ურიანი ხში-
რად ამწარებდენ ღმერთსა ურჩებითა თავიანთითა, გარნა ღმერთი
მანც არ ივიწყებდა მოწყალებასა თვისსა მათდამი, და აღუთ-
ქვამდა მათ აღხოცვას ცოდვათა მათთა, თუ შეინანებდენ: *ქე ვარ
იგავე აღმხოცველა უსჯულოებათა თქვენთა და ცოდვთა თქვენთა
აწდა მოვასხსენებ, ხმობდა იგი მათდამი. ბარნა ცოდვათა მოტევე-
ბას და განმართლებას იმ პირობით აღუთქვამდა, თუ იგინი
თვითონვე იტყოდენ (აღიარებდენ) ცოდვათა თვისთა: იტყოდე
შენ უსჯულოებათა შენთა ზარკელად, რათა განმართლდე. აქედგან
სჩანს, რა დიდი მნიშვნელობა აქვს, ძმანო ჩემნო, აღსარებას.
შიმისოთ კაცი ვერ განმართლდება ღვთის წინაშე. რისთვის
არის ესა? რა ძალი და მადლი აქვს აღსარებას? აღვხსნათ ეს,
ვინაითგან თქვენ ყოველი ემზადებით აღსარების თქმად და
ზიარების მიღებად.*

აღსარების ძალასა და მადლსა მაშინ შევიტყობთ,
როდესაც წინაპირველად განვსაზღვრავთ, რაი არს აღ-
სარება. აღსარება ის არის, როდესაც კაცი თავის სინიღისი-
საგან მხილებული და იძულებული, პირველად თვითანვე გა-

ამტყუნებს თავის თავს, თავის უღირსებას და სიცოცხლეს პირუთვნელად ჯერ თავის გულში, და მერმე მოძღვარს აღუარებს თავის ცოდვას, ეტყვის, დანაშაულივარ ამ ცოდვაშიო. თვით ამ მოკლე განმარტებისგან ცხადად სჩანს, რამადლი და ნაყოფი ექნება ჭეშმარიტს აღსარებას.

მართლა, ჭეშმარიტს აღსარებას წინა უძღვის ჩუმი, შინაგანი გამომკვლევა სულიერის მდგომარეობისა. აწ წინაპირველად კაცი შეიტყობს, არა თუ მარტო იმას რა ცოდვა ქნა, არამედ იმასაც, რა მიზეზისაგან წარმოდგენ მისი ცოდვები, რა ხასიათი აქვს მათ და რა თვისებანი. მერმე თვითონვე გაამტყუნებს თავის თავს, შეწუხდება და მოინდომებს აღსარებას. შეჭველია, რომ სხვაც, ამის მეტი ღირსება არ ჰქონდეს აღსარებას, მარტო ამისთანა გამომკვლევა და შეტყობა საკუთარისა ხასიათისა და შინაგანი სულიერი მდგომარეობისა დიდს სულიერს სარგებლობას მოუტანს კაცს.

ზარნა საკმაო არ არ არის, რომ კაცმა მარტო თვითონ თავისი სულიერი მდგომარეობა გამოიკვლიოს, არამედ ისიც საჭიროა, რომ მან სხვას ვისმეს აღუაროს თავის ცოდვა: „ტყუადენ შენ ცოდვათა შენთა ჰარველად, რათა განძნათლდე. რაც გინდა გონიერი იყოს კაცი და პირუთვნელი, თვითონ სიმართლით ვერ ასწონის თვისსა სიცოცხლესა და უღირსებას. ჰოველი კაცი თავის-მოყვარეა, თავის თავს ეფერება და ადვილად შეუწდობს თვისთა ცოდვათა. ამისთვის საჭირო არის, რომ მან ვინმე მასზედ უფრო გამოცდილი და პირუთვნელი კაცი მოიხმაროს ამ საქმეში. ბარდა ამისა, ცოდვისა აღსარებას აქვს ის განსხვავებული მოქმედება, რომ მით კაცი თავის ცოდვას შიგნიდგან გარე გამოიყვანს და მით თავის სულიერს მდგომარეობას დაინახავს, ვითარცა სარკეში. ცოდვა ერთ ნაირად ემზავავსება ეკალს, რომელი შეერჭო კაცს ხორცში; სანამ ეკალს ხორციდან არ გამოიღებს, მისი წყლული არ მორჩება; მზგავსადვე, თუ კაცმა არ წარმოსთქვა აღსარებაში ცოდვა და მით იგი, ესრედ ვსთქვათ, არ გამოაგდო, არ უარ ჰყო, მაშასადამე, იგი მის გულში დარჩება სავნებელად მისდა. უბრალო ერის კაცსაც რომ აღუარო შენი ცოდვა და რჩევა მოითხოვო, მაშინაც მიიღებ რამე სარგებლობას; კიდევ გვირჩევეს წმინდა

მოციქული, რომ აღუარებდეთ ერთმანეთს ცოდვებსა ჩვენსა. პირველ საუკუნოებში კიდევ იყო ჩვეულება, რომ ქრისტიანნი თვით ეკლესიაში ხმამაღლა აღიარებდნენ თავიანთთა ცოდვათა წინაშე შეკრებილთა ქრისტიანეთა, და მოითხოვდნენ შენდობასა.

ზარნა, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო, უმაღლესი მნიშვნელობა და მაღლი ქრისტიანულისა აღსარებისა მდგომარეობს იმაში, რომ იგი არის ერთი შეიღთა ქრისტიანულთა საიდუმლოთაგანი, რომ იმაში მოქმედობს არა ჩვენ უღირსთა კაცთა მაღლი, არამედ სულიწმიდის მაცხოვარებითი მაღლი, ასე რომ გარეშე აღსარებისა და მოძღვრებისაგან შენდობის მიცემისა არ შეუძლია კაცს გამართლდეს, ცხონდეს. შთუოდ წინასწარმეტყველმა ისაიამ, რომელიც იმავე სულიწმიდის ძალით წინასწარმეტყველობდა, იმ ზემომოყვანილი სიტყვით წინადვე აღნიშნა ჩვენი საღმრთო საიდუმლო: **იტყუადჱ შენ უსჯულაებათა შენთა პირველად, რათა განძირდჱ. წმიდანი მამანი ამიტომ უწოდებენ სინანულს და აღსარებას მეორე ნათლისღებად. პრავის არ შეუძლია ქვეყანაზედ უცოდველად გაატაროს ცხოვრება შემდგომად ნათლისღებისა, ხოლო ვიცით ჩვენ, რომ ცოდვა კაცს ღვთისაგან გააშორებს; ის საღმრთო კავშირი—მამაშვილობა, რომელსაც მივიღებთ ნათლისღებაში, გვეკარგება ცოდვათა ჩვენთა გამო. მხოლოდ გულწრფელის აღსარების თქმით სულიწმიდა საიდუმლოდ აღადგენს ცოდვისაგან განწყვეტილს ჩვენს კავშირს ღვთისათანა. აქედან ვისწავლოთ, ძმაო, რა შიშით, რა კრძალვით, რა მოთმინებით, მარხვით, ცრემლიანი ლოცვით უნდა ვასრულებდეთ ამ დიდს საიდუმლოს! ხელახლა უნდა ვეძიოთ ზეციერი მამა, რომელიც დავკარგეთ ცოდვათა ჩვენთა გამო, და აღვადგინოთ მასთან მამაშვილობა, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ მხოლოდშობილმან ძემან ღვთისამან მაღლითა თვისითა. ამინ.**

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

თეოდორობის კვირიაკესა პარასკევსა ზედა, კოლივას
ანუ წანდილის კურთხევის წინად 1869 წ.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! აწინდელსა პირველსა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა ჩვენში უწოდებენ თედორობის კვირიაკედ. ეს მისთვის, რომ ეკლესიური წესდებულებისამებრ დღეს ეკლესიასა შინა იკურთხების წირვის შემდეგ მომზადებული ხორბალი, რომელსა მდაბიურადვე ეწოდება წანდილად, ხოლო ეკლესიას წიგნთა შინა კოლივა. შინ იცის, რამდენჯერ გინახავთ თქვენ ყოველთა ეს წესი, გარნა, რომ ჰკითხოს კაცმა ვისმეს თქვენს შორის: როდის გაჩნდა ეს წესი ეკლესიასა შინა, რისთვის მოიტანებენ დღეს მორწმუნენი კოლივას, ანუ წანდილსა, და ნაკურთხსა მიიღებენ და სჭამენ თვით ეკლესიაში, ერთი სიტყვით, რას ნიშნავს ეს წესი? ამაზე ას კაცში ერთიც ვერ მისცემს სწორე პასუხსა, ისეთი დაუდევნელი ვართ ჩვენ ცნობად, რას მოასწავებენ ეკლესიურნი წესნი და რას გვასწავლიან იგინი. ახლა მაინც შევიტყოთ რა არის, რისთვის არის დღეს ეკლესიაში წანდილის კურთხევა. მეოხხესა საუკუნესა შინა, შემდგომად ძრისტეს შობისა, რომის სამეფოს ტახტსა ზედა აღვიდა ერთი იმპერატორი, სახელით ივლიანე. თუმცა მშობელნი მისნი იყვნენ ქრისტიანენი, და იგიცა იყო მონათლული სიყმაწვილესა შინა, გარნა, როდესაც მიიღო მეფობა, უარ ჰყო ძრისტეს სახარება და, განსაცვიფრებელად და შესაწუხებელად ყოველთა ქრისტიანეთა, იგი შეიქნა მდევნელი ქრისტიანეთა და მოინდომა მოსპობა ქრისტიანობისა სამეფოსა შინა თვისსა. სხვათა მზაკვარებათა და მანქანებათა შორის წანააღმდეგ ძრისტეს სჯულისა, მან ერთხელ განიზრახა ესეცა: როდესაც და-

დგა დიდი მარხვა; ოცოდა მან რა კრძალულებით და სიწმინ-
დითა განატარებენ ქრისტიანენი დღეთა ამათ, მოინდომა შე-
ბილწება მათი ნაკერპავითა საქამადითა. ამ განზრახვით მან
საიდუმლოდ მოუწოდა უფროსთა მოვაჭრეთა, კერპ-მსახურთა
და დაარბია იგინი სავაჭროთა ადგილთა შინა ყოველ საქამად-
ში აურიონ ნაკერპავი სისხლი მისთვის, რომ ღარიბნი ქრის-
ტიანენი, ყოველ დღე მყიდველნი სავაჭროთა ადგილთა შინა
ჭამადისა, შებლალონ უწმინდურითა ნაკერპავითა და მით შთა-
ვარდენ დიდსა განსაცდელსა. ბარნა განგებამან ლეთისამან და-
არღვია განზრახვა ესე უღმრთოისა მის ივლიანე მეფისა. იმა-
ვე ღამეს, როდესაცა მან მისცა ეს ბრძანება, წინამდგომელსა
ეკლესიისასა გამოეცხადება არა სიზმრად, არამედ ცხადად, ერ-
თი ნათლით შემოსილი, მშვენიერი მხედარი-ჭაბუკი; იგი შეა-
ტყობინებს მას მეფის ბოროტგანზრახვასა და უბრძანებს მას,
რათა დაიფაროს სამწყსო თვისი ბოროტისა ამის განზრახვისა-
გან. ბაკვირვებული ეპისკოპოსი ჰკითხავს მას, ვინ არის იგი და
რა სახით შეიძლება გამოიზარდოს ეგოდენი ერი, ყოველ დღე
მყიდველი სავაჭროთა ადგილთა შინა დღიურისა საზრდოისა?
მაშინ ჭაბუკი იგი განუცხადებს მას, რომელ იგი არის თეო-
დორე ტირონი, ანუ მხედარი, რომელმან მიიღო წვალება
სარწმუნოებისათვის უწინარეს ასისა წლისა, და დაარბიებს მას,
რომ დასაცველად სამწყსოისა თვისისა ნაკერპავის უწმინდური-
სა საქამანდისაგან მან უნდა უბრძანოს წმინდად შემზადება
უბრალოდ მოხარშული ხორბლის, აკურთხოს იგი და დაური-
გოს ყოველთა და მით გამოზარდოს ქრისტიანები მათ დღეთა
შინა. მწყემს-მთავარმა აღასრულა ბრძანება მისი, განმავლობა-
სა შინა რაოდენიმე დღისასა იგი ზრდიდა ყოველთა ქრისტი-
ანეთა ესრედ შემზადებულითა წანდილითა. ეს არის ის შემ-
თხვევა, რომელსაც იხსენებს ეკლესია აწინდელითა წანდილის
კურთხევითა. მაშასადამე, როდესაც ხედავ წესსა ამას, პირვე-
ლად მადლობა შესწირე ლმერთსა, რომელი არა დაუტევებს
ერთგულთა მსახურთა თვისთა განსაცდელში, არამედ შეეწევა
მათ; მეორედ, ამა წესის აღსრულებამან გვასწავლოს, რა დიდი
მნიშვნელობა აქვს მარხვას. თუ მარხვას დიდი მადლი არ
ჰქონდეს, რისთვის მოახდენდა დღეს ლმერთი ესრეთსა დიდსა

სასწაულსა, რისთვის დასტოვებდა საკვირველი იგი ჭაბუკი
თეოდორე ზეცასა და დაარიგებდა მწყემსსა ეკკლესიისასა?
მართლა მარხვას დიდი მნიშვნელობა აქვს კაცისათვის! **მინც**
გულ-წრფელად მარხულობს, ამით ამტკიცებს, რომ იგი არის
მორჩილი, თავმდაბალი შვილი ეკლესიისა. ბარეშე ამისა მარ-
ხულობა არის აღვირ-სხმა ხორციელთა ვნებათა და აღძვრა-
თა, აგრეთვე სულიერთა გულის ზრახვათა. **მინც** მარხულობს
იგი ეძიებს სულიერსა წარმატებასა, ანგელოსების მზგავსებასა,
და ვისაც მარხვა არ უყვარს ამით ემზგავსება იგი პირუტყვთა
და არა ანგელოზთა; პირუტყვთა არა იციან მარხვა. **მინც**
მარხულობს, იგი ნანობს ცოდვათა, მხურვალედ და თავისუფ-
ლად ლოცულობს. მაშასადამე, ნუ ვინმე იტყვის, რომ მარ-
ხვა იყოს რაიმე მცირე და უსარგებლო საქმე. მართალია,
ჩვენში, ღვთის მადლით, მრავალთა იციან გულ-მოდგინედ მარ-
ხვა, გარნა ის კი ცუდია, ზოგჯერ და ზოგიერთნი მარხვას მი-
აწერენ ზომაზე მომეტებულსა ღირსებასა, მარხვაზე აქვთ გარ-
დამეტებული სასოება. როგორც ვსთქვით პატიოსანია მარხვა
და სასარგებლო, გარნა მხოლოდ მაშინ და მით, როდესაც
იგი შეერთებულია სხვათა კეთილთა საქმეთა თანა, სინანული-
სა, ლოცვისა, აღსარებისა თანა. მარხვა შეეწევა წრფელსა სი-
ნანულსა, ლოცვასა, სათნოებათა, როდესაც იგი გააუმჯობე-
სებს, ვითარცა შინაგანს კაცის თვისებასა, ხასიათსა, აგრეთვე
გარეგანსა მიისსა ქცევასა და ცხოვრებასა, რომელიც და მოგ-
ვანიჭოს ღმერთმა. ამინ.

მ რ ძ ღ ვ რ ე ბ ა

ზიარებად გამზადებულთათვის

თქმული ქუთაისს.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! წმინდა წინასწარმეტყველი და მეფე ღვით იტყვის ფსალმუნსა თვისსა: უსჯულაუბან ჩემსა მე ძიუთხრა და გზრუნვიდე მე ცოდვისა ჩემასათვის (ფს. 37, 18). თქვენცა ყოველნი აქა მდგომარენი ემზადებით მოთხრობად მოძღვართა უსჯულოებათა თქვენთა, ესე იგი, აღსარებისა, და ყოველნი ხართ მზრუნველნი ცოდვათა თქვენთათვის, ესე იგი, სწუხართ, ნანობთ ცოდვათა თქვენთა, ეძიებთ და გამოითხოვთ ღვთისაგან შენდობასა. რა სახით უნდა ვასრულებდეთ ორსა ამას დიდსა მოვალეობასა? ამაზე წინასწარმეტყველი ღვით უმჯობესად იტყვის ფსალმუნსა შინა თვისსა, რომელი იწყება ესრედ: მიწვალე მე ღმერთო დიდათა წყალბათა შენათა, და რომელი ყოველ ლოცვაზე წაიკითხების ეკლესიასა შინა, და რომელიც ზებირად უნდა იცოდეს ყოველმა ბეჯითმა ქრისტიანემან. უსჯულაუბა ჩემამე ვუწვია და ცოდვა ჩემი ჩემ წინაშე არს ძანადის. ამ სიტყვებისაგან სჩანს, რომ ორი საშუალება, ანუ ღონისძიება უნდა იხმაროს ყოველმა კეთილ-გონიერმა კაცმა ქრისტიანემან, თუ ჰსურს, რომ არა უნაყოფოდ დარჩეს ზრუნვა მისი ცოდვათათვის და მოთხრობა უსჯულოებისა მისისა, ესე იგი, სინანული და აღსარება. პირველი ღონისძიება არის ცოდნა, ანუ შეტყობა თვისთა უსჯულოებათა: რამეთუ უსჯულაუბა ჩემამე ვუწვია; მეორე არის ღრმად გრძნობა თვისისა უღირსებისა და სიცოდვისა: და ცოდვა ჩემი წინაშე ჩემსა არს ძანადის. ბანვიხილოთ ეს ორი საშუალება.

რამეთუ უსჯულოება ჩემა მე გუწყო. თუ კაცმან არ უწყის თვისი უსჯულოება, არ ხედავს თვისსა სიცოდვესა და ჭედრებასა, ვერც მოინანებს ჭეშმარიტად თვისსა სიცოდვესა.

ბარნა რა არს შეტყობა თვისისა უსჯულოებისა და სიცოდვისა? როგორ უნდა შეიტყოს კაცმა მისი სიცოდვე? შენ უსჯულოებასა და სიცოდვეს იმით მარტო ვერ შეიტყობ, ძმაო, რომ გაიხსენო, რომელი და რამოდენი ცოდვა გიქმნია მას უკან, რაც აღსარება უთხარი მოძღვარსა შენსა. ეს ძნელი არ არის, ძმანო ჩემნო, და არც დიდს სარგებლობას მოგცემს. უსაჭიროესი საქმე აქ არის ის, რომ გამოიკვლიო და შეიტყო შინაგანი შენი სულიერი მდგომარეობა, იცნობდე ყოველთა შენთა ბოროტთა თვისებათა, მიდრეკილებათა, ჩვეულებათა, რომელნი არიან მიზეზნი და წყარონი ყოველთა შენთა ბოროტთა თვისებათა, მიდრეკილებათა, ჩვეულებათა, რომელნი არიან მიზეზნი და წყარონი ყოველთა შენთა ცოდვათა. თუ შენ კარგად გამოიკვლიე და იცნობ მათ, და ამასთანავე, მეცადინე იქნები, რომ გაისწორო იგინი, მაშინ ყოველნი შენი ცოდვანი თავის-თავად მოისპობიან. თუ მდინარე სათავეში გაშრა, წყლის დინება მოისპობა. თუ გული გაიწმინდე, საქმენიცა შენი წმინდა იქნებიან, ანა შექაჯადი მუცელსა შინა შეკანებს კაცსა, სთქვა უფალმან, ანამედ გამძაჯადი გულისკან კაცისა, რამეთუ გულისკან კაცისა გამძაჯენ ყოველნი გულის სიტყვანა ბოროტნი, კაცის კვლანა, ძრუშებანა, ანაწმადებანა, და ჰარგანა.

ცოდვა ჩემა წინაშე ჩემსა ანს ძარადის. ეს არის მეორე საშუალება, რათა აღვასრულოთ კეთილნაყოფიერად აწინდელი ჩვენი შრომა. სჩანს რომ, წმინდა ღვით წინასწარმეტყველი ღრმად გრძნობდა, ფრიად სწუხდა თვისთა ცოდვათა ზედა, თუ კი იგინი მარადის იყვნენ თვალთა წინაშე მისთა, ყოველ წამს წარმოუდგებოდენ მას, ვერაოდეს ვერ მოიშორებდა ფიქრსა მათზედა. ჩვენცა, ძმანო ჩემნო, არა მხოლოდ ამ ერთი კვირის განმავლობაში უნდა გვახსოვდეს ცოდვანი ჩვენი, არამედ მარადის უნდა იყვნენ იგინი თვალთა წინაშე ჩვენთა. მოინანება არის ღრმა გრძნობა, გულის შეწუხება თვისის უღირსებისათვის; თუ კი მართლა მწუხარე ხარ შენ ცოდვათაგან, რა

მიზეზია, რომ მარტო ამ კვირაში გამოიცვლი ხასიათსა და ყოფაქცევასა, და მერმე ისევ დაიწყებ ცხოვრებას, როგორც უწინ იყავ მიჩვეული: უმჯობესი, არ შეიქმნები, ჩვეულებას არ გამოიცვლი, ხასიათს არ გაიკეთებ! ჭეშმარიტის სინანულის ნაყოფი არის კაცის ცხოვრების და ყოფა-ქცევის განახლება. თუ ჩვენც განვახლდით ზიარების მერმეთ, ამით დამტკიცდება, რომ მონანება ჩვენი იყო ჭეშმარიტი, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ღმერთმან. ამინ.

მოკლე მოძღვრება მაზიარებელთადმი.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

წმიდა მოციქული იაკობ წიგნსა შინა თვისსა სწერს, სხვათა შორის, რომელ თუ ვინმე მხოლოდ ისმენს სიტყვასა ღვთისასა და არ ასრულებს მას, ის დაემზგავსება იმ კაცს, რომელმან სარკეში თავის სახე განიხილა ერთ წამს, და მაშინვე დაავიწყდა იგი: უკეთუ განმე მსმენელ ხალხს აყავს სიტყვისა ამის და არა შეყოფელ, ესე ვითარა იგი მზგავს არს კაცისა მას, რომელმან განაცადოს ჰირა ქმნილების თვისისა სარკითა; რამეთუ განაცადა თავი თვისა და წარვიდა, და შეეგსეულად დაავიწყდა, რაბამ რა აყო. (იაკობ. 1, 23. 24.) ეს სიტყვები უმეტესად ითქმის მაზედა და ეკუთვნის მათ, რომელნი მოემზადენ და მიიღეს ზიარება, თუ იგინი არ ეცდებიან თვით საქმითაც აღასრულონ ის, რაც ესმოდათ ეკლესიაში, რაც გაიგონეს მათ მოძღვართაგან და რისთვისაც მიიღეს ზიარება.

მართლა, თქვენ, ძმანო ჩემნო, რომელთა ახლა ეზიარეთ და სხვანიც, რომელთა მიიღეს ზიარება ამ ღიდ-მარხვის განმავალობაში, ხედვიდით და განიცდიდით სულიერსა სახესა თქვენსა სამთა სარკეთა შინა. პირველი სარკე იყო საღმრთო

წერილი და წმინდა მამების ლოცვები, რომელი წაიკითხებოდნენ ეკკლესიაში. შინც ყურადღებით ისმენდა მათ, უთუოდ იგი შეიტყობდა მისის სულის სახესა და მდგომარეობასა; მეორე სარკე იყო თვით თქვენი გონება და სინიდისი; როდესაც თქვენ ემზადებოდით საზიარებლად, ეკკლესიაში მიდიოდით, ლოცულობდით, უთუოდ, სხვათა შორის, კიდევ დაფიქრდებოდით თქვენს სულიერს მდგომარობაზე და შეიტყობდით სულიერსა ღირსებასა, ანუ უღირსებასა თქვენსა. მესამე სარკე იყო აღსარების თქმა წინაშე მძღვრისა თქვენისა, და დარიგება მოძღვრისაგან მიღებული.

აწ რა უნდა ქნათ თქვენ შემდგომად მისა, რომ სამთა ამათ სარკეთა შინა განიცადეთ სულიერი სახე თქვენი? არ უნდა დაივიწყოთ ის ნაკლულევენება, ის ცოდვები, რომელნიც უთუოდ დაინახეთ სულთა შინა თქვენთა, და ეცადოთ მათი გასწორება. რისთვის განიხილავს კაცი სარკეში თავის პირისახეს? მისთვის, რომ განისინჯოს, თუ გასვრილი, ანუ წამხლარი არა აქვს პირისახე, და თუ გასვრილი აქვს წავა და დაიბანს პირს, და, როდესაც დაიბანს, კიდევ შეხედავს და სარკის წინაშე გაიწმენდს პირსა თვისსა. ჩვენც ესრედ უნდა მოვიქცეთ, ძმანო ჩემნო! სამნი ზემოხსენებულნი სარკენი უთუოდ ცხადად გვაჩვენებდა, რომ სულიერი ჩვენი სახე არის გასვრილი და უწმინდური მრავალთა ცოდვათაგან ჩვენთა; დავიბანოთ სულიერი პირი ცრემლითა, გავწმინდოთ სულიერი სახე ჩვენი კეთილთა საქმეთა მიერ, ცუდთა ჩვეულებათა მოშლითა. სარკეში ხშირად ჩახედვა და სარკით სარგებლობა უმეტესად უყვართ ქალებს, მისთვის, რომ რითაც შეუძლიათ გაამშვენიერონ თავიანთი პირისახე; თუ რამე ცუდი გამოთქმულება აქვს მათს თვალებს, ანუ პირის-სახეს, გამოიცივალონ და უმჯობეს გამოთქმულებას მიაჩვიონ! ამას ისინი იქმან ერთისა მხოლოდ ამაოებისათვის. უმჯობესი ის იქნება, და უფრო დიდი ბედნიერება, რომ ჩვენ იგივე საქმე ვქნათ საუკუნო ცხოვნებისათვის სულთა ჩვენთასა, ხშირად შევხედოთ სამთა იმათ სულიერთა სარკეთა და, თუ რამე ცუდი გამოთქმულება შევატყვეთ ჩვენს სულს, მოვიშალოთ იგი და მივაჩვიოთ უმჯობესსა გამოთქმულებასა და ჩვეულებასა; ერთი სიტყვით, გავისწოროთ ცხოვრება.

სარკეში ხშირად ჩახედავს კაცი, დილით მაინც ერთხელ არ ჩახედოს არ შეიძლება. ჩისტვის? მისთვის, რომ ძნელია მთელი დღის განმავლობასა შინაპირი კაცის არ შეისვაროს მტვერისაგან, ოფლისაგან და სხვა ქვეყნის ჭუჭყისაგან, და არ დაჭირდეს პირის დაბანა და გასუფთავება. სულიერიცა პირი ჩვენი, ჰაზრი, გული, არ შეიძლება მთელი დღის განმავლობაში არ გაისვაროს რომელიმე სულიერი ჩირქისაგან, ცოდვისა და გულის თქმისაგან; ამისთვის საჭიროა, დღეში ერთხელ მაინც ჩახედოს კაცმა იმ სარკეს, რომელიც ყოველთვის მასთან არის უხილავად, და რომელსა ეწოდება სინდისი. **თუ** ბეჯითად და გონიერად ჩახედავს ამ სარკეში, დაინახავს, რაოდენი ჩირქი დაედო მას დღის განმავლობაში; ამისთვის უნდა, დაიბანდეს სულსა თვისსა ლოცვითა, ცრემლითა და სინანულითა ორჯელ მაინც დღეში, დილით და საღამოით. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მართლ-მადიდებლობის კვირიაქისა შინა.

მართლ-მადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო!

სოლომონ ბრძენი წიგნსა შინა თვისსა იგავთასა, სხვათა შორის, წარმოსთქვამს: ნუ გადასდებ საზღვართა საუკუნეთა, რამელნი დასდევს ძამათა შენთა. **თუმცა** ამ სიტყვებში ცხადად არ დაინახება, რომელითა საზღვართა ზედა ამბობს სოლომონ, ნივთიერთა, თუ სულიერთა, გარნა, ვინაითგან იგი ამბობს საუკუნეთა საზღვართა ზედა, ხოლო ყოველნი ნივთიერნი საზღვარნი არიან არა საუკუნენი, არამედ დროებითნი, ამისთვის მას უთუოდ ჰქონდა მხედველობაში საზღვარნი სულიერისა სწავლისანი, ანუ საღმრთო სჯულისა. მაშასადამე, იგი

ამ სიტყვებით გვასწავლის ჩვენ, რათა არ გამოვსცვალოთ, არ გადავსცილდეთ საზღვართა საღმრთოს სჯულისა, ესე იგი საღმრთო სჯული დავიცვათ და შევინახოთ ისე, როგორც გადმოგვცეს მამათა ჩვენთა.

წესი მართლ-მადიდებლობისა, რომელსაც ჩვენ ვასრულებთ ახლა, თვით საქმით გვასწავლის ჩვენ იმ ჰაზრს, რომელსა გამოთქვამს სოლომონი ზემოთქმულთა სიტყვათა შინა, ვინაითგან დღეს წმინდა ეკლესია მაღალითა ხმითა აღიარებს და დაამტკიცებს იმ ძველსა სჯულსა, რომელი გადმოგვცეს ჩვენ მამათა ჩვენთა; ხოლო ყოველთა მათ პირთა, რომელნი არღვევენ, გადასდებენ, ან შესცვლიან საზღვართა ამის სჯულისათა, გამოუცხადებს, რომ იგინი არიან განშორებულნი, გაგდებულნი ეკლესიის კრებისაგან და იქნებიან ქვეშე „ანათემისა“.

საღმრთოსა ჩვენსა სჯულსა აქვს ორი კერძო, ანუ ორი მხარე: ერთი არის სწავლა, ანუ გონებითი განმარტება სჯულის საზღვართა, ესე იგი როგორ უნდა გვესმოდეს ჩვენი სჯული, რა უნდა გვრწამდეს, და რას უნდა უარ-ვყოფდეთ. ამ კერძოს სწავლისას ეწოდება „დოღმატი“. მეორე მხარე ჩვენი სჯულისა არის თვით საქმე, ანუ ცხოვრება, ყოფა-ქცევა, ესე იგი, როგორი ცხოვრება უნდა გვქონდეს და რა საქმე უნდა აღვასრულოთ. ცხადია, რომ პირველი სჯულის კერძო, ანუ დოღმატი არის და უნდა იყოს შეურყეველი, შეუცვლელი. იგი ერთხელვე გადაწყვიტეს და განსაზღვრეს მამათა ჩვენთა, და ჩვენ არა გვაქვს უფლება, რომ გამოვცვალოთ ისინი როგორც მიგვიღია მამათა ჩვენთაგან, ისე უნდა გადავსცეთ იგინი ჩვენთა შვილთა და მომავალთა. ღვთის მადლით და შეწევნით ჩვენი მართლ-მადიდებელი ეკლესია ყოველთვის მტკიცედ ინახავს თვით იმ სჯულსა, ანუ დოღმატსა, რომელი უფალმან იესო ქრისტემან ასწავლა მოციქულთა თვისთა, მოციქულებმა გადასცეს თავიანთთა მოადგილეთა წმინდათა მამათა, და ამათგან მივიღეთ ჩვენცა შეურყეველად, შეუცვლელად. ქრისტიანენი მრავალნი არიან სხვათაცა ქვეყანათასა შინა, გარეშე მართლმადიდებელთა, მაგრამ მათი სწავლა, დოღმატები აღარ დაემზავსებიან იესო ქრისტეს და მოციქულების სწავლასა.

ქრისტიანედ უწოდებენ თავის თავს მრავალნი განათლებულნი ხალხნი, ევროპაში მცხოვრებნი, გარნა მათ შორის აღარ არის ერთობა სწავლისა. იქ ყოველ კაცს თავისებურად სწამს, ყოველ სოფელში განსხვავებული სწავლა არის სჯულისა, რომელიც არღვევს ერთობასა და დიდათ მავნებელია კაცისა. ამისთვის ჩვენ, მართლ-მადიდებელნი ყოველთვის უნდა ვმადლობდეთ ღმერთსა, რომ ვართ აღმსარებელნი ჭეშმარიტისა სჯულისა მართლ-მადიდებელისა, და კიდევ ვცდილობთ დაცვასა და აღსრულებასა მისსა.

ბარნა, როგორც უწინ ვსთქვით, საღმრთო სჯულსა აქვს მეორე კერძო, ესე იგი ზნეობა, ცხოვრება, ყოფა-ქცევა. ეს კერძო კი ყოველთვის უნდა იცვლებოდეს, ესე იგი, კეთდებოდეს, უმჯობესი შეიქმნებოდეს, როგორც კერძო პირთა შორის, ეგრეთვე მთელსა საზოგადოებასა და ერსა შინა. ცხოვრება, ყოფა-ქცევა, ესე იგი, ზნეობა და ჩვეულება მარად-ჟამს დაუსრულებელად უნდა მადლდებოდეს, ვრცელდებოდეს; როგორადაც თვითოეული კაცი, ეგრეთვე მთელი კაცობრიობა თან-და-თან უნდა წინ მიდიოდეს სათნოებასა, ზნეობასა, პატიოსნებასა შინა შემწეობითა იმ საღმრთო სჯულისათა, რომელი მოგვცა ჩვენ ღმერთმან. ღიდი სახე, დიდი იდეალი მოგვცა ღმერთმან. ღიდი ასპარეზი, ანუ სარბიელი ცხოვრებისა დაგვინიშნა: იყვენით თქვენ სრული, იტყვის შუალი, ვითარცა მამა თქვენი ზეციერი სრულ არის! აჰა რა სისრულე, რა სიწმინდე უნდა ვეძიოთ ქრისტიანეთა; იყვენით თქვენ წმინდა, რამეთუ მე წმინდა ვარ, იტყვის წინასწარმეტყველის პირით ღმერთი. მის შეუძლია, ათასი წელიც რომ იცხოვროს ქვეყანაზე, აღსვლა ამისთანა ხარისხსა ზედა სათნოებისასა! ბარნა მისწრაფება, მეცადინეობა მაინც უნდა არ დავაკლოთ; ყოველთვის უნდა ვზრუნვიდეთ სათნოებისათვის, სულიერი წარმატებისათვის; ყოველთვის უნდა გვქონდეს თვალთა წინაშე ის სახე, ის მიზანი, რომელიც გვაჩვენა საღმრთომან სჯულმან ჩვენმან და ვნატრობდეთ მას. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

მართლ-მადიდებლობის კვირიაქისა ზედა.

მულითა გვრწამს სიმართლედ, ხოლო პირითა აღვიარებთ საცხოვრებელად. (რომ. 10, 10.)

დღეს, ძმანო მართლ-მადიდებელნო, წმინდა მართლ-მადიდებელი ეკლესია ხმითა მადლითა, სასმენელად ყოვლისა ერისა, აღიარებს სარწმუნოებასა მართლ-მადიდებლისა ეკლესიისასა ყოველთა უმთავრესთა ტაძართა შინა. შევედროთ ღმერთსა, რომ ეს აღსარება იქნეს საცხოვრებელად ჩვენდა, ვითარცა თქმულ არს ზემოდ მოყვანილთა სიტყვათა შინა წმიდისა პავლე მოციქულისა: ჰაზრითა აღვიარებთ საცხოვრებელად. ბარნა ეს შესაძლებელი იქნება მით, თუ ჩვენ გვახსოვს და ვასრულებთ მეორე მუხლსა ზემოდ მოყვანილთა სიტყვათა შინა, ვითარმედ: გულთა გვრწამს სიმატლედ. თუ კაცს გულითა ჰსწამს სიმართლედ, მაშინ პირითაც აღიარებს საცხოვრებელად. ამისათვის ფრიად საჭირო არის შევიტყოთ ნამდვილი ჰაზრი და სწავლა ზემოდ მოყვანილთა სიტყვათა, მეტადრე დღეს, როდესაც ვდღესასწაულობთ მართლ-მადიდებლობისა ძლევისა და გამარჯვებასა, და საქვეყნოდ აღვიარებთ მისსა სისრულესა და სავსებასა.

გულთა გვრწამს სიმატლედ. რით უნდა მიიღოს და მიიტვისოს კაცმა სარწმუნოება? რომლითა სულიერითა ორდანიითა უნდა დაიჯეროს და შეიტკბოს კაცმა სახარება, ანუ საღმრთო სჯული? შენ მეტყვი რომ ჭკუით, ანუ გონებით. შენ იფიქრებ: ჭკუამ, ანუ გონებამან კაცისამან უნდა იცნას ჰაზრი და შინაარსი სჯულის სწავლისა, და დაეთანხმოს მას. მე მართალია! ჭკუამ კაცისამან კი უნდა იცნას წინა-პირველად ჰაზრი

სადმრთოისა სჯულისა, გარნა დაჯერება, დარწმუნება, შეტკბობა მისი გულის საქმეა. გულისა გგწამს სამართლედ. სხვა არის მიღება, დათანხმება ჭკუით რომელიმე ჰაზრის, ანუ წინადადებისა, და სხვა არის დარწმუნება, შეტკბობა, დაჯერება. ჭკუა მიიღებს, იცნობს, დაეთანხმება, გული დაიჯერებს, შეიტკბობს, შეიყვარებს. მართლა, როდესაც ჭკუა, ანუ გონება კაცისა მიიღებს, დაეთანხმება რომელსამე ჰაზრსა, რომელსამე სამეცნიერო წინადადებასა, ესრედ მიღებული ჭკუისაგან ჰაზრი, სწავლა შეიქნება კერძო მასალა და ქონება საკუთრად გონებისა, და შეინახება მეხსიერებასა შინა. ესრედ მიღებულს ჰაზრს და ცოდნას თითქმის არაფერი გავლენა, ანუ ზედ-მოქმედება არ ექმნება კაცის ბუნებაზედ და ზნეობაზედ, და თუ აქვს ხან-და-ხან რომელიმე გავლენა, ისიც ზოგჯერ—ცუდი, მავნებელი. ბოლოს, მიღება, ანუ თანხმობა გონებისაგან, ჭკუისაგან რომელიმე ჰაზრის და ცნობისა არის უნებლივი, იძულებითი. ბონებას არ შეუძლია არ მიიღოს, არ დაეთანხმოს რომელიმე ჰაზრსა, თუ ის ჰაზრი მართალია, ცხადია. არა ესრეთი არის გულით მითვისება და შეტკბობა სარწმუნოებისა. სარწმუნოებას თავისუფლად მიიღებს გული კაცისა, და მაშინ სარწმუნოება დაიმორჩილებს ყოველთა ძალთა კაცის ბუნებისათა; მაშინ იგი შეიქნება უმთავრესი მართველი, წინამძღვარი კაცის ცხოვრებისა. ბული მიიღებს სარწმუნოებასა სრულიად თვისი ნებით და სურვილით; მიიღებს მისთვის, რომ მოსწონს მას იგი, ანუგეშებს, ახარებს მას. სარწმუნოება არა მარტო ჭკუისადმი მიიქცევა, არამედ მთელი კაცობრივი არსებისა და ბუნებისადმი, ამისთვის სარწმუნოება არის ზნეობითი მოღვაწეობა, თავისუფალი და სასურველი სულისა და გულისა, ანუ უმჯობესი არის თქმად, გულითადი სარწმუნოება არის უდიდესი და უმჯობესი ყოველთა მსხვერპლთა და შესაწირავთა ღვთისათა, ვინაითგან აქ კაცი ღმერთს შესწირავს თვის გულს, ჩააბარებს ღმერთს თვის სულს და ყოველსა ცხოვრებასა, და დაუმორჩილებს თვით თავის ჭკუასა და გონებასაცა. ამისთვისაც წრფელს სარწმუნოებას აქვს დიდი ფასი ღვთის წინაშე. შინც გულით მითვისებს და შეიტკბობს სარწმუნოებას, ამით იგი ამტკიცებს, ცხად ჰყოფს, რომ მას კეთილი და წმინდა.

გული აქვს, იგი კეთილის, და სიწმინდის, და მადლის მოყვარული არის, ვინაითგან ბოროტის კაცის გულში, ცოდვისაგან გაფუჭებულში, არ შევა სარწმუნოება. აქეთგანვე ცხადი არს სიტყვა მოციქულისა, რომ კაცს გულაჲს სწამს სამართლედ, ესე იგი გასამართლებლად. ბულითადი სარწმუნოება გაამართლებს კაცს.

ვისაც აქვს ესრეთი გულითადი სარწმუნოება, იმას სარწმუნოების აღსარებაც ექნება საცხოვრებელად, მაგრამ რა არის აღსარება სარწმუნოებისა? ამასაც კარგი შეტყობა უნდა. შენ იქნება ფიქრობ, რომ სარწმუნოების აღსარება ის არის, როდესაც კაცი სიტყვიერად აუწყებს მოყვასსა თვისსა თავის სარწმუნოებასა. მართალია, ზოგიერთს შემთხვევაში სიტყვიერი აღსარებაც სარწმუნოების დიდი მოღვაწება არის და სიმართლედ დაეთვლება კაცს, მეტადრე ახლა, ამ ჩვენს დროში. ხომ იცი შენც, ძმაო, რა ნაირად გამრავლდენ ახლა კაცნი ურწმუნონი, სარწმუნოების შემარცხვენელნი და გამკიცხავნი. რისთვის გამრავლდენ ესრედ ისინი? პირველად მისთვის, რომ არ იციან, არ ესმისთ, არ ფიქრობენ რა არის სარწმუნოება, რა საჭირო არის ის კაცის ცხოვრების გასაუმჯობესებლად, ასე რომ გარეშე მისსა კაცის სული დაჩაგრული და დაღარობებულია, და ცხოვრება მისი წამხდარია. მეორე მიზეზი ურწმუნოთა განმრავლებისა ის არის, რომ რომელიც მორწმუნენი არიან, ისინიც დაღონებულნი არიან, გულ-გრილნი, წინააღმდეგებს შეგონებას არ აძლევენ. ბსურსა ერთი მოღვაწება აღასრულო? როდესაც შეხვდე ურწმუნოს, ერთს ანუ მრავალს, სასოებით, მტკიცედ, გულის გრძნობით აღუარე მათ სარწმუნოება შენი, რათა შეიკტიმონ მათ. თუ ასე მოიქცევი, სწორედ საცხოვრებელად შენდა და მსმენელთა იქნება შენი აღსარება. ბარნა სიტყვიერი მხოლოდ აღსარება სარწმუნოებისა, უმეტეს ნაწილ, ადვილი საქმეა. ლმერთიც ჩვენგან მოითხოვს არა მარტო სიტყვიერსა სარწმუნოებასა, არამედ საქმიანსა. რა არის საქმიანი სარწმუნოება? ის, როდესაც მთელი შენი ცხოვრება შინაგანი და გარეგანი, ცხად-ჰყოფს, ცხადად ღაღადებს, რომ შენ გრწამს, მორწმუნე კაცი ხარ. შინაგანი ცხოვრება არის ჰაზრი, მიდრეკილობა, ყოველიფერი შენი შინაგანი მო-

ძრაობა; ეგენი უნდა გქონდეს შენ განათლებული, განცხოველებული და განწმედილი სარწმუნოებით. ბარეგანი ცხოვრება კაცისა არის ყოველი მისი საქმენი და სიტყვანი. ისინიც უნდა იყვნენ აღბეჭდილნი სარწმუნოებით. გულისა გვრწამს სამართლედ, ხალხი ზიზითა აღვიარებ საცხოვრებელად ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მართლ-მადიდებლობის კვირიაქისა ზედა.

წყეულ იყავნ მოქმედი საქმისა ღვთისა-სა უღებებით (იერემია 48, 10).

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! საღმრთოსა სჯულსა ჩვენსა, ვითარცა იცით თქვენცა ყოველთა, აქვს ორი კერძო, ანუ ორი მხარე: სწავლა და მოქმედება, სიტყვა და საქმე, ანუ კიდევ: ჰაზრი და ცხოვრება. ჭეშმარიტი, ნამდვილი ქრისტიანე ის არის, რომელსაც ორივე ესე აქვს მითვისებული და დაცული ისე, როგორცა გვასწავლის წმინდა მართლ-მადიდებელი ეკლესია. თუ შენ, ძმაო, გსურს, რომ მართლა სრული და ჭეშმარიტი ქრისტიანე იყო, პირველად, ჰაზრი უნდა გქონდეს განათლებული და დამყარებული იმ სწავლითა, რომელიც გამოგვიცხადა შუალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან, გარდმოგვცეს მოციქულთა, განმარტეს წმიდათა მამათა, და უკლებელად დაიცვა მართლ-მადიდებელმა ეკლესიამან. მეორედ, ცხოვრებაც, ანუ ყოფა-ქცევა, ანუ ყოველნი შენნი საქმენი, უნდა იყვნენ შესაფერი იმ სწავლისა, ანუ უმჯობესად: ის სწავლა, ის ჰაზრები, უნდა გადააქციო შენ ცხოვრებად, საქმედ, არსებაში უნდა მოიყვანო.

რა სწავლა მოგვცა ჩვენ შუალმან იესო ქრისტემან, როგორ გარდმოგვცეს ჩვენ იგი მოციქულთა და მამათა, და რო-

გორ დაიცვა იგინი წმინდამან ეკლესიამან, ამას ახლავე გაიგონებთ მალლის ხმის მლაღადებელისაგან, ამასთანავე გაიგონებთ მწუხარებასა წმიდისა ეკლესიისა და სასჯელსა მისგან განჩინებულსა მათზედა, რომელნი გარდააქცევენ, ანუ უარ ყოფენ ჭეშმარიტებასა ღვთისასა, და სიმართლესა ეკლესიისასა. ბარნა ნუ ფიქრობ ძმაო ჩემო, რომელ წმიდა ეკლესია, ანუ უმჯობეს არს თქმად, სიტყვა და სიბრძნე ღვთისა, რომელი დამყარებულია ეკლესიასა შინა ღვთისასა, განაცხოველებს და მართავს მას, ნუ ფიქრობ, რომ იგი სიტყვა ღვთისა მრისხანე არს და დასჯის მხოლოდ მათ, რომელნი გარდააქცევენ, ანუ სრულიად უარ-ყოფენ სწავლათა, ანუ დოღმატთა ქრისტიანულთა. ზემოდ მოყვანილმან სიტყვამან ღვთისამან, იერემია წინასწარმეტყველისაგან გამოთქმულმან, დაგარწმუნოს შენ, რომელ ღმერთი მრისხანე იქნება და დასჯის იმათაც, რომელნი ცუდად ცხოვრებენ, სწავლასა, ანუ ჭეშმარიტებასა ღვთისასა, არ მოიხმარებენ ცხოვრებაში. წყეული აყაჟნ მოქმედი საქმისა ღვთისასა უღებუით. რა არის საქმე ღვთისა? საქმე ღვთისა ის არის, როდესაც კაცი ღვთისაგან მიღებულ სიტყვას საქმედ გადააქცევს, ღვთის სწავლას, ღვთის ჭეშმარიტებას მოიხმარს, არსებაში მოიყვანს. რა სარგებელი გექნება, ძმაო, რომ სწავლა, რომელი მოგვცა ჩვენ ღმერთმან იცოდე, გრწამდეს და არ ხმარობდე, არ ასრულებდე მას? სიტყვა ღვთისა, სწავლა ღვთისა, მოცემულ არს ჩვენდამი მოსახმარებლად, და არა უქმი ბაასისათვის, გახსოვდეს და გეშინოდეს ამ საშინელის სიტყვისა: წყეულ აყაჟნ მოქმედი საქმისა ღვთისა უღებუით. უმჯობეს იყო შენთვის სრულიად არა გაგონებად სიტყვისა ღვთისასა, ვიდრეღა გამგონებელმან არა აღსრულებად. ისრე მტკიცედ უნდა იყოს შენს შორის შეერთებული სიტყვა და საქმე, სწავლა და ცხოვრება ქრისტიანული, რომელ ორივე ერთს შენს ბუნებას შეადგენდეს.

მრავალს სხვასა საქმესაც იქმს კაცი ჭვეყანასა ზედა, მრავალ ფერნი და ურიცხვნი არიან მისნი მოქმედებანი და მოძრაობანი; გარნა იმაზედ უდიდესი და უბატოხნესი საქმე არა აქვს კაცსა, რათა არსებაში მოიყვანოს სწავლა სახარებისა, მისი ცხოვრება შეიქნეს სასუფეველი ღვთისა, მისი სული, გული — ტაძარი ღვთისა, მისი მთელი ცხოვრება გადაიქცეს მზგავსე-

ბად და ხატად ლეთისა. თუ ამას უმთავრესსა მისსა საქმესა იგი აასრულებს უდებებით, დაუდევნელად, უერთგულოდ, თუ ამა დიდ საქმეს დაივიწყებს, არა რად შთააგდებს, იგი არათუ სიტყვით იქნება უარის მყოფელი ლეთიურის სწავლისა და საღმრთო სჯულისა, არამედ თვით საქმით ერგება მას წყევა ლეთისა, რომელიც და განაშოროს ჩვენ ყოველთაგან ლმერთ-მან და მოგვცეს მადლი და ღონე დავიმკვიდროთ მისი ზეციური კურთხევა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

თქმული ქუთაისის საკათედრო სობოროსა შინა 1878 წელსა 5-ს
მარტს.

მართლ-მადიდებლობის კვირიაქისა ზედა.

ესე არის ძლევა; რომლითა ძლევს სოფელსა სარწმუნოება ჩვენი (იოან. 5. 4).

ღღეს არის დღესასწაული ძლევისა; დღეს ჩვენ, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენი ვდღესასწაულობთ ძლევასა მას, რომელი მიიღო სოფელსა ზედა მართლ-მადიდებელმა სარწმუნოებამ. ბარნა რითი, მიიღო ეს ძლევა სჯულმა ჩვენმა? რითი გაიმარჯვა ქრისტიანობამ? სარწმუნოებითა: ესე აწს ძლევა, რომლითა სძლევს სოფელსა სარწმუნოება ჩვენი (იოანე 5, 4).

სარწმუნოებასა, ძმაო ჩემო, აქვს აუარებელი, სასწაულთ-მოქმედი ძალა ყოველთა საქმეთა შინა, დიდთა და მცირეთა. სარწმუნოება არის უდიდესი და უმთავრესი ზნეობითი ძალი და სიმტკიცე კაცობრივის ბუნებისა. ბარეშე სარწმუნოებისა

არ შეიძლება წარმატება არცა ერთსა საქმესა შინა. როდესაც გული და ღონე კაცისა არის განმხნევებული და განღვიძებული ძალითა სარწმუნოებისათა, მაშინ ადვილად სძლევს იგი ყოველთა დამაბრკოლებელთა და წინააღმდეგთა მიზეზთა, და მოიპოვებს წარმატებასა ყოველთა საქმეთა შინა. რაცა გინდა მცირე საქმე დაიწყო შენ, ძმაო, თუ არ გრწამს, რომ კარგად გაათავებ იმ საქმეს, დაღონდები და ვერ შეასრულებ; ხოლო დიდთა და მძიმეთა საქმეთა შინა, თქმაც არ უნდა, მიუცილებელი პირობები წარმატებისა ის არის, თუ ხარ შენ გამხნევებული და გაღონიერებული იმ აზრით, რომ შეგიძლია, ღვთის შეწევნითა ასრულება იმ საქმისა.

ზარნა ის ძლევა, რომელზედაც იტყვის **იოანნე ღვთისმეტყველი** ზემოთ მოყვანილთა სიტყვათა შინა, არის უსაკვირველესი ყოველთა სხვათა ძლევათა. მტკიცითა სარწმუნოებითა კაცი სძლევს, არა თუ მხოლოდ რომელთამე დიდთა, ანუ მცირეთა სოფლიურთა დამაბრკოლებელთა მიზეზთა, არამედ თვით სოფელსა: **ესე არს ძლევა, რომლისა სძლევს სოფელსა სარწმუნოება ჩვენა. შინც დაუკვირდება, ყურადღებით განიზრახავს** ამა უკანასკნელსა თვისებას სარწმუნოებისას, მას არ შეუძლია არ შესწიროს დიდება და მადლობა ღმერთსა, რომელმან მიაწინა კაცის სულსა ეგოდენი ძალი. მართლა, ისიც დიდია, როდესაც კაცი განმტკიცებული სარწმუნოებითა, სძლევს სოფლის ჩვეულებათა, საზოგადოების აზრსა და წინააღმდეგობასა, გარნა ის ასწილ უფრო საკვირველია, როდესაც კაცი ძალითა და შემწეობითა სარწმუნოებისათა სძლევს თვით სოფელს, თვით ბუნებას სოფლისასა, და ბოლოს თავის საკუთარსა ბუნებასა. ძაცი აღძრული და აღდგენილი სარწმუნოებათა ღვთისათა ხშირად დათრგუნავს თავის საკუთარსა ბუნებასა, უარს ჰყოფს თავის თავს, თავის საკუთარს სიამოვნებასა, თავის ხორცსა და თვით სიცოცხლესა თვისსა ხშირად შესწირავს ღმერთსა. ბოლოს, ამაზედ უმაღლესს და უსაკვირველეს რაიმეს გეტყვი, თუ დაიტოვებ ამ სიტყვასა. ძაცი წმინდანი, გაღონიერებულნი სარწმუნოებითა მიიღებდენ ძლევისა არა თუ მხოლოდ ბუნებასა ზედა კაცისასა, არამედ თვით უმძლავრესსა ბუნებასა ზედა არა-წმინდა სუდითა, ეშმაკთა ზედა.

მოკლედ ვსთქვად: რაცა კი არის დედამიწასა ზედა დიდი და შესანიშნავი, რაც კაცობრიობამ ჰქნა საქები და ამალღებული სიტყვით, ანუ საქმით, ყოველი ესე არის აღსრულებული სარწმუნოების შეგონებით, შემწეობით და ძალით. ჭეშმარიტად არა უსაფუძვლოდ, ხმითა მალლით, სასმენელად ყოვლისა ქვეყნისა დაღადებს დღეს წმინდა ეკლესია: ესე არს სარწმუნოება მოციქულთა, ესე არს სარწმუნოება ძამათა, ამან სარწმუნოებაძან საფუელი დასძყარა.

ბოლოს, საჭიროც არ არის ვეძიოთ სხვა დამტკიცება სარწმუნოების და ქრისტეს სჯულისა, ძალის ძლევისა, მხოლოდ გავიხსენოთ ის ძლევა, რომელი ამ უკანასკნელს ომში მართლ-მადიდებელთა და მაჰმადიანთა შორის მიიღო სარწმუნოებაძან ჩვენძან. ნუ იფიქრებ ძმაო, რომ აქ სძლია თოფმა, იარაღმა და სიმრავლემ ქრისტიანების ჯარისა. იარაღი და თოფი მტერსაც თითქმის უმეტესი ჰქონდა. აქ სძლია სულმა, ზნეობითმა ძალამ და მიმართულებამან ჩვენისა სჯულისა. იქნება შენ, ძმაო, არ იცი ყოველი გარემოება მრავალ უამიერისა ჭიდაობისა და ბრძოლისა მაჰმადიანთა და ქრისტიანთა შორის, თორემ განცვიფრებული იქნები რა ნაირად გამოიჩინა მას შინა ძალი სარწმუნოებისა და ღვთის განგებულება. მთხი საუკუნეა მას უკან, რაც მაჰმადიანნი შემოვიდნენ შერობის საზღვრებში. ისინი იყვნენ ეგოდენ მძლავრნი და საშინელნი, რომ ყოველნი სახელმწიფონი შერობაში ძრწოდნენ ზარდაცემულნი მაჰმადიანთაგან. ამათ აიღეს და დაიმორჩილეს უმჯობესნი ადგილნი და ხალხნი შერობაში, და ემუქრებოდნენ სხვათა ყოველთა. მთელი რუსეთი იყო დაპყრობილი მათგან და აოხრებული. ჩვენი ესე მცირე მამული, რაღა თქმა უნდა, სრულიად იყო ტანჯული და აოხრებული მათგან. მაგრამ რა მოხდა მასუკან? ქრისტიანენი, დაცულნი თავიანთითა სარწმუნოებითა, წარმატებულნი და განათლებულნი სასოებითა ქრისტესითა, აღდგნენ გაიმართნენ, გამრავლდნენ, განძლიერდნენ; ოსმალები თან-და-თან ფუჭდებოდნენ, მცირდებოდნენ, ხდებოდნენ, სუსტდებოდნენ. რისთვის? რა მიზეზია რომ მაჰმადიანნი ცხადად ფუჭდებოდნენ, და სადაც მაჰმადის სჯული სუფევს იქ ყოველიფერი დაწყველილია და წამხდარი? მიზეზი ამისა არის

მათი სჯული. იგი აფუჭებს მათს ზნეობას. ნუ გონებ, რომ თვით ოსმალები უნიჭო ხალხი იყოს, ან მოშიშარი, ან ბუნებისგან სხვაფერ დასჯილი; არა! შინც იცნობს მათ, პირ-და-პირ იტყვის, რომ ისინი ბუნებისაგან ნიჭით, სიმამაცით, ზამოჩენილნი არიან; მაგრამ იგინი გაფუჭებული არიან თავიანთი უგნური და გაფუჭებულის სჯულის გავლენით. სჯული მათი აბნელებს მათ ჭკუასა, რყვნის ზნეობას, უფუჭებს ხასიათს, მაშინ როდესაც ჩვენი სჯული, ქრისტეს სარწმუნოება, აკეთებს კაცს, აუმჯობესებს, წარმატებაში შეიყვანს, თუ ვინმემ ჭეშმარიტად შეიყვარა იგი, მიანდო მას თავი თვისი, დაემორჩილა გულით და სულით. აჰა, ძმაო, რა სარწმუნოება მოგცა შენ ღმერთმა. რამდენი მადლობა, დიდება, სიყვარული, მორჩილება გმართებს შენ ღვთისადმი, რომ მართლ-მადიდებელი ხარ, სარწმუნოება ჭეშმარიტი გიპყრიეს და მით სძლევს სოფლისა ცოდვასა. ეს არის ძლევა, რამდენი სძლევს სოფელსა სარწმუნოება ჩვენი.

ბოლოს, წარმოიდგინე, რა ზომად დანაშაულია ის ერი, ხალხი ქრისტიანე, რომელი არ ისარგებლებს ამისთანა სჯულითა! ამით კარგავს იგი ამ საუნჯეს, მიწაში შთაფლავს ღვთისაგან მოცემულს ტალანტსა, ფუჭდება ზნეობით, ეცემა ხასიათით. ღმერთმან განაშოროს ჩვენგან ამისთანა დაუდევნელობა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

პირველსა დიდმარხვის კვირიასა, მართლ-მადიდებ- ლობისა.

შებერა მათ და რქვა: მიიღეთ სული
წმინდა, უკეთუ ვიეთნიმე მიუტევნეთ ო-
ღვანი, მიუტევნენ მათ, და უკეთუ ვიეთნი-
მე შეიპყრნეთ შეპყრობილ იყვნენ. (იოანე.
20, 22, 23),

ღღეს, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, წმინდა
ეკლესია ჩვენი მიიღებს უჩვეულოსა სახესა და აღასრულებს
განსხვავებულსა, შესანიშნავსა წესსა. აქამომდე იგი იყო დედა
ჩვენი, და ვითარცა ჭეშმარიტი დედა, იგი ჩვენ მხოლოდ
გვლოცავდა, გვაკურთხებდა, გვასწავლიდა. ღღეს იგი გარდა-
იქცევა მსაჯულად ჩვენდა და აღასრულებს მოვალეობასა
მართლ-მსაჯულებისასა. აქამომდე ამ წმინდა ტაძარში თქვენ
შემოდრიდით ვითარცა სახლსა შინა სალოცველსა, დაესწრე-
ბოდით ლოცვასა, მსხვერპლის შეწირვასა და ღვთის ვედრე-
ბასა, ღღეს კი ეს სახლი გადაიქცა სასამართლოდ, ღღეს თქვენ
აქ მოისმენთ საღმრთოსა მარჯალის განჩინებასა.

შინ დააყენა ეკლესია მოსამართლედ? შინ ჰქნა იგი მსა-
ჯულად? შთუოდ ესრედ იკითხავ. შენ გულში. შვით ეკლე-
სიის გამჩენმან და დამამყარებელმან, შთაღმან იესო ძრისტე-
მან. აღდგა იგი მკვდრეთით და გამოეცხადა მოციქულთა და
მოწაფეთა შეკრებილთა, შებუცა მათ და რქვა: მიიღეთ სულია წმინ-
და, უკეთუ ვიეთნიმე მიუტევნეთ ოღვანი—მათ, და უკეთუ ვიეთნიმე
შეიპყრნეთ—პყრობილ იყვნენ. მიტევება და დაკავება ცოდვათა,
შეკვრა ანუ გახსნა სულთა კაცთასა, აჰა დიდი და მაღალი უფ-
ლება, რომელი მიანიჭა შთაღმან მოციქულთა თვისთა და მათ

გარდასცეს საუკუნოდ თავიანთთა მოადგილეთა; აჰა მართლ-მსაჯულება, რომელსა აღასრულებს ღღეს წმინდა ეკლესია!

ვისზედ აღასრულებს ღღეს წმინდა ეკლესია თვისსა მოვალეობასა? ვინ იქნება ღღეს მიცემული სამართალში? ვინ არიან ის დამნაშავე პირნი, რომელთა წმინდა ეკლესია დააყენებს წინაშე თვისსა და წაუკითხავს თვისსა განჩინებასა? სამწუხაროდ, ისინი არიან რომელნიმე თვით მისთა შვილთაგანნი, რომელთა დაარღვიეს დედა-შვილობის კავშირი ეკლესიასთან, დაივიწყეს ის პირობა, რომლითაც ეკლესიამ იშვილა იგინი: წმინდა ეკლესია იმ პირობით იშვილებს ყოველსა კაცსა, იმ პირობით ამოიყვანს ემბაზისაგან, ესე იგი სულიერად შობს, რათა მან მიიღოს და დაიცვას შეუცვლელად ის სწავლა, რომელი მისცა ეკლესიას მაცხოვარმა იესო ქრისტემ. ეს საღმრთო სწავლა ყოველმა კაცმა ღრმად უნდა დაიმარხოს, არა აურიოს სოფლის ცრუთა ჰაზრთა და სწავლათა თანა, აწარმოვოს, ისარგებლოს, დააშენოს მას ზედა მისი ცხოვრება და მოქალაქობა. გარნა სამწუხაროდ, წმინდა ეკლესიამ იცის, რომ ზოგიერთნი ქრისტიანენი არღვევენ ამ პირობას, ხან სრულიად უარს ყოფენ უმთავრესთა მუხლთა სამღრთოისა სწავლისათა, ხან აურევენ უცხოთა სწავლათა-თანა, გარყვნიან შეუსაბამოითა აზრებითა. ამათ გამოუცხადებს ღღეს წმინდა ეკლესია თვისსა განჩინებასა.

რა სახით აღასრულებს ღღეს წმინდა ეკლესია თვისსა მართლ-მსაჯულებასა? სრულიად სხვა სახით და საშუალობით, ვიდრეღა სოფლისა ამის მსაჯულნი. სამართალი, რომელსა ღღეს წმინდა ეკლესია განაჩენს, იმ ზომად არის ცხადი, უცილებელი, პირ-უთვნელი, რომ არც ერთს კაცს არ შეუძლია გაამტყუნოს იგი, ანუ შესწამოს ეკლესიას უსამართლობა. როგორ გააჩენს ღღეს წმინდა ეკლესია სამართალსა? პირველად, წაიკითხავს იმ პირობათა, რომლითაც მან გვიშვილა ჩვენ ყოველნი. იმ სწავლას, რომელიც გამოგვიცხადა, და ესრეთ ვსთქვათ, ხელი მოგვაწერინა ჩვენ ყოველთა, პირველ მონათვლისა; მერმე გამოუცხადებს, ამა და ამ მუხლს უარ-ყოფენ და ამისთვის იგინი აღარ ურევნიან ჩემთა შვილთა შორის, მათ აღარ ერგება საღმრთო იგი სამკვიდრებელი, მადლი და მაც-

ხოვარება, რომელიც მიაბარა ეკლესიას უფალმა იესო ქრისტემან დასარიგებლად ერთგულთა მორწმუნეთა ქრისტიანეთა.

რა სასჯელია ის სასჯელი, რომელსაც გაუჩენს ღღეს წმინდა ეკლესია მოღალატეთა პირთა? რა დააკლდება მათ, ანუ რით დაისჯებიან იგინი? სასჯელი, რომელსა ღღესა განაჩინებს წმინდა ეკლესია არის უდიდესი და უსაშინელესი ყოველთა მათ სასჯელთა, რომელნი მოგონებულ არიან ქვეყნიურთა მსაჯულთაგან. მრთი ძველთა წმინდათა მამათაგანი იტყვის: გასაჯ ეკლესიას ანა უგის დადად, მას ანაჯა ზეცაჲთა ღმერთი ეყოლებს მასაჲ. ამს იტყვებისაგან ცხადად გამოჩნდება ის სასჯელი, რომელსა ღღეს წმინდა ეკლესია მიაყენებს დამნაშავეთა თვისთა. ეკლესია უარ-ყოფს და განაგდებს თვისთა ურწმუნოთა შვილთა, და ამით იგინი გაგდებულნი იქნებიან თვით პირისაგან ლეთისა. მისაც კი ესმის რამე, ის მიხვდება რომ ამაზე უსაშინელესი სასჯელი აღარ არის ქვეყანაზედ. მაგრამ დედობრივი სიყვარული და გულმტკიცნელობა ეკლესიისა აქაც ცხადად ჩნდება, მით რომ იგი არ დაასახელებს დამნაშავეთა პირთა, და მით აძლევს მათ სრულსა შეძლებასა, თავისუფლებასა და საშუალებასა, მოიქცენ, გაისწორონ თავიანთი აზრი და კვალად შეიქმნენ შვილნი წმინდის ეკლესიისანი და მოიგონ ღმერთი მამად.

ზარნა რას ნიშნავს, ძმანო ქრისტიანენო, ის გარემოება, რომ ღღეს წმინდა ეკლესია მისცემს სამართალში და დასჯის მხოლოდ ისრეთთა პირთა, რომელნი სცოდვენ მხოლოდ აზრით, ესე იგი, უარ-ყოფენ საღმრთოსა სწავლასა და სცოდვენ ღმერთს გონებით, აზრით; გარნა სხვათა უმრავლესთა პირთა რომელნი სცოდვენ საქმით, ყოფა-ქცევით ეკლესია არ შეეხება ღღეს და არ დასჯის. ნუ თუ ეს უკანასკნელი, დანაშაულობა არ არის მძიმე და არ ეწყინება ეკლესიას? არა, ძმანო ჩემნო! ცოდვის მოურიდებელი, უზნეო, ცუდი ყოფა-ქცევის კაცი იმ სახითვე არღვევს დედა-შვილობის კავშირს წმინდა ეკლესიასთან, როგორც გონებით და აზრით უარ-ყოფელი სახარებისა. ზარნა აქ პირველად ის უნდა მივილოთ მხედველობაში, რომ თუ კი რომელიმე კაცი არ უარ-ყოფს საღმრთო

სწავლასა, სწამს ეკლესია, მიიღებს მისგან ყოველთა საღმრ-
თოთა საშუალობათა, იგი არ არის განდგომილი ეკლესიასა-
გან, მაშასადამე ეკლესიაც არ განაგდებს მას, მოელის მისგან
ყოველთვის მოქცევასა, სინანულსა. მეორედ, ნუ გონებ მაინც
რომ ცუდი ცხოვრებისათვის წმინდა ეკლესია არაოდეს არ
გასამართლებს ქრისტიანეთა და არც დასჯის მათ. იგინიცა
თავის ღროზედ მიეცემიან სამართალსა და სასჯელში; მათს
გასამართლებას წმინდა ეკლესია მიანდობს კერძო პირთა, ესე
იგი მღვდელთა, მოძღვართა. მსენი გამოიძიებენ ცხოვრებასა
და ყოფა-ქცევასა თვითეული ქრისტიანე კაცისასა. თვითვეულს
მორწმუნეს, არა განდგომილს ეკლესიისაგან, ყავს თავისი სა-
კუთარი მოძღვარი. ის მოძღვარი თავის ღროზედ, ესე იგი აღსა-
რებაში, გამოიკვლევს თვით მისი პირისაგან მისს ყოფაქცევასა და
მისთა საქმეთა, და თუ საჭიროდ შერაცხა კიდევ დასდებს მასზედა
სულიერსა სასჯელსა, რომელიც არის ეპიტიმია. და თუ დაი-
ნახა, რომ იგი ჭეშმარიტად ნანობს თვისთა ცოდვათა, ცხადად
სურს გასწორება თვისისა ცხოვრებისა,—მიუტევებს მას სახე-
ლითა უფლისა იესო ქრისტესითა. წინაღმდეგ შემთხვევაში
ღროებით გადააყენებს მას ზიარებისაგან, რათა უმეტესად შე-
ინანოს და გასწორდეს. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მეორესა კვირიაქისა ზედა ღიღისა მარხვისასა.

ღიღი მარხვა, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო,
არის საკუთარი ჟამი ლოცვისა, მარხვისა, სინანულისა, და ამი-
სთვის ჩვენცა, სულიერნი მოძღვარნი თქვენნი ამ საგანზე, ესე
იგი ლოცვაზე, სინანულზე და აღსარებაზე საკუთრად და უმე-
ტესად უნდა გეტყოდეთ თქვენ.

ღღესა მე მსურს ვიწყო თქვენთან უბნობა მაზედ, თუ რო-

გორ უნდა შევინანოთ ჩვენი ცოდვანი, რა ზომა უნდა მივიღოთ, რომ გასწორდეს ჩვენი ცხოვრება და ღირსეულად ვეზიარებოდეთ, გარნა პირველ, ვიდრე შეუდგები ამ საგანზე თქვენთან უბნობას, მოგახსენებთ ერთს უბრალო შემთხვევას, რომლისაგან გამოიყვანება ჩვენთვის კარგი სწავლა სინანულზე, მოქცევაზე, ცოდვის უარის-ყოფაზე, რომელზედაც დავაპირე დღეს თქვენთან უბნობა.

წარსულ კვირას ორშაბათს, ეკლესიაში რომ მივდიოდი, გზაზე დამხვდა ერთი მახლობელის სოფლისა მცხოვრები უბრალო კაცი, რომელმანც შემომჩივლა: ჩემმა მოძღვარმა გამომიცხადა არ მიგიშვებ ზიარებისადმიო, უბრძანეთ რომ მაზიაროსო. ჰკითხე; რა მიზეზი გამოგიცხადა? ამაზე იმ კაცმა გულწრფელად აღიარა: მართალია ცოდვილი ვარო, უგვირგვინოთ ვსცხოვრობ მეოთხე ქალთანაო, მაგრამ არ შემიძლია ახლა გავაგდო ისაო, წვრილი შვილები მყავსო, მეც ისე მოხუცებული არა ვარო. ღიდ ხანს არ შემეძლო მასთან ბაასი და მისი დარიგება, დრო არ მქონდა; შეუგონებლადაც დატოვება მისი არ შეიძლებოდა, უცბად ვუთხარი მე მას: კარგი! აბა შემოდი ამ ეკლესიაში, დადექი მაცხოვრის ხატის წინაშე და ესრედ ილოცე: მაცხოვარო, უფალო იესო ძრისტე! მართალია დიდს ცოდვაში ვარ, კიდევ ვსწუხვარ და ვნანობ, მაგრამ ახლა არ შემიძლია ჩემს ცოდვას გავეყარო; მერმე კი ვეცდები და გავეშორები იმ ცოდვას, ოღონდ კი ღირს მყავ ახლა შენისა წმინდისა ზიარებისა. მას ეუცხოვა ეს სიტყვა. მისმა სინიდისმა ამხილა, რომ არ შეიძლება ამისთანა ახირებული ლოცვა, და მიპასუხა: ასე ლოცვა როგორ შეიძლებაო; მაშინ მე ვუპასუხე; თუ კი ლოცვაშიც არ შეიძლება ამისთანა სიტყვის თქმა, მით უმეტესად ახირებულია და ცუდი საქმით მისი აღსრულება. სანამ შენ ცოდვას არ გაეყრები, ზიარებაც არ იქნება შენთვის სასარგებლო.

მე ვგონებ, ძმანო ქრისტიანენო, რომ მარტო ის ხსენებული სოფლის კაცი არ არის ამ მდგომარეობისა და ჰაზრისა, არამედ, ვგონებ, რომ მას მრავალი ამხანაგი ჰყავს; დარწმუნებული ვარ, რომ უმრავლესნი აწინდელნი ქრისტიანენი ემზავესებიან მას ამ შემთხვევაში.

ზემოდ მოხსენებულმა სოფელმა იცოდა თავისი ცუდი, სჯულის წინააღმდეგი მდგომარეობა, კიდევ ნანობდა, მაგრამ თავის ცოდვის უარის ყოფა, მისგან გაყრა არ უნდოდა, გარნა ზიარებასაც კი თხოულობდა. მართის მხრით ისიც კი არის მოსაწონი, რომ ის კაცი გრძნობდა თავის სიცოცხლეს, ისიც კარგია რომ ჰქონდა განზრახვა მერმე მაინც, ოდესმე დაეტოვებია თავის ცოდვა, მაგრამ ჭეშმარიტი სინანული არ იყო მის გულში. მას უნდოდა შეეერთებინა ცოდვა და მადლი, სულის ცხოვნებაც სურდა, და ცოდვასაც ვერ იმეტებდა, ვერ იშორებდა. მის გულში იბრძოდა ორი წინააღმდეგი გრძნობა — ცოდვის სიყვარული და მონაწილის და ზიარების სურვილი. მსეც ერთი მხრით კარგია, როგორც ზემოდ ვსთქვით, ზოგიერთს კაცს აღარც ამისთანა რყევა აქვს. მრავალნი ქრისტიანენი ისე დამონებულნი არიან სხვა და სხვა ცოდვათაგან, რომელ სრულიად აღარ გრძნობენ რყევასა, არ ხედვენ იმ უფსკრულსა, რომლისა პირზე სდგანან იგინი, განმზადებულნი შთანთქმად.

ზარნა, როგორც ვსთქვით, იმ კაცის გულში არ იყო ჭეშმარიტი სინანული. რასა შინა მდგომარეობს ჭეშმარიტი, ქრისტიანული სინანული? მართი მიუცილებელი თვისება აქვს ჭეშმარიტს სინანულს. ძაცი ჭეშმარიტად შემნანებელი მოიძაგებს თავის ცოდვას, ესე იგი არა თუ სწუხს მაზედ, არამედ კიდევ სძულს თავისი ცოდვა, და, მაშასადამე, რასაკვირველია, უარ-ჰყოფს მას, გააგდებს, და ეზარება მისი არა თუ კიდევ აღსრულება, არამედ წარმოდგენაც. შინემ კაცი არ მოიძულებს, არ მოიძაგებს თავის ცოდვას, არ ითქმის რომ იგი ჭეშმარიტად ნანობს და ჭეშმარიტად ჰსურს საუკუნოდ გაყრა ცოდვასთან, საუკუნოდ მისგან განშორება.

მაშასადამე პირველ, ვიდრე მიხვალ შენ მოძღვართან აღსარების თქმად, კარგად განიხილე შენი სულიერი მდგომარეობა, გძულსა შენი ცოდვა, ანუ ცოდვები, შეგიძლია საუკუნოდ გაეყარო მათ? თვინიერ ამისა რა სასარგებლო არის ზიარება? მართი კვირის განმავლობაში კი არ უნდა იყო გაფრთხილებული, არამედ მთელს შენს სიცოცხლეში, ესე იგი, უნდა სრულიად გამოიცივლო შენი ყოფა-ქცევა და ხასიათი.

ჭემმარიტი სინანული მეორედ შობა არის კაცისა, იგი არს შესვლა ლვთის სიწმინდეში, ლვთის სასუფეველში. იუჯით აქვენი წმინდა, ვითარცა მე წმინდა ვარ, იტყვის ლმერთი. უნდა გამოვიდეთ ცოდვებისაგან და უნდა შევიდეთ ლვთისა სიწმინდეში.

სიძვა, შურა, მტკრობა, ანა-წმინდაობა, ვითარცა იტყვის წმინდა მოციქული პავლე, ანა თუ საქმით სრულდებოდეს ჩვენს შორის, ანამედ ანც კი უნდა ისახელებოდეს. ბარნა, რადგანაც სიტყვა, მოძღვრება და ქადაგება ჩვენი უნდა იყოს სარკე, რომელსა შინა ყოველი ქრისტიანი კაცი ცხადად დაინახვიდეს თავისა სულიერსა პირის-სახესა, მე მეშინის, რომ ჩემს სუსტს სიტყვაში და ქადაგებაში, ვაი თუ ნათლად ვერ დაინახოს კაცმა თავისი სულიერი სახე. ამისთვის მოვიყვან ერთი ახლად დაბეჭდილის, ამბროსი ნეკრესელ ეპისკოპოსის ქადაგებისაგან ერთს აღგიღს, რომელსა შინა იგი აღრიცხავს სხვა და სხვა ცოდვებსა, მისთვის რომ იქნება უმრავლესთა მსმენელთა ჩემთა უმჯობესად იცნონ თავიანთი თავი.

შძრახსა, შურიანსა, ცილის მწამებელსა, სხვის განსაცდელზე მოხარულსა და სხვის საქონლის მპარავსა, და მომტაცებელსა, და თავის სახლში ნარბევის შემტანსა, და სხვის ენის მიმტანსა, და შფოთის ჩამომგდებსა, სხვის თავ-საცილით მასხარად ამგდებსა, სხვათა ცოდვების გამკითხველსა. მძრახავსა და მკილავსა, და სხვის ცოდვების წამაყვედრებელსა, სხვათა ავის თვალით და ბოროტის შეყვარებით შემხედველსა, სხვათა მაქანკალსა, და ბოროტად შუა შემომსვლელსა, და ბილწის სიტყვის მოლაპარაკესა, მრუდს მოსამართლესა, და ქრთამისათვის მიმფერებელსა, უმოწყალოსა, და გულ-გამოუბრუნებელსა ძვირის მოხსენესა, და ლვთის მაფიცარსა, და სიცრუით მქცევსა, და ტყუილის მოლაპარაკესა. ამისთანების მოქმედს, სწორეს მოგახსენებ, თუ ამისთანებზე ხელს არ აიღებს, არც სეფისკვერი ერგება, არც ზიარება ეღირსება, არც იმისი ლოცვა და შესაწირავი შეიწირება, და არც ის მართალს ქრისტიანებთან ჩაიგდება და არც იმისი ქრისტიანობა ირწმუნება. ამისთანების მოქმედი ქრისტიანობასაც არცხვენს, და თავის თავი ხომ სრულიად სულით და ხორციით დასჯილიც აქვს და წარწყმედილიც; ამ ჩემს მოხსენებას, თვით წმიდა მოციქული

დასწერს და ამტკიცებს: 2) ძორინთელთა მიმართ ეპისტოლესა შინა, ვითარმედ ანუ ანა უწყითა; რამეთუ ცრუთა სასუფეველი ღმრთისა ვერ დაამკვიდრონ? ნუ ჰსცდებით, ანცა ქებაჲთა, ანცა კერპთ-მსახურთა, ანცა ქმრუშეთა, ანცა ჩუკენთა, ანცა მამათ-მავალთა, ანცა მტაცებელთა, ანცა მოძოვრალეთა, ანცა ძაგინებელთა და ანცა ანგარ-თა, სასუფეველი ღვთისა ვერ დაამკვიდრონ (ძორ. 6, 9). მსენი რაც მოგახსენე, და წმინდა მოციქულმაც დაგვიწერა, დიდად დამ-სჯელი და შემარცხვენიელი არის ამ სოფელსაცა, და იმ საუ-კუნოს დიდებისა და სასუფეველისაგან დამკარგავი და წარ-მწყმედელი არის. მე თუ ძრისტეს მონა ვარ, და ან თქვენი ერთგული მწყემსი ვარ, ამაებზე არავის უნდა მოგეფერო, და ჭეშმარიტი უნდა მოგახსენო. შინც ამისთანაების მოქმედია, და არ შეინანებს და ხელს არ აიღებს, იმას დასჯა, შერცხვენა და წარწყმედაც მოელის. სწორედ გული დააჯეროს, რომ ორსავ სოფელს გარდახდება, და თუ მოიქცევა, და კეთილს საქმეზე დადგება, როგორც წმიდათა და ყოვლად ქებულთ მოციქულთ დიად მრავალნი ცოდვილნი მოაქციეს, და სასუ-ფეველი ეღირსათ, აგრეთვე თქვენც ღვთისაგან იკურთხებით, და ამ წმინდის დღესასწაულის მადლიც დაგიფარავსთ, და წმი-დათა მოციქულთა პეტრესი და პავლესი მეოხება სუ-ლისა და ხორცის განსაცდელისა, და შეჭირვებისაგანაც გამო-გისნისთ, და მადლი შემწე და მცველი გექნებათ, მადლითა შთლისა იესო ძრისტესითა, რომელსა პატივი, დიდება და თაყვანის-ცემა შვენის აწ და უკუნისამდე. ამინ.

მეორესა კვირიაკისა ღიდ-მარხვისასა.

წყეულ იყავნ მოქმედი საქმისა ღვთისა-
სა უღებებით. (იერ. 48, 10).

წარსულს კვირასაც ამ სიტყვებზე დავაფუძნეთ სწავლა და ქადაგება თქვენდამი, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! ღღესაც იგინივე უნდა დავდვათ საფუძვლად ჩვენისა სიტვისა; გარნა დღეს სხვა მხრით უნდა ავხსნათ იგი, და სხვანი სწავლანი და მაგალითნი გამოვიყვანოთ მათგან.—**წყეულ იყავნ მოქმედი საქმისა ღვთისასა უღებებით!** მისთვის იტყვის ამ საშინელ სიტყვას სულიწმინდა, ძმანო ქრისტიანენო? მინ არის ქვეყანაზედ მოქმედი საქმისა ღვთისა? შპირველეს და უაღრეს ყოველთა მოქმედი საქმისა ღვთისა ვართ ჩვენ, უღირსნი მწყემსნი თქვენი, საღმრთოთა საიდუმლოთა აღმასრულებელნი, ნიჭთა და მადლთა ღვთისათა დამრიგებელნი. მს საქმე რომ დიდია, და ჭეშმარიტად ღვთის საქმე არის, და ყოველთა სხვათა საქმეთა უდიდესი და უბატოესესი, ეს ყოველმან მორწმუნემან კაცმან კარგად იცის. მაშასადამე ეს საშინელი სიტყვა იერემია წინასწარმეტყველისა უწინარეს ყოვლისა გვაფრთხილებს და გვაშინებს ჩვენ, სამღვდელოთა პირთა. მართლა, რომელი ცოდვა იქნება ამაზე უდიდესი, როდესაც მღვდელი უღებებით ასრულებს ღვთის მსახურებასა? **თუ** კი მონა, უღებებით აღმასრულებელი მსახურებისა, დაისჯება უფლისა მისისაგან, მით უდიდესი სასჯელი არ ერგება მღვდელსა, მდგომარესა თვით წინაშე ღვთისა და შემოქმედისა თვისისა და უღებებით აღმასრულებელსა ღვთის მსახურებისასა? მს ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, და ამისა ყოველთვის უნდა გვეშინოდეს ჩვენ, სამღვდელოთა პირთა.

ზარნა მარტო ჩვენზედ არ არის თქმული ეს სიტყვა წინასწარმეტყველისა; მარტო ჩვენ არა ვართ მოქმედნი საქმისა ღვთისა, არამედ თქვენცა ერის კაცნი. როდის და რა სახით? როდესაც თქვენ საყდარში სდგებართ, წირვა-ლოცვასა ისმენთ, მაშინ თქვენ ღმერთს აღიდებთ, ღმერთს მადლობთ, ღმერთს ლოცულობთ, მაშასადამე ღვთის მუშაკნი ხართ, ღვთისა საქმისა მოქმედნი ხართ. მართალია, საყდარში ლოცვებს კითხულობენ, გალობასა წარმოსთქვამენ მღვდელნი და სხვანი სამღვდლო პირნი, მაგრამ თქვენც, ერის კაცნი, მოზიარენი ხართ ღვთის მსახურებაში. ხომ გესმისთ ყოველს წირვაზე ეს სიტყვები: **გსდგეთ კეთილად, გსდგეთ შიშით, მოხედენ.** ამ სიტყვებს მწირველი ეუბნება ერის კაცთა, და ამით აუწყებს მათ, რომ იმათაც უნდა მიიღონ მონაწილეობა ღვთის მსახურებაში, წირვის აღსრულებაში. მართლა, ღვთის მსახურება ეკლესიაში მარტო იმით ვერ შესრულდება, რომ მღვდელნი ხმა მადლა ლოცვებს წაიკითხავენ, მაგლობელნი გალობას იტყვიან; უმთავრესი და უსაჭიროესი საქმე წირვისა დროსა არის ის გრძნობა, ის სასოება, ის საიდუმლო, მხურვალე ვედრება ღვთისადმი, რომელიც მაშინ კაცს უნდა ჰქონდეს დაფარულად გულში. **ამაზედ კიდევ უდიდესიც წირვის დროს არის ერთი რომელიმე საქმე. რომელი? მართობა, შეერთება ყოველთა დიდთა და მცირეთა, მღვდელთა და ერთა, ქალთა და კაცთა, ერთი გრძნობითა, ერთი აზრითა, ერთი სიყვარულითა, და მოგვეც ჩვენ უფალს ერთითა გულისთა და ერთითა შინითა დიდებად და გალობად, როგორც წირვაში ვსთხოვთ ღმერთსა.** ეს არის ჭეშმარიტი ღვთის მსახურება და მსხვერპლის შეწირვა; ამას მოითხოვს და მიიღებს ღმერთი და არა მხოლოდ ხმა-მადლა ლოცვის წაკითხვას და გალობას. მაშასადამე შეიძლება, რომ საყდარში ზოგიერთი ღვთის მოყვარე ერის კაცი უმჯობესი წირვის შემასრულებელი იყოს, ვიდრე-ღა თვით მწირველი უდებებით მღვდელი. მაგრამ მარტო საყდარში კი არ უნდა იყო შენ, ძმაო ერის კაცო, ღვთის საქმის მოქმედი, არამედ ყოველგან და ყოველთვის. სიტყვა და მცნება ღვთისა მოკლედ არ უნდა გვესმოდეს ჩვენ და ვიწროდ, ვნცელ ანს მცნება შენი ფრთად და მონაშან შენმან შეიყვარა იგი. ძრისტიანე ხარ,

მონათლული ხარ, ღმერთთან შეერთებული ხარ, მაშასადამე ყოველთვის ღმერთს უნდა ემსახურებოდე, ყოველნი შენნი საქმენი, მრთელი შენი ცხოვრება ღვთის სადიდებელად უნდა იყოს. თუ გინდა უბრალო რაიმე სოფლიურ საქმეს აკეთებდე, მაინც ისეთი ხასიათი და მიმართულება უნდა მისცე იმ საქმეს, რომელ ისიც ღვთის საქმე იყოს; მაშასადამე, თუ რომელსამე ქრისტიანე კაცს არ ახსოვს თვისი დიდი წოდება და დანიშნულება, ცხოვრობს დაუდევნელად და უფიქრებელად, თავის მოვალეობას უდებებით ასრულებს, და მეტადრე ცოდვას არ ერიდება, და არცა ნანობს, ცუდს ზნეობას არ იცვლის, კეთილ და მადლიან საქმეს არ ეძებს, რასაკვირველია, რომ ამისთანა კაცს მომეტებულად ერგება ეს საშინელი სიტყვა ღვთისა: წყევლ იყავნ მოქმედნი საქმისა ღვთისისა უღებებით, რომელიც განაშოროს ჩვენგან შფალმან და მხსნელმა ჩვენმა იესო ძრისტემ. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მეორესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა.

და აწ იტყვის შფალი ღმერთი: მოიქე-
სით ჩემდა ყოვლითა გულითა თქვენითა
მარხვისა მიერ და ტირილისა და ტყებისა,
დაიპენით გულნი თქვენნი და ნუ სამოსე-
ლი. (იოელ. 2, 12).

დიდი მარხვა დიდსა საქმეს და ზრუნვასა მოგვიტანს ყო-
ველთა ღვთის მოსავეთა კაცთა, ძმანო მართლ-მადიდებელნო.
ქრისტიანენო! მინც ჭეშმარიტი ქრისტიანია, სულიერისა წარ-
მატებისა მაძიებელი, დიდად დაფიქრებულნი იქნება დღეთა
ამათ დიდისა მარხვისასა. მისაც თავისი სული უყვარს, იგი ამ

დღეებში მარხულობს, ლოცულობს, ემზადება ზიარებისათვის. მას არ აქვს დავიწყებული რა დიდი მომზადება უნდა ზიარებას, იცის მან, რომ ვინც ღირსეულად მოემზადაბა — ღირსეულად ეზიარება, და მერმეცა დაიცავს ზიარებისაგან მიღებულსა მადლსა, იგი ამით დააგვირგვინებს ქრისტიანულ ცხოვრებას და საუკუნო ნეტარება და ცხოვნება იქნება ეს მისთვის, წინააღმდეგ შემთხვევაში საუკუნო სასჯელი. როგორ უნდა მოვემზადოთ, ძმანო, ზიარებისათვის, და, საზოგადოდ, როგორ უნდა ვიქცეოდეთ ამ დიდ-მარხვაში? **მაიქქერით ჩემდა! იტყვის უფალი ლმერთი! აჰა, პირველი საქმე, რომელიც უნდა ავასრულოთ ამ დიდ მარხვაში. აქამომდე ჩვენ ვიყავით მიქცეული პირითაც, გულითაც, საქმითაც და ყოველითურთ სოფლისადმი, ცოდვისა და ამაოებისადმი; ახლა მიუბრუნდეთ უფალსა ყოვლითა გულითა, გული გავიწმინდოთ და მივართვათ იგი ლმერთსა, მოვუმზადოთ ჩვენს გულში უფალსა იესო ქრისტეს განსასვენებელი. თუ კაცს გულში აქვს ვნება, ბოროტი გულის თქმა, ბოროტი რამე თვისება, თუ კაცის გული სოფლის ამაოების მორჩილებაშია, უფალი იესო ქრისტე ვერ განისვენებს მის შორის. ღიღს ხელმწიფეს რომ ელოდებ უნდა სახლში, ძლიერ მოამზადებ სახლს, გაასპეტაკებ, შეამკობ. აჰა ესე რა, თვით შემოქმედი ცისა და ქვეყნისა გესტუმრება შენა, გაასპეტაკე და შეამკე გული შენი. რა საშუალებით უნდა ვქნათ ეს? მარხვისა მაერ, ტირილისა და ტყეებისა, დაუმატებს წინასწარმეტყველი ილია, პირისაგან ლეთისა. ამათგან პირველსა, ესე იგი მარხვასა ყველანი ვასრულებთ რაოდენად შეგვიძლია, საქმელს გამოვიცვლით და მოვიკლებთ, ზოგიერთნი კი სულ არ სჭამენ ერთს, ანუ ორ დღეს; გარნა გვაქვს, თუ არა, ტირილი და ტყეა ცოდვათათვის. მსენი მხოლოდ არიან უნამდვილესნი ნიშანნი და ბეჭედნი მოქცევისა და სინანულისა. თუ ესენი არ გვაქვს, არაფერი არა გვაქვს. მარხვა მისთვის გააჩინა წმინდა ეკლესიამ, რომ უადვილესად გაგვიჩნდეს გულში სინანული, ესე იგი გულის მწუხარება და ტირილი ცოდვისთვის. თუ გული არ გიწუხს, ცრემლი არ მოგდის, ეს მისთვის, რომ უაუოდ არ გებრალდება შენი სული, არ გეწინია სიკვდილის და დასჯის. რისთვის არის, რომ მიცვალებულის ტირილზედ**

როცა დაესწრები და დაინახავ გარეშემო მტირალთა, და მიცვალებულსა კუბოსა შინა მდებარესა უსულოდ, მოგივა ცრემლი და ტირილს დაიწყებ? მისთვის, რომ შეგეცოდება მკვდარი, გებრალება მისი ჭირისუფალნი. ბარნა რისთვის არ გებრალება შენი სული, მკვდარი ცოდვათაგან, მომლოდინე საუკუნოს სასჯელისა? შენც ოდესმე იქნები მზგავსადვე კუბოში, უსახო, შენი თავიც იტირე, შენი სულიც გეცოდებოდეს. ბახსენე, რამდენი ცოდვები გიქნია, რამდენჯერ გაგირისხებია ზეციერი მამა შენი, დაემხვე, დავარდი მიწაზედ და ცრემლით ევედრე ღმერთსა.

დაიხსენით გულნი თქვენნი და ნუ სამოსელი, დაუმატებს კიდევ ღმერთი პირითა იოელ წინასწარ-მეტყველისათა. რას ნიშნავს ეს სიტყვა? ძველ დროებაში ერთი ჩვეულება იყო, თუ ვისმეს დიდი რაიმე უბედურება შეემთხვეოდა, შესამოსელს დაიხევდა, ან დაიბობდა, ნაცარს დაიყრიდა თავზედ, ძონძს ჩაიკვამდა, ტიტველ მიწაზედ დაჯდებოდა და ისე დაიწყებდა ტირილს და ტყებასა. წინასწარმეტყველი გამოგვიცხადებს პირითა ღვთისა: გული დაიპეთო და არა შესამოსელიო; ჭეშმარიტად ჩვენც ცოდვილთა გვმართებს გული დავიბოთ მწუხარებისაგან. ცოდვა, ღვთის განრისხება, უდიდესი უბედურება არის, ვიდრეა ხორციელნი უბედურებანი. იგი საუკუნოდ დაგვლუპავს და დაგვტანჯავს, მაშასადამე, ცოდვებს უფრო უნდა ვსტიროდეთ და ვიგლოვდეთ. თუ კაცი მოეგო თავის თავს, ესე იგი ღრმად დაფიქრდა თავის უღირსებაზედ, თუ ცხოველად და პირუთნეველად წარმოიდგინა ყოველნი თვისნი ბოროტი სიტყვანი და საქმენი, არ შეიძლება სინანული არ აენტოს მას გულში. და თუ შენ ამას არ გრძნობ, ძმაო ჩემო, თუ გული არ გაიბე მწუხარებით, — ჭეშმარიტი სინანული არ გაჩენილა ჯერე შენს გულში. — რა საცოდავი და დაცემულია კაცის გული და სული! ხშირად მოხდება, რომ კაცმა იცის თავისი ღრმა დაცემულება, გაიხსენებს მრავალთა და მძიმეთა ცოდვათა, მაგრამ მაინც არ სწუხს, არ ტირის. რისგან არის ეს? ზგონებ რომ ამპარტავანებისაგან, რცხვენია ზოგიერთს კაცს ტირილისა. რამდენნი არიან, ძალად მოიყვანებენ ცრემლსა მიცვალებულის ტირილზე საჩვენებლად, იქა

მდგომარეთა არ დამზრახონო! ღა თავის სულისათვის წინაშე ლვთისა რცხვენია ტირილის. არა, ძმანო ჩემო, ტირილი სირცხვილია მხოლოდ კაცთა წინაშე. მაშინ იგი ნიშნავს, ან ფარისევლობას, ან სისუსტეს; გარნა ტირილი საიდუმლო წინაშე ლვთისა ცოდვათათვის არის დაუფასებელი საუნჯე. საკვირველი არის ჭეშმარიტად! მრავალნი წმინდანი კაცნი, ღირსნი მამანი, მეუდაბნოენი, ხშირად სასწაულო-მოქმედნიცა, ყოველ დღე ცრემლით ვევდრებოდენ ლმერთს, ძრწოდენ და ეშინოდათ სასჯელის და წარწყმედისა, და ჩვენ კი ცოდვით სავსენი, ყელამდი ჩაფლულნი ცოდვათა და ამოებათა შინა, რომელნი ყოველ წამს ლმერთს ვარისხებთ, ერთს ცრემლსაც ვერ მოვიპოვნით ცოდვათა ჩვენთათვის ამ დღეებში, თვით იმ დროს, როდესაც ზიარებას ვემზადებით, ასე გაქვავებული ვართ ცოდვათაგან, და განშორებული ჭეშმარიტისა სინანულისაგან! ბარნა დრო არის, განვიღვიძოთ, ძმანო ჩემნო! აწ იტყვას უფალი ღმერთი: მოიქცით ჩემდა ყოვლათა გულთა თქვენთა მანხვისა მიერ ტირილისა და ტყეებისა, დაიბნით გულნა თქვენნი და ნუ შესამოსელნი!

ბოლოს, ძმანო ჩემნო, ისიც უმეტესად საქიროა რომ გეკონდეს ნაყოფნი სინანულისანი— კეთილი საქმენი. აჰა, გიჩვენებთ ერთს კეთილ საქმეს: უთუოდ იცი, გაგიგონია, რომ ამ ჩვენს ქალაქში გაჩნდა საზოგადოება, ანუ ამხანაგობა შესაწევნელად ღარიბთა მოსწავლიეთა. ამ წამს ჩამოატარებენ სინებს და ჩამოითხოვენ მათთვის შემწეობას. შეეწიე რაოდენიცა ძაღლი. იცით ყოველთა რაოდენნი არიან ჩვენს ქალაქში ღარიბნი შეგირდნი. იცით მეორე მხრით, რა მძიმეა ახლა უსწავლელად დარჩენა შვილებთა. მაშასადამე, ნუ დაზოგავ რაც ლმერთმა მოგცა შესაწევნელად მათდა და მით შეავსე შენანება ცოდვათა, გაამართლე სარწმუნოება შენი, დაბეჭდე სასოება ლმერთზედ. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

თქმული მეორესა კვირიაკესა ზედა დიდისა მარხვი- სასა.

სარწმუნო იგი მცირესა ზედა, მრავალსა
ზედაცა სარწმუნო არს; და რომელი მცი-
რესა ზედა ცრუ არს; მრავალსა ზედაცა
ცრუ არს. (ლუკ. 16, 10).

ღღეს, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო, ჩვენ აღვირჩიეთ უბნო-
ბა თქვენთანა იმ საგანზე, რომელსა გვასწავლის ეს მოყვანი-
ლი სიტყვები. მახლობელი და პირ-და-პირი ჰაზრი ამ სიტყვე-
ბისა არის უბრალო და ცხადი. ამ სიტყვებით მაცხოვარი გვა-
სწავლის ჩვენ, რომელ თუ კაცი ყოველ მცირე საქმეში ყო-
ველთვის არის სარწმუნო და პატიოსანი, ესე იგი, მცირე სა-
ქმეებსაც კეთილად და პატიოსნად ასრულებს, იგი დიდ სა-
ქმეებშიაც იქნება სარწმუნო და კეთილი; წინააღმდეგ ამისა,
თუ კაცი მცირე საქმეში არის ცრუ, მრუდე და ყალბი, ის
დიდ საქმეშიც მსგავსივე გამოჩნდება. ეს არის მახლობელი და
უბრალო ჰაზრი ამ სიტყვებისა; გარნა დიდი და ვრცელი ზნე-
ობითი სწავლა გამოდის ამ ჰაზრიდამ.

სარწმუნო იგი მცირესა ზედა და მრავალსა ზედაცა სარ-
წმუნო არს. მცირეს უფალი იესო ქრისტე აქ უწოდებს პი-
რველად მთელსა აქაურსა სოფლიურსა ჩვენსა ცხოვრებასა.
მართლა, როდესაც აქაურსა სოფლიურსა ჩვენსა ცხოვრებასა
შევადარებთ მომავალსა ზეციურსა ცხოვრებასა, მაშინ იგი გა-
მოჩნდება ერთობ მცირედ და არა რად შესანიშნავი, და არა
თუ მცირე არის იგი, არამედ ერთობ ვიწროც, აღვსებული
ყოვლითა მწუხარებითა. მაშასადამე, მაცხოვარი აქ გვასწა-
ვლის ჩვენ, რომელ უკეთუ შევიწროებულსა ამას ცხოვრება-

სა შინა ვიქმნებით ღვთის სარწმუნო, ესე იგი, კეთილად, პატიოსნად და მოთმინებით ვატარებთ დღეთა ჩვენთა, მაშინ ღმერთი მოგვანიჭებს ჩვენ დიდსა, ვრცელსა ცხოვრებასა. ჩვენც გვეტყვის მაშინ მზგავსად სარწმუნოისა მის მონისა: კეთილ მონაჲ, სახიერა და საწმუნაჲ, რამეთუ მცირესა ზედა საწმუნო აჲგ, უმწავლესა ზედა დაგადგინო შენ; შევედ სახლსა უფლისა შენისასა. დიდი ნუგეში შემოდის იქითგან ყოველთა მათთვის, რომელნი ამ ქვეყანაში ითმენენ ვიწროებასა, სიღარიბესა და უბედურებასა. თუ იგინი არ დაღონდებიან, სარწმუნოდ და პატიოსნად დარჩებიან ღვთის წინაშე, მაშინ ღმერთი მოთმინებისა მათისათვის მისცემს მათ დიდსა და ვრცელსა ცხოვრებასა სასუფეველსა შინა თვისსა. ბარნა მდიდარნი და ბედნიერნი კაცნი ამა სოფლისანი უნდა გრძნობდენ დიდსა შიშსა, როდესაც მას ესმის ეს სიტყვები: საწმუნო იგი მცირესა ზედა მწავლესა ზედაც საწმუნო ანს, და რამეღა მცირესა ზედა ცრუ ანს, მწავლესა ზედაცა ცრუ ანს. რისთვის? მისთვის, რომ მათგანაც მოითხოვს ღმერთი რომ სარწმუნო იყონ იგინი ღვთისა, ეტყვის რა შემაშინებელსა ამას სიტყვასა: უკეთუ საცრუისა ამას მამონასა ანს საწმუნო ექმნით, ჭეშმარიტი იგი ვინ გაწმუნოს თქვენ. მამონა საღმრთო წერილში ნიშნავს სიმდიდრესა. სიცრუის მამონა არის ყოველი აქაური ქვეყნიური სიმდიდრე და დიდება. ცრუ, ანუ სიცრუის არის სიმდიდრე მისთვის, რომ იგი არის წუთი, მოღალატე, განხრწნილი, როგორადაც სხვანი ყველა ამ ქვეყნის ნივთნი. უკეთუ ამ სოფლის სიმდიდრეში მყოფი კაცი ღვთის სარწმუნოდ არ იქცევა, ესე იგი, სიმდიდრესა თვისსა არა ხმარობს ღვთის და მისი სახელის სადიდებლად, მაშინ ჭეშმარიტსა სიმდიდრესა, ესე იგი ზეციურსა სასუფეველსა ვინ მისცემს მას? უკეთუ საცრუისა ამას მამონასა საწმუნო ანს ექმნით, ჭეშმარიტი იგი ვინ გაწმუნოს თქვენ?

მს არის პირველი აზრი და სწავლა ზემოდ მოყვანილისა სიტყვებისა. ახლა გამოვიყვანოთ მეორე.

საწმუნო იგი მცირესა ზედა, მწავლესა ზედაცა საწმუნო ანს; ხოლო რამეღა მცირესა ზედა ცრუ ანს, მწავლესა ზედაცა ცრუ ანს. აქეთგან გამოდის შემდგომი დარიგება: ყოველი გონიერი ქრისტიანე კაცი უნდა ასრულებდეს სარწმუნოდ, ესე იგი ბე-

ჯითად და პატიოსნად, არა თუ მხოლოდ დიდ-დიდთა თვისთა საქმეთა და მოვალეობათა, არამედ ყოველთა მცირეთაცა თვისთა საქმეთა და ვალდებულებათა.

ჰოველნი საქმენი კაცთანი, თუ გინდ ხორციელნი, თუ გინდ სულიერნი, და მეტადრე და სახელდობ მისნი სულიერნი მოვალეობანი ორად განიყოფებიან. ზოგიერთნი მათგანნი არიან უპირველესნი და უსაჭიროესნი, ხოლო სხვანი მცირენი და წვრილნი. შეჭველია, რომ ყოველმა კეთილ-გონიერმა კაცმა უმთავრესი თვისი ყურადღება და მეცადინეობა უნდა მიაქციოს პირველთა ზედა. წინაპირველად და უბეჯითესად მან უნდა ის ეცადოს, რომ უმთავრესნი მცნებანი არ დაუარჩეს აღუსრულებლად; გარნა ამასთანავე არ უნდა დაივიწყოს მცირედნიცა და წვრილნი თავისნი მოვალეობანი; დაუდევნელი არ უნდა იყოს მცირეთაცა შინა საქმეთა, ეს მისთვის, რომ მცირენი საქმენი და მოვალეობანი უფრო ხშირად შეემთხვევიან მას, ვიდრე მალაღნი და უმთავრესნი. ჰოველ დღე და ყოველ წამს კაცი აკეთებს რომელსამე თვისსა მცირესა საქმესა; ყოველ წამს იგი ასრულებს რომელსამე წვრილსა მოვალეობასა, და თუ კეთილად და სარწმუნოდ ასრულებს, იგი მიეჩვევა სისწორესა და ბეჯითობასა; გარნა თუ მცირეთა საქმეთა შინა კაცი მიეჩვია სიცრუესა და დაუდევნელობასა, დიდს საქმეში როგორღა შეიძლებს იგი ბეჯითობასა და სარწმუნოებასა? თუ ადვილთა, მსუბუქთა მოვალეობათა, რომელნი ყოველ წამს შეემთხვევიან მას, ცუდად ასრულებს, ძნელსა და მძიმესა მოვალეობასა როგორღა აღასრულებს კეთილად? ძაცის მოქმედება და ხასიათი არ უნდა იყოს ჭრელი, არამედ ერთგვარი, იგი არ უნდა იყოს შერყეული, არამედ მტკიცე. ჰოველს საქმეს, დიდს და მცირეს ერთ ფერად და ერთი მიმართულებით უნდა ასრულებდეს. როგორადაც მზე მთლად წყლის წვეთში გამოიხატება, ეგრეთვე შენის ზნეობის სახე გამოჩნდება თვით უმცირეს საქმეში. თუ ერთი გროშის საქმეში ატყუებ კაცს, ერთი მანეთის საქმეში ვინღა გენდობა შენ?

ამაზე უნდა ესეც დავუმატოთ: თუმცა ზემოდ ჩვენ ვსთქვით, რომელ ყოველი გონიერი კაცი უმეტესად იმას უნდა ცდი-

ლობდეს, რომ კეთილად აღასრულოს უდიდესნი და უპირველესნი თვისნი მოვალეობანი, გარნა თუ კარგად დაუფკვირდებით, მივხვდებით, რომელ ყოველმა კაცმა უნდა იწყოს მცირე მოვალეობათაგან და მერმე გადავიდეს უდიდესთა მოვალეობათა ზედა. პირდა-პირ ვერც ერთი კაცი ვერ შეუდგება დიდთა საქმეთა, დამტოვებელი მცირეთა თვისთა საქმეთა და მოვალეობათა. ყოველი საქმე იწყება, ესრეთ ვსთქვათ, ანბანიდგან. **თუ** ანბანი კარგად არ დაისწავლა ბავშმა, ვერც ერთს წიგნს ვერ წაიკითხავს იგი. **ა**ვხსნათ ეს მაგალითით. **ლოცვა**, ანუ ღვთის ვედრება არის ერთი დიდი ქრისტიანული მოვალეობა. **ვ**გონებ, რომ ქრისტიანედ ვერ ვუწოდებთ იმ კაცს, რომლიც არაოდეს არ ლოცულობს, და ლოცვას უარ-ჰყოფს. **ახლა** ლოცვაში ჩვენ გვაქვს ჩვეულებად პირჯვრის წერა; პირჯვრის წერა მართალია არ არის უმთავრესი მოვალეობა, იგი არის მხოლოდ ერთი მცირედი კერძო ლოცვისა, მაშასადამე წვრილი მოვალეობა. **შ**ეიძლება კაცი პირჯვარს სულ არ იწერდეს, მაგრამ სული და გული ქონდეს ანთებული ლოცვითა. **ი**სიც შეიძლება, რომ პირჯვარს ყოველ წამს იწერდეს, და გულში კი არ ქონდეს ლოცვის მადლი. **ბ**არნა შეგვიძლია პირ-და-პირ ვთქვათ, და ვგონებ, არავინ არ გაგვამტყუნებს ამაში. რომელ ვინც პირჯვარს იწერს დაუდევნელად, უგემურად, დაზარებით, იგი მით წაახდენს მთელსა თვისსა ლოცვასა.

ღაუკვირდი რა სხვა და სხვა ფერად ასრულებენ ქრისტიანენი პირჯვრის წერასა, და იქითგან იმასაც შეიტყობ, როგორ ლოცულობენ იგინი. **შ**ეხედე ზოგიერთს, როგორი ურწმუნო და ცრუ არის მისი პირჯვრის წერა! **ზ**ოგი ნახევარ პირჯვარს იწერს, ზოგი ერთობ მოკლეს, თითქოს რცხვენია სრული ჯვარის გამოხატვა გულზე; ზოგიერთი პირჯვარს იწერს და იქით აქეთ იხედება, ანუ სხვას ელაპარაკება. **ვ**ინ დაიჯერებს, რომ ესრეთნი პირჯვრის მწერელნი მხურვალედ და ლმობიერად ლოცულობენ თავიანთს გულში? **ახლა** დაუკვირდი ზოგიერთი მდაბალი ადამიანის პირჯვრის წერას. **ი**გინი ხშირად გვჯობნიან ჩვენ, მაღალთა და განათლებულთა პირთა აღსრულებასა შინა საღმრთოთა მოვალეობათა. **ღ**აუკვირდი რა მეცადინეობით, შიშით და კრძალვით შეამტკიცებენ იგინი სამთა თითთა, მაღლა აღმართავენ ხელთა თვისთა

და მტკიცედ დაბეჭდავენ შუბლსა, გულსა და მხართა ზედა სახესა ჯვარისასა. შემხედველი ამისა უნებლივად იფიქრებს, რომ საიდუმლო ლოცვაც მტკიცე და მხურვალე არის მათს გულში. მარხვის შენახვა, ესე იგი საქმლის გამოცვლა და მოკლება ზოგიერთთა ღღეთა შინა, ვსთქვათ, არ არის უპირველესი და უმთავრესი ქრისტიანული მოვალეობა, გარნა ვინც სარწმუნო არის ამ მცირე მოვალეობაში, გულ-მოდგინედ მარხულობს და არა ფარისევლობით, ავად ხდება, მაგრამ მაინც ითმენს: უეჭველია, რომ ის ამას მისთვის იქმს, რომ აქვს ღმერთზე სარწმუნოება, სასოება, სურს სათნო ეყოს ღმერთსა და ცოდვა თვისი მოინანოს და სული აცხონოს. მაშასადანე ამ მცირე მოვალეობის სარწმუნოდ ასრულება ცხად ჰყოფს, რომ სარწმუნო არის სხვათაცა შინა დიდთა მოვალეობათა. ძიდევერთი უკანასკნელი მაგალითი. მოვიყვანოთ. ეკკლესიაში დუმილით და კრძალვით დგომა თუმცა არ არის უდიდესი და უმთავრესი მოვალეობა ქრისტიანეთა, გარნა თუ რომელსამე ქრისტიანესა არ ახსოვს ეს მოვალეობა, ესე იგი, საყდარში ყოველთვის იქცევა უკრძალველად, ხმა მალლად ლაპარაკობს, წირვას არ ისმენს, კითხვას და გალობას არ ისმენს, არაოდეს არ დავიჯერებ, რომ იგი სხვათაცა ქრისტიანულთა მოვალეობათა ბეჯითად და კეთილად ასრულებდეს. მრთხელ ერის კაცობასა შინა ჩვენსა მოგვიხდა ჩვენ ობილისის ქალაქში, წირვის დროს, შესვლა საყდარსა შინა სომხებისა, და რაც ჩვენ მაშინ ვნახეთ, ის არასოდეს არ დავგავიწყდებ. ტაძრის დასავლეთის მხრისკენ, მუნ, სადაც არის ქალების ადგილი, მთელი იატაკი იყო მოფენილი ხალიჩებითა, მუთაქებითა და ბალიშებითა, ქალები ისხდნენ ფეხ მოკეცილნი და ისე ხმა-მალლად ლაპარაკობდნ სუყველანი, თითქოს დარბაზში სხედან სამუსაიფოდ, და არა საყდარში წირვას ისმენენო. სხვანიცა მუნ მყოფნი მამაკაცი ხმა მალლად ლაპარაკობდნ, ასე იფიქრებდი, რომ შუა ბაზარში დგებარ და არა საყდარში. მრთობ გასაოცარი და შესაწუხებელი იყო ამის ხილვა; მაშინ ჩვენ მადლობა შევწირეთ ღმერთს, რომ ჩვენს მართლმადიდებელს ეკკლესიაში ამის მზგავსი არაფერი არ გვინახავს. ბარნა ახლა კი სამწუხაროდ გვეშინის, რომელ შემცდარი არ

ვიყოთ ამაში. ზავიგონეთ ჩვენდა შესაწუხებლად, რომ თვით აქ, ამ საყდარში, აქაურნი შემომავალნი ქალნი ცისკარზე და მწუხრზე დაჯდებიან და მთელს ლოცვას ლაპარაკში გაატარებენ. მერმე როდის? თვით ამ დიდ-მარხვის განმავალობაში. საწწუნო იგი მცირესა ზედა, ძრავალსა ზედაც საწწმუნო ანს; ხალა რამელი მცირესა ზედა ცრუ ანს, ძრავალსა ზედაც ცრუ ანს. თუ ამ მცირე საქმეში, ცისკრის მოსმენაში, სიცრუით იქცევიან იგინი, როგორღა დევიჯეროთ, რომ სხვათა დიდთა მოვალეობათა კეთილად და ბეჯითად აღასრულებენ იგინი.

ამისთვის წინა-პირველად ვეცადოთ, ძმანო ჩემნო. შეწევნითა ღვთისათა, მცირე-მცირე საქმეთა და მოვალეობათა ჩვენთა სარწმუნოდ და კეთილად აღსრულებას, და მერმედ, უთუოდ, დიდთაცა და მალალთა მოვალეობათა ავასრულებთ კეთილად. მაშინღა გვექმნება სასოება, რომელ შუალი გვეტყვის: კეთილ ძონაო, სასიერა და საწწმუნოა, რამეთუ მცირესა ზედა საწწმუნო იყავ, ძრავალსა ზედა დაგადგინო შენ: შეგედ სახარულსა უფლისა შენისა.

დასასრულ სიტყვისა ჩემისა, მოვიყვან ერთსა სიტყვასა შულისასა, ვითარცა უმაღლესსა და უეჭველსა დამტკიცებასა იმ ჰაზრისასა, რომელ უმცირესი მცნების დავიწყებაც და დარღვევაც საშინელს ზარალს აძლევს კაცსა: უკეთუ გინმე დახსნას ერთი მცნებათა ამათგანი უმცირესთა, და ასწავოს ესრეთ კაცთა, უმცირეს ეწოდოს მას სასუფეველსა ცათსა, ხალა რამელმან ჭყოს და ასწავოს, ამას დიდ ერქვას სასუფეველსა ცათსა. (მათე. 5. 19). და კიდევ: ყოველი სიტყვა უქმი, რამელსა იტყოდენ კაცნი მისცნენ სიტყვა მათთვის დღესა მას სასჯელისასა. ერთი უქმი სიტყვის თქმარა დიდი უნდა იყოს, მაგრამ ამისთვისაც პასუხს მისცემს კაცი ღმერთს. ჩვენ კი, ვინ იცის და ვინ დათვლის, რაოდენ უქმს, უსარგებლო სიტყვას ვიტყვით ყოველს საათში, არა თუ ყოველ დღეს. რისთვის? მისთვის რომ არაფრად მიგვაჩნია ეს ცოდვა, მცირე ცოდვადაც არ მიგვაჩნია იგი. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

მესამე კვირიაქისა ღიღისა მარხვისასა.

მანმარტება სახარებისა მარკოზ. ტ.

ლდ—ლტ.

ერთობ ღრმა არის და მრავალ აზროვანი და ფრიად საქი-
რო ყოველთა ქრისტიანეთათვის დღევანდელი სახარება. ზანვი-
ნილოთ იგი მოკლედ და შევიტყოთ, რას გვასწავლის იგი
ჩვენ.

„რომელსა უნდეს შემოდგომა ჩემდა, მოსვლა, უარ-ჰყავ
თავი თვისი და აღიღე ჯვარი თვისი და შემომიდეგი მე“. ამ
სიტყვებით, ძმანო ჩემნო, მაცხოვარი გვამცნევს ჩვენ, რომელ
თუ ვისმეს სურს ნამდვილად მისი მოწაფე იყოს, მან თავი თვი-
სი დაივიწყოს, თავის თავს არ ეფერებოდეს, არ ზოგავდეს, არ
ებრალებოდეს თავი თვისი, თითქმის ისე უნდა ექცეოდეს თა-
ვის თავს, როგორც მტერს. ფიცხელია ეს მცნება პირველი შე-
ხედულობით, გარნა მიუცილებელი ჩვენისა ცხოვრებისათვის!
შიშისით კაცი ვერ შეიქმნება, როგორც მაცხოვარი ამბობს,
მისი მოწაფე. შოველი კაცის გულში ბუდობს უზომო თავხე-
დობა, ყოველ კაცს უყვარს თავის მოფერება. სოფლის კაცი,
ცოდვილი, თითქმის ისე ეფერება თავის თავს და ყოველთა
თვისთა ხორციელთა მოთხოვნილებათა ისე აკმაყოფილებს, რო-
გორც დედა მის მკლავზე მჯდომარეს ჩვილს; დედასარ შეუძ-
ლია რამეზე უარი უთხრას ჩვილს, ეშინია არ შეწუხდესო, არ
იტიროსო. თითქმის მზგავსადვე იქცევა ყოველი ცოდვილი კა-
ცი. თუ კაცის გულში გადიდებულია ამისთანა თავხედობა, მას
სადღა შეუძლია ჯეროვნად შეიყვაროს ან ღმერთი, ან კაცი.
იგი ყოველთვის მზად არის, თვისი მოყვასი შესწიროს თავის
კმაყოფილებას, არა თუ თავი თვისი მოახმაროს მოყვასთა. აღ-

ვირ სასხმელად ესრეთისა ვნებისა მაცხოვარი გვასწავლის თავის უარის ყოფას: იგი მოითხოვს, რომ არა ჩვენთვის და ჩვენის ნებით ვსცხოვრობდეთ, არამედ ღვთისათვის და ღვთისა ნებით, და მოყვასთა სიყვარულით, და გვქონდეს თავი დადებული ყოვლისა კეთილისა საქმისათვის. **თ**ვითოეულმა ჩვენთაგანმა მოთმინებით უნდა აიღოს თვისი საკუთარი ჯვარი, ესე იგი ყოველი, რაც შეემთხვევა მას სიცოცხლეში: შრომა, ჭირი, უბედურება, ვითარცა თვით მაცხოვარმა აიღო თვისი ჯვარი, და ესრეთ შეუდგეს ძირისტეს გზასა და კვალსა.

„რამეთუ რომელსა უნდეს სულისა თვისისა განრინება, წარწყმიდოს იგი და რომელმა წარწყმიდოს სული თვისი ჩემთვის, გინა სახარებისათვის, მან აცხოვნოს იგი.“ **მ**ს სიტყვები მომეტებულად მძიმე და ფიცხელი ეჩვენება კაცსა. ბუნების წინააღმდეგიაო, იფიქრებს სოფლისკაცი, სულის წაწყმედით სულის ცხოვნება როგორ შეიძლებაო. მაგრამ აქ ჩვენ ის უნდა გავიხსენოთ, ძმანო ჩემნო, რომ აწინდელი ჩვენი ბუნება და მასთანავე სული და ცხოვრებაც აღარ არის ბუნებითი, ესე იგი, ისეთი, როგორიც იგი გამოვიდა შემოქმედის ხელისაგან, როდესაც **ა**დამ და **შ**ვა ცხოვრობდნენ სამოთხეში. **ა**ცი რომ არ შემცდარიყო, ცოდვაში არ ჩავარდნილიყო, მაშინ მისთვის რა საჭირო იქმნებოდა თავის უარის ყოფა, მაშინ მას უნდა შეენახა, დაეცვა თავისი ბუნება და ყოველი ნიჭი ისე, როგორც ღმერთმა შექქმნა იგინი. მაგრამ ახლა, რადგანაც კაცის ბუნება არის დაცემული, წამხდარი, მან სწორედ უნდა უარჰყოს, დაღუბოს მისი აწინდელი სული და მით აცხოვნოს იგი. **თ**უ ახლა კაცი თავის თავს ეფერება, ამით იგი გააცოცხლებს თავის გულში ყოველსა ცოდვასა და ვნებას. **ა**მისათვის მან უნდა დაღუპოს, წარწყმიდოს თვის შორის ყოველიფერი აწინდელი, წამხდარი თავისი თვისება და მით შეუძლია აცხოვნოს თავისი სული.

„რა სარგებელ არს კაცისა, უკეთუ შეიძინოს სოფელი ესე ყოველი და სული თვისი იზღვიოს, ანუ რა მისცეს კაცმან ნაცვლად სულისა თვისისა.“ **ა**ცი ცოდვილი, გაუმაძღრად, სიხარბით ელტვის ყოველსა სოფლიურსა გემოვნებასა და კმაყოფილებასა. **მ**ას სურს მთელი სოფელი შეიძინოს, მთელი

ქვეყანა მისი იყოს, ანუ ესრეთ რომ ვსთქვათ, მთელი სოფელი თვის მუცელში შეუშვას; ცოდვილი კაცის ცხოვრება ამ ქვეყანაზე, როგორც წმიდა ლეთის-მეტყველი და მახარებელი იოანე გვეტყვის, სხვა არა რაი არს, გარნა „გულის თქმა ხორცთა და გულის თქმა თვალთა და სილაღე ამის ცხოვრებისა. და ესე არა არს მამისაგან, არამედ სოფლისაგან არს“ (იოან. 2. 16). ძაცი ცოდვილი არს სოფლის მონა, იგი არის გართული ამ სოფლის ამაოებაში, იგი დღე და ღამე ეძიებს კმაყოფილებასა, მხიარულებასა, ნუგეშს, სიამოვნებასა; სული თვისი არ ახსოვს, მას მარტო ხორცი უყვარს და ხორციელი ცხოვრება. მაშასადამე მან პირ-და-პირ იზღვია, ესე იგი ანაცვალა თვისი სული სოფლის წუთსა სიამოვნებას. ახლა შენ თვითონ იფიქრე, ძმაო, რა უგნურება არის ამისთანა ცხოვრება. რა აქვს კაცს თავის სულზედ უძვირფასესი და უდიდესი? თავისი სული როგორ უნდა დაღუბოს სოფლისათვის, სოფლიური კმაყოფილებისათვის. თუ სულს დაღუბავს, რაღა დარჩება მას. რა მისცეს კაცმან ნაცვლად სულისა თვისისა? მაშასადამე სოფელიც უნდა უარ-ვყოთ, ისიც უნდა მოვიძულოთ და განვაგდოთ ჩვენგან.

„რომელსა იგი სირცხვილფულ უჩნდეს ჩემი და სიტყვათა ჩემთა ნათესავსა ამას მემრუშესა და ცოდვილსა, მას ძემანცა კაცისამან არცხვინოს, ოდეს იგი მოვიდეს დიდებითა მამისა თვისისასა ანგელოზისათანა“. აქ მაცხოვარი გვიშლის ჩვენ მესამე დიდსა ცოდვასა, კაცის მოფერებასა, კაცის სათნო ყოფასა. ეს ის არის, როდესაც კაცი ცოდვილი მომეტებულად უყურებს, დიდს ფასს აძლევს სხვა კაცების აზრსა, ანუ ლაპარაკსა; ცდილობს სხვათა კაცთა დაემგზავსოს; ეშინიან, როდესაც სხვანი მას დასძრახავენ, თუ გინდ კარგ საქმისათვის დასძრახონ. სოფლიური კაცის თვისება ის არის, რომ კაცის უფრო ეშინია და რცხვენია, ვიდრე ლეთისა. ზოგჯერ კიდევ გაიგონებ ამითანა სიტყვებს: მე შენი ისე მეშინია, როგორც ლეთისაო, ახუ კიდევ: ქვეყანა ასე ცხოვრობსო და მეც ასე უნდა ვიცხოვრო, რას იტყვიან სხვანი ჩემზედაო, ქვეყანას ვერ დავიმდურებო. ამისთანა კაცი, სოფლის სათნო მყოფელი, სხვა კაცთა მიმხედველი, არა თუ ლეთის სათნო აღარ იქნება, არა-

მედ ხშირად კიდევ შერცხვება ღვთის სჯულისა, ქრისტეს ჯვარისა. ამისთანა კაცს კიდევ რომ ქონდეს სარწმუნოება, ხშირად დამალავს, ურწმუნოთა კაცთა შორის მყოფი, ფვისსა სარწმუნოებასა და კიდევ ილაღვის ღვთის სჯულზე და სარწმუნოებაზედ. ამისთანა კაცსა „ძემანცა კაცისამან არცხვინოს, როდესაც მოვიდეს სუფევითა ოვისითა“.

მაშასადამე, ძმაო ჩემო, თუ გსურს, რომ ღვთის კაცი იყო, ქრისტეს ჭეშმარიტი მოწაფე, სამ-გვარი უარის ყოფა აღასრულებ, სამი საგანი უარ-ჰყავ: შენი თავი, სოფელი და სხვანი კაცნი. შენ თავს ნუ ეფერები, ნუ მისდევ სოფელს, ნუ პირმოთნე იქნები სხვათა კაცთა, გარდა ღვთისა ნურავის ემონები. ძნელია ეს მცნება, მაგრამ უზომოდ მაინც ნუ გაადიდებ იმის სიძნელეს, როგორადაც იციან ზოგიერთთა სოფლის მონათა: ჩემი თავი უარ ვყო, სოფელიც და სხვა კაცნი, მაშასადამე ცოცხალი უნდა დავწვე სამარეშიო. წინააღმდეგ ამისა შენ სწორედ მაშინ გაცოცხლდები ღვთისათვის, კეთილობისათვის, როდესაც შენ თავს უარ-ჰყოფ. სოფლის უარის ყოფა არ მოითხოვს, რომ თავი მოიკლა; სოფელში შეგიძლია იცხოვრო, გარნა სოფლის მონა ნუ იქნები, არც ის არის საჭირო, რომ ყოველ კაცსა გაეშორო, კაცთა შორის იცხოვრე, გარნა მათ ნუ დაემონები, მათი ნუ გრცხვენია ღვთის მსახურებასა შინა. და თუ ვისმეს ხედავ, ანუ იცნობ ღვთის მოშიშს, მართალს, ღვთის სასუფეველის მეძიებელს, იმას დაუახლოვდი, მაგრამ ნუ დაემონები, არამედ ბაძვედი მას; ხოლო მონა იყავ ერთისა მხოლოდ ღვთისა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

გეოთხესა კვირიაკესა ღიღისა მარხვისასა.

ხოლო თავადმან ჰრქვა მათ: ესე ნათესავი ვერ შესაძლებელ არს განსვლად, გარნა ლოცვითა და მარხვითა.

(მარკ. 9, 25.).

ღვთვანდელი სახარება მოგვითხრობს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, რომ ერთხელ კაცმან ვინმემ მოუყვანა მოციქულთა იესო ქრისტესთა თვისი შვილი, შებყრობილი და გატანჯული სულისაგან არა-წმინდისა და ევედრებოდა მათ, რათა განკურნონ იგი. ბარნა მოწათფეთა ვერ შესძლეს მისი განკურნება და მოჰგვარეს იგი უფალსა იესო ქრისტესა და მან ერთითა სიტყვითა განაძო არა-წმინდა სული მისგან. ბანკვირვებულთა მოციქულთა ჰკითხეს უფალსა, რისთვის ვერ შესძლეს მათ განდევნა სულისა მის არა-წმინდისა, და მაცხოვარმან უპასუხა მათ: ნათესავა ესე ვერ შესაძლებელ არს განსვლად, გარნა ლოცვითა და მარხვითა.

ამ პასუხით მაცხოვარი გვაჩვენებს, რა დიდი ძალა აქვს მარხვასა და ლოცვასა. ბარნა არა თუ მხოლოდ სიტყვითა, არამედ საქმითაც მაცხოვარი ხშირად აჩვენებდა, რომ დიდათ საჭირო არის კაცისათვის ლოცვა და მარხვა. შიშით ჩვენ სახარებისაგან, რომ პირველ ვიდრე იგი შეუდგა ქადაგებასა, ორმეოცის დღის მარხვითა და ლოცვითა და მოამზადა თავი თვისი ღიღისა ამის საქმისათვის. აგრეთვე, როდესაც მან განიზრახა ამორჩევა ათორმეტთა მოციქულთა, რომელთა მერმე მთელი ქვეყანა გაანათლეს ქადაგებითა თავიანთითა, მრთელი ღამე ილოცა და მერმე გამოარჩია იგინი. მრავალ გზის მოიყვანს კიდევ სახარება ამის მზგავსთა მაგალითთა. ხშირად მაცხოვა-

რი საღამოს დროს განეწორებოდა მოწაფეთა და უდაბნო ადგილს, ანუ მაღალ მთაზე განატარებდა მთელს ღამესა ლოცვითა. საკვირველი არის! რა საჭირო იყო მისთვის ლოცვა და მარხვა? როდესაც ჩვენ, კაცნი, ვლოცულობთ და ვიმარხავთ, ამას ვიქმთ მისთვის, რომ ჩვენ ვართ ცოდვილნი და გვუსურს ლოცვითა და მარხვითა გამოვითხოვოთ ღვთისაგან შენდობა და მოწყალეობა, გარნა მაცხოვარი იყო უცოდველი, კაცობრივი ბუნება მისი იყო შეერთებული ღვთისათანა. რაღა საჭირო იყო მისთვის ლოცვა? სჩანს, რომ ერთობ რამე დიდი მნიშვნელობა და ძალი აქვს ლოცვას თავის თავად, და, უეჭველია, ამისთვის თვითონაც ინუგეშებდა მაცხოვარი ლოცვითა და ჩვენცა საკუთართა თვისითა მაგალითითა შეგვაგონებს ლოცვასა და მარხვასა.

მართალია, ლოცვას დიდი მნიშვნელობა და მაღლი აქვს კაცის სულისათვის, ვიცით ჩვენ ყოველთა რა დაცემულია კაცის ბუნება, რა სახით მიდრეკილია ყოველი ადამიანი ცოდვისადმი! ბარნა მის შორის მაინც სრულიად არაოდეს არ განქარდება თესლი ღვთის მაღლისა და სიკეთისა. რაც გინდა გაფუჭებული იყოს და წამხდარი რომელიმე კაცი, რაც გინდა დაყრუებული იყოს მისი სინილისი, მაინც არ შეიძლება არ დარჩეს მის შორის რომელიმე კეთილი კერძო, რაოდენიმე ნეშტი ღვთის ხატებისა და მზგავსებისა. ბარნა, სამწუხაროდ, ამ კეთილს კერძოს ჩვენისა სულისა აუქმებენ და აყრუებენ ცოდვანი, განსაცდელნი და სოფლის ბოროტებანი. უფალი ჩვენი იესო ძრისტე მისთვის მოვიდა ქვეყანაზედა, რათა გააცოცხლოს და ადამაღლოს ეს უმჯობესი და უკითილესი კერძო კაცის ბუნებისა, და ერთ უდიდესს საშუალობად ამ საგნისათვის გვიჩვენა ჩვენ ლოცვა და მარხვა. ლოცვა მარხვასთან შეერთებული, თუ კი იგი არის გული-წრფელი, გაადვილებს და გააცოცხლებს ყოველსა მას, რაიცა არის კაცის გულში და სულში კეთილი, წმინდა, პატიოსანი, ღვთიური, და დათრგუნავს, მოსპობს ყოველსა ბოროტსა სურვილსა და მიდრეკილებასა. თვით ჟამსა მყუდრო, წრფელი ლოცვისასა. კაცის გულში დადუმებულია უნებლივად ყოველი ვნება და ცოდვა, და თუ კაცი ხშირად განიმეორებს მხურვალეებით ლოც-

ვასა, მაშინ სრულიად დაიძინებს და დაიძალდება მის შორის ცუდი სურვილი და ყოველი გულის თქმანი. როგორადაც გაზაფხულის მზე გაათბობს ჰაერსა, განსდევნის ნისლსა ზამთრისასა და გამოიხმობს მიწისაგან მცენარეთა, ალაყავებს ხეხილსა, მზგავსადვე სითბო ლოცვისა დაადნობს და განსდევნის კაცის სულისაგან ნისლსა და სიბნელესა ცოდვისასა, გამოიხმობს მისი გულისაგან ყოველსა კეთილსა ჰაზრსა, და წმინდასა განზრახვასა.

მეორედ, გულ-წრფელი ლოცვა და მარხვა არის ნიშანი სიმდაბლისა და ღვთის მორჩილებისა. იგი მოასწავებს, რომ კაცმა იცნა თავი თვისი, მოიძულა ცოდვა, მოეწყინა მონება ხორცისა, დაიმდაბლა თავი თვისი. ძაცსა ამპარტავანსა და თავხედსა არ შეუძლია გულ-წრფელად ილოცოს. შიდრემდის კაცს არ გაუჩნდება გული შემუსვრილი, სული შემუსვრილი და დამდაბლებული, იგი ვერ დაემხობა ღვთის წინაშე სიმდაბლითა. იქნება მან პირჯვარი იწეროს, წირვა მოისმინოს, გარნა ჭეშმარიტის ლოცვის მადლი მას არ გამოუცდია.

მესამედ, ჭეშმარიტი ღვთიური ლოცვა გაუჩენს კაცს გულში გამოუთქმელსა ნუგეშსა და სიხარულსა, ასე რომ კაცმან, რომელმან იგრძნო ტკბილი გემო ლოცვისა, ადვილად იტვირთებს ცხოვრების სიმძიმესა ჭვეყნისასა. როდესაც ღვით წინასწარმეტყველსა და მეფესა გაუჭირდებოდა ამ სოფლის ცხოვრება, გარემოადგებოდენ განსაცდელნი მრავალ-ფერნი, მაშინ სული მისი მიიქცეოდა ღვთისადმი და ლოცვაში იბოვნოდა ახალსა ნუგეშსა და ღონესა. ვათარცა სახედ ჰსურან ანემსა წყარათა მაძაბთი წყალთასა, ეგრეთ სურან სულსა ჩემსა შენდაძა, ღმერთო. სწყურან სულსა ჩემსა ღვთისა ძიძაბთი ძღაუნისა და ცხოველისა ოდეს მე მივიდე და ვეჩვენო ჰიხსა ღვთისასა (ფს. 41. 1—2). ვინჩაე მე მივრდომა სახლსა ღვთისა ჩემისასა, უფრას ვიდრედ დაძკვიდრებდა ჩემდა საყოფელსა ცოდვილთასა (ფს. 83, 10). რაი სძეს ჩემა რათა შინა, და შენგან რა ვინებე ჭვეყანასა ზედა? მოაკლდა გულსა ჩემსა და ხორცთა ჩემთა ღმერთო, გულასა ჩემისა და ნაწილ ჩემდა არს ღმერთო (ფს. 72, 25, 26). მაგრამ ვის შეუძლია მოიყვანოს ყოველნი მშვენიერნი სიტყვანი „ღვითნითგან!“ ზადვიდეთ ახლა სხვათა მშვენიერთა და სასურველთა თვისებათა ზედა ლოცვისათა.

მართი კიდევ და იგივე უმაღლესი თვისება ლოცვისა ის არის, რომელ ლოცვასა შინა კაცი სდგას ღვთის წინაშე, ლოცვა არის პირ-და-პირი და ვიწრო კავშირი, შეერთება კაცის სულისა ღვთისათანა. ხშირად გვესმის ეს სიტყვა, რომ ლოცვა არის უბნობა ღმერთთან, გარნა მეშინის, რომ არა საკმაოდ განვიზრახავთ რა დიდი ჰაზრი არის ამ სიტყვებში. მართო ღმერთი არს კეთილი, სახიერი, წმინდა; იგი არს წყარო, დასაბამი ყოვლისა სიცოცხლისა, ნეტარებისა, სიწმინდისა, გარეშე ღვთისა ყოველი ძნელია, უძლურება და სიკვდილი. ბულწრფელს ლოცვაში კაცის სული შეუერთდება ამ წყაროს, სვამს თვით წყაროთაგან ღვთაებრივსა სიკეთესა, მადლსა მაცხოვარებისა. ღიდი არის ეს საქმე! **ა**ი რაისათვის იტყოდა ღვით მეფე: **גִּתְּוֹנָהּ סִבְחָהּ יְיָ שׁוֹמֵרֵי אֲרָמָהּ יְצִיאוּהָ מִיַּד-הַיָּבֵשׁ, יִגְרֶתוּ שׁוֹמְרֵי שׁוּלְהָ חַיִּים שְׂמֵנָהּ, לְמִקְרָתוֹ (ფს. 41, 1).** წარმოიდგინე, რომ ერთი ვინმე სოფელში გაზრდილი კაცი, თუმცა ბუნებით კარგი კეთილი, გარნა უსწავლელი, სიტყვა პასუხის, მიხვრა-მოხვრის უცოდნელი, დაუმიგობრდა ერთს მაღალ განათლებულს, ფრიად კეთილს კაცს, ყოველთვის მასთან ლაპარაკობს, მასთან დადის, უყურებს მისსა ყოფა-ქცევასა, ესმის მისი გონიერი და კეთილი უბნობა. შეჭველია, რომ იგი ამით მიიღებს დიდა სარგებლობას, ფერს, თვისებას გამოიცვლის, ამალდდება, ჰკუას ისწავლის. ახლა იფიქრე რაოდენ უმაღლესი არის ღმერთი კაცზე! **თ**უ ღმერთთან საუბარი ისწავლე, თუ ღმერთის პირის წინაშე ხშირად იქცევი, ესე იგი ლოცვითა და კეთილისა გრძნობითა, სული შენი განიწმინდება, ამალდდება, ყოველივე რაიცა არის შენს შორის უკეთური, უწმინდური, ხენეში, დაჩვილდება, დადნება, შენ შეიქმნები კეთილი, კაცთ-მოყვარე, ღმობიერი.

სწორედ უბედური არის ის კაცი, რომელმან ლოცვა არ ისწავლა გულწრფელი, გულითადი, ღვთიური. **ნ**უ ფიქრობ ვინმე, რომ იგი არის ჰეშმარიტი ქრისტიანე, პირველ ვიდრე მიეჩვია სახიერსა, ღვთიურსა ლოცვასა. მაგრამ მძიმე, და ძნელი საქმე ის არის, რომ ესრეთი ნაყოფიერი და მაღლიანი ლოცვა ათასში ერთმან იცის. **შ**მეტესი ნაწილი კმაყოფილია გარეგნითა ლოცვითა, მიჩვეული არიან მხოლოდ გარეგანთა

წესთა და მოძრაობათა ლოცვისათა და ამასაც აასრულებენ უაზროდ და უნაყოფოდ. მათი ლოცვა იქვე გათავდება, სადაც გაათავებენ იმ გარეგანთა მოძრაობათა, მაშინ როდესაც ქეშმარიტი ლოცვა უნდა გაჰყვეს კაცს, დარჩეს მის გულში და თანაუვიდოდეს, წინა-უძლოდეს ყოველსა შინა მისსა ცხოვრებასა.

მარხვისათვის აქ ჩვენ სიტყვას აღარ გავაგრძელებთ, რადგანაც მრავალ-გზის გვითქვამს და აგვიხსნია მარხვის მნიშვნელობა. მხოლოდ იმას დაუმატებ, რომ ლოცვას და მარხვას დიდი და მაგარი კავშირი აქვს, ერთი მეორეს აამაღლებს, დაამტკიცებს. აჰა მიზეზი, რომლისათვის მაცხოვარი შეაერთებს ზემოდ მოყვანილ სიტყვებში მარხვას და ლოცვას და ორივეს სწორს მნიშვნელობას აძლევს. საღმრთო წერილიც ყოველგან ორივეს ერთად ახსენებს და აგრეთვე წმინდა მამანი. მაშასადამე ერთი მათგანი არ იქნება საკმაოდ ნაყოფიერი, თუ მეორეც არ შეეწია. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

დიდ-მარხვის შემთხვესა კვირიასჲსა ზედა.

მიუგო იესო და რქვა: ჰოი ნათესავი ურწმუნო! ვიდრემდე ვიყო თქვენთანა? ვიდრემდე თავს ვიდებდე თქვენსა? (მარკ. 9, 19).

სახარება მხოლოდ სამგზის ახსენებს, ანუ მოგვითხრობს, ისრეთს შემთხვევას, როდესაც იესო ძრისტე განრისხდა, ანუ მდაბიურად რომ იტყვიან, გაჯავრდა, ანუ გული მოუვიდა. მრთი ამისთანა შემთხვევა არის აღწერილი დღეს წაკითხულ სახარებასა შინა. იესო ძრისტე განრისხდა მოწაფეთა თვისთა ზედა, რადგანაც ისინი შთავარდენ ისრეთსა სულ-მოკლეობასა და ურწმუნოებასა შინა, რომ ვერ განკურნეს მოყვანილი ერ-

თი ყრმა, შებყრობილი სულისაგან არა-წმინდისა, მაშინ როდესაც მათ ჰქონდათ მაცხოვრისაგან მინიჭებული ძალი განკურნებად ესრეთთა სნეულთა, და კიდევ ბევრჯელ აუსრულეზიათ ესრეთი სასწაული. ჭაა ნათესავა უწმუნო! ვადრეძე ვაჟო თქვენთან? ვადრეძე თავს ვადებდე თქვენსა? შთხრა მათ განრისხებულმა იესო ძრისტემ.

ბანრისხება, ანუ გაჯავრება არის სამ ნაირი, ანუ სამ ხარისხოვანი, ზოგჯერ განრისხება არის სამართლიანი და სათნოიანი.

ძანონიერი და სათნოიანი განრისხება იქნება მაშინ, როდესაც კაცი ჯავრობს სიმართლით, საფუძვლიანად და მძიმე მიზეზისა გამო, მაგალითებრ: როდესაც კაცი გაიგონებს ღვთის და მისი საღმრთო სჯულის გამოძახს, სარწმუნოებაზე დაცინებას და სხვათა ამისთანა საპატიოთა და მძიმეთა საგანთა ზედა. ვახიდე უგულის-ხმონა და დავსდნებოდა, რამეთუ სატყვანა შენა ანა დამაძახეს, იტყვის წინასწარმეტყველი ღვით, ესე იგი დავსდნებოდრო, ჯავრისაგან ვკვდებოდრო, როდესაც ვუყურებდი უგულის-ხმოთა, უგუნურთა, რომელთაც არ ახსოვდათ სიტყვა ღვთისა. ანუ როდესაც კაცი სწუხს და ჯავრობს შემხედველი კაცისა განრყენილისა, რომელიც თვითონაც უგზო-უკვლიოდ სცხოვრობს და სხვებსაც აფუჭებს, ანუ დაინახავს კაცსა ბოროტსა, უსამართლოსა, რომელიც სტანჯავს მოყვასთა თვისთა, არღვევს ყოველსა ღვთისა და ხელმწიფის სჯულსა. შოველთა ესრეთთა შემთხვევათა და გარემოებათა შინა მრისხანება კაცისა არა თუ არ არის დასაძრახისი, არამედ დიახ პატიოსანი და ღვთის სათნოა. რისთვის? მისთვის, რომ ამისთანა მრისხანება წარმომდინარეობს წმინდა წყაროსაგან, იგი არის აღძრული სიმართლის სიყვარულისაგან, საღმრთო შურისაგან. იგი გამოაჩენს კაცის კეთილობას და არა ბოროტობას. მართლა, ხშირად მოხდება, რომ ვერც კი შეიტყობ რახსიათი აქვს ზოგიერთს კაცს, ვიდრემდის გული არ მოუვიდა და არ გაჯავრდა, და როდესაც გაჯავრდება, მაშინ მიაქციე ყურადღება, რაზე გაჯავრდა და რისთვის, და იქიდგან შეიიტყობ რა კაცია იგი: სიმართლის მოყვარე და გულწრფელი, თუ ერთი უსაფუძვლო და თავის-მოყარე კაცი.

მეორე ხარისხი ანუ სახე მრისხანებისა, თუმცა არ არის ეგოდენ წმინდა და სათნო, როგორც პირველი, მაგრამ დასაძრახისი და გასამტყუნარი არც ის არის. ძაცს ხშირად უნებლივად მოუვა გული და გაჯავრდება, როდესაც მას ვინმე ჩაგრავს ან სიტყვით ან საქმით. თუ ვინმემ ცილის წამება მოიგონა, ანუ უსამართლოთ უჩივლა, წაართვა რამე, არ შეუძლია მაშინ კაცს გული არ მოუვიდეს, არ გაჯავრდეს, არ დაიწყოს წუხილი და ჩივილი მისთვის, რომ ისიც კაცია, ადამიანი, ყველაფერს ვერ მოითმენს. მაგრამ ამისთანა შემთხვევაშიც, ესე იგი როდესაც შენ ვინმე ჩაგრავს, გემტერება, გული რომ მოგივიდეს და გაჯავრდე, მაინც ეცადე, რომ დააკავო შენი გრძნობა, გეშინოდეს, რომ არ წაგიტაცოს შენმა გრძნობამ და ცოდვაშიც არ ჩაგაგდოს. თუ იმ ზომად განრისხდი, რომ შურის ძიება დაიწყე სიტყვით ან საქმით, მაშინ შენც მას დაემზგავსები და შენი მრისხანება შეიქმნება ცოდვილი, ღვთის წინააღმდეგი.

ზოგჯერ მრისხნება არის სრულიად უსამართლო. იგი სხვა და სხვა ნაირად გაჩნდება. ზოგჯერ იგი ნამეტანს უგნურებას გამოაჩენს კაცისას, მაგალითებრ: ხშირად მოხდება, რომ კაცი განრისხდება ცუდს ტაროსზედ, რა წყეული და შეჩვენებული დღეარისო! ამითი იგი აჩვენებს თავის საკუთარს მოუთმენელობას, უგუნურებას და სულ-მოკლეობას. შფრო ხშირად ვხედავთ, რომ კაცი გაცოფდება და განრისხდება პირუტყვზე, რამდენჯერ დაინახავ სოფელში, რომ გაჯავრებული გლეხი თავის საკუთარს საქონელს ჯოხით სცემს თავში, პირში, თვალებს გაუფუჭებს; უნებლივად იფიქრებ ამისთანა შემთხვევაში, რომ თვითონ ის კაციც პირუტყვია ქკუით და გონებით, მაგრამ პირუტყვზე ლაპარაკი რა საჭიროა! ნეტავი კაცთან მაინც სიმართლით ვირჯებოდეთ და არ ვურისხდებოდეთ ერთი მეორეს უსაფუძვლოდ! რამდენჯერ მოხდება, რომ კაცი თვითონვე გააფუჭებს რომელიმე საქმეს და ნაცვლად მისსა, რომ თავის თავს გაუჯავრდეს, იგი უჯავრდება თავის მოსამსახურეს, ანუ ხელ-ქვეითს კაცს. საულ მეფემ თავისი ცუდი ყოფა-ქცევით, ღვთის ურჩებით, შებღალა და დაჩირქა თვისი მეფობა, მაგრამ ბრალი გადაადვა უბრალო ღვთის, იესეს შვილს და

იწყო მისი დევნა და ყოველ ღონის-ძიებას ხმარობდა, რომ მოეკლა იგი.

სხადია, რომ ამისთანა უბრალო სხვაზედ მრისხანება წარმოსდგება თავხედობისაგან და ამპარტავნებისაგან, და თუ კაცი არის თავმდაბალი და თავის უარის-ყოფელი, მაშინ იგი ყოველ შემთხვევაში თავის თავს განიკითხავს და არა სხვას, რომელიც და გვასწვლოს და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა მაცხოვარმან. ამინ.

მოკლე სიტყვა

მეხუთესა კვირიაკესა ზედა დიდისა მარხვისასა.

რომელსა უნდეს დიდყოფად თქვენ შორის, იყოს თქვენდა მსახურ; და რომელსა უნდეს თქვენ შორის პირველ ყოფად, იყოს ყოველთა მონა (მარკოზ. 10, 43, 44).

მრთა მოციქულთა იესო ქრისტესთა იაკობ და იონემ, როგორადაც მოგვითხრობს დღეს წაკითხული სახარება, ერთხელ სთხოვეს უფალსა, რათა მან დააჯდინოს ერთი მარჯვენით თვისა და ერთი მარცხენით: მომეც ჩვენ, რათა ერთა მარჯვენათ და ერთა მარცხენით შესსა დაგსჯდეთ დადებისა შესსა. თუმცა უფალი იესო ქრისტე მრავალ-გზის ეტყოდა მათ, რომ სასუფეველი ღვთისა, რომელისა დამყარებად მოვიდა იგი ქვეყანაზე, არის სულიერი და არა ხოციელი, მაგრამ მოწაფენი, რადგანაც ჯერ არ იყვნენ განათლებულნი სულისა წმინდისაგან, მაინც ფიქრობდენ, რომ იესო ქრისტე იქნება სოფლიური მეფე, და ამისთვის იაკობ და იონე თხოულობდენ, რომ მისს მეფობაში იგინი გამხდარიყვნენ სუყველაზე უდიდესნი. სხვათა მოციქულთა ეწყინათ ესრეთი მათი თავხედობა და პა-

ტივის მოყვარება და დაიწყეს მათზედ დრტვინვა. თვით უფალ-
მან უპასუხა მათ: *არ იცით რასა იტყვიან*, და მერმე აღუხსნა
მათ, რომელ იგინი არ უნდა დაემზგავსნენ წარმართთა, რომ-
მელთა შორის მთავარნი უფლებენ და დიდ-დიდნი ხელმწიფე-
ბენ. *არა ეგრე იყოს თქვენ შორის*, დაუმატა მაცხოვარმან, *არა-
მედ რომელსა უნდეს თქვენ შორის დიდ ყოფა, იყოს თქვენდა მსახურ;*
და რომელსა უნდეს თქვენ შორის ზარგელ ყოფა, იყოს ყოველთა-
მანს.

პატივის და მთავრობის მოყვარება ღრმად არის დანერგუ-
ლი ბუნებასა შინა კაცისასა. თითქმის ყოველი ხორციელი კა-
ცი ცდილობს, რომ რითიმე განასხვავოს და აღამაღლოს თავი
თვისი მოყვასთა შორის, მიიზიდოს ყურადღება კაცთა, მოი-
პოვოს გავლენა და მთავრობა საზოგადოებასა შინა. პრა თუ
მხოლოდ ისეთნი პირნი, რომელნი მართლა შემკულ არიან
სულიერითა და ხორციელითა ნიჭებითა, არამედ, რაიცა უმე-
ტესად საკვირველია, ხშირად თვით უნიჭონი და არა რაით
შესანიშნავნი პირნი გამოჩნდებიან ერთობ პატივის მოყვარებად
და მთავრობის მეძიებლებად. ახლის სჯულის მდებელმან, უფალ-
მან იესო ქრისტემან, იცოდა რა ესრეთი კაცის თვისება, არ
მოითხოვა და არ დადვა სჯულად, რომელ სრულიად მოისპოს
და განქარდეს ეს თვისება კაცის ბუნებისა, არამედ მისცა მას
სხვა მიმართულება, განსხვავებული სახით გვაჩვენა ჩვენ ძიება
პატივისა და მთავრობისა: *რომელსა უნდეს დიდ-ყოფა თქვენ შორის,*
იყოს ყოველთა მსახურ; *და რომელსა უნდეს ზარგელ ყოფა თქვენ*
შორის, იყოს ყოველთა მანს. წარმართნი პატივსა და მთავრობასა
ეძიებდენ შიშით და ძალადობით, და როდესაც მიიღებდენ
პატივსა და მთავრობასა, მას ხმარობდენ ამპარტავანებით,
ქვეშევრდომთა მათთა უყურებდენ, ვითარცა საქონელსა, ანუ
ნივთსა, რომელნი მისცა მათ ღმერთმან შესაქმელად მათდა-
საუბედუროდ, ახლაც ქრისტიანეთა შორის ვხედავთ ზოგიერთთა
მსგავსთა მაგალითთა. ახლაც იმ ქვეყნებთა შინა, სადაც ქრის-
ტეს სჯული არ არის ღრმად დანერგული და წარმატებული,
პატივსა და მთავრობასა ეძიებენ შიშით, მზაკვარებით და ხან
ძალადობით. ახლაც ზოგიერთთა უმეცართა და გაუნათლე-
ბელთა საზოგადოებათა შინა კაცს პატივს სცემენ იმ ზომად, რა

ზომად მას შეუძლია შეშინება და ბოროტის მოქმედება, და არა იმ ზომად, რა ზომად იგი არის კეთილი და კეთილის მყოფელი.

არა ესრედ უნდა იქცეოდნენ ჭეშმარიტნი იესო ქრისტეს მოწაფენი. არ აღუკრძალავს მათ უთავალი იესო ქრისტე, რომ ისურვონ და ეძიონ დიდ-ყოფა, ანუ პირველ-ყოფა ძმათა შორის მათთა; გარნა ამას უნდა ეძიებდნენ არა ძალადობითა, შეშინებითა და ბოროტის ყოფითა, არამედ სიყვარულითა, თავის უარის ყოფითა და დამონებითა: **რომელსა უნდეს დიდ-ყოფა თქვენ შორის, იყოს ყოველთა მსახურ: და რომელსა უნდეს თქვენ შორის პირველ ყოფა, იყოს ყოველთა მანა.** სასუფეველსა შინა ღვთისასა, რომელი დააფუძნა ქვეყანასა ზედა იესო ქრისტემან, ყოველთა უდიდესი და უპირველესი ის იქმნება, რომელიც ყოველთა უმეტესად სამსახურსა და სარგებლობასა მისცემს მოყვასთა თვისთა, და არა ის, რომელსა ყოველნი კაცნი ემონებიან და ემსახურებიან. აჰა გზა, რომელი გვაჩვენა ჩვენ მაცხოვარმან დასაკმაყოფილებლად ბუნებითგანვე თანშობილისა პატივისა და მთავრობის მოყვარებისა, რომელსაც გრძნობს კაცი თავის გულში. ამ სახით პატივის ძიება დიად სანატრელი და სასარგებლო იქმნება ყოვლისა საზოგადოებისათვის.

ბევსოვდეს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანნო, ეს ჭეშმარიტება. შოველი სული ქრისტიანე უნდა ცდილობდეს, რომ ემსახუროს მოყვასთა თვისთა რაოდენ ძალ-უძს და ამაში ხედვიდეს თვისსა პატივსა და პირველობასა. მეტყვი: ათასში ერთს არ შეუძლია, რომ არა თუმთელსაზოგადოებას, არამედ მარტო თავის თავს საკმაოდ ემსახუროს და დააკმაყოფილოს მარტო თვისნი საჭიროებანი. ამაზედ გიპასუხებ: არცერთი კაცი არ არის ქვეყანაზედ რომელსა არ ჰყავდეს მახლობელნი ნათესავნი, შინაურნი პირნი, რომელნი მისგან მოელიან შემწეობასა. თუ სხვებს ვერ ემსახურები, იმათ მაინც შეეწიე, იმათ ბედნიერებას მაინც ეცადე; ბოლოს, თუ ისრეთი უსაშუალო და უღონო კაცი ხარ, რომ ვერცა ერთსა მოყვასსა შენსა ვერ ემსახურები, და ვერ შეეწევი, მარტო თავი შენი შეინახე კარგად. ისიც კარგი იქმნება და საქები, როდესაც კაცი თავის თავს თვითონვე ყოვლითურთ უშველის და სხვას არავის არ დაამძიმებს და არ შეაწუ-

ხებს ქვეყანაზე. შოველი პირი ამას მაინც რომ იქმოდეს, თავის თავს კარგად, კეთილად შეინახავდეს და არავის არ შეაწუხებდეს, ისიც დიდი სიკეთე და ბედნიერება იქმნება საზოგადოებისათვის და ქვეყნისათვის. უკანასკნელ არის ერთი საქმე, რომელიც ყოველმა ქრისტიანე კაცმა უთუოდ უნდა აღასრულოს. ღმერთმა შენ შთაგებრა, ძმაო ქრისტიანე, უკვდავი სული. იმოდენი ეცადე და იღვაწე, რომ ის უკვდავი შენი სული არ დაუკარგო შემოქმედსა შენსა, არმედ შთააბარო დღესა განკითხვისასა და მიიღო მისგან გვირგვინი ცხოვრებისა, სასუფეველი ცათა და ამით დააკმაყოფილო ბუნებითი პატივის მოყვარება სულისა შენისა. რა საცოდავია ზოგიერთი კაცი! შოველ ღონეს მოიხმარს, თავს არ დაზოგავს, რომ მიიღოს რამე ჯილდო, ნიშანი, ჯვარი ჩამოიკიდოს გულზე! და მით დააკმაყოფილოს თავის პატივ-მოყვარება. იმ საბრალოდ დაივიწყა, რომ უმთავრესი და უზენაესი პატივი, პირველობა, მთავრობა იქ არის, იმ სოფელში, საუკუნო ცხოვრებაში, სასუფეველსა შინა ღვთისა. იქ კაცნი მართალნი განათლდებიან, ვითარცა ვარსკვლავი, მათ მიეცემა გვირგვინი უბრწყინვალესი მზისა! ეს ეძიე, ამაზე იფიქრე და იღვაწე! მაშინ მოგეცემა აღუწერელი პატივი, სასუფეველში შეხვალ, გამიფდები, რომელიც და მოგცეს ღმერთმა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მეხუთესა კვირიაკესა ზედა დიდისა მარხვისასა.

რომელსა უნდეს დიდყოფაჲ თქვენ შორის, იყოს თქვენდა მსახურ; და რომელსა უნდეს თქვენ-შორის პირველ ჰყოფაჲ, იყოს ყოველთა მონა (მარკ. 10, 43, 49).

ღღევანდელი სახარება, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, გვაძლევს ერთობ საჭიროსა და სასარგებლოსა ყოვლისა კაცისათვის სწავლასა. სხვათა ცოდვათა და ვნებათა შორის, რომელნი ჩვევიან დაცემულსა ბუნებასა კაცისასა არის პატივის, ანუ უფროსობის სიყვარული, რომელსა მდაბიურად თავხედობა ეწოდება. ამ ვნებას შობილგან ვიდრე სიკვდილამდე ემონება თითქმის ყოველი კაცი. რაც გინდა საწყალი, მდაბალი კაცი იყოს, არ შეიძლება, რომ არ უყვარდეს პატივი, არ იყოს თავხედი, არ ეძებდეს პირველობას ტოლთა შორის. მოციქულნი ძრისტესნი იყვნენ აღრჩეულნი მდაბალი წოდებისაგან, ყოველ ღღესა ხედვიდნენ სიმშვიდესა და სიმდაბლესა თავიანთის მოძღვრისასა, იესო ძრისტესსა; გარნა მათ შორისაც ხშირად მოხდება ცილობა, თუ ვინ არის მათ შორის უპირველესი და უმჯობესი. მართხელ იაკობ და იოანემ, როგორადაც თქმული არს ღღევანდღელს სახარებაში, სთხოვს იესო ძრისტეს, რომ იგინი დააჯღინოს ერთი მარჯვენით და ერთი მარცხენით თვისსა სუფევასა შინა, ესე იგი მისცეს მათ უპირატესობა და უმთავრესობა. ეს ეწყინათ სხვათა მოწაფეთა. მაშინ მაცხოვარმან აუხსნა და აჩვენა მათ და მთელსა ქვეყანასა, როგორ უნდა უყურებდეს ქრისტიანე კაცი პირველობასა და პატივსა, რით უნდა იყოს ქრისტიანე პირველი და დიდი ძმათა შორის თვისთა: რომელსა უნდეს დიდყოფა თქვენ შორის, იყოს თქვენდა მსახურ.

შფალმან იესო ქრისტემან თვისითა სწავლითა აღადგინა, შესცვალა, განაახლა ბუნება კაცისა. ეს საქმე მან მოახდინა მით, რომ ყოველთა ბუნებრივთა თვისებათა კაცის სულისათა მისცა განსხვავებული, წმინდა, ღვთაებრივი მიმართულება; უჩვენა განსხვავებული, კეთილი, წმინდა მიზანი. პატივის, ანუ პირველობის მოყვარეობა არის ბუნებითი თვისება კაცისა; ორის წლის ყრმასაც, რომელსაც ჯერედ ენაც არა აქვს კარგად აღგებული, შეატყობ, რომ უყვარს თვისთა ტოლთა შორის პირველობა. ამა ბუნებითი გრძნობას, ანუ თვისებას, თუ ცუდი მიმართულება მიიღო, შეუძლია მოახდინოს აურაცხელნი ვნებანი და უბედურებანი. წარმართთა და ცოდვილთა კაცთა შორის, მთავარნი და დიდნი კაცნი უფლებდენ ყოველთა სხვათა კაცთა ზედა, ესე იგი დაიმონებდენ მათ, და ხმარობდენ თვისდა სასარგებლოდ. ანა უწყითა, დაძქოუ დაძქენი იგი განებედ მთავრად წაძაბითთა, უფლებენ მათ ზედა და დად-დიდნი მათნი ხელმწიფებენ მათ ზედა (მარკ. 19, 42). დიდ-კაცნი და მთავარნი წარმართთა შორის ესრეთ ფიქრობდნენ, რომ ღმერთმან მათთვის შეჰქმნა ქვეყანა და სხვანი კაცნი, ერთისიტყვით, სჭამდენ მათ; ხოლო იესო ქრისტეს მოწაფეთა ქრისტიანეთა შორის არა ესრედ უნდა იყოს. ქრისტიანეთა შორის პირველი და დიდი კაცი ის არის, რომელიც სხვათა ემსახურება. დიდ-კაცობა და მთავრობა არა მოსვენება არის და განცხრომა, არამედ ტვირთი, შრომა და მოღვაწეობა. არა ქვეყანა უნდა ემსახურებოდეს მთავარსა და დიდ-კაცსა, არამედ უკანასკნელი უნდა ზრუნვიდეს და ემსახურებოდეს ქვეყანასა.

აჰა, ძმაო, რა სახე და მიმართულება მისცა შფალმა იესო ქრისტემან ბუნებითსა ამას თვისებსა, ესე იგი, პატივის და მთავრობის მოყვარეობასა: ბიყვარსა პირველობა, პატივი? ბსურსა, რომ იყო დიდი კაცი ძმათა შორის შენთა? ვიცი, რომ გიყვარს და გაიმება. აბა, ემსახურე ქვეყანასა, სარგებლობა რაიმე მიეცი სოფელსა, წინამძღვარი იყავი ერისა ყოველთა წმინდათა საქმეთა შინა და დაუშალე ყოველი ცუდი საქმე! თუ მთელ ქვეყანას ვერ ემსახურები, შენს სოფელში აასრულე ეს ქრისტიანული სათნოება. თუ ასრე მოიქცევი, უთუოდ ყოველი გონიერი კაცი პატივს გცემს, შეგიყვარებს,

გაქებს და ლმერთი, რასაკვირველია, იქნება შენი მოწყალე და განმადიდებელი. მართი სიტყვით, ქრისტიანეთა შორის ის არის დიდი კაცი საზოგადოებაში, ვინც დიდს სამსახურს, დიდს სარგებლობას აჩვენებს საზოგადოებას. წინააღმდეგ ამისა კაცი, რომელიც დიდ-კაცობას და პატივს ხედავს მხოლოდ დიდ ჩინში, ანუ ხარისხში, მრავალ ჯვრებში, ჯილდოებში, და სხვათა გარეგანთა ნიშანთა შინა პატივისათა, და უყვარს ბრძანებლობა და უფლება, და მიღება გარეგანისა სამსახურისა, და ეძიებს მხოლოდ თვისსა სარგებლობასა, იმას აქვს წარმართული და არა ქრისტიანული მიმართულება და ხასიათი.

ზაიხსენე სახე და ქცევა თვით უფალი იესო ძრისტესი. მან ყოველს საქმეში, ყოველს ნაბიჯში მოგვცა სახე და მაგალითი. იგი ემსახურებოდა ქვეყანას: მოციქულთა ფეხი დაბანა, ჯვარცმა მიიღო ჩვენთვის, არავისგან მას არ მიუღია სარგებლობა, ან პატივი. იგი მხოლოდ გვასწავლიდა სარწმუნოებას, ითხოვდა მიიღონ მისი სწავლა, მაგალითი და სახე. ამასაც ითხოვდა არა თავისი საკუთარი დიდებისათვის, არამედ ჩვენისა ბედნიერებისა და წარმატებისათვის, რადგან პირ-და-პირი ჩვენი ბედნიერება და წარმატება იმაზედ არის დამოკიდებული, რომ ვიყოთ შეძლებისა-გვარად მისი მზგავსნი, რომელიც და მოგვანიჭოს ლმერთმან. ამინ.

ს ი ტ შ ვ ა

ბზოზის კვირიაკესა ზედა.

ღა ვითარცა მივახლა, იხილა ქალაქი იგი და სტიროდა მას ზედა და იტყოდა, ვითარმედ უკეთუმსა გეცნა შენ ღღესა ამას მშვიდობად შენდა! ხოლო აწ დაეფარა თვალთაგან შენთა. (ლუკა. 19. 41. 42).

შესვლა უფალსა იესო ძრისტესი იერუსალიმს, რომელსა აწ ვლღესასწაულობთ, იყო ერთობ დიდებული და საღღესასწაულო. მთელი ქალაქის მცხოვრებნი მიეგებნენ მას, ვითარცა მიეგებებიან დიდებულსა და ძღვევა. შემოსილსა მეფესა, ხის შტოებითა, ღაღადებითა *ოსანანსა მადღათა შინა!* და ზოგნი ტანისამოსსაც დაუფენდენ გზაზედ. მსრედ იფიქრებდა კაცი, რომ იერუსალიმმა იცნო და ირწმუნა იესო ძრისტე ბარნა, განსაცვიფრებლად, უფალი არა მიეცა სიხარულსა და ნუგეშსა, არამედ როღესაც მაღალი გორითგან დაინახა მთელი იერუსალიმი, ტიროდა და იტყოდა: *უკეთუმსა გეცნა შენ ღღესა ამას მშვიდობად შენდა! ხოლო აწ დაეფარა თვალთაგან შენთა.* რა იყო მიზეზი მისი მწუხარებისა და ტირილისა? ის, რომ მან, ვითარცა გულ-მეცნიერმან, იცოდა, რომ ამ მიგებებას, აღტაცებას და სიხარულს არა აქვს კეთილი საფუძველი; იცოდა, რომ ურიანი მალე დაივიწყებდენ ამ სიხარულსა, და შემდგომად სამისა ღღისა ნაცვლად *ოსანანსა მადღათა შინა!* იწყებენ ყვირილსა: *ჰვანს აგვ ეგე!* ამასთანავე მაცხოვარმან, ვითარცა ყოვლის მეცნიერმან და წინა-მხედველმან, იცოდა, რომ დიდი ესე ქალაქი მცირე ჟამისა მერმე იქმნება აოხრებული, და ერი ესე ამოწყვეტილი და დაფანტული. ამისთვის ტიროდა იგი! მწუხარებას კაცისას და მეტადრე ტირილსა დიდი მნიშვნე-

ნელობა აქვს, ძმანო ქრისტიანენო! იგი უნებლივად გამოხატავს კაცის თვისებას და ხასიათსა. როგორც გული გაქვს, ძმაო, შენ, მწუხარებაც ისეთი გექმნება. მწუხარება და ცრემლი კაცისა გამოაჩენს ხანდისხან, რომ იგი არ არის მხნე, მამაცი, არამედ სუსტი და სულმოკლე. ძაცი სუსტი, სულ მოკლე და უხასიათო ყოველი მცირე მიზეზისა გამო ტირის, ვითარცა დედა-კაცი. ხანდისხან მწუხარება მოასწავებს ცუდს გუნებას, ხასიათს. იქმნება შენ ხშირად შეწუხდი და თითქმის იტირე მისთვის, რომ შურიანი ხარ და გეწყინა რომელიმე შენი მოყვრის წარმატება და წინ-წასვლა. შურიანი კაცი იტანჯება და განიხერხება გულითა, როდესაც ხედავს სხვის ბედნიერებას და წარმატებას, და თუ ამასთანავე ნამეტანი პატივის მოყვარეც არის და თავხედი, კვდება ჯავრით, თუ ვინმე წინ დაუდგა, ანუ ადრე ჯილდო არ მისცეს, და სხვა კი დააჯილდოვეს. მას მარტო თავისი თავი ახსოვს და თავისთვის უნდა ყოველივე სიკეთე. საუბედუროდ ამისთანა სენი და ვნება არის უმეტესად გავრცელებული სწავლულთა შორის და სამსახურთა შინა მყოფთა ჩინოვნიკთა, ვითარცა სამოქალაქოთა და სამხედროთა, ეგრეთვე, სამწუხაროდ და სასირცხოოდ, უმეტესად ჩვენის, ესე იგი სასულიერო წოდების კაცთა შორის. ძნელად დასაჯერებელია, მაგრამ უეჭველია, რომელ მრავალი ზემოხსენებულთაგანნი სახელმწიფო მოსამსახურენი, დიდ ხარისხში და ჰასაკში მყოფნი, სტირიან ხშირად შურისა გამო, მხედველნი მოყვასთა და ამხანაგთა მათთა წინ-წასულთა და უმეტესად დაჯილდოვებულთა. ცხადია, რომ, ამისთანა მწუხარება და სულ მოკლეობა გამოაჩენს შურს, ხარბს, ამპარტავანს ხასიათს კაცისას.

ხშირად და არა ნაკლებად სწუხს კაცი და სტირის ანგაარებისაგან და სიხარბისაგან. ანგაარს და გაუმადლარს კაცს, თუ ყოველ დღე არ ემატება სიმდიდრე, სწუხს, და თუ ნაცვლად მოგებისა კიდევ რამე მოაკლდა, ანუ ზარალი მიეცა, — სული იტანჯება და სტირის, არა-მიმხედველი მისა, რომ მაინც მდიდარია, კიდევ ბევრი დარჩა. მრავალი პირი გამოაჩენს ბავშურსა სულ მოკლეობას სნეულობაშიც ანუ სხვა რაიმე მწუხარებასა შინა.

არა ესრეთი იყო უფლის იესო ქრისტეს მწუხარება და ცრემლი. მისი მწუხარება და ცრემლი გამოხატავს მისსა ღვთაებრივსა გულსა და სიყვარულსა. იგი სტიროდა სხვისა მწუხარებასა და არა თავისა თვისისასა, მაშასადამე, ზოგჯერ მწუხარება გამოაჩენს კაცის კეთილშობილურსა გულსა და ხასიათსა, მისსა სიყვარულსა და თავის უარის-ყოფასა. მაცხოვარი სტიროდა მისთვის, რომ ურიანი იყვნენ დაბრმავებულნი, არ იცნეს დღე თავიანთისა მშვიდობისა, არ იცნეს, რომ იგი მოვიდა მათის გამოხსნისათვის და ცხონებისათვის, და არ მიიღეს მისგან ბედნიერება და კურთხევა, რომლისა მიზეზისათვის მათ მოელოდა ღვთისაგან სასჯელი და უბედურება.

ჩვენც ხშირად ვწუხვართ, ძმანო, და ვსტირით. გარნა ჩვენი მწუხარება და ტირილი უმეტეს ნაწილად გამოაჩენს, რომ ჩვენ არ გვაქვს ხასიათი კეთილი, მალალი, არამედ ავი დამდაბიო. ჩვენ ვწუხვართ ხშირად ჩვენი თავისა და არ სხვისათვის, რამდენჯერ გაგიგონია შენ, კიდევ გინახავს, რომ ესე და ეს პატიოსნი კაცი ჩავარდა საშინელ უბედურებაში, ანუ საუკუნოდ დასნეულდა, ანუ დაეკარგა ყოველივე ქონება, ლუკმა პური აღარა აქვს. ამ გაგონებით შენ იქმნება სრულიად არ შეწუხდი, ან იქმნება შეწუხდი პირ-ძოთნეობით, და თუ უკმაყოფილება ჰქონდა შენთან იმ კაცსა, კიდევ გაგიხარდა გულში. რამდენს უბედურებას ხედავ გარემოს შენსა, რამდენი კაცი იხაგრება, რამოდენი შენი მოყვასთაგანი არის უმართლოდ დევნილი, რამდენი კაცი მშიერი, რამდენი იღუპება უმეცრებით და ცოდვით. ეს ყოველი შენ უნდა გაწუხებდეს, თითქმის უნდა სტიროდეს და საკუთარი შენი ლუკმა პური აღარ გაიმოს. მაგრამ რას ვხედავ? **თუ** შენ კარგად ხარ დაკმაყოფილებული, მაინც და მაინც თავს არ შეიწუხებ, და თუ თვით შენ რამე მწუხარება გეწია, სტირი. ბარნა უმეტესად სწუხარ და სტირი, როგორც ზემოდ ვსთქვით, ცუდი და მდაბიო მიზეზებისაგან, ასე რომ თვით იგი მწუხარება შენი გამტყუნებს შენ, ცოდვას გიმატებს, შენს ცუდს ხასიათს და მიმართულებას გამოხატავს.

ბარნა აქ მე უნდა გაჩვენო თქვენ, ძმანო ჩემნო, ერთნაირი მწუხარება და ტირილი, რომელიც მარტო ჩვენს ქვეყა-

ნაში მოხდება ხშირად, და ერთობ მდაბიო, საძრახისი და ავი არის, და ავსა ხასიათსა გამოხატავს, და დითქმის ერთობ სასირცხო და გასაკიცხავი არის ჩვენთვის. მე ვამბობ აქ იმ ტირილზე, რომელსაც ასრულებენ ჩვენს ქვეყანაში მიცვალებულებზედ განსხვავებული სახით და წესით. მწუხარება და ცრემლი კაცისა ერთობ ძვირფასი რამე არის; ბოროტად არ უნდა ხმარობდეს მას კაცი, ცოდვად არ უნდა გადააქციოს კაცმა ცრემლის ფრქვევა. სახარება კიდევ ახსენებს ერთს გარემოებას, რომელსა შინა შთალი იესო ძრისტე სტიროდა. ეს იყო ლაზარეს საფლავზე. ლაზარე ძლიერ უყვარდა შთალსა იესო ძრისტეს, იგი იყო მისი მეგობარი და როდესაც დაინახა მწარედ მტირალნი მისნი დანი მართა და მარიამი და სხვანი, თვითონაც შეწუხდა და ცრემლი გადმოჰყარა. მაშასადამე მიცვალებულზე ტირილი არ არის დასაძრახისი რაიმე, მაგრამ მაშინ, როდესაც იგი არის ბუნებითი, პირუთვნელი, როდესაც, ერთისიტყვით, მომდინარეობს ღრმა მწუხარებისაგან. რასაკვირველია, როდესაც მიცვალებულზე სტირიან მისი მახლობელნი ნათესავნი, ცოლი, შვილი, დედა, ძმა, მათ ვინ გაამტყუნებს, მათ არ შეუძლიათ არ იტირონ; კიდევ სჯობია, რომ იტირონ, ამისთვის რომ ცრემლით ინელებენ თავიანთს მწუხარებას. ბარნა რა ზომად სასირცხო და გასაკიცხავი არის, როდესაც კაცი სტირის ერთისა მხოლოდ ჩვეულებისა აღსასრულებლად, სტირის ფარისევლობით, მოჩვენებით! რამდენჯერ მოხდება, რომ ზოგიერთი არც კი იცნობდა იმ კაცს, რომელზედაც სტირის, იქმნება არც კი ეწყინა მისი სიკვდილი, მაგრამ განგებ, ძალად სტირის. ზოგჯერ ბევრ ღვინოს დაღევს მომტირალი, ცრემლი მომივიდესო. შექველია ამისთანა ფარისევლური, პირ-მოთნეობითი ტირილი აფუჭებს ხასიათსა კაცისასა. შენიშნულია, რომ ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებნი ერთობ მიჩვეულნი არიან ფარისევლობას, პირ-მოთნეობას, მოტყუებას და მლიქვნელობას, და უთუოდ ამისა მიზეზი არის ის ურიგო, ჩვენებური ტირილი. ამისთვის მე მრავალ გზის მითქვამს და ახლაც ვიტყვი, რომ დიდი ზნეობითი ვნება წარმოსდგება ჩვენებურს მიცვალებულებზე ტირილისაგან და იგი აფუჭებს ჩვენს ხასიათს.

დასასრულ სიტყვისა ზემისა გიჩვენებთ, ძმანო ქრისტიანენო, რომელი ტირილი და მწუხარება არის ყველაზე უმჯობესი, ღვთის სათნო და სასარგებლო სულისა შენისათვის! ეს არის მწუხარება ცოდვისათვის, ცრემლი სინანულისა, ცრემლი ღვთის წინაშე, ლოცვაში. **თუ** ღმერთმა და მისმა წმინდა სულის მადლმან მოგცა და გააჩინა შენს შორის სული შემუსვრილი, გული შემუსვრილი და დამდაბლებული, ვითარცა ოდესმე შორის ღვით მეფისა, ასე, რომ შენ მიეჩვიე ხანდისხან მაინც, საიდუმლოდ წინაშე ღვთისა ცრემლით და ღრმა მწუხარებით ლოცვასა, მახლობელ ხარ ცხოვნებისადმი. რამდენ გზის შემხედველი მრავლისა ცრემლისა, რომელსა უსარგებლოდ აფრქვევენ ჩვენებურნი კაცნი მიცვალებულის კუბოზე, მწუხარებით ვიფიქრე ჩემს გულში: ნეტავი მათის საკუთარის სულის საოხად ამდენ ცრემლს იბოვნიდენ საწყლები! ამინ.

მოკლე სიტყვა დიდხუთშაბათს.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! აწინდელსა დღესა, დიდსა ხუთშაბათსა, თითქმის საჭიროც არ არის და ნამეტანი იქმნება ჩვენი მხრითგან თქმა ქადაგებისა. პირველად მისთვის, რომ დღეს თვით მაცხოვარი ჩვენი იესო ძრისტე გვაძლევს სახარებისაგან დიდსა და ვრცელსა დარიგებასა, მეორედ, ძნელია დღეს ქადაგების თქმა: მქადაგებელმა არ იცის რა საგანზე იწყოს დღეს უბნობა, რომელი სიტყვა მაცხოვრისა, დღეს თქმული, ანუ რომელი საქმე მისი, დღეს აღსრულებული აღიღოს საგნად ქადაგებისა; ისე მრავალნი არიან სიტყვანი, დღეს მისგან თქმულნი, და საქმენი, მისგან შესასრულებელნი. ნაცვლად ჩვენისა სიტყვისა თქვენი მხრითგან არის დღეს საჭირო მომატებული გულის ხმის ყოფით სმენა და ხედვა ყოვლისა, რაიცა წაიკითხება და აღსრულდება დღეს საყდარში. მორწმუნე ქრისტიანე ყოველთვის სასოებით და ერთგულად უნდა სდგეს და ისმენდეს საყდარში, გარნა.

დღეს მომატებულის გრძნობით უნდა სდგეს იგი აქა. ღღეს დაასრულა მაცხოვარმან საფუძველი ახლისა აღთქმისა, დღეს მისცა მან მოწაფეთა თვისთა უკანასკნელნი თვისნი დიდნი მცნებანი და სწავლანი, ოღეს დააწესა მან უმთავრესი ქრისტიანული საიდუმლო ზიარებისა, დღეს მისცა მათ უმაღლესი სახე და მაგალითი ქრისტიანულისა სიმდაბლისა და სიყვარულისა, დაბანა რა ფერხნი მათნი. მრთი სიტყვით, როგორადაც აღდგომა ქრისტესი არის დაგვირგვინება მისისა საქმისა და ჩვენისა სჯულისა, მზგავსადვე დღევანდელი დღე იყო შევსება და დასრულება მისისა სჯულის დებისა. ამას ყოველსა დღეს შენ, ძმაო ქრისტიანე, უნდა იხსენებდე განსხვავებულითა გრძნობითა და სასოებითა. ღღეს შეგეტყობა შენ გიყვარსა მაცხოვარი შენი, და რა ზომად გიყვარს იგი. ახლა მაინც, ამ ერთ დღეს, დაივიწყე სოფელი და ყოველი მისი ამოება. ამ დღეებში შენ განუშორებელად სულითა და გულითა უნდა იყო მაცხოვართან და ეზიარო მისსა ჯვარსა და ვნებასა.

ნეტარ არს კაცი იგი, რომელსა ღმერთმან მისცა ესრეთი გულითადი გრძნობა! ნეტარ ხარ შენ, თუ ახლა მაინც არ მოშორდები მაცხოვარსა შენსა, გაჰყვები მას, მიმავალსა ვნებად, დაესწრები მის პასუხის გებასა, ეზიარები მისსა ტანჯვასა, მოეხმარები მას, მზგავსად სვიმეონ კვირინელისა, ჯვარისა ზიდვაში, ახვალ მასთან მთასა ზედა გოლგოთასა, დადგები წინაშე ჯვარისა მისისა, საყვარელისა მისისა ღედისა მარიამისა და მოწაფისა მისისა იოანეს თანა, მოისმენ და დაიბეჭდავ გულში უკანასკნელთა მისთა სიტყვათა, და ამ სახით შენცა ჯვარს ეცმები მასთან. ნეტარ ხარ შენ, თუ გაქვს ესრეთი გრძნობა და სასოება! იგინი იმ ზომად დაატკობენ გულსა შენსა, რომელ მასთან ყოველი სოფლიური გრძნობა და გემოვნება ვითარცა მტვერი და ნაცარი. მოგვეცინ ჩვენ, ღმერთო, კეთილი გრძნობა და სასოება. ამინ.

მოკლე სწავლა ღიღ-ხუთხაბათს

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ვგონებ, რომელ განმავალობასა შინა მთელი წელიწადისა სა არ იპოვება არც ერთი დღე იმ ზომად საღმრთო, წმინდა, მალღ, აღსავსე სულიერითა აღშენებითა, სხვადასხვა მაგალითითა, ვითარცა დღე ესე დიდისა ხუთშაბათისა. ამ დღეს დააგვირგვინა მაცხოვარმა ყოველნი თვისნი სწავლანი უშვენიერესითა მით და უტკბილესითა სიტყვებითა, რომლითა ნუგეში სცა მოციქულთა, გამოეთხოვებოდა საყვარელთა თვისთა ათორმეტთა მეგობართა და მოწაფეთა. რა ზომ ტკბილ არიან და ღმობიერად მომყვანებელ უკანასკნელნი სიტყვანი მაცხოვრისა, როდესაც იგი გამოეთხოვებოდა მოციქულთა თვისთა უწინარეს თვისისა ვნებისა და ჯვარცმისა, რა ზომად ამალღებულ და ვრცელ, როგორც თვით ცაჲ! უკანასკნელი მისი ლოცვა ზეციერისა მიმართ მამისა მისისა, რომელსა შინა მან თვისნი საყვარელნი მოციქულნი და მოწაფენი გადასცა და მიანდო მფარველობასა მამისა თვისისა, და რომელსა შინა იგი ევედრებოდა მამასა არა თუ მხოლოდ წინა-მჯდომარეთა მოწაფეთა თვისთა თვის, არამედ ყოველთა მათთვის, რომელნი მიიღებენ და ირწმუნებენ ქადაგებასა მისსა: და ანა ამათთვის ხოლო გკითხავ, ანამედ ყოველთათვის, რომელთა წმენენ სიტყვითა მათითა ჩემდა მამათ, (იოანე 17, 20). ამას ენა კაცის ვერ გამოთქვამს, მხოლოდ შეუძლია იგრძნოს გულმა მორწმუნისა კაცისამან. დღეს საიდუმლოსა სერობასა ზედა დააფუძნა მაცხოვარმა უმთავრესი და უმაღლესი საიდუმლო ჩვენისა სარწმუნოებისა, მეტყველმან: სჭამეთ, ესე ანს ხოლცი ჩემი; სვით ამისაგან ყოველთა, ესე ანს სისხლი ჩემი, - ის საიდუმლო, რომელიც თუ სასოებით და ღირსებით იქმნა მიღებული, გამოსცვლის ბუნებასა კაცისასა, და ისე, როგორადაც ველური ტყის ხეხილი მომცემელი მწარისა

ნაყოფისა, როდესაც დაამყნევებ მას შინაურსა ზედა ტკბილსა ნაყოფსა. ღღეს საიდუმლოსა სერობასა ზედა თვით საქმით მისცა მან მოწაფეთა **თვისთა** სახე და მაგალითი იმ სიმდაბლისა და სიყვარულისა, რომელსაც მარადის ასწავლიდა სიტყვით, დაბანა რა ფერხნი მოწაფეთა **თვისთა** საკუთარითა **თვისითა** ხელითა. ბოლოს, ღღეს ბევსამანიის ვენახში ჰქმნა დასაწყისი ცხოველ-მყოფელისა **თვისისა** ვნებისა, ვინაითგან ღღეს იქმნა **იგი** გაცემულ იუდასაგან და წარდგენილ წინაშე მსაჯულთა უსჯულოთა.

შოველ ზემოთქმულთა სწავლათა, სახეთა, მაგალითთა და მოქმედებათა უფლისათა, ღღეს წმიდა ეკლესია გამოხატავს წაკითხვითა, გალობითა, ლოცვებითა, წესებითა საუწყებელად თქვენდა, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! მორწმუნე ქრისტიანე ყოველთვის უნდა გულის გრძნობით ისმენდეს ეკლესიურთა ლოცვათა და წესის აღსრულებათა, გარნა ღღეს მომეტებულთა გრძნობითა და ღმობიერებითა. ბრძნობა, ანუ კაცის გულის მოძრაობა მართავს მისსა ცხოვრებასა და საქმეთა. ჭკუასა და მეცნიერებასა ისე არა ემორჩილება კაცი, როგორადაც გულის წადილს და გრძნობასა. მაშასადამე, მოამზადე, დააწყვე გულისა შენისა ჭურჭელი იმ სახით, რომ აწინდელი დღის ეკლესიასა შინა მოსმენილთა და ნახულთა, წაკითხულთა და აღსრულებულთა გაათბონ გული შენი, მოგიყვანონ ცრემლი, მოგცენ ნუგეში და ღმობიერება, დატოვონ შენს გულში აღმოუხოცელი კვალი, რომელიც და ქმნას ღმერთმან. ამინ.

დიდ-პარასკევს ჯვარცმის გარდამოხსნასა ზედა.

ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო! რასა-
რვის დამიტევებ მე? (მათე, 24, 46).

ღღეს თვალნი ყოველთა ქრისტიანეთახი მიქცეულ არიან ბოლგოთის მთისკენ და გულნი მორწმუნეთანი აღსავსე მით, რაიცა მოხდა მას ზედა. მივაქციოთ ჩვენცა; ძმანო ქრისტიანენო, თვალნი იმ მთისკენ, საიღამაც ისმის საშინელი ესე ხმა მწუხარებისა: ~~ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო!~~ რასათვის დამიტევებ მე? რას და ვის დავინახავთ ჩვენ იქა? დავინახავთ უფალსა იესო ქრისტესა: ა) უღრმესსა, საშინელსა დამდაბლებასა და შეურაცხყოფასა შინა. ~~უფხედეთ:~~ უფალი ჩენი და მაცხოვარი ჩამოკიდებულია ჯვარზე. შინ იყო უმახლობელესი მიზეზი ამისა? მისი საკუთარი მოწაფე. იუდამ გასცა იგი! მტერიც არ უნდა გამოიმეტოს კაცმა ამ სახით, და აქ საკუთარი მოწაფე და მოციქული, ახალ ნაზიარები ხელისაგან უფლისა ამბორის ყოფით გასცემს მას! ბ) მაცხოვარი ჰკიდია ჯვარზე, დატოვებული, დაგდებული ყოველთა თვისთა უმახლობელესთა მოციქულთა და მოწაფეთაგან. რაც გინდა ღარიბი და საწყალი იყოს ქვეყანაზე კაცი, როდესაც ჩავარდება რაიმე უბედურებაში, იგი ყოველთვის მოიპოვებს ერთს, ან ორს მეგობარსა, ანუ მონათესავესა, რომელნი ნუგეშინის სცემენ მას, ეზიარებიან მისსა მწუხარებასა. თვით უკანასკნელი ბოროტის მომქმედი, კაცის მკვლელი, მიიღებს ზოგიერთთა მისთა მოყვარეთაგან ნუგეშინის ცემასა. აქ კი თვით უმახლობელესთა მეგობართა მიატოვებს იგი და გაიქცენ. მართმა მათგანმა ფიცით აღუთქვა მას, რომ ვიდრე სიკვდილადმდე არ დაგტოვებო მართო, გარნა ამასაც შეეშინა, გაიქცა და სამ-გზის უარ-ჰყო. მარ-

თალია, იესო, ჩამოკიდებული ჯვარზე და მყოფი აღუწერელს ტანჯვაში, ხედვიდა ღედასა თვისსა, რომელიც უყურებდა მას მწარითა თვალითა. ბარნა ეს არა თუ ნუგეში იყო მისთვის, არამედ ერთიორად გარდააქცევდა მისსა ტანჯვასა. ღედამან მისმან მრავალი მწუხარება გამოსცადა უწინაც მასზედ, და უკანასკნელად საყვარელსა თვისსა შვილსა ხედავს ჯვარზედ გატანჯულსა, გასისხლიანებულსა. აწ ასრულდა აქ მასზედ სამწუხარო წინასწარმეტყველება სვიმეონ მართლისა: *მასჯღმან განჯღა გულსა მისსა; გარნა მაცხოვარიც უარესად იტანჯებოდა, მხედველი მისისა მწუხარებისა. მაცხოვარი ჯვარს აცვეს მტერთა მისთა; იგინი მოგრიენ მას, სძლიეს; დიდი ხანია ეძიებდენ იგინი მისსა სიკვდილსა, მაგრამ ვინ იფიქრებდა, რომ იგინი მოახერხებდენ ამას; მარტო ხალხი, რომელი ათასობით მისდევდა შთაღსა ყოველ დღე, ისმენდა მისსა სწავლასა; მიიღებდა იმისგან ურიცხვსა ქველის მოქმედებასა, თითქოს არ დაანებებდა მათ ამისთანა ბოროტებას. ზაძდა ამისა მთავრობაც იყო, რომელსაც ისინი თითქო არ უნდა მიეშვა ამისთანა უსამართლო საქმისადმი; გარნა ბოროტთა მტერთა მისთა ყოველივე მოახერხეს, ხალხს თვალი აუხვიეს თავიანთითა მზაკვარი ენითა, მთავრობა მოატყუეს და შეაშინეს; უსამართლოება დღესასწაულობს, მტრობამ და მზაკვარებამ სძლია, მართალი და უბიწო კაცი ჩამოკიდებულია ჯვარზედ. რაბამ მწარეა და ძნელად მოსათმენელი ესრეთი დადაბლება და დასჯა კაცისა! იესო ძრისტეს, ჯვარზედ ჩამოკიდებულსა, წარმოუდგენელად ტანჯულსა, მაყურებელთა და მიმომსვლელთაგან ესმოდა განკიცხვა: სხვანი აცხვანა, აცხვანე თავი შენი, ჩამოვედ მაგერ ჯვარედგან, უკეთუ ქე ხან ღვთისა; აცალეთ, ვიხადოთ, უკეთუ მოვა იღაა ცხვანებად მისსა!*

გ) იესო ძრისტე, ლურსმნებით მიკრული ძელზედ, ჩამოკიდებული რკინებზედ, თავი, ეკლის გვირგვინით გასისხლიანებული, გვერდი, გაპობილი ისრითა... ვინ წარმოიგენს მისსა ხორციელსა ტანჯვასა? ბარნა სულიერი მისი მწუხარება იყო უმძიმესი და უსაშინელესი. მთელი ქვეყნის მწუხარება, ყოველი კაცის ხედვა, თითოეული ადამიანის კვნესა, კაცთა ნათესაობის ცოდვა, გულში ჰქონდა მას გაწონილი. ბოლოს მისი

ტანჯვა და მწუხარება ისე გადიოდა, რომ თითქოს ლმერთმან დასტოვა, მიაგლო იგი: **ლმერთო ჩემო, ლმერთო ჩემო!** რაისათვის დაჰმატეგებ მე? ხმობდა იგი მწარედ. შიღრემდის კაცს გული აქვს დაიმედებული ლვთის შემწეობით, მას კიდევ არაფერი უშავს, კიდევ მოითმენს, გარნა თუ მან მწუხარებისაგან უნებლივად იფიქრა — ლმერთმაც დამიტევა მე და მიმაგლოვო, მაშინ სჩანს, რომ მისი ვნება და ტანჯვა ერთი რამე წარმოუდგენელი და აღუწერელია. ამისთანა მდგომარეობაში იყო მაცხოვარი, როდესაც იგი ხმობდა: **ლმერთო ჩემო, ლმერთო ჩემო, რაისათვის დაჰმატეგებ მე!**

ზარნა ამას ყოველის შორის ბოლგოთას მთასა ზედა გამობრწყინდა დიდებაცა მისი.

2) მთასა ზედა ბოლგოთასა ვხედავთ ჩვენ საშუალ დადაბლებსა იესო ქრისტესისა მისსა უმაღლესსა დიდებასა.

ა) შოველივე შემოხსენებული ტანჯვა და მწუხარება მან მიიღო **თვისი** კეთილი ნებით, მიიღო ვნება და ტანჯვა ჩვენთვის, კაცთათვის, და არა თუ მეგობართა და კეთილთა კაცთათვის, არამედ მტერთაცა **თვისთა**. მას აღვილად შეეძლო მოშორება თავისა თვისისაგან ამ მწუხარებისა, მაგრამ არ ინება. მაშასადამე, იფიქრე რაოდენი სიმაღლე სულისა გაძოაჩინა მთასა ზედა ბოლგოთასა ჯვარზედ ჩამოკიდებულმა!

ბ) ჯვარსა ზედა მყოფი აუარებელსა ტანჯვასა შინა იგი თავის თავს ივიწყებს და ზრუნავს **თავის** ღედისათვის. არცა საშინელნი სატკივარნი, აღარცა ჰაზრი ქვეყნის გამოხსნისა არ დააბრკოლებს მას, მიაქციოს ყურადღება მშობელს ღედას და ჩააბაროს იგი თავის მეგობარს სამზრუნველოდ. რაბამ გასაოცარი სიმდიდრე სულისა, რა გული, რა შვილებრივი სიყვარული უნდა ჰქონიყო მას, რომ ამისთანა მდგომარეობაში არ დაევიწყა მას ღედაცა და მთელი ქვეყანაც!

გ) იგი ჯვარზედ ჩამოკიდებული და სიკვდილზე მიახლოებული შეიწყნარებს ავაზაკსა, მასთანავე ჯვარცმულსა. ჩვენ, როდესაც რამეზე ვფიქრობთ და დიდს საქმეს ვაკეთებთ, მცირე-მცირე საქმეები სულ დავიწყებული გვაქვს, გარნა მაღალი და ვრცელი სული მისი მცირე საქმეებსაც არ დასტოვებდა. სისხლისა **თვისისა** მთელი ქვეყნისათვის დამთხვევლი, იგი

კერძო პირსაც არ ივიწყებდა, არამედ ანუგეშებდა მას.

დ) მაცხოვარმა, ჯვარზე მყოფმა მიუტევა მტერთაცა **თვის-**თა. რა გასაოცარი სიმაღლე და სიმდიდრე გულისა გამოჩნდენ ამ სიტყვებში: **მამაო, მაუტკვე მათ, წამეთუ ანა იცან, წასა აქ-**მანენ.

ე) ბოლოს მაცხოვარმა ჯვარზე ყოველივე აღასრულა: აასრულა ის საქმე, რომლისათვისაც მოვლინებული იყო ზეციდან, მიაღწია იმ მიზანს, იმ ადგილს, რომლისკენ მიისწრაფებოდა **თვისითა** ვნებითა და მწუხარებითა; მან მოსპო, განაქარვა მწუხარება ყოველთა კაცთა, მისთვის რომ ვისაც კი ახსოვს მისი საქმე, ვინც დადგება მისი ჯვარის ქვეშა, მიილტვის მისკენ და ზეცისაკენ, მზგავსად მისსა, გზითა ვნებისა და შრომისათა, იგი თვითონაც საკუთარს თვისსა მწუხარებასა არა რად შერაცხს. მან ჯვართა **თვისითა** მოსპო ყოველი ცოდვა და ვნება. წინაშე ჯვარისა მისისა დაგუბდება ყოველი ვნება, შური, სიძულვილი, მტრობა, შურის ძიება, სიხარბე. მან შეისყიდა სისხლითა **თვისითა** ყოველი ცოდვა და ბრალი კაცთა, შესწირა მსხვერპლი სწორი და უდიდესიცა ყოველთა ჩვენთა ცოდვათა. მან შეგვარიგა ზეციერ მამასთან; ბოლგოთას მთაზედ დაარღვია ძალი ჯოჯოხეთისა, მოეფინა ნათელი სოფელსა, სცხონდა ყოველი მეძიებელი ცხონებისა. **ამინ.**

ს ი ტ უ ვ ა

ჯვარცმის გარდამოხსნასა ზედა.

და მუნ ჯვარს აცვეს იგი.
(ლუკ. 23, 32).

შოველნი წიგნნი საღმრთოისა წერილისანი რომ დაიკარგოსო, იტყვის დიდი წმინდა მამა ბასილი, მაშინ ერთი მხოლოდ უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი ცხოვრება, ვნება და სიკვდილი საკმაოდ გვასწავლის ჩვენ, რაი არს ქრისტიანობა. ბოლგოთის ჯვარზედ აღწერილი არის ყოველი, რაიცა საჭირო არის ჩვენთვის ცნობად ლეთისა და ჩვენი თავისა. ჯვარი ქრისტესი არის თვით შუაგულ-ადგილი, რომელსა ზედა შეიკრიბებიან და შეერთდებიან ყოველნი სწავლანი და ქეშმარიტებანი ჩვენისა წმინდისა სარწმუნოებისანი. ჩვენი დაცემა და აღდგინება, ცოდვა და მადლი, მართლ-მსაჯულება და მოწყალება—ეს ყოველი წაიკითხება ჯვარსა ზედა. ჯვარი არის სასწავლებელი, იტყვის ნეტარი ავგუსტინე, სადაცა მასწავლებელი უსიტყვოდ გვასწავლის ჩვენ ძელითგან, რომელსა ზედა დამოკიდებულია. ბარნა ამასთანავე იგივე ჯვარი არის ჩვენი სამსჯავრო.

ჯვარი მაცხოვრისა არის ჩვენი სასწავლებელი. ბოლგოთის ჯვარი, თუ ჯეროვნად ვუმზერთ მასზედა ჯვარცმულსა, გვასწავლის ჩვენ: ა) სრულსა მოთმინებასა. რა მოთმინებით მიიღო უფალმან თვით უსაშინელესი ტანჯვანი, ამას კაცის გონება ვერ წარმოიდგენს. იგინი იყვნენ არა თუ მარტო ხორციელნი, არამედ ცალკე სულიც მისი იტანჯებოდა, სხეული მისი თავიდან ფეხამდი იყო გვემული, დახვრეტილი, გასისხლიანებული თავი ეკლის გვირგვინითა, გვერდი ლახვრითა, ხელნი და ფერხნი ლურსმებითა, მთელი სხეული ჯოხის ცემითა. შოველნი მისნი, თვით უმცირესნი ასონი, სახსარნი, ძარღვნი

იყვნენ ანთებულნი, გაჭიმულნი. ჩვენ რომ ერთი რომელიმე ასო ფრიად აგვტკივდება, მთელი გვაში იტანჯება და გვტკი-
ვა. მაცხოვარს კი აღარც ერთი უმცირესი ასო დარჩენია მთე-
ლი, ყოველი ასო შიგნით და გარეთ სტკივოდა. ამისთანა
მდგომარეობა კაცის სხეულისა, რასაკვირველია, მის სულსაც
გასტანჯავს. ბარნა სულსა მაცხოვრისასა სხვანი ჰქონდენ სა-
კუთარნი წყარონი ტანჯვისა. ბაიხსენეთ განკიცხვა, ნერწყვი,
ყვრიმალს ცემა; გაიგონეთ სიტყვები: გიხაროდენ, მეუფეო ურია-
თაჲ! ანუ: აცადეთ, გიხილეთ თუ მოვიდეს მასთან იღაჲ; ანუ კიდევ:
სხვანი აცხონა, აცხონე თავი შენი; აჰა, რამეღი ტამაძსა დაარდეგს
და მესამესა დდესა ადაშენებს. ანუ წარმოიდგინეთ დანახვა წინა-
შე მისა მდგომარისა, მტირალისა ღედისა მისისა და შეიტყვეთ,
რომ არ იყო ქვეყანაზე ტანჯვა და ტკივილი, ვითარცა მისი.
და ესრეთ თუ ვისმე თქვენგანსა ეწვიოს მწუხარება, სევდა,
ტანჯვა, შეხედეთ ჯვარსა მისსა და ისწავლეთ მოთმინება.

ბ) ჯვარი ძრისტესი გვასწავლის სიყვარულსა. ჩვენ ვებ-
რალეობოდით მას, ჩვენმა სიყვარულმა აღიყვანა იგი ჯვარზე.
თვით ჯვარზე ჩამოკიდებულმა, საშინელსა ტაჯვასა შინა
მყოფმა, არ მოიკლო მან სიყვარული. ბაიხსენეთ მისი სიტყვე-
ბი: მამაჲ, მიუტევე ამათ, ან იცინ, რასა იქმონენ! ანუ გაიხსე-
ნეთ, რა უთხრა მასთან ჯვარცმულსა ავაზაკსა: ამინ გეტყვი შენ,
დდეს ჩემთან იყო სამოთხესა შინა. ხოლო ღედასა თვისსა ჩააბა-
რებს საყვარელსა თვისსა მოწაფესა, მეტყველი: აჰა მე შენი!
და იოანეს ეტყვის: აჰა დედა შენი! რაც გინდა გაყინული ჰქონ-
დეს კაცს გული, არ შეუძლია არ იგრძნოს ლმობიერება და
სიყვარული შემხედველმა ბოლგოთის ჯვარისა და გამგონემ
ამათ სიტყვათა.

გ) ჯვარი გვასწავლის კიდევ, რათა ჩვენცა ჯვარს ვაცვათ
ხორცილი ჩვენნი ძრისტესთან. სხვა გზით, გარეშე ჯვარისა, არ
შეეძლო ძრისტეს გამოხსნა და ცხონება ჩვენი. არც ჩვენ შე-
გვიძლია, ძმანო ჩემნო, ვეზიაროთ მისსა მაცხოვარებასა, თუ
ჯვარს არ ვაცვამთ ხორცთა ჩვენთა. ქრისტესთან მათ, იგი ვინც
ძრისტეს ეკუთვნის, ხარცნი მათნი ჯვარს აცვინ ვნებათურთ და გუ-
ლისთქმათ.

დ) მისწავლოთ აგრეთვე ჯვარისაგან შეურაცხ-ყოფა სოფლისა და მისი დიდებისა. მაცხოვარი ეკიდა ჯვარზე, ვითარცა ერთი უკანასკნელი და უღარიბესი კაცთაგანი. უწინ მას ერთი წყვილი ტანისამოსი მაინც ჰქონდა: ახლა ისიც გაძარცვეს, ტიტველია. ახლა მას ეკუთვნის მხოლოდ ერთი ფიცარი, რომელზედაც დამოკიდებულია და ხმა მალლად, თუმცა უსიტყვოდ, გვასწავლის: ნუ დაემტრებიან სოფლის დიდებსა!

ე) მისწავლოთ სიმდაბლე: თუ ოდესმე, ძმაო, გულში გაგიჩნდეს მაღალი ჰაზრი, თავხედობა, შეხედდე ჯვარსა. რას დაინახავ? მას ზედ დამოკიდებულია დიდება ღვთისა! ჩვენ ისე ღრმად დავეცით, რომ ძე ღვთისა სისხლსა თვისსა ღვრის დაკვდება ჩვენთვის.

ვ) მისწავლოთ აგრეთვე შერიგება, მადლი, მშვიდობა. ჯვარსა ზედა ცხადად დაწერილ არს: ანა ნებაჲს დმეტოსა საკვდილი ცოდვისა, ანამედ წათა მოიქცეს და სცხოვნდეს. ხელით წერილი ცოდვათა ჩვენთა დაიხია! მაცხოვარს ხელები აქვს განპყრობილი, რათა მოეხვიოს ყოველთა ცოდვილთა, მონაწილთა. ღაუფასებელი სისხლი დაითხია ცოდვათა ჩვენთათვის, ავაზაკი ცხონდა. ხმა მალლა ქადაგებს ჯვარი: ყოველი კაცი მიიღებს ამიერ შენდობასა, მადლსა, მშვიდობასა, თუ მოიტანს სინანულსა.

ზარნა, როგორც უწინ ვთქვით, ჯვარი არის ჩვენი სამსჯავროცა. ცოდვილი შემნანებელი ჯვართგან მიიღებს უდიდესსა ნუგეშსა, ვინაითგან მაცხოვარმა ჰეშმარიტად ივნო და შეგვარიგა ზეციერს მამასთან; გარნა შეუნანებელი ცოდვილისათვის ჯვარი არის საშინელი სამსჯავრო და სასჯელი. რას ეტყვის მაცხოვარი, როდესაც წარმოუდგება მას განუღვიძებელი ცოდვილი?

ა) მე თქვენ შეგიყვარეთ და თქვენ მომიძულეთ; მდევნიდით, მკიცხავდით, მგმობდით; თქვენ არ დააფასეთ ჩემი სიყვარული და მომაგეთ მე უმადურება; უმისოთაც ღირსი იყავით თქვენ სასჯელისა, ვითარცა ცოდვილნი, გარნა აწ ბრალი თქვენი უდიდესია, რადგანაც თქვენ შეურაცხ-ჰყავთ ჩემი განუზომელი სიყვარული. მისაც არ განაღვიძებს ამისთანა სიყვარული, იგი ჯოჯოხეთისა არის.

ბ) მე თქვენთვის ვივინე, მე უბრალო ვიყავი, გარნა მივიღე ჩემს თავზე ცოდვა ყოველისა კაცისა და ვიტვირთე მათთვის ყოველი სასჯელი. არსად, არაოდეს არ გამოჩენილა ასე ფიცხლად მართლ-მსაჯულება ღვთისა, არცა სამოთხეში, არცა წარღვნაში, არცა სოდომსა და ზომორზე. **თქვენზე**, შეუწინებელ ცოდვილთა ზედა იქმნება მსგავსივე ფიცხელი სასჯელი.

გ) მე შევწირე ჩემი თავი მსხვერპლად. ჩემი თავი მივეცი თქვენდა გამოსასყიდლად ცოდვისაგან, გარნა თქვენ მაინც შეიყვარეთ მონება ცოდვისა. **თქვენ** არაფერი შემომწირეთ მე, არცა გული, არცა ჰაზრი, არცა ერთი კეთილი საქმე. **თქვენი** კერპი, თქვენი ღმერთი იყო ვერცხლის სიყვარული, ანგაარება, ხორცის სიამოვნება; იმათ უკმევდით საკმეველსა, მათთვის იკლავდით თავსა; მათ შესწირავდით თქვენს თავს მსხვერპლად.

დ) მე დავანთხიე სისხლი. მრთი წვეფი ჩემი სისხლისა საკმაო იყო განბანად მთელი თქვენის ცოდვისა. აღვილად შეგეძლოთ თქვენცა განთავისუფლება ცოდვათაგან, გარნა თქვენ არ უყურებდით ჩემსა ოფლსა, ჩემთა ცრემლთა, ჩემს სისხლსა. ახლა რომლისა სასჯელისა ღირსი არა ხართ თქვენ?!

ე) მე მოკვდი თქვენთვის, რათა თქვენც მოკვდეთ ცოდვისათვის. ბარნა არა შემხედველი ამისა, თქვენ არ მოკვდით ცოდვისათვის; ცოდვა ყოველთვის ცოცხალი იყო თქვენს შორის, ამისთვის თქვენ მიეცემით საუკუნოსა სიკვდილსა.

მე ვიქმენ დაფლულ; თქვენ კი, ნაცვლად მისსა, რომ დაგეფლათ ცოდვანი თქვენნი, მე დამფალით. აწ ჯოჯოხეთი იქმნება თქვენი საუკუნო საფლავი,

დასასრულ, ძმანო ჩემნო, ვისთვისაც ჯვარი ქრისტესი არ არის სასწავლებელი, მისთვის იგი გარდაიქცევა სამსჯავროდ, დასასჯელად. მეორესა საშინელსა მოსვლასა ქრისტე გამოჩნდება ჯვართა **თვისითა**. მონანულნი, ცხონებულნი გაიხარებენ; ცოდვილნი იქმნებიან ზარ-განხდილნი, მოწყლულნი. **ამინ**.

ს ი ტ ყ ვ ა

დიდ-პარასკევს ჯვარცმის გარდამოხსნასა ზედა.

ქრისტესთა მათ ხორცი თვისნი ჯვარს
აძენეს ვნებიტურთ და გულის თქმით.
(გალ. 5, 24).

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

უკანასკნელთა ამათ დღეთა შინა არა ერთ გზის გაიგონეთ თქვენ ოთხთავე სახარებათაგან ვრცელი მოთხრობა შულისა იესო ქრისტესი ვნებისა და ჯვარცმისა; დღესაც კიდევ ერთხელ წაკითხულ იქმნა ყოველი, რაიცა მას უყვეს და რომელიც მოითმინა მან ჩვენთვის, და აჰა ესერა, ხატიცა მისი, რომელიც ცხოვლად წარმოადგენს წინაშე თვალთა ჩვენთა, რა მდგომარეობაში იყო იგი, როდესაც ჯვარისაგან გარდამოხსნეს.

რას გრძნობდით დღეთა ამათ შინა, რა მოძრაობა იყო გულთა შინა თქვენთა, როდესაც გესმოდათ საშინელი მოთხრობა იესო ქრისტეს წვალებისა? თუ უქმად და გულ-გრილად ისმენდით მოთხრობათა აწინდელთა დღეთასა, ეს იქმნება ფრიად სამწუხარო მოვლენა; მაგრამ არა! თვით თქვენი სახე გამოაჩენდა უნებლივად მწუხარებასა გულისასა; ზოგიერთს თქვენს შორის ცრემლიც მოსდიოდა. საკვირველიც არ არის! შინც გულთად მოისმენს იესო ქრისტეს წვალებას, არ შეუძლია არ შეწუხდეს და ცრემლი არ მოუვიდეს. ბარნა რისაგან უნდა იყოს მწუხარება ჩვენი, რას ანუ ვის უნდა ვსტიროდეთ! ჩვენ თავზედ უნდა ვსწუხდეთ და ჩვენი თავი უნდა ვიტიროთ, და არა იესო ქრისტე. ასულნო აერუსალამისანო, ნუ სტირათ ჩემსგან, ანამედ თავთა თქვენთა სტირადეთ და შვალთა თქვენთა (ლუკ. 23, 26), უთხრა მაცხოვარმან დედათა, რომელნი სტიროდენ და იტყოდენ, მხედველნი მისი წვალებისა. ჩვენთვის დაითმინა

მან ყოველი, ჩვენთა ცოდვათა აღიყვანეს იგი ჯვარსა ზედა, ჩვენმა უგნურებამ შეუთხზო მას ეს ეკლის გვირგვინი, ჩვენმა სიავემ და თავხედობამ განუხვრიტეს მას ფერხნი და ხელნი, ჩვენმა სასტიკობამ და სიბრმავემ განუბეს მას გვერდი ლახვრითა, იგი უსჯულაებათა ჩვენთათვის აწვალა და ცოდვათა ჩვენთათვის გვემულ იქმნა; სასჯელი სოფლისა ჩვენისა მას ზედა (ისაია 53, 5).

რით უნდა გადავიხადოთ ჩვენ მის წინაშე ეგოდენი მისი ქველის მოქმედება! რა მივაგო უფალსა ეთვლისათვის, რომელი მომაგო მე? (ფს. 115,). თუ ფიქრობ, ძმაო ჩემო, ვითომც საკმაო იყოს შენი მხრით ის, რომ ამ დღეთა შინა ცოტაოდენ გული შეიწუხე, რამდენიმე ცრემლი გადმოყარე, მის ხატს დაუჩოქე და ეამბორე, შემცდარი ხარ. ბულის გრძობა და ცრემლი ერთი წამის საქმეა, დაუდგრომელია; გახვალ აქეთგან და სხვანი ათასნი გულის გრძობანი გაგიჩნდებიან და დაგავიწყებენ იმას. მას შინა მივაგოთ მას ყოველისათვის, რომელი მომაგო ჩვენ? მივაგოთ შეძლებისა გვარად სწორი; მივაგოთ იგივე, რაიცა მან მოგვაგო. მან თვისი სიცოცხლე ჩვენ შემოგვწირა, ჩვენც ჩვენი თავი, ჩვენი სიცოცხლე მას უნდა შევსწიროთ; მისნი უნდა ვიყოთ, მას უნდა დაუუსაკუთროთ ჩვენი თავი; ყოველი ნაბიჯი მისდა სადიდებლად უნდა იყოს, ვითარცა იტყვის მოციქული პავლე: ცხადად აღდაცა მე ვარ, ანაჲდ ქრისტე ანა ცხადელი ჩემ შიდას. მზავსადვე, ჩვენცა არა ჩვენით ვცხოვრობდეთ, არამედ ქრისტე უნდა ცხოვრობდეს ჩვენს შორის, არა ჩვენის ჭკუით ვზრახვიდეთ, არამედ ქრისტეს მეცნიერებით, არა ჩვენი ნებით და გულის თქმით ვიქცეოდეთ, არამედ ქრისტეს ნებით და მისი მორჩილებით. ამავე აზრსა საღმრთო წერილი გამოთქვამს კიდევ უფიცხელესად და ძლიერად: ვინც ქრისტესი არისო, იგი ქრისტესთანა ჯვარს უნდა ეცვასო. სწორედ ქრისტესთან ჯვარს უნდა ვაცვათ ჩვენი თავი, თუ ქრისტე გვიყვარს და ქრისტესი ვართ, ქრისტესთანა მათ ხაზინა მათნი ჯვარს აცხენეს ვნებათურთ და გულის თქმით. თუ შემთხვევამ მოითხოვა, სიცოცხლაც არ უნდა დავზოგოთ ქრისტეს სჯულის დაცვისათვის; მანამდისინ კი ქრისტესთან ხაზინა ჩვენნი ჯვარს ვაცვათ ვნებათურთ და გულის თქმით. ჯვარს აცვი ქრისტესთან, ძმაო, ენა შენი ბოროტი, ამაოდ მეტყვე-

ლი, მგმობელი, ცილის-მწამებელი, ხშირად ცოდვის მოძღვარი და ცეცხლის აღმგზნებელი; ჯვარს აცვ თავხედობა, ამპარტავნება, უგნურება; ჯვარს აცვ შენი ბოროტის მზრახველი გული, მოშურნე, ანგაარი; ჯვარს აცვ ყოველნი შენნი ასონი, მაღიად მსრბოლნი და მარჯვენი ცოდვისათვის, ხოლო მედგარნი და ყრუნი კეთილისათვის. ბარნა უმეტესად ყოველისა ჯვარს აცვი შენი ხორცი, ბუდე იგი ყოველისა ცოდვისა და ვნებისა, ბოროტი იგი მონა, რომელი ყოველთვის ცდილობს დაიმორჩილოს უფალი თვისი, უკვდავი სული; არ გყავდეს იგი აშობილი, შეავიწროვე, დაუმორჩილე სულსა, ამუშავე, ზედ დადექი, ნუ გაანებიერებ, აწვალე. **თუ** ამას ყოველსა ცდილობ, შენ იქმნები ჭეშმარიტი მოზიარე ქრისტეს ვნებისა, და მერმე მისისა აღდგომისადა, რომელიც მოგმადლა ქრისტემან. ამინ.

ლოცვა

**ნაცვლად ქადაგებისა, თქმული დიდ-პარასკევს, წინაშე
ჯვარცმის ბარდამოხსნისა.**

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ნაცვლად ქადაგებისა დღეს ჩვენ, წინაშე ქრისტეს საფლავისა მდგომარეთა, გვირჩვენია აღვიაროთ ცოდვანი ჩვენნი, წარმოვსთქვათ ლოცვა და ვევედროთ ღმერთსა შენდობისა მიღებად. სადაცა თვით უფალი იესო ქრისტე ხმა მალლა გვიღალადებს დღეს ჩვენ ჯვარისაგან, რა საჭირო არის ჩვენი უძლური სიტყვა. ახლა ჩვენ უნდა ვტიროდეთ და ვგოდებდეთ ჩვენთა ცოდვათათვის. აწ წარვსთქვათ ერთი ძველი ლოცვა, სიღრმითგან გულისა ჩვენისა.

ლოცვა

ვსცოდე, უსჯულო ვიქმენ და სიცრუე ვყავ შენს წინაშე, ყოვლად სახიერო მეუფეო! ბარდავხედ მაცხოვარებითთა მცნებათა შენთა და საღმრთოთა აღთქმათა; რომელნი მო-

გეც შენ წინაშე წმიდისა შენისა საკურთხევლისა, წინაშე ან-გელოზთა და კაცთა. ბავამწარე პატიოსანი სისხლი აღთქმისა შენისა, რომლითა გავიწმინდე, მიმღებელი გამოხსნის ზიარებისა. მადლისულისა შენისა უპატივოდ გამოვაჩინე, უდებ ვიქმენ საშინელისა და ზესთა-ბუნებისა შვილობისა შენისა. შოველი წერილი, საღმრთო სჯული და ლეთიური სწავლა, ამო პაერის ცემა და ცალიერი მხოლოდ ხმის დაღადება გამოჩნდა ჩემს შორის. სახელით მხოლოდ და სიტყვით ვიმარხავ პატიოსანსა სახარებასა ჭეშმარიტისა ძრისტიანობისასა. ხელნი მქონან დაუზარებლად განმზადებულნი მტაცებლობისა და ანგარებისათვის, ფერხნი მალიად და კადნიერად ყოვლისა უსამართლოებისადმი ბოროტად მსრბოლნი, მომზადებულნი ძმის ნაწილისა მიტაცებად და დათრგუნვად, გლახაკთა შესაჭმელად. ბაგენი, საღმრთოისა ლოცვისა და სიტყვისა ორღანო, ყოვლისა უწმინდურებისა, ამოებისა, ფიცის გატეხისა, ეშმაკთა ორღანოდ გარდავაქციე; თვალნი და ყოველნი ჩემნი საგრძობელნი აღვსებულ არიან სიმრავლითა მრუშებისა და ყოვლისა ბილწებისათა: ჩემს შორის მფლობელისა გონებისა, საღმრთოისა თესლისა დამთრგუნველმან, ასონნი შენნი, ძრისტე, მეძავთა ასოდ გარდავაქციე და ნაცვლად ლეთის ტაძრისა, ხრწნილებისა და ყოვლისა უწმინდურებისა სავანედ გამოვაჩინე. შინაიცა, ყოვლად სახიერო მეუფეო, მრავალი შენი კაცთმოყვარება განსაკიცხავად ჩემდა უბადრუკისა გამოჩნდენ და მრავალი შენი კეთილი ნიჭი სასჯელად ჩემდა შევქმენ, რომლისათვისაც მე უბადრუკი არცა ჩემს შორის დაარსებულთა კეთილთა, არცა მოყვასთა ჩემთა სასჯელისაგან სწავლული, სიმართლით ჩემზედა მოვაწევინე სასჯელისა შენისა წყლულეზანი. არამედ ნუ გულის წყრომითა შენითა მამხილებ მე, ნუცა რისხვითა შენითა მასწავლი მე, უფალო! შენ მხოლოსა შეგცოდე, გარნა შენ მხოლოსავე თაყვანსა გცემ და შემეუსრვილითა გულითა, ვითარცა მსხვერპლსა, წმინდასა ამას აღსარებასა მოგართმევ: მილხინე, კაცთმოყვარეო მეუფეო, დააყენე სამართლად მოწვევული ჩემზედა წყლულება; სძლოს სიმრავლემან მოწყალებათა შენთამან ცოდვათა ჩემთა მზაკვარს კრებასა, და შენმან სახიერებისა აღურაცხე-

ლმან უფსკრულმან დაჰფაროს მწარე ცრემლთა ჩემთა ზღვა. მქონან ხელთა ჩემთა შინა ხატი და დიდებულობა შენისა კაცთ-მოყვარებისა: ავაზაკი, მეზვერე, უძღვები შვილი, რომელნი უფროს ჩემსა მონანებასა შინა გამოცდილნი, სასუფეველსა შინა შევიდნენ. მათ თანა მეცა აღმსარებელი და მივრდომილი მიმიღე, მეუფეო! და თუმცა ყოვლითურთ მათსა მოქცევასა და მონანებასა ვშორავ, დაკლებული ჩემი ადავსოს განუზომელმან სახიერებამან შენმან; არამედ ყოველივე ჩემი ადავსოს, ვინაცა ყოვლისაგან ჭეშმარიტად განშორებულ ვარ. მოგართმევ შენ გონებასა გლახაკთასა, ხმასა ჩჩვილთასა, მდაბალსა და უმანკოსა ყოვლისა ასაკისა მლოცველთა ნაწილსა, შენისა მოწყალებისა და მოტევებისა ღირსთა. ზქონანა მასთანავე მოწყალებისა და შეწყალებისადმი მიმდრეკელი, ჯვარი და ნებისთ სიკვდილი, რომელი ჩემთვის უმადურისა მოითმინე, ღვაწლი მოციქულთა, მართალთა და მმარხველთა, სისხლი მოწამეთა; ხოლო ყოველთა ზედა საზოგადო, ყოველთა სასოება და ცხონება ზესთა-სიტყვისა მშობელი შენი, რომელთა ვედრების კაცთ-მოყვარებით მიმღებელმან შეისმინე, იესო ტკბილო, ჩემისა ლოცვისა არათუ მხოლოდ ჩემზედ, არამედ მათზედა, რომელთათვის თანამდებ ვარ ლოცვად. შემწე ეყავ უკეთილ-მსახურესსა ხელმწიფესა და ყოველსა სახლელეულობასა მისსა. აცხოვნე და შეიწყალე უშმინდესი სინოდი და ყოველნი მწყემსთ-მთავარნი და ყოველი განწმენდილი კრება ეკლესიისა, მიანიჭე მათ სიმრთელით, მშვიდობით, სარწმუნოდ, სიმართლით, ვითარცა დაწესებულ და გარდამოცემულ არს სულისა წმინდისაგან, წმიდათა მოციქულთა და მამათა მიერ მართვად სიტყვისა შენისა ჭეშმარიტებისა. შეცდომილთა მართლ-მადიდებელის სარწმუნოებისაგან მწვალებელთა და განდგომილთა ცნობად ჭეშმარიტებისა მოუწოდე, ურწმუნონი განანათლე, რათა გიცნან შენ; ცოდვილნი მოიყვანე სინანულად, ქალწულთა მიეც სიწმინდისა დამარხვა, ქორწინებულთა პატიოსნებისა; ქვრივთა და ობოლთა საზრდო, გლახაკთა მფარველობა, მოგზაურთა შემწეობა, მენავეთა ნავთ-სადგური; მომნანებელთა მოტევება მიანიჭე, მტირალთა ნუგეში, კეთილთა კეთილად მყოფობა, საშუალოთა უმჯობესობა, შემცოდებელთა აღდგინება და გამართვა. ჰოი, იესო, გლოცავ, მომეც

ცოდვათა შენდობა, გონებისა კეთილად დგომა, ხორცისა სიმ-
 თელე, სიცოცხლისათვის ყოველი სახმარი, მშვიდობა დღეთა
 ჩემთა, ჰაერის კეთილ შეზავება, მიწისა კეთილ ნაყოფიერება,
 მართლ-მადიდებლობის აღორძინება, წმინდათა ეკლესიათა
 შენთა ერთობა, მწვალებელთა დამხობა, უკეთურთა რჩევათა
 დარღვევა, ცეცხლი სიყვარულისა და ყოვლისა ღვთის მსახუ-
 რებისა, ლოცვასა შინა გულისა სიწმინდე, განსაცდელსა შინა
 მოთმინება და სულგრძელება, სასოებისა სიხარული, და ყო-
 ველი სულიერისა და ხორციელისა სიმთელისათვის სასარგებ-
 ლო, უმეტესად უდიდებულესობისა შენისა დიდებისა სათანა-
 დო თხოვნა მომანიჭე და აღასრულოე განუზომელთა მოწყალე-
 ბათა შენთა, გამომხსნელმან ყოვლისაგან სამართლად მოწვე-
 ნულისა სასჯელისა, სრვისა, ძვრისა, რღვნისა, ცეცხლისა, მახ-
 ვილისა და ყოვლისაგან სიკვდილ შემოსილისა წყლულე-
 ბისა, და არა მსურველმან ცოდვილთა სიკვდილისა,
 მომეც მე ჟამი მონანებისა, რათა აწმყოთაცა ბოროტთა და
 მომავალთაცა საუკუნოთა ტანჯვათაგან თავისუფალ ვიქმნე
 მადლითა და კაცთმოყვარებითა დაუსაბამოისა შენისა მამისა,
 რომლისათანა კურთხეულ ხარ თანა ყოვლად წმინდით, სახიე-
 რით და ცხოველმოყოფელით სულით შენითურთ აწ და მარა-
 დის, და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კვირა-ცხოვლობასა ზედა, ანუ თომა მოციქულისა.

მოვიდა იესო და დასდგა შორის მათსა
(მოწაფეთა) და ჰრქვა მათ: მშვიდობა
თქვენთანა! (იოანე 20, 19.).

მრმოცი დღის განმავლობაში შემდგომად აღდგომისა გამოეცხადებოდა უფალი იესო ძრისტე მრავალ გზის მოწაფეთა ტვისთა, ზოგჯერ თვითოეულს, ცალ ცალკე, ვითარცა მაგალითებრ, პეტრესა და იაკობს, ზოგჯერ ორ-ორს, მაგალითად, ორთა მოწაფეთა, გზასა ზედა მიმავალთა სოფელს, ანუ ყოველთა ათერთმეტთა მოწაფეთა ერთად, ვითარცა მოისმინეთ დღეს წაკითხულს სახარებასა შინა; ერთხელ გამოეცხადა უმეტეს ხუთასთა მოწაფეთა და მორწმუნეთა შეკრებილთა მთასა ზედა ბალილიისა. ყოველთა ამათ გამოცხადებათა შინა პირველი სიტყვა იესო ძრისტესი იყო: მშვიდობა თქვენთანა! მერმე გაამხნევებდა მათ, დაამშვიდებდა, უჩვენებდა ხელთა და ფერხთა ტვისსა და გვერდსა ტვისსა, რომელთა ზედა იყვნენ კვალნი ლურსმებისა და ლახვარისა, მოწაფენი მისნი აღიყვებოდნენ სიხარულითა, ვითარცა თქმულ არს დღეს წაკითხულს სახარებასა შინა: და განახარეს მოწაფეთა, ისაღეს რა უფადა. მაცხოვარი გაახსენებდა მათ იმ სწავლასა, რომელსა აძლევდა უწინარეს ტვისის ჯვარცმისა და სიკვდილისა: გათარცა შამაჯღანსა მე მამამს, მეცაწარგაჯღანებ თქვენ. ბოლოს, რათა კეთილად და მხნედ აღასრულონ მათ მათი მოვალეობა, მისცა მათ სულიწმიდა: შებუცა მათ და რქვა: მიაღეთ სულიწმინდა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! მაშინდელნი მოციქულნი და მორწმუნენი, რომელთა მაცხოვარმან მისცა მშვიდობა და სულიწმიდა, იყვნენ წარმომადგენელნი წინაშე

ქრისტესა ყოველთა მისთა მომავალთა მორწმუნეთა და მსა-
სოებელთა ქრისტიანეთა. არა თუ მხოლოდ მათ ეტყოდა მაც-
ხოვარი: მშვიდობა თქვენთას! არამედ ყოველთა; არა თუ მათ
მხოლოდ მისცა სულიწმინდა, არამედ ჩვენცა ყოველთა; დი-
დი, დაუფასებელი საუნჯე დაუტოვა მაცხოვარმა ოვისთა მო-
წაფეთა. მშვიდობა მათთვის იყო უსაჭიროესი სხვათა ნიჭთა,
რადგანაც იგინი ემზადებოდნენ დიდისა საქმისათვის და მთე-
ლი თვისი ცხოვრება უნდა გაეტარებიათ დიდსა მოღვაწეო-
ბასა, შრომასა და ბრძოლასა შინა. იგივე მშვიდობა არის
უსაჭიროესი ნიჭი ყოველთა აწინდელთა ქრისტიანეთავის,
ღვთის მსახურება, ცხონება, მისწრაფება ზეცისადმი შეიძლე-
ბა მხოლოდ მუნ, სადაც სუფევს მშვიდობა; გარნა სადაც არის
შფოთი, სიძულვილი და განხეთქილება, მუნ არამც თუ სუ-
ლიერი წარმატება არ მოხდება, არამედ არცა მცირედი რამე
სიკეთე. ბედნიერი არის ქვეყანა იგი და ერი, რომელსა შინა
დამყარებულია და კეთილად წარმოებს სარწმუნოება, სასოება
და ღვთის მსახურება და ნაყოფი მათი. მშვიდობა, ყოველი
სიკეთე და წარმატება არის ნიჭი ღვთისა, ვითარცა იტყვის
წმიდა მოციქული ნაკობი: ყოველსავე მოცემული კეთილი და ყო-
ველივე ნიჭი სრული ზეგადმოა ანს განდამოსრულ მამისაგან ნათლი-
სა (1, 17). ბარნა ვის, რომელს ქვეყანას, რომელს ქალაქს და
რომელს ერს მისცემს ღმერთი ზეგარდამოსრულსა ნიჭსა? იმ
ქვეყანას და იმ ერს, რომელსა შინა სუფევს სარწმუნოება კე-
თილი, მსახურება ღვთისა, და რომელსა შინა წმინდა მართლ-
მადიდებელი ეკლესია არს მტკიცედ დამყარებული, აშენებს
და აკეთებს ზნეობას ერისასა. მაცხოვარი აღგვითქვამს და
მოგვცემს არა თუ ზეციერსა სიკეთესა და სულის ცხო-
ნებასა, არამედ თვით ამ სოფელში არის ჩვენი მფარველი
და შემწე. ოვით მაცხოვარმა მოგვცა ეს აღთქმა: ხალხ
თქვენ ეძიებდით ზინჯელად სასუფეველსა ღვთისასა და სიძარბო-
სა მასსა, ესე იგი, უწინარეს ყოვლისა შეიძინეთ, ეძიეთ
ღვთის სასუფეველი, სიმართლე, ღვთის მსახურება, წმინდა
ცხოვრება და ესე ყოველი შეგებინოს თქვენ, სოფლიურიცა სიკე-
თე დაგემატება თქვენ (მათესი 6, 32). უკეთუ თქვენ უკეთუროთ
იცით მისაგანმოცემული კეთილი მიცემად მშვიდობა თქვენთა, რაოდენ უფრლს-

და მამამან თქვენმან ზეცაუღმან მასცეს კეთალი, რამელნი სთხოვდეს მას (მათესი 7, 11), საღმრთო მოთხრობა ძველისა აღთქმისა წარმოგვიდგენს ჩვენ მრავალთა მაგალითთა, რომელნი ამტკიცებენ ამ აზრსა: ძველი აღთქმის მორწმუნე ხალხი ისრაილი იყო ყოველთვის ღვთის მფარველობასა ქვეშე: სქენათ თუ ასმანე უფლისა ღვთისა შენისა, ეტყოდა მათ შუალის ღმერთი, და — მარხვად და ყოფად ყოველთა ამათ მცნებათა, რამელთა მე გამცნებ, დღე-დღე გეოს შენ უფალმან ღმერთმან შენმან, ზეშთა ყოფელთა ნათესავთა ქვეყნისათა (მეორე სჯული 28-1). ეს სიტყვა ყოველთვის სრულდებოდა ისრაილსა ზედა, ვიდრემდის იგინი იყვნენ ერთგულნი და მორწმუნენი, ასრულდებდნენ საღმრთოსა სჯულსა, ღმერთი აღიღებდა მათ, იფარვიდა ყოველთა მტერთა მათგან, გარნა როდესაც იგინი განდრკებოდნენ ღვთისაგან, დაიწყებდნენ კერბთ-მსახურებას, მაშინ ღმერთი აიღებდა ხელს მათზედ, და მათ ერეოდნენ მტერნი, აოხრებდნენ მათსა ქვეყანასა, ხოლო როდესაც იგინი შეინანებდნენ გულწრფელად, მიიქცეოდნენ ღვთისაკენ, მაშინ მიიღებდნენ ღვთისაგან შემწეობასა, მტერნი მათნი უკუნ-მიიქცეოდნენ და ქვეყანა მათი აჰყავდებოდა. ბოლოს, როდესაც ებრაელთა სრულიად უარჰყვეს ჭეშმარიტი ღმერთი და მიეცნენ კერბთ-მსახურებასა, მაშინ ღმერთმა სრულიად აიღო მათზედ ხელი. ქვეყანა მათი აოხრდა, მტრებმა იგინი წარტყვევნეს და დაფანტეს უცხოთა ქვეყანათა შორის. ახლაცა ურიანი დაფანტულნი არიან უცხოთა თესლთა შორის მისთვის, რომ არ იცნეს მათ დღე ღვთის მოხედვის, უარ-ჰყვეს, გასცეს და ჯვარს აცვეს თავიანთი მესსია, შუალის ჩვენი იესო ჰრისტე, რომელსაც, უწინარეს ყოვლისა, სურდა განსაკუთრებით მათი განათლება, გაბედნიერება, ცხოვნება. ღვთსაც იქმნებოდნენ ისინი თავიანთს ქვეყანაში განათლებულნი და გაბედნიერებულნი, რომ იესო ჰრისტე ერწმუნათ, მიეღოთ და მისს სახარებას დამორჩილებულიყვნენ.

იქმნება ზემოთქმულნი ჰაზრნი საეჭვოდ ეჩვენოს ვისმე და არ დაიჯეროს. მაგრამ მე მოვიყვან ერთს უმახლობელეს მაგალითს, თვით ჩვენი საქართველოს ტომის და ერის ზვედრისა და ცხოვრებისაგან. ორი ათას წელიწადზე მეტი იქნება, რაც დაიწყო ერთ-მეფობა იმ ქვეყნებში, სადაც ახლა ქართ-

ველნი სცხოვრობენ. უწინ იგინი იყვნენ წარმართნი, კერპთ-
მსახურნი, მსგავსად გარემოსთ მყოფთა მათთა სახელმწიფოთა.
მეოთხე საუკუნეში, ესე იგი ათას-ხუთასი წელიწადის წინ,
ქართველთა მიიღეს ქრისტე იესოს მართლ-მადიდებელი სჯუ-
ლი. მასუკან მათ გადაემტერნენ, იწყეს მათი დევნა ყოველთა
გარემოს ერთა და მეფეთა, ჯერ კერპთ-მსახურთ და მერმე
მაჰმადიანთა. შის შეუძლია მოკლეს სიტყვასა შინა გამოხატოს,
რამდენი ჭირი, მუსრი, ბრძოლა, აოხრება მოითმინა ჩვენმა
ქვეყანამ განშავალობასა შინა თუთხმეტისა საუკუნოისა?! შო-
ველი მხრითგან გლეჯდენ მას, ვითარცა მგელი ცხვართა. ზან-
ცვიფრდება კაცის გონება, როდესაც წარმოიდგენს, რამდენი
შური, მტერობა და რამდენი განსაცდელი ეწია ჩვენსა ქვეყა-
ნასა განგრძობასა შინა ამოდენთა საუკუნეთასა! შმეტესად გან-
ცვიფრდება და იკითხავს თავის გულში კაცი: რამ დაიფარა,
როგორ გადაურჩა ეს ერთი მუჟა ერი ამდენსა ჭირსა, მაშინ
როდესაც გარემოს მისსა დაეცნენ და განქარდნენ უმძლავრეს-
ნი მეფობანი და ერნი, მაგალითებრ, ძველი ღიდი მაკედონიის
სამეფო, ძველი ღიდი და უმძლავრესი სპარსეთის სამეფო,
პრაბეთი და სხვანი, რომელნი უწინ აოხრებდნენ და თითქმის
ამოწყვიტეს საქართველოს იმიერ და ამიერ ქვეყანა, და მერმე
კი თვითონ განქარდნენ და კვალიც აღარ დაუტოვებიათ ქვე-
ყანაზე! რამ დაიცვა ქართველები, როგორ მოხდა, რომ ჩვენი
ერი არ მოისპო, არ განქარდა და ჩვენი სახსენებელი დარჩა
ქვეყანასა ზედა? მიზეზი ამისი არის ის, რომ ჩვენი ერი
იყო ყოველთვის ერთგული საღმრთოისა სჯულისა და
ღმერთიც იფარვიდა მას მეოხებითა და ვედრებითა ღედისა
მისისათა, რომელსა წილად ერგო ივერია და ერი ივერიისა.
შს მცირე, ერთი მუჟა ერი გადარჩა, აღორძინდა, განათლდა;
ხოლო ურიცხვნი მათნი მტერნი განქარდნენ.

ზვახსოვდეს ჩვენ, ძმანო, ყოველთა ეს ჭეშმარიტება და
ამით ნუგეშინის ვსცემდეთ თავთა ჩვენთა. ზვახსოვდეს, რომ
ჩვენი მშვიდობა და წარმატება დამოკიდებული არის ჩვენის
სჯულის აღსარებასა ზედა და კეთილ მსახურებასა, და არა
თუ მთელი ერისა და ქვეყნის, არამედ თვითოეული კაცისა,
კერძო პირისაც; ყურადღებით უნდა დაუკვირდე გარემოს შენ-
სა და ბევრს მაგალითს დაინახავ, რომ შენი ნაცნობი კაცი,
რომელი უწინ მდიდარი იყო, დაღარიბდა, დაეცა, დაგლახაკ-

და; გამოიკითხე, შეიტყე, რა იყო მიზეზი მისისა დაგლახაკებისა, და შეიტყობ, რომ მიზეზი იყო ცუდი, ღვთის წინააღმდეგი ცხოვრება. არ მიიღო მან მშვიდობა ღვთისა, და მშვიდობა განშორდა მისგან და შთავარდა იგი შფოთსა და უბედურებასა შინა.

შკანასკნელთა ამათ წელთა ჩვენს ქვეყანაში, მეტადრე ახალგაზღობამ მიაქცია ყურადღება ჩვენი ქვეყნის და ერის წარსულს ცხოვრებასა, ჩვენი მამა-პაპის ისტორიასა; იწყეს აღწერა და შესწავლება მათთა ჩვეულებათა. ხშირად მოგვიწოდებენ ჩვენც ისინი მამულის, ჩვენი ქვეყნის ისტორიის სწავლასა, ჩვენი ენის არა დავიწყებასა. დიად პატიოსანი არის და მოსაწონი ეს მიმართულება! მაგრამ აქ ერთი მაკვირვებს მე და მაწუხებს: ის, რომ ახლანდელთა მწერალთა არა აქვთ საკმაოდ მიქცეული ყურადღება სწორედ იმაზე, რაც უმეტესად შესანიშნავი და უმთავრესი თვისება ჰქონდა ჩვენთა წინაპართა, რითაც იგინი იყვნენ გამხნევებულნი, აღტაცებულნი, რაც მართავდა მათ, აძლევდა ღონეს და ძალს. ეს იყო სიყვარული საღმრთო სჯულისა, მართლ-მადიდებელი ეკლესიისა. სარწმუნოებამან მათმან დაიცვა იგინი, სარწმუნოებამან გააძლებინა და მოიყვანა ვიდრე აქამომდინ ჩვენი ერი!.. ამაზედ ახალი მწერლები არ მიაქცევენ საკმაო ყურადღებას და მით ივიწყებენ ჩვენი წინა-პრების უმჯობესსა სამკაულსა. საშუალო აურიცხველთა ამბოხთა, მტრების ბრძოლათა, მათ ჰქონდათ გულში ის საღმრთო მშვიდობა, სიყვარული, შური სჯულისა და მამულისა, რომელმაც იგინი დაიცვა და აქამომდე მშვიდობით მოიყვანა! შევედროთ მაცხოვარს ჩვენსა არ მოაკლოს ჩვენსა ერსა და ქვეყანასა მისი მფარველობა და შოვლად წმინდა ღვთის მისი მარადის უყურებდეს ამ ქვეყანასა, ვითარცა წილ ხვდომილისა თვისის საკუთარი მფარველობისასა. ამინ.

მენელსაცხებლეთა კვირიაქისა ზედა.

და ვითარცა გარდახდა შაბათი იგი, მარიამ მაგდალინელმა, და მარიამ იაკობისამან, და სალომე იყიდეს ნელსაცხებელი, რათა მოვიდენ და სცხონ მას.

(მარკ. 16, 1).

რა მშვენიერი და ღირსი ქებისა იყო, ძმანო ქრისტიანენო, მოქცევა მენელსაცხებლეთა მათ, რომელთა ხსენებასა დღეს აასრულებს წმინდა ეკკლესია! მათ მოინდომეს მსახურება და პატივისცემა მიცვალებულისა, უბატიოდ დასჯილისა, განკიცხულისა, ჯვარცმულისა, ავაზაკთა შორის შერაცხულისა. მათ არ შეეშინდათ უწყალოთა იესო ძრისტეს მტერთაგან, რომელნი სდევნიდენ ყოველთა მისთა მეგობართა. იგინი უანგაროდ და თავადადებით, ადრე განთიადისას მიდიან, რათა ძვირფასითა ნელსაცხებელით სცხონ მისი გვამი. მათ ჯერ არ იცოდენ, რომ იესო ძრისტე იყო ძე ლვთისა. იგინი ვერც მოიფიქრებდნენ, რომელ მომავალს დროებაში მთელი ქვეყანა გახდება თაყვანისმცემელი იესო ძრისტესი. თუ კი თვით მოციქულთა არ ესმოდათ ჯერ ეს დიდი ქეშმარიტება, მენელსაცხებლენი დედანი როგორ მიხვდებოდნენ ამას! მოციქულნი და მოწაფენი ძრისტესნი შიშისაგან დაიფანტნენ და დაიშალენ, გარნა სუსტნი დედანი თამამად გამოაჩენენ თავთა მათთა იესო ძრისტეს პატივის-მცემლად.

აჰა, დიდი და უსაჭიროესი მაგალითი ყოველთა ქრისტიანეთათვის. ძრისტიანმა კაცმა ყოველი კეთილი საქმე, ქველის მოქმედება უნდა აღასრულოს პირველად უსასყიდლოდ, უანგაროდ. რამ განადგვიდა მენელსაცხებლენი მსახურებად დამარხულისა იესო ძრისტესა? რამ მისცა მათ ეგოდენი მხნეობა

და მამაცობა, რომ არაფრის არ შეეშინდათ? მართმა მხოლოდ მათმა კეთილმა ხასიათმა, დედობრივმა სიყვარულმა და პატივისცემამ, და არა სასყიდლის მოლოდინმა. თუ კაცი კეთილს საქმეს იქმს მისთვის, რომ სახეში აქვს რამე სასყიდლის მიღება, ანუ ჯილდოსა, მაშინ მის კეთილს საქმეს არა აქვს ზნეობითი მნიშვნელობა.

მართალია, თვით საღმრთო წერილი კაცსა კეთილსა, ქველის მოქმედსა, აღუთქვამს სასუფეველსა ცათსა, გვირგვინსა, ზეციერსა დიდებასა, საუკუნოსა ნეტარებასა. არც ცოდვა არის, რომ კაცი განაღვიძებდეს თავის თავს ქველის მოქმედებისათვის და წმინდა ცხოვრებისათვის წარმოდგენითა ხსენებულთა ზეციერთა ჯილდოთასა. მსგავსადვე ამისა, იგივე სიტყვა ღვთისა ემუქრება და შეაშინებს ცოდვის მოურიდებელსა კაცსა საუკუნო დასჯითა, დაუშრეტელი ცეცხლითა, დაუძინებელი მატლებითა და სხვათა საშინელთა სასჯელთა მიერ; კიდევ უნდა წარმოიდგენდეს კაცი ხშირად ამათ ყოველთა და მით გააფრთხილებდეს თავსა თვისსა. ბარნა იგივე საღმრთო წერილი და წმინდანი მამანი განგვიმარტებენ, რომელ თუ ქრისტიანე მარტო შიშისაგან სასჯელთასა და სურვილისა გამო ჯილდოსა მოერიდება ცოდვათა და იქმს კეთილსა საქმესა, იგი სდგას დაბალსა ზედა ხარისხსა სათნოებისათა, იგი ანგაარებით იქმს კეთილსა საქმესა. ხოლო უმაღლესი ხარისხი სათნოებისა ის არის, როდესაც ქრისტიანე კაცი კეთილსა იქმს, წმინდად სცხოვრობს, განღვიძებული ღვთის სიყვარულითა და მოყვანის სიყვარულითა. მსენი უნდა მიგიზიდავდენ შენ. თვით ღმერთიც არა მისთვის უნდა გიყვარდეს უმეტეს ყოვლისა, რომელ იგი აღგიუთქვამს შენ და კიდევ მოგცემს სასყიდელსა, არამედ მისთვის, რომელ იგი არის უმჯობესი, უდიდესი, უკეთესი ყოვლისა და ყოვლითა. მოყვასი შენი უნდა გიყვარდეს და ყოველს კეთილს საქმეს იქმოდე არა მისთვის, რომ მერმე დაგაჯილდოვებს იგი, გადაგიხდის, არამედ მისთვის, რომ თვით სიყვარული მოყვანისა და ყოვლისა კეთილისა საქმისა არის კარგი, პატიოსანი და ღირსი შენისა ბუნებისა. მაშასადამე თვით გუნება შენი, ანუ ხასიათი, თვისება, უნდა მიგიზიდავდეს მათდამი. როგორც სხეული შენი მოი-

თხოვს საქმელსა, მსგავსადვე სული და გული უნდა ითხოვდეს ყოველსა კეთილსა საქმესა.

მეორედ, კეთილი საქმის აღსრულებისათვის კაცი უნდა იყოს თავ-გამომეტეხული, თავ-გადადებული. ძეთილთა საქმეთა შორის იგინი უფრო დიდი ფასისა არიან, რომელნიც ჩვენგან მოითხოვენ მომეტეხულსა შრომასა ზე თავის დადებასა. მდიდარმა კაცმა მცირე მოწყალება რომ გამოიღოს გაჭირვებული კაცისათვის, რა დიდი რამ იქნება; და თუ ამასაც არა იქმს, მაშინ იგი კიდევ დაისჯება. ბარნა კაცი, რომელიც თვითონაც ღარიბია, მაგრამ გამოიმეტებს და მისცემს მას მოწყალებას, რასაკვირველია უფრო დიდი ფასი ექმნება მის კეთილ საქმეს. მდიდარს და შეძლებულს კაცს რომ ემსახუროს ვინმე, პატივი სცეს, რა იქმნება; გარნა თუ საწყალს კაცს, დაჩაგრულს ემსახურე, შეეწიე რომლისაგან არაფერს მოელი, ეს მართლა კარგი და მოსაწონი საქმე იქმნება.

მენელსაცხებლეთა დედათა არა მიხედეს თავიანთს სისუსტესა, შიშსა, თავი გამოიმეტეს, და მისთვის დიდი ფასი ჰქონდა მათსა საქციელსა. უსაჭიროესი ზნეობითი საქმე ყოველი ქრისტიანე კაცისათვის ის არის, რომ მისი ცუდი ბუნება შეიცვალოს კარგ ბუნებათ, ხასიათი გაუკეთდეს, სულიერნი თვისებანი მისნი გაუმჯობესდნენ, თესლი იგი ხრწნილებისა, რომელიც არის მის ბუნებაში განქარდეს, ერთი სიტყვით, იგი შეიქმნეს ღვთის კაცად, გამზადებულად ყოვლისა კეთილისა საქმისათვის. რა სარგებელი ექმნება იმ კაცს, რომელიც თუმცა კი იქმს ზოგჯერ ზოგიერთთა კეთილთა საქმეთა, გარნა არა საუნჯისაგან კეთილისა გულისა თვისისა, როგორადაც იტყვის საღმრთო წერილი, არამედ შემთხვევით, ანუ სხვა რომელიმე უჯერო მიზეზისაგან, მაშინ როდესაც ყოველთა ცოდვათა და ცუდ საქმეთა იგი იქმს ხშირად გულითადი ერთგულობით, ანუ, როგორადაც თქმულ არს საღმრთოსა წერილსა შინა: *ბოლოცისაგან საუნჯისა გულისა მასისა გამოიდის ბოლოცა*. ძარგია ისიც, როდესაც მონას ეშინია უფლისა თვისისა და ამისათვის რიგიანად ემსახურება მას; ამაზედ უმჯობესია, როდესაც მონა იფიქრებს: *უფალი ჩემი დიდი კაცი არის, მდიდარი, თუ კარგად ვასიამოვნე, ვემსახურე, მოწყალებას*

მომცემს, დამაჯილდოვებს, და ცდილობს კარგად ემსახუროს მას. ბარნა ამას ორივეს ის სჯობია, როდესაც მონას მართლა უყვარს. თვით უფალი, უყვარს მისთვის, რომ ხედავს სიკეთესა, სახიერებასა, მისსა და ემსახურება მას ერთგულად, თავგადადებით. მსრეთ ვფიქრობდეთ და ვიქმოდეთ ჩვენცა, მონანი ღვთისანი! მას ვემსახურებოდეთ, იგი შევიყუაროთ, მას ვემორჩილოთ, მისთვის, რომ იგი არის სახიერი მამა ჩვენი, მხოლოდ ღირსი ყოვლისა პატივისა და მორჩილებისა. სწორედ ასე მოიქცენ ნეტარნიცა იგინი მენელსაცხებლენი. ამინ.

ს ი ტ შ შ ა

მესამესა კვირიაქისა ზედა მენელსაცხებლეთა.

აღსდგა, არა არს აქა. აჰა ადგილი, სადა დასდევს იგი. (მარკ. 16 6).

ხშირად დაფიქრდება, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, კაცი ღვთისმოყვარე და სულის ცხონების მოშურნე და მომლოდინე, და გამოიკითხავს, რა მდგომარეობაში ვიქმნებით ჩვენ მომავალსა საუკუნესა შინა, რა ნაირი ცხოვრება იქმნება საიქიოსა. არც უადგილო არის ამისთანა კითხვა და ფიქრი! ღიად ღირს, რომ გამოვიკვლიოთ, რა სახით იქმნება ჩვენი არსებობა და ცხოვრება იმ ქვეყანაში. უფალმან ჩვენმან იესო ძრისტემან, როგორც სხვანი ყოველნი საჭირონი სწავლანი და მოძღვრებანი მოგვცა და აღგვიხსნა, მსგავსადვე ყოველი, რაც საჭირო არის ამსაგანზედ საკუთარი თვისი მაგალითით აგვიხსნა და გვაცნობა. აღსდგა რა მკვდრეთით, იგი ორმეოცი დღე იქცეოდა კაცთა შორის, სწორედ იმ სახით და იმ მდგომარეობით, რომლითაც კაცნი ცხონებულნი იქმნებიან შემდგომად აღდგომისა. იესო ძრისტეს აღდგომა მკვდრეთით გვაჩვენებს, რა მდგომარეობაში ვიქმნებით, რომლითა სახითა ვიცხოვრებთ ჩვენც შემდგომად აღდგომისა. ღა ესრედ, პირველად სიკვდილი, ანუ გარდაცვალება გაათავებს, ანუ მოსპობს

მხოლოდ აქაურსა, სოფლიურსა ჩვენსა მოქმედობასა, ხორციელსა ცხოვრებასა. თვით იესო ძრისტემ, აღდგომილმა მკვდრეთით, გვაჩვენა ჩვენ ესე. შიდად მისი იგი იყო ქვეყანაზედ, დაუღალავად ასრულებდა ნებასა ზეციერისა თვისისა მამისა, ავრცელებდა ქვეყანაზედ სასუფეველსა ღვთისასა. ბოლოს ურიათა იგი ჯვარს აცვეს. ამან შეასრულა მისი სოფლიური შრომა, საქმე. მისი სხეული იქმნა მიცემული საშინელსა სიკვდილსა. მისნი სასწაულ მოქმედნი ხელნი ჯვარზედ მიმსჭვალულნი გაშეშდნენ და გაცივდნენ; თვალნი მისნი, რომლისაგან გამობრწყინავდნენ აუარებელი სახიერება და მოწყალება, დაბნელდნენ, ბაგენი მისნი, რომლისაგან დაუცხრომელად გამოდიოდნენ საღმრთონი სიტყვანი, დადუმდნენ, ღვთაებრივი მისი გული, აღვსებული ზეციერითა მოწყალებითა და ღმობიერებითა, დადგა, აღარ ძგერდა. იგი მოკვდა სოფლისათვის, გარნა მისი არსება არ მოისპო. მან სული მისი შეავედრა ხელთა შინა ზეციერისა მასისათა, რომლისაგან იგი მარადის მოელოდა აღდგომასა, და ეს სასოება მისი არ გამტყუნდა: აღსდგა, ანა ანს აქა. აქა ადგილი, სადა დასდგეს იგი! ჩვენიცა სოფლიური ცხოვრება ოდესმე გათავდება, თესლი სიკვდილისა ყოველთვის ჰბუდობს თვით ჩვენს სხეულში; გარნა სიკვდილი არ მოსპობს ჩვენსა არსებასა. სიკვდილი არის გარდაცვალება, ანუ გამოცვლა, შეცვლა აწინდელისა ცხოვრებისა სხვა უმჯობესს ცხოვრებად. მოკვდება მხოლოდ ეს ჩვენი მძიმე სხეული. მიწა მიწას მიეცემა, გარნა ის შინაგანი ჩვენი გაცოცხლებული სული არ ემონება სიკვდილსა.

მეორედ, შემოდგომად გარდაცვალებისა ჩვენ არ გვეკარგება ხსოვნა, წარმოდგენა ყოვლისა, რასაც ამ სიცოცხლეში ვიქმთ. უფალი იესო ძრისტე შემდგომად აღდგომისა თვისისა იყო იგივე, როგორც სიკვდილამდი. სიკვდილმა არ მოსპო მის შორის მეხსიერება იმისა, რასაც იტყოდნენ მასზედა წინასწარმეტყველნი, რაც აღუთქვა მან მოწაფეთა თვისთა. შემდგომად სიკვდილისა იმასვე ასწავლიდა მოწაფეთა თვისთა, რასაც სიკვდილამდე.

შეუძლებელია, ძმანო ჩემნო, რომ ჩვენთვისაც ისე არ

მოხდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ესე იგი თუ დაგვავიწყდა ყოველი, რაც ქვეყანაში ვნახეთ, აღვასრულეთ, შევიყვარეთ, აღარც ცხოვება და აღარც წაწყმედა შეიძლებოდა კაცისა. ჩვენ მაშინ სულ სხვანი ვიქმნებოდით და ველარ მივიღებდით ღვთისაგან ვერც ჯილდოს და ვერც დასჯას.

მესამედ, იმ ქვეყანაში ჩვენ გადვიტანთ აქითგან ყოველთა სულიერთა ჩვენთა თვისებათა. აქეთგან გაგყვება ჩვენ ყოველი ჩვენი ღირსება და თვისება, ნაკლულევანებაცა, ცოდვაცა და მადლიც. იესო ძრისტე შემდგომად აღდგომისა თვისისა იქცეოდა იმავე ხასიათით და მიმართულებით, როგორადაც უწინ. სიკვდილამდე იქცეოდა, იგივე სიყვარული და სახიერება, იგივე მოშურნეობა ღვთის დიდებისა, იგივე სიბრძნე, სწავლა, დიდება და ღვთაებრივი სახელი! მართლაც, თუ უკვდავსა სულსა სიკვდილი ვერ შეეხება, იგი ვერც მოაკლებს მას საკუთართა მისთა თვისებათა, რომელნიც მან შეიძინა ამ ქვეყანაში; სიკვდილი ვერ წაართმევს სულსა კაცისას ყოველსა, რითაც თითოეული კაცი განსხვავდება სხვათა პირთაგან. და თუ ეს ასეა, ძმაო ჩემო, თუ აქედგან გაგყვება შენ ყოველნი შენი ღირსებანი და ნაკლულევანებანი, ნუ თუ არ ხედავ, რა სასურველია ერთი მხრით ეს გარემოება და რა საშინელი მეორე მხრით? ნუ თუ არ ხედავ, რომ შენ აქვე შენიხელით აშენებ შენ თვის, ანუ ჯოჯოხეთსა ანუ სამოთხესა? რას იქმ შენ მაშინ, იქა, ჰოი ანგაარო, ხარბო, შურით აღვსებულო? მოველი შენი ნუგეში, ყოველი შენი კერპნი აქ დაგრჩება, გადახვალ იქა გატიტვლებული და მოკლებული ყოველთა შენთა ნუგეშთა. მარტო ეს იქმნება შენთვის ერთი ჯოჯოხეთი. ბიხაროდენ თქვენ, კეთილის მოყვარენო, ღვთის მოყვარენო, სიმართლის მოყვარენო! იქ დაგხვდებათ თქვენ ბედნიერება, მოგეცემათ რაც გიყვარდათ, შეემთხვევით, რაც გსუროდათ და რასაც ეძიებდით.

მეოთხედ, მომავალსა შინა საუკუნესა ჩვენ შევალთ ახალსა შინა წრესა ცხოვრებისასა, რომელსა შინა გამზადებული არის ნეტარება მათთვის. რომელნი დაუცხრომელად იღვწოდნენ ამ ქვეყანაში. სიკვდილმა გაათავა ყოველი მწუხარებანი და ტანჯვანი უფლისა იესო ძრისტესნი. თვითონ იგი იტყოდა, რომ ვნებიტა და სიკვდილიტა უნდა შევიდეს დიდებასა თვისსა, და

მართლაც, შემდგომად აღდგომისა, ვითარცა თვითონ იტყუ-
და, მეცა მას ეოგელაგე უფლება წათა შინა და ქვეყანასა ზედა, დაჯ-
და იგი მარჯვენით მამისა თვისისა და მუნ იგი მართავს ყოვე-
ლივეს ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა. ჩვენც ესრედ მოგვიხ-
დება შემდგომად სიკვდილისა, სული ჩვენი, განთავისუფლე-
ბული ყოვლისა სოფლიურისა მწუხარებისა და ამოვებისაგან,
დაუბრკოლებლად გაშლის, გაავრცელებს თვისთა თვისებათა
და ღონეთა, გავა ვრცელსა ზედა ასპარეზსა ცხოვრებისა და
მოქმედებისასა, თან-და-თან მიეახლება ღმერთსა, წყაროსა ყოვე-
ლისა კეთილობისა და ნეტარებისასა. ჩვენი ცნობის მოყვარე
ქკუა იპოვნის ისრეთსა საგანსა ცნობისასა, რომელიც შეიქმ-
ნება საუკუნო მისი საზრდო და მისწრაფება. ბული ჩვენი და
გრძნობა მარადის მეძიებელი სიხარულისა და ბედნიერებისა,
შეემთხვევა ისრეთსა წყაროსა ბედნიერებისასა, რომლისაგან
უკუნითი უკუნისამდე აღმოივსებს დაუსრულებელსა სიხა-
რულსა და ნეტარებასა.

ბოლოს, მეხუთედ, სხეულიც ჩვენი შემდგომად აღდგომი-
სა შეიქმნება სულიერი, ჰაეროვანი, მსუბუქი და უკვდავი. მა-
ცხოვარსა შემდგომად აღდგომისა ჰქონდა იგივე სახე ხორციე-
ლი, იგინივე ასონი, მისს საღმრთო ხორცზედ იხედებოდენ
სახე სამსჭვალთა ეკლის გვირგვინისა. **თ**ომამ თითითა თვი-
სითა განიხილა ხელნი მისნი, ფერხნი და გვერდნი. ბარნა,
ამასთანავე მისი სხეული სულ სხვა ნაირი იყო, სიმძიმე ანუ
ხენეშობა, ანუ რაიმე სოფლიური განხრწნადი მასალა არა
ჰქონდა. იგი შევიდოდა კართა ხშულთა, უცბად იქმნებოდა
ხილული და მყისვე უხილავი, წამსა შინა თვალისა იერუსა-
ლიმითგან ბალილიას გაჩნდებოდა წინაშე მოწაფეთა თვისთა,
ბოლოს ამაღლდა ზეცად. ჩვენი ხორციც, ძმანო ჩემნო, შეიქ-
მნება ეგრეცა უხრწნელი, ჰაეროვანი, არა ქვეშევრდომი სი-
ვრცისა, ანუ ჟამისა, იმასაც კედელი ველარ დააკავებს, ზეცას
ამაღლდება თუმცა სახე და შედგენილობა ექმნება იგივე. მს-
რედ მაცხოვარმა გვიჩვენა ჩვენ, რა ვიქმნებით შემდგომად
სიკვდილისა. ხორცნიცა ჩვენი უნდა დავიცვათ და მოვამზა-
ლოთ, ძმანო ჩემნო, მომავალისა ცხოვრებისთვის, მარხვით,
მოთმინებით, სიწმინდით. იგიც იქმნება მოზიარე მომავალისა

ნეტარებისა, ანუ ტანჯვისა, რომელთაგან პირველი მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ღმერთმან და მეორისაგან გვიხსნას. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მესამესა მენელსაცხებლეთა კვირიაკისა, უმადლომად
აღდგომისა.

და მიჰხედა და იხილა, რომელნი იგი დასდებდეს შესაწირავსა ფასის-საძავსა მას მდიდარნი. და იხილა ვინმე ქვრივი გლახაკი, რომელმან დასდვა ორი მწვლილი; და სთქვა: ჰეშმარიტად გეტყვი თქვენ, რამეთუ ქვრივმან ამან გლახაკმან უმეტეს ყოველთასა შესწირა. რამეთუ, ამათ ყოველთა ნამეტნავისაგან მათისა დასდვეს შესაწირავსა ამასა ღმრთისასა, ხოლო ამან ნაკლულევანებისაგან თვისისა ყოველი, რაიცა აქენდა სასხოვრებელი შესწირა. (ლუკ. 21. 1-4).

აწინდელი ჩვენი სიტყვა, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, იქმნება გაგრძელება იმ სიტყვისა, და იმავე საგანზე, რომელზედაც ვსთქვით ჩვენ სიტყვა წარსულს კვირიაკეში. ბარნა, პირველად მოვიყვან სახარებისაგან ერთს მოკლე მოთხრობას, რომელიც ფრიად შეეწევა, დაამტკიცებს და განამაგრებს სიტყვასა ჩვენსა.

მართხელ, უფალი ჩვენი იესო ძრისტე მოწაფეებითურთ თვისით იყო იერუსალიმის ტაძარსა შინა და დაინახა, რომ ერთმა გლახაკმა ქვრივმა დედაკაცმა დასდვა შესაწირავად ეკლესიასა ორი მწვლილი, ანუ ორი ფარა, მაშინ როდესაც იქავე მდიდარნი შესწირვიდენ დიდ-ძალს ფულსა. მაცხოვარ-

მან მიიქცა და უთხრა მოწაფეთა ოვისთა: ჭეშმარიტად გატყვი თქვენ, რაძეთუ ქვრივმან ამან გლახაკმან უმეტეს ეოველთა შესწირა, რაძეთუ ამათ ეოველთა ნამეტნავისაგან მათისა დასდგეს შესაწირავსა ამასა ლეთისასა, ხოლო ამან ნაკლუღევანებისაგან თვისისა ეოველი, რაიჭა აქნდა საცხოვრებელი შესწირა. ამ მოკლე მოთხრობისაგან გამოდის ის სანუგეშო ჭეშმარიტება, რომელ ლმერთი მოწყალების თვალთ უყურებს ეოველსა გულ-წრფელსა და ერთგულსა შესაწირავსა, რაც გინდა მწვლილი იყოს იგი, მაშასადამე ეოველსა ლეთის მოყვარესა კაცსა უნდა უყვარდეს შეწირვა ლეთისა და მსახურება ნაყოფისაგან თვისისა.

სხვათა შესაწირავთა და მსახურებათ შორის, რომლითა ქრისტიანე კაცს შეუძლია დაამტკიცოს ოვისი ერთგულება და სასოება ლმერთზე, ძველთაგანვე მიღებულ არს ანთება ეკლესიაში წინაშე ხატთა წმინდა სანთლისა. რას ნიშნავს ეს ჩვეულება? რას მოასწავებს წინაშე ხატისა ანთებული სანთელი? როგორადაც ახსნიან წმინდანი მამანი, როდესაც კაცი სანთელს აღანთებს წინაშე ხატისა, ამით იგი ხილულითა ნივთითა გამოუცხადებს ლმერთსა, რომელ მისი გულიც და სულიც არის ანთებული ერთგულებითა, სიყვარულითა და სასოებითა ლეთისადმი. შოველთა შორის ურიცხვთა ქვეყნიერთა ნივთიერებათა, განგებ გამორჩეულ არს წმინდა სანთელი ძღვნათ ლეთისა, მისთვის რომელ იგი არის შედგენილი ტკბილისა და კეთილ სუნნელისა მასალისაგან, ესე იგი, თაფლისაგან, რომელსა ფუტკარი შეკრებს სხვათა და სხვათა ყვავილთაგან, მაშასადამე იგი არას, ეოველ ნივთთა შორის უმშვენიერესი და უწმინდესი. ბარნა, მეორე მნიშვნელდბაც აქვს ანთებულს სანთელს. იგი ანათლებს და ათბობს გარემოს თვისსა, მაშასადამე იგი გამოხატავს მადლსა სულისა წმინდისასა, რომელი ერთბაშად ათბობს და ანათლებს გულსა კაცისასა. მაშასადამე კარგს და კარგის მომასწავებელს ძღვენს მიართმევს ის კაცი ლმერთსა, რომელიც ეკლესიაში აღანთებს სანთელსა. ბარნა ესრეთსა ლეთის მსახურებასა და შეწირვასა აქვს მეორე კერძო, რომელიც უფრო დიდს ფასს და მნიშვნელობას აძლევს მას, რომელზედაც ახლა უხდა ვსთქვათ ჩვენ მოკლედ.

წმინდა სანთლის ანთებით მსახურება და შეწირვა ლეთი-

სადმი მით არის კარგი, რომელ, პირველად, იგი შეუძლია აღასრულოს ყოველმა კაცმა, ესე იგი, არა თუ მდიდარმა და შეძლებულმა, არამედ თვით უღარიბესმა. როგორადაც თავიდგანვე მოყვანილი მაგალითი გვიმტკიცებს, ღმერთი უყურებს არა რაოდენობასა შესაწირავისასა, არამედ ერთგულებასა შემწირველისასა. მეორედ, იმ ფულით, რომელიც რჩება ეკლესიაში გაყიდული სანთელისაგან, მრავალი ფრიად პატიოსანი და ღვთის სათნო საქმე სრულდება. იქნება შენ, ძმაო, არც კი გიფიქრია ამაზე და არც კი იცი, რა კეთდება იმ ფულით, რომელიც შემოვა ეკლესიაში სანთლის გაყიდვისაგან? ამცხთვის საჭიროდ ვრაცხ ახლა მოკლედ აღგიხსნა შენ.

მრავალი კეთილი და ქვეყნისათვის სასარგებლო საქმე კეთდება იმ ფულისაგან მთელს ჩვენს სახელმწიფოში და თითქმის ყოველთა ქალაქთა შინა. სხვათა შორის სასწავლებელთა საეროთა ყოველგან, ვითარცა უწყით თქვენც ყოველთა, არიან სასულიერო სასწავლებელნი, რომელთა შინა იზრდებიან და სწავლობენ თითქმის უმეტეს ოცი ათასის ყმაწვილისა. მათ შორის თითქმის ნახევარი არიან ობლები, ამ სასწავლებელში სწავლობენ და ემზადებიან, და მათგან გამოდიან ყოველი ხარისხის სამღვდელონი და საეკლესო მსახურნი. წარმოიდგინე ახლა, რაოდენი ფული დასჭირდება სასულიერო მთავრობას ხსენებულთა სასწავლებელთა შენახვისათვის? საითგან შემოდის ეს ფულები? უმეტესი ნაწილი იმ სანთლის ფულისაგან, რომელიც იყიდება და რჩება ეკლესიაში. ბარდა ამოდენი ურიცხვი ხარჯისა, თვით ეკლესიებს შენახვა უნდა და ხარჯი: შესამოსელი, წიგნები, სამკაული, შენობის დაცვა და შეკეთება. მსენიც ყოველნი დაკმაყოფილდებიან ერთი მხრით იმავე წყაროსაგან.

ახლა, ძმაო, იფიქრე და წარმოიდგინე, ერთად რაოდენი კეთილი და მოსაწონი კერძო აქვს ამ ჩვეულებას, ესე იგი, სანთლის ანთებას, რაოდენი კეთილი და სასარგებლო საქმე შეუდგება მას! მცირე რამე ფულს გამოიღებ შენ და აღანთებ სანთელს წინაშე ხატისა; ამით პირველად შენ მიართმევ ღმერთს ძღვენსა და პატივს სცემ ხატსა მისსა, მეორედ ეწევი შენი სალოცველის შენახვასა და შემკობასა, იმ სალოცველის,

სადაცა ძვალთა შენთა წინაპართა-თანა შენცა უნდა მიიღო საუკუნო განსვენება. მესამედ, რაც აქითგან გადარჩება, ის მოიხმარება ობლების გამოსახდელად სასწავლებელთა შინა; მაშასადამე ერთითა და იმავე მცირითა ხარჯითა სამსა უპირველესსა სათნოებასა ასრულებ! მისაც ეს ესმის, უთუოდ ის შეიყვარებს სანთლის აღნთებასა ეკლესიასა შინა. შეჭველია, ეს კარგად ესმისთ დალოცვილთა რუსეთის მართლ-მადიდებელთა მცხოვრებთა. იქ თვით უკანასკნელი და უღარიბესი კაცი ისე არ მოისმენს წირვას, რომ მცირე მაინც სანთელი არ აღანთოს. შენც შეგიძლია დაუკვირდე მათს ერთგულებასა და ხასიათსა, მაგალითებრ: რა საშუალება და ღონე უნდა ჰქონდეს უბრალო სალდათს? ზგონებ, ის თვეში ორ აბაზსაც ვერ ნახავს თავის ხელში; მაგრამ, თუ დაუკვირდები მათს საქციელს, ძვირად დაინახავ, რომ მათგანმა ვინმემ არ აღანთოს მცირე მაინც სანთელი საყდარში წირვაზე. ლაუკვირდი კიდევ, თუ გინდა, უბრალო მუშა ბერძენს, რაც გინდა ღარიბი იყოს; ტანსაცმელიც რომ არ ეცვას, საყდარში კი უთუოდ აღანთებს სანთელს.

მხედველი და გამხსენებელი ამის ყოვლისა, ჭეშმარიტად შეწუხდება, როდესაც ამასთან შეადარებს ჩვენსა ხასიათსა და ზნეობასა. არა თუ ღარიბთა, არამედ თვით მდიდართა შეხედვით ჩვენში, ბევრჯელ აღანთებენ იგინი ეკლესიაში სანთელს? მაგრამ, რა ვთქვი ესა! ღარიბნი და საწყალნი კიდევ ზოგჯერ მაინც, მზგავსად გლახაკისა მის დედაკაცისა, ერთსა ანუ ორსა მწვლილსა მოიხმარებენ ნაკლულევანებისაგან მათისა სანთლის საყიდლად, გარნა მდიდარნი ნამეტნავისაგანაც მათისა არაფერს არ იმეტებენ. ჩვენთა ეკლესიათა სანთლის მონაგებისაგან არა თუ არაფერი გადარჩება სასწავლებელში ობლების გამოზრდისათვის, არამედ თვით იგინი არიან გარეთგან დაუხურავნი, შიგნით შეუმკობელნი, ტრაპეზნი და მისნი მსახურნი შეუმოსელნი. ნუ მეუბნები, ეს ჩვენი სიღარიბისაგან არისო! არა სიღარიბისაგან არის, არამედ გულ-გრილობისაგან და სულ-მოკლევობისაგან, ორი მწვლილი, ანუ ორი კაპეიკის არ ექმნება, ანუ ვას რას დააკლებს, რომ საყდარში სანთელი აღანთოს? შოველი კაცი რომ მარტო თითო კაპეიკის სანთელს

აღანთებდეს, იქითგანაც საკმაო შემოსავალი შედგება, მაგრამ ისიც ეზარება ჩვენში კაცს.

ძმაო ჩემო! სამთა ეგოდენ დიდთა სათნოებათათვის, ვითარცა ღვთის პატივის-ცემა, ეკლესიის შემკობა, ობლების გამოზრდა, არა თუ განხრწნადი ფულის გამოღება არ უნდა გემძიმებოდეს, არამედ თავისა შენისა სიცოცხლე არ უნდა დაზოგო.

მოგვეც ჩვენ, ღმერთო, ესრედ ფიქრობად და ესრედ ქმნად. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მენელსაცხებლეთა კვირიაკისა ზედა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! ღდეს, ვითარცა უწყით თქვენცა, წმინდა ეკლესია ასრულებს ხსენებასა და ქებასა წმიდათა მენელსაცხებლეთა: იოსებ არიმათელისა, ნიკოდიმოსისა, მარიამ მაგდალინელისა და სხვათა რომელთამე მენელსაცხებლეთა. რითვის ეღირსნენ, ძმანო ჩემნო, ხსენებულნი პირნი ეგოდენსა პატივსა და დიდებასა, რომელ წმინდამან ეკლესიამან დანიშნა ეს პირველი და სხვათა უმთავრესი კვირიაკე საკუთრად მათის ხსენებისათვის, აქებს და აღამაღლებს მათ ღდეს? რა ქმნეს მათ ამის ღირსი? სახარება არ მოგვეთხრობს ჩვენ, რომ იგინი ყოფილიყვნენ მაცხოვართან მსგავსად მოციქულთა განუშორებელად, ანუ მერმე მიეღოთ მონაწილეობა ქადაგებასა შინა მისისა სახარებისა. არც ის სჩანს, რომ შემდგომად იესო ჰრისტეს ამალლებისა იგინი წასულიყვნენ სხვა და სხვა ქვეყნებში ქადაგებად სახარებისა, მიეღოთ მრავალი ტანჯვა, და სისხლი დაეთხიათ ქრისტეს სჯულისათვის. მაშასადამე, რისთვის მიანიჭა მათ ეკლესიამ ესოდენი ღირსება და პატივი? მხოლოდ მისთვის, რომ მათ დიდი ერთგულება, სიყვარული და სამსახური გამოაჩინეს იესო ჰრისტესადმი, სწორედ იმ დროს, როდესაც იგი იყო დატევებული

და მოკლებული ყოველთა მისთა მახლობელთა და მოყვარეთაგან, დროსა ვნებისა, ჯვარცმისა და დაფვლისა. იოსებ არიმათელი და ნიკოდიმოს, ვითარცა მოგვითხრობს სახარება, უწინაც იყვნენ იესო ძრისტეს მოწაფენი, გარნა, ვიდრემდის უფალი იყო დიდებასა შინა, ვიდრემდის მას ჰყავდა მრავალნი განცხადებულნი მოწაფენი, ვიდრემდის მას მისდევდა ურიცხვი ერი, იგინი განცხადებულად არ იყვნენ მასთან. ბარნა, როდესაც უფალი ჯვარს აცვეს, და შეშინებულთა მოწაფეთა დასტოვეს იგი, მაშინ ამათ, მხნეთა მენელსაცხებლეთა, თამამად გამოუცხადეს თავიანთი სიყვარული და ერთგულება. იოსებ არიმათიელმა კაღნიერად გამოითხოვა პილატესაგან გვამი იესო ქრისტესი, და დიდითა პატივითა და ერთგულებითა დამარხა იგი თავის საკუთარს მომზადებულს სამარეში; ნიკოდიმოსმა დიდი ერთგულებით და სიყვარულითა მრავალნი, ძვირფასნი ნელსაცხებელნი მოიხმარა იესო ქრისტეს გვამის დამარხვაზე. მსგავსადვე, დედანი მენელსაცხებლენი განცხადებულად ტიროდენ და იგლივდენ იესო ძრისტეს ჯვარცმაზე, კაღნიერად და უშიშრად იდგნენ წინაშე ჯვარისა მისისა, მოსწრაფებით და მხურვალე ერთგულებით მირბოდენ განთიად საფლავსა ტირილად და ნელსაცხებელის ცხებად მისსა. ამისთვისაცა მაცხოვარმან დიდად დაათასა ამათი ღრმა სიყვარული, და შემდგომად აღდგომისა ტვისისა, იგი პირველად გამოეცხადა და „გიხაროდენი“ უთხრა არა მოციქულთა და მოწაფეთა ტვისთა, რომელნი სულმოკლედ დაიფანტნენ შიშისათვის ურიათასა, არამედ მხნეთა ამათ და სულ-გრძელთა მენელსაცხებლეთა დედათა.

წმინდა ეკლესია ახლა აქებს და აღიდებს საქციელსა მენელსაცხებლეთასა. რისთვის? პირველად მისთვის, რათა მადლობა გარდუხადოს მხნეთა ამათ და კეთილთა პირთა, რომელ იგინი ჟამსა მაცხოვრის ვნებისა და სიკვდილისა და დაფლვისა შეეწიენ, ემსახურენ მას. მეორედ მისთვის, რათა მათის მაგალითითა განაღვიძოს ჩვენს გულში იგივე ერთგულება, სიყვარული და სამსახური იესო ქრისტესი. მათი მაგალითის წარმოდგენით წმინდა ეკლესია ესრეთ ეტყვის ყოველთა კაცთა: შეხედეთ მხნეთა ამათ მენელსაცხებლეთა, ჰბაძევდით მათსა ერთ-

გულებასა და თქვეცა ემსახურეთ მასვე ქრისტესა ნაყოფთაგან თქვენთა. ნუ დაივიწყებთ მენელსაცხებლეთა დედათა ერთგულებასა და თავის გამომეტებასა; ეძიებდეთ თქვენცა შულის იესოს მსახურებასა და შემწეობასა. თუმცა იესო ქრისტე ამაღლდა ზეცად, მჯდომარე არს მარჯვენით მამისა, და, მაშასადამე, მისთვის აღარ არის ახლა საჭირო ჩვენი შემწეობა, სამსახური, გარნა ერთი მხრით, იგივე შუალი იესო ქრისტე ახლაცა ჩვენ შორის იქცევა და მდგომარეობს საყდართა, საიდუმლოთა, წირვა ლოცვას და სხვათა წესთა შინა. მაშასადამე, ახლაც საჭირო არის მისთვის მსახურება, ერთგულება, საჭირო არის სახლი ანუ ეკლესია, რომელსა შინა ახლაც ასრულებს იგი საიდუმლო სერობასა, პურის და ღვინის კურთხევასა. ახლაცა საჭირო არიან მისთვის ჭურჭელნი, შესამოსელნი, სახვეველნი. მაშასადამე, ახლაც ერთგულთა მისთა და კეთილთა მოყვარეთა შეუძლიათ, მსგავსად ნიკოდიმოსისა, მარიამ მაგდალინელისა და სხვათა მენელსაცხებლეთა ემსახურონ მას ნაყოფთაგან თვისთა.

მსრეთნი განზრახვანი აქვს წმინდასა ეკლესიასა, როდესაც დღეს ასრულებს ხსენებასა წმინდათა მენელსაცხებლეთასა. მადლობა ღმერთს, განზრახვა ეკლესიისა დასწავლა მისი არ რჩება უნაყოფოდ! მრავალნი ქრისტეს მოყვარენი დედანი და მამანი ისმუნენ მისსა სწავლასა, ემსახურებიან ქრისტეს მსგავსად მენელსაცხებლეთა, უშენებენ მას სახლსა, ანუ ტაძარსა, მიართმევენ მას სახვეველთა, ესე იგი შესამოსელთა, შესწირავენ ნელსაცხებელსა, ესე იგი, სანთელსა, საკმეველსა და ემსახურებიან სხვითა სახითა. მაცხოვარი ახლაც იმავე სახით მიიღებს სამსახურსა ამას, როგორადაც მიიღო მენელსაცხებელთაგან. რომელმა არა შეურაცხყო ორი მწვლილი, ანუ ფარა ქვრივისა ღარიბისა დედაკაცისა და სთქვა: ჭეშმარიტად გატყუო თქვენ, რამეთუ ქვრამან ამან გლახაკმან უმეტეს ყოველთა შესწირას, — რამეთუ ამით ყოველთა ნამეტნავისაგან მათისა დასდგეს შესწირავსა. ამას ღმერთისასა, ხოლო ამან ნაკლულევანებისაგან თვისისა ყოველი, რაინცა აქვდა საცხოვრებელი, შესწირას! (ლუკ. 21, 1—4). ახლაც ხელდავს იგივე ყოველსა ერთგულს შესაწირავსა, რაც გინდა მცირე იყოს იგი, მაშასადამე დიდი მნიშვნელობა აქვს და დიდი

სულიერი სარგებლობა მოაქვს ყოველსა, რასაც კაცი ერთგულებით შესწირავს და შეეწევა ეკლესიასა.

გარნა, საუბედუროდ, არა ყოველნი პირნი ფიქრობენ ამ საქმეზე. მრავალთა არა აქვსთ ერთგულება ეკლესიის შეწირვისა და შემკობისათვის. რაოდენი არიან ჩვენში სოფლები, რომელთა შინა მიმავალი ნახავს მრავალს დიდ-დიდ სახლებს, შიგნით მდიდრად მორთულს, გარნა, იმავე სოფელში მაცხოვარს და ღედასა მისსა არა აქვს შესაფერი ეკლესია, და ნაცვლად ამისა, ისრეთი შეუსაბამო და შეუფერებელი ეკლესიები არიან, რომ ღვთის მოყვარე კაცს, მათს შემხედველს, გული შეუწუხდება. არა ესრეთ არს ღვთის მოყვარეობა და ეკლესიისა ერთგულება რუსეთის მართლ-მადიდებელთა ერთა შორის. იქ ყოველ სოფელში დაინახავ დიდ-დიდთა, მაღალთა, შემკულთა ეკლესიათა, ხოლო გარემოს იმ ეკლესიისა ნახვდარიბთა, მომცროთა ქოხებთა მცხოვრებთასა. მართალია, ჩვენი ქვეყნის მცხოვრებნიც ღარიბნი არიან, გარნა, არა ყოველნი. უმეტესად სამწუხარო ის არის, რომელ ვისაც ღმერთმა ჩვენში შეძლება მისცა, ისინი გულ-გრილად უყურებენ ეკლესიის სიღარიბეს, მაშინ როდესაც სახარება ბრძანებს, რომ ვისაც ღმერთმან მეტი მისცა, მისგან მეტს მოითხოვს. ძიდევ ის არის სამწუხარო ჩვენში, რომ თვით ისეთნი პირნი, რომელთა ღვთის მსახურებისათვის, ეკლესიის აშენებისათვის და შემკობისათვის არ ემეტებათ მცირეცა ხარჯი, არ ზოგვენ მრავალსა ხარჯსა ამაო კმაყოფილებისათვის, რას ვაგებობ, კმაყოფილებისათვის, თვით ზნეობის მავნებელი საქმისათვის, სულიერის და ხორციელის სიმთელის დამღუბველის ცოდვისათვის. რაოდენ გზის მომხდარა აქ, რომ მდიდარს კაცს მიადგა რომელიმე მთხოვნელი ეკლესიის აშენებისათვის, მას ეწყინა, გაჯავრდა, რას დაეთრევიანო ეს ხუცებიო, და არაფერი მისცა, ან დიდის უკმაყოფილებით ძლივს ერთს. მანეთზე მოაწერა ხელი და მერმე იმავე ღამეს წავიდა და ქალაქში წააგო ასობით, ანუ მთელი ქალაქის მდიდარნი პირნი და მაძღარნი დაჰპატიჟა და ორასი მანეთი მოიხმარა მათდა გასაძლომად და დასათრობად. ღმერთო, ვინ გაზომავს ამისთანა უგუნურებას! ხოლო ჩვენი დედანი რას უვრებიან?

რაოდენ გზის ნახავ, შევლენ იგინი სოფლის ეკლესიაში ფარ-
ჩებით, ოქრო-მკედლით, ხავერდით მორთულნი, ხოლო ძრისტე
ღმერთი მისი სისხლით და ხორციით კალის ბარძიმ-ფეშხუმში
ასვენია, ჩითის სახვეველი ახვევია; მისი ტრაპეზი დახეული
შესამოსლით დაბურულია. ხოლო შენ ძმაო, ჩემო, ძრისტეს
მოყვარე თუ ხარ, ნუ დაემგზავსები ამათ, არამედ მზგავსად
მენფლსაცხებლეთა კეთილთა ემსახურე ძრისტეს, შეძლებისა
გვარად. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა .

კვირიაკესა ზედა განრღვეულისასა.

ღა მისთვის სდევნიდეს ურიანი იგი იე-
სოს, და ენება მოკვლავი მისი, რამეთუ ამას
იქმოდა შაბათთა შინა (იოან. 5. 16).

იესო ძრისტეს ქვეყანაზედ გამოჩინებამ და მისმან ამაღლე-
ბულმან სწავლამ და ქადაგებამ დიდი მოძრაობა მოახდინა ური-
ათა შორის. რომელნიც მათგანნი იყვნენ ღვთის მოყვარენი და
მადიდებელნი, რომელთა გულში ჰქონდათ სურვილი და იმე-
დი საუკუნოისა ცხოვრებისა, მათ სიხარულით მიიღეს სწავ-
ლა იესო ძრისტესა და შეიქმნენ მისნი ერთგულნი მორწმუ-
ნენი და მოწაფენი; გარნა, უმრავლესი ნაწილი ურიათა გაქვა-
ვებული გულითა, დაბნელებული ჰკუითა, რომელი სჯულსა
ასრულებდა მხოლოდ გარეგანობით, და სოფლისა ამის ცხოვ-
რება უმეტესად უყვარდა, ვიდრეღა მომავალი საუკუნო ნე-
ტარება, შეიქმნა მისი მტერი და წინააღმდეგი. ბარნა, უმე-
ტესად ყოველთა იესო ძრისტე და მისი სწავლა მოიძულეს
მწიგნობართა, ფარისეველთა, მოხუცებულთა და სხვათა უფ-
როსთა კაცთა, მისთვის, რომელ იგინი იესო ძრისტეს ქადაგე-
ბასა შინა, ვითარცა სარკეში, ცხადად ხედვიდენ თვისთა ცო-

დვათა, ვნებათა და ბოროტებათა. ისინი სასტიკად გარდაემტერენ იესო ჰრისტეს, სდევნიდნენ მას, მარადის ეძიებდნენ მიზეზებსა, რომ იგი მისცენ მთავრობას და მოჰკლან. ზარნა, ცხწლად ვერ ბედვიდენ ამას. შურსა, სიძულილსა და მტერობასა თავიანთსა იესო ჰრისტესადმი. იგინი მალვიდენ და ფარავდენ სჯულის ერთგულების ქვეშე. ღღეს წაკითხული სახარება მოგვიყვანს ჩვენ ერთსა ამის დამამტკიცებელსა მაგალითსა. იესო ჰრისტემ ერთხელ განჰკურნა ერთი ოცდა თვრამეტის წლის მდებარე, განრღვეული კაცი. მთელი ხალხი მადლობდა და აღიდებდა მას ესრეთის საქმისათვის, გარნა გულსა შინა მტერთა მისთასა აღენთო ცეცხლი შურისა. მათ უარესად იწყეს დევნა იესოსი და ამის მიზეზად ის დასდევს, რომ ვითომც იესო ჰრისტემ დაარღვია სჯული, შაბათს განჰკურნა განრღვეული: ამისთვის სდევნიდეს ურანნი აგი აესოს და ენება მკვლეა მისი, რამეთუ ამას აქმდა შაბათთა შინა. მსრეთი თვისება აქვს დაცემულსა ბუნებასა კაცისასა; იგი ყოველთვის ცდილობს, რომ ცუდნი თავისნი თვისებანი და საქმენი დაჰფაროს, და გაამრთელოს რომლითამე კეთილითა მიზეზითა. ძარგად იცოდა ღვით წინასწარმეტყველმა ესრეთი თვისება კაცის ბუნებისა და მისთვის წარსთქვა ეს მშვენიერი ლოცვა ღვთისადმი: ნუ მასდრეკ გულსა ჩემსა სიტყვათა შამართ უკეთურებისათა, მიზეზებად მიზეზთა ცოდვისათა, კაცთა თანა, რამქანი აქმან უსჯულაებასა; (ფსალ. 140, 4). მსე იგი, ნუ გააჩენ ჩემს გულში იმ უკეთურს თვისებას, ანუ სიტყვას, რომ მე ვიწყო მიზეზობად, ანუ განმართლებად ცოდვათა ჩემთა, მსგავსად კაცთა უსჯულოთა.

მართლა, ცუდი და მავნებელი თვისება არის, და ფრიად აფუჭებს ზნეობასა კაცისასა მიზეზობა ცოდვათა, ანუ ძებნა სხვათა და სხვათა გამამართლებელთა და შემამსუბუქებელთა მიზეზთა ცუდთა საქმეთასა. თუ კაცი ვინმე ჩავარდა ხელთა შინა სოფლიურთა მსაჯულთასა, ანუ მიეცა ქვეყნიურსა სოფელსა სამართალსა შინა, მაშინ არ იქმნება ცოდვა, და შეუძლია მოძებნოს და წარმოადგინოს სხვადა-სხვა მიზეზები, რომელნიც ანუ გაამართლებენ მას, ანუ შეამსუბუქებენ მისსა ბრალსა. რისთვის? მისთვის, რომელ მსაჯულნი მისნი არიან კაცი, ქვეშევრდომნი შეცდომისა, შეი-

ძლება, რომ იმათ კარგათ ვერ შეიტყონ მისი სიმაართლე. ბარნა, სრულიად სხვა არის, როდესაც კაცი წარსდგება წინაშე ლეთისა, ან თავისი სინიდისით თავის გულს გასინჯავს. მაშინ სიცოფე იქმნება და დიდი უგუნურება, რომ კაცმა იწყოს მიზეზობა და განმართლება თავისა თვისისა. ძვეყნიურისა, ხორციელისა მსაჯულისაგან კაცი მოელის მხოლოდ სიმაართლეს, ანუ მართლ-მსაჯულებასა, ხოლო ზეციერისა მსაჯულისაგან უნდა მოველოდეთ მიტევებასა ცოდვათსა და მოწყალებასა. ღმერთი რომ მოწყალებას არ იხმარდეს ჩვენ კაცთა ზედა, არამედ მხოლოდ სიმაართლით მოგვაგებდეს, ვერავინ გამართლდებოდა, სუყველანი დაისჯებოდნენ: უკეთუ უსჯულდებოდაჲბრ მიაგებდე, უფალო, უფალო, ვინმე დაუთმოს (შსალ. 149, 3). ამ მიზეზისათვის მოავლინა ღმერთმან ქვეყანასა ზედა მხოლოდმობილი ძე თვისი, რომელმან ყოველნი ცოდვანი ჩვენი, ესრედ ვსთქვათ, აღიღო მხართა ზედა თვისთა, რათა ჩვენ წყალობითა და მოწყალებითა გვამართლებდეს.

ბარნა, სამწუხაროდ, ახლაც, ჩვენცა ძრისტიანენი არ ვიშლით ამ ცოდვას, ესე იგი მიზეზობას და თავის გამართლებას ცოდვათაგან. ახლაც რამდენჯერ მოხდება, რომ შურით ხოლოდ სდევნის მოყვასი მოყვასსა, და თავს იმართლებს მით, ვითომც იგი იყოს ცუდი კაცი, სჯულის დამარღვეველი. რამდენჯერ მოხდება, რომ წირვა-ლოცვაზე არ დადის, არ ეზიარება ქრისტიანე კაცი და თავს იმართლებს, ანუ სიღარიბით, თუმცა სიღარიბე არ დაუშლიდა თვისი მოვალეობის აღსრულებასა, ანუ ღროების უქონლობით, თუმც ცხადად სჩანს, რომ იგი ღროებას დიდად არ აფასებს, და ხშირად ცუდად ჰკარგავს. ბარნა, უმეტესი, ნაწილი კაცთა, მეტადრე უსწავლელთა, მდაბალთა კაცთა შორის თავის გასამართლებლად ერთს მიზეზს უფრო ხშირად მოიყვანს. მტერმა ჩამაგდო განსაცდელშიო, ეშმაკმა მაცდუნაო. რა უნდა ვსთქვათ ამაზედ? ის, ძმანო ჩემნო, რომელ თუმცა ეშმაკი მართლა ეძიებს კაცის ცდუნებასა, გარნა, როგორადაც იტყვის საღმრთო წერილი, ჩვენ თვითონ ვაძლევთ მას შემთხვევასა, რომ გვაცდუნოს და ცოდვაში ჩაგვაგდოს. შმინდა მოციქული პავლე აბრთხილებს ქრისტიანეთა ესრედ: ნუცა სცემთ ადგალ

ეშმაკსა (მფეს. 4, 27). ესე იგი ნუ მიუშვებ შენთან ეშმაკს, ნუ მისცემ შემთხვევას, რომ გაცდუნოს შენ. რომელი იქნება ადგილი, ანუ შემთხვევა ეშმაკისა? შოველნი ბოროტნი თვისებანი, მიდრეკილებანი, გულის თქმანი, რომელნი ბუდობენ გულსა შინა ჩვენსა, არიან ეშმაკის გზანი და ადგილნი. იქითგან გამოგვცდის ჩვენ სულიერი მტერი, მათი საშუალობით ჩაგვაგდებს ყოველთა ცოდვათა და უბედურებათა შინა. ქრისტიანე მღვდისარე, აღჭურვილი ლოცვითა, ღვთის მადლითა და მღევნელი, მოძულე ყოველთა თვისთა ვნებათა და ბოროტთა გულის თქმათა, არის ეშმაკისათვის მიუდგომელი ციხე, რომელი და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ქრისტე ღმერთმან. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

კვირიაკესა ზედა სამარტელისასა.

და იყო მათი წელიწად ერთ შეკრება ეკლესიად, და სწავლად ერისა მრავლისა, და წოდებად პირველად ანტიოქიას შინა მოწაფეთა მათ ქრისტიანედ (საქმე მოციქულთა, თავი 11 მუხლი 26).

იქმნება, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, მრავალთა თქვენს შორის არც კი იციან აქამომდე, სად და როდის იწყეს პირველთა ქრისტეს მორწმუნეთა წოდებად თავისა თვისა ქრისტიანედ. ღღეს წაკითხული სამოციქულო გვიამბობს ამას. ეს მოხდა დიდსა ქალაქსა შინა ანტიოქიისასა, იქ იწყეს პირველთა ქრისტეს აღმსარებელთა წოდებად თავისა თვისა ქრისტიანედ. ეს იყო ქრისტეს ამაღლების შემდეგ სამის ანუ ოთხის წლის მერმედ, როდესაც მორწმუნენი ფრიად გამრავლდნენ ანტიოქიასა შინა. მას უკან, სხვათაც ყოველთა

ქალაქთა შინა და ადგილთა იწყეს მორწმუნეთა ამ სახელის წოდება. მის მერმედ ყოველი უწინდელი და აწინდელი ქრისტიანად აღმსარებელი უწოდებდა და უწოდებს თავის თავს ძრი-სტიანედ. ღიდ არს, ძმანო ჩემნო, და საღმრთო ეს წოდება! არ არის არცა ქვეყანასა ზედა, არცა თვით ცათა შინა ამაზე უდიდესი წოდება! ღიღითა და საშინელითა კრძალვითა და მორიდებითა უნდა ვზილოთ ეს წოდება! პირველთა მათ ქრისტიანეთა, რომელთა ეს წოდება მიიღეს, კარგად ახსოვდათ ეს აზრი, და მთელს თავიანთს სიცოცხლეს ისე ატარებდენ, რომ გაემართლებინათ თავიანთი წოდება და არა დაედაბლებინათ. არა ესრედ არს, საუბედუროდ, აწ, ახლანდელთა შორის!

შემეტესი და უმრავლესი ნაწილი ახლა მხოლოდ სახელით არიან ქრისტიანენი, და არა საქმით; ხოლო დანარჩენნი, ფრიად მცირენი, სახელითაც და საქმითაც ქრისტიანენი არიან. რით შეეტყობა კაცს, რომ იგი მართო სახელით არის ქრისტიანი და არა საქმით? სამი არის თვისება, ანუ სათნოება, რომელიც მიუცილებლად უნდა ჰქონდეს ნამდვილს ქრისტიანეს; გარეშე ამათ სამთა სათნოებათა კაცი არ იქმნება ქრისტიანე: საწმუხნოება, სასოება და სიყვარული.

უმრავლესთა აწინდელითა ქრისტიანეთა, რომელნიც მხოლოდ სახელით არიან ქრისტიანენი, პირველი შეხედულობით, ვითომც კი აქვსთ სარწმუნოება, მაგრამ სარწმუნოება მათი არის რაცაღა განუსაღზვრელი, უაზრო, მათ სწამსთ ღმერთი, ხშირად იტყვიან ღმერთი მოწყალეაო, შეგვინდობსო, მოგვიტევენს ცოდვასაო; მაგრამ თუ სხვა რამე თვისება აქვს ღმერთს, ამაზე აღარ ფიქრობენ. იმათ ჰგონიათ, რომ ღმერთს მეტი არაფერი საქმე აქვს, მხოლოდ ცოდვების მოტეგება; დავიწყებული აქვსთ, და ზოგს კიდევ ეზარება იმაზედ იფიქროს, რომ ღმერთი ჩვენგან მოითხოვს წმინდა ცხოვრებას, ცოდვათა და ვნებათა აღვირის-სხმას. იმათ სწამთ, რომ არის მომავალი ცხოვრება, გარნა, არ ცდილობენ, რომ მოღვაწეობითა და სათნოებითა ეღირსონ იმ ცხოვრებას: ღმერთი მოწყალეა, არ დაგვსჯისო. ეკლესიაში გულ-გრილად დადიან და ძვირად მოძღვრის დარიგებას სმენულობენ. მოკლედ ვსთქვად, სარწმუნოება მათი მკვდარია, უსაქმო, უქმი, ანუ

ერთი უბრალო ჩვეულება. იგინი თავის თავს ანგარიშს არ აძლევენ. ამას ჩვენ ვიტყვით მათ ზედა, ვისაც ცოტაოდენ-რამე ესმის, ცოტაოდნად განათლება აქვს. უბრალო, უმეცარი, დაბალი ხალხის თვისება სულ სხვა არის. მათ, საწყლებს გულითადი სურვილი აქვსთ იქონიონ ჭეშმარიტი სარწმუნოება, გარნა, მათი მდგომარეობა და უმეცრება არ აძლევს ნებას; ამისთვის მათი სარწმუნოება არეულია მრავალთა ცრუმორწმუნებითა. მგონებ, მათ უფრო მიეტევება მათი ბრალი, ვიდრეღა განათლებულსა კაცსა, რომელი დაუდევნელობითა თვისითა ანგარიშს არ აძლევს თავის-თავს თავის სარწმუნოებაში, და მით რჩება სახელით და არა საქმით ქრისტიანე.

მეორედ, ესრეთთა მხოლოდ სახელით ქრისტიანეთა თითქოს სასოებაც აქვსთ, გარნა, არა ჭეშმარიტი, არამედ სუსტი და ყალბი. უმეტესი მათგანი, ვიდრემდის ქვეყნიური კმაყოფილი და კარგი ცხოვრება აქვსთ, ესვენ ღმერთსა, ღვთის განგებით არის ესაო, და თუ მოაკლდა ქვეყნიური სიკეთე, დასუსტდებიან და სრულიად დაეკარგებათ ღმერთზე სასოება. ზოგთა მათგანთა მომეტებული იმედი აქვსთ თავიანთ ჭკუაზედ, ღონეზე, მოხერხებაზე, სიმდიდრეზე, და თუ ამათ უღალატეს, ბედი დაეკარგათ, მაშინ ჩავარდებიან სასოწარკვეთილებაში. თითქმის ყველანი, სახელით მხოლოდ ქრისტიანენი, ესვენ ღმერთსა და მოელიან ამ ქვეყნის სიმდიდრეს და ბედნიერებას. ზეცას იგინი ძვირად აღიხილავენ, ზეციერი, მომავალი ნეტარებისათვის არ ცდილობენ, თავის უარის-ყოფა, თავის გაჭირება მათ არ იამებათ და აწუხებს; მოკლედ ვსთქვათ, ხშირად სასოება მათი არის მიწიერი და ბიწიერიცა, და არა ჭეშმარიტი, ქრისტიანული.

ბოლოს, სახელით მხოლოდ ქრისტიანეთა სიყვარული, უდიდესი ორთა, წინად ხსენებულთა სათნოებათა, არა აქვსთ ჭეშმარიტი, ქრისტიანული. რომ ჰკითხოს მათ ვინმემ, გიყვარსა ღმერთი? იტყვიან: „გიყვარსო“; გარნა, არ აძლევენ თავის თავს ანგარიშს, რაში მდგომარეობს ღვთის სიყვარული, და როგორ უნდა გამოაჩნდეს კაცს იგი. თავიანთი თავი და სოფლიური კმაყოფილება უფრო უყვარსთ მათ, ვიდრე ღმერთი; მოყვასთაგან მათ უყვარსთ, ანუ მხოლოდ ნათესავნი, და ისიც

არა ყოველნი, ანუ ისეთნი, რომელთაგან მოვლიან რასმე სარგებლობას. თავის გამომეტება, საკუთარი კმაყოფილების შეწირვა მოყვასის ბედნიერებისათვის, მათ ეზარებათ. სულის ცხოვნება, მომავალი საუკუნო ცხოვრება კი სურსთ, გარნა, სულიერი მოღვაწეობა და ყოველი, რაიცა საჭირო არის სულის ცხოვნებისათვის, არ ასრულებენ.

ახლა იმაზე ვსთქვათ, ვინ არიან ჭეშმარიტნი ქრისტიანენი, და რა თვისება აქვსთ მათ? თქმაც არ უნდა რომ მათ უნდა ჰქონდესთ, და კიდევაც აქვსთ, ჭეშმარიტი, ცხოველი სარწმუნოება, ჭეშმარიტი, გულის მანუგეშებელი და გამამხნევებელი სასოება, და სიყვარული ღვთისა და მოყვასისა, დიდი, ბეჯითი და თავდადებული. ბარდა ამისა, მათ აქვსთ სხვა სამი სათნოება. პირველად დიდი სიმდაბლე. იგინი გრძნობენ, მათ იციან, რომ თავის თავად არა რაი არიან, თუ რამე აქვსთ, ყოველივე ღვთისაგანა აქვსთ, მარადის შემუხვრილითა გულითა და დამდაბლებულითა სულითა დაეცემიან ღვთის წინაშე და გამოითხოვენ მისგან შენდობასა, ემორჩილებიან წმინდა ეკლესიის კანონთა და გულმოდგინეთ ისმენენ თავიანთი მოძღვრის დარიგებას.

მეორედ, ნამდვილთა ყოველთა ქრისტიანეთა ახსოვთ დიდი და საღმრთო წოდება თავიანთი, ყოველთვის შიშით და მოწიწებით ფიქრობენ, რომ იგინი ღმერთმა იშვილა და ახსოვთ, რომ იგინი უნდა იყვნენ ტაძარი სულის წმინდისა და ყოველ ღონისძიებას ხმარობენ, რომ გაამართლონ ღვთის წყალობა და ღონისძიება.

მესამედ, იგინი არიან მარადის გამზადებული ყოველის კეთილის საქმისადმი, ყოველთვის ცდილობენ წინ წავიდენ კეთილსა ქრისტიანულსა ცხოვრებასა შინა, მოამზადონ თავიანთი სული მომავალის ნეტარებისათვის. შოველთა მათთა საქმეთა, დიდთა და მცირეთა, სულიერთა და ხორციელთა, განსხვავებული, წმინდა მიმართულება აქვსთ, სული მათი აღვსებულია ღვთიურითა მშვიდობითა, გული აღუღებული საღმრთოითა სჯულითა, ერთი სიტყვით, იგინი არიან ღვთის მონაენი, ღვთის კაცნი და არა ცოდვისა.

მრთხელ, ძმანო ქრისტიანეო, დიდმა მეფემ და გმირმა,

ალექსანდრე მაკედონელმა ერთსა დიდს ბრძოლასა შინა შენიშნა, რომ ერთი მისი მხედარი შეშინდა, უკან დაიწია. რა გქვია შენ სახელიო? ჰკითხა მას ალექსანდრე მაკედონელმა, როდესაც ბრძოლა გათავდა. ჩემი სახელი ალექსანდრე არისო, უბასუხა მან. აღარ გაბედო ამიერითგან ამ სახელის წოდებამო! შენ შეარცხვინე ეს ჩემი სახელიო! შოველი ქრისტიანის ცხოვრება, ძმანო ქრისტიანენო, ამ ქვეყანაში იგივე ბრძოლა არის ცოდვასთან, ეშმაკთან, სოფელთან. თუ ამ ბრძოლაში შეშინდი, უკან დაიწე, ოდესმე შენც მაცხოვარი გეტყვის: არ გიცნობ, შენ ჩემი სახელი შეარცხვინე, არ იყავი ქრისტიანე! რა შიში, სირცხვილი და ძრწოლა ეწევა ქრისტიანეს, თუ გაიგონა მაშინ: წაგვადით ჩემგან, წეეულნო, საცანჯველსა მას საუკუნესა! ესე განაშოროს ღმერთმა ჩვენგან და ყოველნი ღირს გვეყოს სანატრელსა მას ხმასა: მოგვადით ჩემგან, კურთხეულნო, მამასა ჩემისანო! — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა .

სამარტიუმის კვირიაქისა ზედა.

მოვალს უამი, და აწვე არს, ოდეს ჭეშმარიტნი თაყვანის მცემელნი თაყვანის სცემდენ მამასა სულითა და ჭეშმარიტებითა, რამეთუ მამასა ეგე-ვითარა ეძიებს თაყვანის მცემელთა მისთა. სულ არს ღმერთი და თაყვანის მცემელთა მისთა სულითა და ჭეშმარიტებითა თანა აძს თაყვანის ცემა.

(იოანე. 4, 23, 24).

მართობ დიდსა და მაღალს საგანისა გვაძლევს ჩვენ საუბრად თქვენთანა, ძმანო მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო, დღეს წაკითხული სახარება. მცნება, ანუ სწავლა ჭეშმარიტსა, სულიერსა ღვთის თაყვანის ცემასა ზედა, ეგოდენ საჭირო და სასარგებლო არის ყოველთა ქრისტიანეთათვის, რომელ, ვგონებ, არცა ერთსა სხვასა მცნებასა ისე ხშირად არ უნდა გაგახსენებდეს თქვენ, და არ უნდა აღგიხსნიდეს სულიერი მოძღვა-

რი თქვენი, როგორადაც ამ მცნებასა. მართლა, ყოველს კაცსა, სამწუხაროდ, დიდი მიდრეკილება აქვს და ხშირად ჩვეულებადაც გადაექცევა, ნაცვლად ჭეშმარიტისა ღვთის თაყვანის ცემისა სულითა და ჭეშმარიტებითა, მიაართვას ღმერთსა ერთი მხოლოდ ხორციელი, გარეგანი, თაყვანის ცემა. აღარ ვიტყვი უბრალოთა და უსწავლელთა სოფლის მცხოვრებთა ზედა ქრისტიანეთა: ამათ თითქმის ათასში ერთსა არ გაუგონია და არ იცის, რაი არს თაყვანის ცემა ღვთისა სულითა და ჭეშმარიტებითა. საწყალი, უმეცარი, სოფელში მცხოვრები კაცი დარწმუნებულია, რომელ, თუ თვეში ერთხელ, ანუ ორჯელ ეკლესიაში შევიდა და პირჯვარი დაიწერა, თუ დადებულს დღესასწაულს დღეში უქმი არ გასტეხა, როგორც იტყვიან სოფლის მცხოვრებნი, თუ მარხვა შეინახა—საქმლის გამოცვლით, ანუ დაკლებით, მოსალოცავი ხატი, ანუ ეკლესია მოილოცა და მისი შესაწირავი, რომელიც ჰმართებს, ვითარცა იტყვიან, შესწირა და ღამე გაუთია, ესე იგი იმ ღამეს არ დაიძინა, და სხვანი ამის მსგავსნი რომელნიმე გარეგანნი მოქმედებანი აღასრულა, ჰგონია, რომ მან თვისი მოვალეობა ღვთის წინაშე გაათავა, აღასრულა და სხვა მას აღარაფერი აღარ ჰმართებს. იმას შეენდობა თვისი უმეცრებისა და უსწავლელობისა გამო ესრეთი აზრი და მოქმედება. ბარნა, სამწუხაროდ, იგინიცა, რომელთა მათზე უმეტესი ესმის, რომელთა საღმრთო წერილი უსწავლიათ, რომელთა შეუძლიათ განარჩიონ ჭეშმარიტი თაყვანისცემა სულითა და ჭეშმარიტებითა, იგინიცა ღვთის მსახურებასა შეამოკლებენ და განასაზღვრებენ გარეგანითა მხოლოდ თაყვანის ცემითა ღვთისათა.

რაი არს და რასა შინა მდგომარეობს თაყვანის ცემა ღვთისა სულითა და ჭეშმარიტებითა? ძაცს აქვს სული და ხორცი, ესე იგი კაცის ბუნებას, ანუ არსებას, შეადგენს სული და ხორცი. სული კაცისა არს, ვითარცა ვიცით, უხილავი, და ყოველი მოქმედება სულისა, ესე იგი: გრძნობა, აზრი, მეცნიერება, სურვილი, ერთი სიტყვით, სულიერი მოძრაობა ყოველი, რაიცა აქვს კაცს სულში, არის უხილავი. მაშასადამე თაყვანის ცემა ღვთისა სულითა და ჭეშმარიტებითა არის ერთი უხილავი, საიდუმლო მიქცევა ღვთისადმი თვით სულისა და

ყოველისა მისისა მოქმედებისა, დამორჩილება ღვთისა გონებისა, აზრისა, გრძნობისა, პატივის ცემა ღვთისა ყოველთა შინაგანითა სულის მოძრაობითა, კრძალოვითა, შიშითა სიყვარულითა სულის და გულის ღვთისადმი მისწრაფებითა, ანუ მიდრეკილებითა. ღმერთი კაცისაგან მოითხოვს თვით სულსა, გონებასა და გრძნობასა, მისთვის, რომ თვით იგი არის სული: სულაწს ღმერთა და თავყვანის მცემელთა მასთა სულათა და ჭეშმარიტებთა თანაძსთ თავყვანის ცემა მისი.

მაშასადამე, მკითხავს მე ვინმე, გარეგანი თაყვანის ცემა, არა ყოფილა საჭირო ღვთისათვის? მაშასადამე, რისთვის გვაქვს ჩვენ, მართლ-მადიდებელთა ქრისტიანეთა, ჩვეულებად პირჯვრის წერა, მუხლის მოდრეკა, გალობა, ხმამაღლა ლოცვის წარმოთქმა? რისთვის ვიმარხავთ, ვდღესასწაულობთ, რათ ვაშენებთ ეკლესიებს? არა, ძმანო ჩემნო! მსენი ყოველნი დიად საჭიროა და კარგია, გარნა მაშინ, როდესაც ამათ თანა-უვლის სულიერი თაყვანის ცემა, ანუ როდესაც ისინი მომდინარეობენ სულიერისა თაყვანის ცემისაგან; ესენი უნდა იყვნენ ნიშანნი, გამომაჩინებელნი სულიერის თაყვანის ცემისა; მხოლოდ ამით აქვთ მათ ფასი და ღირსება; გარეშე მისა იგინი არიან უსარგებლონი და არა თუ უსარგებლონი, არამედ მავნებელნიცა. როდესაც შენ პირჯვარს დაიწერ და მოიდრეკ მუხლსა და შუბლსა შენსა დასწევ თითქმის მიწადმდე, მაშინ შენ, თუ გულშიც არ გაქვს სიმდაბლოე და მორჩილება ღვთისა, თუ სულიერი ქედიც არ მოუდრიკე ღმერთსა, არამედ ამას იქმ, ვითარცა ერთსა უბრალოსა ჩვეულებასა, ანუ,—რომელიც უარესია და უსაძაგლესი,—საჩვენებელად კაცთა, მაშინ შენ სცოდავ, არა თუ კეთილს საქმეს იქმ. როდესაც შენ მარხულობ, მაშინ სულიც უნდა იყოს მწუხარე, მარხვასა შენსა ანუ წინა უვიდოდეს, ანუ შეუდგებოდეს სული შემუსვრილი და გული შემუსვრილი, და დამდაბლებული; თუ არა, მარხვა შენი არის ერთი მხოლოდ ფარისევლობა, ანუ მკვდარი, უსარგებლო ჩვეულების აღსრულება. როდესაც ბაგენი შენნი წარმოსთქვამენ ხმასა ლოცვისასა, მაშინ სულიცა შენი უნდა ჰღაღადებდეს, მღუღარე უნდა იყოს, ერთი სიტყვით ყოველი გარეგახი შენი

მოძრაობა უნდა იყოს ნაყოფი და ნაშობი სულიერისა ღვთის
თაყვანის ცემისა.

სული არს ღმერთი და თაყვანის მცემელთა მისთა სული-
თა და ჭეშმარიტებითა თანააძსთ თაყვანის ცემა მისი. თაყვანის
ცემა ღვთისა არ უნდა განსაზღვროს, ანუ შეამოკლოს კაცმა
არაფრით, ესე იგი არც ადგილით, არცა დროებით, არცა რომ-
მელითამე ერთითა მოქმედებითა. არ უნდა იფიქრო, რომ
ღმერთის თაყვანის-ცემა შეგიძლიან ერთს ადგილზე, მაგალი-
თებრ, საყდრებში მხოლოდ, როგორათაც ჰფიქრობდა საწყალი
იგი დედაკაცი სამარიტელი და ჰკითხავდა იესო ძრისტესა:
სადა ჯერ არს თაყვანის ცემა ღვთისა, იერუსალიმს, ანუ მთა-
სა ამას ზედაო. აგრეთვე არ უნდა შეამოკლო თაყვანის ცემა
ღვთისა რომელითამე ჟამითა და დღითა, მაგალითებრ დღესა-
სწაულებითა, აგრეთვე ნუ იფიქრებ, რომელ ღვთის თაყვანის
ცემა, ანუ პატივის ცემა შეიძლება რომლითამე საკუთართა
მოქმედებითა, ესე იგი არ იფიქრო, რომ საქმენი კაცთანი,
ორად გაიყოფებოდენ, ზოგიერთნი ღვთის სადიდებელად და-
დებულნი იყვნენ და სხვანი ამ სოფლისათვის, ანუ საკუთრად
კაცის საჭიროებისათვის. არა ძმანო ჩემნო! პირველად ღმერთს
უნდა აღიდებდე შენ ყოველს ადგილს, სადაც უნდა იყო:
ყოველს ადგილს უფლებების მისისასს აკურთხევს სული ჩემი უფალსა
(ფს. 102, 22), იტყვის წინასწარმეტყველი ღვით. საყდარი,
რასაკვირველია, განსაკუთრებით არის ადგილი ღვთის თაყვა-
ნის ცემისა, გარნა შენ სახლშიც უნდა თაყვანს სცემდე ღმერ-
სა, გზაზე მიჰღიხარ, თუ ტყეში ხარ, ანუ მინდორში, ზღვაზე,
თუ ხმელეთზე, ყოველგან მისი უფლება არის და სულითა
შენითა ყოველგან თაყვანს-სცემდე ღმერთსა, როგორა-
თაც იტყვის იგივე წინასწარმეტყველი: წინასწარ ვხსენებდი უფ-
ალსა წინაშე ჩემსა მანადის, რამეთუ მანჯუელ ჩემსა ანს, რათა ანა
შეგამდა (ფს. 15, 7). ნუ ჰგონებ ეგრეთვე, რომ ღვთის თაყვა-
ნის-ცემა ერთ რომელიმე დღეს შეიძლება და მეორეს არა, ნუ
ჰფიქრობ, რომ დილით და საღამოთი ღმერთი უნდა ახსოვდ-
ეს კაცს, და შუადღეს კი უნდა დაივიწყოს. ძაცთა მართალ-
თა და წმინდათა უმეტესად უყვარდათ ლოცვა შუალამეს, ესე-
იგი იმ წამს, როდესაც ყოველი სულდგმული მოსვენებუ-
ლია. ბანა არ შეიძლება, რომ იმ წამს, რომელიც შენ გა-

დადებული გაქვს ლოცვისათვის, რომელმანმე მიზეზმა დაგიშალა კეთილად ლოცვა, ხოლო სხვა დროს, რომელიც არა გაქვს დანიშნული ლოცვისათვის, ერთმა რომელმანმე შემთხვევამ მოგიყვანა კეთილი გრძნობა და ღმობიერება? მაშინ მიაქციე, იმ წამს, სული და გულიშენი ღვთისადმი.

ბარნა უსაჭიროესი ყოვლისა ის არის, რომ არ იფიქრო, ვითომც ღვთის თაყვანის-ცემა და პატივის ცემა აღსრულდება და მდგომარეობს მხოლოდ რომელთამე საკუთართა მოქმედებათა შინა, მაგალითებრ პირჯვრის წერასა, ლოცვის წაკითხვასა, მარხვასა შინა, არამედ იცოდე, ეცადე და ისე დააწყე შენი ცხოვრება, რომელ ყოველი შენი სიტყვა და საქმე, დიდი და მცირე, იყოს ღვთის თაყვანის-ცემა და პატივის-ცემა. ისრეთი საქმე არც ერთი არ უნდა ჰქმნა, რომელშიც ერთის მხრით ღვთის მსახურება არ გამოდიოდეს. რა სახით შეიძლება ესე? — მეტყვის ვინმე, განკვირვებული. ღიად შეიძლება, ძმაო ჩემო, თუ მოინდომებ. ჭამა და სმა სულ ხორციელი საქმე არის, მაგრამ ისმინე, რასა იტყვის მოციქული პავლე: განა თუ სჭამდეთ, განა თუ ჰსმადეთ, განა თუ წასაწა იქმადეთ, ყოველსავე სადიდებულათ ღვთისა იქმადეთ. (1 კორინთ. 10, 31). მართლა, თუ შენ სჭამ და სვამ ზომიერად და არა განსაცხრომელად ხორცისა შენისა, სჭამ და სვამ ღვთის მადლობით, და ღონესა, რომელიც მოგემატება საჭმელით და სასმელით, მოიხმარ ღვთის სადიდებელად, არა ცუდისა, არამედ კეთილისა საქმისათვის, მაშინ ჭამა და სმა გადაიქცევა ღვთის სადიდებელად. მსგავსადვე ყოველივე სხვა უბრალო სოფლიურ საქმეს თუ აღსრულებ გულმოდგინედ, იქნება მადლიანი და სათნო ღვთისა: ყოველსავე, წასაწა იქმადეთ, გულთად იქმადეთ, ვითაწა უფლისასა და ნუ გათაწა კაცთასა. (კოლ. 3, 23). ბესმის, როგორ გაგიადვილა, ძმაო, პავლე მოციქულმა მსახურება ღვთისა? შოველი საქმე დიდი ანუ მცირე, რომელსა იქმ, ღვთის მსახურება იქნება, თუ კეთილი გულით იქმ და ღვთის სასოებით. ამინ.

კვირიაკესა ზედა შობილგან ბრმისასა.

და ვითარსა წარვიდოდა იესო, იხილა კაცი ბრმა შობილგან. ჰკითხვიდეს მოწაფენი მისნი და ეტყოდეს: რაბი, ვინ ჰსცოდა—ამან, ანუ მშობელთა ამისთა, რამეთუ ბრმა იშვა? რქვა მათ იესო: არსა. ამან ჰსცოდა, არსა მშობელთა ამისთა, არამედ რათა გამოსცხადნეს საქმე ღმრთისა მაგას ზედა (იოან. 9. 1—3).

მოწაფეთა იესო ქრისტესთა ჰქონდათ ის ჩვეულება, რომელ როდესაც იხილვიდენ რომელსამე გასაკვირვებელსა და უცნაურსა მოვლენასა, ანუ როდესაც მოუვიდოდათ გულში რომელსამე საგანზედ ეჭვი, მაშინვე ჰკითხვიდენ მოძღვარსა და სთხოვდენ, რათა აუხსნას მან ეჭვი მათი. ახლაც დაინახეს რა კაცი შობილგან ბრმა, მაშინვე იფიქრეს თავის გულში: რისგან დაემართა მას ეს დიდი უბედურება, და ჰკითხეს შუალსა: რაბი, ვინ სცოდა—ამან, ანუ მშობელთა ამისთა, რამეთუ ბრმა იშვა? როგორც თვით ამ კითხვისაგან სჩანს, მოწაფენი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომელ კაცს ყოველი უბედურება და მწუხარება შეემთხვევა თვისი ბრალით და ცოდვით და ყოველი უბედურება და მწუხარება კაცისა არის სასჯელი ცოდვათათვის.

ახლაც არის, ძმანო ჩემნო, მეტადრე დაბალ წოდების ხალხში, ეს აზრი გავრცელებული: ახლაც როდესაც კაცი ჰნახავს, ანუ გაიგონებს თვისი მოყვასის უბედურებასა, მაშინვე იკითხავს და განიზრახავს რა მიზეზისათვის დაემართა მას ეს უბედურებაო, და უმეტესი ნაწილი გადასწყვეტს თავის გულ-

ში, რომელ ყოველი უბედურება დაემართება კაცს თვისი ცოდვისა და ბრალისაგან.

როგორ ახსნა შუალმან იესო ქრისტემან ეჭვი მოწაფეთა თვისთა? რა პასუხი მისცა მათ? მივაქციოთ ახლა ჩვენ ამაზედ ყურადღება და კარგად ავხსნათ პასუხი შუალისა იესო ქრისტესი. რადგანაც ჩვენც ყოველნი ქვეშევრდომი ვართ ქირისა და მწუხარებისა, რადგანაც ცხოვრება ყოველი კაცისა ამ ქვეყანაზედ თითქმის ილევა ქირთა, უბედურებათა და მწუხარებათა შინა, მაშასადამე ძლიერ საჭიროო არს, რომ ჩვენ, ქრისტიანეთა, გვქონდეს მართალი და ქრისტიანული შეხედულობა ამ საგანზედ.

შუალმან იესო ქრისტემან ესრეთ უპასუხა მოწაფეთა თვისთა: *არცა მან სცოდა, არცა მშობელთა ამისთა, არამედ — რათა გამო-სცხადნეს საქმე ღმრთისა მაგას ზედა. აჰა პასუხი შუალისა ჩვენი-სა იესო ქრისტესი. იგი თუმცა პირ-და-პირ არ გაამტყუნებს მისი მოციქულების აზრსა, მაგრამ მიაქცევს მათ ყურადღებას მასზედ, რომელ ზოგიერთ კაცს უბედურება და მწუხარება არ დაემართება თვისი ცოდვისაგან, არ არის სასჯელი მისი ბრალისა, არამედ დაემართება ღვთის განგებულებით: რათა გამო-სცხადნეს საქმე ღვთისა მას ზედა. რა საქმე ღვთისა უნდა გამო-ცხადდეს უბედურებითა და მწუხარებითა კაცისათა? ამას შე-ვიტყობთ მაშინ, როდესაც გავიხსოვნებთ რა საქმეს აკეთებს ღმერთი ჩვენს შორის? ღმერთს, ძმანო ჩემნო, ერთი დიდი საქ-მე აქვს ჩვენს შორის, რომელსა იგი აკეთებს უწინარეს ყოვე-ლისა: ეს საქმე არის ჩვენი სულიერი განათლება და გაკეთება, ეს საქმე არის ჩვენი მოქცევა, მონაწილეობა, განწმენდა და ცხოვ-რება. ამაზედ უდიდესი საქმე ღმერთსა არა აქვს ჩვენს შორის. ამ საქმისათვის მოგვცა ჩვენ ღმერთმან სჯული; ამისთვის მო-ავლინა ქვეყანაზედ მხოლოდ-შობილი ძე თვისი; ამისთვის მო-ითმინა შუალმან იესო ქრისტემან ქვეყანაზედ ტანჯვა, ჯვარ-ცმა, სიკვდილი, დაფლვა. სხვათა შორის ღონეთა და საშუალებათა, რომელთა ღმერთი ხმარობს, რათა მო-იყვანოს სისრულეში ეს დიდი საქმე, ისიც არის, რომ იგი ზოგიერთ კაცს მიაყენებს მწუხარებასა, მისთვის,*

რომ ჭირი, მწუხარება განაღვიძებს კაცსა, დააფიქრებს, მოაქცევს მის გონებას მის თავზე, სინანულში შეიყვანს. ჭირსა, უბედურებასა, მწუხარებასა დიდი გავლენა აქვს კაცის გულზე და სულზე; მრავალსა საკვირველსა მაგალითსა მოგვითხრობს, ვითარცა საღმრთო წერილი, ეგრეთვე სამოქალაქო ისტორია დასამტკიცებლად ამა აზრისა. მრავალნი პირნი, რომელნი იყვნენ სრულიად განრყენილნი და უსჯულონი, ღმერთმან მოაქცია და განსწმიდა უბედურებითა და მწუხარებითა, როგორც მელი მიაყენა მათ. შეიძლება დარწმუნებით ვსთქვათ, რომ ჭირი და მწუხარება არის უმჯობესი მასწავლებელი კაცის ჭკუისა, მზრდელი, გამაფრთხილებელი, გამაღვიძებელი კაცის გონებისა, განმამტკიცებელი მისი ღონისა და ნიჭიერებისა. მაგრამ, ვგონებ, დიდი დამტკიცება არ უნდა ამ აზრს! შინ არ იცის, რომელ უმეტეს ნაწილად კაცი ბედნიერებასა,* მოსვენებასა და ფუფუნებასა შინა მყოფი, ფუჭდება სულით და გულით, გარნა ჭირი და განსაცდელი გამოაფხიზლებს მას და გამოაჩენს უმჯობესთა დაფარულთა მისთა ღონეთა და ნიჭთა. მაშასადამე უბედურება და მწუხარება ზოგჯერ არის საქმე და განგებულება ღვთისა კაცთა ზედა.

თვით დღევანდელი სახარების მოთხრობა, შობილდგან ბრმის განკურნებაზედ, ამტკიცებს ამას ყოველსა, რაიცა აქამომდე ვსთქვით, ესე იგი, რომ ხშირად უბედურება კაცს დაემართება ღვთის განგებით, იგი არის საქმე ღვთისა, იგი ხშირად მოაქცევს კაცს, შეეწევა სულის ცხოვნებასა შინა. ღიდად და გამოუთქმელად უბედური იყო ბრმა იგი შობილდგან, გარნა ეს უბედურება მისი შეიქმნა სადიდებელად ღვთისა და საცხოვნებელად მისდა. მიიღო რა მან განკურნება—იგი შეიქმნა მორწმუნე იესო ძრისტესი; ამ დიდმა სასწაულმა მოაქცია და არწმუნა ძრისტე უფალი მრავალთა სხვათაცა, და მით შეეწია მათსა ცხოვნებასა. ბარნა ამითაც არ გათავდა საქმე ღვთისა ამ მოვლენაში. მოთხრობა შობილდგან ბრმის განკურნებისა აღიწერა სახარებაში და ურიცხვნი კაცნი ისმენენ და ამოიკითხვენ მას და აღიღებენ ღმერთსა, მტკიცდებიან სარწმუნოებითა და სასოებითა. აჰა, რაოდენი და რა დიდი საქმე ღვთისა გამოჩნდა ამ კაცის უბედურებასა შინა.

ბარნა ჩვენ თავიდგანვე ვსთქვით, რომ **შუალმან იესო** ძრისტემან თვისი პასუხით პირ-და-პირ არ გაამტყუნა ის აზრი მოწაფეთა თვისთა, რომელ უბედურება არის ხშირად საგძალი, ანუ სასჯელი ცოდვისა. ახლა ისიც უნდა დავუმატოთ, რომელ თვით **შუალი იესო** ძრისტე იტყოდა და ასწავლიდა იმ აზრს, რომ კაცს სასჯელი, უბედურება ხშირად მისი ცოდვით დაემართება. მართხელ **შუალმან** განჰკურნა ერთი ოცდათვრამეტის წლის უძლური, მდებარე, და შემდეგ უთხრა ეს სიტყვები: **აჰა ცოცხალ-იქმენ, ნუნღარა სცოდავ, რათა ანა უკვირესი რაიმე გვეფს შენ** (იოანე 5, 14). მართლა, უმრავლესი ნაწილი კაცთა შთავარდება ჭირთა, უბედურებათა და მწუხარებათა შინა მათი უგუნურობით და ცოდვით. ბარნა მე არ შეუდგები ახლა ამ აზრის ვრცლად დამტკიცებას, პირველად მისთვის, რომ არა ერთ გზის მითქვამს თქვენს წინაშე სიტყვა ამ საგანზედ, მეორედ მისთვის, რომ ეს აზრი თავისთავად ცხადია და არ მოითხოვს ვრცელსა დამტკიცებასა. მხოლოდ, დასასრულ სიტყვისა ჩვენისა დავუმატებ: როდესაც შეგემთხვევა შენ, ძმარ ჩემო, რომელიმე ჭირი, მწუხარება, უბედურება, მაშინ კარგად დაფიქრდი და პირ-მოუფერებლად გამოიკვლიე, რა იყო მაგის მიზეზი? სიდგან მოგველინა ის მწუხარება? თუ შეატყო და სინდისმა შენმა პირ-მოუთნეველად გითხრას, რომ თვითონ შენ იყავი მიზეზი ამისა, მაშინ ეცადე მოსპო შენ შორის ის მიზეზი, დასტოვო ის ჩვეულება, გაისწორე ის თვისება, განეშორე იმ ვნებას, რომელნი არიან უმთვრესნი მიზეზნი შენთა უბედურებათა. ბარნა, თუ ჭკუამან და სვინილისმან შენმან დაგარწმუნოს, რომ შენ თვითონ არ იყავი პირ-და-პირ მიზეზი შემთხვეულისა უბედურებისა, მაშინ იგი მიიღე, ვითარცა ღვთისაგან მოვლინებული სწავლა და გაფრთხილება, რომლითაც ღმერთს ჰსურს წინ წაგიყვანოს შენ სულიერსა მოქალაქობასა შინა, მოგიმატოს გონიერება, გამოცდილება, სულიერი სისრულე, რათა იყო ძვირფასი, ვითარცა ოქრო, გამობურებული ცეცხლსა შინა.

და ესრეთ, ვევედროთ ღმერთსა, რათა ჭირი და მწუხარება ჩვენ ისევე ღვთის განგებულებით, ჩვენდა განსაწმენდელად:

შეგვემთხვევოდეს, და არა სასჯელად ჩვენთა ბრალთა და ცოდვათა. ამინ.

ს ი ტ შ ვ ა

კვირიაკისა ზედა შობილგან ბრმისა.

იტყოდეს ვინმე ფარისეველთაგანი: ესე კაცი არა არს ლეთისაგან, რამეთუ შაბათსა არა იმარხავს. (იოანე. 9, 16.)

მაცხოვარმან განკურნა შობილგან ბრმა კაცი დღესა შაბათსა, გარნა მრავალთა ურიათა არა თუ ირწმუნეს მისი, არამედ იტყოდეს, რომ იგი ლეთისაგან არ არისო, ცოდვილი კაციაო. რისთვის? მისთვის, რომ შაბათი დაარღვიაო, შაბათს კაცი მოსვენებული უნდა იყოსო, არაფერი საქმე არ უნდა ჰქმნასო. იმ ზომით იყო მათი გონება შეპყრობილი ცრუ აზრისაგან და ამაო მორწმუნოებისაგან! მათ სჯულში, ძვილის აღთქმის საღმრთო წიგნებში სრულიად არ იყო თქმული, რომ შაბათს კაცი არაფერს საქმეს არ უნდა აკეთებდეს, არამედ იყო ბრძანებული, რომ იმ დღეს დაეტევებინათ ჩვეულებრივი სანიადაგო სოფლიური მუშაობა და შრომა; გარნა კეთილ-საქმეს, მოყვასის მოწყალეებას და შემწეობას არაოდეს შაბათი დღე არ დაუშლიდა. ხოლო მათ, ურიათა, და თვით მათთა მოძღვართა და მწიგნობართა მოიგონეს, სხვათა შორის ურიცხვთა ცრუ აზრთა და ცრუ მორწმუნებათა, ისიც, რომ ვითომც შაბათს დღეს არა თუ მარტო მუშაობა იყოს ცოდვა, არამედ სხვაცა, თვით კეთილი საქმე, მოყვასისადმი მოწყალეების ქმნა.

ზარნა ურიანი რა გასამტყუნებელნი არიან მაშინ, როდესაც ჩვენ ქრისტიანეთაცა შორის თითქმის ორი ათასი წელიწადი იქადაგება სახარება, რომელმან კაცობრივი ბუნება გამოიყვანა ყოველი ცრუ მორწმუნოებისაგან, და ცრუნი აზრნი,

ამაონი რწმუნებანი ახლაც მრავალნი არიან ჩვენს შორის. მერც კი წარმოიდგენს კაცის გონება და არც დაიჯერებს არავინ, რომ უთხრან, რა გასაოცარი და კაცის გონების შემარცხვენელი ცრუ აზრნი და მორწმუნებანი არიან ვიდრე დღეინდელადმდე მდაბიოთა სოფლის მცხოვრებთა შორის. მაგალითებრ, ვინ არ იცის რა გავლენა აქვს და დაჯერება სოფლის მცხოვრებთა შორის მკითხავთა ანუ მარჩიელთა. რაც გინდა უჭკუო და უგუნური და დაუჯერებელი სიტყვა უთხრას მკითხავმა, უთუოდ დაიჯერებს სოფლის კაცი. რა ზომად უჯერებენ მკითხავს მცხოვრებნი, ამის ერთს მაგალითს მოვიყვან, რომელიც მე თვითონ წარსულ კვირას შევიტყვე. მე მგონი ძლივს დაიჯერებს კაცი იმ ამბავს, თუმცა იგი ნამდვილია. მრთს, მართალია ყრუ და მივარდნილს, მთის სოფელში მკითხავია, ვინც მივა მასთან, უბრძანებს, რომ ჯერეთ მოილოცოს ერთს მახლობელ გორაზე, სადაც ძველი ნასაყდრი ადგილია და მერმე გორის წვერზე დაწოლილი გადმოგორდეს. მს გორა მე თვითონ მაჩვენეს და მრავალთა პირთ დამარწმუნეს ამის სიმართლეში. როდესაც გადმოგორდებიან საცოდავნი, უჭკუონი, მათგანი ზოგიერთი, რასაკვირველია, გასისხლიანდება და კიდევ თითქმის მოიტეხს რომელიმე სახსარს, მაგრამ თავს არ იზოგვენ, რადგანაც დარწმუნებულნი არიან, რომ ეს იამება ლმერთს. აჰა, რა ზომად დააბნელებს კაცის გონებას და გააფუჭებს ცრუ, ამაოდ მორწმუნება. მაგრამ ამ ყრუ, მთიან სოფელში რა გასამტყუნებელია, როდესაც თვით ამ ჩვენს ქალაქში ყოფილა ერთი თათრის ქალი, რომელთან ყველანი მიდიან საკითხავად. აქაურ მცხოვრებთა დიდი გული აქვთ: ჩვენ განათლებული ვართო, ქალაქის მცხოვრები ვართო, და თვითონ კი სოფლის მცხოვრებზე უარესად იქცევიან, რადგან თათრის ქალთან მიდიან საკითხავად და ყოველ დღე სიცრუეს სმენულობენ და სტყუვდებიან.

სხვათა შორის, ჩვენ ქვეყანაში გადიდდა და ფრიად საამუხებარო შეიქმნა ჩვენთვის ერთი ცრუ აზრი და ამაოდ მორწმუნება, ესე იგი ის, რომ ეკკლესიაში შიგნით დამარხვა სასარგებლო იყოს მიცვალებულის სულისათვის, შეეწეოდეს მის ცხონებასა. თუმცა დიდი ხანია მოქმედობს ეს ცრუ აზრი,

გარნა უკანასკნელ წლებში ნამეტანად გადიდდა და სამწუხარო შეიქმნა. შოველი კაცი, იწყე უკანასკნელი გლახისაგან ვიდრე პირველ თავსდის შვილამდი, ცდილობს, რომ ეკლესიაში დამარხოს თავისი მიცვალებული. **მ**უ მთავრობისაგან არ იშოვნეს ნება, ძალით დაჰმარხვენ, ან მოტყუილებით. **შ**ენ მკითხავ, რით არის ცუდი ეკლესიაში მიცვალებულის დამარხვაო, აკი თვით ეკლესია თხოულობს აქა მდებარეთა, ესე იგი ეკლესიაში მდებარეთა, ქრისტიანეთათვის ცხონებასა? ამასთანავე ეკლესია წმიდა ადგილია და განწმენდს მიცვალებულის გვამსა. ბარნა ესრეთი ფიქრი უმართლო არის! როდესაც სკლესია ლოცულობს აქა მდებარეთათვის, იგი ამით უზენებს მათ, რომელნი გარეშემო ეკლესიასა მდებარეობენ, და არა შიგნით. **შ**ენ ამბობ, რომ ეკლესია წმინდა ადგილიაო? მით უმეტესად არ უნდა ისურვო შიგნით დამარხა მიცვალებულისა, ამისთვის რომ ცოდვილნი ვართ სულ ყველანი და არა ვართ ღირსნი ეკლესიაში დავიმარხოთ. იქნება შენი მიცვალებული არც კი ჰფიქრობდა და არც ჰსურდა ეკლესიაში დამარხვა, რადგანაც ჰგრძნობდა თავის უღირსობას, არამედ შენ დაჰმარხე მხოლოდ პატივის მოყვარეობისათვის. კაცნი წმინდანი, მოღვაწენი არაოდეს არ იკადრებენ და არც ისურვებენ შიგნით ეკლესიაში დამარხვასა. **ღ**ასამტკიცებელად ამისა მოგიყვან ორთა მახლობელთა მაგალითთა. ბაგიგონია უთუოდ აქაური მიტროპოლიტი **ღ**ავით, როგორი მოღვაწე იყო და უყვარდა მონაზონებრივი ცხოვრება. იგი დამარხეს, თანახმად მისისა ანდერძისა, გარეშე ეკლესიისა. აგრეთვე იქნება გაგონილი გაქვს შინგრელიის ჭყონდიდლის სახელი, რომელსა უწოდებენ, დიდი ანტონი. მან, შემდგომად გრძელ-ყამიერი სამსახურისა, დასტოვა კათედრა და სცხოვრებდა განშორებულ მოღვაწეობასა შინა. არც მან შეჰრაცხა თავი თვისი ღირსად შიგნით ეკლესიაში დამარხვისა და, თანახმად მისისა ანდერძისა, დამარხულია ნახარებოუს მონასტრის ეხოში. ახლა კი ზოგიერთ კაცს, რომელმანც მთელი სიცოცხლე გაატარა ურიგოთ, ორჯელაც არ მიუღია ზიარება, დაჰმარხვენ შუა ეკლესიაში. ზოგიერთი სოფლის ეკლესიები ადვსებულია მიცვალებულების საფლავებით, ასე რომ

ადგილი აღარ არის ეკკლესიაში მლოცველების დასადგომად, ვინაიდან ზოგიერთ სოფელში უშლიან, არ ანებებენ საფლავზე დადგომას. ზამოდის, რომ მიცვალებულებმა დაიპყრეს ეკკლესია და განდევნეს იქიდან ცოცხლები, მაშინ როდესაც ეკკლესია აღშენებულია ცოცხლებისათვის და არა მკვდრებისათვის.

ღაუშალე, ძმაო, ვინც გინდა იყო, შენ ჭირის-უფლებსა დამარხვა შენი თავისა და სხვისაც ეკკლესიაში, თუ თავხედი არა ხარ, თორემ არა თუ სასარგებლო დარჩება შენთვის, არამედ ცოდვა მოგემატება; აგრეთვე ნუ დაიჯერებ ამაო, ცრუ აზრებს, ნუ იქნები ამაოდ მორწმუნე, არამედ ირწმუნე მხოლოდ სიტყვა ღვთისა, საღმრთო წერილი და ყოველი სხვა სიტყვა და აზრიც, არა წინააღმდეგი მისი. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მესამესა კვირიაკესა ზედა ზემდგომად სულის წმინდის მოწინისა.

ხოლო თქვენ ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ღმრთისასა და სიმართლესა მისსა. (მათ. 6, 33).

როგორ ჰფიქრობთ, ძმანო ჩემნო. მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, რით იწყო მაცხოვარმან ქადაგება თვისი ქვეყანაზე, რა საგანზე სთქვა მან პირველი თვისი სიტყვა ერისადმი? პირველი სიტყვა იესო ძრისტესი, როდესაც იწყო მან ქადაგება სახარებისა, იყო სასუფეველსა ზედა ღვთისასა: და შემდგომად მიცემისა იოანესა მოვიდა იესო ბაღილიად, ჰქადაგებდა სახარებასა სასუფეველისა ღვთისასა და იტყოდა, გითარძედა აღსრულებულ ანს ყაძა და ძოახლებულ ანს სასუფეველი ღვთისა, შეინანეთ და გწმენინ სახარებას (მარკ. 1, 14—15). ამითვე იწყებდენ ქადა-

გებასა ყოველნი მოწაფენი მისნი. იგინი ეტყოდენ ყოველთა, რომ მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა, ახარებდენ ყოველთა სასუფეველსა ლვთისასა, შეაგონებდენ, რომ შეიწყნარონ სასუფეველი ლვთისა, შევიდენ მას შინა და გახდნენ ძენი სასუფეველისა. სჩანს, ძმანო ჩემნო, რომ ერთობ დიდი არის ეს საგანი, თუ კი ამით იწყებდენ ქადაგებასა თვისსა ყოველნი წმინდანი, მაშასადამე საჭირო არის, რომელ ჩვენცა შევიტყოთ რაჲ არს სასუფეველი ლვთისა, როგორ უნდა შეიწყნაროს და მიიღოს კაცმა სასუფეველი ლვთისა.

თვით საღმრთო წერილი ჰხსნის რასა შინა მდგომარეობს სასუფეველი ლვთისა; წმიდა მოციქული პავლე ერთსა ეპისტოლესა შინა თვისსა იტყვის: ანა ანს სასუფეველი ლვთისა საჭმელ და სასმელ, ანაჲდ სიძნათელე და მშვიდობა და სიხარულ სულთა წმინდათა. (რომაელთა 14, 17). ავაშენოთ ამ სიტყვებზე სწავლა სასუფეველსა ზედა ლვთისასა.

არა არს სასუფეველი ლვთისა საჭმელ და სასმელ. ამ სიტყვებით წმინდა მოციქული პავლე შეგვაგონებს ჩვენ, რომელ სასუფეველი ლვთისა არ არის რომელიმე გარეგანი ნივთიერება, ანუ ხილული საგანი. იგი არა მდგომარეობს არცა სასმელსა და საჭმელსა შინა, არცა ტანისამოსსა, არცა სიმდიდრესა შინა; არცა ქვეყნიურსა ღირსებასა ანუ ღიდებასა შინა. მაშასადამე იგი არის უხილავი, შინაგანი თვისება გულისა და სულისა: ანა ანს სასუფეველი ლვთისა სასმელ და საჭმელ, ანაჲდ სიძნათელე და მშვიდობა და სიხარულ სულთა წმინდათა. (რომ. 14, 17).

მაშასადამე სასუფეველი ლვთისა პირველად მდგომარეობს სიმართლესა შინა. რაი არს სიმართლე? ამ სიტყვას აქვს, ძმანო ჩემნო, განიერი, ვრცელი და მრავალ-გვარი მნიშვნელობა. ბარნა ჩვენ ქრისტიანეთათვის უფრო საჭიროა გვახსოვდეს და ვიცოდეთ ერთი უმთავრესი მისი მნიშვნელობა. საღმრთო წერილი ამ სიტყვით ჩვენ გვიჩვენებს იმ სიმართლეს, ანუ განმართლებას, რომელი მოგვანიჭა ჩვენ უფალმა იესო ქრისტემ თვისითა სიტყვითა და საქმითა, ესე იგი განმართლება უფლისა იესო ქრისტესის სისხლითა და ხორციითა, რომელი მან შესწირა ჩვენთვის. მაშასადამე სიმართლე არის მრთელი ქრისტიანობა. აქედგან ცხადია, რომელ სასუფეველი ლვთისა პირველად იმ კაცს აქვს გულში, რომელმაც მიითვისა ქრისტეს

სჯული, მისი მადლი, ანუ იესო ქრისტესაგან მონიჭებული სახარება.

მეორედ სასუფეველი ღვთისა მდგომარეობს მშვიდობასა შინა. მშვიდობასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს საღმრთო წერილში. როგორც საღმრთო წერილი გვასწავლის, ყოველ კაცს უნდა ჰქონდეს მშვიდობა, პირველად ღმერთთან, მეორედ თავის თავთან, შესამედ ყოველ მოყვასთან. რა სახით უნდა ჰქონდეს კაცს ღმერთთან მშვიდობა? საღმრთო წერილი გვასწავლის, რომ ყოველი ცოდვა არის მტერობა ღვთისა; ცოდვილი კაცი მტერია ღვთისა მისთვის, რომ ღმერთი არის უზენაესი სიმაღლედ, ჭეშმარიტება და სძაგს კაცი ცრუ. ამისთვის ცოდვის მოყვარე, ცრუ კაცი მტერია ღვთისა, ვინაიდან ღვთის საქმეს, ღვთის მშვიდობას არღვევს. ღმერთთან ჩვენი მშვიდობა მოახდინა, ანუ შეგვარიგა ღმერთთან შუალემან იესო ქრისტემან, რადგანაც მან მიიღო ოთხის თავზედ ყოველი ჩვენი ბრალი და შეცოდება ღვთისადმი, მაგრამ იმ პირობით, თუ ჩვენ გვახსოვს მისი სწავლა, ვემორჩილებით და ვასრულებთ მისთა მცნებათა. ოთხის თავთან მშვიდობა მაშინ აქვს კაცსა, როდესაც მას თვისი ჭკუა და სვინიღისი არაფერში არ ამტყუნებს და არ არცხვენს, როდესაც იგი არ ემორჩილება ისრეთთა ცუდთა სურვილთა, ვნებათა, მიდრეკილებათა, რომელნიც დაარღვევენ კაცის მშვიდობასა და მოსვენებასა, შთააგდებენ მას ურვასა და შფოთსა შინა, წარიტაცებენ და დაატყვევენ მას. ღიდი და ძნელი საქმე არის, ძმანო ჩემნო, მოპოება ანუ შეძენა სულიერისა მშვიდობისა. იგი მიეცემა და გაუჩნდება გულში მხოლოდ იმ კაცს, რომელმან, დასთრგუნა ყოველნი თვისნი ვნებანი, დიდ ხანს და მრავალი იღვაწა. ამ სახით მშვიდობა არის განსვენება გულისა და სულისა ღმერთსა შორის, მაშასადამე იგი არ არის დაძინება ცოდვათა შინა, არამედ მღვიძარება კეთილთა საქმეთათვის; იგი არ არის უქმად ყოფნა, არამედ შრომა, მოღვაწეობა სულიერი. მართალია, უმრავლესნი ნაწილნი ქრისტიანეთა შორის, თუმცა ცოდვას არ იშლიან, უწესოდ სცხოვრებენ, მაინც მოსვენებულნი არიან, თითქმის მშვიდობაც არის მათს გულში. ბარნა ესრეთი მშვიდობა არის

ცრუ და მცბიერი. იგინი ჰგრძნობენ მშვიდობასა მისთვის, რომ არ იციან თავი თვისი, არ ეძებენ სისრულესა, არ შესულან ჯერედ სასუფეველსა შინა ცათასა. უმჯობესი იქნებოდა, რომ მათ გულში ყოფილიყო ურვა, ბრძოლა, სვინიდისის მხილება და მოუსვენებლობა, ამისთვის, რომ ეს იქნებოდა ნიშანი მისა, რომ მათ არ სძინავთ ცოდვასა შინა, და სული მათი ცდილობს როგორმე გამოსვლას ცოდვისაგან. მათი მშვიდობა დაემსგავსება უფრო სასიკვდინე ძილსა, ვიდრე იმ მშვიდობას, რომელსა გააჩენს კაცის გულში სული წმიდა.

ბოლოს სასუფეველი ღვთისა მდგომარეობს სიხარულსა შინა სულითა წმიდითა. იქმნება ვისმეს გაუკვირდეს, რომელ ჭეშმარიტი ქრისტიანე, რომლისა გულში არს სასუფეველი ღვთისა, უნდა იყოს ავსებული სიხარულითა. მართალია, უფალმან იესო ძრისტემან გვითხრა ჩვენ: სეცად აეგუნ მგლჯანა; სამღრთო წერილი ხშირად შეგვაგონებს ჩვენ, რომ კაცი ყოველთვის უნდა სწუხდეს და სტიროდეს თავის უღირსებას და ცოდვას; მაგრამ სიხარული სულისა მიერ წმინდისა არა თუ არ არის წინააღმდეგი სულიერისა მწუხარებისა, მონანებისა, შემუსვრილებისა, არამედ პირდაპირ მისი ნაყოფია. სიხარული სულისა მიერ წმინდისა მხოლოდ იმ კაცს გაუჩნდება გულში, რომელმაც მწუხარებითა და ცრემლითა განბანა სული თვისი ყოვლისაგან ბილწებისა და ამით მიიღო სიმართლე, ანუ გამართლება იესო ძრისტესი და შეურიგდა ღმერთსა და თავის თავსა.

რაც აქამდინ ვსთქვით, იმაზე ესეც უნდა დავუმატოთ: სასუფეველი ღვთისა კაცის გულში არ არის რაიმე უძრავი, არამედ თითქმის ყოველ დღე და ყოველს წამს იცვლება, ხან დიდდება, ხან მცირდება. თუ გსურისთ, ძმანო ჩემნო, რომ ყოველთვის იყოს თქვენს გულში სასუფეველი ღვთისა და იზრდებოდეს, ეცადეთ, რომ ყოველ დღე განახლოთ იგი და გააცოცხლოთ სულიერითა საზრდოითა. როგორათაც სხეული კაცისა იზრდება და განახლდება საზრდოის მიღებითა, ეგრეთვე შინაგანი ცხოვრება შენი, ესე იგი სასუფეველი ღვთისა, ყოველ დღე უნდა განახლდეს სულიერის საზრდოის მიღებითა.

თა, რომელ არს ლოცვა, კეთილი გრძნობა, კეთილი საქმე, მარხვა, მოთმინება და სხვა. ამინ.

ს ი ბ უ ვ ა

მეოთხენა კვირიაკენა ზედა ზემდგომად სულის წმინდის მოწუნისა.

მიუგო ასის-თავმან მან და რქვა: უფა-
ლო! არა ღირს ვარ მე, რათამცა სართულ-
სა ჩემსა ქვეშ შემოხვიდე. (მათ. 8,8).

რა გასაოცარი, წრფელი, ღრმა სიმდაბლე გამოაჩინა, მართლ-მადიდებელნო ძმანო ჩემნო, ასის-თავმან ძაბერნაუმი-სამან. თუმცა იცოდა, რომ უფალი იესო ძრისტე იყო მოწყა-
ლე და თავმდაბალი, და არა თუ მის სახლში, არამედ უღა-
რიბესთა კაცთა ეწვეოდა, გარნა ისეთი თავმდაბალი იყო, რომ
შეეწინდა მას თვისი უღირსებისა, და როდესაც იესო ძრის-
ტემ უბრძანა: მე მოვიდე შენს სახლში და განგკურნო მონა შენი, —
მან მოახსენა: უფალო, ანა ღირს ვარ, რათამცა სართულსა ჩემსა ქვე-
შე შემოხვიდე; ანამედ სიტყვით ხალო სოქვი და განიკურნოს მონა
იგი ჩემოა. ამის მსგავსითა სიმდაბლითა იყვნენ შემკულნი, ძმა-
ნო ქრისტიანენო, უდიდესნი წმიდათა შორის: მოსე, ლავით,
პავლე. საღმრთო წერილი იტყვის, რომ თვით ზეციურნი ან-
გელოსნი არიან მშვიდნი და თავ-მდაბალნი. იგივე. სათნოება
არის უდიდესი და უსაჭიროესი ყოველთა ქრისტიანეთათვის,
რომელთა ჰსურსთ შესვლა სასთფეველსა შინა ღვთისასა. ეს
სათნოება, როგორც იტყვის წმინდა მამა ამბროსი მედიოლანე-
ლი, არის სამკაული ყოველთა სხვათა სათნოებათა. რო-
გორც გონიერი სახლის მშენებელი ეძებს მაგარსა საძირკველ-
სა, და ვიდრემდის არ ჰნახავს კლდეს, არ დაიწყებს სახლის
შენებას, მზგავსადვე კაცმა, რომელსაც ჰსურს აშენება თვისი.

სა სულიერისა სახლისა, სიმდაბლეზე უნდა აღაშენოს იგი. სიმდაბლე ის არის კაცის ცხოვებისათვის, რაიცა ფესვი მცენარისათვის. თუ ფესვი მრთელი და მაგარი აქვს მცენარეს, იგი არ დასქენება, თუ გინდ მრავალ-გზის მოჰკაფონ მისნი რტონი, მაინც ახალთა გამოიღებს. მზგავსადვე, თუ მტკიცე სიმდაბლე არის კაცის სულში, იგი კაცი არ წაჰწყმდება, თუ გინდ მრავალნი ჭირნი და განსაცდელნი ეწიონ მას. პერაფერი ვერ გაუსწორდება სიმდაბლეს, იტყვის **იოანე ოქროპირი**. იგი არის დედა, ფესვი, საფუძველი, საზრდელი და კავშირი ყოვლისა სიკეთისა. მინც ისწავლა სიმდაბლე, მან მხოლოდ ისწავლა ბაძვა **იესო ქრისტესი**.

სიმდაბლე არის სარწმუნო მცველი ყოველთა სათნოებათა. წარმატება სათნოებათა შინა არის წარმატება სიმდაბლესა შინა. წინააღმდეგ ამისა, რაი არიან ყოველნი სხვანი სათნოებანი გარეშე სიმდაბლისა? მტვერი, რომელსა წარიტაცებს პირველი შებერვა ამპარტავენებისა. ბარეშე სიმდაბლისა ამოა ყოველი სულიერი შრომა: არ არის არცა სიყვარული ღვთისა და კაცისა, არცა სიწმინდე გულისა, არცა ოთმინება, ერთის სიტყვით, არცა ერთი ლეთის წინაშე ღირსება. მინც დაჰკარგა სიმდაბლე, მან დაჰკარგა ყოველიფერი, თუგინდ სხვაფერ კი სრული კაცი იყოს და დაახლოებული ლეთისადმი. შეაერთეთ ლოცვა, მარხვა, სიწმინდე; თუ სიმდაბლე დააკლდა, ყოველივე იგინი მალე განჰქარდებიან. თვით ზეციერნი ანგელოსნი დაეცნენ და შთაცვივდნენ ჯოჯოხეთს, ოდესცა სიმდაბლე დაჰკარგეს. მის უყურებს ღმერთი?—მხოლოდ ძდააღთა, ლკთას ძეშაშთა, ზომელნი მწიან სიტყვისაგან მასასა, იტყვის ისაია წინასწარმეტყველი.

რაიცა აქამომდე ვსთქვით, ეს ყოველი, ძმანო ქრისტიანენო, არა ჩვენი სიტყვები იყო, არამედ სიტყვა **იოანე ოქროპირისა**. იგინი ცხადად გამოჰხატავენ, რა მნიშვნელობა აქვს სიმდაბლეს ქრისტიანული ცხოვრებისათვის. საუბედუროდ, აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის ფრიად მცირენი არიან მცოდნენი და მქონენი ჭეშმარიტისა სიმდაბლისა. ბარეგანბ შეხედულობა, მიხვრა-მოხვრა, უბნობა კი მრავალთა აქვს ვითომც მდაბალი, გარნა გულში არა აქვსთ ჭეშმარიტი სიმდაბლე. ზოგიერთი

აწინდელი ქრასტიანე ფეხების ქვეშ დაგეგება, კრავისაებრ მშვიდად გამოაჩინს თავის თავს, გარნა, თუ რამე პირ-უთნეველი სიმართლე გარგონა შენგან, თუ რამე, მოვალეობისა მებრ შენისა, ამხილე მას და აყვედრე, მაშინ კი, დაუკვირდი, რა ნაირად აღიძრება მისი ამპარტავნება! ან, თუ ვინმე აქე პირში, თუ გინდ სრულიად არ იყოს ღირსი ქებისა, შეჰხედე, რა ნაირად იამება და დაგიჯერებს კიდევ. ნამდვილად თავ-მდაბალ კაცს ქება ეწყინება და შეაწუხებს, ხოლო მხილება იამება და დაგიჯერებს. მართლა თავ-მდაბალი კაცი სხვას არავის განიკითხავს და თავის თავს კი განიკითხავს, ამტყუნებს და სჯის. **თუ** რამე კეთილი არის მის შორის და ღირსი ქებისა, იმას სრულიად არ ჰხედავს, და თუ რამე ნაკლულევანება აქვს და ცუდი თვისება, იმისგან სცხვენია და იტანჯება. **თუ** რამე უბედურება ეწვია—იტყვის, ღირსი ვარო ამისა, ჩემის ცოდვით დამემართაო; თუ ბედნიერება მიიღო—**ღმერთმან** მომცაო, რათა ამით მე მოქცევა და მადლობის შეწირვა მასწავლოსო. ნუ ჰფიქრობთ, ვინმემ მოიპოვოს წარმატება სხვასა რომელსამე საქმეში, იტყვის წინად ხსენებული ამბროსი მედიოლანელი, თუ არ შეიძინა პირველად სიმდაბლე.

რა საშუალებით უნდა შეიძინოს კაცმა ქრისტიანული, ღრმა სიმდაბლე? **წმიდანი** მამანი, გამოცდილნი ყოველთა სათნოებათა შინა და უმეტესად სიმდაბლესა შინა, გვასწავლიან, რომ პირველი საშუალება შეძინებად სიმდაბლისა არის ხშირად დაფიქრება, მარადის წარმოდგენა **შფლისა** ჩვენისა **იესო** ქრისტეს ცხოვრებისა და მისთა თვისებათა. **თვით იგი** უფალი გვიხმობს ჩვენ: **ისწავუთ ჩემგან, რამეთუ მშვიად ვარ და მდაბალ გულათა.** **თუ** ძე ღვთისა ზეცით გარდამოხდა, ხატი მონისა მიიღო, მოითმინა ქვეყანაზე ყოველ-გვარი მწუხარება და დამდაბლება, განკიცხვა, ნერწყვი, გვემა-ჯვარცმა, სიკვდილი, ჩვენ კი,—მიწა და ნაცარი,—როგორ არ უნდა ვიყოთ მდაბალნი, რით უნდა ვიყოთ ამპარტავანნი? საუბედუროდ, ხშირად მოხდება, რომ კაცი გულ-დიდია მით, რაიცა მას არ ეკუთვნის, რაც სხვისგან სამოწყალოდ მიუღია, ან თავის თავს შეადარებს მათ, რომელნიც მასზე უარესნი არიან და მით გულ-დიდობს. რაიცა ვართ—ღვთისაგან ვართ, რაც გვაქვს—ღვთისაგან ანუ

სხვათა კაცთაგან გვაქვს. მაშ რისთვის-ღა უნდა ვიყოთ გულ-
დიდი! შენზე უმჯობესს კაცს უნდა შეამსგავსო შენი თავი და
არა შენზედ უარესს. თუ კარგად გამოიკვლევ, რა გაკლია
შენ, იმით ველარ იქმნები გულ-დიდი, რაიცა გაქვს.

თუ მართლა გსურს შენ, ძმაო ჩემო, იყო ჭეშმარიტი
ქრისტიანე, ესე იგი თავმდაბალი კაცი, ერთ რჩევას მოგცემ
მე, და თუ დამიჯერებ და კარგად აასრულებ, უთუოდ შეგე-
ძინება ღვთისაგან მადლი სიმდაბლისა, შოველ-დღე დილით და
სალამოს ყოველი. შენი ლოცვა გაათავე ამ სიტყვებით: *გლახაკ,
დავჭდომიდ ვარა მე! დმურთო შემეწაე მე!* იცით, ვინ ლოცულო-
ბდა ასე? მეფე, წინასწარმეტყველი, ღვთის სულით სავსე
ღავით. თუ იგი ასე თავ-დაბალი იყო, ასე ლოცულობდა,
შენ ვინ ხარ, საბრალოვ! შენ უფრო ხშირად, ყოველს წამს
უნდა განიმეორო ეს ლოცვა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მეხუთესა კვირიაქისა ზედა შემდგომად სულის წმინდის მოწუნისა.

სოლო ეშმაკნი იგი ევედრებოდეს მას
და ეტყოდეს: უკეთუ განგვასხამ ჩვენ, მიბ-
რძანე ჩვენ მისვლად კოლოტსა იმას ლორ-
თასა. (მათ. 8, 31).

ღღეს წაკითხული სახარება იპყრობს თვის შორის, ძმანო
ქრისტიანენო, ერთსა განსაცვიფრებელსა მოთხრობასა. ოღეს
შუალი იესო ქრისტე მიმოსვლასა თვისსა სოფლითი-სოფლად
ქადაგებად სახარებისა, ერთხელ მიეახლა სოფელსა ბერგესევე-
ლსა, მოუხდენ მას ორნი კაცი, დიდი ხნითგან შეპყრობილნი
და გატანჯულნი სულთაგან არაწმინდათა. როდესაც მაცხო-

ვარმან უბრძანა სულთა ამათ განსვლად მათგან, ისინი ეკედრე-
 ზოდეს მას და ეტეოდეს: უკეთუ განგვასხამ ჩვენ, ძაბძანე ჩვენ მისგ-
 ლად კოლოტსა ამას ღორთასა. რას ჰნიშნავს, ძმანო, ეს უცნაური
 და გასაოცარი თხოვნა სულთა ამათ არაწმინდათა? რამ შთა-
 გდო იგინი ესრეთსა საზარელსა მდგომარეობასა შინა, რამ
 წაახდინა და გააფუჭა იგინი იმ ზომად, რომელ, როდესაც
 იგინი დაიპყრობდენ კაცს - სტანჯვიდენ მას, მოაკლებდენ ჭკუ-
 ასა და სახესა კაცისასა, და როდესაც მაცხოვარი უბრძანებს
 მათ განსვლად მისგან—შესაფერს ადგილს ვერ ჰპოვებულბენ
 თვინიერ ღორთა, და ევედრებიან შუფალსა: უკეთუ განგვასხამ
 ჩვენ, გვებძანე მისვლად კოლოტსა ამას ღორთასა! ნუ თუ ბუნე-
 ბითგან არიან იგინი გაფუჭებულნი ისე, რომ მხოლოდ უწმინ-
 დურთა პირტყვთა შორის არის მათი შესაფერი ადგილი? არა,
 ძმანო, იგინი, ვითარცა გვამცნებს ჩვენ საღმთო წერილი, თა-
 ვიდგან იყვნენ ანგელოზნი, ესე იგი სულნი, აღვსებულნი ძლი-
 ერებითა და სიწმიდითა. მაშასადამე, რამ გამოსცვალა იგინი
 ამ სახით? ცოდვამ, ღვთის წინააღმდეგობამ!

აჰა, როგორ წაახდენს ცოდვა თვით მაღალთა და მძლავ-
 რთა არსებათა; აჰა, ვითარ დაეცნენ ცოდვისგან თვით ძლიერნი
 და ნათლით შემოსილნი არსებანი. ახლა ასე იფიქრე და გაშინ-
 ჯე, ძმაო ჩემო, უკეთუ ცოდვამ ამ სახით გამოსცვალა ანგე-
 ლოზნი, რომელნი უწინ იყვნენ წინაშე ღვთისა ნეტარნი და
 ნათელსა შინა მყოფნი, და ესეოდნად წაახდინა, რომელ უდა-
 ბნოთა, ურწყულთა, კლდეთა, საფლავთა შინა და უწმინდურ-
 რთა შინა პირტყვთა ჰპოებენ თავიანთთვის სასიამოვნო ადგი-
 ლსა, ჩვენ რომ ბუნებიდგანვე ცოდვილნი ვართ და სუსტნი,
 უარესად არ გაგვაფუჭებს ცოდვა? მართლა, ცოდვასა და უს-
 ჯულოებასა აქვს უსაშინელესი მოქმედება კაცის ბუნებაზედ.
 მსთქვათ მოკლედ, რა ცვლილებას მოახდენს ცოდვა კაცის
 ბუნებასა შინა.

ღმერთმან შეჰქმნა რა კაცი, შეამკო იგი ორითა უმაღლე-
 სითა ნიჭითა: პირველი ნიჭი კაცისა არის ჭკუა, ანუ გონება,
 რომლითა იგი იცნობს ღმერთსა, ბუნებასა და თავის თავსა და
 ჰმართავს თვისსა ცხოვრებასა და თვისთა საქმეთა; მეორე ნი-
 ჭი კაცისა არის თავისუფლება, რომლითა მას შეუძლიან გან-

რჩევა ბოროტისა და კეთილისა და შეყვარება ერთისა ანუ მეორისა. მართა ამით ნიჭითა კაცი დაემსგავსება ღვთაებასა. ბარნა ცოდვა ორთავე ამათ ნიჭთა ესოდენ განჰხრწნის და წახდენს, რომელ კაცი ხშირად დაემსგავსება პირტყვთა უწმინდურთა. დასამტკიცებლად ამისა, საკმარ არის წარმოგიდგინო რაოდენიმე მაგალითი და გაგახსოვნო რომელიმე შემთხვევა; ანუ გარემოება. ძაცის გული და სული ხშირად ისე შეპყრობილი არის რომლითამე ცოდვითა, ისე დამონებული არის რომლისამე ვნებისაგან, რომელ მისი ჭკუა და გონება ვედარ მოქმედებს ჯეროვნად, თავისუფლება სრულიად აღარა აქვს, ვედარ გაარჩევს კეთილსა და ბოროტსა. მაგალითებრ, კაცის გულს ზოგჯერ შეიპყრობს მრისხანება, ანუ გულფიცხელობა. რომელ მას აღარ ახსოვს, რას ჰლაპარაკობს, ანუ რას ჰმოქმედობს; იგი ისრეთთა საქმეთა აღასრულებს მაშინ, რომელ მერმე, როდესაც გული დაუწყნარდა და მოეგო გონებასა, თვითონვე სცხვენია და ჰნანობს. მაგრამ გულფიცხელობა კიდევ ისე დიდი ცოდვა არ არის, ის მხოლოდ ერთს წამს მოეკიდება გულს და მალე მაინც გათავდება. ბარნა ზოგიერთი სხვა ცოდვა ისე მოეკიდება გულსა კაცისასა, რომელ არ მოეშვება განმავლობასა შინა მრავლთა წელთასა და შთაგდებს მას მრავლთა უშვერთა საქმეთა შინა. უცხოდ იტყვის ამაზე წმიდა მოციქული პავლე ეპისტოლესა შინა თავისსა: უწყვი, ვითარმედ არა და დაძვირებულ არს ჩემთანა, ესე იგი. არს ხორცთა შინა ჩემთან, კეთილი; რამეთუ ნება იგი წინა-მამს მე, ხორცს საქმედ კეთილის მის არა ვჰმჯობ... და ვხედავ სხვასა ჰსჯულსა ასეთთა შინა ჩემთა, რამელი იგი წინაგანწყევების სჯულსა მას გონებისა ჩემისასა და წარმტკუნავს მე ჰსჯულათა მით ცოდვისათა, რამელი იგი არს ასეთთა შინა ჩემთა. (რ. 7, 18 23). ესე იგი: მე კი მსურს, რომ კეთილი საქმე აღვასრულო, გარნა ვხედავ ჩემს შორის რაღაცა სხვა ძალასა, ესე იგი ძალასა ცოდვისასა, რომელიც მიშლის მე კეთილი საქმის აღსრულებასა და შთამაგდებს ცოდვასა შინაო. შუადრუჲ მე ესე კაცა! შინმე მიხსნეს ხორცთა ამთგან ამის სიკვდილისათა, (რომ. 7. 24), ესე იგი, რა საწყალობელი და საბრალო არის კაცის ბუნებაო, ვინ უნდა გამოიხსნასო იგი ცოდვისაგან და სიკვდილისაგან. აჰა, რა ძალი და მოქმედება აქვს ცოდვასა

ბუნებასა ზედა კაცისასა. იგი არა თუ გარდაექცევა მას ჩვეულებად, არამედ—მეორე ბუნებად. შინ არ იცის ეს, ვის არ გამოუცდია ეს თავის თავზედ? ვის არ უნახავს მრავალი ადამიანი სულითა და ხორციითა დაღუპული, უზომოდ გაფუჭებული, მოკლებული ყოველთა სიკეთეთა და მშვენიერებათა ცოდვისაგან. მაშასადამე, მოერიდე, ძმაო, ყოველსა ცოდვასა ვითარცა უსაშინელესსა მტერსა შენსა. შეჰხედე და განიხილე გარემოს შენსა, რამდენსა ჰნახავ მაგალითსა, რამდენი კაცი დაიღუპა შურითა, ამპარტავენებითა, სიხარბითა, ანგაარებითა. ჰნახავ ერთს კაცსა, რომელი თითქმის აღარ არის თავის ჭკუაზე შურისაგან; მეორეს ჰნახავ დაცემულს, გაღარიბებულს მით, რომ უყვარს ღვინის სმა, ლხინი, განცხრომა; მესამე მიეცა მრუშებასა, მიაგლო ცოლ-შვილი, დაჰლუბა თვისი ქონება, დააქცია ოჯახი; კიდევ ჰნახავ სხვას, ჩავარდნილს საზარელსა სენსა შინა, თვისი უწმინდური ცხოვრებისგან. მართი სიტყვით, თუ ჭკუა გაქვს, დაფიქრება იცი, მრავალს ჰნახავს საბუთებს და ნიშნებს, რა სახით ცოდვა დასცემს, დაამახინჯებს კაცს. მაშასადამე, არა დაემონო ცოდვას, დაიფარე შენი თავი ცოდვის მძლავრობისაგან, იყავ მონა ღვთისა და არა ცოდვისა, რომელიც და მოგვცეს ღმერთმან მადლითა თვისითა ქრისტეს იესოს მიერ. ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა .

მეხუთესა კვირიაქისა ზედა.

განმარტება კვირიაქის სამოციქულოს (რამ. 10. 1—11.)

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! საღმრთო ლიტურგიის, ანუ წირვის აღსრულებასა შინა, უმთავრესთა წესთაგანი არის წაკითხვა სახარებისა და სამოციქულოსა. მა-

შასადამე, ვისაც ჰსურს ჯეროვნად და სასარგებლოდ მოსმენა წირვისა და მიღება მადლისა, მან ყოველთვის საკუთარი ყურადღება უნდა მიაქციოს რიგის სამოციქულოსა და სახარებასა ზედა და ეცადოს, რომ კარგად გაიგოს აზრი და დარჩება, რომელნიც არიან მათ შინა.

აწინდელთა კვირიაკეთა შინა, ესე იგი შემდგომად სულის წმინდის მოფენისა, ყოველს წირვაზედ წაიკითხებიან სამოციქულოისაგან რომაელთა მიმართ წმიდისა პავლე მოციქულისა ისრეთნი თავნი და მუხლნი, რომელნიც იპყრობენთვის შორის დიდსა და ღრმასა სწავლასა. მეტადრე დღეს წაკითხული სამოციქულო წინა-დაგვიდებს ერთობ ღრმასა სწავლასა, რომელსა ყოველი ქრისტიანე ვერ გაიგებს ჯეროვნად, უკეთუ არ ეყოლა ხელ-მძღვანელი. ამისთვის, შეწევნითა ღვთისათა, ავხსნათ აზრი დღეს წაკითხულის სამოციქულოისა, ხოლო ხელ-მძღვანელად ჩვენდა მოვუწოდოთ დიდსა და წმიდასა მამასა ჩვენსა იოანე ოქრო-პირსა, რომელმან დაგვიტოვა ჩვენ ვრცელი და მშვენიერი განმარტება ყოველთა პავლე მოციქულის წერილთა.

ბარნა პირველ, ვიდრე შეუდგებით დღეინდელ სამოციქულოს განმარტებასა, უმჯობესი იქმნება მოკლედ ვსთქვათ, რა საგანზედ ლაპარაკობს წმინდა პავლე მას შინა. რაკი ამას შევიტყობთ, მაშინ გაგვიადვილდება ცალ-ცალკედ განმარტება თვითოეულის მუხლისა. მაშასადამე, რა საგანზედ ლაპარაკობს საზოგადოდ დღეს წაკითხული სამოციქულო? იმაზედ, რომელ ებრაელები შემცდარნი იყვნენ, როდესაც ამტკიცებდენ, რომელ კაცი განმართლდება და ცხონდება მათი, ძველი აღთქმის, სჯულით; წინააღმდეგ ამისა, კაცს შეუძლიან ცხონება მხოლოდ იესო ქრისტეს სარწმუნოებითა. ეს არის უმაჯრესი აზრი დღეს წაკითხულის სამოციქულოისა. უფრო მოკლედ რომ ვსთქვათ, ყოველი კაცი ცხონდება იესო ქრისტეს სარწმუნოებით და არა ძველი, ებრაელების სჯულით, რომელიც მათ მისცა მოსემ. ახლა დავიწყოთ თვითოეული მუხლის განმარტება ცალ-ცალკედ.

ძმანო, ნება გულისა ჩემისა და კვდება ჩემი ღმრთისა მიმართ ისრაილისათვის, ანს საცხოვრებელად (მუხლი 1).

ამ პირველი მუხლის სიტყვებში წმინდა მოციქული არწმუნებს ებრაელთა, რომ მას დიდად ჰსურს მათი ცხონება და ლოცულობს მათი ცხონებისთვის ჩემი გულის ნება, ანუ წადილი ლვთისა მიმართ ვედრება ისრაილისათვის, ანუ ებრაელისათვის არისო, რათა იგინი ცხონდნენო.

გეწამები მათ, წამეთუ შუთა საღმრთო აქვს, ანამედ ანა მეცნიერებით. (მუხ. 2). აქ წმინდა მოციქული ამბობს, რომ მე თვითონ მოწამე ვარო, დარწმუნებული ვარო, რომ მათ, ებრაელთა, საღმრთო შური აქვსთ, გარნა არა მეცნიერებით. რაი არს საღმრთო შური? საღმრთო შური არს დიდი და მომეტებული ლვთის ერთგულება. მისაც ამისთანა შური აქვს, იმას ფრიად ჰსურს, რომ ყოველი კაცი ლმერთს აღიდებდეს და ძლიერ ეწყინება, როდესაც ჰნახავს ვისმეს თავის წინააღმდეგს. მსრეთი საღმრთო შური დიად პატიოსანი და მოსაწონი თვისება არის,—გარნა მაშინ, როდესაც ის არის მეცნიერებით, ესე იგი ჭკუით, გონიერად. ბარნა ებრაელთა, სამწუხაროდ, ეს შური ჰქონდა არა მეცნიერებით.

ბარნა ამას შემდგომ მუხლში წმინდა მოციქული აღგვიხსნის ჩვენ: წამეთუ უმეცარ-იეგნეს იგინი სიძაბთღისა მისგან ღმრთასა, და თვისსა მას სიძაბთღესა ეძიებდეს დამტკიცებად, და სიძაბთღესა ღმრთისა ანა დაემოწაილეს. (მუხლი 3). აჰა, რასა შინა მდგომარეობდა მათი უმეცრება. მათ, ესე იგი ებრაელთა, კარგად არ გამოიძიეს და არ შეიტყეს ლვთის სიძაბთღე, ესე იგი ლვთის ნება, ლვთის განგება, და ნაცვლად ამისა თავიანთს საკუთარს სიძაბთღეს ეძიებდენ დამტკიცებად და ლვთის სიძაბთღეს არ დაემორჩილნენ. ერთი სიტყვით, ნაცვლად ლვთის ნების და ბრძანების აღსრულებისა, იგინი თავიანთს საკუთარს ნებასა და სურვილს ასრულებდენ. რა იყო და რომელი ნება და განგებაა ლვთისა, რომელსაც ებრაელნი არ დაემორჩილნენ? ამას წმინდა მოციქული აღგვიხსნის შემდგომსა მუხლსა შინა: წამეთუ დასასრული სჯულისა ქრისტე ანს მაცხოვრად ეოვლისა ძაბწმუნისა. (მუხლი 4). აჰა, რაში მდგომარეობდა ნება ლვთისა. ის ძველი სჯული, რომელიც ებრაელთა მისცა ლმერთმა წინასწარმეტყველების პირითა და ხელითა, იყო დროებითი, მოსამზადებლად მათდა ქრისტე იესოს მოსვლისათვის. ძველი აღთქმის სჯულის დასასრული იყო ქრისტე იესო, მოვლინებუ-

ლი მაცხოვარებად ყოვლისა მორწმუნისა მბრაველთა დაივიწყეს ეს ჭეშმარიტება. მათ არ მიიღეს უფალი იესო ქრისტე. ამისათვისაც იგინი უმეცარი შეიქმნენ ღვთის ნებისა, იგინი არ დაემორჩილნენ ღმერთსა.

რამეთუ მოსე დაჰსწერს სიძარტლესა მას სჯული საგანსა, გათარბედ რომელმან ჰქმნეს იგი კაცმან, მსცხოვნდეს მას შინა. (მუხლი 5). აქ წმინდა მოციქული პავლე ცხადად და გონივრად ამტკიცებს, რომელ ძველი სჯულის საშუალებით კაცის ცხოვნება არ შეიძლება. როგორც თვითონ მოსე სწერს, სჯულის სიძარტლე, ანუ განმართლება კაცისა სჯულის საშუალებით, შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც კაცი სჯულს აღასრულებს დაუკლებელად, სრულიად. რომელმან ჰქმნეს იგი კაცმან, მსცხოვნდეს მას შინა. შინც იქმს ანუ აღასრულებს სჯულს, ის სცხოვრდება სჯულით. ბარნა, რადგანაც არ შეიძლება, რომ გამოჩნდეს ვინმე ისეთი კაცი, რომელსა შეეძლოს აღსრულება ყოვლისა სჯულისა, ესე იგი დაუკლებელად, და შეიქმნეს უცოდველი ყოველ კერძოდ, მაშასადამე არც ის შეიძლება, რომ ძველი სჯულის საშუალებით ვინმე სცხოვრდეს.

ახლა, ძმანო, სამს მუხლს: მეექვსეს, მეშვიდეს და მერვეს ერთად წავიკითხავ და ავხსნი, რადგანაც მათ ერთი აზრი აქვს.

ხელს სარწმუნოებისაგან სიძარტლე ესრედ იტყვის: ნუ იტყვი გულსა შენსა, ვინ აღვიდეს ზეცად?—ესე იგი აწს ქრისტესი გარდამოყვანებად — ანუ ვინ შთავიდეს უფსკრულად?—ესე იგი აწს ქრისტესი მკვდრეთით აღმოყვანება (მუხლი. 6, 7, 8).

წინად სთქვა, და კიდევ დაამტკიცა წმიდამან პავლემ, რომელ სჯულის საშუალებით, ანუ საქმეთაგან სჯულისათა შესაძლებელი არ არის სცხოვრდეს კაცი. ამისთვის, რომ არავის არ შეუძლიან მრთელი სჯული აღასრულოს, ესე იგი უცოდველად იცხოვროს.

ახლა იმას ამტკიცებს, რომ ცხოვნება უადვილესად და ყოველი კაცის შესაძლებელად შეიქმნა ქრისტე იესოს სარწმუნოების საშუალებითაო. ნუ იტყვი შენს გულში, ესე იგი ნუ იფიქრებ გულში, რომ ძნელი რაიმე იყოს იესო ქრისტეს სარწმუნოება, ანუ მისი სარწმუნოებით გამართლება. ნუ იტყვიო, ვინ ავა ზეცად, რომ ქრისტე ჩამოიყვანოსო, ანუ ვინ ჩავა ქვესკნელად, რომ ქრისტე ამოიყვანოსო; სიტყვა სარწმუნოების მასწავლებელ შენდა აწსო, ზიარსა შენსა და გულსა შენსაო, ესე იგი იესო

ქრისტეს სარწმუნოება ადვილი არისო, წინააღმდეგ სჯულის შესრულებისა, რომელიც შესაძლებელი არ არის.

გითარძედ აღვიარო პირითა შენითა უფალი იესო და გწმენეს გულისა შენითა, რამეთუ დემონთან აღადგინა იგი მკვდრეთით. (მუხლი 9). რა იქმნება ამაზედ უადვილესი, რომ პირითა შენითა აღიარო და გულითა გწამდეს იესო ქრისტე მკვდრეთით აღდგომილი და მით სცხონდე, რამეთუ გულისა გვწამს სამართლედ, ხოლო პირითა აღვიარებთ საცხევრებელად. (მუხლი. 10). ბულითადი სარწმუნოება გაგვამართლებს, პირითა აღსრულება გვაცხონებს.

ამ სახით გაგვიადვილა უფალმან იესო ქრისტემან ცხონება. ახლა წარმოიდგინე უგუნურება ებრაელთა, რომელნი დაჟინებით ამტკიცებენ, რომელ კაცი ცხონდება მათი სჯულის დამარხვითა? თვითონვე ჰხედვიდენ, რომ მთელი სჯულის აღსრულება არ შეუძლიან არც ერთს კაცს, მაშასადამე ქვეყანა უნდა წარწყმედილიყო, თუ არ მოენიჭა უფალსა იესო ქრისტეს ჩვენთვის ცხონება სარწმუნოებითა თვისითა. ბარნა იმ ზომად იყვნენ ებრაელნი დაბრმავებულნი, რომ მაინც არ მიიღეს იესო ქრისტეს სარწმუნოება.

ჩვენც უნდა გვეშინოდეს, ძმანო ქრისტიანენო, რომლითამე მხრით არ შემოგვერიოს სულიერი სიბრმავე და თავხედობა, მსგავსად ებრაელთა მათ. როდესაც დიდი და საკვირველი მამათა შორის, ზემო ხსენებული მქროპირი აღსნის აწინდელსა სამოციქულოსა, ბოლოს გამოიყვანს თვისისა სამწყსოისათვის საკვირველსა ზნეობითსა სწავლასა. ეს სიბრმავე და სიკერპე ებრაელთა დაემართა, იტყვის იგი, ამპარტავნებითა და თავხედობით, და მერმე გააგრძელებს სიტყვასა, თუ როგორ უნდა ეშინოდესთ ქრისტიანეთა ამპარტავნებისა და სულიერისა სიბრმავისა. ნეტავი თქვენცა შემძლებელ იყვნეთ და კითხულობდეთ წიგნებსა იოანე მქროპირისასა! რა სახით დაგიტკებოდათ გული მისის დარიგებითა! მის სიტყვებს ისრეთი მოქმედება აქვს ჩვენს გულზედ, რომელ როდესაც ავიღებთ მისს წიგნს და ვკითხულობთ, მაშინ ყოველი სოფლიური მწუხარება და ამაოება დაგვავიწყდება, ცხოვრების ტვირთი შე-

გვიმსუბუქდება, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ღმერთ-
მან. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მეხუთესა კვირიაკესა ზედა.

მაშინ ყოველი იგი ქალაქი გამოვიდა
შემთხვევად იესოსა; და იხილეს იგი და
ვეედრებოდეს, რათა წარვიდეს საზღვართა-
გან მათთა (მათესი 8, 34).

აჰა, ძმანო, სადამდის მიიყვანს და რა უგნურებაში ჩააგ-
დებს კაცს ანგარება! მრთხელ შუალმან იესო ძრისტემან
მახლობლად ბერგესეველის სოფლისა განკურნა ორნი კაცი,ნი,
შეპყრობილნი და მწარედ გატანჯულნი ეშმაკთაგან. როდესაც
ეშმაკნი გამოვიდნენ კაცთაგან, იგინი შევიდნენ კოლოტსა შინა
ლორთასა; ღორები შეშინებულნი გაიქცნენ და შეცვინდნენ
ბადარინელის ტბასა შინა და დაიხრჩვენ. როდესაც გაიგონეს
ეს იქაურთა ღორების პატრონთა, მთელი ქალაქი გამოვიდა
შემთხვევად იესოსა და შეეხვეწეს მას, რომ წავიდეს იქითგან,
განეშოროს მათ, ნაცვლად სიხარულისა, რომ მათ ეწვია ესრეთი
პირი და ორი მათი ძმანი გამოიხსნა ეშმაკების საპყრობილესა-
გან, იგინი შეწუხდნენ იმაზედ, რომ მათი ღორები დაიხრჩ-
ვენ. ღორები უფრო ძვირფასი იყო და სანატრელი მათთვის,
ვიდრეღა დიდი სასწაულ-მოქმედის ხილვა და ორი კაცის გა-
ბედნიერება. აღარც ქადაგების სმენა მოინდომეს იესო ძრის-
ტესაგან, აღარც სასწაულები; ევედრებიან მხოლოდ, რომ მა-
ლე წავიდეს მათი ქვეყნიდამა,—ეგოდენ დააბნელა მათი ჭკუა
ანგაარებამ!

ბარნა ბადარინელის მცხოვრებნი იყვნენ წარმართნი და

ეგ ზომად არ არიან გასამტყუნებელნი და ღირსნი განკიცხვისა, ვითარცა ჩვენ, ქრისტიანენი. საუბედუროდ, აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის, მეტადრე ჩვენს ქვეყანაში, გამოუთქმელი და გასაოცარი ანგაარება არის დანერგილი: რაოდენ უგუნურებაში და უბედურებაში შთავარდებიან აქაურნი მცხოვრებნი ანგაარებისგან, ამას ენა კაცისა ვერ გამოსთქვამს. ბერგესეველნი, დღევანდელ სახარებაში მოხსენებულნი, ორი ათასის ღორის მოკლებისათვის შეწუხდნენ და თითქმის გააგდეს იესო ძრისტე თავის ქვეყნისაგან; გარნა ჩვენს ქვეყანაში ხშირად ერთი გოჭის გულისათვის ძმა ძმას მოჰკლავს. ნუ ჰგონებთ, ძმანო ჩემნო, რომ ეს ნამეტანი ვსთქვი, — არა! ეს ნამდვილია! სამი თვე არ გასულა მას უკან, რაც ერთს ჩვენი ქვეყნის დაბასა შინა ორი მკვიდრი ძმის შორის მოხდა ჩხუბი ერთი გოჭისათვის და ერთმა მეორე მოჰკლა. რამდენჯერ მოხდება ჩვენს ქვეყანაში, რომ ერთი ალაბი მიწისათვის ძმა ძმას წაეჩხუბება და ერთმანეთს დაჰხოცვენ. ანუ დამბალი ღობის წაღებისათვის, ანუ ერთს გოჯზე ღობის გადაცილებისათვის ჩხუბი და სიკვდილი მოხდება ძმათა შორის. მსრეთნი შემთხვევანი ისე ხშირნი არიან ჩვენში, რომ აღარავის არ უკვირს. მართალია, ღარიბი კაცისათვის ერთი გოჭი, ანუ ერთი ალაბის სივრცე მიწა დიდი არის და ვგონებ, რომ ღარიბ კაცს იმ ზომად არ მოჰკითხავს ღმერთი და არ დასჯის. ბარნა, რა უნდა ვიფიქროთ, როდესაც კაცი მდიდარი, აღვსებული მამულებით, ფულით, იმ ზომად ანგაარია, რომ არავის არ დაჰზოგავს კიდევ ფულის და მამულის შეძენისათვის, არც ერთს უსამართლოებას არ მოერიდება, ოღონდ იშოვნოს რამე, არა თუ მეზობელს წაართმევს რაც კი შეუძლია, აღარც ეკკლესიას და მონასტერს დაჰზოგავს, თუ კი შეიძლო. სატირალი არ არის ამისთანა დაცემულება ზნეობისა? მასაოცარი არ არის და სატირალი ზნეობა იმ კაცისა, რომელიც ყოველი მოხერხებით და ღონით ცდილობს, რომ მშიერს და ღარიბს ბერებს წაართვას უკანასკნელი ლუკმა პური? ანუ არ გაგიკვირდება, როდესაც გაიგონებ, რომ კაცი დაიწყებს საჩივარს თვის საკუთარს ოცის წლის ანუ მეტის მოძღვარზე, სულიერს მამაზე, ერთის მანეთის გულისათვის! ამისთანა მაგალითნი მრავალნი არიან ჩვენს ქვეყანაში.

ნუ დაემორჩილები, ძმაო, ანგაარებას! ნუ ხარ სულ-მოკლე, ნუ გაქვს შევიწროებული სული და გული, ანუ დაივიწყებ შენს ღირსებას და მაღალს სულიერს ხარისხს, რომელიც მოგანიჭა შენ ღმერთმან. ნუ იქცევი ისრე, რომ თითქოს საუკუნოდ უნდა სცხოვრებდე ქვეყანაზე. აქ სტუმარი ხარ შენ, აქაური მცირე რამე საქონლისათვის როგორ უნდა დაჰკარგო უხრწნელი და საუკუნო ნეტარება! რა სარგებელ არს შენდა შეიძინო სოფელი ესე, და სული წაწყემინდო, ანუ რა მისცეს კაცმა ნაცვალ სულისა თვისისა? ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

მეცამეტესა კვირიაქისა ზედა.

იგავი ვენახსა ზედა (მათ. 21. 32—42).

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ღარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ ყურადღებით მოისმინეთ დღეს წარკითხულის სახარებისაგან იგავი. შექველია, კიდევ მიჰხვდით, რომ იმ იგავში უფალმან იესო ძრისტემან მიფარულად და საიდუმლოდ აღწერა ბოროტი თვისება, უნაყოფოება, უმადურება ებრაელთა. ვენახი იგი, რომელი დაასხა სახლსა უფალმან, მიფარულად ჰნიშნავდა იუდიანთ ქვეყანასა; სახლისა უფალითვით ღმერთსა; ზღუდე ვენახისა, საწნახელი, გოდოლი, რომელი აღაშენა სახლისა უფალმან, მოასწავებენ ყოველთა მათ ხორციელთა და სულიერთა სიკეთეთა, მშვიდობასა, სიმდიდრესა, სჯულსა, მადლსა რომლითა ღმერთმან შეზღუდა და შეამკო ქვეყანა იგი ურიათა. რისთვის მიცა ღმერთმან ეგოდენი მადლი ურიათა? მისთვის, რომ თავ-თავის დროზედ გამოიღონ ნაყოფი, ესე იგი: სარწმუნოება, სასოება კეთილნი საქმენი და სხვა; მაგრამ მათ ნაყოფი არ გამოიღეს.

ნაცვლად ამისა, როდესაც გაჰგზავნიდა ლმერთი მონათა **თვი-**სთა წინასწარმეტყველთა ნაყოფის მისაღებად, ურიანი მათს სიტყვას არ ისმენდენ, ზოგიერთს მათგანს სცემდენ და სტანჯვიდენ, ზოგს მოჰკვლიდენ. ბოლოს ლმერთმან გაჰგზავნა მათთან **ძე თვისი**, მხოლოდ-შობილი, რათა უკანასკნელი ზომა მიიღლოს, თუ შეიძლება, მოაქციოს იგინი და ნაყოფი გამოაღებინოს; გარნა ურიათა არ შეიკვდიმეს მისიც, არამედ გამოიყვანეს იგი სავენახისა გარეთ, ესე იგი იერსალიმით, და ჯვარს აცვეს იგი. მსრეთი იყო უმადურება და ბოროტება ერთა!.. მსრეთისა მათისა ბოროტებისათვის შუალმან გამოუცხადა, რაც დაემართებოდა მათ: **ამისთვის გატევი თქვენ, ვითარმედ მაგედოს თქვენგან სასუფეველი ლმრთისა და ძეგეს ნათესავსა, რომელი ჭყოფდენ ნაყოფსა მისსა. (მათ. 21, 43).** აჰა, რა საშინელი სასჯელი მიეცა ურიათა? ლმერთი მათგან განეშორა, იგინი მოაკლდენ მადლსა და სასუფეველსა ლვთისასა. სასუფეველი ლვთისა ახლა მოგვეცა ჩვენ, ქრისტიანეთა, მაგრამ ჩვენც იმ პირობით, რომელი პირობითაც ჰქონდა მიცემული ურიათა, ესე იგი, რათა გამოვიღოთ მისი შესაფერი ნაყოფი. მაშასადამე ნუ ჰფიქრობთ, ძმანო ჩემნო, რომ იგავი ესე, დღეს წაკითხული, შეეხება მხოლოდ ურიათა. არა! ახლა ჩვენ, ქრისტიანეთა, უმეტესად შეგვეხება და გვასწავლის იგი. ჩვენ, ქრისტიანენი, შევადგენთ ახლა ვენახსა ღვინისასა. ჩვენ, ქრისტიანეთა, მოგვცა ლმერთმან უმეტესნი და უდიდესნი მადლნი და სიკეთენი. ნაცვლად მოსეს სჯულისა, ჩვენ შეგვზღვნა ლმერთმან სახარებითა; საწნახლად ააშენა წმიდა ეკლესია და გოდოლად მას შინა დასდვა ცხოველს-მყოფელი **თვისი** ჯვარი. მაშასადამე, ჩვენგან ლმერთი მოელის უმაღლესსა ნაყოფსა. რა ნაყოფი უნდა მივართვათ ჩვენ, ქრისტიანეთა, ლმერთსა? წმინდა, მართალი და უბიწო ცხოვრება—აჰა ნაყოფი, რომელსა მოელის ჩვენგან ლმერთი ჩვენი. შიღრემდის ჩვენ ვცდილობთ ესრეთისა ნაყოფისა გამოღებას, ჩვენ ვიქმნებით შეყვარებული ლვთის ვენახი. ამისათვისაც ყოველს წირვაზე ვევედრებით ღმერთსა ხელ-აღპურობილნი: **განდამოახიდე, ლმერთო, ზეცით, და ახიდე, და მოჰხედე ვენახსა ამას, და განამტკიცე, რომელი დასსხა მარჯვენემან შენმან. როდესაც გესმის ეს უცხო სიტყვები, ძმანო, გაიხ-**

სოვნე, რომ ქრისტიანული ერი, წმიდა მართლ-მადიდებელი ეკლესია ახლა არის ვენახი ღვთისა და ჩვენ ყოველნი ერთბამად ვართ მუშაკნი ღვთის ვენახისანი. ხოლო სახელდობრ ჩვენ, ერი ქართველი ზსა ქართველოს ეკლესია, არის ერთი უძველესთა ვენახთა ღვთისთაგანი. ჩვენ, უწინარეს მრავალთა აწინდელთა ქრისტიანულთა ერთა, გვიწოდა ზეციერმან მამამან მუშაკად **თვის** ვენახში. აქედგან საკუთრად ჩვენთვის გამოდის ის სწავლა, გაფრთხილება, რომ არ დავემსგავსოთ იმ მეორე იგავში მოყვანილს უფროსს ძმას, რომელსა მამამ თვისმა უბრძანა წასვლად ვენახში მუშაობად, და რომელმან აღუთქვა—წავალო და არ წავიდა, მოატყუა მამა. **თუ** ჩვენ, უწინარეს სხვათა წოდებულნი და წოდების მსმენელნი, არ ვიქმნებით კარგი მუშაკნი, ამით სწორედ დავემსგავსებით მას უფროსსა შვილსა და შევიქმნებით მტყუარნი ღვთის წინაშე, რომელიც განაშოროს ჩვენგან ლმერთმან. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მეთექვსმეტისა კვირიაკისა ზედა.

მოვიდა იგიცა, რომელსა ერთი ქანქარი მიეღო, და ჰრქვა: უფალო! უწყოდი, რამეთუ ფიცხელი კაცი ხარ შენ, მონიკი, სადა არა დასთესი, და შეიკრიბი, სადა არა განგიბნევიეს, და შემეშინა, წარვედ და დავმალე ქანქარი იგი შენი ქვეყანასა (მათ. 25. 24—25.)

ამ სიტყვებით უნდოდა დაემალა თვისი უკმაყოფილება და დრტვინვა მესამესა მონასა, რომელმან მიიღო ერთი მხოლოდ ქანქარი, ანუ ტალანტი. მან დაინახა, რომ სხვათა მონათა მიიღეს ხუთ-ხუთი და ორ-ორი ტალანტი მეფისაგან, და

ეწყინა; იფიქრა, რა უნდა მოვიგო ამ ერთი ტალანტისაგანო, ერთი სიტყვით უკმაყოფილო დარჩა თავის გულში, დრტვინვა დაიწყო. მრავალნი არიან მსგავსნი ქვეყანაზედ მონისა ამის. ძლივს შეიძლება მოპოება ქვეყანაზედ ისეთი კაცისა, რომელიც არ დრტვინვიდეს, არ სტიროდეს, არ სჩიროდეს თვის ხვედრზედ, ანუ მდგომარეობაზედ. ზოგი ერთზე რამეზე დრტვინავს, ზოგი— მეორეზე; ყოველიფრით კმაყოფილი და მადლიერი ღმერთზედ კაცი თითქმის არ იპოვება ქყანაზედ. რისგან არის ესა? რისგან წარმოსდგება ეს საზოგადო დრტვინვა და უმადურება კაცთა. მიზეზი ამისა არა ერთია, არამედ მრავალი. მაგალითებრ: ზოგიერთი კაცი უკმაყოფილო არის თავის ხვედრზედ მისთვის, რომ მის ჭკუას და გონებას არა აქვს კანონიერი მიმართულება, არ იცის კანონიერი მსჯელობა. იტყვიან ერთს ძველი დროების მეფეზედ, რომ ერთხელ ქუჩაში რომ დასერიწობდა, დაინახა რამდენიმე უბრალო მუშები სადილად ისხდნენ, ჰურისა და წყლის მეტი არაფერი ჰქონდათ, მაგრამ ისე მხიარულად და სიცილით სადილობდნენ, რომ შეეხარბა იმ მეფეს, ტირილი დაიწყო და სთქვა: მე არაოდეს არ მიჭამია ასე მხიარულად სადილიო, ის კი დაავიწყდა მას რაოდენი სხვა ჰქონდა დიდება, ბედნიერება და წარმატება. ზოგიერთი კაცი მარადის დრტვინავს და სჩივის მისთვის, რომ ცუდი გუნება აქვს, მარადის სნეულს კაცს დაემსგავსება; კიდევ რომ ყოველიფერი ჰქონდეს ქვეყანაზე, მაინც გუნება არ აძლევს მას კმაყოფილებას. ზოგიერთი დრტვინავს და უკმაყოფილოა მისთვის, რომ სუსტი ხასიათი აქვს, სიმტკიცე არა აქვს სული-სა და გულისა, ვერ მისცემს საზღვარს თვისთა სურვილთა და მისწრაფებათა. აღექსანდრე მაკედონელმა მრავალი ქვეყანა დაიმორჩილა, მაგრამ მაინც ვერ გაჩერდა, კიდევ უნდოდა ბრძოლა და მთელი დედამიწის დაპყრობა. სოლომონ ბრძენს ჰქონდა ყოველ-გვარი ნუგეში და კმაყოფილება, რასაც კაცის გული წარმოიდგენს მაგრამ მაინც მოწყენილი იყო და დრტვინოდა: „ამაჲ ამაჲებათს და ყოველივე ამაჲ“ ოხვრით იტყოდა იგი: ეს მისთვის, რომ საზღვარი არ დაუდვა თვისთა სურვილთა და გრძნობათა. ბოლოს, ზოგიერთი მარადის უკმაყოფილოა, დრტვინავს მისთვის, რომ ზარმაცია და უსაქმოდ უყვარს ყო-

ფნა. იმ ზარმაცი და მედგარი მონისათვის ერთის მაგიერად ხუთი ტალანტიც რომ მიეცა მეფესა, მაინც ღრტვინვას დაიწყებდა. შრომა, მეცადინეობა კმაყოფილებას გააჩენს კაცის გულში, ზარმაცობა კი—უკმაყოფილებას.

მაინც რა გამოვა ამისთანა უკმაყოფილებისაგან! ბამოვა, პირველად, უგუნურება და უბედურება კაცისა. ღრტვინვით, უკმაყოფილებით ვერასფერს ვერ გაასწორებს კაცი. მარადის მოწყენილი, მარადის მღრტვინველი კაცი თავის თავს თითქმის განგებ აუბედურებს. ჰკუიანი, კეთილ-გონიერი კაცი მართლაც რომ ცუდ მდგომარეობაშიც იყოს, შეუძლია თავის დაწყნარებულს კეთილს სულში მოიპოვოს მრავალი ნუგეში და კეთილი აზრი. ნამდვილი მწუხარება და უბედურება გადიდდება და დამძიმდება წუხილით და ღრტვინვით; ხოლო დამცირდება და გაჰქრება, თუ კაცი სულგრძელია და მომთმენი. ბარნა სუყველაზე უარესი და საშინელი ის არის, რომ კაცი მღრტვინველი, უკმაყოფილო, ადვილად დაჰკარგავს საუკუნო ცხოვრებას და ნეტარებასაც. ეს მისთვის, რომ იმას შეუმცირდება სარწმუნოება, დააკლდება სასოება კარგად ვერ ილოცავს, ღვთის სიყვარული აღარა აქვს, ყოველი მოყვასი ეძაგება.

რა განჰკურნავს ამ სენს? განჰკურნავს მხოლოდ სახარება, ძრისტე იესოს სჯული. იგი გვასწავლის ჩვენ, რომ ღმერთი არის მამა ჩვენი. თუ შენ ღმერთი ცხოვლად გწამს და გახსოვს, რომ იგი არის შენი ზეციერი მამა, ეს განკურნავს ყოველს შენსა მწუხარებასა, მისთვის, რომ ადვილად მოითმენ ყოველს აქაურს მწუხარებას, რადგანაც მოელი, სასოება გაქვს მიიღო ზეციერი, დაუსრულებელი ნუგეში და ბედნიერება, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ღმერთმან. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა .

მეთექვსმეტეხუთსა კვირიაკესა ზედა.

უხმარი ეგე მონაი განჰხადეთ ბნელსა
მას გარესკნელსა, მუნ იყოს ტირილი და
ღრჭენა კბილთა (მათ. 25, 29).

რისთვის განურისხდა, ძმანო ქრისტიანენო, მონასა ამას მეფე იგი, ხსენებული ღღეს წაკითხულს იგავში? რისთვის უთხრა მას: **ბოლოცო მონაო და მედგარო**, და რისთვის გააგდო იგი ბნელსა გარესკნელსა? მისთვის, რომ ის იყო მედგარი, ესე იგი ზარმაცი, არ უყვარდა შრომა და მუშაობა. თავის სიცოცხლეში მან არა თუ რაიმე კეთილი ჰქმნა და რაიმე შეიძინა, არამედ ის ნიჭიც, რომელიც მას მისცა ღმერთმა—დაჰმალა მიწაში. წინააღმდეგ ამისა, რისთვის აქო მეუფემან იმავე იგავში ორნი სხვანი მონანი? რისთვის უწოდა მათ: **მონანო საწმუნანო და სახიერანო**, და დააჯილდოვა იგინი, მეტყველმან: **რამეთუ მცირედსა ზედა საწმუნო იყვენით, უძრავდესსა ზედა დაგადგანო თქვენ; შევედით სისარულსა უფლისა თქვენისასა!** ცხადია, მისთვის, რომ იგინი იყვნენ შრომის მოყვარენი; შრომა-მუშაობით მათ ერთი ორად განამრავლეს ნიჭნი იგინი, რომელნი მათ მისცა ღმერთმა. მაშასადამე, ღღეს წაკითხული იგავი გვაფრთხილებს ჩვენ მედგრობისაგან, ანუ სიზარმაცისაგან და გვასწავლის ჩვენ, რათა ვიყვნეთ მარადის მუშაკნი, შრომის მოყვარენი და ვცდილობდეთ, რომ ჩვენის შრომით და მეცადინეობით აღვაშენოთ ჩვენი ბედნიერება და კეთილი მდგომარეობა.

ბუნება ჩვენი ხორციელი, ძმანო ქრისტიანენო, ერთობ მიდრეკილია და მსურველი ზარმაცად და უქმად ღროების გატარებისა. შეჰხედე და დაუკვირდი შენს თავსაც და სხვათაც

გარემოს შენსა. როგორ უყვარს ყოველს კაცს მოსვენებით და მხიარულად გატარება სიკოცხლისა, და თუ ეს არ შეუძლია, მაშინ ეძიებს, რომ ისეთი რაიმე მსუბუქი, და ადვილი საქმე გამოიჩინოს, რომელიც მისგან დიდს შრომას არ მოითხოვდეს? მსრეთი არის ჩვენი ბუნების ოვისება! ბარნა, როდესაც ჩვენ ყოველის მხრით და კარგად გავშინჯავთ ჩვენსა მდგომარეობასა, ჩვენის ბუნების მოთხოვნილებათა, საჭიროებათა და გარემოებათ, რომელთა შინა კაცი იშვება და ატარებს ცხოვრებასა თვისსა, მაშინ ცხადად დავინახავთ, რომ შრომა არის საძირკველი ჩვენისა კეთილ-მდგომარეობისა და გარეშე შრომისა სხვა საშუალება არა აქვს კაცს, რომ მოიპოვოს ბედნიერება და კეთილ-დღეობა. თვით ღმერთმა შრომისათვის და მუშაობისათვის დაჰბადა კაცი ქვეყანაზედ. ღდეს წაკითხულს იგავში რომ არის თქმული, რომ მეფემან დაიბარა მონანი თვისნი და ურჩივა მათ ტალანტნი, მსგავსად მათისა ძალისა, და გაუშვა იგინი სამუშაოდ, ეს იმას ჰნიშნავს, რომ ღმერთი კაცს შობილგან აძლევს მხოლოდ, რომელთამე ნიჭთა, ანუ ხერხსა, ანუ ღონესა, რომლითაც მას მერე შეეძლოს შრომა და მუშაობა. ძაცი ტიტველი და უძლური იშვება ქვეყანაზე. როდესაც გაიზრდება, ჭკუა გაეხსნება, სოფლიურნი და ხორციელნი ღონენი, რომელნიც მას მისცა ღმერთმა, გამოუჩნდება, მაშინ იგი გარემოს თვისსა დაინახავს მშვენიერსა ბუნებასა. ამ ბუნებაში თუმცა ყოველნი ნივთნი და არსებანი არიან მშვენიერნი და ბრძნად შექმნილნი, გარნა კაცისათვის არც ერთი მათგანი პირ და პირ არ არის სახმარი, არამედ ყოველი მათგანი კაცმან უნდა დაიმუშაოს, თავისთვის მოიმზადოს. ბუნება თავის თავად არის ნედლი მასალა, რომელიც კაცმა უნდა აიღოს და მოამზადოს თავისთვის. მაშასადამე, ღმერთმა კაცს ერთის მხრით მისცა ღონე, ანუ ხერხი, რომლითაც მას შეუძლიან მუშაობა, მეორეს მხრით წინვე დაუდვა მრავალი მასალა; დანარჩენი დამოკიდებულია მის მუშაობაზედ და შრომაზედ. შოველნი თვისი ბუნების საჭიროებანი, სახმარნი მოთხოვნილებანი კაცმან უნდა დააკმაყოფილოს თვისი შრომითა და მუშაობითა. მაშასადამე, რა უნდა ვსთქვათ იმ კაცზედ, რომელიც სრულიად არაფერს არ აკეთებს? ჩით ირჩენს იგი თავს? სხვისი შრომით

და სხვისი ნაქნარიტ. მაშასადამე, იგი ქვეყნისა და საზოგადოების კეთილ-დღეობას არათუ ეხმარება, არამედ უშლის. ქვეყნის ანუ მთელი საზოგადოების სიმდიდრეც, განათლებაც, წარმატებაც შესდგება კერძო პირთა შრომისა და მეცადინეობისაგან. ამისთვის ის პირი, რომელიც არაფერს არ აკეთებს, საჭმელსაც არ უნდა სჭამდეს. ამას ჩვენ კი არ ვაბმობთ, არამედ წმიდა მოციქული პავლე: *რომელსა არა უნებს შრომად, ნუჭრს სჭამონ.*

ბარნა ზოგიერთნი პირნი თავის გულში ამ სახით იმართლებენ თავს: დიახ მზად ვართ, რომ ვიმუშაკოთ და ვიშრომოთ, მაგრამ რა ვქნათ, რომ საქმე ვერ გვიშონია, შესაფერი სამუშაო მასალა არა გვაქვს. ჰგონებ, რომ ეს მიზეზი არ არის პატივ-სადები. როგორ შეიძლება კაცმა საქმე ვერ იშოვნოს, თუ კი მართლა შრომა და მუშაობა არ ეზარება. ეს დაბრკოლება შეემთხვევა ისრეთთა პირთა, რომელნი არიან თავის მოყვარენი, დიდ-დიდ საქმეებს ეძიებენ და მცირეს საქმეს კი არ კადრულობენ. იგინი არ ჰფიქრობენ, რომ სულ უქმად ყოფნას სჯობია, რომ მცირე საქმე დაიწყოს კაცმა. ამისთვისაც აქო ივავსა შინა მეუფემან ორი ჭკვიანი მონა, რომელ იგინი მცირე საქმეს დასჯერდენ და გულმოდგინედ იმუშავეს: *რამეთუ მცირესა ზედა საწმუნო აყავ, მრავალსა ზედა დაგადგინო შენ.* ხოლო მესამე, უგუნური, მონა მისთვის დაისაჯა, რომ მცირე საქმე, ერთი ტალანტი დაიწუნა, ხელი არ მოჰკიდა. ამ ორს მაგალითს, საღმრთო წერილისაგან მოყვანილს, დავუმატოთ ერთი კიდევ მესამე, სოფლიური ამბავი. მრთხელ ერთმა უზომოდ მდიდარმა ვაჭარმა, როდესაც დაბერდა და დასუსტდა, ყოველნი თვისნი სავაჭრო საქმენი ჩააბარა თავის მემკვიდრეს და თვითონ კი ქალამნებს ჰკერავდა და გლახაკებს აჩუქებდა. როდესაც ჰკითხვიდენ, რა გაგიჭირდა, რომ ქალამნებს ჰკერავო?—უბასუხებდა: ამის მეტი საქმე აღარ შემიძლიაო და უსაქმოდ ყოფნა კი ცოდვად სწერიაო.

ეს ამბავი მოგონებული არ არის, ნამდვილია. ის ვაჭარი იყო რუსეთში, უბრალო გლეხთაგანი, გამდიდრებული თვისი საკუთარი შრომითა. ბარნა, ძმანო ქრისტიანენო, ყოველი, რაიცა აქამომდე ვსთქვით, შეეხება მხოლოდ აქაურსა, სოფ

ლიურსა ჩვენსა ცხოვრებასა. მართალია, ამაზედაც სულიერი მოძღვარი თქვენი თანამედბ არს გელაპარაკებოდეს და გარბებდეს, მაგრამ უმეტესად და უფრო ხშირად იგი უნდა გასწავლიდეს თქვენ სულიერსა ცხოვრებასა და მოქალაქეობასა. ბარნა საკვირველი ის არის, რომელ ესეც შრომასა და მოღვაწეობასა ზედა არის დაფუძნებული. აქაც ერთის მხრით ღმერთმა მისცა კაცს სულიერნი ნიჭნი: ჭკუა, სინიდისი, მისწრაფება ღვთისადმი და სხვანი, რომლითაც მას შეუძლია სულიერი მოქალაქეობა და მოღვაწეობა, მეორე მხრით მისცა მას მასალა, რომელიც მან უნდა დაიმუშაოს. მასალა არის მისი ხასიათი, ყოფა-ქცევა, ესე იგი მთელი ცხოვრება. ღა ესრედ, კაცი იგი, რომელიც მარტო ხორციელობაზედ, სოფლიურს ცხოვრებაზედ არ სცდილობს, არამედ სულიერებაც ახსოვს და იღწვის, რომ ხასიათი თვისი დაიმუშაოს და გააკეთილოს, ჭკუა გაინათლოს საღმრთო წერილით, სინიდისი გაიღვსოს, გული გაიწმინდოს, ყოფა-ქცევა შესცვალოს,—ესრეთი კაცი გამოჩნდება სულიერადაც მუშაკი და შრომის მოყვარე, და მიიღებს მეუფისაგან ქებას: *სარწმუნო მონაო და სხხიერო, რამეთუ მცირესა ზედა სარწმუნო იეაჲ, მრავალსა ზედა დაგადგინო შენ; შეგედ სიხარულსა უფლისა შენისასა. ამიხ.*

ს ი ტ ყ ვ ა

მეჩვიდმეტისა კვირიანისა ზედა

არა კეთილ არს მოღებად ჰური შეილთაგან და დაგდებად ძაღლთა. (მათ. 15, 26).

ძაღლსა დაამსგავსა; ძმანო ქრისტიანენო, უფალმან ქალი ქანანელი, ანუ პირდაპირ ძაღლად უწოდა მას, ვითარცა იტყვის იოანე მქროპირი. რა საშინელი დამჩაგვრელი და შესარცხვეხელი წოდება არის ესრეთი სიტყვა ყოველისა კაცისათვის,

მეტადრე დიდსა საზოგადოებასა შინა! ბარნა ქალი იგი არა
თუ არ შესწუხდა, არამედ მოითმინა, სიმდაბლით უბასუხა:
ჰე, შფალო! მართალია ესაო! სწორედ ასე არისო! ამისთვი-
საც შფალმან აღიდა მისი სარწმუნოება, აქო იგი და მიანიჭა
თხოვნა მისი, განკურნა ასული მისი. ჰოი დედაკაცო! დიდ ანს
სარწმუნოება ეკე შენი; გეყავ შენ, ვითარცა გნებაეს! აჰა, ძმანო ჩემ-
ნო, უმჯობესი და უმშვენიერესი საშუალება, თუ გვსურს მი-
ვიღოთ მადლი ღვთისა, გავაქარვოთ რისხვა ღვთისა და კაც-
თა. **თუ** დაგჩაგრა ვინმემ გულფიცხელობით, თუ გაგინა ვინ-
მემ, მწარე სიტყვა გითხრა—გული გაიმაგრე, ანუ, რომელიც
უმჯობესი იქნება და სათნო ღვთისა, უბასუხე: მართალია; მაგ-
რამ თუ ისეთი ვარ, როგორც შენ ამბობ, მომიტევე. ათასში
ერთხელ არ მოხდება, თითქმის არ შეიძლება, რომ შენს და-
მჩაგვრელს, მაგინებელს არ შერცხვეს, არ შეიკმიდოს და არ
მოინანოს. შენ იფიქრებ: როგორ შეიძლება ასე მოქ-
ცევა! **თუ** ასე მოვიქცევი, მაშინ ყოველი კაცი დამჩაგრავს,
ცხოვრება აღარ შემიძლება ქვეყანაზედ. არა, ძმაო! ამას შენ
იმისთვის ჰფიქრობ, რომ ცუდი, შეცდომილი აზრი გაქვს ადა-
მიანის ხასიათზედ. შინ იქნება ისეთი მხეცი, რომ, მხედველი
ამისთანა შენი სიმშვიდისა, სიწყნარისა, არ შერცხვეს და არ
შეინანოს. ბოლოს, თუნდა სრულიად მხეცი იყოს შენი მო-
პირდაპირე, მაშინაც ძლიერ შესწუხდება მით, რომ მის ცუდს
სიტყვას მოქმედება არა აქვს შენზედ სრულიად. როგორც
ძალდის ყფვას მიმავალი კაცი, ისე ყურადღებას შენ არ აძლევ
მის სიტყვას. **ის** შეგატყობს, რომ შენი სულგრძელება აღემა-
ტება მის სულმოკლეობას და ამისთვის შერცხვება. ამისთანა
უნდა იყოს ჭეშმარიტი ქრისტიანი! აკი თქმულ არს: **რომელ-**
მან გცეს შენ ყრამაღსა შენსა მარჯვენესა, მიუზყარ მას ერთ კერ-
ძაგა. (მათ. 5, 39). შენ უნდა იყო სულგრძელი, მომთმენი,
გონიერი. ამას გვამცნებს ჩვენ სახარება. სული და ხასიათი
ქრისტიანისა უნდა იყოს აღვსებული მშვიდობითა, სიწყნარო-
თა, სიყვარულითა.

ბარნა არა ესრეთნი არიანაწინდელნი ქრისტიანენი! ათას-
ში ერთს არ ახსოვს, რომ დაჩაგვრას, გინებას მოთმინებით
უნდა მიიღებდეს და მით უნდა მიზიდავდეს მადლსა ღვთისასა,

რომელი იტყვის ბაგითა წინასწარმეტყველისათა: ვის შეგხედო, ანუ შეგაწინარო, განა მსოფლოდ მშვიდსა და მდაბლსა, რომელი მწვის სატყვათა ჩემთაგან. ახლანდელი ქრისტიანე არა თუ არ მოითმენს მწარე სიტყვას, გინებას, არამედ ერთი სიტყვისათვის მზად არის მოჰკლას კაცი, სატევარს მოჰკიდებს ხელს, თუ არა და გადაემტერება მთელსი ცოცხლეში დამჩაგვრელად. ახლანდელ ქრისტიანეთ სირცხვილად მიაჩნიათ დათმობა დაჩაგვრისა. რას იფიქრებს ქვეყანაო ჩემზედ, ქალაჩუნა არისო! მაშინ, როდესაც კაცი, მომთმენი დაჩაგვრისა, რომელიც ყურადღებას არ მიაქცევს გინებასა, ამით გამოაჩინს თვის სულგრძელებას და სიმტკიცეს; ხოლო მოუთმენელი, შურის მეძიებელი, ცხადად ამტკიცებს, რომ არის სუსტი ხასიათით, სულმოკლე, წარტაცებული თვისი ცუდი გუნებით, და დამონებული ვნებასა და ცოდვას. ხოლო გეტყვი თქვენ, რამეთუ რომელი განურისხდეს ძმას თვისსა ცუდად, თანამდებ ანს სსსჯელისა, და რომელმან ჰქაჯას ძმას თვისსა: რაკა—თანამდებ ანს კრებულისაგან განსვლად, და რომელმან ჰქაჯას ძმას თვისსა ცოფ თანამდებ ანს გენასს მას ცეცხლისას (მათ. 5, 22) ასე ფიცხელად დაისჯება კაცის მაგინებელი, გარნა რომელიც მოითმენს გინებასა, ორკეც მადლს მიიღებს: თავის სულს აცხონებს, და მოყვასს კეთილ მაგალითს აჩვენებს. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

მეჩვიდმეტისა კვირიაკისა ზედა.

მანმარტება სახარებისა. (მათ. 15, 22—28.)

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! მართობ უბრალო არის და მოკლე დღეს წარკითხული სახარება, გარნა იგი იპყრობს დიდსა საუნჯესა სულიერისა სწავლისასა? თვით უბრალო და მოკლე მოთხრობა იგი დღევანდელისა სახარე-

ბისა წარმოგვიდგენს ჩვენ მრავალთა და ფრიად აღმაშენებელთა მაგალითთა და დარიგებათა. პირველად გასაკვირველი არის და ერთობ სახმარი და სასარგებლო მაგალითი თვით იმ უბრალო ქანანელი დედაკაცისა, რომლისა ლოცვასა და ვედრებასა აღწერს დღეს წარკითხული სახარება. რა გასაოცარი, შეურყეველი სარწმუნოება, გონიერება, სიმდაბლე და სიმშვიდე გამოიჩინა უბრალო სოფლის ქალმა წინაშე იესო ძრისტესა! იგი იყო ქანანელი, მაშასადამე წარმართი. იგი სცხოვრებდა საზღვართა ზედა შრიასტანისათა, გაგონილი ჰქონდა იესო ძრისტეზე და მისთა სასწაულთა ზედა, იქნება კიდევ ნახა იგი მან ოდესმე და გაიგონა მისი სწავლა, ამისთვის მის გულში გაჩნდა შეურყეველი სარწმუნოება იესო ძრისტესადმი. ამ უბრალო, უსწავლელმა ქანანელმა დედაკაცმა აჯობა სარწმუნოებით თვით ურიცხვთა სწავლულთა, მწიგნობართა, ერის მოძღვართა, რომელნი ყოველ დღე ჰხედვიდენ იესო ძრისტეს, კიდევ იცოდენ წიგნთაგან მისი მოსვლა და მნიშვნელობა, ყოველ დღე ჰხედვიდენ მისთა სასწაულთა, გარნა მაინც ურწმუნონი იყვნენ. ამაზედ უფრო გასაკვირველი არის ის შეურყეველი სიმტკიცე, რომელიც მან გამოიჩინა ლოცვასა შინა. „შემაწყალე მე, იესო მეო ღვთასაო“, — ესრედ ღაღადებდა იგი და მისდევდა მას. იესო ძრისტემ დიდი ხანი ხმა არ გასცა მას, მაგრამ იგი მაინც არ იშლიდა ლოცვას; მერმე იესო ძრისტემ პირდაპირ უარი უთხრა მას: ანა ვან მოვლენებულა განა წაწყმედილთა ძეთა ისრაელისათა. ბარნა დედაკაცი არ დალონდა, არა მედ უმეტესის ერთგულებით ევედრებოდა მას. მოწათფებსაც მოეწყინა ეგოდენი ყვირილი დედაკაცისა, და სთხოვეს იესო ძრისტეს განტევება მისი, გარნა უთაღმა არც მათი ისმინა. ბოლოს დედაკაცი მიეახლა იესო ძრისტეს და კიდევ მწარედ ევედრებოდა: შემაწყალე მეო. მაცხოვარი თითქოს განრისხდა, შეურაცხყოფა აჩვენა მას, თითქმის აგინა, ძალლად უწოდა: ანა ჯან ანს წაძთეკად ჰუნისა შვილთაგან და დაგდებად ძაღლთა. სხვა ვინმე ვერ მოითმენდა ესრეთსა სასტიკობასა. ბარნა, საოცარი გონიერება დედაკაცისა ამის თითქმის აღემატებოდა ყოველსა განსაცდელსა. მან თითქოს ესრედ უბასუხა: მართალია, მე ერთი ქანანელი დედაკაცი, წარმართი — არც კი ვარ

უმჯობესი ძაღლისა, მაგრამ ძაღლებსაც კი გადუგდებენ ტაბლიდან ნამუსრსა პურისასაო. მრთი სიტყვით, ამ დედაკაცის ლოცვა იყო მსგავსი ჭიდაობისა, ბრძოლისა. აქ ერთი მხრით შეურყეველი სარწმუნოება, სიმდაბლე, სიმშვიდე, მორჩილება, მეორეს მხრით თითქოს გასაოცარი სასტიკობა, შეურაცხყოფა, უარის ყოფა ჭიდაობდენ ურთიერთს შორის და სუსტიმა, გარნა მორწმუნე დედაკაცმა, მიიღო ძღვევა. მაცხოვარმა უბასუხა: ჰოა დედაკაცო, დიდ ანს სარწმუნოება ეგე შენა, გეყავნ შენ, ვითარცა გნებავს.

მეორედ უნდა მივაქციოთ ყურადღება განსხვავებულსა მოქმედებასა და ხასიათსა ზედა, რომელი გამოიჩინა ამ შემთხვევაში შფალმან იესო ძრისტემან, იგი ყოველთვის იყო მოწყალე და გულმტკივნეული. მსწრაფლ ისმენდა ლოცვასა და მიანიჭებდა მოწყალებასა ყოველთა მთხოვნელთა; ამ შემთხვევაში კი იგი სრულიად სხვაფერ იქცევა. ბულმოდგინედ ლოცვას ქანანელი დედაკაცისას დიდხანს არ ისმენს; მერმე თითქო დიდს სასტიკობას გამოიჩენს და შეურაცხყოფას აჩვენებს მთხოვნელს. რისთვის ჰქმნა შფალმან ესრედ? მისთვის, რათა დედაკაცს მისცეს შემთხვევა ბოლომდის გამოჩენად თვისისა სულიერისა სათნოებისა, ესე იგი სარწმუნოებისა, მოთმინებისა, მორჩილებისა და სხვათა.

ახლა ყოველი, რაიცა აქამომდის იყო თქმული, მიაქციე, ძმაო, შენსკენ, შენის გულისა და სულისაკენ, და მიეც სულსა შენსა სულიერი სწავლა და აღშენება. ჩვენთვის დაიწერა ესე ყოველი. ჰხედავ, რა სარწმუნოება, გონიერება გამოიჩინა უბრალომან ამა დედაკაცმან, უსწავლელმან და თითქმის წარმართთაგანმან. სირცხვილი არ იქნება ჩვენთვის, რომ არ გვქონდეს მტკიცე სარწმუნოება დროსა ლოცვისასა! შენი ლოცვაც უნდა იყოს მტკიცე და შეურყეველი. ნუ შეგეშინდება, ეჭვი ნუ მოგივა, თუ დიდხანს არ ისმინოს ლმერთმან ლოცვა შენი, არამედ ევედრე ლმერთსა უმეტესითა მორჩილებითა, სიმდაბლითა, ვითარცა ქანანელი დედაკაცი. ნაცვლად შენი ვედრების აღსრულებისა, კიდევ რომ მისი წინააღმდეგი დაგემართოს, რაიმე შეურაცხყოფა, ანუ მწუხარება მოგაყენოს ლმერთმან, მაინც ნუ დაჰლონდები, არამედ უმეტესი სიმშვიდე

და მორჩილება გამოაჩინე ლოცვასა შინა შენსა, ვითარცა ჰყო
ქანანელმა დედაკაცმა. ბოლომდის უნდა მიიყვანო შენი მოთ-
მინება, მორჩილება, სიმდაბლე, სიმშვიდე. ბანა ლმერთმა წი-
ნადვე არ იცის, რა კაცი ხარ; მაგრამ შენ კი არ იცი ესა, შენ
უნდა შეგატყობინოს, რა თვისება გაქვს, რა არის კარგი, ან
ცუდი შენს შორის. უფლისა იესო ძრისტეს მოქმედებამ, ესე
იგი, რომ მან უჩვეულო ხასიათი მიიღო, ნაცვლად ჩვეულებ-
ბრივისა მოწყალეებისა, ლმობიერებისა, გამოიჩინა ფიცხელო-
ბა და შეურაცხყოფა დედაკაცისადმი—გასწავლოს შენ, რომ
კაცის ხასიათზე და მოქმედებაზე არ უნდა იფიქრო და მიი-
ღო გადაწყვეტილი აზრი, მისი გარეგანისა მოქცევისა და ლა-
პარაკისაგან, არამედ იმას უფრო უნდა უყურო, რა განზრახვა
აქვს კაცს, რა მიზანი ანუ საგანი ამოქმედებს და ალაპარაკებს.
ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

თქმული ოცდამეერთისა კვირიაქისა ზედა.

უწყით, რამეთუ არა განმართლდების
კაცი საქმეთაგან ჰსჯულისათა, გარნა სარ-
წმუნოებითა იესო ძრისტესითა. (ბალატელ-
თა 2, 16).

ღღევანდელი სამოციქულო, ძმანო მართლ-მადიდებელნო
ქრისტიანენო, იპყრობს თვის შორის დიდსა, და ფრიად საჭი-
როსა ყოველსა ქრისტიანესათვის სწავლასა. იგი აგვიხსნის ჩვენ,
რით განმართლდება კაცი ღვთის წინაშე. ბარნა ვინც კარგა
ვერ გაიგებს ღღევანდელი სამოციქულოის აზრსა, მას გულში
გაუჩნდება ბევრი ეჭვი და შეიძლება ჩავარდეს შეცდომაში.
ამისთვის ჩვენ წინაპირველად უნდა წავიკითხოთ იგი ღ შევიტ-

ყოთ მისი პირდაპირი აზრი, და მერმე მივაქციოთ ყურადღება, რას გვასწავლის წმინდა მოციქული პავლე კაცის განმართლებაზე.

შეიძლება, რამეთუ ანა განმართლდება კაცა საქმეთაგან ჰსჯულდისათა, განანა სანწმუნოებათა იესო ქრისტესათა. ძაცი ვერ განმართლდებაო სჯულის საქმეთაგანო, ანუ სჯულის აღსრულებითა, არამედ იესო ქრისტეს სარწმუნოებითა. რომელ სჯულზე იტყვის აქ წმიდა მოციქული პავლე? არა ახლის აღთქმისა, არა მედ ძველი აღთქმის სჯულზე. ძველ აღთქმაში ლმერთმა მისცა ებრაელთა წინა-დაცვეთილება, სხვა და სხვა პირუტყვების შეწირვა მსხვერპლად, სისხლის სხურება, შაფათობა, კარვობა და სხვანი ამის მსგავსნი. ურიებს დიდი სასოება ჰქონდათ ამ წესებზედ და სჯულზე; იგინი ჰფიქრობდენ, რომ კაცის ცოდვა აღიხოცება, კაცი განმართლდება მხოლოდ მათი საშუალებით. ბარნა წმიდა მოციქული პავლე ეტყვის მათ, რომ ზემოხსენებული წესები და მცნებები ვერ გაამართლებენ კაცს ლვთის წინაშე. მაშ რისთვის მისცა ლმერთმა ებრაელთა ისეთი სჯული და მცნებები, რომელიც მათ ვერ გაამართლებდა? იქნება ესრედ იფიქროს ვინმემ თავის გულში. ამაზედ მოკლედ გიბასუხებ: ძველი სჯული იყო აჩრდილი, ანუ წინა-მოსწავება ახლისა აღთქმისა, იესო ქრისტეს ქვეყანაზე მოსვლისა და მისგან მიცემულისა მაცხოვარებისა. იგი იყო მიცემული დროებით, მოსამზადებლად ახლისა აღთქმისადმი, და როდესაც იესო ქრისტე მოვიდა, იგი, ძველი სჯული, გაუქმდა, მან დაკარგა თვისი ძალა. ძველი სჯულის წესებს მხოლოდ მით ჰქონდათ მადლი და ძალი განმართლებისა, რომ ისინი მოასწავებდენ, უჩვენებდენ ქრისტე იესოს ჯვარცმასა, და მისი საღმრთო სისხლით ჩვენსა განმართლებასა,

უკეთუ მით გვიძებდეთ განმართლებასა ქრისტეს მამართ, ვიზონეთ ჩვენცა ცოდვილ. თუ ძველი სჯულის საქმეებით ვეძიებთ განმართლებასა, ანუ ისე ვიფიქრებთ, რომ კაცს შაბათი, წინა-დაცვეთილება, ვერძის, კრავის და ძროხების სისხლი გაამართლებს, მაშ იესო ქრისტეს მოსვლა ქვეყანაზე არაფერი ყოფილა, და ვინც ახლა იესო ქრისტესაგან ეძიებს განმართლებასა, ის აქამომდე ცოდვაში არის.

უკეთუ რამელი იგი დაგარდვიგე და კვალად მასგე გაშენებდე, გა-
რდამაგალად ჰსჯულისა თავი ჩემი შევირაცხო (18 მუხლი). რაც იესო
ძრისტემ დაარღვია, მეც მასთანავე უარვყოფო, ესე იგი ძვე-
ლი სჯულის საქმეები, რომელნიც იესო ძრისტემ გააუქმა
თვისი ჯვარცმით და აღდგომით, თუ ხელ-ახლა დავიწყეთ
მისი აშენება, ანუ აღსრულება, იესო ძრისტეს ახალი აღთქმის
სჯულისა შეურაცხ-მყოფელი და დამარღვეველი ვიქნებითო.

რამეთუ მე ჰსჯულისათვის ჰსჯულითა მადგეგედ, რათა ლმწობისა
გცხონდე. ძრისტესთანა ჯვარცმულ ვარ (19 მუხლი). ძველი სჯუ-
ლისათვის მე მკვდარი ვარო, თვით იმ ძველმა სჯულმა მომ-
კლაო. როგორ? სჯული როგორ მოჰკლავს კაცს?—იკითხავს
ვინმე, თავის გულში. ამაზედაც მოკლედ გიპასუხებ: სჯულს
შეუძლია კიდევ აცხონოს და კიდევ მოჰკლას კაცი. შინც
ასრულებს მრთელს სჯულს უნაკლოლოდ, იმას სჯული აც-
ხონებს; ვინც არ ასრულებს—იმას დაჰსჯის სიკვდილით. მაგ-
რამ ვის შეუხლია ასრულება მრთელი სჯულისა, ესე იგი ვის
შეუძლია უცოდველი იყოს? მაშასადამე თვით ის ძველი სჯუ-
ლი ჰსჯიდა, ჰკლავდა ებრაელთა და არ აცხონებდა, ვინაიდ-
გან ვერც ერთი მათგანი ვერ ასრულებდა მას. უფალი იესო
ძრისტე მოვიდა, თვისი მადლი და, მოღვაწეობა მოგვცა, ჩვენ
მაგიერად დაისაჯა და მოკვდა, ახლა ჩვენ მისი მადლით და
სარწმუნოებით ვცხონდებით, რადგანაც ჩვენ მასთანავე ჯვარს
უნდა ვეცვათ.

ხალა ცხოველ ანდანა მე ვარ, ანამედ ცხოველ-ანს ჩემთანა
ძრისტე... სარწმუნოებათა ცხოველ-ვარ ძისა ლვთისათა (20 მუხლი).
მე ცხოველ ვარო არა ჩემით, არამედ იესო ძრისტე არის ჩემ
შორის ცხოველიო; მისის სარწმუნოებით ვსცხოვრობო, მისი
მადლი მოქმედებს ჩემს შორისო.

ეს არის მახლობელი, ასო ასოით, აზრი დღევანდელისა
სამოციქულოისა. ახლა გადავიდეთ იმ უმთავრეს კითხვაზე
ესე იგი რით განმართლდება კაცი ლვთის წინაშე? ბარნა წი-
ნა-პირველად მოკლედ განვსაზღვროთ, რაი არს განმათლება?
განმართლება არის ის, როდესაც კაცს არ დაეთვლება, ანუ არ
შეეცხება თვისი ცოდვა, ვითარცა თანა-შობილი; ანუ გად-
მოსული მას ზედა ადამისაგან, აგრეთვე საკუთრად მისგან აღ-

სრულებული, მაშასადამე, როდესაც ის შეიქმნა უბრალო ღვთის წინაშე, და არღა ქვემდებარე არც ერთისა პასუხის გებისა, ერთი სიტყვით, როდესაც სცხონდება. ახლა, რით შეიქმნება კაცი ამის ღირსი? მარტო ღმერთი და მისი მაღლი გაამართლებს კაცსა, თუ კაცმაც უნდა ჰქმნას რაიმე თვისდა გასამართლებელად? საკმაო არის, თუ არა, მარტო სარწმუნოება და სასოება გასამართლებელად კაცისა, ანუ სხვანოცა უნდა ჰქმნას თავის მხრით გასამართლებელად კეთილნი საქმენი? ბოლოს, შეუძლია კაცს რამე ნამდვილი, ქეშმარიტი, კეთილი საქმე ჰქმნას ქვეყანაზე და განსამართლებელად თვისდა? შოველნი ესე კითხვანი დიდ ცილობას აღადგენენ შორის სხვა და სხვა ქრისტიანობის აღმსარებელთა. არიან ისრეთნი ქრისტიანენი, მაგალითებრ, პროტესტანტები, რომელნი ამტკიცებენ, რომ კაცს თავის მხრით არცკი შეუძლია კეთილი საქმე ჰქმნას თვისდა განსამართლებელად, და რომ კაცს გაამართლებს ერთი მხოლოდ იესო ქრისტეს სარწმუნოება. სხვანი ქრისტიანენი, მაგალითებრ, რომელთაც ჩვენ ვუწოდებთ ფრანგთა, ანუ კათოლიკებს, თითქმის ამცირებენ სარწმუნოებასა განსამართლებელად ჩვენდა და იტყვიან, რომ ყოველ კაცს შეუძლია და კიდევაც უნდა აღასრულოს საქმენი სჯულისაჲნი, ესე იგი კეთილნი, განსამართლებელად ღვთისა წინაშე, და თუ ვისმე არ შეუძლია, კიდევც უნდა ისესხოს, ანუ იყოს ეკლესიისგან მაღლი და მით განმართლება მოიპოვოს.

ახლა კვალადვე მივიქცეთ დღეს წაკითხულის სამოციქულოისადმი და ვკითხოთ წმიდა მოციქულს პავლეს, რით განმართლდება კაცი? წმინდა მოციქული პავლე, დღეს წაკითხულს სამოციქულოში, პირველის შეხედულობით თითქმის იმ აზრს ამტკიცებს, რომ კაცი განმართლდება მარტო სარწმუნოებით. უწყაო, რამეთუ არა განმართლდებისა გაცა საქმეთაგან ჰსჯულისათა, არამედ სარწმუნოებითა იესო ქრისტესათა. პავლე მოციქული ახსენებს დღევანდელს სამოციქულოში, რომ კაცმან უნდა ჰქმნას კეთილნი საქმენი, ანუ საქმენი სჯულისანი თვისდა განსამართლებელად, არამედ პირ-და-პირ იტყვის—კაცი განმართლდება მხოლოდ სარწმუნოებითა იესო ქრისტესითა. ბარნა

რა ნაირ სარწმუნოებაზე იტყვის აქ წმიდა მოციქული პავლე? ის სარწმუნოება, რომელზედაც ამბობს წმიდამოციქული პავლე დღეს წაკითხულ სამოციქულოში, არ არის ერთი მხოლოდ უქმი ჭკუნის მოსაზრება, ფიქრი, უბრალო გრძნობა კაცის გულისა, არამედ სარწმუნოება, რომელიც გადაიქცა კაცის სიცოცხლედ, რომელსაც კაცი არა თუ მარტო ჰგრძნობს, ანუ ჰფიქრობს გონებით, არამედ რომლითაც იგი მოძრაობს, სცხოვრებს. მე ძნესტესთანა ჯვარცმულ-ვარა, იტყვის წმიდა მოციქული პავლე, ცხოველ ანღარა მე ვარა, ანამედ იესო ძრასტე ცხოვრბოსა ჩემ შორას. იესო ძრასტესათ გსუნთქავ, აგა მოძრახბს, აგა მოქმედბს ჩემ შორას. ჰო, ამისთანა სარწმუნოება დიად გაამართლებს და აცხონებს კაცს, ამისთვის, რომელ, როგორც უწინ ვსთქვით, ამისთანა სარწმუნოება არის ცხოველი და განმაცხოველებელი კაცისა, ეს არის სარწმუნოება მოძრავი, საქმიანი, შემოსილი კეთილთა საქმეთაგან, მოკლედ, იგი არის თვით ცხოვრება კაცისა. ამისთვის წმიდა ჩვენი მართლ-მადიდებელი ეკლესია, დაფუძნებული ზემო-მოყვანილსა სწავლასა ზედა პავლე მოციქულისასა და სხვათა მოციქულთა და წმიდათა, ლმერთ-შემოსილთა მამათა, გვასწავლის ჩვენ, ძეთა თვისთა, რომ კაცის განმართლებისათვის საჭირო არის ვითარცა სარწმუნოება იესო ძრისტესი, აგრეთვე ცხოვრება, მოქმედება, ანუ კეთილნი საქმენი სარწმუნოებისამებრ. ამასთანავე იგი აგვიხსნის ჩვენ, რომ ყოველი საქმე კაცისა დიდი და მცირე მხოლოდ მაშინ იქმნება ნამდვილად კეთილი და გამამართლებელი კაცისა, როდესაც იგი არის ნაყოფი, ანუ წარმომდინარეობს ცხოველი სარწმუნოებისაგან ძრისტე იესოსა, სასოებისა და სიყვარულისაგან, როდესაც თვით იესო ძრისტე სცხოვრებს და მოქმედებს კაცის გულში.

აბა, თუ გსურს, ძმაო ჩემო, განმართლება, ცხონება, და ვინ იქნება იმისთანა კაცი, რომ არ ჰსურდეს იგი! — შეიყვარე იესო ძრისტე, როგორც მოციქულმან პავლემ, რომელი იტყვის, ცხოველ ანღარა მე ვარ, ანამედ ცხოველ-არსა ჩემთანა ძრისტე, ესე იგი პავლემ თვისი საკუთარი ცხოვრება, თვისი ნება სურვილი უარ-ჰყო და ძრისტეს ნება-სურვილს დაემორჩილა.

საღმრთო სჯული მოიფხოვს ჩვენგან ყოველთა კეთილთა

საქმეთა, მრავალსა მოთმინებასა, მოწყალებასა, ლოცვა-სა, მარხვასა და სხვათა, გარნა ყოველნი ესენი უნდა ავასრულოთ ჰრისტე იესოს სიყვარულით და სარწმუნოებით, არა ურიათაებრ, რომელნი მხოლოდ გარეგნობით, ფორმით ასრულებენ თვისსა სჯულიერსა და თავის ნებას არ იშლიან, შაბათს იმარხავენ, უძრავად არიან და ორშაბათს კი გამოვლენ და ყოველს სიცრუეს, მოტყუებას, სიხარბეს, შურს, მტერობას ასრულებენ, და ცოდვადაც არ მიაჩნიათ. ურიამ რომ ურია მოატყუოს, ცოდვად მიაჩნია, და ქრისტიანე თუ მოატყუა-მადლად. არა ესრედ უნდა ვიქცეოდეთ ჩვენ ქრისტიანენი! ჩვენი სარწმუნოება და ცხოვრება ერთი და იგივე უნდა იყოს, ანუ უმჯობეს არს თქმად: სარწმუნოება ჩვენი მარადის გამოიხატებოდეს ყოველთა საქმეთა შინა ჩვენთა დიდთა და მცირეთა. მართი სიტყვით: სარწმუნოება ჩვენი—საქმით შემოსილი, და საქმენი ყოველნი და თვით სიტყვანი, გრძნობანი, შინაგანნი ყოველნი სულის მოძრაობანი—სარწმუნოებით შემოსილნი იმყოფებოდნენ. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ოცდამეორისა კვირიანისა ზედა.

კაცი ვინმე იყო მდიდარი და იმოსებოდა ძოწეულითა და იხარებდა დღითი-დღე ბრწყინვალედ. (ლუკა 16, 19).

ყოველი გონიერი კაცი, ძმანო ქრისტიანენო, ჰფიქრობს მომავალისათვის და სცდილობს, რომ წინაღვე მოიმზადოს ყოველი, რაც შეეწევა მისს ცხოვრებასა და ბედნიერებასა. არა ესრედ იქცეოდა მდიდარი იგი დღეს წაკითხულისა იგავისა; იგი არ ჰფიქრობდა ხვალისათვის, არამედ სცხოვრებდა დღითი-დღე, ბრწყინვალედ იმოსებოდა, ტკბილად სვამდა და სქამდა, ლხინობდა და იხარებდა ყოველ დღე, ერთი სიტყვით, იგი იყო დაუდევნელი, წინ-დაუხედველი. საუბედუროდ, ყოველთვის და ყოველგან ახლაც, აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის ურიცხვნი არიან ამ კერძოდ მსგავსნი მდიდრისა ამის, უზრუნველნი. დაუდევნელნი მომავლისა საუკუნოსისა და ცხონებისათვის.

რით და რაში გამოჩნდება დაუდევნელობა აწინდელთა ქრისტიანეთა?

პირველად მით და იმაში, რომ მრავალნი მათგანნი არ ჰფიქრობენ, რა მოელის მათ მომავალსა ცხოვრებასა შინა, როდესაც იგინი გაეყრებიან ამ სოფელს. ამას იქმენ ზოგიერთნი მათგანნი ურწმუნოებისა გამო თვისისა. არ სწამთ მათ მომავალი ცხოვრება, ამისთვის ცდილობენ, რომ ამ ქვეყანაში მიიღონ კეთილი თვისი, როგორათაც უბასუხა აბრამმა სამოთხიდან მდიდარსა რომელი იტანჯებოდა ჯოჯოხეთსა შინა. რადგანაც მომავალი ცხოვრება არ არისო, ჰფიქრობდა იგი, აქ მაინც აღარ შევაწუხებ ჩემს თავსაო, ვილხენ და ვიხარებო. საიდგან შეიტყო მან, რომ არ არის მომავალი ცხოვრება? რით დარწმუნდა იგი, ან ვინ დაარწმუნა ამაში?—თვისმა უმეცრებამ და გარყვნილებამ! ჭამისა და სმისა და ლხინის საყვარულმან! ახლაც არიან ზოგიერთნი, რომელთა არ სწამთ მომავალი საუკუნო ცხოვრება, და ამისთვის არ ჰფიქრობენ მას ზედა და არ ეძებენ მას. ვინ დაარწმუნა ისინი, რომ არ არის მომავალი საუკუნო ცხოვრება? საიდან შეიტყვეს მათ ესა? მსგავსად მდიდრისა მის, ესენიც წარტაცებული არიან არა მეცნიერებითა და ღრმა მოსაზრებითა—მეცნიერებაში და სწავლაში სუსტნი არიან იგინი,—არამედ მათმა გარყვნილებამ, ცოდვის სიყვარულმა წარიტაცა იგინიცა და ჰყო ურწმუნო, მსგავსად მდიდრისა მის. მათაც უყვართ ჭამა, სმა, მთვრალობა და სხვა უძვირესნი ცოდვანი. მაგრამ იგინი არ არიან ისე დასაძრახისნი დაუდევნელობასა შინა მათსა მომავალისა ცხოვრებისათვის, როგორათაც სხვანი მრავალნი აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის, რომელთა სწამს და კიდევ ჰსურს ცხოვნება, მაგრამ მაინც დაუდევნელნი არიან ამ დიდ საქმეში. თუ კი კაცმა ერთხელ თავის გულში გადასწყვიტა, რომ არ არის საუკუნო ცხოვრება, რასაკვირველია, ის აღარ ეძებს მას და სცხოვრობს მხოლოდ ამ ქვეყნისათვის; გარნა რით შეენდობა, რა გასამართლებელი მიზეზი აქვს კაცსა მორწმუნესა, როდესაც იგი შთაფლულია ამოებასა შინა და არ ჰფიქრობს მომავლისა ცხოვრებისათვის, ის ცხოვრობს და იქცევა—თითქო არც კი იყოს მომავალი ცხოვრება.

მეორედ იმაში გამოჩნდება უზრუნველობა აწინდელთა ქრისტიანეთა, რომ იგინი ისე საკმაოდ, ესე იგი ბეჯითად არა

სცდილობენ, ანუ არა ჰზრუნვენ მომავლისა ცხოვრებისათვის, როგორც შეეფერება ამ დიდს და მძიმე საგანსა. თუ შენ გწამს, ძმაო ჩემო, მომავალი საუკუნოს ცხოვრება, ისიც უნდა კარგად გახსოვდეს, რომის ცხოვრება იქნება, ესრედ ვსთქვათ, გაგძელება, ან შედეგი აქაურისა ცხოვრებისა, სხვითა, უმჯობესითა სახითა, ანუ, კიდევ, ნაყოფი აქაურისა ცხოვრებისა. აქ შენ სთესავ, იქ მოიმიკი. რამელმან სთესავს ხორცთა შინა თვისთა, იტყვის მოციქული პავლე, ხორცთა მიერ თვისთა მოიმიკვს ხრწნილებას; ხოლო რამელმან სთესავს სულისა თვისსა, სულისაგან თვისისა მოიმიკვს ცხოვრებას საუკუნო (ბალატ. 6, 8). აქაურნი შენნი საქმენი იქ შენ უკან გამოგიდგებიან. იოანე მახარებელს და ღვთის-მეტყველს ზეციდან ესმა ხმა და დასწერა: ნეტარ არიან მკვდარნი იგინი, რამელნი უფლისა მიერ მოკვდნენ. ამიერითგან, იტყვის სულა, ჰე, რათა განისვენონ შრამათგან მათთა, და საქმე მათი შეუდგეს მათ (გამოცხ. 14, 13). ანუ, როგორც იტყვის წმიდა მოციქული პავლე: მოიღვს კაცად კაცადმან ხორცთა მათგან, რაიცა იგი ჰქმნას, გინა თუ კეთილი, გინა თუ ბოროტი. (პორინთელთა 5, 11). აქვე უნდა მოამზადო შენ გული და სული მომავლისა შენის ცხოვრებისათვის. აქვე უნდა მივახლოვო ღმერთსა, განიწმიდო ცოდვათაგან სული შენი. თუ კაცი სადმე შორს ქვეყანაში მიდის, კარგად მოემზადება, საგძალს წაიღებს, სამოსელს და სხვას, რაც საჭირო არის მგზავრობასა შინა. ჩვენ სუყველანი ამ ქვეყანას მოგზაურნი ვართ, უნდა მოვემზადოთ ძლიერ შორს ქვეყანაში წასავალად. ნურაოდეს ნუ იფიქრებ გულში—მოვასწრობო, ჯერეთ მოხუცებული არა ვარო, რომ შევატყობ ჩემს თავს სასიკვდილედ, მაშინ მოვინანებო. მაი, თუ მოსტყუვდე, უცბად გეწიოს სიკვდილი, ან კი რა მომზადება შეუძლია სნეულს კაცს, დასუსტებულს, შეშინებულს?

მართობ მავნებელი და დამღუპველია დაუდევნელობა, ძმანო ჩემნო! ღაუდევნელი, წინ-დაუხედველი კაცი თვით ამ ქვეყანაზე არის ჭირში და განსაცდელში, პირ-და-პირ ვიტყვი, იგი დაემგზავსება პირუტყვს. პირუტყვმა არ იცის, რა არის მომავალი, და არ ჰფიქრობს ხვალინდელი დღისათვის, ხოლო კაცს როგორ შეენდობა, თუ არ იფიქრა მომავლისათვის, თუ

აქ, ამ ქვეყანაზედ ვერ მოიპოვებს მოსვენებას, მით უმეტესად ვერ ეღირსება იგი საუკუნო ცხოვრებას. დაუდევნელობა უშლის აყენებს კაცს, რომ გაისწოროს თვისი ცხოვრება გასწმინდოს სინიღისი, გაისწოროს გონება, მოიშალოს ცუდი ზნეობა, შეუდგეს სათნოებასა. შმთავრესი განსხვავება კაცისა პირუტყვთაგან ის არის, რომ პირუტყვი დასაბამიდგან აქამოდე ერთ მდგომარეობაში არიან. თუმცა პირუტყვისა აქვს ცოტაოდენი გაგება, მიხთომა, მაგრამ მათი ჭკუა და მიხთომა არ იზრდება, ერთ ნაირად არის. თუმცა მათაც აქვს რამე ზნე, მაგრამ მათი ზნე ერთ საზღვარშია, ვერ გაუმჯობესდება, წინ ვერ წავა. ძაცი სულ სხვანაირად შეჰქმნა ღმერთმა, კაცი მარადის წინ მიდის ჭკუით, გონებით ზნეობით, ყოფაქცევით, ერთი სიტყვით, კაცს აქვს დაუსრულებელი მისწრაფება უმჯობესისადმი. ბარნა უზრუნველი, დაუდევნელი კაცი სცხოვრობს მხოლოდ დღევანდელი დღისათვის, მომავალი მისთვის არ არსებობს, იგი დაკმაყოფილებულია დღევანდელი დღის მცირე რამე ღზინით და სიხარულით. რა საჭიროა მისთვის მაინც-და-მაინც გაამდიდროს თვისი ჭკუა და გონება მეცნიერებით და გონების ამაღლებით! მისი ბედნიერება მდგომარეობს დღევანდელს რამე მცირე ნუგეშში, მცირესა. რამე კმაყოფილებასა შინა. მაცხოვარმა გვიბრძანა: *იყვენთ თქვენ სრულ, გათარცა მამა თქვენა ზეცაჲთა*. აი რა დაუსრულებელი და ამაღლებული მიზანი გვიჩვენა ჩვენ მაცხოვარმან. ათასი წელიწადი რომ იცხოვრო ქვეყანაზე და დღე და ღამე რომ ეცადო, მაშინაც ვერ მიაღწევ ამ მიზანს; და დაუდევნელი კაცი არ ჰფიქრობს, რომ მოკლეა ცხოვრება ჩვენი, ხოლო დიდ არს და საშინელ, და მძიმე მიზანი იგი, რომლისა მიმართ მიმდინარეობს ყოველი გონიერი კაცი წუთსა ამას ცხოვრებასა შინა.

ბანაშორე ჩვენგან, ღმერთო, უზრუნველობა, წინდაუხედველობა, დაუდევნელობა! ღანერგე გულთა შინა ჩვენთა შიში, ზრუნვა, ძიება უმჯობესისა, მიმართულება, სრბოლა ზეციერისა მიმართ მამისა ჩვენისა. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა .

ოცდამეხუთესა კვირიაქისა ზედა.

განმარტება რიგის სამოციქულოსა (ეფეს. 4, 1—6.)

ბანეხილოთ და განვიმარტოთ, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, დღეს წაკითხული სამოციქულო. თუმცა იგი არის მოკლე სიტყვებითა, გარნა არა აზრებითა. იგი იპყრობს თვის შორის მრავალთა მშვენიერთა, ღრმათა და სასარგებლოთა სწავლათა.

ბლაცაგ თქვენ, მე კრული ესე უფლისა ძეგ, რათა დირსად ჭხვიდოდეთ ჩინებისა მის, რამდითა აჩინეთ. ეს არის პირველი მუხლი დღეს წაკითხულისა სამოციქულოსა.

აქ პირველად ჩვენ ის უნდა ავხსნათ, რისთვის ხმარობს პავლე მოციქული ამ სიტყვას: გლაცაგ თქვენ? რისთვის არ იტყვის იგი: გიბრძანებ, გამცნებ, ვალად-დაგდებ, არამედ გლოცავ? მისთვის, ძმანო ჩემნო, რომ ქრისტიანობა დამყარებული არის თავისუფალსა სიყვარულსა ზედა, და არა მონებრივსა შიშსა ზედა. ღიად, შეეძლო პავლეს, ვითარცა ძრისტეს მოციქულსა, ვითარცა დიდისა უფლებისა და სულიერისა მადლისა შექონსა, ბრძანება მიეცა მორწმუნეთათვის, გარნა იგი, ნაცვლად ამისა, ჰლოცავს მათ, ვინაიდგან შიშით და იძულებით აღსრულება ძრისტეს მცნებათა არად სარგებელ არს, არამედ თავისუფალი და სიყვარულით აღძრული მორჩილება უფლისა სათნო არს მისა.

ბლაცაგ მე კრული ესე უფლისა ძეგ. როდესაც წმიდა მოციქული მისწერდა მფესელთა ამ სიტყვას, იგი იყო შეკრული საპყრობილგსა შინა წარმართთა მიერ ძრისტეს სახარებისათვის. ბანგებ გაახსოვნებს მოციქული მოწაფეთა თვისთა კრულებასა თვისსა, რათა ამით გააჩინოს მათ გულში კეთილი

გრძნობა და მით მოსდრიკოს იგინი მორჩილებით სმენად და აღსრულებად თვისისა დარიგებისა.

ახლა შევიტყოთ, რასა სთხოვს ესრედ გულ-მოდგინედ მოციქული მორწმუნეთა ქრისტიანეთა: რათა დასადა ჰხვადოდეთ ჩინებისა მას, რამდენათ იჩინეთ, ესე იგი, რათა მორწმუნენი იყვნენ ღირსნი იმა წოდებისა, ანუ იმ სჯულისა, რომელი მისცა მათ უფალმან. თქვენ ყოველთა უკვე იცით, ქრისტიანენო, რა არის ჩვენი წოდება და რაში მდგომარეობს ჩვენი სჯული? წოდება ჩვენი და სჯული ის არის, რათა ამ სოფელში ცხოვრებასა ჩვენსა ვატარებდეთ ყოვლითა სიწმიდითა და კრძალვითა და მით გამოვჩინოთ თავნი ჩვენნი ღირსად მომავალისა დაუსრულებელისა ნეტარებისა.

შეგლათოთ სამდაბლიათ და სიმშვიდიათ და სულგრძელებითა თავს ადებდით ურთიერთ-აწს საყვარულათ. აჰა, რით უნდა შევიქნეთ ღირსნი ჩვენისა წოდებისა. ჩვენ უნდა ურთიერთ-არს თავს ვიდვათ, ესე იგი ერთი მეორეს შევიწყნარებდეთ, უთმენდეთ, შევიყვარებდეთ ყოვლითა სიმდაბლითა და სიმშვიდითა და სულგრძელებითა. სიმდაბლე, სიმშვიდე, სულგრძელება მით უმეტესად არიან საჭირონი ჩვენთვის, რომელ ჩვენ ყოველნი ვართ სუსტნი, ცოდვილნი, ყოველთა გვაქვს მრავალნი საკუთარნი ნაკლულეფანებანი, სულიერნი და ხორციელნი, და თუ ესენი არა თავს ვიდევით ურთიერთ-არს, არ შეუხდევით, არ მოვითმინეთ, მაშინ დაგვეკარგება ერთობა და სიყვარული, და თუ ესენი დაგვეკარგება—ქრისტიანობაც განქარდება ჩვენ შორის.

ისწრაფდით დამარხვად ერთობასა მას სულისასა საკვრელითა მით მშვიდობისათ. აჰა, კიდევ როდის შევიქმნებით ღირსი დიდისა ჩვენისა წოდებისა! მაშინ ვიქმნებით ჩვენ ჰუმმარიტნი ქრისტიანენი, როდესაც გვაქვს ერთობა სულისა. ბანგებ იტყვის მოციქული: ერთობასა სულისასა. შეიძლება და ხშირადაც ვხედავთ, რომ ზოგიერთთა ქრისტიანეთა ვითამც აქვსთ ერთობა, გარნა ერთობა მათი არის უფრო გარეგანი, ხორციელი, ვიდრეღა ერთობა სულისა, ზრდილობა, ანუ დარბაისლობა სოფლიური მოითხოვს, რათა შეიღწი სოფლისა ამისანი ურთიერთ შორის იქცეოდენ მოფერებით და თავაზობით. იფიქრებ, შემხედველი მათი,

რომ ვითომც მათ აქვსთ ერთობა და მეგობრობა, გარნა, სამწუხაროდ, მათი ერთობა არ არის სულიერი. როდესაც პირში ეფერებიან იგინი ერთი მეორესა, პირ-იქით ხშირად აგინებენ და ემტერებიან. არა ესრეთსა ერთობასა მოითხოვს ჩვენგან მოციქული, არამედ ერთობასა სულისასა საკვრელითა მით მშვიდობისათა, ანუ კავშირითა მშვიდობისათა. რისთვის არს, ძმანო, საკვრელი, ანუ კავშირი მშვიდობისა ასე საჭირო, დიდი? მარტო ამ სიტყვას, ესე იგი მშვიდობას, საღმრთო წერილში ისრეთი ღრმა და მაღალი მნიშვნელობა აქვს, რომ მთელი დღე მაგაზე ვილაპარაკოთ, მაშინაც ვერ გავათავებთ სიტყვასა. გარნა მოკლედ მაინც უნდა ავხსნათ მნიშვნელობა ამ სიტყვისა. პირველად, ნუ ჰგონებ შენ, ძმაო, რომ მშვიდობა ჰნიშნავს რომელსამე დაძინებასა, ანუ განსვენებასა, ანუ სულიერსა უძრავობასა და უგრძობებლობასა. იგი ჰნიშნავს სრულიად ამის წინააღმდეგსა. მშვიდობა არის სულიერი ძალი და მოქმედება, ის მშვიდობა, რომელი მაცხოვარმან, მკვდრეთით აღდგომილმან, უწინარეს ყოვლისა ახარა მოწაფეთა თვისთა, მეტყველმან: მშვიდობა თქვენთაჲსა, და რომელი იყო უდიდესი და უტკბილესი ხარება შორის პირვეთა ქრისტიანეთა, ის ზეგარდამო მშვიდობა, რომელსა ჩვენ ყოველ წირვა-ლოცვაზედ უწინარეს ყოვლისა გამოვითხოვთ ღვთისაგან, მეტყველნი: ზეგარდამო მშვიდობისათვის... ვილოცოთ, ბოლოს, ის მშვიდობა, რომლითა, სიტყვისამებრ პავლე მოციქულისა, უნდა იყოს შეზღუდული გული, სული და გონება ქრისტიანეთა. იგი არის ერთი უმაღლესთა ნიჭთაგანი სულისა წმიდისა; ათასში ერთს არა აქვს ეს მშვიდობა! მხოლოდ ის ჰგრძნობს ამ მშვიდობას, რომლისა გული და სული სულმან წმიდამან გასწმინდა ყოვლისა ცოდვისაგან. მშვიდობა არის სიყვარული და ერთობა შორის კაცისა და მოყვასისა მისისა; არის შეერთება შორის კაცისა და სინიდისისა მისისა; ბოლოს — შერიგება შორის კაცისა და ღვთისა.

ღანარჩენთა სამთა მუხლთა შინა დღეს წაკითხულისა სამოციქულოისა წმიდა მოციქული პავლე გვაჩვენებს საფუძველსა და მიზეზსა ჩვენის ერთობისასა. იგი გვეტყვის, რომ ჩვენ ყოველნი ბუნებიდგანვე ვართ ერთ ხორც და ერთ სულ, ვითარცა წარმომდინარენი ერთისა კაცისაგან, და ეს ბუნებითი

ერთობა არის განმტკიცებული ერთობითა მადლისათა, ვინაიდ-
გან ჩვენ ყოველნი ვართ ჩინებულნი, ანუ წოდებულნი ერთი-
თა სასოებითა. **მთ ხორც და ერთ სულ, ვითარცა იგი იჩინეთ**
ერთითა მით სასოებითა ჩინებისა თქვენისათა. ბარდა ამისა და
უმეტესად ამისა, ჩვენ ყოველთა გვყავს ერთი **შფალი**, მიგვი-
ღია ერთი **სარწმუნოება**, ნათელს-ღებულ ვართ ერთითა
ნათლის-ღებითა. **მთ ანს შფალ, ერთ სარწმუნოება, ერთ ნათლისღება.**
ბოლოს, რომელიც არის უდიდესი ყოველისა, ჩვენ ყოველთა
გვყავს ერთი **ღმერთი** და **ზეციერი მამა**. **მთ-ანს ღმერთი და**
მამა ყოველთა, რომელი ყოველთა ზედა ანს, და ყოველთა მიერ, და
ჩვენ ყოველთა შორის, ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მცდამეხუთესა კვირიაქესა ზედა.

ღღევანდელი სახარება, ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრი-
სტიანენო, გვასწავლის და გვიქადაგებს ჩვენ სიყვარულსა ღვთი-
სა და მოყვასისასა. **შეიყვარო შფალი ღმერთი შენი ყოველთა გუ-**
ლითა შენითა, და ყოველთა სულითა შენითა, და ყოველთა ძალითა შე-
ნითა და ყოველთა გონებითა შენითა, და მოყვასი შენი— ვითარცა თა-
გი თვისი (ლუკ. 10, 27.)

ამ სიტყვებში, ძმანო ქრისტიანენო, პირველი ყურადღე-
ბა მიაქციეთ მას ზედა, რა ზომის, ანუ უმჯობეს არს თქმად,
რა უზომო სიყვარულსა ღვთისასა მოითხოვს სახარება ჩვენ-
გან. ღმერთი უნდა გვიყვარდეს ჩვენ არა რომლითამე ერთი-
თა ძალითა, ანუ კერძოითა სულისათა, არამედ მთელითა არ-
სებითა, ანუ ბუნებითა ჩვენითა. **ყოველი ნიჭი და თვისება,**
ანუ ძალი, რომლითა ღმერთმა შეამკო ბუნება ჩვენი, სული,
გული, გონება, მეხსიერება, ჭკუა—უნდა იყოს დაპყრობილი
და განათლებული ღვთის სიყვარულითა.

რისთვის უნდა გვიყვარდეს ჩვენ ესრედ უზომოდ ღმერთი? პირველად მისთვის, რომ იგი არის ერთი, ყოველიფერზე უდიდესი და უმჯობესი არსება, მაშასადამე, ღირს, და სჯობს, რომ მარტო იგი გვიყვარდეს სრულითა სიყვარულითა, ხოლო სხვა ყველაფერი იმ ზომად გვიყვარდეს, რა ზომად გაგვახსოვნებს ღმერთსა, და გაგვამტკიცებს ღვთის სიყვარულში. მეორედ მისთვის, რომელ ღმერთი არის საუკუნო და მარად მყოფი და შეუცვლელი, ხოლო სხვა ყოველიფერი ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა იცვლება და წარმავალია. ბიერჩენია—ჩვენც ჩვენი სული და გული მივანდოთ მარად-მყოფსა და შეუცვლელსა. ჩვენი სული და გული განისვენებს მხოლოდ მაშინ, როდესაც მიენდობა საუკუნოსა ღმერთსა. მესამედ, კაცის სულსა და გულსა ისრეთი თვისება აქვს, რომ რასაც შეიყვარებს სრულითა სიყვარულითა, იმას დაემოხება, მისი მსახური და მასიამოვნებელი იქნება და ცდილობს, რომ იმას დაემზგავსოს, ანუ, ესრედ ვსთქვათ, იმის ფერს მიიღებს. მაშასადამე, თუ ღმერთს შეიყვარებ შენ, ძმაო, ყოვლითა გულითა შენითა, მაშინ გული შენი აღივსება ღვთის მადლითა, სახიერებითა და კეთილობითა; თუ შეიყვარებ ყოვლითა სულითა შენითა, მაშინ სული შენი ამაღლდება, განიწმინდება; თუ შეიყვარებ ყოვლითა ძალითა შენითა, მაშინ ყოველნი ძალნი და ნიქნი შენისა ბუნებისანი განცხოველდებიან და ყოველნი მათნი მოძრაობანი და საქმენი იქმნებიან მართალნი და ნაყოფიერნი. ბოლოს, თუ შეიყვარებ ღმერთსა ყოვლითა გონებითა შენითა, ყოველნი შენნი აზრნი, მოგონებანი იქნებიან აღბეჭდილნი ქეშმარიტებითა და წრფელობითა.

შეაკვაზრო მოყვასი შენა, ვათარცა თაგა თვისა. აქაც კარგი ზომა მოგვცა მაცხოვარმან: მოყვასიც უნდა შეიყვაროთ, ვითარცა თავი თვისი. თავის თავს კაცი არაოდეს არ ავნებს, ზარალს არ მისცემს, არამედ ყოველთვის ცდილობს თავის სარგებლობაზე და თავის სიკეთეზე. ამის მზგავსადვე ორნაირად უნდა აღასრულოს კაცმა მოყვასის სიყვარული. არცერთი მცირედი ზარალი და ვნება არ უნდა მისცეს კაცს, არცა ხორციელი, არცა სულიერი, არ დააკლოს რამე, არ წაართვას, არ მოჰპაროს, არ მოატყუოს, არ აგინოს, არ დასწყევ-

ლოს, უმართლოდ არ უჩივლოს, არ აცთუნოს არცა სიტყვით, არცა საქმით. ნაცვლად ამისა ეცადოს ყოველიფერი, რაც შეუძლია, სარგებლობა ხორციელი და სულიერი მისცეს ყოველთა კაცთა, შეეწიოს მეტადრე გაჭირვებულთა, პატივი სცეს, ნუგეში სცეს, ჰკუთასწავლოს, კეთილი სახე და მაგალითი აჩვენოს.

მაგრამ ვის შეუძლია აღწეროს თვითეულად ყოველი ნაყოფი სიყვარულასა! ჩვენ, ქრისტიანეთა, მხოლოდ ყოველთვის ის უნდა გვახსოვდეს, რომ სიყვარული ლეთისა და მოყვასისა არის ყოველთა უდიდესი მცნება, საძირკველი და წყარო ყოველთა სხვათა მცნებათა. ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, რომ ლეთას და მოყვასის სიყვარულით განიზომება ჩვენი სულიერი ღირსება. რა ზომად გაქვს შენ, ძმაო ქრისტიანე, ლეთის და მოყვასის სიყვარული, იმ ზომად ხარ შენ ქრისტიანე. ყოველიფერი სხვა რომ გქონდეს, ესე იგი ყოველნი სხვანი ნიჭნი და სათნოებანი, მაშინაც არ იქნები ქრისტიანე, თუ წინაპირველად არა გაქვს ეს ორი: ლეთისა და მოყვასის სიყვარული. მაგრამ უმჯობეს არს ამაზე მოვიყვანოთ თვით საღმრთო წერილის სიტყვები და მით კიდევ დავასრულოთ აწინდელი ჩვენი სუსტი სიტყვა: ენასა და თუ გაცთასა და ანგელაწითასა გატყუადე, ხოლო სიყვარული არა მარტო, გაქმნე მე, გათარცა რგალი, რომელია ოხრანს, განა წინწილი, რომელია მხობილად; და მარტო, და თუ წინასწარმეტყველებს და უწოდებე ყოველი საიდუმლო და ყოველი მეცნაურება, მარტო, და თუ ყოველივე საწმინდობა, გადრე მთათარცა ცგალებადმდე, და სიყვარული თუ არა მარტო, — არარავე ვარ; და შედათუ-გაწამო ყოველი მონაგება ჩემი და მაგისტრე ხორცნი ჩემნი დასაწველად, და სიყვარული არა მარტო, — არარავე სარგებელას ჩემდა (1 კორინთ. 13, 1—3). ამინ,

ს ი ტ უ ვ ა

ოცდამეხუთმისა კვირიაკისა ზედა მოწყალე სამარტელისასა,

თქმული უკანასკნელ ომიანობის დროს.

ღღეს წაკითხულითა იგავითა მოწყალე სამარტელსა ზედა, უფალი იესო ძრისტე გვასწავლის უანგააროსა და უანგარიშოსა სიყვარულსა მოყვასისასა. არა ერთგზის გაგვიგონია ჩვენ იგავი იგი მოწყალესა სამარტელსა ზედა, დღესაც ჩვენგან მოსმენილი სახარებისაგან, გარნა, ვგონებ, რომ იგავი ესე არაოდეს უწინ არ განაღვიძებდა გულთა შინა. ჩვენთა ისრეთსა გრძნობასა, როგორათაც აწ, ამ ჩვენ დროებაში. მოქმედება იგი მოწყალისა სამარტელისა, რომელი, მიდიოდა რა მგზავრად, დაინახა გზაზე ერთი უცნობი კაცი დაჭრილი ავაზაკთაგან და დაგდებული გზის პირზე, შეიბრალა, აიყვანა, დააჯდინა თვის სახედარზე, მიიყვანა სადგომში და უჭირის-უფლა მას. ეს იგავი არ გაგვახსენებსა ჩვენ, რაოდენნი არიან ახლა ერთის მხრით დაჭრილნი ავაზაკთა ავარიანთაგან, და მეორე მხრითაც, რაოდენნი გამოჩნდენ, მადლითა ღვთისათა, მოწყალენი სამარტელნი, რომელნი თავ-გამომეტებით ემსახურებიან და უჭირის-უფლებენ მათ. ღიდება განგებულებასა ღვთისასა! მადლი და დიდება აუარებელსა სიბრძნესა ღვთისასა! მძიმე და საშინელი არის აწინდელი ომი; აღურაცხელი მსხვერპლი მოითხოვა მან, აღუწერელი ტანჯვა და მწუხარება ურიცხვთა კაცთათვის მოიატნა მან; გარნა ნაცვლად ამისა, ეგოდენი ქველის მოქმედება, თავის გამომეტება და თავის დავიწყება გამოაჩინეს ზოგიერთთა მხნეთა პირთა, რომ გაახარეს ყოველნი ძრისტეს მოყვარენი კაცნი, მით, რომ ახლაც, ამ ჩვენ დროებაში, თურმე კიდევ ყოფილა

მართლ-მადიდებელთა ქრისტიანეთა შორის განუზომელი სასოება ღვთისა და სჯულის სიყვარული. არა თუ ერთი, არამედ ათასნი და ბევრეულნი მოწყალენი სამარიტელნი მიდიან დასახსნელად ურიცხვთა ქრისტიანეთა, რომელნი დიდი ხნიდან შთაცვივილ არიან ხელთა შინა აგარიანთასა. სხვანი, რომელთაც არ შეუძლიათ გაერიონ ომში, თავგამოდებულად ემსახურებიან დაჭრილთა მხედართა. უსაკვირველესი კიდევ ეს არის, რომ თვით სუსტი ბუნებიდგან დედაკაცი უმეტესითა შრომითა და თავგადადებითა ემსახურებიან დაჭრილთა. იქნება შენ, ძმაო, დაწვრილებით არ კითხულობ აწინდელთა ამბავთა, ამისთვის მოგიყვან ორსა განსაცვიფრებელსა მაგალითსა თავის გამომეტებისასა სუსტის მდედრობის სქესისასა. ერთს დაჭრილს მხედარს ეგოდენი სისხლი დაეკარგა, რომ მიაწია სიკვდილამდის. ამ შემთხვევაში ერთიღა ღონე დარჩა მისი მორჩენისა, თუ ვინმე ცოცხალი კაცი გამოიმეტებდა თავის საკუთარს სისხლს, გადასახსნელად იმის დაჭრილს ძარღვებში. ძალმა, რომელი მას უვლიდა, დიდი სიხარულით მისცა მას საკუთარი თვისი სისხლი. ხელოვნებით გადაახსეს მისი სისხლი დაჭრილის ძარღვებში და — მორჩა დაჭრილი იგი. მეორე მაგალითი იყო უფრო გასაცვიფრებელი. ერთი მძიმედ დაჭრილი დიდხანს ვერ მორჩა; რაოდენი ღონისძიება იხმარეს ექიმებმა, გარნა არ გაუმთელდა დაჭრილობა. ამ შემთხვევაში ყოფილა თურმე ერთი საშუალება: თუ ვინმე მთელმა, ცოცხალმა კაცმა თავი გამოიმეტა, ამოაჭრევინა თვისი ტანისაგან რაოდენიმე ცოცხალი ნაჭერი ხორცი, ამ ნაჭრებსა დაადებენ წყლულებაზე, და იგინი შეუერთდებიან დაჭრილ ასოს, და გააცოცხლებენ მას. აქაც გამოჩნდა ერთი მხნე, გმირი ქალი, რომელიც უვლიდა იმ დაჭრილს. მან ამოაჭრევინა თვისი მკლავისაგან თვრამეტი ნაკვეთი ხორცი, რომელთა მოარჩინეს ის დაჭრილი. მსრეტნი მაგალითნი მრავალნი არიან აწინდელ დროებაში, მაგრამ ვინ აღწერს სუყველას. თითქმის არ არის არც ერთი კაცი რუსეთის სახელმწიფოში, რომელსა რაიმე შემწეობა არ მიეცეს დაჭრილებისათვის, ანუ პირადის სამსახურითა, ანუ ფულების და ნივთების შეწირვითა. ზოგიერთთა მდიდართა ასიათასობით შესწირეს დაჭრილების სასარგებ-

ლოდ. სოფლის მცხოვრებნი, ღარიბნი გლეხნი თითო გროშს შესწირავდენ, თუ მეტი არ შეეძლოთ. რომელსაც ერთი გროშიც არა ჰქონდა, ის მცირე ნაჭერ ტილოს შესწირავდა, ქრილობის შესახვევად.

ახლა, შენ გკითხავ, მსმენელო ჩემო, შენ რა ქენი სასარგებლოდ დაჭრილებისა? ჩვენებურმა კეთილშობილმა საზოგადოებამ, თავად-აზნაურობამ, დიახ, შეძლებისა გვარად, არ შეირცხვინა თავი, მრავალი მსხვერპლი შესწირა მამულის დაცვისათვის, მრავალნი მათგანნი დაეცნენ ომში, მრავალნი დაიჭრნენ. სოფლის მცხოვრებთა ღარიბთა გლეხთა ჩვენს ქვეყანაშიაც არა მცირედი მსხვერპლი შესწირეს აწინდელს დროებასა შინა. მათ გამოიყვანეს მრავალნი მხედარნი, რომელთაგან მრავალნი დაიჭრნენ, ზოგნი მოკვდენ ომსა შინა. მუშაობითაც არა მცირედი შესწირეს სოფლის მცხოვრებთა. შენ რა ჰქენი, შენის მხრით, მოსვენებით მცხოვრებმა ქალაქში? ვაჭარი ფულს იგებს და ერთი ხუთად ჰყიდის თავის საქონელს, ჩინოვნიკი მოსვენებით ემსახურება და იღებს ჯამაგირს. ღიდი სირცხვილი იქნება, თუ მათგანი ვინმე დარჩა უნაყოფოდ და არაფრით შეეწია დაჭრილებსა. სამწუხაროდ, ჩვენ, თუ რამე მოწყალეებას გამოვიმეტებთ, იმასაც მხოლოდ ჩვენთა მოყვარეთა და ნათესავთათვის; გარნა ამით არა სრულდება მცნება მოწყალეებისა და სიყვარულისა მოყვასისა. მოწყალემან სამარტელმან შეიწყნარა და უჭირისუფლა უცხოასა კაცსა, რომელიც არ იყო არც ნათესავი, არც ნაცნობი, და თითქმის მტერი იყო მისი ნათესაობისა. ახლა აქვს ყოველ კაცს მარჯვე დრო, ადასრულოს საღმრთო მცნება სიყვარულისა და მოწყალეებისა უანგაროდ, ქრისტიანულად. შინც ახლა შესწირავს, ანუ შრომით, ანუ ფულით, ანუ სხვა ნივთით, დაჭრილებსა, იგი პირდაპირ დაემსგავსება მოწყილესა სამარტელსა, და გამოაჩენს თავის თავს მამულის ერთგულ შვილად და მოყვარედ. ამინ.

ოცდამეხუთესა კვირიაკესა ზედა.

იგავი მოწყალე სამართლესა ზედა (ლუკა 10, 25.—37).

დღეს წაკითხული სახარება, ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, გვიქადაგებს და შეგვაგონებს ჩვენ ქრისტიანულსა სიყვარულსა და მოწყალებას. ჰგონებ, რომ წინაშე მართლ-მადიდებელთა ქრისტიანეთა არ არის საჭირო ვრცლად უბნობა მასზედა, თუ რა დიდი სათნოება არის მოწყალება. მს იცის ყოველმა ქრისტიანე კაცმა, და არა თუ ქრისტიანეთა, არამედ სხვათა, უცხო სჯულისა კაცთა, მაგალითებრ, მაჰმადიანთა, ურიათა დიდ სათნოებათ მიაჩნიათ მოწყალება, და დიახაც სცდილობენ აღასრულონ იგი. ბარნა ქრისტიანული მოწყალება დიდად განსხვავებულია მათი მოწყალებისაგან. **თ**ვით დღეს წაკითხული იგავი სახარებისაგან არა იმაზედ ლაპარაკობს, რომ მოწყალებანი დიდი სათნოება არისო,—ეს ყოველმა კაცმა იცის, როგორც ვსთქვით,—არამედ იმას, თუ როგორ უნდა აღასრულოს ქრისტიანემ ეს სათნოება, რომ იგი ნამდვილ ქრისტიანულ მოქმედებად შეიქმნას. როგორია ქრისტიანული მოწყალება? როგორ უნდა აღსრულდეს იგი? მმაზედ კი ფრიად საჭიროა ლაპარაკი წინაშე ქრისტიანეთა, ვინაიდან არა ყოველნი ქრისტიანენი ქრისტიანულად აღსრულებენ მოწყალებას.

რასა შინა მდგომარეობს ქრისტიანული მოწყალება, და საიდგან წარმოსდგება იგი? ქრისტიანული მოწყალება არის ბუნებითი გრძნობა კეთილი კაცის გულისა, გარნა უმეტესად განღვიძებული და გაღონიერებული სარწმუნოებითა. **თ**უ კაცს გული არა აქვს გაფუჭებული და ზნეობა დაცემული, როდესაც დაინახავს შეწუხებულს და უბედურს კაცს, თვითონაც

უნებლივად შეწუხდება, მისი სული თანა-უგრძნობს მოყვასის შეწუხებას და უნებლივად მოინდომებს რითიმე შეუმსუბუქოს მას მწუხარება.

მოწყალე იგი სამარიტელი თავის საქმისთვის მგზავრად მიდიოდა ერთი უდაბური გზით, და როდესაც დაინახა დაჭრილი და დაგდებული გზის პირზედ ავაზაკთაგან კაცი, უნებლივად შესწუხდა, გაჩერდა და დაიწყო შემწეობა მისი.

ვის უნდა უყოს კაცმა მოწყალეობა? შოველს შეწუხებულს და გაჭირვებულს კაცს, ვინც გინდა იყოს იგი, თუ გინდ მახლობელი და მონათესავე კაცი, თუ გინდ უცხო, უცნობელი და სხვა სჯულის კაცი, ურია, გინდა თათარი. რაოდენადაც შეგიძლია და ვისდამიც შეგიძლია, ჰყავ მოწყალეობა. მართი მხოლოდ გაარჩიე: ვინც უფრო გაჭირვებულია, წინა პირველად მას შეეწიე. ასე არ მოიქცა მოწყალე იგი სამარიტელი? იმან არ მიჰხედა მას, რომ დჭრილი იგი კაცი იყო ურიათაგანი, რომელნი ემტერებოდნენ სამარიტელთა. მან მხოლოდ ის იფიქრა, რომ კაცი, ადამიანი, გაჭირვებულია და სიჭიროა მისი შეწვევა.

როგორ, რა სახით უნდა აღასრულოს კაცმა მოწყალეობა ქრისტიანული? ამა კითხვაზე უფრო საჭირო არის გამოკვლევა. მრავალნი არიან ქრისტიანენი, რომელთაც უყვარსთ და კიდევ ჰყოფენ მოწყალეობასა, გარნა, სამწუხაროდ, არა ქრისტიანულად, და ამით ამცირებენ ფასსა მოწყალეობისასა. მოწყალეობა უნდა აღასრულოს კაცმა, პირველად, კეთილი და მხიარული გულით და ძისწრაფებით, ვითარცა ჰქმნა მოწყალე სამარიტელმა: როგორც დაინახა მან დჭრილი მდებარე კაცი, მაშინვე ჩამოხდა ცხენიდგან, მივიდა მასთან, შეუხვია თავისი ხელით წყლულებანი მისნი, დაასხა ზეთი და ღვინო, შესვა თავის ცხენზედ, წაუძღვა წინ და მიიყვანა სასტუმრო სახლში და მიაბარა იქ მოსავლელად, სასყიდლის მიცემითა.

მეორედ, უდიდესი და და უმთავრესი საქმე ის არის, რომ მოწყალეობა უნდა აღასრულო უანგაროდ, განღვიძებულმა მხოლოდ ერთითა კეთილის გულის გრძნობითა, მოყვასის სიყვარულითა და უმეტესად სარწმუნოებითა. არიან მრავალნი ქრისტიანეთა შორის, რომელნი აღასრულებენ მდიდრად და უხ-

ვად მოწყალებასა, ასობით და ათასობით მოახმარებენ ღარიბთა კაცთა; გარნა ამასთანავე უყვარსთ, რომ ქვეყანამ შეიტყოს, ბუკი დაუკრან მათ მოქმედებაზედ, გაზეთებში დაბეჭდონ მათი მოღვაწეობა. მგონებ რომ, ამით მოწყალება მათი ჰკარგავს ქრისტიანულს ხასიათსა და თვისებას. არა ესრედ მოიქცა მოწყალე იგი სამარტელი! იგი არც ერთს ჯილდოს არმოელოდა, მის მოქმედებას არავინ უყურებდა, ვერც ვინმე შეიტყობდა, რომ ქებისათვის და თავის მოწონებით ექმნას მას მოწყალება. იქნება შენ გაგიკვირდეს, ძმაო, ესეთი აზრი, მაგრამ მაინც გეტყვი: როდესაც მოწყალებას რასმეს იქმ და კეთილს საქმეს, ნურც ის აზრი გაქვს მაშინ, რომ ლმერთი გარდამიხდისო, მაგიერს მომაგებსო. მართალია, ლმერთი ყოველ კაცს გადუხდის მისი კეთილი საქმისათვის; საღმრთო წერილი პირაპირ იტყვის, რომ ვინც გლახაკს მოწყალებას მისცემს, ის ლმერთს ავასხებსო; მაცხოვარი გვეტყვის, რომ, ვინც ერთს სტაქანს გრილ წყალს დააღვევინებს მწყურვალე კაცს, არ დაჰკარგავს მისს სასყიდელს. ბარნა, თუ შენ მოწყალებას აღასრულებ მარტო იმ აზრით, რომ ლმერთი მაგიერს მომცემსო, და არა ლვთის და მოყვასის სიყვარულით, მაშინ შენი მოქმედება უფრო დაემსგავსება ვაჭრობას; იგი დაჰკარგავს ნამდვილ ქრისტიანულ ხასიათს, და მიიღებს სახეს და ხასიათს ფრანგულს, ანუ კათოლიკებისას, და ერთის მხრით მაჰმადიანთა, რომელნიც კეთილ საქმეს ისე ანგარიშობენ, როგორც ვაჭარი ფულის თავნს და სარგებელს.

ბარნა, მივუბრუნდეთ კიდევ მშვენიერსა მოქმედებასა სამარტელისასა. მისი მოწყალება არა თუ უანგარო იყო, არამედ მოითხოვდა თავის გამომეტებასაც. აღგილი იგი, სადაცა დაჰხვდა მას დაჭრილი კაცი, იყო საშინელი, და მრავალნი იღუპებოდნენ იქ ავაზაკებისაგან. წინედ მის მოსვლისა, იქ გაიარეს მღვდელმა და ლევიტელმა, გარნა შიშისაგამო, ვერ გაჰბდეს იქ გაჩერება და შემწეობის მიცემა დაჭრილისათვის. სამარტელმა არ მიჰხვდა ამას ყოველსა, არ იფიქრა მან, რომ ავაზაკები, რომელთაც დასჭრეს კაცი იგი, მახლობლად იქმნებოდნენ და მოჰკლავდნენ მას, არამედ გამოიმეტა თავი და მისცა შემწეობა უბედურსა მას დაჭრილსა. მსრეთი თავის გამო

მეტება მოწყალების აღსრულებაზე, არის ნამდვილი ქრისტიანული მოწყალება, უმაღლესი სათნოება. როდესაც კაცი, არა თუ თვისი ქონებისა და ნაყოფისაგან ეწევა გაჭირვებულს კაცს, არამედ თვით სიცოცხლესაც აღარ ჰზოგავს მოყვასის გულისათვის, იგი აღსრულებს ჭეშმარიტად მცნებასა ქრისტიანულისა სიყვარულისასა; იგი ჰბაძავს თვით მაცხოვარსა, რომელმან თავი თვისი შესწირა ღმერთსა სახსრად ჩვენდა. ამინ.

მ ო ძ ჳ რ ე ბ ა

კვირიაკესა უმეღბომად ჯვართ-ამაღლებისა.

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! ღღეს წარკითხული მოკლე სახარება იპყრობს თვის შორის ღრმასა და ვრცელსა სწავლასა. მოვისმინოთ მოკლედ განმარტება მისი, მვედრებელნი ღვთისა, რათა მოგვცეს გულის-ხმისყოფა და სულიერი აღშენება. რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლას, უარ-ჰყავნ თავი თვისი, და აღიდგენ ჯვარი თვისი, და შემომიდეგინ მე (მარტ. 8, 34).

ამ პირველ მუხლში შუალი ჩვენი იესო ძრისტე გვაძლევს ჩვენ დიდსა და მაღალსა სწავლასა. თითქმის მთელი სახარების სწავლა მოკლედ გამოთქმული არის სიტყვათა ამათ შინა. ამ სიტყვებში შუალი ჩვენი იესო ძრისტე შეგვაგონებს ჩვენ, რათა ჩვენსა ცხოვრებასა ადვილად და მსუბუქათ არ ვუყურებდეთ, არამედ მძიმედ, ვითარცა ერთსა დიდსა ღვაწლსა და შრომასა; არ ვიფიქროთ, რომ ეს ცხოვრება მოგვეცა ჩვენ საღმინოდ და თავის შესაქცევად, არამედ ვიცოდეთ, რომელ ცხოვრება ჩვენი აქ არის შრომა, მოთმინება, ხშირად ჭირი და მრავალი განსაცდელი, და, ესრედ, წინაღვე გავამზადოთ სული ჩვენი აღებად მხართა ზედა ჩვენთა ჯვარისა, ესე იგი ყოვლისა სიმძიმისა, ჭირისა და განსაცდელისა, უარს ვჰყოფდეთ

თავსა ჩვენსა, ესე იგი დავივიწყებდეთ ყოველსა, რაიცა იამე-
ბა ხორციელსა, დაცემულსა ჩვენსა ბუნებასა, და ვიდოდეთ შე-
მდგომად ქრისტესა, ესე იგი, ვითარცა მან განატარა ცხოვრე-
ბა თვისი დიდსა შრომასა და აურაცხველსა მოღვაწეობასა ში-
ნა, ეგრეცა ჩვენც ვცდილობდეთ, რომ ცხოვრება ჩვენი განვა-
ტაროთ შრომითა, მოღვაწეობითა და მოთმინებითა.

დაძვეთუ წამქელს უნდეს სულისა თვისისა განწინება, წარწეში-
დოს იგი, და წამქელმან წარწეშიდოს სული თვისა ჩემთვის, გინა სა-
ხარებისათვის, მან აცხოვნოს იგი. (მარკ. 8, 35). ამ სიტყვებში
შუალი იესო ქრისტე ახსნის და განავრცელებს იმავე აზრსა,
რომელიც წარმოსთქვა წინამავალსა მუხლსა შინა. აქ შუალი
გვასწავლის ჩვენ, რომ, თუ ვინმემ თავი თვისი დაზოგა შრო-
მისა და მოღვაწეობისაგან, თუ ვინმე ამ ქვეყანაზედ დაემალა
ყოველსა ღვაწლსა, ჭირსა და განსაცდელსა, და ნაცვლად
შრომისა და მოღვაწეობისა, იწყო ძებნა ლხინისა და განცხრო-
მისა, იგი წარსწყმედს სულსა თვისსა. რა სახით? მით, რომელ
იგი არა თუ მომავალსა საუკუნესა დაჰკარგავს, არამედ აქაც
გააფუჭებს და წარწყმედს თავის სულსა, ვინაიდან ამ ქვეყანა-
შიაც შრომა და მოღვაწეობა გამტკიცებს და გაანათლებს
კაცის სულსა, გარნა სიზარმაცე და განცხრომა — წაახდენს. ძა-
ცი, რომელი არ ზოგავს აქ თავის თავს, არ ემალება შრომასა
და მოღვაწეობასა, არ მოეფერება თვის დაცემულ ბუნებასა,
არამედ წარწყმედს, ესე იგი დასთრგუნავს, მოსპობს ხორცი-
ელსა ზრახვასა და გემოვნებასა, იგი ამით აცხონებს სულსა
თვისსა.

რა სარგებელ ანს კაცისა, უკეთუ შეიძინოს სოფელი ესე ყოველი, და
სული თვისი იზღვიოს? ანუ რა მისჭყეს კაცმან ნაცვლად სულისა თვისისა.
(8, 36—37). ძაცის ბუნებაში სული არის ხორცზედ უმთავრე-
სი, მაშასადამე სულისათვის უმეტესად უნდა იზრუნოს კაც-
მან. უმჯობესია მოითმინოს მან ყოველი ჭირი, და სული თვი-
სი დაიცვას. რა სარგებელი ექმნება, რომ კაცმა ერთის წუ-
თის ნუგეშისათვის, დაღუბოს თვისი სული. ცოდვილი კაცის
თვისება სწორედ ის არის, რომ იგი, ერთი წუთის კმაყოფი-
ლებისათვის, თავის საუკუნო ბედნიერებას შესწარავს. იგი
თავის სულს აზღვევს ერთი უბრალო სოფლის გემოვნებისა-

თვის. ამ ცუდი ჩვეულებისაგან გვაფრთხილებს უფალი, როდესაც იტყვის: რა მისცეს კაცმა ნაცვლად სულის თვისისა.

რამეთუ რამელსა იგი სირცხვილ-უჩნდეს ჩემი და სიტყვათა ჩემთა, ნათესავსა ამას მემრუშესა და ცოდვილსა, ქემანცა კაცისამან არცხვინოს მას, რაჟამს მოვიდეს დიდებითა მამისა თვისისათა ანგელოზთა თანა წმიდათა- (8, 38). ეს სიტყვები ერთი მხრით გააკვირვებენ გონებასა კაცისასა. ნუ თუ შესაძლებელია, რომ ისეთი კაცი იყოს ქვეყანაზედ, რომელსა სასირცხოვრად უჩნდეს, ესე იგი შერცხვეს იესო ქრისტესი და მისისა სწავლისა? არა ყოფილა ჯერედ ქვეყანაზედ მაზედ უმჯობესი არსება; არ არის და არ შეიძლება, რომ იყოს მის სახარებაზედ უღრმესი, უბრძნესი, უტკბილესი სწავლა და დარიგება. ამას ესრედ აღიარებენ თვით უბირველესნი ფილოსოფოსნი. ზოგნი მათგანნი თუმცა არ დაემორჩილენ მისსა სახარებასა, გარნა, მაინც აღიარებდენ, რომ მაზედ უმჯობესსა სწავლასა კაცი ვერ წარმოიდგენსო, ვერც გამოსთქვამსო. მაშასადამე, როგორღა შეიძლება, რომ ვისმეს შერცხვეს მისი სახელისა და მისი სწავლისა? ეს შესაძლებელია, ძმაო, იმ კაცისათვის, რომელიც ამ სიცოცხლეში ეძიებს ნუგეშსა და კმაყოფილებასა, და არა ჰსურს იესო ქრისტეს ჯვარის აღება და შედგომა, მისდა სვლა. ხშირად იტყვის სოფლის მოყვარე და ცოდვის მოყვარე კაცი: წუთი სოფელიაო; გავიხარებ და ვინუგეშებ, მინემ ცოცხალი ვარ, მოვკვდები — რა ვიცი რა დამემართებაო. მსრეთსა კაცსა სცხვენია იესო ქრისტეს სიმდაბლისა, მისი ჯვარის აღება მას ეხარება.

ასე მძიმედ და ღრმად უნდა უყურებდე შენ, ძმაო ქრისტიანე, შენსა სიცოცხლესა და მოქალაქეობასა. მსრეთითა შრომითა და მოწიწებითა უნდა აღსრულებდე შენსა მოვალეობასა. საცოდავი არის ის კაცი, რომელსაც ჰსურს ამ სიცოცხლის გატარება ხუმრობაში, სიცილში და თავის შექცევაში. იგი უსარგებლოდ ამძიმებს დედა მიწასა.

მაგრამ იმასაც ნუ იფიქრებ, ძმაო, რომელ ჭეშმარიტი მოღვაწე ქრისტიანე კაცი ყოველთვის მოწყენილი და გამწარებული უნდა იყოს, და უცხო ყოვლისა ნუგეშისა, არც უნდა იცნობდეს სიხარულსა და მხიარულებასა. წინააღმდეგ ამისა წმიდა მოციქული პავლე მისწერს ძოლასელთა: **გახარო-**

დენ და კვალად გატევი, გიხაროდენ, ესე იგი ქრისტიანე კაცს ყოველთვის უნდა უხაროდეს. მართლა, ჭეშმარიტი, წმინდა, წრფელი სიხარული მხოლოდ იმ კაცს აქვს გულში, რომელიც არის ჭეშმარიტი ქრისტიანე. სოფლის მოყვარე, ცოდვის მოუბრუნებელი კაცის სიხარული ყოველთვის არის ყალბი, ხელოვნებითი და ძალადი: ცოდვილი კაცი გამხიარულდება ხან ღვინის სმით, ხან რომელიმე სხვა ცოდვის აღსრულებით. ბაიღვიძა მთვრალმან: თავი სტკივა, ცუდ გუნებაზედ არის, სცხვენია; გაათავა სხვა ცოდვა რომელიმე, სინიდისი ჰქენჯნის, სცხვენია. და ესრედ, ჭეშმარიტი, წმინდა და გამაცოცხლებელი სიხარული და მხიარულება არის ნაყოფი შრომისა და მოღვაწეობისა; ხოლო სიხარული ცოდვის მოყვარისა არის ყალბი და წუთი. პირველი წარმომდინარეობს კეთილისა სინიდისისაგან, განწმენდილი აზრისაგან; ხოლო მეორე—რომელიმე ცოდვისაგან, და ცოდვის სიამოვნება კი წუთია, და მერმე გამამწარებელი. მნა კაცისა ვერ გამოსთქვამს იმ სიხარულსა, ნეტარებასა და ნუგეშს, რომელსა ხშირად ჰგრძნობდენ მრავალნი წმიდანი კაცნი, რომელიც მოგვცეს ჩვენ ყოველი ღმერთმან. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

ოცდამეექვსესა კვირიაქესა ზედა.

ნუ დაითვრებით ღვინითა, რომლითა არს სიბილწე; არამედ აღივსენით სულითა. მტყოდეთ თავთა თვისთა ფსალმუნითა და გალობითა, და შესხმითა სულიერითა, უგალობდით და აქებდით გულითა თქვენითა უფალსა (მფეს. 5. 18—19).

ამ სახედ გვასწავლის, ძმანო ქრისტიანენო, წმიდა მოციქული პავლე დღეს წაკითხულსა სამოციქულოსა შინა. ფრი-

ად საჭირო არის, ყოველ დღე, ყოველი კაცისათვის, ახსოვდეს ეს დარიგება, ამისთვის, რომელ ამ სიტყვებში მოციქული პავლე აგვიხსნის ჩვენ, რა ნუგეში, ანუ რა ნაირი შექცევა არის კანონიერი და სასარგებლო ქრისტიანე კაცისათვის, ანუ რომელი შექცევით და კმაყოფილებით უნდა ატარებდეს კაცი ქრისტიანე თავისუფალ დროებას, როდესაც შრომიდგან უნდა მოსვენება.

მეცით ჩვენ ყოველთა, რა სახით უყვარს კაცს ღვინი, მხიარულად დროების გატარება. თვით ბუნება კაცისა ელტვის ანუ ეძიებს ნუგეშსა და კმაყოფილებასა. შრომასა, მოღვაწეობას კაცი თითქმის ძალდატანებით ასრულებს, ხოლო ღვინსა, განცხრომასა—თავის ნებით და მხიარულებით. მსეცვიცით ყოველთა, რომელ ქვეყანაზე ათასი არის სხვა და სხვა ნაირი ღვინი და შექცევანი, დროების გატარება, და თითოეულსა კაცსა ერთი რომელიმე მათგანი სხვაზე მომეტებულად უყვარს. მაგრამ არის ერთი ხორციელი ნუგეში, ანუ სიამოვნება, რომელი თითქმის ყოველს ადამიანს უყვარს. ეს არის მომეტებული ღვინის სმა. მგონებ, ძნელად იპოება ქვეყანაზე ისეთი კაცი, რომელსა არ მოსწონდეს მომეტებულის ღვინის სმა და მით გამხიარულება. ღიდი ძალა და გავლენა აქვს ღვინოს ბუნებასა ზედა კაცისასა. ამისთვისაც წმიდა მოციქული პავლე აღგვიკრძალავს მთვრალობას, და იქავე მოიყვანს მიზეზსა: ნუ დაითვრებით ღვინითა, რომელთა არს საბილწე. თუმცა, გარდა ბილწებისა, სხვანიცა მრავალნი ვნებანი და ცოდვანი შეუდგებიან მთვრალობასა, მაგალითებრ, ერთი უსაძაგლესი ვნება, რომელიც მთვრალობისაგან წარმოსდგება, ის არის, რომ იგი ერთ ხანს კაცს პირუტყად გაჰხდის, ჭკუას დაუბნელებს, ენას დაუბამს; მაგრამ სუყველაზე უცუდესი თვისება მთვრალობისა ის არის, რომ მთვრალობას და ბილწებას აქვს განუწყვეტელი კავშირი. მაშასადამე, მოერიდე, ძმაო ჩემო, ვისაც გესმის ესა, სიხარბით ღვინის სმასა. არა თუ არ უნდა დასთრვე, მომეტებულიც არ უნდა დალიო. არ დაგიშლის წმიდა მოციქული პავლე სრულიად ღვინის სმას, არამედ დაგიშლის მთვრალობას. თვითონ მან მისცა ნება და კიდევ უბრძანა საყვარელსა მოწაფესა თვისსა ტიმოთეს, რომელი დააყენა კვიპრეს მწყემსთ-

მთავრად, მცირე ღვინის სმა სტომაქისათვის და სიმტელისათვის.

ნაცვლად ღვინის სმით შექცევისა და ღვინისა, წმიდა მოციქული პავლე გვასწავლის ჩვენ სხვა ნაირს სიამოვნებასა და შექცევასა. ნუ დაითრგებით ღვინით... ანამედ აღივსენათ სულისათ. ეტყოდეთ თავთა თვისთა ფსალმუნითა, და გალობითა, და შესხმითა სულიერითა, უგალობდით და აქედით გულითა თქვენითა უფლისა. იცოდა წმიდამან მოციქულმან, რომ სუსტი კაცის ბუნება ვერ გასძლებს სრულიად უნუგეზოდ და შეუქცევრად, ამისათვის გვაჩვენა ჩვენ საშუალება, რით უნდა შევიქცევდეთ თავსა და მოვიპოვებდეთ მხიარულებასა. ბალობა ძლიერ გაამხიარულებს ყოველსა კაცსა. რაც უნდა მოწყენილი და მწუხარე იყოს კაცი, ტკბილი ხმით გალობა დაავიწყებს მას მისსა მწუხარებასა. მაგრამ წმიდა მოციქული პავლე წინადაგვიდებს ჩვენ სულიერსა გალობასა და ქებასა ღვთისასა, მისთვის, რომ ესრეთი გალობა კიდევ გაამხიარულებს კაცსა და კიდევ აღაშენებს სულსა მისსა, მაშინ, როდესაც ხორციელი, სოფლიური გალობა, ანუ სიმღერა, ხშირად აღელვებს ვნებათა კაცისათა და მისცემს ცუდსა ზნეობასა.

ჩვენთა ძველთა წინაპართა ერთი კარგი ჩვეულება ჰქონდა, ძმანო ქრისტიანენო, მათ უყვარდა თავის შექცევა და ღვინის სუფრაზე სწორედ იმ სახით, როგორათაც გვასწავლის ჩვენ წმიდა მოციქული პავლე. სუფრაზე დაჯდომილნი, იგინი დიდბნანს ნუგეზობდენ ძილის პირების, ფსალმუნების და სხვა საეკლესიო გალობის წარმოთქმით. მაშინ თითქმის ყოველმა კაცმა კარგად იცოდა საეკლესიო გალობა. ახლა კი, სამწუხაროდ. თან-და-თან ჰქრება ეს დიად პატიოსანი ჩვეულება, და ნაცვლად ამისა შემოდის სხვანაირი დროების გატარება და თავის შექცევა, რომელიც, სამწუხაროდ, ძლიერ ჰშორავს იმ ძველ ჩვეულებისაგან პატიოსნებითა და სულიერი სარგებლობითა. მეტადრე ფრიად დასაწუნებელი და გასამტყუნებელია ერთი, სხვაზე მომეტებულად გავრცელებული, თავის შექცევა საზოგადოებასა შინა—ქალაქის თამაშობა. თუმცა ამაზე მეორჯერ, ანუ სამჯერ მითქვამს, მოვალეობისა-მებრ ჩემისა, გარნა კიდევ გარიგებ და გირჩევ, ძმაო ჩემო, ვისაც ეს ჩვეუ-

ლება გაქვს, დასტოვე იგი, რადგანაც არის მავნებელი სულიერადაც და ხორციელადაც. სულიერად იმ სახით, რომელ, როდესაც კაცი ქალღმერთს თამაშობს, მაშინ მის სულში აღიძვრებიან და განმტკიცდებიან მრავალნი ცუდნი ვნებანი: სიხარბე, ჯავრი, სიძულელი, ჩხუბი; ხორციელად ასე, რომ კაცი დიდხანს მჯდომარე ერთს ადგილს, გაფუჭებულის ჰაერის დიდხანს მსუნთქავი, წააგებს სიმრთელესა და მოიგებს სნეულებასა. ამისთანა თავის შექცევასა კიდევ სჯობია ის მეორე, ძველი თავის შექცევა, რომელი უყვარდა ჩვენთა წინაპართა— ნადირობა. ნადირობაში სიმრთელეს არ ასუსტებს კაცი, არამედ გაამაგრებს, ხოლო სიმრთელე არის ერთი დიდი ღვთის ნიჭი, და დიად საჭირო არის მისი დაცვა.

ზარნა, ძმაო ჩემო, თუ გსურს, რომ თან-და-თან უმჯობესობაში და სულიერობაში შეხვიდე, თუ გსურს, რომ ბოლოს შეიქმნა ჭეშმარიტი სათნო ქრისტიანე, ეცადე, რომ შენი ღვთის და ნუგეში იყოს ღვთის ვედრება, წირვა ღოცვის მოსმენა ეკკლესიაში. ღვთის წინასწარმეტყველი იტყვის: განვიხარებ მე, რომელთა მტკიცეს სახელსა უფლისასა წარვიდეთ. ზამიხარდაო, როდესაც მითხრეს საყდარში წავიდეთო. ზამიხარდეს შენცა, როდესაც გაიგონებ ზარის ხმას. თუ მწუხარება რამე გეწიფა, თუ გული მოწყენილი გაქვს—ილოცე, თუ მოღვინილი ხარ—იგალობე. სჭირდეს თუ ვინმეს თქვენგანსა, — გვასწავლის წმიდა მოციქული ნაკობი, — ილოცე; იგალობე თუ ვინმეს ანს—ჰგალობინ. აჰა, ქრისტიანული ნუგეში და ღვთის ნიჭი! ზამიხარდენო, რა დაგემართა შენ და რა მდგომარეობაში ჰყოფილხარ, თუ, საუბედუროდ, დასთვერი, მეორე დღეს: თავი გტკიოდა, გული გერეოდა, გრცხვენოდა კაცის შეხედვისა, მოწყენილი იყავ და ყოველიფერი გეძაგებოდა. ამ სახით თავდება ყოველი უგნური და უწმინდური ღვთის ნიჭი. არა ესრეთია სულიერი ღვთის ნიჭი და ნუგეში; თუ საყდარში ტკბილად ილოცე, თუ კეთილი საქმე რაიმე აღასრულე, თუ სულიერი ტკბილი გალობით გამხიარულდი, მაშინ გამხნევდები, გასცოცხლდები, გული დამწვიდებული გაქვს, ყოველი კაცის სიყვარულსა ჰგრძნობ.

ნუ დათვრებთ ღვთის ნიჭს, არამედ აღიფასებთ სულითა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

ოცდამეექვსესა კვირიაქისა ზედა.

ნუ დაითვრებით ღვინითა. რომლითა არს სიბილწე; არამედ აღივსენით სულითა (მთესელთა 5, 18).

ყოველთა შორის ფრიად საჭიროთა და სასარგებლოთა დარიგებათა, რომელიც მოგვცა ღღეს წმიდა მოციქულმა პავლემ, უსაჭიროესი, მეტადრე ჩვენი დროებისათვის, არის ეს: ნუ დაითვრებით ღვინითა, რომლითა, არს სიბილწე; არამედ აღივსენით სულითა.

საუბედუროდ, სიმთვრალე ყოველთვის და ყოველთა ხალხთა შორის იყო; გარნა აწ, ამ ჩვენს დროებაში, იგი გავრცელდა და ვრცელდება მომეტებულად. ძვირად იპოვება აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის კაცნი, რომელი არ ემორჩილებოდეს ღვინოსა და არაოდეს არ დათვრებოდეს. საკვირველი და სამწუხარო ის არის, რომ შორის განათლებულთა პირთა მემთვრალენი არიან არა ნაკლებად, არამედ მომეტებულნი. სიმთვრალე წარღვნასავით გავრცელდა შერობაში და რუსეთში. იგი ჰრყვნის, ღუპავს, აღარბებს ურიცხვთა პირთა და ოჯახობათა. მართლად, საუბედუროდ, ამ ჩვენ საუკუნეში სხვანიცა ცოდვანი და ვნებანი გამრავლდენ ქრისტიანეთა შორის, გარნა უმეტესად ყოველთა—სიმთვრალე. ღვინოს ემორჩილებიან არა მარტო უბრალონი, უსწავლელნი კაცნი, არამედ, ვითარცა ზემოდ ვსთქვით, სწავლულნი და განათლებულნი არა ნაკლებად; არა თუ ღარიბის და დაბალის ხარისხისა, არამედ უმაღლესთა ხარისხთა შინა მყოფნი, მდებრობითი სქესიც ღვინის მოყვარენი შეიქნენ, თანასწორ ყრმანი და მოხუცებულნიცა. ჩვენს ქვეყანაში, ჩვენი მამა და პაპების დროს თითქმის არ იცოდენ სიმთვრალე. მათ უყვარდათ მოღვინა, გამხიარუ-

ლება, გარნა საკუთრად სიმთვრალე ძვირად იპოვება მათ შორის, მეტადრე, ჯერაოდეს ვერ დაინახავდა კაცი უგრძობებლად მთვრალსა და ქუჩაზე, ანუ გზაზე მდებარესა მკვდარივით. ახლა კი, სამწუხაროდ და სატირლად, სულ სხვა არის. სიმთვრალე მოედვა ჩვენს ქვეყანას, და რაოდენი ვნება არის ჩვენ ქვეყანაში სიმთვრალისა გამო, ამას ვინღა აღწერს და ვინ წარმოიდგენს.

ამათ ყოველთა ზემოთ თქმულთაგან ცხადად სჩანს, რა ზომად საჭირო არის, რომ არ დავივიწყოთ დარიგება: ნუ დათვრებით ღვინით, რომლითაც არს საბილწე. საღმრთო წერილი ზარმაცს კაცს გაჰგზავნის ჭიანჭველთან, რომ მისგან ისწავლოს შრომის მოყვარეობა, ხოლო მემთვრალე უნდა გავგზავნოთ ძროხასთან და ცხენთან და სხვა პირუტყვებთან, რომ იმათგან ისწავლოს ზომიერად მიღება სასმელისა. პირუტყვი უზომოდ და უდროვით წყალსაც არ დაღევს; მემთვრალეს კი არც ზომა აქვს და არც დრო, დანიშნული ღვინის სმაში. როდესაც წმიდა ეკლესიას სურს გაღვიძება და დარიგება ცოდვილისა კაცისა, მაშინ იგი წარმოუდგენს მას მაგალითად შფლისა იესო ძრისტეს და წმიდათა კაცთა ცხოვრებას; გარნა, როდესაც დაგვჭირდება დარიგება კაცისა მემთვრალესი, მაშინ პირუტყვები უნდა წარმოუდგინოთ მაგალათად. ამაზე უდიდესი განკიცხვა კაცის ბუნებისა რაღა იქნება! თუ კი კაცს ცოტაოდენი ჭკუა და სინიდისი აქვს, მან რათ უნდა ქმნას იმისთანა საქმე, რომელიც მას ჩააგდებს სირცხვილში და განკიცხვაში. მთვრალობა არის დიდად შემარცხენელი ცოდვა. შურძენი და ღვინო ღმერთმა გააჩინა და მოგვცა, რომ ვიხმართ იგი ჩვენდა სასარგებლოთ და სასიამოვნოდ. ვინც ზომიერად ხმარობს ღვინოს, მისთვის იგი არის ღვთის ნიჭი და წყალობა, ვინც უზომოდ მიეჩვია მის ხმარებას, ვინც დაემორჩილა მას ისე, რომ ვნებად ვარდაექცა ღვინის სმა, ერთი სიტყვით, შეიქმნა მემთვრალე, მას დაეკარგა კაცის ღირსება და მან დაიშაახურა მოძაგება და განკიცხვა ყოველთა კაცთაგან. სიმთვრალე ამდაბლებს კაცის ბუნებას. ღმერთმა კაცს მისცა უმთავრესნი და უმშვენიერესნი ნიჭნი: ჭკუა, თავისუფლება, ზნეობითი გრძობა, რომელნიც კაცს გაასწორებენ ანგელოსთათანა და შეაღა-

რებენ ლვთაებასთანა; გარნა სიმთვრალე დააბნელებს ჭკუას, წაართმევს თავისუფლებას, დაამგზავს პირუტყვს, ერთი სიტყვით, წაართმევს მას კაცობრივს ბუნებას. მამათა შორის დიდი მასილი იტყვის მემთვრალეთა ზედა: „მემთვრალე არ არის ღირსი იცხოვროს საზოგადოებაში; იგი უნდა დააყენონ და სცხოვრებდეს პირუტყვთა შორის“. შეიძლება და ხშირადაც მოხდება, რომ მემთვრალე კაცს აქვს ზოგიერთნი კეთილნი თვისებანი, გარნა იგინი არიან დამდაბლებულნი ერთითა ამით მისითა საშინელითა ვნებითა.

აქამომდე ჩვენ ვსთქვით იმ სულიერთა ვნებათა ზედა, რომელთა შინა კაცი მემთვრალე ჩავარდება; გარნა ხორციელადაც სიმთვრალე ჰლუბავს კაცს. იგი უეჭველად კაცს მოაკლებს სიმრთელესა. მართალია, მემთვრალე თავიდგანავე ვერ შეატყობს, რა ზომად აფუჭებს ღვინო მის სხეულს და სიმრთელეს, გარნა ბოლოს მით უმეტესად შეიტყობს ამას. უზომოდ მიღება, მეტადრე მაგართა სასმელთა, ცოტ-ცოტად გაუფუჭებს სისხლს, წაუხდენს ძარღვებს, აუნთებს ფილტვებს, რომლისაგან ხშირადუცებად შეემთხვევა მას სიკვდილი.

სიმთვრალე დააღარიბებს კაცს. მთვრალს კაცს ეზარება მუშაობა, ველარ მოჰრთავს თავის სახლკარს, ყოველიფერი გარემოს მისსა წახდება და გაფუჭდება. როგორც მისი საკუთარი სხეული, ისრე ყოველი მისი მონაგები იღვევა, ფუჭდება მისი სიმთვრალითა. ბარნა უმთავრესი ვნება, რომელიც წარმოსდგება სიმთვრალისაგან, არის სიბილწე, ესე იგი მრუშება, არა-წმინდება. ღვინისაგან აღუღებულო სისხლი და ფილტვი კაცისა, ველარ მოათმენინებს, შთააგდებს არა-წმინდებასა შინა.

მაშასადამე, სიმთვრალე ამ ქვეყანასაც დაჰლუბავს კაცს, მით, რომ სიცოცხლეს შეუშოკლებს, და იმ ქვეყნის ცხოვნებასაც მოაკლებს. თქმულ არს საღმრთო წერილში: *მემთვრალეთა საუკუნო ცხოვრება ვერ დაიმკვიდრან.*

გეშინოდეს, ძმაო, სიმთვრალისა, ნუ შეიქმნები მონა ღვინისა; შენ, იქნება, ყოველ დღე არ სთვრები, მაგრამ წელიწადში ერთჯელ, ან ორჯელ მიუშვებ შენს თავს უზომო ღვინის სმასა. ბაფრთხილდი! შინ იცის, იქნება იმ ერთი დღის სიმთვ-

რალემ დაგლუბოს შენ სრულიად. მეტადრე დანაშაულნი არიან ჩვენს ქვეყანაში ივინი, რომელნი, ნაცვლად ჩვენი ბუნებითი ღვინისა, ეჩვევიან სხვათა მაგართა სასმელთა. ისინი უარესად და უსაშინლესად ჩავარდებიან ყოველთა მათ ვნებათა და უბედურებათა შინა, რომელთა ზედა ზემოდ ვსთქვით. ჩვენ ფიცხელ და მხურვალე ქვეყანაში არაოდეს არ უნდა იხმაროს კაცმა არაყი, თუ მცირე ჭკუა მაინც დაურჩა მას.

ნაცვლად ღვინისა, წმინდა მოციქული პავლე გვიჩვენებს ჩვენ: აღდგენით სულითა, ეტყოდეთ თავთა თქვენთა ფსალმუნითა და გალობითა სულიერითა. რაი არს აღვსება სულითა? ამაზე მე ვრცლად გეტყვი მერმე ოდესმე, თუ ღმერთმა ინება და მაცალა, ხოლო აწ მოკლედ გეტყვი: აღვსება სულითა ის არის, როდესაც კაცი ნუგეშობს სულიერითა ნუგეშითა, საღმრთო წერილის კითხვითა, სულიერის გალობის წარმოთქმითა, წმიდა მამების ცხოვრების შეტყობითა და სხვითა ამის მსგავსითა დროების გატარებითა. ინებოს უფალმან ღმერთმან და მაცხოვარმან ჩვენმან იესო ქრისტემან, რომ, ნაცვლად ღვინის სმისა, ვეჩვიოდეთ და ვნუგეშობდეთ სულის წმინდის მადლითა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ოცდამეექვსესა კვირიაქისა ზედა.

სულო! გაქვს მრავალი კეთილი, დაუნჯებული მრავალთა წელთა; განისვენე, სჭამე და ჰსვი, და იხარებდე. (ლუკა 12, 19).

ღღეს წაკითხულისა სახარებისაგან იგავითა, უფალი ჩვენი იესო ქრისტე გვაფთხილებს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანებო, უგუნურისა თავმოყვარეობისა, ანუ თავხედობისაგან. მდიდარი იგი კაცი აღწერილი ამ იგავში, არის სახე, ანუ მაგალითი უჭ-

კუო თავის შეყვარებისა. როდესაც მას მოუვიდა მრავალი მოსავალი, და, ესრედ, უწინდელსა სიმდიდრესა ზედა მიემატა ახალი სიმდიდრე, ნაცვლად მისა, რომ ლმერთს მადლობა შესწიროს და აღუთქვას გულში სიმდიდრისა მისისა მოხმარება კეთილთა საქმეთათვის, იგი მარტო თავის თავზე ჰფიქრობს, თავის სიამოვნებას და განსვენებას ეძიებს. სულა! გაქვს ძნავალი კეთილი, დაუნჯებული ძნავალთა წელთა, განისვენე, სჭამე, ჰსვი და ახარე. აჰა, რისთვის გაუხარდა მას სიმდიდრის მომატება! აჰა, რა ბედნიერებას ეძიებდა იგი! სჩანს, რომ მის გულში, თვინიერ სულელურისა თავისმოყვარეობისა, სხვა არც ერთი კეთილი გრძნობა და აზრი არ იყო.

მართალია, ძმანო ჩემნო, არ შეიძლება კაცს თავი არ უყვარდეს, თავის სიკეთეს არ ჰფიქრობდეს და არ ჰზრუნავდეს. თვით ბუნებიდგანვე დანერგილი აქვს კაცს გულში თავისმოყვარეობა. მაგრამ, როგორათაც სხვანი ყოველნი კაცის თვისებანი და ნიჭნი, მზავსადვე ეს თვისებაც, ესე იგი თავისმოყვარეობა, უნდა იყოს განათლებული, ამალღებული ძრისტეს სწავლითა და მცნებითა, წინააღმდეგ შემთხვევაში იგიცა მიიღებს ცუდსა, მავნებელსა მიმართულებასა. ზანათლებული, ქრისტიანული თავისმოყვარეობა დიად უნდა ჰქონდეს კაცს, და იგი კეთილიც, პატიოსანიც და ქვეყნისათვის სასარგებლოც იქნება, გარნა უგუნური თავხედობა, არის სულის წარმწყმედელი და ქვეყნისათვის მავნებელი. აღვწეროთ აწ და შევიტყოთ, რომელი თავისმოყვარეობა არის კანონიერი და კეთილი, და რომელი ცუდი და მავნებელი.

შმაბლესი და სუყველაზე უარესი თავისმოყვარეობა, როგორც ვსთქვით, ჰქონდა იმ მდიდარს, რომელი აღწერილ არს დღევანდელს წაკითხულს იგავში. მას უყვარდა თვისი მუცელი, ჭამა, სმა, ლხინი. მს იყო მისი ბედნიერება! მსეთნი პირნი დაემსგავსებიან პირუტყვთა უგუნურთა. იგინი არა თუ უსარგებლო არიან ქვეყნისათვის, არამედ ფრიად მავნებელნიცა. მათ გულში დათრგუნვილია ყოველი კეთილშობილი კაცობრივი თვისება. თუ მდიდარი კაცი ჰფიქრობს, რომ სიმდიდრე მას ლმერთმან მისცა ჭამისა, სმისა და ლხინისათვის, რაღა იქნება ამაზე მომეტებული უგუნურება. მაგრამ, საჭირო არ

არის გავაგრძელოთ სიტყვა ესრეთთა პირთა ზედა, რადგანაც უმისოდაც ადვილად სჩანს, რა საძაგელი არის ესრეთი თავის-მოყვარეობა.

მეორე სახე თავისმოყვარეობისა მდგომარეობს მას შინა, რომ კაცს უყვარს პატივი, თავის განსხვავება, თავის გამოჩენა საზოგადოებაში, უყვარს, როდესაც მისი სახელი განთქმული არის, მის სიტყვას გავლენა აქვს. რა უნდა ვსთქვათ ესრეთსა თავისმოყვარეობასა ზედა. ის, რომელ ზნეობითი მნიშვნელობა ესრეთის პატივის-მოყვარეობისა, დამოკიდებული არის მას ზედა, თუ რისთვის უყვარს კაცს პატივი, და რა საქმისთვის ხმარობს პატივსა? პატივის-მოყვარეობა, თავის გამოჩენა სარწმუნოებაში, შეიქმნება სასარგებლო და კანონიერი, პირველად მაშინ, როდესაც კაცი პატივსა ეძიებს და მიიღებს პატიოსნითა საშუალებითა, მეორედ მაშინ, როდესაც იგი პატივსა ხმარობს არა მხოლოდ თავისათვის, არამედ უფრო ქვეყნის სასარგებლოდ.

ჩვენ, ძმანო ქრისტიანნო, საზოგადოდ იმერეთში მცხოვრებნი, საკვირველად პატივის-მოყვარენი და მეძიებელნი ვართ. მიწყობთ თვით უკანასკნელისა და უღარიბესისა გლეხისაგან, ვიდრე უპირველეს თავადის შვილადმდე. ისე არაფერი არ ასიამოვნებს აქაურსა კაცსა, როგორც პატივი. მაგრამ, რა პატივს ვეძიებთ ჩვენ, და რა საშუალებით, და რისთვის? როდესაც ამაზე კარგად ვიფიქრებთ, დიდი მწუხარება გაჩნდება ჩვენს გულში. პატივი და გავლენა საზოგადოებაში კარგი არის მხოლოდ მაშინ, როდესაც იგი მიეცემა კაცს მართლა ღირსსა, მინიჭებულსა ჭკუითა და სათნოებითა, რომელსა შეუძლიან ქვეყანას სარგებლობა მისცეს. ჩვენში კი სხვანაირად მიდის საქმე. ძეთილი და სასარგებლო ის არის, როდესაც თვით პატივი ეძიებს კაცსა, და არა კაცი—პატივსა. ჩვენში კი სრულიად უკუღმა მიდის საქმე! სათნოებითა, ჭკუითა და ქვეყნის სარგებლობითა არავინ არ ჰფიქრობს და არ ეძიებს თავის გამოჩენას, ათასში ერთს არ შეუძლიან აქ, რომ მართლა თვისი ღირსებით მიიღონ პატივი. შარნა, რადგანაც პატივის წყურვილი დიდი აქვსთ გულში, ცდილობენ, რომ გამოიტანონ ჯვრები, ჩინი და ჯილდონი მთავრობისაგან, და მით გამოიჩინონ თავი და

მიიღონ პატივი. შავის თავს და თავის ქონებას არ დაჰზოგავს აქაური კაცი, ესრეთი პატივის მიღებისათვის *). რა ამბავი მოხდა აქ, ამ ჩვენს ქალაქში, მცირე ჟამის წინედ, ესრეთი პატივის მოყვარეობისა გამო, რაოდენი შფოთი, შური, სიძულელი, ჩივილი, დავა, დამდურება, მტერობა. — ამის აღწერათითქმის არ შეუძლიან კაცს. რამდენიც გასაკვირვებელი ამბავი მაშინ ისმოდა, თუ იმისი მეთესვითი მაინც არის მართალი, სწორედ ტირილის ღირსი არის ჩვენი ამოება. რა იყო ამდენი შფოთის და ამბოხის ღირსი? ნუ თუ ერთი მტკაველი სირმა, რომელსა დააკერებენ მხრებზე, ღირს იმად, რომ კაცმა თავისი მამული დახარჯოს, ან სასოწარკვეთილებაში შთავარდეს? ძარგი! მსთქვით იშოვნე ბოლოს, რასაც ამოდენის ამბოხით და ჭირით ეძიებდი, ჰოი საცოდო, ამოვებით აღვსებულო კაცო! აწ მითხარ, რა მოგემატა? ჭკუა მოგემატა? სათნოება და ზნეობა გაგიკეთდა? ტანის სიმრთელე მოგემატა? სრულიად არც ერთი მათგანი არ მოგმატებია! მოგმატებია კი არა, იქნება, ზოგი მათგანი მოგაკლდა, ვინაიდან პატივის ძიება ხშირად ზნეობას გაუფუჭებს და მრავალ ხარჯსაც მოითხოვს. მაშასადამე, რათ იკლავდი თავს, რათ წააგე ნახევარი შენი საცხოვრებელი, რათ აღავსე სული შენი შფოთითა და ამბოხითა? თუ შენ არ მიპასუხებ, მე გეტყვი ამის პასუხს. მსე ყოველი მისთვის მოახდინე, რომ შენ ჯერეთაც, თუმცა ასაკით მოჰხუცდი, ჭკუითა და ხასიათით ხარ რეგენი; აგრეთვე გარემოს შენსა შენნი ყოველნი მოყვასნი, თუ გინდ დაბერებულნიც იყვნენ ასაკითა, არიან რეგენნი ჭკუითა და ზნეობითა. რეგენთა თვისება არის შეყვარება რომელთამე ბრწყინვალეთა ნივთთა, რომლითა იგინი თამაშობენ. შენც იმ სახით გყვარებია ჩინი და ჯილდო. ვინ ამბობს! მსენიც კარგია და საჭირო, როდესაც იგინი იქნებიან ნიშანნი ჭეშმარიტისა სამსახურისა და ღირსებისა; გარნა, როდესაც კაცი მათ ეძიებს და იზიდავს რეგენული თავის მოსაწიანად, მაშინ იგი შეიქმნება ერთი მხოლოდ ამოება. ლმერთო, ზეციერო! ვის შეუძლია გაჰზომოს ჩვენი ამოება. სისაწყლე, რეგენობა? ნაცვლად მისა,

*) მს იყო ნეტარად მიცვალებულის ი მ კ ე რ ა ტ ო რ ი ბ ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე II შუთაისის მოხელის დროს 1871 წელს.

რომ შევიძინოთ ის, რაიცა ჭეშმარიტად სასარგებლოა და საჭირო: ჭკუა, განათლება, ცხოვრების გამოცვლა და გაუმჯობესობა, ზნეობის გაწმენდა ტალახისაგან, რომელსა შინა შთაფლული ვართ, რომ ყოველითურთ განვიწმინდნეთ, ჩვენ ვფიქრობთ დღე და ღამე მხოლოდ როგორმე ვიშოვნოთ რამე გარეგანი, განმასხვავებელი ნიშანი, რომელი მართლა ვერაფრით ვერ განასხვავებს კაცს სხვათა ცოდვილთა და ამაოთა კაცთაგან.

ბოლოს, ვსთქვათ ჭეშმარიტსა წმინდასა, ამაღლებულსა, ქრისტიანულსა თავისმოყვარეობასა ზედა. წმიდა მოციქული პავლე ერთსა თვისსა ეპისტოლესა შინა ცხადად იტყვის, რომელ მას სიკვდილი ურჩევნია, ვიდრედა თვისი პატივის გაუქმება. მაშასადამე, პატივი მასაც ჰყვარებია, თავისმოყვარე ყოფილა. მაგრამ რა ნაირ პატივზე იტყვის იგი? ეს სჩანს მისგან, რომ წინაპირველად იგი აღწერს რაოდენი შრომა, ღვაწლი, მოთმინება მიიღო მან ძრისტეს სჯულისათვის, და შემდეგ იტყვის, რომელ ზოგნი ბოროტნი პირნი ცდილობენ დამდაბლებასა და გაუქმებასა ესრეთთა მისთა საქმეთა და შრომათა. აჰა, რაში ეძიებდა და სთვლიდა წმიდა მოციქული პავლე თვისსა პატივსა. მისი სინიღისი და წრფელი გონება არწმუნებდა მას, რომ მან მრავალი კეთილი საქმე აღასრულა ქვეყნისათვის; ამით ნუგეშობდა იგი და ამაში სდებდა თვისსა პატივსა. მისი სინიღისი და წრფელი გონება არწმუნებდა მას, რომ მან მრავალი საქმე აღასრულა ქვეყნისათვის; ამით ნუგეშობდა იგი და ამაში სდებდა თვისსა პატივსა. აბა, რა არს, რაში მდგომარეობს წმინდა, ქრისტიანული თავის მოყვარეობა? იმაში, როდესაც კაცს ახსოვს თვისი სულიერი ღირსება, ახსოვს, რა პატივი მისცა მას ღმერთმა, როგორ აღამაღლა, რა საქმისთვის უწოდა, რა გზა უჩვენა ქვეყანაზე.

შენ, საწყალო! რისთვის არ გახსოვს, რომ შენ ისეთი პატივი მოგცა ღმერთმან, რომელზე უდიდესს კაცი ვერ წარმოიდგენს. შენ ღმერთმა შეილაღ აღგიყვანა, როგორც იტყვის ღვთის-მეტყველი იოანე: *დაადექთა იესო ქრისტე შეიწყნარეს, მასცა მათ ხელმწიფება შეიღ ღმრთისა ეოფად, დამეღთა სწამთ სახელი მასი.*

აჰა. რა პატივით შევამკო შენ ლმერთმან! ამით უნდა მოგწონდეს თავი, მაგრამ შიშით და ძრწოლით, რომ არ დაგიმცირდეს ეს პატივი. შიშით და ძრწოლით უნდა ჰზიდავდე ამ პატივს, რომ არ მოგაკლდეს, არავინ წაგართვას, არამედ დაგიმტკიცოს, დაგიმკვიდროს ლმერთმან. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა.

ოცდამეშვიდესა კვირიაქესა ზედა.

აღიღეთ ყოვლად საჭურველი იგი ლმრთისა, რათა შეუძლოთ წინა-დადგომად დღესა მას ბოროტსა, და ყოველსავე იქმოდეთ, რათა სდგეთ. (მფესელთა 6, 13).

ღღეს წაკითხულსა სამოციქულოსა შინა, ძმანო, მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო, წმიდა მოციქული პავლე აგვისნისის ჩვენ, რომ ცხოვრება ჩვენი ქვეყანასა ზედა, არის ბრძოლა, მოღვაწეობა, ჭიდაობა; სიცოცხლე ჩვენი გარემოცული არის მრავალთა ჭირთა და განსაცდელთა მიერ; დიდი ღონე, სიმტკიცე და თავის გამომეტება გემართებს ჩვენ, რომ ჯეროვნად და სათანადოდ გავატაროთ ჩვენი ცხოვრება. თუ თვით ლმერთი არ შეგვეწევა და არ გაგვაძლიერებს, ჩვენ არ შეგვიძლია გავმაგრდეთ ბრძოლასა ამას შინა, რადგანაც ბრძოლა ჩვენი არ არის ხორცთა და სისხლთა მიმართ, ესე იგი უძლურთა, სუსტთა კაცთა თანა, არამედ მთავრობათა და ხელმწიფებათა ამის სოფლისათა, ესე იგი საშინელთა უხილავთა და უკეთესთა სულთა მიმართ. ამისთვის, დაუმატებს წმიდა მოციქული პავლე: აღიღეთ ყოვლად საჭურველი ღმრთისა, რათა შეუძლოთ წინა-დადგომად დღესა მას ბოროტსა და ყოველსავე იქმოდეთ, რათა სდგეთ.

გავაჩეროთ ყურადღება ჩვენი ამ უკანასკნელ სიტყვათა ზედა დღეს წაკითხულის სამოციქულოსა. ამ სიტყვებში

წმიდა მოციქული პავლე შეგვატყობინებს ჩვენ, რომ, თუმცა მთელი ჩვენი სიცოცხლე და ყოველნი დღენი ცოხოვებისა ჩვენისანი არიან აღსავსენი შრომითა, მოღვაწეობითა და ბრძოლითა, გარნა ზოგიერთნი მათგანნი განსხვავებულად ბოროტნი არიან, და ამისთანა დღეებისათვის საკუთრათ და განსხვავებულად უნდა ვიყვნეთ ჩვენ აღჭურვილი ყოვლითა ღვთის საჭურველითა, ანუ იარაღითა. ეს არიან ის ბოროტნი დღენი, რომელთა შინა კაცს შეემთხვევა განსხვავებული რაიმე განსაცდელი.

რაი არს განსაცდელი? განსაცდელი არის ისრეთი გარემოება, ანუ შემთხვევა, რომელსა შინა კაცმან უნებლივად უნდა გამოიჩინოს ნამდვილნი თვისებანი სულისა მისისანი, სიმტკიცე, ანუ სისუსტე მისისა სათნოებისა უღონოება მისისა სარწმუნოებისა, სიმაგრე, ანუ უღონოება მისისა სათნოებისა და კეთილობისა. მრავალნი არიან ესრეთნი შემთხვევანი და გარემოებანი ცხოვრებასა შინა ყოვლისა კაცისასა, სიხარული და მწუხარება, ბედი და უბედურება, შიში, დევნა, სნეულება, სიკვდილი მოყვასთა და სხვა. იგინი გამოაჩენენ, რა არის ჩვენ შორის უძლიერერესი ცოდვა, ანუ მადლი; რას უფრო მივდევთ და ვეძიებთ, ხორციელთა ზრახვათა, ანუ სულიერთა მოთხოვნილებათა, რას უფრო ვემორჩილებით, საღმრთო სჯულსა, ანუ სოფლის ამაოებასა? ამით გამოიცილება და გამოიხურება ჩვენი სასოება, სარწმუნოება და მოთმინება. განსაცდელი რომ ეწევა კაცს, მაშინ გაჩნდება მის გულში რყევა, ჭიდაობა შორის ღვთისა და სოფლის სიყვარულისა, და რომელი კერძო მიიზიდავს მის გულს და დაიმორჩილებს—მით გამოჩნდება მისი ვინაობა. რისთვის შეემთხვევა კაცს ამისთანა განსაცდელი? მისთვის, რათა მან იცნას თავის თავი შექველია, განსაცდელნი შეემთხვევიან კაცსა არა გარეშე ღვთის ნებისა, არამედ ღვთის განგებით, გარნა იმისთვის კი არ აგდებს ღმერთი განსაცდელში კაცს, რომ მას ჰსურს შეიტყოს კაცის თვისება და სიმაგრე. ღმერთმა წინაღვე იცის ყოველი კაცის თვისება და ხასიათი, არამედ თვით კაცმა უნდა შეიტყოს, რა ღირსება აქვს მას; ფრიად საჭირო არს, რომ ჩვენ ვიცნობდეთ ჩვენს თავს, ვხედვიდეთ ჩვენს ღირსებას და ვიცოდეთ, რაი

არს ჩუენი ფასი. მრავალნი არიან, რომ არ იცნობენ თავის თავს; თავ-ხედობა, თავის-მოყვარეობა მრავალთა პირთა დაუბნელებს ჭკუას, და შეაგონებს, ვითომც ისინი არიან საკმაოდ მღვიძარენი და გაფრთხილებულნი. მაშინ ლმერთი განგებ ჩააგდებს მათ განსაცდელსა შინა, რათა მათ იცნან თავი თვისი. ჩვენ ხშირად არც კი ვიცით, რითა ვართ ლთვის წინაშე დაკლებული, დანაშაული; გარნა განსაცდელი შეგვატყობინებს ჩვენ, რა გვაკლია და რაში ვართ სუსტი. შენ, ძმაო, ხშირად თავს იქებ, შენი თავი მიგაჩნია კეთილად და პატიოსნად, გარნა რით და როდის უნდა გამოჩნდეს ესა, თუ არ განსაცდელში. აქ შეიტყობ შენ, რა გაკლია და რით ხარ სუსტი. მაშასადამე, განსაცდელი თუ კარგად მოიხადა კაცმა, იგი წინ წასწევს, აღამაღლებს, გასწმენდს. თითქმის გარეშე განსაცდელისა არც კა შეიძლება სულიერი წარმატება. ზანსაცდელი აღამაღლებს აზრსა და გასწმენდს ცნობასა, გაგვისწორებს ზნეობასა, აღამაღლებს მიდრეკილებათა და სურვილთა. მინემ განსაცდელი არ ეწია კაცს, იგი დამონებულია, მედგარია. ზანსაცდელი გააბრთხილებს კაცს. ხშირად კაცს, რომელსაც ჰსურს დაისწავლოს ცურვა, ძალად ჩააგდებენ წყალში; მტევანი ყურძნისა, თუ არ გაიჭყლიტა, ღვინოს არ გამოიღებს; მზგავსადვე კაცის სული, თუ არ შევიწროვდა, ვერ გამოიღებს კარგს ნაყოფს. ჰაერი თუ დიდხანს დაწყნარებულია და მედგარი, ივსება სხვა და სხვა ცუდი სუნითა და ხაშმითა, გარნა ქარიშხალი გასწმენდს მას. არაოდეს არ მომხდარა, რომ კაცი შეიქმნეს სათნო და წმიდა გარეშე განსაცდელისა.

როგორ უნდა ვიქცეოდეთ განსაცდელსა შინა? ღიდის ყურადღებით და გონიერებით უნდა მოვიხმარდეთ და ვისარგებლებდეთ ყოველთა განსაცდელთა. თუ მრავალ გზის გეწვია განსაცდელი და არ მოიხმარე იგი, სრულიად დაიღუბები. ღიდი დაფიქრება და მოთმინება გმართებს განსაცდელსა შინა; იგინი მოივლინებიან ჩვენდა გასაუმჯობესებლად. პირველი საქმე ის არის, რომ არ დაჰლონდე დღესა ბოროტსა, მხნეობა არ დაჰკარგო; მეორედ, ეცადო, რომ განსაცდელი გარდაიქცეს შენდა სასარგებლოდ. ღიდი ჭკუა და მხნეობა იქმნება, რომ

მწუხარებიდგან სიხარული გამოიყვანო, უბედურებიდგან გამოიყვანო შენი სულისათვის სიკეთე და წარმატება; და ეს ნამდვილათ მოხდება, თუ შენ არ დაჰლონდები დღესა ბოროტსა, არამედ, აღჭურვილი საქურველითა საღმრთოთა, ესე იგი სასოებითა, სარწმუნოებითა,—ეცდები, რომ გაისწორო ყოფაქცევა, უმჯობესი შეიქმნე, წინ წაიწიო სულიერითა ცხოვრებითა. ძიდევაც მადლობა შესწირე ლმერთსა, თუ გეწია განსაცდელი; მოითმინე იგი, დაიმდაბლე თავი: ჩემი ცოდვით იყოთქო, მე ვარ დანაშაულითქო, ჩემი ცოდვის კითხვა არისთქო! თუ ესრედ მოიქეცი, ყოველი განსაცდელი შეიქმნება შენდა სასარგებლოდ, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა .

ოცდამეთერთმეტისა კვირიაქისა ზედა.

და მან ლაღად-ჰყო და რქვა: იესო, ძეო ღვითისაო, შემიწყალე მე. ხოლო რომელი წინაუძლოდეს, ჰრისხვიდეს მას, რათა დასდუმნეს; ხოლო იგი უფროს ლაღდებდა და იტყოდა: იესო, ძეო ღვითისაო, შემიწყალე მე. (ლუკ. 18, 38—39).

შრთხელ უფალი ჩვენი იესო ძრისტე, როგორც თქმული არს დღეს წაკითხულსა სახარებასა შინა, გარემოცული მრავლითა ერთთა, მიდიოდა მახლობლად იერიქონის ქალაქისა. ამ ჟამად იმ გზაზედ იჯდა ერთი შობიდამ ბრმა კაცი, სახელით ტიმეოს, და თხოულობდა წყალობას. მას უთუოდ გაგონილი ჰქონდა, ვინ იყო იესო ძრისტე და რა სასწაულებს იქმოდა იგი. რომ შეიტყო მან იესო ძრისტეს მოახლოება, დაიწყო ხმითა მალლითა ყვირილი: იესო, ძეო ღვითისაო, შემიწყალე მე. შრი, რო-

მელი წინაუძღოდა და მისდევდა იესო ქრისტეს, უწყებოდა და აყენებდა მას; გარნა მან უმეტესად იწყო ღალადება: იესო, ძეო ღვთისათა, შემაწყალე მე. მაშინ უფალმან იხმო იგი, დაინახა მისი მხურვალე სასოება და სარწმუნოება, და განკურნა იგი. ამ მოკლე მოთხრობისაგან ცხადად სჩანს, რომ ხსენებულმა ბრმამ, თვისითა დაჟინებულითა ვედრებითა, რომ არ დაუჯერა სხვებს. არამედ თავისას იქმოდა, მოიგო, იშოვა, რასაც ეძიებდა. მაშასადამე, არა ყოველთვის უნდა უჯერებდეს კაცი სხვის შეგონებას, რჩევას, არამედ თავისი ჭკუით და გამოცდილობით უნდა იქცეოდეს უმეტეს ნაწილად. როდესაც კაცი ყოველთვის სხვის შეგონებას და რჩევას უჯერებს, ყოველთვის ისე იქცევა, როგორც სხვები აჩვენებენ და ეტყვიან, ამით იგი ამტკიცებს თვის სუსტ, უღონო ხასიათს.

ზრად საჭირო და სასარგებლო არის, ძმანო ჩემნო, კაცისათვის, როდესაც იგი არის თვით-მდგომარე, ესე იგი მტკიცე, ურყველი ხასიათისა. იგი დაემსგავსება კლდესა, რომელსა ვერ შეარყევს თვით უსასტიკესი ქარიშხალი. იგი მალე არ დაუჯერებს სხვების შეგონებას და რჩევას, არამედ პირველად, თავისი ჭკუით ასწონის ყოველს საქმეს, გარემოებასა და რჩევასაც სხვებისას, და მერმე, რომელიც უმჯობესია მათგან, მიიღებს, და სხვათა არ შეიწყნარებს. ძარგად რომ დაუკვირდეს კაცი თავის ცხოვრებას და გაიხსოვნოს ყოველნი თვისნი საქმენი, შეიტყობს, რომ უმეტესი ნაწილი ცოდვათა, შეცდომათა, სჯულის წინააღმდეგობათა, რომელნი მას შეემთხვივნენ თვისს სიცოცხლეში—შეემთხვივნენ მას სხვების რჩევით და სიტყვების დაჯერებით, ძვეყანაზე ათასში ერთი არ იპოება ისრეთი მართალი, პირმოუთნელი, უანგაარო კაცი, რომელიც თავის მოყვასს აძლევდეს რჩევას, ანუ შეგონებას გულწრფელად და უანგააროდ; მომეტებული ნაწილი რჩევისა, შეგონებისა, დარიგებისა მოხდება: ანუ შურით, ანუ მტერობით, ანუ ანგაარებით, ანუ პირმოთნეობით. ამისთვის გონიერმან კაცმან ყოველივე ნათქვამი კი უნდა მოისმინოს, არამედ არა ყოველივე დაიჯეროს და აღასრულოს. მრთი სიტყვით, სუსტი ხასიათის მექონი კაცი ყოველთვის არის წარტაცებული მოყვასების რჩევით, ვითარცა მტვერი, რომელი აღგავის ქარმან;

გარნა გონიერი და თვით-მდგომარე ხასიათის კაცი, ვითარცა კლდე, შეურყეველი თვით უსასტიკესის ქარიშხალისაგან. პირველი ვერც ერთ კეთილს და მადლიანს საქმეს ვერ იქმს ქვეყანაზე, რადგანაც კეთილს საქმეს უნდა ღონე და მოთმინება, მეორე კი, თუ ხასიათის სიმაგრისათანა კეთილი მიმართულება აქვს და ღვთის მოყვარეობა, რასაც კეთილს საქმეს დაიწყებს—აღასრულებს და მრავალს ნაყოფს გამოიღებს.

მრავალს სამწუხაროს მაგალითს ჰნახავს ჩვენს ქვეყანაში კაცი, დასამტკიცებელს მათა, რაიცა აქამომდე ვსთქვით! საუბედუროდ, ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებთა უმეტეს ნაწილად ისეთი ხასიათი აქვს, რომ ადვილად დაიჯერებენ ყოველსა შეგონებასა, არ შეუძლიანთ ასწონონ თავისი სინიღისითა, რასაც სხვანი ურჩევენ, არა აქვსთ სიმტკიცე ხასიათისა, რომ თავის ჭკუით მიძიმედ და დაკვირებით აღასრულონ ყოველი საქმე. ბარნა ამაზე უფრო სამწუხარო და სატირალი კიდევ ის არის, რომ აქაურნი მცხოვრებნი ცუდს, ბოროტს, წინააღმდეგს რჩევას უფრო ადვილად დაიჯერებენ და ასრულებენ, ვიდრეღა კეთილსა და სასარგებლოსა. დასამტკიცებლად ამისა მოგიყვან ერთსა ფრიად სამწუხარო მაგალითსა, რომელი გახშირდა ახლა ამ ჩვენს ქვეყანაში.

ღვთისა და ხელმწიფის მოწყალებით, ჩვენს ქვეყანაში ორი წელიწადია, რაც დაწესდა ფრიად გონიერი, სასარგებლო ქვეყნისათვის სასამართლო. შინც კი იცნობს ახალი სასამართლოების სჯულ-დებულებას და წესსა, და ამასთანავე გაიხსოვნებს, როგორი იყვნენ უწინდელნი სასამართლონი, მადლობა უნდა შესწიროს ღმერთს. მაგრამ რა? უმჯობესად სრულდება, თუ არა, ახლა მართლ-მსაჯულება ჩვენს ქვეყანაში? მართალი კაცი ყოველთვის მართლდება, და დამნაშავე კაცი ყოველთვის ისჯება, თუ არა? საუბედუროდ უნდა ვსთქვათ, რომელ ეს ასრე არ არის? მართლ-მსაჯულება ეხლაც არ სრულდება ისე კარგად, როგორც ჩვენ ველოდით. რა არის ამის მიზეზი? ამის მიზეზი ვართ თვით ჩვენ, ჩვენი ხასიათის ნაკლულევა-ნება, სახელდობრ ის სისუსტე და ადვილად აყოლება სხვის რჩევისა და ლაპარაკისა, რომელზედაც ვსთქვით. ბაჩნდა ახლა ჩვენს ქვეყანაში ერთი განსხვავებული გროვა კაცთა, რომელ-

თა თვისი ცუდი შეგონებით, რჩევით, დარიგებით გააძხელეს. დააბრკოლეს მართლ-მსაჯულების აღსრულება. ისინი თავისთავს უწოდებენ ადვოკატად, მაგრამ ისე შორს არიან ჭეშმარიტი ქვეყნის სასარგებლო ადვოკატთაგან, რომელთა თვით სჯული მოითხოვს და მიუშვებს საქმის გასაკეთებლად, როგორათაც ყორანი შორ არის არწივისაგან. პატიოსანი, გამოცდილი, ჭკუიანი ადვოკატი დიად საჭირო და სასარგებლო არის საქმის წაყვანისათვის მართალი გზით.

პატიოსანი ადვოკატი უნდა შეეწეოდეს სიმართლის აღსრულებას; ესენი კი, რომლებზედაც ჩვენ ვამბობთ, სრულიად უშლიან და აფუჭებენ. პატიოსანი და მართალი ადვოკატი, თუ მისი ჭკუა და სინიდისი ჰხედავს, რომელ ვინმე მთხოვნელთაგანი მართლა დანაშაულია, ქურდი და კაცის მკვლელი, არც კი უნდა მიიღებდეს თავის თავზედ მისს დაფარვას და გამართლებას; ესენი კი ამას არ უყურებენ, ოღონდ ფული იშოვონ მარწმუნებელისაგან, და ვინც გინდა იყოს იგი, ამაზე არ სწუხან. პატიოსანმა ადვოკატმა თვისი მარწმუნებელის დაფარვისათვის უნდა იხმაროს პატიოსანი და კანონიერი ხერხი და საშუალება; ჩვენებური ადვოკატები ამაზედ არ ფიქრობენ, არ ჰზოგვენ და არ შეირცხვენენ არც ერთსა სჯულის წინააღმდეგს საშუალებასა და ხერხის მოპოებასა. ჭეშმარიტი ადვოკატი ხშირად კიდევ უნდა უშლიდეს უცოდინარს კაცს საქმის დაწყებასა, საჩივარსა, შეარიგებდეს მომჩივანთა; ხოლო ახლანდელნი ცრუ ადვოკატები, წინააღმდეგ ამისა, მარტო იმას ეძებენ, რომ განამრავლონ ერთი მეორის მომჩივანი, თვითონ შეაგონებენ და აღძრავენ საქმის დაწყებას, და იმედს მისცემენ, ათამამებენ. მერმე იშოვნიან ცრუ მოწმებს. ზოგნი კიდევ ამაზე უარესს სჩადიან. შაი სიავესა მათსა! შაი არს მათი უსჯულოება! აგონებენ, რომ ჯვარზე და სახარებაზე დაფიცებას არა აქვს ძალაო; ხშირად ურიებსაც წარმოადგენენ ერთ მოწმად და მოფიცრად. ღაეცა ზნეობა! წახდა ქვეყანა! მანმრავლდა ცრუ მოწმობა, ფიცის ჯება! ბათამამდენ ქურდნი და ავაზაკნი! რაოდენი კაცის-მკვლე! ეი დადის ახლა თამამად და შეუბოვრად, ეძებს მარჯვე დროს, კიდევ იტაცოს და მოჰკლას!

შენ იქმნება იფიქრო, ძმაო, რას უყურებს სასამართლო, რათ უჯერებენ მათ მსაჯულნიო? ამაზე მე გიპასუხებ: იგინი თვითონვე სწუხან ამაზე. ზამიგონია მე მათგან, რომ ცხადად სჩანს დამნაშაობა ზოგიერთი კაცისა სასამართლოში, მაგრამ, თუ კი ოთხს და ხუთს დაფიცებულს კაცს ათქმევინებენ თვისს სიმართლეს, ჩვენ რა უნდა ვქნათო. მაგრამ, მარტო ადვოკატები არ არიან ამაში დამნაშავენი. არა! როგორც ზემოდ ვთქვით, ჩვენ, საზოგადოება, უფრო ვართ დამნაშავე, ჩვენის ცუდის ხასიათით. თუ ცუდი კაცის რჩევა დაიჯერე და აღასრულე, შენ უფრო დამნაშავე იქმნები, ვიდრეღა შენი მრჩეველი. ის სიტყვით სცოდავს, და შენ თვით საქმით. ამისთვის მე მარტო ადვოკატების მოქმედებაზე არ ვსტირი, არამედ მომეტებულად ჩვენს ცუდს ხასიათზე და სისუსტეზე. ადვოკატებს ოდესმე ღმერთი მოჰკითხავს მათ ცუდს მოქმედებას და ხალხის გარყვნას. თუ სახარებაში არის თქმული, რომ უმჯობესია კაცმა დიდი ქვა მოიკიდოს კისერზე და ზღვაში ჩაიგდოს თავი, ვიდრეღა აცთუნოს ერთი მცირეთა ამათგანი, როდენად მომეტებული სასჯელის ღირსი იქმნებიან იგინი, როდესაც არა ერთსა მცირეთაგანსა შეაგონებებს ცრუ მოწმობას და ფიცის ტეხასა, არამედ მრავალსა; მაგრამ მე ისინი უმფრო მეტრალეებიან, რომელნი მათის ცრუ შეგონებით იღუბებიან. მსტირი და ვსწუხვარ, რომ ჩვენს ქვეყანაში კიდევ მრავალნი იპოებიან ეგოდენ გამოუცდელნი და სუსტნი, რომელნი ფიცსა სტეხენ და ცრუ მოწმობას აღსრულებენ, და იმ სახით, უმეტესად ბრმანი გამოჩნდებიან, ვიდრეღა ბრმა იგი დღეს სახარებაში მოხსენებული. უბედურნი და საწყალნი! ადვოკატებს ამდიდრებენ, თვითონ კი საუკუნოდ იღუბებიან. მართალ მხარეს ჰლუბავენ თავის ცრუ მოწმობით, ხოლო დამნაშავე მხარეს და ადვოკატებს ახარებენ, და მათს სასჯელს და ცოდვას თავის თავზედ იღებენ.

ღმერთო! იხსენ ქვეყანა ჩვენი ცრუ ადვოკატებისაგან, და ცრუ მოწმებთაგან! ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

კვირიაკისა უმადლომად ნათლის-ღებისა.

მაშინ იესო აღმოიყვანა უდაბნოდ
სულისაგან, გამოცდად ეშმაკისაგან.
(მათ. 4, 1).

სახარება მოგვითხრობს ჩვენ, რომელ, ოდეს შუალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან ნათელს-ილო იოანესაგან იორდანესა შინა, მაშინ იგი აღმოიყვანა, ან წარყვანილ იქმნა სულისაგან უდაბნოდ, გამოცდად ეშმაკისაგან. მოთხრობა სახარებისა ამ საგანზე, ესე იგი იესო ქრისტეს ეშმაკისაგან გამოცდაზე, ერთობ შესანიშნავია, ძმანო ჩემნო, ქრისტიანენო, და აღსავსე სულიერითა სწავლითა და აღშენებითა. ჯერ მარტო ეს ვიფიქროთ, ძმანო ჩემნო, თუ სულმან ბოროტმან გაჰბედა მოახლება უწმინდესისა არსებისადმი და გამოცდა მისი, თუ მან გაჰბედა და იფიქრა, რომელ მას შეუძლია რაიმე სულიერი ვნება მისცეს თვით უწმინდესსა ღვთაებრივსა არსებასა ქრისტესსა, წარმოიდგინე და იფიქრე, რომელი კადნიერება და ღონე არ ექმნება მას, მოგვეახლოს და გამოგვცადოს ჩვენ ყოველნი, ჩვენ, რომელნი უიმისოდაც ვცდებით და ვნებულვართ თვით საკუთართა ჩვენთა ცუდთა თვისებათა და ხასიათისაგან. იესო ქრისტეს შორის ბოროტი სული ვერ ჰნახავდა ისრეთსა თვისებასა, ანუ კერძოსა, რომლითაც შეეძლო მას მიყენება თვისთა ბოროტთა მანქანებათა; ჩვენ კი ყოველ დღე და ყოველ წამს თვითონ ვაძლევთ მას მრავალთა შემთხვევათა, და ვაჩვენებთ გზათა, რომლითაც მას შეუძლია ისარგებლოს და შთაგვაგდოს მრავალთა განსაცდელთა შინა. მაშასადამე, ერთობ საჭირო არის შევიტყოთ, რით და რა სახით გამოჰსცდის იგი კაცთა. ამისთვისაც ვრცლად და დაწვლილებით

არის ორთა სახარებათა შინა მოთხრობა იესო ქრისტეს გამოცდასა ზედა, რათა წინაღვე ვიცოდეთ ეშმაკის მანქანებანი და ფრთხილად ვიყვნეთ.

აღვიდა რა უდაბნოდ, უფალმან იესო ქრისტემან ილოცა და იმარხა ორმოცი დღე, და ბოლოს შეემშია. მაშინ მოუხდა მას გამომცდელი იგი და პრქვა მას: უკეთუ შენ ხარ ძე ლუკასა, სოქუ, რათა ქვანი ესე ჰურ აქმუნ. (მათ. 4, 3). მაშასადამე, გამომცდელი ეშმაკი პირველსა თვისსა მანქანებასა მიაქცევს ხორციელისა ბუნებისადმი, მას ჰსურს შეიტყოს, რაოდენი სულიერი ძალა და სიმტკიცე აქვს იესო ქრისტეს, აქვსაა მას მოთმინება, თუ არა? სული მისი ჰფლობს და სძლევს ხორციელსა ბუნებასა, თუ, პირ-იქით, ემორჩილება მას? ამ სახითვე გამოგვცდის ეშმაკი ჩვენ ყოველთა, ხორციელთა კაცთა. უმრავლესნი მისნი ვნებანი და განსაცდელნი მოიწვევიან ჩვენზედა მაშინ, როდესაც სული ჩვენი დასუსტებული არის და დამონებული ხორციითა. ხოლო ხორცი არის გაშვებული, აღვირუსხმელი, როდესაც კაცი ყოველთვის ეძიებს დააკმაყოფილოს ყოველნი თვისნი ხორციელნი ვნებანი, უყვარს მრავალი ჭამა, უზომო სმა, გრძელი ძილი და მოსვენება, არაწმინდება და ყოველნი ხორციელნი ცოდვანი. მსრეთნი კაცნი ყოველთვის შეიქმნებიან საშოვარი ეშმაკისა, სული ბოროტი მათ ათამაშებს თავის ნებაზე. წინააღმდეგ ამისა, თუ კაცს ხორცი თვისი აქვს დაპყრობილი და აღვირ-ასხმული, ყოველსა თვისსა ხორციელსა მოთხოვნილებასა აკმაყოფილებს კანონიერად, ზომიერად, სჭამს და ჰსვამს ზომით, მრავალი ძილი და უქმად დროების გატარება არ იცის, თვისს სისხლსა განგებ არ აადუღებს უწმინდურის აზრებით და უწმინდურის წიგნების წაკითხვითა, ერთი სიტყვით, თუ სული მისი ჰმართავს ხორცსა მისსა, და არა ხორცი—სულსა, ხორცი არის მისი, ვითარცა მონა, ანუ ხერხი, რომელსა ჭკუა მისი ამუშავებს და სწვრთნის, მაშინ ეშმაკს მოსპობილი აქვს ერთი დიდი გზა მიახლებად მისა და გამოცდად მისა. მსე ყოველი, რაც აქამომდე ვსთქვით, მოკლედ და ძლიერად გამოხატა უფალმან იესო ქრისტემან იმ პასუხსა შინა, რომელი მიუგო ეშმაკსა. ხალხო იესო მიუგო და პრქვა: წერდი არს, რამეთუ არა ჰურათა ხო-

ლო სცხონდების კაცია, ანამედ ეოველითა სიტყვითა, რამელი გამო-
ვალს ჰაინსაგან ლმრთისა. (მათ. 4, 4),

შეიტყო რა ეშმაკმან, რომელ იესო ქრისტეს ამ კერძოდ
ვერა ერთსა განსაცდელსა ვერ მიაყენებს, განიზრახა მან გამო-
ცდა მისი მეორე მხრით, ესე იგი სულის კერძოით. შთუოდ
წარმოიდგინა მან, რომ რადგანაც იესო ქრისტე ესრეთი სუ-
ლიერი კაცია და არ ემორჩილება ხორციელთა ვნებათა, იქ-
ნება მას ჰქონდეს სულიერი ამპარტავნებაო. მაშინ წარიყვანა აგა
ეშმაკმა და დაადგინა საბთოლსა ეკლესიისსა, და ჭრქვა: უკეთუ ძე ხარ
ლმრთისა, გარდაიდგე თავი შენი ქვეყანად, რამეთუ წყაილ ანს, ვითარ-
მედ ანგელსთა მისთა და უბრძანებეს შენთვის, და ხელთა მათთა ზე-
და ადგაზრან. შენ (მუხ. 5-6). აჰა, მეორე მანქანება ეშმაკისა.
ამ სახითვე იგი ხშირად გამოცდის და აცთუნებს ყოველთა
კაცთა. იქნება შენ თვითონ გამოგიცდია, ძმაო ჩემო, ან შენ
თავზე, ან სხვას ვისმეს შეატყვე, რომელ, თუ რომელიმე ქრი-
სტიანე არის ღვთის მოშიში და მლოცველი, უყვარს სულიე-
რი მოღვაწება და ბეჯითობა, ერთი სიტყვით, ცოტა-ოდნად
მაინც არის ღვთის მოყვარე, მაშინ ეშმაკი მას გაუჩინს გულში
სულიერს ამპარტავნებას, შეაგონებს მას: „შენ წმიდა კაცი ხა-
რო, შენ სხვას არ ჰგეგხარო, სხვები სუყველანი ცუდები არი-
ანო, შენ კი სხვებს სჯობიხარო.“ ხშირად მოხდება, რომ, თუ
ამისთანა კაცს რამე მწუხარება შეემთხვია, ეწყინება გულში
და იტყვის: რათ დამემართა მე ეს, რომ ასეთი ღვთის მოსავი
ვიყავიო? ბულში კი არა, ხმა მალლადაც, მაგალითებრ, ტირილ-
ში, ჰყვირის ზოგიერთი ამ სახით: ლმერთო, რას მემართლე-
ბოდო, რომ ამისთანა მწუხარება მომაყენეო? მე შენი მოსა-
ვი და მლოცველი ვიყავიო; ანუ კიდევ მიცვალებულზე იტ-
ყვის: ლმერთო, რათ მოჰკალი ასე ადრეო, რომ კეთილი კაცი
და შენი მლოცველი იყოვო. ცხადია, რომ ყოველნი ესენი
ცუდნი და უგუნურნი აზრნი და სიტყვანი, არიან ნაყოფნი
ამპარტავანებისა, ამისთვის ფრთხილად იყავ, ძმაო ჩემო, ვისაც
გესმის, და თუ ოდესმე ლმერთმა მოგანიჭა წარმატება სული-
ერსა ცხოვრებასა შინა, არ გაჰლაღდე. საღმრთო წერილი
გვასწავლის ჩვენ, რომელ, თუ კაცმა კიდევ ადასრულა ყოველ-
ნი მცნებანი ღვთისანი, მაშინაც უნდა სთქვას, რომ იგი არის

მონა უხმარი, მისთვის, რომ ნამეტანი არა რა უქმნია, მხოლოდ ის ჰქმნა, რასაც თანემდებ იყო, ღა თუ ყოველთა მცნებათა აღმსრულებელმან, მაშასადამე, კაცმან სრულმან და წმიდამან, ესრედ უნდა იფიქროს და მიაჩნდეს თავის თავი უხმარად, ჩვენ რაღა უნდა ვიფიქროთ და როგორ ვუყურებდეთ თავსა ჩვენსა, რომელნი, არა თუ ყოველთა, არამედ ერთსაცა მცნებასა ვერ ვასრულებთ ჯეროვნად,

ახლა, ძმანო. უნდა გადავსულიყავით და გველაპარაკა მესამესა გამოცდასა ზედა, გარნა გვეშინის არა დაგამძიმო თქვენ გრძელითა ლაპარაკითა, ამისთვის გადავსდებ სიტყვასა მომავალისა დროისათვის; ხოლო აწ გვევდრები თქვენ, ყოველთვის მიქცეული გქონდეს ჭკუა და ყურადღება სულიერსა მდგომარებასა ზედა თქვენსა, და არა მისცემდეთ ეშმაკსა გულთა შინა თქვენთა ადგილსა, განსაცდელად თქვენდა. ამინ.

ს ი ტ ვ ვ ა

ახალს 1884 წელსა, თქმული ქუთაისის სოპროსა შინა.

ხოლო თქვენ ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ღმრთისასა და სიმართლესა მისსა, და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ. (მათე 6, 33).

ღღეს, ჩვეულებისამებრ, ყოველნი კაცნი მიულოცავენ ერთმანეთს ახალ წელს და ისურვებენ ერთმანეთისათვის ახალს ბედნიერებას და ახალს სიხარულს. ბედნიერება, კეთილ-წარმატება, სასიხარულო დღეები—აი რას ელტვიან ყველანი და რას ისურვებენ ერთმანეთისათვის, აკვნიდგან თვით საფლავამდის. მსრეთი მისწრაფება კაცთა ბედნიერებისადმი, არის თვით ბუნებრივი და კანონიერი მოთხოვნილება. ძაცის ბუნება უნებლივად ერიდება მწუხარებასა, და ეძიებს ბედნიერებას. ღმერ-

თსაც წვალებისათვის კი არ შეუქნია კაცი, არამედ ბედნიერებისა და სიხარულისათვის. მაგრამ კაცთა ახირებული წარმოდგენა აქვს ბედნიერებაზე. მზგავსად ძველთა კერბთ-მსახურთა, ჩვენ დროშიაც უმეტესი ნაწილი ხალხისა წარმოდგენს თავის ბედს რაღაცა კაცის სახედ, რომელიც დადის კაცთა შორის თვალ-ახვეული, და ვისაც შემთხვევით მიადგება, მას მიანიჭებს ყოველივე ბედნიერებას. არა, ძმანო ქრისტიანენო, ჭეშმარიტი ბედნიერება არ მიენიჭება კაცსა შემთხვევით, უმიზნოდ, ის თითქმის ყოველთვის, შედეგია მრავალთა შრომათა და მოღვაწეობათა.

რაც გინდა ილაპარაკონ კაცთა ამის წინააღმდეგ, მაინც უნდა ვსთქვათ, რომ ბედნიერება ხშირად არის ჯილდო კაცის კეთილმოქმედებისა, მაგრამ კაცნი შემცდარნი არიან, როდესაც გარეგან და ნივთიერ წარმატებაში ჰხედავენ თავის ბედნიერებას, ვინაიდან ერთი მხოლოდ გარეგანი ბედნიერება და ნივთიერი სიკეთე, არ შეადგენს კაცის ბედნიერებას. მრთი უბრალო, მაგრამ გონიერი რუსული ანდაზაა, რომ საშვალ ოქროსაგანაც ცრემლი მოსდის კაცსა. როდესაც კაცის სული არ არის დაწყნარებული, როდესაც კაცის გული სკდება სხვადასხვა ცუდთა ვნებათაგან, მაშინ არავითარ ქვეყნიურს დიდებას არ შეუძლია მიანიჭოს კაცსა კმაყოფილება და ბედნიერება.

ჭეშმარიტი გზა, რომლითაც კაცს ძალ-უძს შესაძლებელი ბედნიერება მოიპოვოს ქვეყანაზე, ნაჩვენებია ზემო-მოყვანილ მაცხოვრის სიტყვებში: *საღო თქვენ ეძიებდით ზირველად სასუფეველსა ღვთისასა და სიძარტლესა მისსა და ესე ყოველი შეგკიდინოს თქვენ (მათ. 6, 33.)*, ესე იგი, ეცადეთ უწინარეს ყოვლისა, რომ სულთა შინა თქვენთა დაარსდეს სასუფეველი ღვთისა, შეიქმნენით ძენი სასუფეველისა ღვთისა, სცანით სიძარტლე ღვთისა და შეიყვარეთ იგი, და მაშინ ყველა დანარჩენი, ესე იგი მშვიდობა, სიხარული და ყოველივე, რაიცა არის საჭირო კაცისათვის ქვეყანაზე, ესე იგი საჭმელი, სასმელი, ტანისამოსი და სხ. თავის-თავად მოგენიჭება თქვენ.

სულ უბრალო და მოკლე მოფიქრება მიიყვანს კაცს ამ დასკვნამდის. მართლა, რა აბრკოლებს უფრო კაცის კეთილდღეობას ქვეყანაზე? სისუსტე, ბიწიერება, ვნება, კაცისაგან და

ამათგან წარმოდგენილი: სიღარიბე, ავადმყოფობა, მტერობა და შური ერთმანეთში. მართი უდიდესი უბედურებათგანი, რომლებიც არღვევენ კეთილ-წარმატებას მრავალთა კაცთასა, არის სიგლახაკე და სიღარიბე. ბარნა თვით კაცნი არიან ხშირად მიზეზი სიღარიბისა თავისი სიზარმაცით, ცუდად ხარჯვით და თავისი ბიწიერი ცხოვრებით. მეორე უბედურება, შემმუსრაჲი ხალხისა, არის ავად-მყოფობა და უდროვო დროს სიკვდილი. მაგრამ, განა არ მოხდება აქაც ხშირად, რომ თვით კაცი, თვისი ურიგო და არა ზომიერი ცხოვრებით, არღვევს თავის ტანის სიმრთელეს და იწვევს უდროვოდ სიკვდილს? ბოლოს, სიღარიბისა და სწეულებათა უარესად, თვითონ კაცნი ჰლუბვენ თავის თავს ერთმანეთის მტერობით და შურით. მაგრამ ყოველნი უმთავრესნი მიზეზნი ხალხთა უბედურებისა, შემცირდებიან და კიდევ განჰქარდებიან, თუ თვითეული კაცის, ანუ მთელი საზოგადოების სულში, დამყარდება სასუფეველი ღვთისა, ესე იგი სიმართლე, მშვიდობა და სიყვარული. შეიძლება ამაზე გვითხრან: ვარდა იმ უბედურებათა, რომელნიც თვით კაცისაგან წარმოსდგებიან, არის კიდევ მრავალი სხვა მოულოდნელი უბედურება, რომლებიც კაცს ცხოვრებაში შეჰხვდებიან. ეს მართალია. ღა ნეტა იმას, ვინც მამაცად აიტანს და სულით არ დაეცემა, არამედ მეცადინეობს, რომ ყოველთა უბედურთა შემთხვევათაგან გამოიტანოს რაიმე ზნეობითი სარგებლობა. მაგრამ ვის უფრო შეუძლია ასე მოიქცეს? იმას, რომლის სულშიაც დამკვიდრებული არის სასუფეველი ღვთისა, რომელიც, სიტყვისამებრ მოციქულისა, არის: ჭკუმაძიებთა, მშვიდობა და სიხარული სულთა მიერ წმიდისა.

მართლა, ბედნიერება არ არის რაიმე გარეგანი კაცისა; ის არის მისი შინაგანი, მშვიდობიანი, მხიარული და მხნე სულის მდგომარეობა, და ამისთანა სულის მდგომარეობა შესაძლებელია კაცისათვის მაშინ, როცა კაცის სინიდისი წმინდა და დამშვიდებული არის. ამიტომაც ვსთქვით ჩვენ ზემოდ, რომ ბედნიერება და ჩვენი წარმატება, ვერ მოგვანიჭებს ჩვენ ნამდვილსა ბედნიერებასა. მართლა, ყოველთვის იყენენ მრავალნი პირნი, და ჩვენს დროში უფრო მომეტებულია, რომლებიც თავის თავს ნამდვილ ბედნიერ კაცად სთვლიან, მაშინ მხო-

ლოდ, როცა შეუძლიათ საკმაოდ დააკმაყოფილონ თავიანთი სხეულის პირუტყული მოთხოვნილებანი, და ამას გარდა სხვაზე აღარას ჰფიქრობენ. მაგრამ ამისთანა ბედნიერება, ჩვენის აზრით, შეეფერება მარტო პირუტყვთა, და არა გონიერთა არსებათა. ძაცს, რომელიც მთლად არ ემორჩილება თავის პირუტყვულს მოთხოვნილებასა, ყოველთვის აქვს ერთი რამე საგანი, უმაღლესი მიზანი, რომელზედაც მისი აზრი და გონება არის დამყარებული, და სულიერი და ფიზიკური მისი ძალა ეძიებს რამე მიმზიდველს სამოქმედო ასპარეზს. და ეს იქმნება დანერგვა და აღორძინება სულთა შინა ჩვენთა ღვთის სასუფეველისა, ხოლო აქ საჭიროა მეცადინეობა, რათა გავსწმინდოთ, გავაუმჯობესოთ ჩვენი სული, განვაშოროთ მისგან ყოველივე სიწამბდრე, ცოდვა, მივაჩვიოთ ჩვენი სული და გული უმაღლეს ლტოლვილებას. მრთი სიტყვით, მივუახლოვდეთ ღმერთსა, ვიცხოვროთ მასთან.

ხორციელი წრთვნა (ხორცის მოფერება), ამბობს მოციქული პავლე, მცირედ სასარგებლოა. ღვთის მსახურება ყოველ შემთხვევაში სასარგებლოა. შოველივე ქვეყნიური წარმატება მიანიჭებს კაცს მოკლე-დროებითს სარგებლობას, ხოლო ღვთის მსახურება ყოველთვის და ყველგან სასარგებლოა. ის ქვეყანაზედაც მისცემს კაცს მშვიდობას და ბედნიერებას, და მომავალი საუკუნო ცხოვრებისათვისაც მიანიჭებს მას საუკუნო ნეტარებას.

ძმანო, მართლმადიდებელნი ქრისტიანენო, ჩვენ ყველანი, ყოველ დღეს ვევედრებით ღმერთსა: „მოვედინ სუფევა შენი“. ბარნა, ვსთხოვთ რა ღმერთს სიტყვითა, ჩვენ საქმითაც უნდა ვსცდილობდეთ მოსვლას და წარმატებასაც მისსა ქვეყანაზე. მაგრამ ვინ უფრო ვალდებულია ჩვენ შორის, განსაკუთრებით, მოიხმაროს ამ საქმეს? ჩვენ, ნასწავლნი და განათლებულნი პირნი, უმეტესად ისინი, რომელნიც მსახურებენ ღმერთსა და მეფესა, რომელნიც სდგანან საზოგადოების წინ, და რომელნიც იცვენ საზოგადოების სულიერთა და ნივთიერთა სარგებლობათა. მეტად დიდია ჩვენი პასუხის-გება ღვთის წინაშე, განსაკუთრებით ეხლანდელ დროში, როდესაც ცხადად ინიშნება საზოგადო ზნეობითი და გონებითი რყევა და არეულობა. მთელი სა-

ხელმწიფოს ცხოვრებაში იმისთანა სამწუხარო მდგომარეობა, რომელსაც ჩვენ ეხლა ვხედავთ, დიდი ხანია არ უნახავს კაცობრიობას ქვეყანაზე. შოველთვის ყოფილან ქვეყანაზე: ქურდნი, მცარცველნი, კაცის-მკვლელნი, მაგრამ არაოდეს არ უნახავსთ, თვით ველურ ხალხთა შორის, რომ ისინი შეერაცხოთ არა დამნაშავედ, ტაში დაეკრათ მათთვის და პატივი მიეცათ. მაგრამ რას ვხედავთ ეხლა ჩვენ? დიდი ქალაქების საზოგადოება ამისთანა დამნაშავეთა, არა თუ ამართლებს, არამედ ტაშს უკრავს. მამის მკვლელთა, საზოგადოების ფულების მცარცველთა და სხვა დამნაშავეთა პატივით მიიღებენ. ამისთანა საზოგადოებულ მოვლინებათა დროს, ყველანი, რომელთა გულშიც კიდევ დარჩა ცოტაოდენი პატივისცემა კაცის ღირსებისა, უნდა აღსდგეს დასაცველად სიმაართლისა და კეთილისა, დასაცველად განხრწნილთა არა-კეთილთა პირთაგან. სიტყვით და საქმით უნდა აღუდგეთ წინ ამისთანა სიმაართლის დამაბნელებელთა და დამამცირებელთა მოვლენათა, ვიდრემდის არ გამქრალა ჩვენში უკანასკნელი ნაპერწკალი ღვთის ჭეშმარიტებისა და მამულის სიყვარულისა, რომელიც განათლებული მეროპის წინაშე დამდაბლებულია საოცარი მოქმედებაებით. ამინ.

მოკლე მოძღვრება

ახალი წლისათვის.

მოგილოცავ, ძმანო ქრისტიანენო, ახალსა წელსა და ვსთხოვ ღმერთსა, რომ თქვენ ყოველთა მშვიდობით და ბედნიერად გაატაროთ იგი.

ზარნა, რაი არს ბედნიერება, საიდგან მოუვა, ანუ საიდგან მიეცემა იგი კაცს? ღირს, რომ ამაზე ჩვენ ვსთქვათ ორიოდ სიტყვა, მეტადრე დღეს, როდესაც ყოველნი ერთმანეთს მიულოცავთ და ვისურვებთ ბედნიერებას.

ჩვენ ყოველთა საზოგადოდ, შეცდომილნი აზრნი გვაქვს

ამ საგანზე. **თ**უ ვინმე კარგად და წარმატებით სცხოვრებს, თავისი ყოველი საქმე კარგად მიჰყავს — ბედნიერი კაცი არისო; თუ ვინმემ ცუდად წაიყვანა თავისი საქმე, ხშირად უკმაყოფილება და მწუხარება შეემთხვევა — ბედი არა აქვსო, რაღაცა უბედური არისო, იტყვიან იმაზე. **ც**ხადია, რომელ, ვინც ასე ჰფიქრობს, ან იტყვის, იმას ჰგონია, რომ ბედი და უბედურება, არის რაღაცა ბრმა და ყრუ არსება, დადის ქვეყანაზე, და ვისაც უცბად პირველად შეჰხვდება, თავზე დააყრის ყოველს ბედს და სიკეთეს; და რომელსაც მეორედ შეეყრება, იმას იგი სულ წაახდენს, უბრალოდ და უმიზეზოდ. **პ**რა, ძმანო ჩემნო, თუ კარგად დაუკვირდებით კაცის ცხოვრებას ქვეყანაზე, მაშინ ცხადად დაინახავთ, რომ კაცის ბედი დამოკიდებულია მის ხასიათზე და ყოფაქცევაზე, და ბუდობს უმეტესად კაცის სულში და გულში, ვიდრე და გარეგანსა მის გარემოებასა და მდგომარეობასა შინა. **თ**უ გული და სული აქვს კაცს აშფოთებული, დაუწყნარებელი, აღელვებული და მოუსვენებელი, მაშინ იგი ვერ იქნება ბედნიერი, თუ გინდა ურიცხვი სიმდიდრე ჰქონდეს და პატივი; წინააღმდეგ შემთხვევაში, როდესაც გული აქვს დამშვიდებული და დაწყნარებული, როდესაც იგი კმაყოფილი არის თავის მდგომარეობაზე, და ჰმადლობს ღმერთს, მაშინ, თუგინდ ღარიბიც იყოს და მრავალი რაიმე აკლდეს, იგი უფრო ბედნიერი არის ყოველთა მდიდართა კაცთა ზედა. ჰაცი მხნე, შრომის მოყვარე, წმიდა სინიდისის მექონი, რომელიც, ამასთანავე, არ ეძიებს მრავალსა, არამედ მცირედითაც კმაყოფილია — უთუოდ ბედნიერი იქნება, რაოდენადაც შეიძლება კაცისათვის ამ წუთს სოფელში; ხოლო კაცი ხარბი, მოუსვენებელი, გაუმაძღარი, ავი სინიდისის მექონი, ვერაოდეს ვერ შეემთხვევა ბედნიერებას, ვინაიდან სადაცა არ არის მშვიდობა, მუნ არცა ბედნიერებაა.

მაშასადამე, პირდაპირვე უნდა ვსთქვათ, რომელ ჭეშმარიტი ბედნიერება არის ნაყოფი ჭეშმარიტისა ქრისტიანობისა, ვინაიდან წმინდა სინიდისი, გული დამშვიდებული და შინაგანი კმაყოფილება, მიეცემა მხოლოდ ნამდვილსა ქრისტიანესა, ამისთვის იგი მხოლოდ იქნება ნამდვილ ბედნიერი, თუგინდ გარეგანი მისი მდგომარეობა იყოს ძნელი და მწუხარე. მაგრამ,

როდესაც ჩვენ ვიტყვით დამშვიდებულ გულზე, დაწყნარებულ და კმაყოფილ ხასიათზე, ნუ იფიქრებთ, ძმანო ჩემნო, რომელ ჭეშმარიტი ქრისტიანე არის დაძინებული, უსაქმო და მცონარე. სრულიად არა! წინაღმდეგ ამისა, მხოლოდ კაცი მხნე, შრომის მოყვარე აღვსებული ცხოველითა სულიერითა მოძრაობითა, იქნება ახლო შესაძლებელი ბედნიერებისა. აქ მხოლოდ ის განსხვავება არის, რომ კაცი, სოფლის მოყვარე, მარადის არის აშფოთებული და აღელვებული თავის შრომაში და მეცადინეობაში, გარნა ქრისტიანის გული, არის დამყარებული კლდესა ზედა იესო ქრისტეს სარწმუნოებისასა, და ამისთვის მას აქვს გულში ის ღვთაებრივი მშვიდობა, რომლითაც ღმერთი შეჰზღუდავს კაცის სულსა: მშვიდობაჲს ღმერთისაჲს, რომელი ჰმატს ყოველთა გონებათა, შეჰზღუდენს გულნი თქვენნი და გონებანი თქვენნი ქრისტე იესოს მიერ. (წილ. 4,7). ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მირამის ანუ მიგებების დღესასწაულსა ზედა.

აღმოიყვანეს ყრმა იგი იერუსალიმად, წარდგინებდა წინაშე უფლისა, ვითარცა წვრილ-არს სჯულსა უფლისასა. (ლუკა 2, 22—23).

თუმცა მთელი ცხოვრება უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, ყოველი მისი სიტყვა, თითოეული ნაბიჯი, იყო დიდი, ამალღებული, ღვთაებრივი, სახე და მაგალითი წმიდა ცხოვრებისა, გარნა წმიდამან ეკკლესიამან ქრისტეს ცხოვრებისაგან გამოარჩია მხოლოდ რაოდენიმე, უმეტესად შესანიშნავნი და აღმაშენებელნი, და სავსენი სწავლითა და ღვთაებრივითა მაგალითითა გარემოებანი ანუ შემთხვევანი, მაგალითად: მისი შობა, ნათლისღება, წერისცვალება, ამაღლება და სხვა, და დაწესა, ანუ განაჩინა მათთვის საკუთარნი დღენი დღესასწაულად.

მართი ამის მსგავსთაგანი შემთხვევა იესო ქრისტეს ცხოვრებისაგან იყო მირქმა, ანუ მიგებება ჩჩვილისა იესოსი ტაძარსა შინა სვიმეონ მართლისაგან: აღმოაყვანეს ყრმა იგი იერუსალიმად, წარდგინებად წინაშე უფლისა... და მან, სვიმეონმან მიიჩქა, იგი მკლავთა თვისთა ზედა და აკურთხევედა ლმერთსა.

რით არის შესანიშნავი ესე გარემოება, რას გვასწავლის, რა მაგალითს და დარიგებას გვაძლევს ეს შემთხვევა? იგი გვასწავლის ჩვენ ქრისტიანეთა, რა მტკიცედ და ერთგულად, და რა სასოებით უნდა ვასრულებდეთ საღმრთოსა სჯულსა. ამ დიდსა და ფრიად საჭიროსა ქეშმარიტებასა გვასწავლის დღეს, პირველად — თვით უფალი იესო ქრისტე, თუმცა იგი მაშინ იყო ჩჩვილი; მერმე—ჰოვლად-წმიდა ღედა მისი, მამად წოდებული იოსებ, მართალი სვიმეონ და, ბოლოს, მოხუცებული ქვრივი ანნა, და გვასწავლიან არა სიტყვიერად, არამედ თვით საქმიანთა და მოქმედებითა თვისითა, რომელიც არის უმტკიცესი სიტყვისა.

აღმოაყვანეს ყრმა იგი იერუსალიმად, წარდგინებად უფლისა, ვითარცა წერილ-აწს ჰსჯულსა უფლისასა. მბრავლთა ჰქონდათ ღვთისგან მიცემული წესი, რათა ყოველი პირმშო ვაჟი წარედგინათ მშობელთა მათთა ტაძარსა შინა, შეწირვად ღვთისადმი მსხვერპლისა შეძლებისდა გვარად, ზედ—მიღებად ღვთისაგან მადლისა და კურთხევისა. ამა საღმრთოსა ჩვეულებას აღსრულებენ დღეს უთუოდ წმიდა მარიაში და იოსები. რადგანაც იყვნენ ღარიბნი, მათ მეტის შეწირვა არ შეეძლოთ, და შესწირეს მხოლოდ ორი ტრედის მართვნი. ამ უმად წმინდა სვიმეონ, მოხუცებული უმეტეს ასის წლისა, მიეგება ყრმასა იესოს, აღიყვანა იგი მკლავთა ზედა თვისთა და აკურთხა იგი. ახლა იფიქრე, ძმაო, და წარმოიდგინე, რა საკვირველი და ამალღებული მაგალითია ეს ყოვლისა კაცისათვის. უფალი იესო ქრისტე იყო ძე ღვთისა, რა საჭირო იყო მისთვის წარდგინება ტაძრად და მსხვერპლად შეწირვა, მსგავსად ერთისა ცოდვილის კაცის შეილისა. ბარნა იმან დაიმდაბლა თავი თვისი და დაემორჩილა სჯულსა იმას, ცოდვილთა კაცთათვის დაწესებულსა, რათა გვასწავლოს ჩვენ მორჩილება და აღსრულება სჯულისა. ამაზედ კიდევ ის აზრიც დაუმატე, რომ უფალი ჩვენი იესო ქრისტე მისთვის მოვიდა

ქვეყანაზე, რათა გააუქმოს ძველი სჯული და ყოველნი მისნი წესნი, რომელნი მხოლოდ დროებით იყვნენ მიცემულნი კაცთათვის; და ნაცვლად მისა მოგვცეს ჩვენ ახალი, უმაღლესი და უწმინდესი სჯული. მაშასადამე, რაღა საჭირო იყო აღსრულება ძველისა ამის ჩვეულებისა, რომელიც მალე უნდა გაუქმებულიყო? ბარნა, ვინაიდან ძველი იგი სჯული არ იყო ჯერედ გაუქმებული, მაცხოვარი დაემორჩილა სჯულსა მას და აღასრულა იგი. აჰა, დიდი მაგალითი ყოველისა კაცისათვის! ამით იგი გვასწავლის ჩვენ, რათა ჩვენცა პატივის-ვსცემდეთ ყოველსა სჯულსა. დიდიარის ფრიად ეს მაგალითი ჩვენთვის! სჯულის დამორჩილება, ერთგულად და სასოებით აღსრულება ყოველის საღმრთო ჩვეულებისა და წესისა, არის დედა-ბოძი, როგორათაც სულიერის, ზნეობითის წარმატებისა, ეგრე მსგავსადვე ამ სოფელში მშვიდობით და მყუდროებით ცხოვრებისა. სჯულის დამორჩილება და პატივის ცემა მისთვის არის საძირკველი და ბოძი სულიერი წარმატებისა, რომელ იგი აღვირს-უსხამს ვნებათა და ცოდვათა ჩვენთა. მით კაცი მიუჩვევა წესიერებას, რიგიანობას ყოველთვის, სიტყვაში და საქმეში. თუ შენ, ძმაო, ერთგულებით აღსრულებ ყოველთა ქრისტიანულ წესთა, დღესასწაულებს არ შეურაცხყოფ, არამედ საყდარში მოხვალ და წირვა-ლოცვას მოისმენ, მარხვებს არ დაივიწყებ, თავის დროზედ ეზიარები, თავის დროზედ სხვათა მოთხოვნილებათა სულიერთა და წესთა აღასრულებ, მით შენ გამაგრდები და განმტკიცდები ქრისტიანულსა ცხოვრებასა შინა. ჰოველი ქრისტიანული წესი, მარხვა, წირვა-ლოცვის მოსმენა, აღსარება, ზიარება, მონათვლა, ზეთის კურთხევა, სასოებით აღსრულებულნი, განაახლებენ და განამტკიცებენ შენს გულში ღვთის მადლსა, სასოებასა, და თუ ესენი არ მიგაჩნია, ან უსასოდ აღსრულებ, ანუ გვიან, გვიან გაგახსენდება, შენ, სასოება მოგაკლდება, გული გაგიცივდება, მაშასადამე ცოდვა განძლიერდება შენს გულში, უმჯობესი კერძო შენი ბუნებისა დასუსტდება, ხოლო უარესი განძლიერდება.

მსგავსივე ამისა ითქმის თვით სოფლიურის, ხორციელის ცხოვრებისათვის. რომელიც კაცი პატივის-მცემელია სამოქალაქო სჯულისა, ეშინია და არ უყვარს მათ ც დარღვევა, რაც

ჰმართებს მას სჯულით, კანონით, იმას ყოველთვის აღსრულებს ერთგულად, იმ კაცის ცხოვრება რიგიანია და წესიერი და სასარგებლო ქვეყნისათვის. ის ქვეყანა, რომელშიაც ჰსუფევს საზოგადოებაში პატივის-ცემა და მორჩილება სჯულისა, უფრო მშვიდობიანი და წარმართებულია. იქ მძლავრი კაცი ვერ დასჩაგრავს სუსტს; სიმართლე არაოდეს არა ვის დაეკარგება. მაგალითებრ, სამოქალაქო სჯულით, წესით, ყოველი საქმე და სიმართლე უნდა დამტკიცდეს ფიცით. ახლა, თუ რომელიმე ქვეყანაში ყოველთა მცხოვრებთა აქვსთ პატივი ამ კანონისა, ფიცს არაოდეს არ დაარღვევენ, იქ ყოველი კაცი მოსვენებულია, იცის, რომ მისი სიმართლე არ დაიკარგება, იმას ვერავინ ვერ დასჩაგრავს. ბარნა წარმოიდგინე მეორე სახე, წარმოიდგინე, რომ რომელიმე ქვეყანაში ისე გაფუჭდა ზნეობა, რომ ფიცი აღარაფრად მიაჩნიათ, ერთს და იმავე საგანზედ და კითხვაზედ ხუთი ანუ ექვსი დაფიცებული პირი ანბობს—„ჰო“! და სხვები დაფიცებული პირნი ანბობენ—„არა“! რაღა მშვიდობა უნდა იყოს იმ ქვეყანაში და წარმატება? და თუ ამისთანა ჩვეულება თანდათან განმტკიცდა, იმ ქვეყანაში პატიოსანს და მართალს კაცს ცხოვრებაც აღარ შეუძლია. უმჯობესია ტყეში იცხოვროს კაცმა პირუტყვებთან, ვიდრე ამისთანა საზოგადოებაში.

ამისთვის გახსოვდეს, ძმაო, ჩემო მსმენელო, რა დიდი მაგალითი გვაჩვენა დღეს მაცხოვარმან: ერთგულებით უნდა ვასრულებდეთ სჯულსა, პატივი და მორჩილება გვქონდეს ყოველი კანონისა. თვით ჩვენი სულიერი და ქვეყნიერი, ხორციელი წარმატება და ბედნიერება მოითხოვს ამას. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მირჰასო იესო ქრისტესსა

აწ განუტევე, მეუფეო, მონა შენი,
სიტყვისაებრ შენისა, მშვიდობით,
რამეთუ იხილეს თვალთა ჩემთა მათ
ცხოვარება შენი. (ლუკა 2, 29—30).

მსრედ წარმოსთქვა მოხუცებულმან სვიმეონ მართალმან, როდესაც შეეგება ტაძარსა შინა ჩჩვილსა იესოს და მიიღო იგი მკლავთა თვისთა ზედა. მას ჰქონდა აღთქმული სულისაგან წმიდისა, არა ხილვად სიკვდილისა, ვიდრემდის იხილავს მოსულსა მაცხოვარსა სოფლისასა, და როდესაც იგი იხილა, აკურთხა ლმერთი, დალოცა დედა მისი და ევედრა ლმერთსა, რომ განუტეოს იგი ამ სოფლიდგან: აწ განუტევე მონა შენი, მეუფეო, მშვიდობით. ამაზე უკეთესს რას დაინახავდა იგი ქვეყანასა ზედა. იგი იყო ღრმად მოხუცებული, მან აღასრულა ქვეყანაზე თვისი მოვალეობა: ემსახურა ლმერთსა მრავალი წელიწადი მარხვით, მოთმინებით, აღიდა იგი სიტყვით და საქმით. მრთი მხოლოდ ჰქონდა მას ვედრება და სურვილი, რადგანაც იცოდა სულისაგან წმიდისა, რომ მოახლოებულ იყო დრო ქვეყანასა ზედა მოსვლისა მესსიასი, მხსნელისა, ჰსურდა ხილვა მისი, და როდესაც იხილა, ევედრა ლმერთსა: აწ განუტევე მონა შენი, მეუფეო მშვიდობით, რამეთუ იხილეს თვალთა ჩემთა მაცხოვარება შენი.

მზგავსადვე უნდა მოიქცეს ყოველივე ქრისტიანე კაცი; იგივე სიტყვები უნდა წარსთქვას მან, როდესაც მოიწევა დღე მისისა აღსასრულისა. თუ ლმერთმა შენ, ძმაო, მოგცა ქვეყანასა ზედა გრძელი და მშვიდობიანი ცხოვრება, თუ შენ გიყვარდა ლმერთი, და, რაოდენიც ძალ-გედვა, ემსახურე მას;

აღასრულე ქვეყანასა ზედა სულიერი შენი მოვალეობა, კეთილს საქმეს იქმობდი და მით აღიდებდი ლმერთს შეძლებისა გვარად შენისა, მაშასადამე—შენც გინახავს მაცხოვარება ლვთისა არა ნაკლებად, ვიდრეღა სვიმეონს მართალსა. მან მხოლოდ ჩივილი იესო იხილა, შენ კი სულიერთა თვალითა და სარწმუნოებითა გიხილავს იესო ძრისტე, აღმასრულებელი ჩვენისა ცხოვრებისა, ჯვარცმული, აღდგომილი მკვდრეთით; თვით მისი სისხლი და ხორცი მიგიღია. მაშ შენც, როდესაც მოიწიოს ჟამი შენის აღსასრულისა, არ შეგეშინდეს, არამედ თამამად წარსთქვი სასოებითა, მშვიდობიანითა გულითა: აწ განუტავე მანა შენი, ქუფუფა, მშვიდობით. ბარნა, თუ გინდ გრძელი და მშვიდობიანი არ იყოს ცხოვრება შენი, არამედ მოკლე და აღსავსე მწუხარებითა, თუ გინდ შენ იყო მზგავსი ათასთა და ბევრეულთა კაცთა, ჭირვეულისა და მძიმისა ცხოვრებისა განმატარებელი, არაფერი შესანიშნავი და მადლიანი საქმე არ აგესრულებინოს ქვეყანაზედ, მაგრამ ქრისტიანე კაცი მაინც იყავი და ხარ, მონათლული ხარ, პირჯვარს იწერდი, ლმერთი არ დაგივიწყებია, სასოწარკვეთილებაში არ შეჰსულხხარ—შენც შეგიძლია დაავირგვინო ცხოვრება შენი, თუ გინდ ადრე გეწიოს ჟამი სიკვდილისა, დაიბარე მოძღვარი შენი, უთხარ მას უკანასკნელი აღსარება, მიიღე მისგან მაცხოვარება ლვთისა, ესე იგი ზიარება ძრისტეს სისხლისა და ხორცისა, სასოებით, ცრემლით, სინანულით, და შემდეგ წარსთქვი თამამად: აწ განუტავე მანა შენი, ქუფუფა, მშვიდობით. რაც გინდა საწყალი და ღარიბი იყოს კაცი ქვეყანასა ზედა, თუ გინდ იგი იყოს უკანასკნელთა გლახაკთაგანი, იმასაც კი შეუძლია დაიგვირგვინოს ცხოვრება თვისი პატიოსნითა, ქრისტიანულითა გარდაცვალებითა. მოხუცებული სვიმეონ მართალი, არ იყო მთავართა, დიდებულთა, ანუ მდიდართაგანი, არამედ ერთი მცირე და თავმდაბალი კაცი, რომელიც მოღვაწეობითა, სიმდაბლითა ატარებდა ცხოვრებასა თვისსა.

ბოლოს, კიდევ რომ კაცმან მთელი თვისი ცხოვრება გაატაროს უქმად, მრავალი ცოდვა აღასრულოს, ლვთის მსახურება, დიდება არ ეფიქრებინოს ქვეყანასა ზედა, თუ მოინდომა, ჭკუა იხმარა, ლმერთი შეიწია, იმასაც კი შეუძლია უკანასკ-

ნელს ჟამს შეინანოს, იტიროს, მოემზადოს, ეზიაროს და მით ძლევა შეიმოსოს ცოდვასა და ეშმაკსა ზედა, და მაინც კეთილად დააგვირგვინოს ცხოვრება თვისი. პატიოსანი და ქრისტიანული გარდაცვალება არის გვირგვინი ქვეყნიურისა ცხოვრებისა. არა ამაოდ არის თქმული: ზატაოსან ახს სიკვდილი მართალთა. ხოლო ცოდვილისა კაცისა, შეუნანებელისა, რომელი თვით სიკვდილის დროს არ მოვა გრძნობაში, არ გაიხსოვნებს—ბოროტ ახს სიკვდილი მისი, სიკვდილი ცოდვილთა.

ღა ესრედ, ძმაო, ეცადე გულმოდგინედ რომ უკანასკნელნი მაინც წამნი შენისა ცხოვრებისა მოიხმარო შენი სულის ცხონებისათვის, შეინანო, ეზიარო სასოებით, მაშინ შენც შეგიძლია თამამად სთქვა: აწ განუტყვევო, მეუფეო, მონა შენი მშვიდობით. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

თქმული ჟუთაისს, დღესა უფლის მიგებებისა, ანუ
მირაქმისასა.

იესო წარმატებოდა სიბრძნითა და ჰასაკითა, და მადლითა წინაშე ღმრთისა და კაცთა. (ლუკ. 2. 52).

სახარება დაწვლილებით არ მოგვითხრობს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, რა სახით სწავლობდა და იზრდებოდა უფალი იესო ქრისტე სიყმაწვილესა შინა თვისსა. მრთი მხოლოდ ლუკა მახარებელი ახსენებს მოკლედ, რომელ იგი იყო დამორჩილებულ დედმამათა თვისთა და წარმატებოდა სიბრძნითა და ჰასაკითა, და მადლითა წინაშე ღმრთისა და კაცთა. ბარნა ესეც საკმაო არის ჩვენდა სასწავლებლად. ბონიერნი და ღვთის მოშიშნი მშობელნი ამ მოკლე სიტყვისაგანაც გამოიყვანენ, თვისდა სახელმძღვანელოდ, დიდსა სწავლასა და დარიგებასა იმა-

ზედ, თუ რა სახით უნდა ჰზრდიდენ იგინი თვისთა მცირე წლოვანთა შვილთა.

ბარნა, პირველ, ვიდრე შეუდგებით ჩვენ უბნობასა ამ საგანზე, გამოვითხოვ თქვენგან ნებას, მოგახსენოთ თქვენ ერთი მცირე შემთხვევა, რომელიც მოხდა ამ დღეებში. ის შემთხვევა, სხვათა შორის აღგვიხსნის და დაგვიმტკიცებს ჩვენ, რა უგუნურად იზრდებიან ჩვენ ქვეყანაში მშობლების სახლებში, და რაოდენი ცუდი ზნე და ვნება წარმოსდგება იქიდან. ის შემთხვევა იყო ამ სახით: ერთს პატარა ხუთის ანუ ექვსის წლის ბავშს, ღარიბს, ფეხ-ტიტველს, თავ-დაუხურავს, ხელში ეჭირა ცოტა ოდენი ფული და მირბოდა სახლში, სადაც მას ჰყავდა მოხუცებული მამა, თუ ბიძა, გარდაცვალებული. იმ ფულით უნდა ეყიდათ კუბო მიცვალებულისათვის. ამ ჟამად იმას მიეწევა ერთი ვილაცა ყმაწვილი კაცი, კარგად ჩაცმული და უთუოდ კეთილშობილთაგანი, გამოსტყუებს ამ ფულს, და ჰსურს წართმევა მისი. ბარნა შორიდგან დაინახა ეს საქმე სხვამ ვინმე კაცმა, მივიდა, შეარცხვინა იგი და დააბრუნებია ფული ბავშვისათვის. ძლიერ უბრალო არის ეს შემთხვევა, მაგრამ რაოდენს სამწუხარო აზრს გააღვიძებს იგი კაცის გულში. პირველად, მიაქციე ყურადღება, ძმაო, იმაზე, რომელიც კაცი, რომელსა არ შეარცხვა ამისთანა უღმრთო საქმისა, არ იყო ერთი გავარდნილი და გარყვნილი ქურდი. იგი იყო, როგორც ვსტყვით, კარგად ჩაცმული, უთუოდ კეთილშობილი; თუმცა სახელი და წოდება მისი დარჩა უცნობელი, გარნა, როგორათაც ზოგიერთნი ამბობენ, იგი არის სამსახურში. შოველს შემთხვევაში, უეჭველია, რომ საზოგადოებაში იგი იქცევა კეთილშობილურად, ლაპარაკი და სახე იმას აქვს უთუოდ მოსაწონი, ერთი სიტყვით, იმას ისრეთი სახე, და ქცევა აქვს, რომ ვერავინ ვერ იფიქრებს, რომ იგი ამისთანა საძაგელ საქმეს არ მოერიდება,—და რისგან და საიდან არის ესრეთი გასაოცარი უთანხმოება და წინააღმდეგობა კაცის საქმისა და სახისა, ლაპარაკისა და მოქმედებისა? რისგან არის, რომ გარეგანი კაცისა სჩანს პატიოსნად, მოსაწონად, მაშინ, როდესაც შინაგანი მისი არის აღვსებული ყოვლითა საძაგლობითა და სიმყრალითა? შგონებ, შეცდომა არ იქნება ჩემგანთ

ვსთქვა, რომ ერთი ამის უმთავრესი მიზეზთაგანი, არის ცუდი, უგუნური აქაურის ბავშვების აღზრდა თავის დედ-მამის სახლში.

სახარებაში თქმულ-არს, როგორც ზემოდ მოვიყვანეთ, რომელ უფალი იესო ქრისტე, როდესაც იგი იყო მცირე-წლოვანი, იყო მორჩილებასა შინა დედმამისასა, და წარმატებოდა სიბრძნითა და ჰასაკითა, და მადლითა წინაშე ღვთისა და კაცთა. საკვირველია, რა სიბრძნესა სწავლობდა მცირე წლოვანი შრმა, და რა მადლით წარმატებოდა იგი? აქ, ძმაო, წიგნების სწავლაზე არ არის თქმული, არამედ ზნეობის და ხასიათის სწავლაზე. მშობელნი მისნი ადრიდგანვე, ვიდრე იგი იყო მცირე-წლოვანი, აშენებდენ მის სულში და გულში საფუძველსა კეთილსა ზნეობისა, სიწმიდისა, სიმართლისა და სათნოებისასა. ასე იზრდებოდა უფალი იესო ქრისტე! თუმცა იგი იყო ძე ღვთისა, მაშასადამე, მისთვის რა საჭირო იქმნებოდა აღზრდა, დედმამის მორჩილება, სწავლა, გარნა ეს მოხდა და დაიწერა სახარებაში ჩვენთვის, რათა ყოველთა მშობელთა ახსოვდეს, თუ რა მოწიწებით და მეცადინეობით უნდა ჰზრდიდენ იგინი თვისთა შვილთა. ზნეობის სწავლა, პატიოსნების მიჩვევა, სიცრუვის მოძულება, ყოველი სიბრუნდის, სიყალბის მორიდება, სიყრმიდგან, სამი-ოთხი წლიდგანვე უნდა ასწავლონ, მიაჩვიონ მშობელთა თვისნი შვილნი. როგორც ენას ამოიდგამს ბავშვი, მაშინვე ცოტაოდენი განრჩევა ცუდისა და კარგისა, მოსაწონისა და დასაწუნებელისა უნდა შეატყობინონ მას, არა მხოლოდ სიტყვით, არამედ უმფრო საკუთარი ქცევით.

ბარნა, საუბედუროდ, ჩვენებურნი მშობელნი იქცევიან სრულიად ამის წინააღმდეგად; უმეტესი ნაწილი აქაურთა მშობელთაგანი, სრულიად არ ჰფიქრობს და არ სცდილობს, რომ მცირე-წლოვანთა ბავშვთა ასწავლოს კეთილი ყოფა-ქცევა და კეთილი ზნეობა. აქაურნი ბავშვნი იზრდებიან სრულიად მიუხედეველად მათდა. რას სწავლობენ იგინი, რას ეჩვენებენ—ამას მშობლები სრულიად არ ეძებენ. თუ რაიმე ცხადი სიცუდე ჰქმნა, ბავშვი არისო, არაფერიაო, გაიზრდება—გამოიცილებაო. როდესაც გაივლი ქალაქის ქუჩებში, ანუ სოფ-

ლებში, სახლების წინაშე, ჰნახავ, რომ მცირე წლოვანი ბავშვები გდიან მიწაზე, ტალახში, ანუ მტვერში, გოჭებთან, ანუ თხებთან, გასვრილნი, ერთმანეთს ეჩხუბებიან და აგინებენ, და ეჩვევიან ყოველსა ცუდსა ზნესა. ღილიდამ სალამომდი მშობლები ერთხელაც არ შეჰხედვენ მათ, და ერთ დარიგებასაც არ მისცემენ. ამ სახით, ვიდრე ბავშვი შეიქმნება რვისა ანუ ათის წლისა, იგი გაიგონებს, ჰნახავს და ისწავლის ყოველსა სიკუდესა და სიბილწესა, გარნა კეთილსა, აზრსა და ზნეობასა ვერც ერდს ვერ შეიტყობს, ვერ ისწავლის. რა კეთილი უნდა გამოვიდეს ამ სახით გამოზრდილისა ბავშვისაგან.

ბარნა, მსმენელნო, იქნება იფიქროთ, რომ ამ სახით იზრდებიან მხოლოდ დაბალი ხალხისა, და არა კეთილშობილთა შვილები. ამაზე მე გიპასუხებთ, რომ დიდი განსხვავება არ არის მათ შორის: კეთილშობილის ოჯახის შვილები პირველსა ჰასაკსა, რვა თუ ცხრა წლამდის, იმ სახითვე ატარებენ დროებას ქუჩებში, მინდვრებში, ეზოებში, ტყეში და ველში, ჰნახვენ და ისწავლიან ყოველსა ცუდსა. მართალია, ამის მერმე მშობელნი მათ მისცემენ სასწავლებელში, მაგრამ ცუდ საფუძველზე კარგის სწავლის დაშენება არ შეიძლება. რაკი ცხრა წლამდის ყრმა იყო დამორჩილებული დედ-მამისა, და არ წარემატებოდა სიბრძნითა, ჰასაკითა და მადლითა წინაშე ღვთისა და კაცთა, მერმე ძნელი იქნება მისი ხასიათის გასწორება.

მართალია, არა ყოველნი მშობელნი იქცევიან ესრედ უგუნურად. მრავალნი მათგანნი სცდილობენ, რომ მათ მცირე წლოვანების გულში დანერგონ კეთილი ზნეობა და პატიოსანი ყოფა-ქცევა, მაგრამ აქაც ერთი შეცდომილი ჩვეულება აქვსთ აქაურთა მშობელთა. ნაცვლად მისა, რომ მათ ყოველი თვისი მეცადინეობა მოიხმარონ, რათა შვილი მათი წარემატებოდეს ჰასაკითა, სიბრძნითა და მადლითა წინაშე ღვთისა, ესე იგი შეაგონონ თვის შვილსა, რომელ ღმერთი ჰხედავს ყოველსა მისსა აზრსა და საქმესა, მას უნდა სცხვენოდეს ღვთისა, და ცუდ საქმეს ერიდებოდეს ღვთის გულისათვის, სულის და გულის სიდრმეში გაუჩინონ, გაუზარდონ მართლ-მსაჯული, წრფელი სინიდისი, — მშობელნი ასწავლიან შვილთა მხოლოდ გარეგანსა პატიოსნებასა. თუ ცუდი რამე ჰქმნა ბავშვმა, მაშინვე

მიადახებენ: არა გრცხვენიაო, რომ დაგინახონ, რას იტყვიანო შენ-
ზე. ამისთანა ლაპარაკით ბავშვის გულში ის აზრი და მეცადინეობა
გამოიხატება, რომ ოღონდ ვინმემ კაცმა არ დაინახოს მისი
ცუდი ქცევა, და, რაც გინდა ჰქნას, არაფერია. იმას კი არ
ჰფიქრობს, რომ ყოველ ცუდ საქმეს მოერიდოს, არამედ
სცდილობს, რომ სხვამ არავინ შეუტყოს მისი ცუდი საქმე, და
სადაც შეუძლია ჩუმად ცუდი საქმის ქმნა, იქ არ მოერიდება,
როგორათაც ის საცოდავი, რომელზედაც თავიდგანვე ვსთქვით.
ძაცის სირცხვილი არ დაგიცავს ცოდვისაგან, თუ საკუთარი
შენი სინდისი გაჩუმებულია; თუ შენი სინდისი არ გელაპარა-
კება, არ გარცხვენს, არ გაწუხებს, თუ იგი გაყრუებულია, ათას
ნაირად შეგიძლია ცოდვა აღასრულო, და არავინ დაგინახოს.

ძმაო ქრისტიანე! თუ ღმერთმა მოგცა შვილი, ეცადე და
ფრთხილად იყავი, რომ აღრიდგანვე არ გაჰფუჭდეს მისი ზნეო-
ბა და ხასიათი. აღრიდგანვე, ვიდრე იგი შენს ხელშია, დაჰნერ-
გე მის გულში ის ჩვეულება, რომელ იმას, ყოველი ცუდი
საქმისათვის და ქცევისათვის, თვისი ჰკუა, ანუ, უმჯობეს არს
თქმად, თვისი სინდისი, ღვთის მადლით განათლებული, აში-
ნებდეს და არცხვენდეს. მართი სიტყვით, ეცადე, რომ იგი
წარმატებოდეს, ვითარცა უფალი იესო ქრისტე, სიბრძნითა
და მადლითა, არა მხოლოდ წინაშე კაცთა, არამედ პირველად
წინაშე ღვთისა და მერმე კაცთა. ამინ.

მ ო ძ ჳ რ ე ბ ა

შერის-ცვალებასა ზედა.

მოვედით აწ უარესითა შეცვალებითა შეცვალებულთა, თავნი თვისნი განვიმზადეთ ზვალისად, კეთილად აღსვლად მთად ლეთისად წმიდად, უცვალებელისა ქრისტეს დიდებისა აელვარებულისა ხილვად. (საგალობელი დღესასწაულისა).

ეს სიტყვები, ძმანო ქრისტიანებო, ჩვენ მოვიყვანეთ ერთისა საეკლესიო საგალობელისაგან, რომელიც ითქმის მწუხრსა ზედა აწინდელისა დღესასწაულისასა.

ვგონებ, რომელ ზოგიერთთა თქვენგანთა, რომელნი ყურადღებით და სასოებით ისმენთ საეკლესიო წიგნთაგან საკითხავთა, იცით, რომ სადღესასწაულო საგალობელნი და წასაკითხავნი, ფრიად მშვენიერად აღსნიან დღესასწაულის მნიშვნელობასა, და მრავალთა მშვენიერთა და აღმაშენებელთა და გრძნობად მომყვანებელთა აზრთა და დარიგებათა იპყრობებთვის შორის. ამ სახით, ზემო-მოყვანილი სიტყვებით წმიდა ეკლესია მოგვიწოდს ჩვენ, რათა თავნი ჩვენნი განვამზადოთ უარესითა შეცვალებითა, ესე იგი, სიცუდისაგან და სიბოროტისაგან შევიცვალოთ თავნი ჩვენნი, ანუ, მოკლედ ვსთქვად, ჩვენცა ფერი ვიცვალოთ, და, ესრედ, კეთილად აღვიდეთ მთად წმიდად, ხილვად უცვალებელის ქრისტეს დიდებისა.

მართლა, რისთვის იცვალა ფერი შუალმან იესო ქრისტემან მთასა ზედა? რად გამოაჩინა მან ბრწყინვალე დიდება **თვისი** მთასა ზედა **თაბორსა**, მაშინ, როდესაც მას, ვითარცა მოგვითხრობს სახარება, არაოდეს არ უყვარდა **თვისი** დიდების გამოჩენა, არამედ ჰმალვიდა და ჰფარვიდა თავსა **თვისსა** სოფლისაგან? სხვათა შორის, მისთვის, რათა აღგვიხსნას და

ცხადად გვაჩვენოს ჩვენ საიდუმლო მომავალისა ცხოვრებისა ცათა შინა, და ღიდებისა მართალთა კაცთა. ღღევანდელი სახარება მოგვითხრობს ჩვენ, რომელ, როდესაც უფალი იესო ქრისტე აღვიდა მთასა ზედა **თაბორსა**, და დადგა ლოცვად, მაშინ იცვალა მათ წინაშე მოციქულთა სხვა ფერად, და განბრწყინდა პირი მისი, ვითარცა მზე, და სამოსელი მისი იქმნა სპეტაკ, ვითარცა ნათელი. (მათ. 17, 2.) ამასვე არ იტყვის წმიდა მოციქული პავლე მართალთა ზედა? რომელ იგინი სასუფეველსა შინა ცათასა გაბრწყინდებიან ვითარცა მზე? მაშასადამე, შეიძლება ვსთქვათ, რომ ცხოვრება მართალთა სასუფეველსა შინა იმაში მდგომარეობს, რომელ იგინიცა ფერს იცვლიან და განბრწყინდებიან, ღირსებისამებრ თვისისა, ვითარცა უფალი მთასა ზედა **თაბორსა**.

ზარნა ესრეთი განბრწყინდება, ანუ ესრეთი ფერის-ცვალე-ბა უცვად, მოუშხადებელად არ მოხდება. ღიდი მეცადინეობა, მომზადება და მოთმინება უნდა ვიხმაროთ ჩვენ ყოველთა ქრისტიანეთა, რათა ველირსნეთ ესრეთსა ფერის-ცვალეებასა. აქვე, ამ ქვეყანაზე და ახლავე უნდა ვიწყოთ ჩვენი ფერის-ცვალეება. მოკვდიო აწ უადრესათა შეცვალებითა შეცვალებულთა, ვიდრე მდის აქვე ვართ ქვეყანასა ზედა, თავნი თვისნი განვამზადოთ ხვალისად, ესე იგი მომავალისა საუკუნოისათვის, კეთილად აღსვლად მთად წმიდად ღვთისად, ესე იგი სასუფეველსა შინა ცათასა, უცვალებელისა ქრისტეს დიდებისა აუღვარებულისა ხილვად.

მართალია, მთელი ქვეყნიური ცხოვრება კეთილ-გონიერის ქრისტიანისა, სხვა არაფერი არ უნდა იყოს, გარნა ერთი მხოლოდ განუწყვეტელი და ხარისხითი-ხარისხად აღმავალი სულიერი ფერის-ცვალეება, ესე იგი შეცვალეება, ანუ გადასვლა არა-კეთილისა სულიერისა მდგომარეობისა და ხასიათისა, კეთილსა და წმიდასა მდგომარეობასა შინა, და ესრედ აღსვლა მდაბლისა ხარისხისა— უმაღლესსა ხარისხსა ზედა სიწმინდისა და სათნოებისასა. სულიერი ცხოვრება და მდგომარეობა ქრისტიანისა თან-და-თან, ღღითი-ღღე უნდა იცვლებოდეს, განახლდებოდეს, უმჯობესდებოდეს, ამაღლდებოდეს. უმაღლესი ნიჭი, ანუ თვისება კაცის სულისა, არის გონება, მეცნიერება, ანუ ჭკუა. ეს ნიჭი და გონება ჩვენი თან-და-თან უნდა იზრდებოდეს,

სრულდებოდეს, განახლდებოდეს, ვითარცა იტყვის წმიდა მოციქული პავლე: ნუ თანა-ხატ-ექმნებით სოფელსა ამას, ანამედ შეიწყვალენით განახლებით მით გონებისა თქვენისათა, რათა გამოაცადოთ, რა იგი ანს ნება ღმრთისა, კეთილი, სათნო და სრული. (რომ. 12, 2.) ამ სოფელს ნუ დაემსგავსებითო, არამედ შეიცვალენით გონების განახლებითაო, რათა იცნათ ნება ღვთისა. თუ გონება ჩვენი თან-და-თან არ მდიდრდება და არ განახლდება ღვთის მცნებისა, საღმრთო წერილის, ანუ ღვთის სიტყვის სწავლითა, მაშინ იგი შეიქმნება ბიწიერი, სოფლიერი, მაშასადამე, ფერს ვერ იცვლის, ვერ გაბრწყინდება. მეორე, უდიდესი სულისა ჩვენისა თვისება, ანუ ნიჭი, არის ნება ანუ სურვილი, რომელსა კიდევ ეწოდება მნებელობა, რომელი ჰმართავს მოქმედებასა ჩვენსა. ძეთილგონიერმა ძრისტიანემ ყოველთვის უნდა ეცადოს, რომ გული თვისი განახლოს, გაიცოცხლოს, შესცვალოს, ერთი სიტყვით, სხვა სულიერი და საღმრთო ფერი მისცეს. სიტყვა ღვთისა გვიმტკიცებს ჩვენ, რომელ, თუ გული, ანუ სურვილი კაცისა ცოტ-ცოტად არ იცვლება სულის წმიდის ტაძრად, მაშინ იგი გადიქცევა ცოდვისა და ეშმაკისა სადგურად. მაშასადამე, მორწმუნე და გონიერი ქრისტიანე მღვიძრად უნდა იდგეს სახმილავსა ზედა გულისა თვისისასა, და დღითი-დღე მიუშვებდეს სულსა წმიდასა, რათა მადლმან სულისა წმიდისამან ცოტ-ცოტად სცვალოს სულიერი ფერი მისი. მართი სიტყვით, კაცი მონათლული ყოველთვის უნდა ცდილობდეს, რომ ყოველი ძველი, ცოდვისაგან წამხდარი ფერი განიძარცვოს, და ახალი, განათლებული მადლითა, შეიმოსოს, ვითარცა იტყვის წმიდა მოციქული პავლე: განამარცხედ, ძველი იგი კაცია საქმით მისათურთ, და შეიმოსეთ ახალი იგი განათლებული ძეცნაიერება, მწკავსად ხატისა მის დაძმადებელისა მისისა.

მაშასადამე, ცხადი არის, რომელ თუ აქვე, ამ სოფელში არ ვიწყეთ მზადება, აქვე არ შევუდევით ჩვენსა სულიერსა ფერის-ცვალებასა, მაშინ ვერ ვეღირსებით დიდებასა ღვთის სასუფეველისასა, რაც, შეიძინა აქ კაცის სულმა, იმას გადიტანს იმ სოფელში. რაც ფერი აქ მიიღო მისმა სულმა, იმ ფერით გადავა იმ სოფელში. თუ გული მისი მუდამ იყო აქ აღვსებული ბოროტებითა, ამაოებითა, ცოდვითა, იქ როგორღა გაბრ-

წყინდება და რით განათლდება? აქ უნებლივად გაგვახსოვდება ჩვენ ერთი არა-გონიერი ჩვეულება, რომელიც ძველად ჰქონდათ ჩვენთა წინა-პართა და ახლაც, ერთის მხრით, დაშთენილი არს ჩვენ შორის. ზოგიერთი საბრალო ქრისტიანე, თუმცა მორწმუნე არის და სასოება აქვს, გარნა წარტაცებული სოფლის ამოებითა, სიკვდილადმდე ანუ სრულიად არ ჰფიქრობს, ანუ ჰფიქრობს ძრეელ მცირედ და სუსტად სულის ცხონებაზე, და როდესაც მოიწევა უკანასკნელი ჟამი, მაშინ იწყებს ურვას, მწუხარებას, შიშითა და სირცხვილითა არა იცის რა ჰქმნას, და ესრედ საცოდავად შეშინებული, გადავა ამ სოფლიდან. ბარნა ზოგიერთნი კიდევ მაზე უარესად და უგუნურად მოიქცევიან. ზოგიერთთა იმედი აქვსთ თავის შეძლებაზე, ანუ სიმდიდრეზე; სიცოცხლეში, არ სცდილობენ, რომ სული და გული, ხასიათი შეიცვალონ, ერთი სიტყვით, გაშავებული ცოდვისაგან ფერი სულისა შეიცვალონ სათნოების, ესე იგი ლეთის და მოყვასის სიყვარულის, ფერად, და როდესაც მიადგება მათ სიკვდილი, მაშინ იგინი გასცემენ მრავალთა სასყიდელთა, თუ მონასტრებსა შინა, თუ ეკლესიათა, ანუ საწირავად, და ამით მხოლოდ ჰფიქრობენ, რომ სცხონდებიან. რასაკვირველია, წირვა-ლოცვა და გაცემული სამოწყალო, ვითარცა გვასწავლიან. წმიდანი მამანი, შეეწევიან კაცის სულის ცხონებას, გარნა როდის? მხოლოდ მაშინ, როდესაც მიცვალებული თავის სიცოცხლეში არ იყო უდები, არამედ სულსა თვისსა ამზადებდა, ცუდსა და მყრალსა ცოდვის ფერსა იცვლიდა, და, ბოლოს, საწირავიცა და სამოწყალოც გასცა იმ სასოებით, რათა ლოცვამან ეკლესიისამან და მოყვასთა მისთა, დაკლებულნი მისგან შეავსონ და განამტკიცონ ლეთისა წინაშე. ამინ,

ს ი ტ ყ ვ ა

ფერის-ცვალებასა ზედა.

და, აჰა, ხმა იყო ღრუბლით გამო და
ჰქრვა: ესე არს ძე ჩემი, საყვარელი, რომელი
მე სათნო-ვიყავ; მაგისი ისმინეთ
(მათე 17, 5).

ფერის-ცვალება უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, რომელსა აწ ჩვენ ვდღესასწაულობთ, ძმანო ქრისტიანენო, არის ერთი სხვათა უმეტესად შესანიშნავი გარემოება ქვეყნიერისა მისისა ცხოვრებისა, ამისთვისაც წმიდა ეკლესიამ საჭიროდ და ღირსად შეჰრაცხა დაწესება საკუთარისა დღისა სადღესასწაულოდ ამ შემთხვევისა, და გვიწოდებს ჩვენ, რათა ჩვენცა აღვიდეთ მთასა ზედა მისთანა: მოკედით და აღვიდეთ მთად მიმართ უფლისად და სახით ღვთისა ჩვენისა, და ვიხილოთ დიდება ფერის-ცვალებისა, დიდება ვითარცა მხოლოდ-შობილისა მამისა ძაჲრ. ღვემორჩილოთ ხმასა ელგისისასა, და აღვიდეთ სულითა, აზრით და გულით მთასა ზედა მთაბორსა, და მუნ ვიხილოთ უფალი გაბრწყინებული, ვითარცა მზე, და ვისმინოთ ხმა ზეცით მეტყველი: ესე არს ძე ჩემი, საყვარელი, რომელი მე სათნო ვიყავ; მაგისი ისმინეთ.

საკვირველნი და შესანიშნავნი იყვნენ ყოველნი გარემოებანი, რომელნი წინა უძლოდენ და უკანა უვიდოდენ ფერის-ცვალებასა უფლისა იესო ქრისტესსა. იგინი ყოველნი არიან აღვსებულნი დიდითა სწავლითა, და მრავალთა აზრთა განაღვიძებენ გონებასა შინა ჩვენსა. მაგალითებრ, რისთვის იცვალა უფალმან ფერი მალაქსა მთასა ზედა, და არასხვა ადგილს? რისთვის იცვალა ამდღეს, და არა უწინ, ანუ მერმე? რისთვის წაიყვანა მოწმად მხოლოდ სამნი მოციქულნი, და არა თორმეტნი? რისთვის მოვიდენ ზეციდგან მხოლოდ მოსე და ილია, დასწრებად

ფერის-ცვალებასა ზედა, და არა სხვანი რომელნიმე წინასწარ-მეტყველნი? ღიად, ღირს და სასარგებლო იქმნება ახსნა და განმარტება ამათ ყოველთა და სხვათაცა მრავალთა გარემოე-ბათა, რომელნი გარემოუვიდოდენ ფერის-ცვალებასა უფლი-სასა; გარნა ჩვენ დღეს მივაქციოთ ყურადღება მხოლოდ ერთს საგანზედ, ესე იგი შევიტყოთ, რისთვის იცვალა უფალმან ფერი? რათ გამოაჩინა მან ესრეთი ღვთაებრივი თვისი დიდება წინაშე მოწაფეთა თვისთა, მაშინ, როდესაც მას არ უყვარდა თავის გამოჩენა, და არავისგან არ ეძიებდა და არ მიიღებდა დიდებასა?

წმიდა ეკლესია ერთსა შინა საგალობელსა თვისსა ერთი მხრით აღგვიხსნის ამას. იგი იტყვის, რომელ უფალმან მის-თვის გამოაჩინა დღეს დიდება წინაშე მოწაფეთა თვისთა, რათა, როდესაც ისინი იხილავენ მისსა ვნებასა, ჯვარცმასა, განკიცხვა-სა, სიკვდილსა, არ დაბრკოლდენ, არ დაჰკარგონ სარწმუნოე-ბა, არამედ გაიხსოვონ ფერიცვალება მთასა ზედა **თაბორსა**, და მიჰხვდენ, რომელ ყოველი ვნება და დამდაბლება, მაცხოვარმან მიიღო თავისი ნებით, ჩვენისა ცხონებისა და გამოხსნისათვის. ეს იყო ერთი მიზეზი, რომლისათვისაც მაცხოვარმან ფერი იცვალა მთასა ზედა **თაბორსა**, გარნა მეორე მიზეზი, ანუ სა-განი ფერის-ცვალებისა, მიზეზი უმაღლესი, იყო ის, რათა მთელმა ქვეყანამ, ყოველმან ნათესავმან კაცთამან, მაშინდელ-მან, ახლანდელმან და მომავალმან გაიგონოს, და ვისაც სული და გული აქვს მიმღებელი, ისმინოს და მიიღოს და მიითვი-სოს ეს სიტყვა, ზეგარდამოსული ზეციერისა მამისაგან: ესე არს ძე ჩემი, საყვარელი ნათელი ძე სათნო ვიყავ; მაგისი ისმინეთ.

პირველად, მიაქციეთ, ძმანო, ყურადღება, საიდგან გამოვიდა ეს საკვირველი სიტყვა? ის გამოვიდა არა ქვეყანისაგან, არამედ ზეციდგან. ეს სიტყვები სთქვა არა კაცმან ვინმემ, არცა ანგე-ლოზმან, არამედ თვით ღმერთმან, ცის და ქვეყნის შემოქმედმან. თვით ზეციერი მამა და შემოქმედი ჩვენი იტყვის დღეს, რო-მელ იესო ძრისტე არის მისი საყვარელი და სათნო ძე, და გვიბრძანებს, რათა მაგისი ვისმინოთ. თუ ეს გარემოება მარ-თალთა, ესე იგი, თუ მართლა თვით ზეციდგან ეს ხმა იყო და ეს სიტყვები მოციქულთა გაიგონეს, წარმოიდგინე, მაშინ,

ძმაო, რა დიდსა ნუგეშსა, რა დიდსა სიხარულსა, რა დიდსა სიმტკიცესა შეიქმს ჩვენ ყოველთა მორწმუნეთა ქრისტიანთათვის ეს შემთხვევა! ღა, რომ ეს გარემოება მართალია, ეს ჩვენ ვიციოთ თვით მხილველთა მოწმეთაგან, რომელნი დაესწრენ და იხილეს დიდება იესოს ფერის-ცვალებისა. მართმან მათგანმან, პეტრე მოციქულმან, თავის სიკოცხლეშივე დასწერა თავის ხელით წიგნში ეს გარემოება. მისგან დაწერილი წიგნი მასუკან ყოველთვის არის ჩვენ, ქრისტიანეთა, ხელში. სხვათა დამსწრეთა მოწმეთა, თუმცა თვისი ხელით არ დაუწერიათ, გარნა მაშინვე დააწერინეს თვისთა მოწაფეთა, სამთა: მათეს, ლუკას და მარკოზს, და ამათგან დაწერილი სამი სახარება იმ დღიდგან მარადის არის ხელთა შინა ქრისტიანეთასა, და წაიკითხების საყდარში.

დიდითა კრძალვითა და დიდითა სიხარულითა და ნუგეშითა უნდა განვიზრახვიდეთ ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ამას ყოველსა; დიდსა და აღურაცხელსა მადლობასა უნდა შევსწირვიდეთ ლმერთსა მას ზედა, რომ მან მოგვცა ესრეთი ცხადი დამტკიცება ჩვენის სჯულისა, ესრეთსა კლდესა ზედა დაამყარა იგი სჯული, რომელ, ვისაც კი უყვარს სიმართლე და ჭეშმარიტება, ვისაც გული ცოტა-ოდენ გამზადებული აქვს და შეუძლია შეყვარება სიწმინდისა, სათნოებისა, ღვთის მცნებისა და ღვთის სიტყვისა, მას არცა ერთი მცირედი მიზეზი აღარ დააბრკოლებს მიღებად და რწმენად სახარებისა.

მეორედ, მივაქციოთ, ძმანო, ყურადღება მას ზედა, რა აზრი არის ამ სიტყვებში: ესე აწს ქე ჩქმა, საყვარელი, რომელი ქე სათნო ვაყავ; ძაგასა ასძანეთ.

ამ სიტყვებით თვით ლმერთი მოკლედ გამოჰხატავს ორსა უმთავრესსა კერძოსა, ანუ შინაგანსა არსებასა ჩვენისა საღმრთოისა სჯულისასა. ქრისტიანულს სჯულს აქვს ორი კერძო; ერთი არის სწავლა, რომელსა ეწოდება დოღმატი, ესე იგი რომელიმე აზრი, თვით ღვთისაგან გამოცხადებული რომელსამე საღმრთოსა, ჩვენის სულის ცხონებისათვის საჭიროსა საგანსა ზედა; მეორე კერძო მცნება, ანუ რომელიმე ბრძანება, ანუ მოვალეობა. პირველი, ესე იგი დოღმატი, ანუ სწავლა, ჩვენ უნდა მივიღოთ და ვირწმუნოთ ჭკუითა; მეორე, ესე იგი

მცნება, ანუ ბრძანება, უნდა აღვასრულოთ საქმითა. ის სიტყვა რომელი მთასა ზედა **თაბორსა** მოვიდა ზეციდგან: ესე აწს ძე ჩემა საყვალა, რომელი ძე სათნო ვიყავ; მაგისი ასძანეთ, იბყრობს თვის მორის უმაღლესსა ქრისტიანულსა დოღმატსა და უდიდესსა მცნებასაცა.

ესე აწს ძე ჩემა საყვარელი, რომელი ძე სათნო ვიყავ! აჰა, უპირველესი ქრისტიანული დოღმატი, სწავლა, რომელსა ზედა დამყარებულნი არიან ყოველნი სხვანი ქრისტიანულნი სწავლანი და დოღმატნი. იესო ქრისტე არის საყვარელი, მხოლოდ-შობილი ძე ღვთისა ჩვენი მაცხოვარი. მან შეგვარიგა ღმერთთან; მას მხოლოსა შეუძლია გამოყვანა ჩვენი ცოდვისაგან და მიყვანა ზეციერისა მამისადმი.

მაგისა ასძანეთ! აჰა, უმაღლესი და უპირველესი ქრისტიანული მცნება, ანუ ბრძანება! იესო ქრისტეს სმენა, ანუ მორჩილება არის წყარო ყოველთა სხვათა ქრისტიანულთა სათნოებათა, ესე იგი ყოველი საქმე, რომელსა იქმს ქრისტიანე, მხოლოდ მაშინ არის კეთილი და ღვთის სათნო, როდესაც იგი არის ქმნილი ქრისტეს მორჩილებითა; გარნა ყოველი ის საქმე, რომელსა კაცი იქმს თავის მნებელობით, თავის-მოყვარეობით, თავის-მოწონებით, თუ გინდ იგი იყოს ჭკუიანი და სასარგებლო საქმე, არ შეერაცხება მას სათნოებად.

მაგისა ასძანეთ! ესე იგი, რაც მან გიბრძანოსთ; რაც დაგიღვასთ მცნება, ის ჰქმენით. **თქვენი** ნება და ჭკუა დაუმორჩილეთ მის ნებას და სურვილსა. არა მარტო სასმენელით, ანუ ყურით, მისი სწავლა მიიღეთო, არამედ გულითა და სულით შეიყვართო. იგი გამოგზავნა ზეციერმა მამამან საცხოვნებლად ჩვენდა. რა ზომად მას დაემორჩილება კაცი, იმ ზომად ამაღლდება ზნეობით, მიეახლება ღმერთსა და ცხონდება. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ფერის-ცვალებასა ზედა.

ზლოცავ თქვენ, ძმანო, ნუ თანა-ხატ-
ეკმნებით სოფელსა ამას, არამედ შეი-
ცვალენით განახლებითა მით გონებისა
თქვენისათა, რათა გამოიძალოთ, რა
იგი არს ნება ღმრთისა, კეთილი, სათ-
ნო და სრული (რომაელთა 12, 2.)

ღღეს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ვდღესასწაულობთ ფერის-
ცვალებასა უფლისა ჩვენისა იესო ძრისტესსა. რისთვის იცვალა
იესო ძრისტემ ფერი? რისთვის გამოიჩინა მან ღღეს თვისი ღვთა-
ებრივი დიდება წინაშე მოწაფეთა? მისთვის, რათა გვაჩვენოს ჩვენ
ის დიდება, ის სახე და მდგომარეობა, რომელიც მიეცემა ყო-
ველსა ღირსსა კაცსა მერმესა საუკუნესა შინა. სასუფეველსა ში-
ნა ცათასა ყოველნი ცხონებულნი კაცნი ფერს იცვლიან, ანუ
გაბრწყინდებიან, საზომისამებრ მათის ღირსებისა, ვითარცა იესო
ძრისტე მთასა ზედა თაბორისასა. ბარნა ეს დიდება და ბედნი-
ერება ვის მიეცემა, და რა პირობით მიეცემა? მიეცემათ მათ,
რომელნი აქვე, ამ ცხოვრებაში სცდილობენ გამოიცივლონ ფე-
რი და სახე ცხოვრებისა. მომავალი საუკუნოს ცხოვრება, ანუ
ბრწყინვალეობა, იმ პირობით მიეცემა კაცს, თუ აქვე, ამ საუკუ-
ნეშივე გამოიცივლის სოფლის ფერსა და მიიღებს სულიერსა ზე-
ციერსა, წმინდასა სახესა. ამისთვისაც გვლოცავს ჩვენ ზემო-მო-
ყვანილთა სიტყვათა შინა წმიდა მოციქული პავლე: ნუ თანა-
ხატ-ეკმნებით სოფელსა ამას, ესე იგი სოფლიურს ხატს და ფერს
ნუ მიიღებთო, არამედ შეიცვალენით ანუ ფერი იცვალეთო, გან-
ახლებითა მით გონებისა თქვენისათა, რათა გამოიძალოთ, რა იგი არს
ნება ღმრთისა, კეთილი, სათნო და სრული.

მართი ცუდი და თითქმის სულიერად დამღუბველი თვისე-
ბა აქვს ყოველსა კაცსა - ის, რომ ყოველი კაცი ჰბაძავს სხვათა

კაცთა, სკდლილობს ისე იცხოვროს, როგორც სხვანი ყოველნი სცხოვრებენ, სოფლის ჩვეულებას დაემორჩილება, სოფლის ჩვეულება ეს არისო, იტყვის კაცი, ქვეყანა ასე სცხოვრობს, და მეც ასე უნდა ვიცხოვროო. ჩვენ ვსთქვით, რომ ეს თვისება დამლუბველია; ეს მისთვის, რომ ზნეობა, ჩვეულება, ცხოვრება ქვეყანისა, ანუ საზოგადოებისა, უმრავლეს ნაწილად ყოველთვინ არის ცუდი, ჰრისტეს სჯულის წინააღმდეგი. ღასამტკიცებელად ამისა საღმრთო წერილიდგან გვესმის მრავალ-გზის, რომ სოფელი ცოდვასა შინა სძევს. „მეძახნო და მეძრუშენო! ანა უწყითა, რამეთუ სიყვარული სოფლისა ამის მტერობა ანს ღმრთისა? აწ უგგმ რომელსა უნებს მეგობარ-ყოფად ამის სოფლისა, მტერად ღმერთისა აღუდგების“, — იტყვის წმიდა მოციქული იაკობ (იაკ. 4, 4). „ნუ გიყვარს სოფელი ესე, ნურცა — რა ანს სოფელსა ამას შინა; რომელსა უყვარდეს სოფელი ესე, არ ანს სიყვარული მამისა მისთანა, რამეთუ ყოველივე სოფელსა შინა, ესე ანს გულის-თქმა ხორცთა, და გულის-თქმა თვალთა, და სიღაღე ამის სოფლისა“, — იტყვის იოანე ღვთისმეტყველი და მახარებელი.

იქნება შენ, ძმაო, კიდევ გაგიკვირდეს და გეწყინოს ეს სიტყვა, რომ სოფელი ცოდვასა შინა სძევს და წინააღმდეგია ჰრისტეს სჯულისა, და იქნება გეგონოს, რომ ეს მართალი არ არის; მაგრამ მიიხედ-მოიხედე გარემოსა შენსა: რას ჰნახავ? ახლა ხომ მარხვა არის. ამ მარხვას, უწინ ღვთის მოსაენი ქრისტიანენი მძიმედ ინახავდენ. ახლა კი, ამ ჩვენს ქალაქში რომ მოიკითხო და დაუკვირდე, შეიტყობ, რომ ათი კაცისაგან ერთიც არ მარხულობს. მეორე მაგალითს მოგიყვან: მითხარი, ძმაო, ქრისტიანე კაცი, თუ მართლა ღვთის მოსაენი არის, რა საგანზედ უნდა ჰფიქრობდეს ხშირად და რას განიზრახვიდეს? ანუ რა საგანზე უნდა ჰქონდეს ბაასი მოყვასთან მომეტებულად? რასაკვირველია, სულიერსა საგანსა ზედა, სულის ცხონებაზედ. ჰეშმარიტი ქრისტიანე, ღვთის მოსაენი კაცი, ყოველთვინ უნდა გამოიცილიდეს, ვითარცა გვლოცავს წმიდა მოციქული პავლე, რა აგი ანს ნება ღვთისა კეთილი, სათნო და სრული, ყოვლის ნაბიჯის გადადგმაზედ, ყოველი საქმის დაწყებაზედ, დიდი იყოს, გინა მცირე, უწინარეს ყოვლისა, ის

უნდა გამოიკვლიოს, კეთილი არის ის საქმე და სათნო ღვთისა, თუ არა, არის თუ არა ღვთის ნება და კურთხევა იმ საქმეზედ? ბარნა ვის ჰნახავ ახლა სოფელში, რომ ესრედ იქცეოდეს და ამას ჰზრახვიდეს? ახლა ყოველი კაცი მარტო იმას ჰფიქრობს—მოვიგებ, თუ წავაგებ ამ საქმეშიო? თუ რომელიმე საქმე მას მოგებას აღუთქვამს, მეტს არაფერს იკითხავს, და შეუდგება იმ საქმეს, თუ გინდ ცუდი იყოს და ღვთის წინააღმდეგი—არ ეძიებს. ასეა სოფელი, მისი ჩვეულება და ზნეობა, ამისთვის, თუ ღვთის მოსავი ხარ, ძმაო ჩემო, ნუ თანა-ხატ-ექმნები სოფელსა ამას, სოფლის ფერი შეიცვალე, სოფლის ჩვეულებას ნუ უყურებ, მტკიცედ გახსოვდეს და იცოდე, რომ თუ შენ ხარ ერთი სოფლის კაცი, არა უმჯობესი ათასთა და ბევრეულთა სოფლის კაცთა ვერ სცხონდები. არ დაივიწყო, რომ ცხონება კაცთა იქნება გამორჩევით. მწაფაღნი ანაინ წადაბუჯ, გაწნა მცინადა წჩუჯ. ღიდი და ფართო გზა არის სოფლის გზა, გარნა იგი მიიყვანს ჯოჯოხეთად; ცხონებულნი ვიწრო და მძიმე გზით დადიან.

მაგრამ სხვებს ნუ განიკითხავთ, თითოეულმა თავის თავი განიკითხოს, თვისი საკუთარი გული გამოიკვლიოს. აბა, გაიხსოვნე, ძმაო, პირმოუთნელად, რაზედ არის შენი დილიდგან საღამომდინ ზრუნვა და ფიქრი? რისთვის ჰხმარობ შენსა ღონესა, სულიერსა და ხორციელსა, ვის შესწირავ უმჯობესთა შენთა ნიჭთა და გრძნობათა. საუბედუროდ, დილიდგან საღამომდინ და თითქმის ძილშიაც, ეს სოფელი და მისი ამაოება გახსოვს და ღმერთი და მისი დიდება არ გახსენდება ერთხელაც; ყოველი შენი ღონე და ფიქრი დამოკიდებულია სოფლის სიყვარულსა და მსახურებასა ზედა. ანუ, კი ევ, გაიხსოვნე, უთუოდ შენ, ვითარცა კაცსა, არა ერთგზის გეწვია მწუხარება, იქნება არა ერთხელ გიტირია კიდევ; მითხარი, შენი მწუხარება რისგან იყო და ვისთვის, სოფლისაგან და სოფლისათვის, თუ ღვთისათვის? რამ გატირა შენ, სოფლის ამაოებამ, თუ ღვთის მადლმან? სოფლისათვის სტიროდნი, თუ ღვთის წინაშე? მეორეს მხრით, უთუოდ არა ერთხელ მოჰსულხარ აღტაცებაში სიხარულისაგან, გარნა რამ გაგახარა შენ? სიხარული შენი სულიერი იყო, ან იქნება ღვინისაგან, ანუ სხვა უა-

რესი მიზეზებისაგან? ნეტავი მესამედი იმ მხურვალეებისა და ერთგულებისა, რომელსა შენ სწირავ სოფელსა, ან პირდაპირ ცოდვასა, გეხმარებია ღვთისათვის და შენი სულიათვის!

მართი სიტყვით, მთელი ჩვენი ცხოვრება გვაქვს შეწირული სოფლისათვის, ამაოებისათვის; ჩვენ ყოველთა გვაქვს სოფლიური ფერი და ზნე, მაშასადამე, თუ არ შევიცვალეთ ჩვენი სულიერი ფერი, თუ აქვე, ამ ქვეყანაშივე არ გამოვიცვალეთ ზნე, ხასიათი, ყოფაქცევა, ვერ მივიღებთ სულიერსა ფერსა და ნათელსა იმ ქვეყნისასა.

ბარნა ამას ყოველსა, რაც აქამომდე ვსთქვი, ესე იგი სოფლიური ფერის შეცვლას და ზეციური ფერის მიღებას, უნდა წინა-უვიდოდეს განახლება გონებისა. შეიცვალეთ განახლებით მათ გონებასა თქვენისათა. ბონება, აზრი ჰმართავს კაცის ზნეს, ცხოვრებას. თუ გონება აქვს კაცს დაბნელებული, გაუნათლებელი ქრისტეს სახარებითა, მისი სჯულითა, თუ გონებასა კაცისასა აქვს წარმართული, კერპთ-მსახურებრივი მიმართულება, მაშინ ყოველი მისი საქმე და ცხოვრება მიიღებს სოფლიურს, ბნელს ფერს; ამისთვის უმეტესად საჭირო არს ჩვენთვის, რომ გონებასა ჩვენსა და ქკუასა ყოველთვინ განვაახლებდეთ, განვაკოცხლებდეთ საღმრთო წერილის კითხვითა და საღმრთო საგნებზე ზრახვითა და შესწავლითა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

თქმული ჯვართ-ამაღლების დღესასწაულსა ქუთაისის
საკათედრო ეკლესიასა შინა სახორციელო და სასუ-
ლიერო სასწავლებელთაგან შემკრებილთა მოსწავლეთა-
დმი, 1874 წელსა.

დალაპათუ ჩვენ, გინათუ ანგელოსი
ზეპით გახარებდეს თქვენ გარეშე მი-
სა, რომელი იგი გახარე თქვენ, შე-
ჩვენებულ იყავნ. (ბალატელთა 1, 8).

ღღეს თქვენდამი არის ჩემი სიტყვა და ქადაგება, საყვარელ-
ნო ყრმანო, რომელნი სწავლობთ სახორციელო და სასუ-
ლიერო სასწავლებელთა შინა ამის ქალაქისათა. ღღეს მე ჩემი
საღმრთო მოვილევობა უნდა აღვასრულო თქვენს წინაშე: თქვენ
უნდა მოგცე სწავლა, დარიგება, გაფრთხილება. ისმინეთ ყუ-
რადღებით სიტყვა ჩემი და მოიხმარეთ იგი თქვენი სულიერი-
სა სიკეთისა და წარმატებისათვის.

ბარნა პირველ, ვიდრე ვიწყებ სიტყვასა თქვენდამი, ერთი
შემთხვევა უნდა მოგიყვანო თქვენ, რომელიც მოხდა თვით აქ,
ამ ჩვენს ქალაქში, სამი თვეა მასუკან. იქნება ზოგიერთმა თქენ-
განმა კიდევ გაიგონა ეს სამწუხარო ამბავი, და ზოგიერთთათვის
ახლა პირველი გაგონება იქნება. ეს ამბავი ის არის, რომ ერთ
სასწავლებელში ერთმა საცოდავმა, დროებით დაქირავებულ-
მა მასწავლებელმა, წინაშე თვით მცირე-წლოვანთა
მოსწავლეთა, წარმოსთქვა, ანუ, უმჯობესია, წარმოათხია პი-
რისაგან საშინელი გმობა, ანუ გინება, თვით ჩვენსა იესო ქრი-
სტესა და შოვლად-წმიდასა მისსა ღედასა ზედა. არ არის საჭი-
რო დაუმატო აქ, რა უფოთი და უკმაყოფილება შეუდგა ამ
საქმეს. ამ შემთხვევამ დაამტკიცა, რომელ ზოგჯერ მცირე-

წლოვანნი ბავშნი უფრო გონიერად იქცევიან, ვიდრეღა დიდ-წლოვანნი კაცნი, და მოსწავლენი ყრმანი უფრო ჭკუიანნი გამოჩნდებიან, ვიდრეღა მათნი მასწავლებელნი. ამ შემთხვევაში მოსწავლენი აღშფოთდენ, გაჯავრდენ და აღარ მოინდომეს სმენა მისი, გარნა მან, უგუნურმან და საცოდავმან, არ შეიკდი-მა და არც შეირცხვინა, ამ შემთხვევამ მეც ფრიად შემაწუხა და შემაშინა, რომ სხვაგანაც არ მოხდეს რაიმე ამის მსგავსი, მეშინია, რომ სხვანიცა თგვენგანნი არ აცდუნოს და გარდა-ქციოს ვინმე ბოროტმა კაცმა. ბოლოს, იმისიც მეშინია, რომ, თუ არ გასწავლე თქვენ და არ გაგაფრთხილე, ჩემს დაუდევ-ნელობას არ მიაწეროს ღმერთმან ეს, და არ მომკითხოს მე. ამისთვის დაგიბარე მე დღეს თქვენ აქა, და მსურს, რომ გაგა-ფრთხილო.

ღადაცხოუ ჩვენ, გინათუ ანგელოზი შეცაო გახატებდეს თქვენ გა-ტეშე მისა, წაიწა გახარე მე თქვენ, შეჩვენებულ იყავნ. ეს სიტყვები მიწერა წმინდამან მოციქულმან პავლემ ბალატელთა, მისგან მონათლულთა და გაქრისტიანებულთა. შეიტყო მან, რომ ბა-ლატელთა შორის გამოჩნდენ ზოგიერთნი ბოროტნი კაცნი, რომელნი მათ ეტყოდენ იმის წინააღმდეგს, რაც მათ პავლე-საგან ისწავლეს. ამისთვის მისწერს მათ, რომ, გინა თუ მეო, გი-ნა თუ ზეციური ანგელოზი გასწავლიდეს თქვენ იმის წინააღმ-დეგს, რაც ჩემგან ისწავლეთო, შეჩვენებული იყოსო. მეც ამ სიტყვებით დავიწყებ ჩემს სიტყვას: გინა თუ თვითონ მე, გინა თუ რომელიმე თქვენმა მასწავლებელმა, გინა თუ ზეციერმა ანგელოზმა შეგაგონოს თქვენ იმის წინააღმდეგი, რაიცა თქვენ გესმისთ და სწავლობთ კლასში ღვთის სჯულისაგან ანუ კატე-ხიზისაგან, შეჩვენებულ იყოს. შიცხელი და საშინელია ეს სი-ტყვა, მაგრამ ამის ღირსია ის კაცი, რომელიც ამისთანა საქმეს იქმს. ღირსია მისთვის, რომელ მას ჰსურს აცთუნოს მცირე-წლო-ვანი ყრმა, ნაცვლად ჭეშმარიტებისა ასწავლის სიცრუეს; მას უნდა შენი გარყვნა და გაუბედურება. რაც შენ კლასში გესმის საღმრთო წერილისაგან და ღვთის სჯულისაგან, იმით შენ უნ-და გაჰნათლდე და გაჰკეთდე, იმაზე უნდა იყოს დამყარებული მომავალი შენი ცხოვრება და ცხოვნება აქაურიცა და ზეციუ-რიც. მას მაცდურსა ჰსურს, რომ მოგაკლოს ეს საუნჯე და

შთაგადღოს უსჯულოებასა და უღმრთოებასა შინა. რა დიდი ცოდვა არის უმანკო ყრმის ცთუნება, ამაზე თვით მაცხოვარმა სთქვა საშინელი სიტყვა. მრთხელ მას მოჰგვარეს დედებმა თვისნი შეილნი, რათა აკურთხოს იგინი. მაცხოვარმან დაჰლოცა იგინი, აკურთხა, ხელი დაასხა მათ თავებზე, მოეფერა მათ და შემდეგ სთქვა: უმჯობესი არს კაცმა მოავადოს გულზე წისქვილის ქვა და თავა შთაგდას ზღვაში, ვადრედა ანთუნოს ერთი მცარეთა ამათგანა

საყვარელნო ყრმანო! თქვენ ჯერ ცხოვრებაში გამოუცდელი ხართ, თქვენ ჯერ ჩხვილი ჭკუა და გული გაქვთ; თქვენ ჯერ არ შეგიძლიანთ ავი და კარგი კაცი ერთმანერთში გაარჩიოთ; თქვენ ყოველი კაცი კარგი და პატიოსანი გგონიათ, ამისთვის ყოველ ბოროტგანმზრახველს კაცს ადვილად შეუძლიან თქვენი ცთუნება, თუ არ გაფრთხილდებით. საუბედუროდ, ახლა მრავალნი გამოჩნდნენ ისრეთი უღმერთონი და დამწვარნი სინიდისითა კაცნი, რომელთა არ ახსოვთ ზემო-მოყვანილი საშინელი სიტყვა მაცხოვრისა და მოციქულისა პავლესი, და არ ეშინიათ, და არსცხვენიათ ცთუნება და გაფუჭება მცირე-წლოვანთა ბავშვთა. ამისთვის ფრთხილად უნდა იყოთ, რომ თქვენც ვინმემ არ გაცთუნოს. თუ ჭკუას მოიხმარ და ფრთხილად იქნები, ადვილად შეგიძლია შეატყო, ვის უნდა შენი ცთუნება და წახდენა. იმას უნდა, ვინც შენ გელაპარაკება იმის წინააღმდეგს, რაც გესმის შენ კლასში მოძღვრისაგან და საღმრთო წერილისაგან. აბა, შენ თვითონ იფიქრე და წარმოიდგინე, ამ ორში რა უნდა იყოს უმჯობესი და ჭეშმარიტი ერთის მხრით კლასში შენი მოძღვარი აგიხსნის შენ საღმრთო წერილს და ღვთის სჯულსა, გასწავლის მას, რასაც მთელს ქვეყანაში ასწავლიან მთავრობის ზედამხედველობით, რაზედაც მთელი ქვეყნის ბედნიერება და განათლება დამყარებულია, რასაც ასწავლიან ეს ორი ათასი წელიწადია, რომლისაგანაც შენ ისწავლი ყოველიფერს, რაც არის კეთილი, პატიოსანი და სასარგებლო; მეორეს მხრით ვინცადა, თვითონ ცუდი და გაფუჭებული და ყოველიფერის საქმისაგან გაგდებული კაცი გეუბნება ამის წინააღმდეგს, თვით შენ მიჰხედები აქ, თუ ჭკუას და სინიდისს დაუჯერე, როგორ ფრთხილად უნდა იყო და ვის უნდა

დაუჯერო. იფიქრე: ნუ თუ ამოდენა სასწავლებელნი, ამოდენა ხარჯი, ამოდენა მთავრობის ზრუნვა ამისთვის არის, რომ შენ სიცრუე გასწავლონ? მთავრობას ის უნდა, რომ შენ ყოველი-ფერი კეთილი და პატიოსანი ისწავლო, რომ კარგი კაცი გამოხვიდე, შენი თავისთვის და ქვეყნისთვისაც გამოსადეგი. რასაც თქვენ ახლა ისწავლით, მიითვისებთ, მიიღებთ, ის შეიქმნება თქვენი სულიერი სიმდიდრე. შრთხილად იყავი, რომ არავინ მოგპაროს ეს სიმდიდრე. ჯიბეში რომ ორი, ან სამი ოქრო გქონდეს, ხომ გეშინია და ფრთხილად ხარ, ხშირად სინჯავ ხელით, რომ ჯიბის ქურდმა არ მომპაროსო იგინი. სწავლა, რომელიც აქ გესმის, თუ მიითვისე, მრავალ ოქროებზე უძვირფასესია, გარნა, სამწუხაროდ, ახლა ბევრი იმისი ქურდებიც გამოჩნდნენ,— ფრიად გაფრთხილდი, რომ ისიც ვინმემ არ მოგტაცოს.

ზარდა ამისა, და კიდევ უდიდესად ამისა, გაფრთხილდი, რომ ვინმემ, უღმრთომ და გარყვნილმა კაცმა, ზნეობა არ გაგიფუჭოს, ცოდვას არ მიგაჩვიოს. სად შეუძლია ზედამხედველსა შენსა ყოველ წამს და ყოველ ნაბიჯზე გიყუროს, შენს თავს შენვე უნდა მოუარო, თუ შენი საკუთარი სიკეთე და ბედნიერება გინდა. ძალაქში ყოველთვის არიან მრავალნი უქმნი, უსინიდი სონი კაცნი, რომელთა არ სცხვენია მცირე-წლოვანის ბავშვის გარყვნა. მაგალითებრ, ვინმემ რომ გითხრას, წავიდეთ დუქანში, ანუ ტრაქტირში, ღვინო დავლიოთ და ვილხინოთო, რაც გინდა პატარა იყო, ნუ თუ ისე უქკუო იქმნები, რომ ვერ მიხვდე, რომ იმისთანა კაცთან შენი ამხანაგობა არ ივარგებს?

რაც აქამომდე ვსთქვით, იმას ერთი კიდევ უნდა დაუმატოთ: ვინც შენ გაცთუნებს და შეგაგონებს ღვთის სჯულის წინააღმდეგს აზრებს, იმას თითქმის ყოველთვის ის განზრახვაც აქვს, რომ მთავრობის წინააღმდეგობა და ხელმწიფის დალატობაც გასწავლოს. იცის ბოროტმა და ეშმაკეულმან კაცმან, რომელ, ვიდრემდის შენ იქნები მტკიცე საღმრთო სჯულში, იმ დრომდის ღმერთს არ უღალატებ, არც ხელმწიფის მოღალატე შეიქმნები, მისთვის, რომ თვით ჩვენი საღმრთო სჯული გვასწავლის ხელმწიფის ერთგულებას და მორჩილებას.

ამაშიაც გაფრთხილებული იყავი, თუ შენი თავის დაღუბვა არ გინდა, საყვარელო ყრმაო; ნუ დაივიწყებ, რისთვის მოგივანეს შენ აქ მშობელთა შენთა; ვიდრემდის სასწავლებელში ხარ, სხვა საქმე არა გაქვს, მხოლოდ უნდა ისწავლო და გაჰნათლდე. **თქვენი** მშობელნი, ქირისუფალნი, თვით საზოგადოება და, ბოლოს, თვით წმიდა ეკკლესია, თქვენგან მოელის მომავალს დროებაში ნუგეშსა, შემწეობასა, კეთილსა და პატიოსანსა შრომასა. ღიღი ცოდვა დაგედებათ, თუ ნაცვლად ამისა, იგინი ჰნახვენ მწუხარებასა და დაბრკოლებასა.

თვით უფალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან, რომელმან აკურთხნა ყრმახნი, დალოცა და ფიცხლად აღგვიკრძალა ჩვენ, დიდროვანთა, თქვენი ცთუნება და გაფუჭება, კეთილი დასაწყისი მისცეს და კეთილად წარმართოს სწავლა თქვენი. ამინ.

მ ო ქ ღ ვ რ ე ბ ა

ამაღლების ღმესა ზედა.

ღა განიყვანა იგინი გარე, ვიდრე ბეთანიადმდე, და აღიპყრნა ხელნი თვისნი, და აკურთხნა იგინი. ღა იყო კურთხევასა მას იესოსსა მათდა მიმართ, განეშორა მათგან და აღვიდა ზეცად. ღა იგინი თაყვანის-სცემდეს მას, და მოიქცეს იერუსალიმად სიხარულითა დიდითა. (ლუკ. 24. 50—52).

მსრედ აღსრულდა ცხოვრება იესო ქრისტესი ქვეყანასა ზედა. მრავალი ღვაწლი და შრომა მიიღო მან **თავის** თავზე, გარნა მრავალიცა დიდება მიეცა მას. მან აღასრულა საქმე იგი, რომელი მიანდო მას მამამან ზეციერმან. აღასრულა მოვალეობა, რომელი მიიღო **თავის** თავზედ, თაჲ იფასა დაამდაბ-

და და ხატი მანისა მიიღო, ვითარცა იტყვის წმიდა მოციქული პავლე, და მსგავს კაცთა იქმნა, და ხატითა იზოვან, ვითანცა კაცო; და იმდაბლა თავი თვისა და იქმნა იგი მარხილ, ვიდრე საკვდალადმდე, და საკვდილითა მით ჯვარანსათა. ამისთვისცა იგი ღმერთმან უძეტესად აღამაღლა, და მანაიჭა მას სახელი უსესთანესი, უფროს ყოველთა სახელთასა. (წილი. 2, 7, 8, 9.)

მოციქულთა იხილეს რა დიდებით ამალლება შულისა ზეცად, სიხარულითა დიდითა მოიქცენ იერუსალიმს, და მიიღეს, შემდგომ ორმოცდა ათის დღისა, ზეგარდამო სული წმიდა, იწყეს თავის მხრითაც მოღვაწეობა, შრომა, ქადაგება სახარებისა ყოველსა ქვეყანასა ზედა. შეიძლება ვსთქვათ, რომელ, ვითარცა პირველთა იესო ქრისტეს მოციქულთა და მოწაფეთა, ეგრეთვე ყოველთა ქრისტიანეთა, პირველ საუკუნეთა შინა ცხოვრებასა შინა თვისსა, განახლეს და განიმეორეს იესო ქრისტეს ცხოვრება, შეძლებისა გვარად თვისისა. მათი ცხოვრება, ყოფაქცევა და მოქმედება იყო ხატი და მსგავსება იესო ქრისტეს ცხოვრებისა. შუალი იესო ქრისტე გაცოცხლდა მათ შორის. რა ზომადაც შეიძლება ცოდვილი კაცის ბუნებითა, იმ ზომად იესო ქრისტეს მადლი, ხასიათი, სიწმიდე, სიბრძნე, განახლდებოდა, გაცოცხლდებოდა და განიმეორდებოდა მათ შორის.

ახლაც ეს არის უმთავრესი და უპირველესი მოვალეობა ყოველთა ქრისტიანეთა. იმ ზომად ვიქმნებით ჩვენცა ჭეშმარიტნი ქრისტიანნი, რა ზომად იესო ქრისტე ჩვენს გულში გამოიხატება და გაცოცხლდება. მოკლედ ვსთქვათ, მთელი იესო ქრისტეს ცხოვრება, შობიდან ამალლებამდინ, ყოველი ქრისტიანი კაცის გულში უნდა განიმეორდეს და შესრულდეს, პირველად, იესო ქრისტე შენს გულშიც უნდა დაიბადოს, ანუ იშვას, ძმაო. როდის, ანუ რა საქმით მოხდება ეს? როდესაც შენ მოგნათლეს, მაშინ იესო ქრისტე შენს გულში მართალია დაიბადა, მაგრამ შენ პატარა იყავი და ვერ იგრძნე. ხოლო როდესაც პასაკში მოხვალ, ჭკუა გაგეშლება, მაშინ იესო ქრისტე უნდა იცნა და გულით შეიყვარო: ეს იქნება იესო ქრისტეს დაბადება შენს გულში და შენთვის. მისაც იესო ქრისტე არ უცვნიან და არ შეუყვარებია, მისთვის იგი არცკი დაბადებულა ჯერედ, თუ გინდ დიდი ხანია მონათლულიც იყოს.

მეორედ იესო ძრისტე შენს გულში უნდა გაიზარდოს, ჰასაკში მოვიდეს. ეს მოხდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც შენ დაუახლოვდები იესო ძრისტეს, როდესაც მისი მადლი გადიდდება შენს გულში, როდესაც იგი იწყებს უფლებასა და მეფობასა შენზედა.

მესამედ, იესო ძრისტემ უნდა იწყოს შენს გულში ლაპარაკი, ქადაგება, დარიგება. სახარების კითხვას როდესაც შენ ერთგულად უყრს უგდებ და თვითონაც კითხულობ, როდესაც სახარების სიტყვებს შენ მიიღებ ისეთის კრძალვით და სასოებით, ვითომც თვით უფალი იესო ძრისტე იღგეს შენს წინაშე და ოვინი ბაგითა გელაპარაკებოდეს, მაშინ მაცხოვარს დაუწყია ქადაგება შენთვის და შენს გულში.

მერმე ნიშები და სასწაულები უნდა აღასრულოს მაცხოვარმა თვით კაცის გულში. თუ სახარების სიტყვამ ისე იმოქმედა შენს გულში, რომ გაასწორა შენი ჭკუის ცუდი, დაბნელებული აზრი, და, ნაცვლად მისა, დანერგა მუნ წმინდა ლვთიური აზრი, ეს იქნება სასწაული, მზგავსი ბრმის თვალის აღხილვისა. როდესაც მაცხოვრის მადლი ცუდსა, გარყვნილსა, გაფუჭებულსა კაცსა მოაქცევს, გასწმენდს, ლვთის მადლს მის გულში გამოაცოცხლებს და აღადგენს, ეს იქნება უდიდესი სასწაული, ვიდრეღა მკვდარის გაცოცხლება.

ამისა მერმედ იესო ძრისტემ კიდევც უნდა ივნოს, ჯვარს ეცვას და მკვდრეთით აღსდგეს შენს გულში. როდესაც კაცი სიმართლისათვის, კეთილი საქმისთვის მიიღებს ვნებას, ითმენს უსამართლოებას, მეტადრე, როდესაც სათნოებისათვის და წმიდა ცხოვრებისათვის კაცი აიწროებს, სტანჯავს თავის ხორცს და ვნებასა, და ცოდვასა, მის შორის მყოფსა, მაშინ იგი ივნებს და ჯვარს ეცმის იესო ძრისტესთანა.

ამ სახით უნდა განახლდეს და განმეორდეს იესო ძრისტეს ცხოვრება კაცის გულში. ნუ ჰგონებთ, ძმანო ჩემნო, საყვარელნო, რომელ, რაც ჩვენ აქამომდე ვსთქვით, ის იყოს რამე ნამეტნავი და ჩვენგან მოგონებული. არა! ეს არის ნამდვილი სწავლა საღმრთო წერილისა, თვით საღმრთო წერილში არის თქმული: *დაადგინათ ქრისტეს ძაიერ ნათელ გვოდებაეს — ქრისტე შეგვიძმოსაეს.* თვით პავლე მოციქული იტყვის თავის თავზე:

ცხოველ-ვან არა მე, არამედ იესო ქრისტე ჩემ შორის ცხოველ არს
თვით იგივე იტყვის: ქრისტესთანა უნდა ჯვარს ვეცვნეთ, რათა იმს-
ახანა აღვსდგეთ. მრთი სიტყვით, საღმრთო წერილი ნამდვილად
მოითხოვს ჩვენგან, რომ ქრისტე იესოს ცხოვრება განახლდეს
და განმეორდეს ჩვენ შორის.

მხოლოდ ორი არის გარემოება, ანუ შემთხვევა იესო
ქრისტეს ცხოვრებისა, რომელიც ვერ განახლდება ახლავე კა-
ცის ცხოვრებაში: პირველი მკვდრეთით აღდგომა და მეორე
ზეცას ამალღება დიდებითურთ; გარნა ეს ორი იქნება ჯილ-
დო და გვირგვინი მათთვის, რომელთა სხვანი ყოველნი სახენი
და მაგალითნი იესო ქრისტეს ცხოვრებისა განიმეორეს და გა-
ნაახლეს თვის გულში. მეორესა მოსვლასა შინა შეფლისა იესო
ქრისტესსა, ყოველნი მისნი მორწმუნენი, რომელთა კეთილად
დაიცვეს ბეჭედი და ნიჭნი სულისა წმიდისანი, რომელთა, შეძ-
ლებისა გვარად, განაცოცხლეს იესო ქრისტე თვის გულში,
იყვნენ ხატნი და მსგავსებანი მისის ცხოვრებისანი და, მსგავ-
სად პავლე მოციქულისა, თვით სხეულთა თვისთა შინა იტვირ-
თეს წყლულებანი იესო ქრისტესნი,—აღსდგებიან მსგავსად
იესო ქრისტესა, შეეგებებიან მას ზეცას, და მოისმენენ სანატ-
რელსა ხმასა: მოვედით, გურთხეუღნო მამისა ჩემისანო,—და მერმე
მასთან ამალღდებიან ზეცად საუკუნოისა ნეტარებისათვის,
რომელი და არა მოგვაკვლოს ჩვენ ყოველთა ღმერთმან მად-
ლითა თვისითა. ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

თჳმუღი გელათს 8 სჳტემბერს 1882 წელსა

ნუ დაითვრებით ღვინითა, რომ-
ლითა არს სიბილწე, არამედ აღივსე-
ნით სულითა. (მფესელთა 5, 18).

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! ბუშინა და
ღღესაც წირვის დაწყებადმდე, დიდხანს ვიყავი დაფიქრებული,

რა სიტყვა გითხრათ დღეს, რა დარიგება მოგცეთ, რა საგანი ავიღო დღეს თქვენდა დასამოძღვრებლად. მქადაგებელმან სიტყვისა ღვთისამან კარგი დაფიქრებით უნდა გამოარჩიოს, რომელი სიტყვა, საგანი უსაჭიროესია მსმენელთათვის. მან უფრო ხშირად და მტკიცედ უნდა ილაპარაკოს და მისცეს დარიგება იმ ცოდვის და ნაკლულევანებისათვის, იმ სულიერი სენისათვის, რომელიც მისს სამწყსოს უფრო ეჩვევა და ავნებს, მეტადრე იმისთანა დროს და შემთხვევაში და იმისთანა ადგილზე, როგორც არის დღეს. აქ დღეს თქვენ შეკრებილხართ მრავალთა სხვათა და სხვათა სოფლებიდან; მაშასადამე, მე უფრო საჭირო და სასარგებლო სიტყვა უნდა გითხრათ დღეს, და მით მეც ღვთის წინაშე უფრო მაღლი მექნება, რომ ასე ერთგულად ვცდილობ თქვენს სულიერს წარმატებას, და თქვენთვისაც უფრო დიდი სულიერი აღშენება მოხდება. შთუოდ ისიც შეიძლება, რომ ვინმემ თქვენგანმა დღეს აქ გაგონილი სიტყვა გარდასცეს თვის სოფელში მეზობლებს, და მაშინ უფრო გავრცელდება დღეს თქმული სიტყვა, და უმეტეს სარგებლობას მოიტანს. ღა ესრედ, მაღლითა და შეწევნითა ღვთისათა, მოვიყვან საღმრთო წერილისაგან ამ სიტყვებს; „*ნუ დაითვრებით ღვანითა, რომელსა შინა არს ბილწება, არამედ აღიფსქანით სუფითა*“, — და ვიწყებ თქვენთან დღეს ლაპარაკს იმაზე, თუ რაოდენად მავნებელია მთვრალობა, რა ზომად უბედურია მემთვრალე კაცი, რა სახით უნდა სცდილობდეს ყოველი ქრისტიანე კაცი, რომ ფხიზელი იყოს, ღვინოს არ დაემორჩილოს.

მე ვგონებ, რომელ არ არს საჭირო ვსთქვა იმაზე, რა საშინლად გავრცელდა ამ ჟამად მომეტებული ღვინის სმა, მთვრალობა იმერეთში. მისაც თვალი აქვს ხილვად, და ყური სმენად, ის თვითონ დაინახავს და გაიგონებს, რა ხშირად სთვრებიან ეხლა სოფლებში და უმეტესად ქალაქებში, მეტადრე დღესასწაულ დღეებში, ქორწილზედ და ნათლობაზედ, და, — რომელიც უფრო საკვირველი და სამწუხაროა და სასირცხვო, — თვით მიცვალებულების ტირილზედ. შოველი წოდების კაცთაგან, თავადთა, აზნაურთა და მოხუცებულთა გლეხთაგან, და მომეტებულად მღვდელთაგან მრავალ-გზის გამიგონია ჩივილი და მწუხარება, რომ მათი ახალგაზდა შვილები შეუსაბამოდ იქცე-

ვიან, სთვრებიან; აბნევენ მამა-პაპათაგან შეძენილს ქონებას. ერთი სიტყვით, არ იქცევიათ ისე, როგორც ჩვენ ვსცხოვრებდით და ვიქცეოდითო ყმაწვილობას, ფხიზლად, ჩვენი მშობლების მორჩილებით და სამსახურითაო. ხოლო რაოდენი ვნება და უბედურება წარმოსდგება ამისთანა ღვინთა და ღვინის სმისაგან, ვინ არ იცის ესა და ვის არ გაუფონია! არ გაივლის ისე ერთი თვე, რომ სადმე სოფლის დღესასწაულზედ, მთვრალებმა არ დასჩეხონ და ან კიდევ არ მოჰკლან ერთმანერთი; ან სადმე ქორწილზე დამთვრალებმა, ღვინი არ გადააქციონ ტირილად და გოდებად, ერთმანერთის დაჩეხითა. ამისთანა შემთხვევა, ესე იგი უზომოდ სმა, მთვრალობა, ყოველი კაცისათვის სამწუხაროა, და ყოველი კაცი ცხადადაც მიჰხვდება, რა ზომად შემარცხვენელია მთვრალობა საზოგადოებისათვის, და ამაზე მრავალი უბნობა არ არის საჭირო. მე მხოლოდ ის მსურს შეგაგონო შენ, რომ არა თუ იმ უკიდურეს ზომამდე არ მიხვიდე ღვინის სმაში, რომ სრულიად ჭკუა და გონება დაჰკარგო და აღარ იცოდე რას სჩადიხარ, არამედ მომეტებული, ესე იგი რაც საჭირო არ არის, იმაზე მეტი ღვინო არ დაჰლიო. „ნუ დასთვრება ღვინათა, რომელსა შინა არს ბაღწება“, იტყვის წმიდა მოციქული პავლე, ესე იგი მომეტებულ ღვინოს ნუ დაჰლევი, ნუ შეღვინიანდებით. უგრძნობლად დამთვრალი პირუტყვზედ უარესი არის. მასზედ აღარც კი ღირს ლაპარაკი. მე შენ იმას შეგაგონებ, მომეტებულიც აღარ დაჰლიო, ღვინით არ გაახურო სისხლი; ესეც ბილწება არის და ბილწებაში ჩაგაგდებს. ზომიერი ხმარება ღვინისა, სიმრთელეა კაცისათვის. არც ღმერთი აღგვიკრძალავს; უზომო ხმარება თავის თავად ცოდვაა და სხვა ცოდვის მიმზიდველი. ნუ აავსებ ღვინითა მუცელს, თორემ მისი ორთქლი მუცლიდან თავში აგვივარდება, ტვინს დაგიბნელებს, ჭკუას ჩამოგართმევს, ეშმაკის ხელში ჩაგაგდებს და მტრის სათამაშოდ გაგხდის.

„ნუ დასთვრებათ ღვინითა, არამედ აღივსენათ სუღითა“. რას ჰნიშნავს აღივსენით სუღითა? შემეტეს ნაწილს ღვინის სმა იმიტომ უყვარს, რომ იგი გაამხიარულებს კაცს, მხიარულება ყოველ კაცს უყვარს, იგი ბედნიერებად მიაჩნია ყოველ კაცს, და ამისთვის ღვინოს დაჰლევის, რომ გაამხიარულდეს. საღმრ-

თო წერილიც, ლეთის სიტყვა არ გვიშლის ჩვენ მხიარულებას; თვით იგი გვეტყვის: *სასუფუჟეჟი დკოსა არას სახარულა, სიმართლე და მშვიდობა*. მაგრამ იგი გვიშლის ცუდს, მავნებელს და ბიწიერს მხიარულებას. ხოლო ძალადობით, ხელოვნებით გამხიარულება, ღვინის შემწეობითა ერთობ ცუდია. პირველად მისთვის, რომ კაცის სიმთელეს ავნებს, მეტადრე თუ ხშირად განიმეორა; მეორედ, მისთვის, რომ მოკლეთ, მალე გათავდება ღვინისგან მიღებული მხიარულება, და მერმე უარეს მწუხარებაში ჩააგდებს კაცს. მთვრალი კაცი რომ გამოიფხიზლებს, თავი სტკივა. სინიდისი აწუხებს, მეტადრე თუ სიმთვრალეში რამე სულელობა ჩაიდინა. მისთვის გვიშლის წმიდა მოციქული პავლე ღვინის სმას და გვეტყვის: აღივსენით სულითა, რომ განგვაშოროს ხორციელს, მავნებელს მხიარულებას და გაგვიჩინოს სულიერი მხიარულება. *ნუ დასავრებათ ღვინითა, არამედ დადგესენათ სულათა, სულიერი სიხარული ეძიეთ. რა არის სულიერი სიხარული? სულიერი სიხარული ის იქნება, თუ შენ სუფრაზე დაჯდომილი, საჭმელს და სასმელს ზომიერად მიიღებ და, ნაცვლად მრავალი ღვინის სმისა, შენ წარსტკვამ სულიერსა გალობასა და იმით გამხიარულდები, და აგრეთვე დასტკებები ნახვითა და საუბრითა შენს ნათესავებთან, მოყვრებთან, რომელნიც გეწვიენ შენ. დადგესენათ სულათა. ამ დარიგებას ასრულებს უმჯობესად ის ქრისტიანე კაცი, რომელსა დღესასწაული უყვარს დღესასწაულისათვის, და არა ჭამისა და სმისათვის. ამისთანა კაცი ეკკლესიაში რომ სდგას, წირვალოცვას, ტკბილს, სასიამოვნო გალობას ისმენს, ამისთანა დიდებულ ტაძარს, ვითარცა ესე ბელათის ტაძარია, ჰნახავს, და მრავალთა აქა შეკრებილთა საზოგადოებათა შეეყრება, ნაცნობთა, ნათესავთა, ესე ყოველი ასიამოვნებს, სულიერს სიხარულს მისცემს.*

საუბედუროდ, არა ესრედ იქცევიან მრავალნი აწინდელი ქრისტიანენი. შემეტსნი მათგანნი, თუ დღესასწაულს სიხარულით ელიან და შეემთხვევიან, ეს მარტო მისთვის, რომ ბევრი სჭამონ და ჰსვან. ბარნა არც ის არის კარგი, რომ მრავალნი პირნი აქ მოვიდნენ მისთვის, რომ გვმართებსო, აღთქმა მივეციითო, რომ დღეს ბელათში უხდა ვილოცოთო. მართალია,

თუ აღთქმა მიეცი, უნდა აღასრულო კიდევ; მაგრამ, როგორ აღსრულებ ამ აღთქმას? მოხვალ და ესწრები წირვაზე, დაფანტული გონებით, ერთი ორი კაპეიკის სანთელს აანთებ, ხატებს ემთხვევი და ერთ შაურს შესწირავ. ნუ თუ ამის მეტი არაფერი გმართებს შენ ღვთისა? ეს ყოველიფერი ხომ გარეგანი მოქმედება არის, და დიდი ფასი არა აქვს. შენ სხვა, ამაზე უდიდესი გმართებს ღვთისა. რა?—ის, რომ თვით შენი გული და სული ღმერთს უნდა შესწირო, შენი გულით და სულით ღვთის მონა უნდა იყო, და ნაცვლად ამისა, რამდენიმე გარეგან მოქმედებას აღსრულებ ეკკლესიაში, და ამით დააკმაყოფილებ შენს სინიდისს. აქ, ამ ეკკლესიაში გულგრილად და გაფანტულად სდგებარ, ორ სიტყვას ვერ მოახერხებ, რომ ღმერთი ჯეროვნად ილოცო მდუღარითა სულითა; გარნა, როდესაც დასჯდები სუფრაზე, მაშინ უნდა შეგხედოს კაცმა, რა გამხიარულებული ხარ, რა ანთებული გაქვს თვალები, და რა ბედნიერ კ ჰრაცხ შენს თავსა. მაშასადამე, შენი სული და გული სოფელის ეკუთვნის; ჭამა და სმა ხორციელი. შეადგენს შენს ბედნიერებას, სოფლის ამაო ჩვეულება არის შენი ნუგეში. არა ესრედ უნდა იყოთ, ძმანო! მიაჩვიე, შეწვევითა ღვთისათა, შენი სული სულიერსა ნუგეშსა, ეცადე, რომ ლოცვა, მარხვა, სამღრთო წერილის კითხვა და სმენა, არა უნაკლოდ ანუგეშებდეს სულსა შენსა, ვიდრეღა ჭამა და სმა, და ლხინი ხორციელი. ნუ დაითვრებათ ღვინათა, რამელიათ ანს სიბილწე, ანამედ აღიესენით სულითა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ღვთის-მშობლის უოგის დღესა, თჳმული გელათის მო- ნასტერს 1877 წელსა.

მრუგო იესო და ჰრქვა მას: მარ-
თა! მართა! ჰზრუნავ და ჰშფოთ-ხარ
მრავალისათვის; აქა ერთისა არს სა-
ხმარ. ხოლო მარიამ კეთილი ნაწრ-
ლი გამოიჩინა, რომელი არა სადა
მიეოღს მი'გან. (ლუკა' 10, 41—42).

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! იქნება ზო-
გიერთს თქვენგანს კიდევ აქვს შენიშნული, რომელ ყო-
ველს ღვთის-მშობლის დღესასწაულს წირვაზედ ერთი და
იგივე სახარება წაიკითხება, რომლიც მოისმინეთ თქვენ
დღეს. იმ სახარებაში არის აღწერილი ერთი უბრალო შემთხვე-
ვა ანუ გარემოება, შფლისა იესო ძრისტეს ცხოვრებიდგან;
გარნა ამ მოთხრობისაგან კარგი და ფრიად სასარგებლო სწავ-
ლა გამოიყვანება მათთვის, რომელთა უყვარს სულიერი სწავ-
ლა და აღშენება. რა მოთხრობა იყო დღევანდელს სახარებაში?
მრთხელ შფალი იესო ძრისტე შევიდა, ანუ ესტუმრა ერთს კაცს,
სახელად ლაზარეს, რომელიც უყვარდა შფალსა და იყო მისი
მეგობარი. ამ სახლში იყვნენ ორნი ლაზარეს დანი, მართა და
მარიამი. მათ, რასაკვირველია, გაუხარდათ ნახვა იესო ძრისტე-
სი, რადგანაც იგინი იყვნენ მორწმუნენი და იცოდნენ, ვინ იყო
იესო ძრისტე. ბარნა ამ ორი დების სიხარული და სარწმუნო-
ება სხვა და სხვა ფერად გამოჩნდა. მარიამი მაშინვე დასჯდა
ფერხთა-თანა იესოსთა და ისმენდა სიტყვათა მისთა. მან იფი-
ქრა: ამაზე უკეთესს ვეღარ ვნახავო, ამაზე უმჯობესს სწავლას
ვისგან გავიგონებო, და ისეთის სასოებით ისმენდა სიტყვასა
მისსა, რომ ჴამაც დაივიწყა და სმაც. მართა კი სულ სხვა ფერ

მოიქცა. იმან მაშინვე დაიწყო მზადება მრავალთა საქმელთა, ძვირფასისა სტუმრისათვის; გარნა დაინახა რა, რომ და მისი არ ეხმარებოდა მას, თითქმის აყვედრა შუალსა იესოს: უფალო, არა იღვწია, რამეთუ დამან ჩემმან მარტო დამიტევა მე მსახურებად; არქუ მას, რათა შემეწეოდეს მე. მაშინ მაცხოვარმან ეს სიტყვა უთხრა: მართა, მართა! ჰზრუნავ და ჰფოთავ მრავლისათვის, ხოლო აქა ერთი არს სახმარ.

შგონებ, თქვენ კი მიჰხვდებით, ძმანო ქრისტიანენო, რას გვასწავლის ჩვენ ეს ჯობრად მოთხრობა დღევანდელისა სახარებისა და პასუხი იესოსი. იგი გვასწავლის ჩვენ, რომელ სმენა ლეთის სიტყვისა, საღმრთო სჯულის სმენა და აღსრულება, უდიდესი და უსაჭიროესი საქმე არის: ვიდრე ჭამა და სმა, და ყოველი ქვეყნიური, ხორციელი საქმე, და არა თუ უდიდესია, არამედ მარტო იგი არის სახმარ და სასარგებლო კაცისათვის: აქა ერთი არს სახმარ. ძაცი იგი, რომელიც დაემსგავსება, ანუ ჰბაძავს მარიამს, უკეთესად იქცევა და უმჯობეს საქმეს ამოიჩევს: მარიამ კეთილი ნაწილი გამოიჩინა, და ის ნაწილი ყოველთვის მასთან იქნება, მას აცხონებს; ხოლო კაცი, რომელი დაემსგავსება მართას, ესე იგი სცდილობს და ჰშფოთავს მარტო მრავლისა საქმლისათვის, და ლეთის სიტყვის სმენას და აღსრულებას იმდენად აღარ ეძიებს, იგი გამოარჩევს თავისათვის უსარგებლო ნაწილსა.

მართა და მარიამი გამოჰხატავენ ორნაირს, ანუ ორგვრს ხასიათსა, ანუ თვისებასა კაცთასა. შოველი ქრისტიანე კაცი დაემსგავსება მართას, ანუ მარიამს თვისითა ხასიათითა და თვისებითა. ზოგიერთი ქრისტიანე არის ლეთის ერთგული და მსასოებელი, მას უყვარს სმენა ლეთის სიტყვისა, კითხვა საღმრთო წერილისა, მოსმენა წირვა-ლოცვისა, ფიქრი და ლაპარაკი საღმრთოთა საგანთა ზედა, ერთი სიტყვით, არის ლეთის სიტყვის მოყვარე, მოშურნე. ჭამისა და სმისათვის, სოფლიური მოღვინებისათვის იგი არაოდეს არ დაივიწყებს საღმრთო წირვა-ლოცვის მოსმენასა. ბარნა, სამწუხაროდ, ფრიად მცირენი არიან ახლა ამისთანა მიმართულების და ხასიათის ქრისტიანენი. შმეტესი ნაწილი აწინდელთა ქრისტიანეთა, საუბედუროდ, არიან სოფლის და არა ლეთის კაცნი.

მათვის საჭმელი, სასმელი და სხვა ამ ქვეყნის სიამოვნება უფრო საყვარელია, ვიდრეღა სმენა ლვთის სიტყვისა. მსგავსად მართასი, იგინი მარადის ჰშფოთვენ და ჰზრუნვენ მრავალთა ამ ქვეყნის ამაოთა საქმეთათვის. რომელიც ერთი მხოლოდ არს სახმარ და სასარგებლო კაცის სულისათვის,—სმენა და აღსრულება მაცხოვრის დარიგებისა,—იმაზედ ბევრად არ ჰფიქრობენ.

ახლა, ძმაო ჩემო, შენ თვითონ შეიხედე ამ სარკეში, რომელიც მე ახლა გაჩვენე, და გაშინჯე შენი სულიერი სახე, ვის ემსგავსება შენი ხასიათი: მარიამს, თუ მართას? რა უფრო გიყვარს შენ, და რა უფრო დაატკობს შენს გულსა დღეს? აწინდელი ლოცვა ამ ეკლესიაში, თუ სუფრაზე ჯდომა და ლხინი. შაი ჩვენსა სისაწყლესა და სიცოდვესა! რაოდენნი არიან დღეს აქა მდგომარენი, რომელნი თუმცა აქ არიან ხორციით, გარნა მოუთმენელად უცდიან, რომ მალე გამოვიდეს წირვა, რათა წარვიდენ და მალე დასჯდენ სუფრაზე და ილხინონ—უზომოდ ჰსვან და სჭამონ! რაოდენნი არიან მართას მსგავსნი, რომელთაც დღეს სრულიად ვერც კი მოიცალებს საყდარში მოსასვლელად, მაცხოვრის სიტყვების სმენად, არამედ დარჩნენ სახლებში, დარბიან და ჰშფოთვენ მრავალი საჭმელების მზადებისათვის. აბა, რა ვქნა, იფიქრებ შენ, ნუ თუ უჭმელად შეიძლება ცხოვრება? ამას არ გეუბნები შენ მე! რასაკვირველია, კაცი ვერ გასძლებს, თუ არა აქვს სახმარი ხორცისათვის. მე მხოლოდ ის მინდა შევიტყო, ანუ უმჯობესია თქმად, შენ თვითონ შეგატყობინო, რა გიყვარს შენ უმეტესად, ხორცი, თუ სული. რისთვის ჰზრუნავ მომეტებულად, რისთვის ჰფიქრობ უმფრო ხშირად, სასმელ-საჭმლისათვის, თუ წირვა-ლოცვისათვის, ლვთის სიტყვის სმენისათვის? სად და რა უხარის სულსა შენსა მომეტებულად, საყდარში ლვთის სიტყვის სმენა, თუ სუფრაზე საჭმელ-სასმელის მიღება? მართი სიტყვით, ლვთის კაცი და მონა ხარ შენ, თუ ერთი ათასთა სოფლის მოყარეთაგანი? ამაზედ უნდა ჰფიქრობდე შენ ხშირად და ჰზრუნავდე შენ ყოველთვის, და ევედრებოდე ღმერთს, რომ მან ოდესმე მოგცეს ისეთი გული და ხასიათი,

რომ იქმნე შერაცხილ შორის მისთა სარწმუნოთა მონათა.
ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქმული გელათს 1869 წელსა 8 სექტემბერს.

მაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისე-
ველნო, ორგულნო, რამეთუ ათეულსა მი-
იღებთ პიტნაკისასა, და სერცვისასა, და
ძირაკისასა, და დაგიტევებთ უმძიმესი
სჯულისა: სამართალი, და წყალობა, და
სარწმუნოება. ესე ჯერ-იყო საქმედ, და
იგი არა დატევებად. (მათ. 23, 23).

ღღეს, ძმანო, მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო, საჭი-
როდ ვრაცხ და მსურს მოძღვრება ჩემი თქვენდამი, რომელნი
შეპკრებილხართ აქა სხვათა და სხვათა მრავალთა სოფლებით-
გან, დავაფუძნო სიტყვათა ამათზედა სახარებისათა: ვაი თქვენ-
და, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, ორგულნო, რამეთუ ათე-
ულსა მიიღებთ პიტნაკისასა და ცერცვისასა, და ძირაკისასა, და და-
გიტევებთ უმეტესი სჯულისა: სამართალი, და წყალობა, და სარ-
წმუნოება. ესე ჯერ-იყო საქმედ, და იგი არა დატევებად. თქვენ
თვითონაც გესმისთ, რა საშინელსა და ფიცხელსა საყვედურ-
სა გამოუცხადებს ამ სიტყვებით უფალი იესო ძრისტე ფარი-
სეველთა და მწიგნობართა. ვინ იყვენ ფარისეველნი და მწი-
გნობარნი — ეს მრავალ გზის მითქვამს, და ვგონებ თქვენც გე-
ცოდინებათ, რადგანაც საღმრთო წერილიდგან მრავალ-გზის
საყდარშიაც გაიგონებდით მათს მოქმედებას და ხასიათს. მა-
შასადამე ამაზე აღარ გავაგრძელებ სიტყვას, და პირ-და-პირ
გადვიდეთ იმაზე, რა აზრი არის ამ ზემოდ მოყვანილ სიტყვებ-
ში, ესე იგი რომელს ცუდს საქმეს აყვედრებს მაცხოვარი
ფარისეველთა ამ სიტყვებში? ზემო მოყვანილ სიტყვებში
მაცხოვარი აყვედრებდა ფარისეველთა, რომელ იგინი
სჯულსა ასრულებენ ბრუნდედ, ყალბად, არა გულწრფელად.

რაც სჯულში იყო უმთავრესი და უსაჭიროესი მცნება, ესე იგი სამართალი, წყალობა და სარწმუნოება, მათ დავიწყებულნი ჰქონდათ, და რომელიც მათ ჰქონდათ საკუთარი, თვისგანვე დამატებული, ანუ მოგონებული კანონები და წესები, წვრილი, და არა ეგოდნად საჭირო, იმას კი ბეჯითად ასრულებდნენ. ძველ მოსეს სჯულში, სხვათა შორის, იყო თქმული, რომ ყოველ მოსახლეს კაცს უნდა შეეწირა ეკლესიის და მის მსახურთათვის ათეული ყოვლისა მოსავლისა, მათსადამე, ძირაკისა, ცერცვისა და პიტნაკისა. ამას იგინი ბეჯითად აღსრულებდნენ, გარნა, რომელიც სჯულის თავი და საძირკველი არის — სამართალი, სარწმუნოება და წყალობა, ესენი დაუტევეს. ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისევლნო, ორგულნო, რამეთუ ათეულსა მიიღებთ პიტნაკისა, ძირაკისა და ცერცვისასა, და დაგიტევებთ უმეტესი სჯულისა: წყალობა, სამართალი და სარწმუნოება. ესე ჯერ-იყო საქმედ, და იგი არა დატევებად. აჰა, რას აყვედრებს მაცხოვარი ფარისევლთა და მწიგნობართა.

ბარნა ფარისევლთა და მწიგნობართა თავი დავანებოთ, და ჩვენი თავი გავიკითხოთ. შთუოდ სახარებაშიაც სულმან წმიდამან, ხელითა მოციქულთასა, სხვათა შორის იესო ძრისტეს სიტყვათა და სწავლათა, მისთვის დასწერა ესე ზემოდ მოყვანილი სიტყვები, რომელ წინადვე უწყოდა, რა საჭირო და სასარგებლო იქმნებოდნენ იგინი ჩვენცა ქრისტიანეთათვის.

მართლა, ჩვენცა, ქრისტიანენი, სამწუხაროდ, ხშირად დავემსგავსებით ფარისევლთა და მწიგნობართა ამ უმთხვევაში, მით რომელ ჩვენცა ხშირად გვავიწყდება და ბეჯითად არ ვასრულებთ უმთავრესთა და უსაჭიროესთა მცნებათა ძრისტესთა: სამართალსა, სარწმუნოებასა, მოწყალებასა, სიყვარულსა, და რომელიც უმცირესნი და წვრილნი კანონები და წესები არიან, და ისიც არა ღვთისაგან პირ-და-პირ ნაბრძანებნი, არამედ კაცთა რომელთაგანმე, ანუ უბრალონი ჩვეულებანი, იმას ვასრულებთ ბეჯითად და მიუცილებლად. ამას მე თქვენ, თუ გნებავს, დაგიმტკიცებ მრავლითა მაგალითითა. მითხარი, ამ ორში რომელი არის უფრო დიდი და საჭირო საქმე ქრისტიანეთათვის: წმიდა საიდუმლოს მიღება ყოველ წელიწადს, თუ

ჭურის და მარნის კურთხევა მღვდლისაგან? რასაკვირველია, პირველი უფრო დიდი მცნება არის, ვიდრე მეორე. პირველი თვით იესო ჰრისტესაგან არის და მოციქულთაგან ნაბრძანებო, და ისეთი დიდი მცნებაა, რომ გარეშე მისა კაცი ვერ სცხონდება, მეორე კი უბრალო ჩვეულებაა, თუმცა კი არა ცუდი და წინააღმდეგი, გარნა არა დიდი რამე. შენ კი ორ სამ წელიწადს არ ეზიარები და არარას ჰზრუნავ იმაზე, არ შეიწუხებ თავს, და თუ მღვდელმა წლის განმავლობაში მარანი არ გიკურთხა, მაშინ სჯავრობ და უჩივლებ მღვდელს მთავრობასთან. ან, თუ მღვდელმა შესაწირავი ცხვარი არ გიკურთხა, ანუ, თუ სხვა რომელიმე ამისთანა წვრილი და არა დიდად საჭირო ჩვეულების წესი არ აგისრულა, დიდად გეწყინება, დაემღურები მას. მრთხელ ერთმა სოფლის მცხოვრებმა კაცმა საჩივარი შემოიტანა ჩემთან, და, როგორ ჰფიქრობ, რა დასწერა იმ საჩივარში? დასწერა, რომ წირვაზე ჩვენმა მღვდელმაო, სახარება რომ გამოასვენა საკურთხეველიდგან, სამეუფო კარში შესავალზე უკუღმა მიიბრუნაო. იმ საწყალობელს ეგონა, რომ ერთი რამე დიდი შეცდომა არის. ზამოსაცდელად მისა, მე ვკითხე, რა დღესასწაული იყო იმ დღეს და რომელი სახარება წაიკითხეს მეთქი. მან ვერცერთი ვერ მითხრა. მაშასადამე, ის საცოდავი კაცი საყდარში მიდის და არ იცის რა დღესასწაული არის, წირვაზე სდგას და სახარებას ყურს არ უგდებს, და იმას კი უყურებს, წაღმა მობრუნდება ღვდელი, თუ უკუღმა. ამ ნაირად იქცევიან თითქმის ყოველნი სოფლის მცხოვრებნი. რაც არის მაღალი და მძიმე, სულის განმანათლებელი და საცხონებელი, იმას სრულიად არ ტყობულობენ და არ აღასრულებენ, და რომელიც უბრალო ჩვეულება არის, გარეგანი, უფრო ხორციელი და ადვილი, იმაზე უმეტესად სცდილობენ და იმას უფრო აღსრულებენ.

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ჰრისტიანენო! ჭური დამიდეთ! ჰოველს მოქმედებას კაცისას, მეტადრე სჯულის აღსრულებას, აქვს ორი კერძო, ანუ ორი მხარე; ერთი ხილული, გარეგანი და არა ეგოდენ მძიმე და საჭირო, მეორე სულიერი, შინაგანი, უფრო მძიმე და უსაჭიროესი. ამისათვის შენ ყოვე-

ლი შენი ყურადღება უმეტესად უნდა მიაქციო მეორე მხარეს, და იგი აღასრულო უბეჯითესად. აგისნი ამასაც მაგალითით, ვინაიდგან მაგალითი უფრო ცხად ჰყოფს ყოველს აზრს, და უმეტესად ჰმოქმედებს კაცის ჰკუაზე. **თუ** შენი მშობელნი ჰკუიანნი არიან, მათ შენ უთუოდ გასწავლეს პიჯვრის წერა. ამ ჩვეულებას, ანუ მცნებას აქვს ორი კერძო: პირველი ხილუ-ლი, ესე იგი, სამი თითით ჯვარის გამოსახვა გულზე, შუბლზე და მხარზე. **მსეც** უნდა სისწორით აღასრულო, გარნა შინაგა-ნი კერძო უფრო გახსოვდეს, ესე იგი კრძალვა, ყურადღება, სასოება უნდა შეართო, თორემ უიმისოდ არ ექმნება ფასი პი-რჯვრის დაწერას. **შენ** კი მარტო ხელს აქნევ და გონება და-ფანტული გაქვს, იქით აქეთ იხედები, ხშირად ელაპარაკები მეზობლებს და ისე პირჯვარს იწერ. სხვა უფრო დიდს მაგა-ლითს მოგიყვან. წირვის მოსმენას, ანუ საზოგადოდ რომ ვსთქვათ, ყოველს ლოცვას ორი კერძო აქვს. **პირველი** ხორ-ციელი მოძრაობა, რომელსა მოითხოვს ლოცვა, პირჯვრის წერა, მეტანია, სიტყვების წარმოთქმა, ესენი არიან გარეგანნი და უმცირესნი კერძონი ლოცვისა, ხოლო უმძიმესი და უსა-ჭიროესი კერძო ლოცვისა, არის გული შემუსვრილი და მდუ-ღარე, სული და გონება მიქცეული და მიმჭსვალული ლვთი-სადმი, შიში და სასოება ლვთისა. **მარნა**, საუბედუროდ, შენ მხოლოდ გახსოვს და ბეჯითად აღსრულებ იმ უმცირესსა კე-რძოს ლოცვისას. შენ მხოლოდ ჰლოცულობ ენითა, და არა გულითა, სხეული შენი მოძრაობს და სული უძრავად არის, ამისთვის ლოცვა შენი უფრო ხშირად რჩება უნაყოფოდ. **მარხვაში** ყოფა-ქცევა უნდა გამოიკვებო, და შენ მხოლოდ საჭმელს გამოიკვლი; დღესასწაულში სულით უნდა გაიხარო, შენ ხორციელ სიხარულს ეძიებ; მაგრამ ნულარ გავაგრძელებთ სიტყვას. **ბეტყვი** კიდევ ერთს უმთავრესს და უსაჭიროესს მა-გალითს: რომელი არის უმთავრესი და უპირველესი მცნება საღმრთოისა ჩვენის სჯულისა? **მინ** არის ჰეშმარიტი და ნამ-დვილი ქრიმტიანე? რა გაანათლებს და აცხონებს ქრისტიანე-სა უმეტესად ყოველისა? **სიმართლთე**, წყალობა, სარწმუნოე-ბა, სასოება, სიყვარული, აჰა უშინაგანესნი და უსაჭიროესნი მცნებანი, რომელთა აღსრულებას შენ უნდა ესწრაფო უმე-

ტესად ყოვლისა. ჭეშმარიტი და ნამდვილი ქრისტიანე ის არის, რომლისა სული და გული არის დამუშავებული, განათლებული სიმართლითა, წყალობითა და უმეტესად ღვთის და კაცის სიყვარულითა. ბარნა, საუბედუროდ, სიმართლე წყალობა, სიყვარული უფრო დავიწყებულია ჩვენ შორის, და მარნის კურთხევა, ან კოხინჯრობა, ოქონობა და სხვა ახირებულნი დღესაწაულნი ძლიერ გვიყვარს.

ამით უნდა გამეთავებია ჩვენი უბნობა დღეს, გარნა ორიოდე სიტყვა კიდევ უნდა დავუმატო. მეშინის, რომ ვინმემ არ იფიქროს თავის გულში ესრედ: მაშასადამე, გარეგანი აღარასფერი აღარ უნდა აღვასრულოთ? მაგალითებრ, მარანი აღარ ვაკურთხებინო? პირჯვარი აღარ უნდა დავიწერო, საყდარში მეტანია აღარ უნდა ვქნაო? ამის პასუხად კვალად მივიქცეთ ზემოდ მოყვანილს მაცხოვრის სიტყვისადმი. როგორ იტყვის მაცხოვარი: ესე ჯერ იყო ქმნად, და იგიცა აწა დატკეპბად. შესენიც აღასრულე, მაგრამ უმეტესად ეცადე, რომელიც უდიდესი და უბირველესი მცნებანი არიან, მათი აღსრულება. რადგანაც მამაპაპური ჩვეულება არის, რადგანაც გიყვარს და გიამება, მარანიც აკურთხებინე და ჭურიცა, სხვანიცა მცირენი ჩვეულებანი, თუ გსურს, აღასრულე, გარნა გახსოვდეს, რომ ესენი არიან მცირენი და წვრილნი საქმენი, გარნა წყალობა, სამართალი და სიყვარული არიან პირველნი და უსაჭიროესნი. ესე ჯერ იყო ქმნად; ესენი პირველად, უთუოდ და მიუცილებლად უნდა აგესრულებიან, როგორც უბრძანა ფარისეველთა უფალმან, და იგინიცა აწ დატკეპბიან. ამინ.

მოკლე მოძღვრება

ტაძრად მიყვანებასა ზედა ყოვლად-წმიდისა ღვთის-მშობ-
ლისა.

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! ტაძრათ მი-
ყვანება ყოვლად-წმიდისა ქალწულისა მარიამისა, რომელსა
დღეს ჩვენ ვდღესასწაულობთ, ყოველთა ღვთის მოყვარეთა
და ღვთის მოსავეთა ქრისტიანეთა მისცემს დიდს სწავლასა, ნუ-
გეშსა და გაღვიძებასა. მივაქციოთ ყურადღება რომელთამე გა-
რემოებათა ზედა აწინდელისა დღესასწაულისა და შევიტყოთ,
რაზომად არიან იგინი ჩვენთვის აღმაშენებელნი. პირველად
ვსტქვათ მშობელთა ზედა ყოვლად-წმიდისა მარიამისა, იოა-
კიმ და ანნასა ზედა. თუმცა იგინი იყვნენ ყოვლის მხრით
ბედნიერნი და კმაყოფილნი დიდის საცხოვრებელის პატრონ-
ნი, დიდისა შთამომავლობისანი და პატივცემულნი, და რომე-
ლიც ყოველსა ზედა უდიდესი და უმჯობესია, იყვნენ ღვთის
წინაშე მართალნი და ღვთის სჯულის მოშურნენი და აღმას-
რულებელნი; გარნა ერთი დიდი მწუხარება დაავიწყებდა მათ
ყოველსა სხვასა ბედნიერებასა—მათ არ ჰყავდათ არც ერთი
შვილი. მაგრამ მიჰხედეთ მათ მოთმინებასა, სულგრძელებასა
და სასოებასა! თუმცა მათ მიაღწიეს სიბერემდი, მაშასადამე,
მოსპობილი ჰქონდათ ყოველი იმედა შვილოვნობისა, გარნა
მაინც არ დაუკარგავთ სასოება ღმერთზე, არამედ თანდათან
უმატებდნენ ლოცვასა, მოღვაწეობასა და სხვასა სათნოებასა.
ამისთვის ღმერთმანაც დააჯილდოვა მათი სათნოება, აღას-
რულა გულისა მათისა წადილი და მისცა მათ შვილი.

შენცა, ძმანო, ჰბაძევდე ესრეთსა მათსა სულგრძელებასა
და ბეჯითობასა. არ დაჰკარგო სასოება არაოდეს ღმერთზე,
ბინდ ჰხედვიდე, რომ მოსპობილია ყოველი იმედი აღსრულე-

ბად შენისა გულის წადილისა, თუ ის წადილი არის წმინდა და პატიოსანი, ნუ ჩაჰვარდები სასოწარკვეთილებაში, არამედ გრწმენინ, რომ ლმერთი ბოლოს მოგცემს შენ აღსრულებასა შენისა პატიოსნისა სურვილისასა.

მივიქცეთ კვალად იოაკიმესა და ანნასადმი. ამათ ღვთის წინაშე დასდევს აღთქმა, რომელ, თუ ლმერთი მათ მოსცემდა შვილსა, იგინი მას შესწირვიდენ ლმერთს, ტაძარში. ეს აღთქმა მათ აღასრულეს. შოვლად-წმიდა იყო ჯერედ ყრმა სამისა, ანუ ოთხის წლისა, მაგრამ მათ წაიყვანეს იგი იერუსალიმს, მიიყვანეს ტაძარში, და აქ მიაბარეს იგიაღზრდად და სწავლად საღმრთო წერილისა და საღმრთო მსახურებასა შინა. თუ კარგად დაუკვირდები, არა მცირესა სწავლასა და სარგებლობასა ჰნახავამ წმიდა იოაკიმეს და ანნას მოქცევაში! სიბერის დროს მდიდართა ამათ კაცთა შეიძინეს ერთი მხოლოდ შვილი. ამისთანა შემთხვევაში, სხვა ვინმე რომ ყოფილიყო, არაოდეს არ გამოიმეტებდა და არ განიშორებდა შვილსა. მართი შვილის მეტი არ მყავსო, იტყვიან ამისთანა შემთხვევაში ზოგნი, აქ რომ დამეკარგოს, რალა უნდა ვქნაო, და ნამეტანითა მოფერებითა, უგუნურითა სიყვარულითა, უმეტესად აფუჭებენ თვისსა შვილსა თავის სახლში, ვიდრე ასწავლიან. არა ესრედ მოიქცენ გონიერნი იოაკიმ და ანნა. მათ გონიერად არჩიეს მოკლება თავის ნუგეშისა, ვიდრედა დატევება თვისისა შვილისა უსწავლელად და გაუზრდელად. მერმე ისიც იფიქრე, რა სწავლას ცდილობდენ იგინი თავის შვილისათვის: იგინი იყვნენ ერთობ მდიდარნი; მაშასადამე შეეძლოთ მათ თვის სახლში მოწოდება მრავალთა მსწავლებელთა და სხვა ახალი მოდით, ანუ წესით, გაზრდა თვის შვილისა, ესე იგი სხვადასხვა უცხო ენებისა, კარგად და ახალი მოდის ლაპარაკი, ცეკვა, საკრავების დაკვრა და ამის მსგავსნი სწავლანი; მაგრამ ბრძენი იოაკიმე და ანნა ასე არ ჰფიქრობდენ. მათ უნდოდათ, რომ მათი შვილი გამოსულიყო მართალი, პატიოსანი და სასარგებლო ქვეყნისათვის და მოყვასთათვის, და არა ერთი რომელიმე მსგავსება მაიმუნისა, რომელიც თავისას არაფერს არც იქმს, არც იტყვის, არამედ სხვა კაცთა ქცევას გამოჰხატავს; კარგია, თუ ცუდი ის, რასაც სხვები იქმენ, იმას არ გაჰსინჯავს, არამედ

მარტო იმას სცდილობს, რომ სხვათა კაცთაგან არაფრით არ განირჩეოდეს, რომლისა მაგალითსა, სამწუხაროდ, ხშირად ვხედავთ აწ ჩვენ შორის.

ბოლოს ესეც უნდა დავუმატოთ: მართალია ეს ყოველი, ესე იგი ტაძრად მიყვანება შოვლად-წმიდისა და ყოველნი მისნი წინანი და უკანანი გარემოებანი მოხდენ და აღსრულდენ ღვთის ნებით და განგებით; თვით ღმერთი ამზადებდა მარიაშს დედად შფლისა იესო ქრისტესისა; გარნა აქედგან იმას ნუ იფიქრებ, ძმაო ჩემო, რომ იოაკიმე და ანნას და ღვთის-მშობელს არცა ერთი პატივი და ქება არ უნდა მიეწერებოდეს. არა! მათ სრულიად არ იცოდენ, რომ ესე ყოველი, ღვთის განგებით იყო; ისინი ამას ყოველსა თვისი კეთილი სურვილით აღსრულებდენ. შენც ასე მოიქეცი, ძმაო! შენი ნებით, შენი სურვილით ჰქენი, ეძიე, შეუდეგი ყოველს კეთილს საქმეს, რომელთა შორის შვილების გაზდა ქრისტიანულად, წმიდად, პატიოსნად, უდიდესია და უკეთესი ყოველთა, და ამით შენ აღსაწრულებ თვით ღვთის ნებას, რომელიც და მოგცეს თქვენ ყოველთა მშობელთა. ამინ.

მ მ ძ ლ ვ რ ე ბ ა

დღესასწაულსა ზედა ხარებისასა.

ძმანო, მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო! ღღევანდელი დღე არის ერთი უმთავრესთა ქრისტიანულთა დღესასწაულთაგანი, ანუ, ვითარცა თქმულ არს ერთსა საეკლესიო საგალობელსა შინა, აწინდელი დღესასწაული არის დასაბამი, თავი ჩვენისა ცხოვნებისა, და გამოჩინება საუკუნოიდგან დამალულისა საიდუმლოისა. მით უმეტესად უნდა ვცდილობდეთ ჩვენ, ქრისტიანენი, რომ ვისარგებლოთ დღევანდელი დღესასწაულითა, ჩვენდა აღსაშენებელად და სანუგეშოდ.

პირველად მიაქციე ყურადღება მასზედა, როგორ მოხდა

ხარება, რა სიტყვებით გამოუცხადა მთავარ-ანგელოზმა ბაბრიელმა ქალწულს ნება ღვთისა, და რა პასუხი მიიღო ქალწულისაგან. შეჰნიშნე, თუ არა, რა შიშით და ეჭვით მიიღო შოვლად-წმიდა ქალწულმან სიხარულოვანი სიტყვა მთავარ-ანგელოზისა? საკვირველი და სანატრელი სიტყვები უთხრა ანგელოზმან მას: გახარადენ, მიმადლებულა, უფალა შენთანა, გურთხეულ ხარ შენ დედათა შორას. ამისთანა სიტყვები ვის არ გაახარებდა; გარნა ქალწულმან მარიამმა არ მიიღო დაუფიქრებელად ეს სიტყვა, არ დაანება თვისი გული სიხარულსა, არამედ შეძრწუნდა, დაფიქრდა: ვათარძე ზღს მოკათხვა ესე. ბქედამ უნდა გამოვიყვანოთ ჩვენ პირველი სწავლა და მაგალითი ყოველივე სიტყვა, ამბავი, რასაც გავიგონებთ, უნდა მივიღოთ დაფიქრებით, მოსაზრებით; მისთვის მოგვცა ღმერთმან ჭკუა, რომ ყოველ საქმეში მოვიხმაროთ იგი და ყოველთვინ გონიერად ვიქცეოდეთ. აღვილად დაჯერება სიტყვისა და ანბავისა, რასაც გაიგონებს კაცი, არის ნიშანი უსაფუძვლო ჭკუისა, გონების სისუსტისა, და მრავალ გზის ვნებას და ზარალს მისცემს კაცს.

ახლა მივიქცეთ კიდევ სახარების მოთხრობისადმი ხარებასა ზედა. როდესაც ანგელოზმან შეატყო ქალწულსა, რომ იგი შეშინდა და დაფიქრდა, უთხრა: ნუ გეშინინ, მარიამ, რამეთუ ჰპოვე მაღლი წინაშე ღვთისა, — და მერმე აუხსნა ვინ იშვება მისგან, და რასა შინა მდგომარეობს ესე დიდი საიღუმლო. გარნა შოვლად-წმიდამა ქალწულმან მაინც არ დაიჯერა, კიდევ ეჭვით მიუგო: ვითარმე იყოს ესე ჩემდა, რამეთუ მე მამა კაცი არა ვიცი. მთავარანგელოზმან აუხსნა მას, რომ შობა მისი იქნება სულისაგან წმიდისა; ამასთანავე გაახსოვნა მას ძალი და ყოვლად-შემძლებელობა ღვთისა, რომელიცა გამოჩნდა ნათესავსა ზედა მისსა მლისაბედსა, რომელი იყო ბერწ, გარნა მისცა ღმერთმა შვილი სიბერესა შინა მისსა, და მაშინ მხოლოდ დაემორჩილა შოვლად-წმიდა ღვთის-მშობელი და ჰრქვა მას: აჰა, ესერა მხევალი ღვთისა, მეყავნ მე სიტყვისამებრ შენისა.

ახლა, ძმანო ჩემნო, დავფიქრდეთ ამაზედ: ერთის მხრით როგორ მიიღო ეგოდენი კადნიერება ქალწულმა მარიამმა, რომ ჰხედავდა წინაშე თვისსა ზეციერსა მახარებელსა, შეატყო, რომ იგი არის მთავარ-ანგელოზი, და მაინც მალე არ და-

უჯერა, არამედ გამოაცხადა იქვენეულობა თვისი და მოითხოვა მისგან დამტკიცება და ახსნა მისი ხარებისა. მეორეს მხრით როგორ დაუთმო მთავარ-ანგელოზმა, არ აყვედრა მას თვისი იქვენეულობა და პასუხის გება. აქ გავიხსოვნოთ, რომ როდესაც იგივე, მთავარ-ანგელოზი ბაბრიელი, წინად ამისა, გამოცხადა ზაქარიას ტაძარსა შინა და ახარა მას შობა შვილისა, და როდესაც ზაქარიამ არ დაიჯერა, უთხრა როგორ იქნება ესაო, ვინაიდან მე და ცოლი ჩემი ღრმად მოხუცებულნი ვართო, მაშინ გაუარისხდა მას და ფიცხელი სასჯელი დასდვა მას ზედა, ესე იგი მოაკლო მეტყველება. ბარნა აქ, შოვლად-წმინდასა, არა თუ არაფერი აყვედრა, არამედ დიდის კრძალვით და მოთმინებით დააჯერა იგი, და არ გაეშორა მას, ვინემდის არ გაიგონა მისგან: აჰა ესერა მხევალი ღვთისა. ეს მისთვის მოხდა, ძმანო, ჩემნო, რომ ზაქარიამ მართლა გულში გამოაჩინა ურწმუნოება, გარნა შოვლად, წმიდა მარიამი არა ურწმუნოებით და უსასოებით გამოჰკითხავდა მთავარ-ანგელოზს, არამედ სასოებით და სიმდაბლით. შოვლად-წმიდისა სისწორით უნდოდა შეტყობა ღვთის ნებისა, ეშინოდა, რომ არ შესცდეს, გონიერებით და დაფიქრებით. როგორათაც წინად ვსთქვით, ჰსურდა აღსრულება ღვთის ნებისა, და როდესაც ყოველი კარგად გაიგო, მაშინ დაემორჩილა და სთქვა: აჰა, ესერა მხევალი ღვთისა. აქედგან გამოდის, ძმანო და დანო ჩემნო, დიდი სწავლა ყოვლისა კაცისათვის. ღმერთს არ ჰსურს, ძალით და შიშით აღგვასრულებინოს რომელიმე საქმე, ანუ დაგვიშალოს რომელიმე მოქმედება. თუმცა ზეციერი ჩვენი მამა არის კეთილ, მართალ, წმიდა, და ჰსურს, რომ ჩვენც ესრეთნი ვიყვნეთ, გარნა შიშით და იძულებით არ გვაქნევინებს ჩვენ კეთილს; არამედ შეგონებით, დარიგებით, სწავლით, სიყვარულით. მას ჰსურს, რომ ჩვენი კეთილ-მნებელობით ვიქმოდეთ ყოველსა კეთილსა საქმესა. მეორეს მხრით ღმერთს ეძაგება ყოველი ცუდი საქმე: სიცრუვე უსამართლოება. ცოდვა გარნა არ შეუძლია მას, რომ ცუდსა, უსჯულო კაცს მოუხპოს ყოველი საშუალება ცუდის საქმის აღსრულებად, გარნა ამას არ ნებულობს ღმერთი. რაკი ერთხელ ღმერთმან შეჰქმნა კაცის და მისცა თავისუფლება და ჭკუა,

აღარ ნებულობს, რომ დაუშალოს მას თვისი ნებით და კკუ-ით მოქმედება. ღმერთი მხოლოდ გვაცნობებს ჩვენ **თვისსა** ნებასა; მან შეგატყობინა რა უყვარს მას და რა სძულს, გვაცნობა რა არის ჩვენთვის სასარგებლო და მავნებელი, რით შეგვიძლია ჩვენ, რომ მას სათნო ვეყოთ, ანუ გავარისხოთ, მოგვცა **ღვთაებრივი** სჯული განსანათლებელად ჩვენდა, შემწეობასაც აძლევს მადლითა **თვისითა** ყოველსა კაცსა, რომელი დაემორჩილება მისსა ნებასა და მოინდომებს სულის ცხონებასა, — დანარჩენი ჩვენ უნდა ვქმნათ, ჩვენი კეთილითა ნებითა და სურვილითა. მაშ დაემორჩილე ღმერთსა, ვითარცა **შოვლად-წმიდა**, მეტყველმან: „აჰა, მხევალი ღვთისა“.

სანატრელი არის **შოვლად-წმიდა ღვთის-მშობელი!** მთელი ქვეყანა უწოდებს მას ნეტარად, აქებს და ადიდებს. ბარნა რით მიიღო მან ესრეთი ღირსება? მით, რომ დაემორჩილა სიტყვასა **ღვთისასა**, და არა მხოლოდ მით, რომ მისგან იშვა **იესო ქრისტე**. სახარება მოგვითხრობს ჩვენ, რომ ერთხელ, როდესაც **იესო ქრისტე** იყო გარემოცული ურიცხვითა ხალხითა, და მას მოახსენეს, რომ დედა მისი და ძმანი ეძებენ მას და ნახვა უნდათ მისი, მაცხოვარმან მიუგო: **ვინ არს დედა ჩემი და ძმანი ჩემნი?** მერმე ხელითა **თვისითა** აჩვენა მოწაფენი, **თვისნი** და ჰრქვა: **აჰა, დედა ჩემი და ძმანი და დანი ჩემნი**, რამეთუ რომელმან ისმინოს სიტყვა **ღვთისა** და დაიმარხოს, იგი არს დედა ჩემი, მამა და დაი. ბესმის ესა, ძმაო ჩემო? **შენც** შეგიძლია შეიქნა **იესო ქრისტეს** დედად, ძმად და დად, უკეთუ დაემორჩილები სიტყვასა **ღვთისასა** ისე, რომ, მსგავსად **შოვლად-წმიდისა მარიამისა**, სიღრმითგან წმინდისა და წრფელის გულისა შეგეძლოს წართქმად: **აჰა ესერა მე მონა ღვთისა**, იყავნ ჩემდა სიტყვისამებრ **შენისა**. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

ხ ა რ ე ბ ი ს ღ ღ ე ს ა

რამეთუ მოხედა სიმდაბლესა ზედა მხევლისა თვისისასა, რამეთუ აჰა ესერა, ამიერითგან მნატრიდენ მე ყოველნი ნათესავნი (ლუკა 1, 48).

მგალობელი საღმრთოთა ფსალმუნთა წინასწარმეტყველი და მეფე ღავით ერთსა შინა თვისსა ფსალმუნსა, ესრედ შეგვაგონებს: ახარებდით დღითი დღე მაცხოვრებასა ღვთისასა ურთიერთ არს. შოველ დღე ახარებდითო მაცხოვარებასა ღვთისასა. თუ ყოველ დღე კეთილ არს ხარება ღვთის მაცხოვრებისა, მით უმეტესად აწინდელსა დღესა, რომელი საკუთრად არის დღე ხარებისა, რომელსა შინა მთავარ-ანგელოზი ახარებს ქალწულსა ზეციერსა მაცხოვარებასა კაცთა ნათესავისასა და რომელიც არის თავი, დასაბამი ჩვენის ცხოვრებისა, ვითარცა ჰგალობს წმიდა ეკკლესია. ღა ესრედ, გახარებ თქვენცა დღეს, ძმანო, მაცხოვარებასა, ღვთისასა, გახარებ და გამოგიცხადებ, რომ ჩვენ ყოველნი ქრისტიანენი ვიქნებით უკვდავნი, ცხოველნი და ცხოვრებულნი უკუნითი უკუნისამდე, თუ ღირსებით მივიღებთ და დავიცავთ ამ ხარებას; დაუსრულებელად ვიქნებით გამოუთქმელსა შვებასა და ნეტარებასა შინა, გაბრწყინვებულნი ნათლითა ღვთისათა, გვირგინოსანნი, გამეფებულნი. ბარნა-ესეც საკმაო არ არის, ამაზე უდიდესიც და თითქმის შესაძრწუნებელი კაცის გონებისათვის უნდა გახარო: ჩვენ ყოველნი ვიქმნებით, არა თუ ცხოვრებულნი და გამეფებულნი, არამედ მოზიარენი თვით ღვთაების არსებისა, გაღმერთებულნი, და ესე არა თუ მხოლოდ სულითა, არამედ თვით სხეულითაცა ჩვენითა. ასე ინება ღმერთმა! კაცის გონება როგორ წარმოიდგენდა ამას, გარნა თვით ღმერთმა საუკუნიდგან განიზრახა და დღეს დასდვა დასაბამი ამის აღსრულებისა; დღეს საშოსა შინა

ქალწულისასა თვით მხოლოდ-შობილი ძე ღვთისა, ქერუბიმთა ზედა მჯდომარე, შეისხამს ჩვენსა, კაცობრივსა ხორცსა, და მით ჩვენსა სხეულსა შეაერთებს ღვთიურსა არსებასა თვისსა.

არ ვიცი, ძმანო, რას ჰფიქრობთ და რას ჰგრძნობთ თქვენ, მსმენელნი და წარმოდგენელნი ეგოდენთა საშინელთა ღვთის განგებულება ა კაცობრივისა ნათესავის ცხოვრებისათვის. მე კი, როდესაც ამაზე დავფიქრდები, ხან მივეცემი გამოუთქმელსა სიხარულსა, აღტაცებასა, ხან შევშინდები, ვიფიქრებ: მე ცოდვილი, უწმიდური, როგორ უნდა ველირსო ამისთანა დიდებას? შექველია, თქვენწმორის, მსგავსადვე, ზოგიერთნი ექვემი ჩავარდებიან, შეშინდებიან. ბარნა ნუ გეშინინ, ასე ინება ღმერთმა; მისი მოწყალეობაც ისე განუზომელია, მოგორც მისი ბუნება, ოღონდ გახსოვდეს ეს დიდი შენი დანიშნულება, და კრძალვით იყავი. ბარნა, თუ ვისმეს გაგიჩნდეს გულში წმინდა ღვთისნიერი სიხარული, ზომაზე არ გადახვიდე. ღვთის წინაშე და ღვთის მადლისაგან გახარებული კაცი, სიხარულსაც კრძალვით და შიშით უნდა შეაზავებდეს. **ჰმონეთ უფალსა შიშით, და უგალობდით მას ძრწოლით**, იტყვის ღვით წინასწარმეტყველი (ფსალმ. 2, 11). მრთი სიტყვით, მოიქეცი ისე, როგორც მოიქცა მარიამ ღვთის-მშობელი დღეს. როგორ მოიქცა იგი? როდესაც მას ესმა გასაოცარი სიტყვა მთავარანგელოზისაგან, 'შეშინდა, დაფიქრდა და ჰკითხა: ვითარმე იყოს ესე ჩემდა? მერმე, როდესაც ანგელოზმა აუხსნა მას საიდუმლო სახარებისა, გაუხარდა მას გულში. ეს ვიცით ჩვენ იმ სიტყვისაგან, რომელიც მან თვით წარსთქვა, როდესაც ჰნახა ნათესავი თვისი მლისაბედი: **ადიდებს სული ჩემი უფალსა, და განიხარა სულმან ჩემმან ღვთისა მიმართ მაცხოვარისა ჩემისა.** ბარნა სიხარული ესე მისი იყო შეზავებული ღვთის მადლობითა, დიდებითა და შიშითა. ამისათვის ესრედ უპასუხა მან მახარობელსა მთავარანგელოზსა: **აჰა მხევალი უფლისა, მეყავნ მე სიტყვისამებრ შენისა.**

რით დარისთვის მიიღო ქალწულმა მარიამმა ეგოდენი მადლი ღვთისა, რომ იქმნა აღრჩეული მთელი კაცობრივისა ნათესავისაგან, მსახურებად ღვთის განხორციელებისა? მართალია, იგი იყო შემკული ყოვლითა სათნოებითა, რა ზომადაც შეიძლება კაცის ბუნებისათვის, ასე რომ, ვიდრემდის ახარებდა მას

მთავარანგელოზი, იგი კიდევ იყო ჭეშმარიტი ტაძარი ლეთისა. ბარნა ყოველთა მისთა ნიჭთა და მადლთა და სათნოებათა შორის, უდიდესი და უსანატრელესი იყო მისი სიმდაბლე და სიმშვიდე. ამ უკანასკნელისა სათნოებისათვის მიჰხედა მას ლმერთმა, ვითარცა თვითონ სულის წმიდის შეგონებით აღიარებს: **რამეთუ მოჰხედა სიმდაბლესა ზედა მხევლისა თვისისასა. პრის ერთი ძველიდგან გარდამოცემული მშვენიერი მოთხრობა ქალწულ ლეთის-მშობელზე. როდესაც იგი კითხულობდა ისაია წინასწარმეტყველის წიგნსა და შეჰხედა შემდგომი ადგილი: აჰა ესერა ქალწული მიუდგეს და ზვეს ძე, და უწოდონ სახელი მისი ემმანუილ, —** დაფიქრდა ამ სიტყვებზე და სთქვა თავის გულში: რა სანატრელი იქნება ქალწული იგი, რომელზედაც თქმულ არს ეს სიტყვა! **ღა მერმე კიდევ ვევედრა ლმერთსა, რომ აღირსოს მას ხილვა იმ ქალწულისა, რათა ემსახუროს მას, ვითარცა მხევალი. მსრეთისიმდაბლე ჰქონდა მას გულში! უთუოდ მან დაინერგა ღრმად სიტყვა იმავე ისაია წინასწარმეტყველისა, რომელი პირისაგან ლეთისა იტყვის: მის მივხედო, გარნა მდაბალსა, მშვიდსა და რომელი ძრწის სიტყვათა ჩემთაგან გარნა. შენც მოგხედავს, ძმაო, ლმერთი მოწყალითა თვალითა, თუ შეიძინე სრული სიმდაბლე და სიმშვიდე. თვინიერ სიმდაბლისა არც ერთს სხვა სათნოებას არა აქვს ფასი. აბრაამ მამათ-მთავარი და ლეთის მეგობარი იტყოდა, წინაშე ლეთისა მდგომარე: მე ვარ მიწა და ნაცარი. ლავით მეფე და წინასწარმეტყველი იტყოდა თავის თავზე: მე ვარ მატლ, და არა კაც, საყვედრელ კაცთა. ქალწული მარიამი ჰნატრობდა, რომ მხევლად ყოფილიყო ლეთის-მშობლისა, და როდესაც თვითონ შეიქმნა დედა ლეთისა, და იცოდა, რომ გახდა სანატრელ და სიქადულ ყოველთა ნათესავთა, არა თუ არ მოიკლო სიმდაბლე, არამედ უმეტესად თავმდაბალი შეიქმნა და მშვიდი. იგი სცხოვრებდა მყუდროდ, მიმალული; არავის არ ეხებოდა, ვერც ერთსა მისსა მოთხოვნილებასა, ანუ უფლებასა ვერ დაინახავდა ვინმე. თუ ესრედ იქცეოდა იგი, ჩვენ, ცოდვილნი, რა ზომად-ღა უნდა ვიყვნეთ მდაბალნი და მშვიდნი! სიმდაბლე და სიმშვიდე მით არის საკვირველი, რომ ღირსთა, მაღალთა, სათნოთა კაცთა ღირსებასა იგი დაავიროვინებს, და თუ ვისმეს სხვა არაფერი სათ-**

ნოება არა აკს და არაფერი კეთილი საქმით ღმერთი არ ასი-
ამოვნა, შეავსებს მის ნაკლულევანებას და მარტო იგი გაამარ-
თლებს, მიიზიდავს თავსა მისსა ზედა ღვთის მოხედვასა: რამე-
თუ მოჰხედა სიმდაბლესა ჩემსა. ამინ.

მ რ ქ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქმული მუთაისის კათედრის ეპკლესიაში 25 მარტს, ხა-
რების და ბზობის დღესასწაულთა ზედა, 1879 წელსა.

სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა.
ღღეს, ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, მოძღვრე-
ბასა ჩვენსა დავიწყებთ მით, რომ მოგახსენებთ ერთს მცირე
ნამდვილ ამბავს, რომელიც მოხდა წარსულს წელსა. იმ ნამ-
დვილი ამბავისაგან, როგორც ვგონებ, გამოიყვანება კარგი
სწავლა და დარიგება. იქიდგან ჩვენ დავინახავთ, ვითარცა
სარკეში, რა ზნეობა და ხასიათი მიიღეს ზოგიერთთა წევრთა
ჩვენისა საზოგადოებისათა.

წარსულს წელს, შუა ზაფხულში, მუთაისიდან წავიდნენ
რაოდენნიმე ახალგაზდანი ვაჟნი და ქალნი ბელათის მონა-
სტერში. მონასტერში, ვგონებ, ქრისტიანე კაცი ლოცვისა-
თვის და ღვთის თაყვანის-ცემისთვის უნდა წავიდეს, გარნა ხსე-
ნებულთა პირთა, როგორც გამოჩნდა და როგორც მიაშვს
ბერებმა მის მონასტრისათა, — მე თვითონ კი არ მინახავს იგი-
ნი, არც ვიცი ვინ იყვნენ, და არც საჭიროა ვიცოდე, და ნე-
ტავი არც გამეგონა ეს ანბავი, — თითქოს ეკკლესიის და მო-
ნასტრის გასაკიცხავად წავიდნენ მონასტერში. ბელათის სო-
ბოროში რომ შევიდნენ, ისე უწესოდ და ურიგოდ იქცეო-
დენ, რომ საწყალი მოხუცი ბერები განცვიფრებული და შე-
წუხებული იყვნენ მათი მოქცევითა. ბოლოს ერთმა ყმაწვილ-
მა კაცმა, — ამას კაცი როგორ დაიჯერებს, — თუმცა არა შუა
საყდარში, გარნა მაინც საყდარში, პაპიროზს მოუკიდა ცეცხ-
ლი. იქიდგან რომ გამოვიდნენ, დასხდნენ და იწყეს ღვინის
სმა, დიდი ყიჟინით და ხმაურობით. მასუკან ადგნენ და იწყეს

თამაშობა, ასე რომ, ცხადად შეეცყობოდა, სულ ყველანი, არამც თუ ვაჟნი, ქალებიც მომეტებულად დაღეულნი იყვნენ. **თუმცა** წინამძღვარმა უმდაბლესად სთხოვა, რომ მოეშალათ ეს უწესოება, მაგრამ არ დაუჯერეს, ბევრი საყვედურიც უთხრეს. **იქნება** შენ იფიქრო, რომ ისინი იყვნენ გაფუჭებულნი, ან გარყვნილი სახლიდგან გამოსულნი. **მსე** რომ ყოფილიყო, ვინ მიაქცევდა ყურადღებას: გაფუჭებულნი და გარყვნილნი, საუბედუროდ, ყოველს ქვეყნებში არიან. **სამწუხარო** აქ ის არის, რომ ხსენებულნი პირნი იყვნენ ნასწავლთაგანნი. **შგონებ**, უმეტესი ნაწილი სამსახურისა იყვნენ. **ქალებს** ეცვათ ყველას ახალ-მოდის ტანისამოსი, სუყველანი რუსულად ღაპარაკობდნენ, რომელიც ჩვენში არის ნიშანი განათლებისა. **როდესაც** გავიხსოვნებ ამ ამბავს, მწუხარებით ვკითხავ ჩემს თავს: რას ვშვრებით? სად მივდივართ? რას ვსწავლობთ? საიდგან მიიღეს და ვისგან ისწავლეს ამისთანა ზნეობა ახალგაზდა ყმაწვილთა კაცთა? **ნუ** თუ მსგავსნი პირნი იმას ჰფიქრობენ, ვითომც განათლება მდგომარეობს იმაში, რომ სირცხვილი უკან გადააგდოს ახალგაზდა ქალმა, ყმაწვილ-კაცებთან დალიოს, აირიოს მათთან და ისე მოურიდებლად და უსირცხვილოდ ეთამაშოს. **ან** იმ უფალმა, რომელმაც პაპიროსი დაანთო საყდარში, ვსთქვათ იმას ღმერთი აღარა სწამს, ეკლესიას არ ერიდება, გაზდილობა მაინც უნდა ეხმარა, არ უნდა შეერცხვინა და შეეწუხებინა მოხუცებული ბერები ამისთანა ქცევით. **ბაზდილი** კაცი, სტუმრად რომ შევა სხვის სახლში, ნებას გამოითხოვს სახლის პატრონისაგან პაპიროზის მოკიდებაზე. **აქ**, საყდარში, პაპიროზს ანთებენ, ბერებისა არა სცხვენიათ. **ამას** მოითხოვს ზრდილობა? თავაზიანობა?.. **სამწუხაროა** ესრეთი ყოფა-ქცევა და ზნეობა. **რაც** კარგი და მოსაწონი იყო ძველ დროებაში და ცხოვრებაში, ივიწყებენ; ნაცვლად მისა ეჩვევიან ყოველისფერს ცუდს და საძაგელს. **წმინდად** და პატივის საცემლად მათ არაფერი არ მიაჩნიათ, ყოველნი ხორციელნი ვნებანი აშვებულნი აქვსთ და აღვირ-აუსხმელნი; გულ-დიდნი კი არიან, რომ განათლებულნი ვართო, რაღაც გვისწავლიაო... **ზვიხსენ**, ღმერთო, ამისთანა განათლებისაგან და ესრეთთა განათლებულთაგან.

მაგრამ მე არა ნაკლებად მაწუხებს და მარცხვენს ის, რაც მოხდა აქ გუშინ ზეთის კურთხევაზე და ბაიას დარიგებაზე. რა არეულობა, ყვირილი, თითქმის კრივი იყო... რას იფიქრებდა ვინმე უცხო კაცი, რომ ენახა მაშინ ჩვენი ეკლესია? უთუოდ იფიქრებდა, რომ აქ ქრისტიანები კი არა, უმეცარნი, გაუნათლებელნი, ტყეში მცხოვრებელნი შეიკრიბნენო. ამოდენი ხანია გასწავლით, გიქადაგებთ, და ეს მცირე საქმე ვერ გასწავლეთ, რომ ეკლესიაში წესიერად დასდგებოდეთ. რათ მოიტაცეთ, ძმანო, ძალით ის, რასაც მე ჩემი ნებით, კურთხევით გაძლევდი? ანუ არ შეგეძლო ერთი წამი კიდევ გაჩერებულიყავ ეკლესიაში და მშვიდობით და კურთხევით აგელო ბაია?

ბარნა მარტო თქვენ არ გაბრალებ ამას. აქ მთავრობაც არის დანაშაული. ამბობენ, ქალაქში არის პოლიციაო! საკვირველია, სადაც სწორედ საჭიროა პოლიცია, იქ მას ვერ ვხედავთ, და სადაც სრულიად არ არის საჭირო, იქ კი გამოჩნდება ხშირად, მაგრამ რა ვქნათ. მადლობა ღმერთს, რაც მოხდა, მოხდა, უთუოდ ჩემი ცოდვით იყო ესა! ჩემდა საკდემელად, რათა არა ვიფიქრო მალლად ჩემ თავზე, ცხადად დავინახო, რა მცირე არის და მოკლე ჩემი სულიერი ძალი და ღონე შეგონებად თქვენდა რაიმე კეთილისა. იყავნ ნება ღვთისა! ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

დღესა ხარებასა, თქმული ჭუთაისის სოგოროსა შინა.

ძმანო და დანო, მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო!

თუმცა აწინდელი დღესასწაული დიდ არს და სასიხარულო ყოველთა კაცთათვის, გარნა უმეტესად დედა-კაცთათვის, რადგანაც ვლღესასწაულობთ ჩვენ ხარებასა შოვლად-წმიდისა მარიამისასა. ამისთვის დღეს სიტყვასა და მოძღვრებასა ჩვენსა მივაქცევთ განსაკუთრებით ქრისტიანულთა ქალთა მიმართ. ამ განზრახვით, პირველად მოვიყვან და წავიკითხავ თქვენ წინაშე რაოდენთამე მუხლთა წიგნისაგან ისუ ზირაქისა, რომელიც

იყო წარჩინებული სიბრძნითა მწერალი ძველისა აღთქმისა. შევითყოთ, რა ზნეობას მოითხოვდა იგი ქალთაგან, რას უქებდა იგი ქალთა და რას უწუნებდა მათ, რა შეხედულობა და აზრი ჰქონდათ ძველი აღთქმის მწერალთა დედაკაცების ზნეობაზე და ყოვფა-ქცევაზე. ეს მით უმეტესად იქნება დღეს შესაფერი, რომ ამასწინად, თვით ამ დღესასწაულს, ჩვენ მოვიყვანეთ და აღვიხსენით აზრნი და შეხედულობანი ქალთა ზედა მეორისა, უმეტესად შესანიშნავისა და ბრძნისა ძველი აღთქმის მწერლისა, ესე იგი სოლომონ ბრძნისა მაშასადამე, შეწვევითა ლეთისათა, ვიწყით ჩვენი საუბარი.

ისუ ზირაქი წიგნსა შინა თვისსა, პირველად, ოცდა მეხუთესა თავსა შინა, აღწერს თვისებათა და ჩვეულებათა ცუდისა, ბოროტისა დედაკაცისასა, მერმედ, ოცდა მეექვსესა თავსა შინა, აღწერს კეთილსა, სათნოსა ქალსა. ჩვენც პირველად მოვიყვანოთ სიტყვები ოცდა მეხუთისა თავისა, და მერმე ოცდა მეექვსისა.

უმჯობეს არს ცხოვრება ლომთა თანა და ვეშაპთა, ვიდრე ცხოვრება დედაკაცისა ბოროტისათანა (თავი 25, 18).

იქნება ეს სიტყვები ვისმეს თქვენგანს ეჩვენოს ნამეტან ფიცხლად და უადგილოდ, მეტადრე ვისაც არ გამოუცდია ცხოვრება ბოროტისა დედაკაცისათანა, ის იფიქრებს ამ სახით. მაგრამ თუ ჰკითხავ იმ კაცებს, რომელთაც დიდხანს უცხოვრიათ ბოროტთა დედაკაცთა თანა, ისინი დასთანხმდებიან ისუ ზირაქის აზრსა. მართლა, ერთობ დიდი უბედურება და მოუთმენელი განსაცდელი არის ცხოვრება ბოროტისა დედაკაცისათანა.

სიბოროტე დედაკაცისა შეუცვლის სახესა მისსა და დააბნელებს პირსა მისსა, ვითარცა ძაძა (თავი 19). ამ მუხლს ბევრი ახსნა არ უნდა. სიბოროტე გულისა შეცვლის და გააფუჭებს სახესა, არა თუ დედაკაცისას, არამედ მამაკაცისასაც; მაგრამ, რადგანაც პირისახეს დედაკაცისათვის უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე მამაკაცისათვის. ამისთვის აქედგან ის უნდა ვისწავლოთ, რომ სიბოროტე გულისა ამ მხრითაც უფრო დიდ ვნებას აძლევს დედაკაცს.

მცირე არს ყოველი სიბოროტე წინააღმდეგ სიბოროტისა დე-

დაკაცისა (მუხ. 21), — ესე იგი დედაკაცის სიბოროტე უფრო დიდი არის, ვიდრე სხვა სიბოროტე. რისთვის? მისთვის, რომელ ქალს ღმერთმან მისცა უფრო ჩვილი გული ღმობიერი ხასიათი, და თუ ქალმან ეს ბუნებითი თავისი თვისება შესცვალა, ბოროტი შეიქმნა, უფრო საძაგელია.

რისხვა და ურცხვინოება და კდემა დიდი დედაკაცისა, უკეთუ ხელმწიფებს ქმარსა მისსა (მუხ. 24), — ესე იგი, თუ დედაკაცი უფლობს, ანუ უფროსობს თავის ქმარზეო, ის დიდი სირცხვილი, კდემა და ურცხვინოება არისო. იქნება აქ ვინმემ ამის წინააღმდეგი იფიქროს: განა არ შეიძლება რომ ზოგჯერ ცოლი უფრო ჭკუიანი და მხნე იყოს, ვიდრედა ქმარი მისი? ცუდი რა იქნება, რომ იმან დაიწყოს უფროსობა ოჯახში და ამით ოჯახი გაკეთდეს? არა, დანო ჩემნო! უფროსობა და უფლება ცოლისა ქმარსა ზედა, როგორც ძველს აღთქმაში, აგრეთვე არც ახალს აღთქმაში არ არის შენდობილი. რაც გინდ უმჯობესი და უგონიერესი იყოს ცოლი ქმარსა ზედა, მაინც იმას უნდა ემთრჩილებოდეს. ოჯახის წარმატებას და გაკეთებას ეს არ დაუშლის, ქმრის პატივის ცემა და მორჩილება შეიძლება კეთილად შეერთდეს ზრუნვასა, შრომასა და გაკეთებასა ოჯახისასა.

გული მდაბალი და პირი მქმუნვარე და დაწყლულება გულისა დედაკაცი ბოროტი (მუხ. 25), — ესე იგი ქმარსა ბოროტის დედაკაცისასა პირი მქმუნვარე აქვს და წყლულება აქვს გულში.

ხელით უძლური და მუხლით დახსნილი დედა-კაცი, რომელიცა არა ჰნატრის ქმარსა მისსა (მუხ. 26). დედა-კაცისაგან დასაბამი ცოდვისა, და მით მოვკვდებით ყოველნი (მუხ. 28).

ასე სასტიკად და ფიცხლად აღწერს ისუ ზირაქი ბოროტსა, ცუდსა დედაკაცსა: გარნა, ნაცვლად ამისა, იგივე ისუ ზირაქი ძრიელ შეამკობს და აქებს დედაკაცსა კეთილსა.

დედაკაცისა კეთილისა სანატრელ არს ქმარი, და რიცხვი დღეთა მისთა მრჩობლ (თავ. 26, 1). ესე იგი ბედნიერი და სანატრელი არის კეთილი ქალის ქმარი, მისი ცხოვრება ქვეყანაზე ორკეც იქნება, ესე იგი ერთი ორად გაგრძელდება. ამ აზრს, მე მგონი, ყოველი კაცი და ქალი დასთანახმდება. ვინ არ იცის,

რა ბედნიერება არის კაცისათვის კეთილი ცოლი, ისიც უეჭველია, რომ ამისთანა ქალის ქმარი უფრო დიდხანს იცხოვრებს ქვეყანასა ზედა. როგორც შფოთი და მწუხარება შეამოკლებს ცხოვრებასა კაცისასა, მსგავსადვე მყუდროება და სიხარული შინაური გააგრძელებს მას.

დედა კაცი კეთილი ახარებს ქმარსა მისსა, და წელთა მისთა აღავსებს მშვიდობითა (მუხ. 2).

მდაბალი დედაკაცი ქმარსა მისსა და ძვალთა მისთა განაპოხებს ხელოვნება მისი (მუხ. 16).

ნიჭი უფლისა — დედაკაცი მღუმარე (მუხ. 17). მადლი მადლსა ზედა დედაკაცი მორცხველი. (მუხ. 19).

აჰა, როგორ შეამკობს ისუ ზირაქი კეთილსა დედაკაცსა! სჩანს, რომ ძველ აღთქმაშიაც დედაკაცებში მოსწონდათ მორცხველობა, მღუმარება, კეთილობა, მყუდროება, ოჯახის მეურნოება და ოჯახისათვის მზრუნველობა. თუ ძველ აღთქმაში ესრეთი იყო მხედველობა და დანიშვნა ქალისა, მით უმეტესად ახალ აღთქმაში კაცნი უნდა იყვნენ შემკობილნი იმავე და უმჯობესითა სათანოებითა.

ღანო ჩემნო, მორწმუნენო ქრისტიანენო, ქალისაგან ახალი აღთქმის სწავლა უფრო ამაღლებულსა სათანოებასა მოიხილავს და უფრო ამაღლებულსა დანიშნულებასა უჩვენებს მას. ამაზე დიდი და ვრცელი ლაპარაკი არის საჭირო, მაგრამ მეშინის გაგრძელება სიტყვისა, რადგანაც გრძელი წირვა-ლოცვა იყო და დიდი ხანია სდგეხართ აქ. ამისთვის ახლა მხოლოდ რაოდენთამე მოკლეთა სიტყვათა შინა აღვიხსნი თქვენ, რა მნიშვნელობა აქვს და როგორი უნდა იყოს ახალი აღთქმის ქალი.

როდესაც გავიხსოვნებთ ერთად ყოველთა იმ სიტყვათა და სწავლათა, რომელნი არიან თქმულნი ახალი აღთქმის საღმრთო წიგნებში, შესახებ ქალების ზნეობისა და მათი ყოფაქცევისა და, ამასთანავე, როდესაც ერთად წარმოვიდგენთ ყოველთა მათ სახეთა და მაგალითთა, რომელი მოგვცეს ჩვენ მრავალგვართა წმიდათა ქრისტიანულთა ქალთა, ქალწულთა, მოწაფეთა, ღირსთა მონაზონთა, დედათა, მეუღაბნოეთა და სხვათა ქალთა, წმიდათა შორის შერაცხილთა, და, მეტადრე,

როდესაც წარმოვიდგენთ იმ ქალწულსა, რომელსა დღეს მთავარ-ანგელოზმან მიართვა ხარება და რომელსა წმიდა ეკლესია უწოდებს უპატიოსნესად ხერხედიმთასა და აღმატებით უზესთაესად სერაბიმთასა, მაშინ მოკლედ ასე უნდა გამოვსქვათ, რომ ქრისტიანულის ქალის მნიშვნელობა ის არის, რათა იყოს იგი მცველი, განმამტკიცებელი, განმავრცელებელი სიწმინდისა, პატიოსანი ზნეობისა, დამამყარებელი და აღმალორძინებელი ქრისტიანულის ცოლ-ქმრობისა, მამაშვილობისა, ერთი სიტყვით, ოჯახის ცხოვრებისა, სიწმინდისა და ზნეობისა. რა დიდი და მაღალი არის ეს მნიშვნელობა, ამას მოკლედ ვერ ახსნის კაცი. მხოლოდ იმას დაუმატებ: ნეტარ არს ის ქვეყანა და ერი, რომელსა შინა ქალნი არიან წმინდისა ზნეობისა, პატიოსნის ცხოვრებისა. ის ქვეყანა და ერი ყოველთვის იქნება წარმატებასა შინა და ბედნიერებასა. წინააღმდეგ ამისა, უბედურ არს და სატირალ ის ქვეყანა და ერი, რომელსა შინა ქალთა დაივიწყეს თვისი მნიშვნელობა, მიიღეს ცუდი ზნეობა, დაიწყეს დაფანტული, ქრისტიანულის ზნეობის წინააღმდეგი ცხოვრება. მალე წარხდება და დაეცემა ის ქვეყანა და ერი.

იქო მაცხოვარო! მეოხებითა შოვლად-წმიდისა დედისა შენისათა, მოგვეც ჩვენ პირველი და განაშორე ჩვენგან მეორე. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

თქმული ჟუთაისის სოპოროში 25 მარტს 1881 წელსა.

მაი არს, რომელნი იტყვიან ბოროტსა კეთილად, და კეთილსა ბოროტად, რომელნი დასდებენ ბნელსა ნათლად, და ნათელსა ბნელად და რომელნი დასდებენ მწარესა ტკბილად, და ტკბილსა მწარედ. (ისაია 5, 20).

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! თუმცა ამ წმიდა ღღეს ჯერ-იყო უბნობა თქვენ წინაშე რომელსამე სულიერსა საგანს ზედა, მაგალითებრ: მარხვასა, ლოცვასა, მონანებასა, ან თვით ღღევანდელი დიდი ღღესასწაულის მნიშვნელობასა ზედა, გარნა აწინდელთა საქვეყნო გარემოებათა მიძულეს მე წართქმად თქვენს წინაშე სიტყვისა იმ საშინელს მოვლენაზე, რომელზედ ახლა ყოველი კაცი ჰღაღადებს, სწუხს, სჯის, მით უმეტესად, რომ ეს შემადრწუნებელი მოვლენა, მისი ცხოვლად წარმოდგენა და გახსოვნება, დააფიქრებს კაცს, გააჩენს მის გულში, თუ კაცობრივი გრძნობა არ დაუკარგავს, მწუხარებას, სინანულს და ლოცვას.

უეჭველია, თქვენ კიდევ მიჰხვდით, რომ მე ვანბობ ჩვენი ხელმწიფე იმპერატორის საშინელს სიკვდილზე. შიცი ისიც, რომ თვით თქვენცა ყოველნი უმეტესად განცვიფრებულნი და შეწუხებულნი ხართ ამ შემადრწუნებელი ანბავისაგან. ან კი როგორ შეიძლება არ განცვიფრდეს კაცი და ზარდაცემული არ შეიქმნეს, თუ იგი კაცია, ადამიანი, და არა მხეცი, როდესაც ცხოვლად წარმოიდგენს, რა სახით გარდაიცვალა ნეტარ-ხსენებული ხელმწიფე ჩვენი! იმ დროიდგან, რაც ქვეყანაზედ არსებობენ ხელმწიფებანი და ხელმწიფენი, არ მომხდარა ამისთანა საზარელი საქმე. მჯდომარე ქვეყნის უმაღლეს ტახტსა ზედა,

მპყრობელი თითქმის ასი მილიონის ქვეშევრდომისა, რომელთა უზომოდ უყვარდათ იგი, რომელმან გააბედნიერა თვისი ერი, გამოიყვანა იგი ეტვიბტეს მონობისაგან, დააყენა ფართოსა გზასა ზედა განათლებისა და წარმატებისა, და არა თუ მარტო თვისი მამულისა და ქვეშევრდომთა იყო კეთილის მოქმედი, არამედ გამოიყვანა აგარიანების ტანჯვისაგან და გაანთავისუფლა არა ერთი მილიონი მართლ-მადიდებელი ქრისტიანენი,— ესრეთი ხელმწიფე, თვის სატახტო ქალაქში, შუადღისას, მიმავალი თვისს სასახლეში ბარბაროსულად მოიკლა რაოდენთა მიერ, კაცის სახის მექონეთა, მხეცთაგან, მას ესროლეს საფეთქელი, დაუმტვრიეს მუხლები და ფეხები, დასწვეს, დაგლიჯეს, ასე, რომ უმაღლესმა გვირგვინოსანმან ძლივს მიახწია თავის სასახლეში და მყისვე განუტევა სული. ჩვენ ას მილიონამდი ვართო მისი ქვეშევრდომიო, იტყოდა ერთი მქადაგებელი ეკლესიაში, წინაშე ურიცხვთა, ზარგანხდილთა, მტირალთა მსმენელთა, და თვითოეული ჩვენგანი მზად იყო მისთვის შეეწირა სიცოცხლე, და როგორ დაგვემართა ეს საშინელი საქმეო, როგორ განვიკიცხვინით ასე წინაშე მთელი ქვეყანისაო, როგორ ვერ დავიცვეით ჩვენი მამა, ჩვენი კეთილის მყოფელი, ჩვენი დიდება და სიქადული, რომლისა მსგავსი, ჭკუითა და კეთილ-გონებით, არ ყოფილა ხელმწიფეთა შორისო. მაგრამ ვინ წარმოიდგენს და ვინ აღწერს იმ მწუხარებას, იმ შემუსვრილებას, იმ სირცხვილს, რომელსა მიეცნენ ყოველნი მისნი ქვეშევრდომნი, როდესაც შეიტყეს ეს საშინელი ანბავი. ადგილი, სადაც დაითხია უბრალო სისხლი კეთილისა ხელმწიფისა, შეიქმნა ადგილი სალოცველი, დილიდან საღამომდის ურიცხვნი კაცნი, ყოველი ქალაქებიდგან და სოფლებიდგან, მიდიან იმა ადგილზედ, დაიჩოქებენ, ჰკოცნიან ალავს, რომელმან მიიღო სისხლი მართალი, სანთელს ანთებენ და ლოცულობენ. შოველთა რუსეთის დიდ ქალაქების რჩევათა დიდ ძალი ფული გადასდევს, რომ ააშენონ იმ ადგილზედ ტაძარი, ძეგლად და საუკუნო სახსენებლად მისი სულისა, და დიდი სახლები, გამოსაზრდელად ღარიბთა ქვრივთა და ობლებისა. მსრეთსა განუცხრომელსა მწუხარებასა შინა მყოფთა, რუსეთის ქვეშევრდომთა დარჩა ერთი ის ნუგეში, რომ მარადის სახსენებელმა ხელმწიფე იმპერატორმა დასტოვა თავის ტახტის მემკვიდრე, თვისი უფროსი ძე, მყო-

ფი სრულს, ყვავილოვანსა ჰასაკსა შინა, გამოცდილი ყოველ-
თა სამოქალაქო, სამხედრო და უმეტესად სახელმწიფოთა საქ-
მეთა შინა. რაიცა შეეხება მარადის სანატრელსა, აწ მიცვალე-
ბულსა ხელმწიფესა, თუმცა მ-ცვალება იგი მისი იყო საშინე-
ლი და შესაძრუწუნებელი, გარნა მისმა ესრეთმა სიკვდილმა
დააგვირგვინა მისი ცხოვრება. მან მიიღო წვალება არა მის-
თვის, რომ ცუდი რაიმე ჰქმნა, ან ცუდი კაცი იყო, არამედ
მისთვის, რომ იყო მტკიცე, მცველი თვისისა ერისა. მკვლელ-
ნი არა მისი პირადი მტერნი იყვნენ. არამედ მთელისა რუსე-
თისა. ჭეშმარიტად, შეიძლება თქმა: იგი იწამა მთელი თვისი
ერის ერთგულებისათვის. ბარდა ამისა, მისი დანთხეული, მარ-
თალი სისხლი დიდს ნაყოფს გამოიღებს, იგი გააღვიძებს, გა-
აბრთხილებს, თვალს აუხილავს ყოველს საზოგადოებას, ყო-
ველნი შეიტყობენ, რას უნდა მოველოდეთ იმ გამხეცებულ
კაცთაგან, რომელთა მოჰკლეს იგი. ძიდევ ახლავე შეეტყო-
ბა, რომ ყოველთა გაიღვიძეს რუსეთში, ასე რომ ამ საქმეში-
აც ცხადად სჩანს ღვთის განგება, მტერთა მისთა არა თუ შეა-
სრულეს თვისი ავაზაკური განზრახვა, არამედ უმეტესად ამა-
ღლეს ის საქმე, რომლისა გაფუჭება მათ უნდოდათ. მისი სის-
ხლი შეიქმნება განსანათლებლად ზოგიერთ კაცთა დაბნელე-
ბულის აზრისა და მიმართულებისა!

ბარნა, აქ ჩვენ მივადექით ერთს მძიმე კითხვას: ვინ არი-
ან ხელმწიფის მკვლელნი? შიცი, რომ თქვენც, ყოველნი ამას
ჰკითხულობთ თქვენს გულში. ცხადად, დაწვრილებით და უეჭვე-
ლად ახსნის და გამოაჩენს იმას მომავალი დროება; მაგრამ ახ-
ლაც ბევრი არის შეტყობილი, და შეიძლება ახსნას კაცმან
აზრი, მოქმედება და მიზანი იმ პარტიისა, რომელთაც, თხუთ-
მეტის წლის განმავლობაში, გაუმწარეს მიცვალებულს სიცო-
ცხლე, და მისი სახელმწიფო გვირგვინი გარდააქციეს ეკლის
გვირგვინად. ღიღიხანია გაჩნდა ევროპაში ერთი ახირებული,
ანუ, უმჯობეს არს თქმად, გადარეული პარტია. ამ პარტიამ
მცირე რამ საქმე არ მოინდომა. მან მოინდომა მთელი ქვეყ-
ნის მოწყობილობის, ჩვეულების, სჯულის, ყოფა-ქცევის გა-
მოცვლა, გადაბრუნება. თავდაპირველად მან დაიწყო სწავლა
და შეგონება ყოველთა, რომ ქვეყანა ცუდად არის დაწყობი-

ლიო, ზოგი მდიდარია, ზოგი ღარიბიო, ზოგს ბევრი ქონება აქვს, ფული, მიწა-წყალი, ზოგს არაფერიო, ასე არ ვარგაო, თავის საკუთრება არავის არაფერი უნდა ჰქონდესო, ყოველი-ფერი საზოგადო უნდა იყოსო. ამისთანა აზრებისთვის მათ ჰკიცხვიდნენ სუყველანი: თქვენ გინდათ კაცთა საზოგადოების ცხოვრება ისეთი იყოს, როგორც ნახირისაო. მაგრამ ამაზე-დაც არ გაჩერდა ის პარტია; იგი მიჰხვდა, რომ ვიდრემდის ქვეყანაზედ იქმნება წესიერება, საღმრთო და სამოქალაქო სჯული, მთავრობა, უმცროსობა, იგინი თავის აზრს ვერ აღა-სრულებენ, ამისათვის იმ პარტიამ უარ-ჰყო ესე ყოველი, და იწყო გმობა ლეთის სჯულისა და მთავრობისა. არც ეკკლესი-ები უნდა იყოს ქვეყანაზე და არც ლოცვაო, არც მთავ-რობაო და არც სხვა ახლანდელი წესიერებაო, ერთი სიტყ-ვით, მოინდომა ყოველიფერი ახლანდელი მოწყობილების მოსპობა. საუბედუროდ, ამ პარტიამ იშოვნა მრავალი მოკერ-ძე, უსაქმოთა, გაფუჭებულთა, მეტადრე, ახალგაზდა პირთა შორის. წინაპირველად იგინი სცდილობდნენ, რომ თავისი აზ-რები და სწავლა გაეგრძელებინათ მთელს ხალხში სიტყვით და ქადაგებით, და ბევრიც აცთუნეს, მაგრამ მაინც ათასში ერ-თი არ იქმნებოდა მათი აზრის თანახმა. ბოლოს მათ სთქვეს: მარტო ლაპარაკით და ქადაგებით არაფერი გაგვივაო; ძალა ვიხმაროთო, ვინც ჩვენს საქმეს დაგვიშლის დაეზოცოთო. სხვა სახელმწიფოებშიაც მოინდომეს მათ ხელმწიფეების და მათის მოხელეების მოკვლა, მაგრამ ვერ შეასრულეს, და ჩვენ სახელ-მწიფოში კი, საუბედუროდ, მათ აცთუნეს და მიიკერძეს მრავალნი ახალგაზდა მოსწავლენი, სხვა და სხვა სასწავლებლე-ბიდგან, დაუბნელეს მათ გონება, და დააჯერეს, რომ ხელმ-წიფის და სხვა კაცების მოკვლა, რომელნიც მათი პარტიების წინააღმდეგები არიან, არ არის ცუდი საქმე. პირველი სასრო-ლი ხელმწიფეს ესროლა ერთს სასწავლებელში მყოფმა ცხრა-მეტის წლის ბავშმან. მართი სიტყვით, ამ უკანასკნელს წლებ-ში მიიღო იმ პარტიამ ავაზაკური მიმართულება, გარდაიქცა კაცის მკვლელად, ავაზაკად და ისეთ ავაზაკად, რომელთა მსგავსი არ ყოფილა ჯერედ ქვეყანაზედ. ღრო არის აქ გან-ვიმეოროთ ის სიტყვები, რომლითაც დავიწყეთ ეს ჩვენი უბ-ნობა: ვაი არს, რომელნი იტყვიან ბოროტსა კეთილად, და კეთილსა

ბოროტად, რომელნი დასდებენ მწარესა ტკბილად, და ტკბილსა მწარედ, და რომელნი დასდებენ ბნელსა ნათლად, და ნათელსა ბნელად. ამ სიტყვების ამომკითხველი ისაია წინასწარმეტყველისაგან, გაჰკვირდება და იფიქრებს: ვინ იქნება ქვეყანაზედ იმისთანა ჭკუა შეშლილი, რომ ბოროტს დაარქვას კეთილი, ბნელს ნათელი და მწარესა ტკბილი, მაგრამ ამას კი მოვესწარით ამ ჩვენს დროში, რომელსაც უწოდებენ განათლებულ დროდ. ხსენებული პარტიის პირნი მოკვლას, მოწამლვას, ლალატობას, მოტყუებას, დიდ-დიდი ქალაქების გადაწვას, — ესეც კი ჰქმნეს მათ, — უწოდებენ კეთილ საქმედ. ღიდი გული აქვსთ, დღესასწაულობენ, როდესაც ვისმეს მოჰკვლენ და ქალაქებს გადასწვენ. შბრალო ლაპარაკში ვიტყვი: ძალად ღმერთიც კი ვერ აცხონებს კაცსაო, და ამ პარტიას უნდა ძალად გააბედნიეროს მთელი ქვეყანა. ჭიდევ რომ მათი აზრი და მიზანი ქვეყნის გაბედნიერება იყოს, ნუ თუ შეიძლება სიკვდილით, მოწამლვით, ავაზაკობით გაბედნიერება ქვეყნისა? ხსენებული მხეცური პარტია, ვინც მათ სიტყვას და სწავლას არ დაიჯერებს, მოჰკვლენ, მოსწამვლენ, დასწვევენ და ამბობენ — ქვეყანა უნდა გავაბედნიეროთო!

ღასასრულ, ძმანო, გამოვიყვანოთ ჩვენთვის ზნეობითი სწავლა ზემოდ თქმულთა სიტყვათაგან და აღწერილთა გარემოებათაგან, ვკითხოთ ჩვენს თავს: რამ გააფუჭა, რამ გაამახინჯა, რამ დასცა ამ ზომად ამდენი პირნი, რომ აღარაფერი კაცობრივი გრძნობა და ზნეობა აღარ არის მათში? რა ზომად გამახინჯებულნი არიან იგინი, ამის საჩვენებელად მოვიყვან ერთს სურათს: ამბობენ რომ, ქალებიც ერიენო ხელმწიფის მკვლელთა შორის, — კიდევ დაიჭირეს ერთი მათგანი, რომელმან თვისი ხელით გატენა სასროლი! რა არის ეს? რის მსგავსია ამისთანა ქალი? ძალს ბუნებიდგან ჩვილი გული აქვს; იგი თანამგრძნობელია ყოველი მწუხარებისა? ქალს, თუ გაფუჭებული არა აქვს მდედრობრივი, ბუნებითი გრძნობა, ქათმის დაკვლაც არ შეუძლია, ეზიზღება, და აქ რას ვხედავთ? ძალი ამზადებს ჯოჯოხეთურ საფეთქელს, დასალუბველად მრავალთა პირთა! მრთი სიტყვით, იგი აქ დაემსგავსა მხეცს, მან მიიღო ზნე დედალი მგლისა, რომელსაც უხარის, როდესაც რო-

მელსამე ცხოველს დაჰგლეჯს და შესჭამს. ძიდევ ვიკითხავთ: რამ დასცა და დაამახინჯა ეგოდენი პირნი ახლანდელ განათლებულ დროებაში? შრცლად და დაწვლილებით ახსნა ამისა არ შემიძლიან ახლა, მხოლოდ მოკლედ გეტყვით: უმთავრესი მიზეზი ამისა არის დამცირება, დაცემა სარწმუნოებისა, ქრისტიანული ზნეობისა. შრთხმად აღიარებენ ყველანი, რომ იმ ზემოხსენებულის პარტიის პირნი, სუყველანი არიან ურწმუნო და, ამასთანავე, გასაოცრად გარყენილნი, რომელთა ქვეყანაზედ არაფერი არ მიაჩნიათ ცოდვად. საუბედუროდ, აწინდელსა სწავლას და განათლებას ფრიად სუსტი და შერყეული საფუძველი აქვს. ახლა ყოველს სასწავლებელში მოსწავლეს გაუტენენ გოგრას ათასნაირ სხვა და სხვა სამეცნიერო აზრებითა და სწავლითა, და რომელიც ჭემმარიტად ერთი მხოლოდ არს სახმარი, იმაზედ მცირე ყურადღებას მიაქცევენ. ახლანდელნი ჭკუის განმანათლებელნი დაემსგავსებიან ლაზარეს დას მართას, უმზადებენ ახალ-გაზრდა მოსწავლეთა მრავალსა საჭმელებს, და რომელიც ერთი მხოლოდ არის საუკუნო სახმარი — შიში და სიყვარული ღვთისა, იმას არ აძლევენ. მართალია, ყოველ სასწავლებელში ასწავლიან ღვთის სჯულს, საღმრთო მოთხრობას, მაგრამ ასწავლიან ვითარცა ერთს სხვა საგანს, სიტყვიერად, ზეპირად, გოგრაში ჩაუდებენ აზრებს, და საქმით კი ზნეობას და ხასიათს არ უსწორებენ. ღრო არის გავიღვიძოთ ყველამ! თუ ამისთანა საშინელმან შემთხვევამ არ გაგაღვიძა, რაღა გაგაღვიძებს! საუკუნოდ მძინარეს, მკვდარს დავემსგავსებით მაშინ, რომელიც განაშოროს ჩვენგან ღმერთმა. ამინ.

მ ო კ ლ ე ს ი ტ უ ვ ა

ღვთის-მშობლის მიძინებასა ზედა.

ღღეს ჩვენ, ძმანო და დანო, ქრისტიანენო, ვასრულებთ ხსენებას ღვთის-მშობლის მიძინებისასა, ანუ მიცვალებისას. ზარნა ჩვენ არა ვართ მწუხარენი, არამედ გვიხარის, არა ვსტირით, არამედ ვდღესასწაულობთ. რისთვის არის ესრედ? მისთვის, რომ მიცვალება შოვლად-წმიდის ღვთის-მშობლისა იყო მხოლოდ სამი დღის მიძინება, ანუ მშვიდობიანი და აღვსებული ნიშნებითა და სასწაულებითა მოსვენება. ამისთვისაცსიკვდილსა მისსა ვუწოდებთ მიძინებად. ზვიხარის ჩვენ და ვდღესასწაულობთ დღეს კიდევ მისთვის, რომ შოვლად-წმიდა, შემდგომად გარდაცვალებისა, დასდგა მახლობელად ძისა თვისისა, უფლისა ჩვენისა იესო ძრისტესა, მლოცველი და უშამდგომელი ჩვენ ყოველთა ქრისტიანეთათვის.

თქვენ ყოველთა იცით, რა ძალა და გავლენა აქვს დედის ვედრებასა და ლოცვასა ძისა მიმართ მისისა! ზარნა მარტო სიხარული და დღესასწაულობა არ ვარგა და არც გვარგებს. უმჯობესი იქნება ვისწავლოთ რამე დღევანდელი დღესასწაულისაგან; რომელიმე სულიერი აღშენება და ნუგეში მივილოთ, კეთილს რამეს მივაჩვიოთ გული და სული. თუ ვისურვებთ, თუ მოვსძებნით, დიდთა და აურაცხელთა სწავლათა და მაგალითთა მივიღებთ ღვთის-მშობლის ცხოვრებისაგან. ღღეს მოვიყვანოთ მხოლოდ ორიოდ გარემოება მისის ცხოვრებისაგან.

რა ხასიათი ჰქონდა და მიმართულება ყოვლად-წმიდას ღვთის-მშობელსა? რასა შინა მდგომარეობდა თვისება და სამკაული სულისა მისისა? უმთავრესი და უმშვენიერესი თვისება შოვლად-წმიდისა ღვთის-მშობლისა იყო მისი ქალწულებრივი გრძნობა, სიწმიდე, კრძალვა, მორცხველობა, არა თუ მაშინ,

როდესაც იგი იზრდებოდა დედმამის სახლში და მერმე ტაძარში, არამედ მერმეც, როდესაც იგი შეიქმნა დედად უფლისა იესო ქრისტესი და მასთან ყოველგან გადიოდა, და მთელი ქვეყნის თვალნი იყვნენ მიქცეულნი, ვითარცა იესო ქრისტესადმი, ეგრეთვე დედისა მისისადმი; კიდევ და უფრო მერმე, როდესაც იესო ქრისტე ამაღლდა ზეცას, ქრისტიანობა იქადაგა და გავრცელდა ქვეყანაზედ, და ყოველნი ქრისტიანენი ვითარცა ერთს გამოუთქმელსა ბედნიერებასა, ეძიებდენ ღვთისმშობლის ნახვასა და თაყვანის-ცემასა, — ერთი სიტყვით მთელი ზვისი სიკოცხლის განმავლობაში, იგი იყო შემკული და დაცული ქალწულებრივითა სიწმიდითა, კრძალვითა, მორიდებითა და სიმდაბლითა. შოველი ქრისტიანე ქალი უნდა უყურებდეს და ჰბაძვიდეს ესრეთსა ხასიათსა შოვლად-წმიდისა ღვთისმშობლისასა. ზგონებ, რომ ქალს სხვა ხასიათი უნდა ჰქონდეს, ვიდრეღა ვაჟს, ანუ მამაკაცს. მამაკაცისაგან არავინ არ ეძიებს მომეტებულსა მორცხველობასა, კრძალვას. იმას არავინ არ დაუწუნებს და არ დასძრახავს, რომ არც კი ჰქონდეს მორიდება, კრძალვა სიტყვაში, ქცევაში. ძალის საქმე კი სხვა არის. ზგონებ, იგი უნდა იყოს შემკული სიმდაბლითა, მორიდებითა, კრძალვითა. მისი უდიდესი და უძვირფასესი თვისება ის არის, თუ იგი იცავს და სხვასაც ასწავლის საზოგადოებასა შინა წმინდა ზნეობას, მშვიდს, წყნარს და მშვენიერს ერთმანეთთან მოქცევასა. ძალებმა რომ ესრეთნი თვისებანი დაივიწყონ, და ნაცვლად მისა დაიწყონ ბაძვა მამაკაცთა სენებთა და მოურიდებელ ყოფაქცევათა, მაშინ დაეცემა ზნეობა საზოგადოებისა. მორიოდე კერძო მაგალითი უცხადესად აღხსნის ამ აზრს: გინება, ლანძღვა, ანუ რამე სასირცხო ხუმრობა ხომ დასაძრახისია ძლიერ და ყოველთვინ, მაგრამ ვაჟკაცს უფრო არ დაჰზრახვენ ამაში, და ქალის პირისაგან კი უშვერი და საძრახისი არის. მამაკაცმა რომ მომეტებული ღვინო დალიოს, გამხიარულდეს ღვინით, ამასაც სასირცხოდ არავინ შეჰრაცხავს, და ქალმა რომ ჰქნას ესა, უშვერი იმნება და შეუნდობელი. ძალისაგან ჩვენ მოვითხოვთ, რომ უმჯობესი იყოს მამაკაცზე, ქცევითა, ზნეობითა. ანუ კიდევ ერთი მაგალითი: მამაკაცმა რომ მარტო იაროს შუალამემდინ, ბულვარში, ვიხ

დასძრახავს; გარნა ქალმა, მეტადრე ახალგაზდამ, რომ ეს ჰქმნას, დასაძრახისია. ახალგაზდა ქალმა და უმეტესად გაუთხოვარმან, შუადამემდის რომ იაროს ბუღვარში, და ისიც ყმაწვილ კაცებთან, როგორათაც ახლა იქმენ უზომოდ ქალიშვილები, ვგონებ, რომ ყოველნი გონიერი კაცი დასძრახავს მას სიმართლით, და იტყვის, რომ ეს არის წინააღმდეგი კეთილისა, ქრისტიანულისა ზნეობისა. ამინ.

ს ი ბ უ ვ ა

29-ს აზვისტოს, იოანე ნათლის-მცემლის თავის კვეთასა ზედა.

რამეთუ ეტყოდა იოანე იროდის, ვითარმედ არა ჯერ-არს შენდა, ვითარმცა სოლად გესვა ძმის სოლი შენი; ხოლო იროდიას გულსა დაედვა მისთვის, და უნდა მოკვლა მისი (მარკ. 6, 18—19).

როდესაც შევამგზავსებთ ხასიათთა და თვისებათა ორთა ამათ პირთა, იოანე ნათლის-მცემელსა და იროდი მეფისას, ჩვენ გაგვაკვირვებს მაგარი, ვითარცა კლდე, ხასიათი, ანუ ღონე პირველისა, და სუსტი, შერყეული, ვითარცა ლერწამი, და დაუდგრომელი, ვითარცა ქალი, ხასიათი მეორისა. იროდი მეფემ, რომ გაიგონა საკვირველი ცხოვრება და სწავლა იოანე ნათლის-მცემლისა, მოინდომა ნახვა მისი და სმენა მისისა სწავლისა. როდესაც გაიგონა მისი სწავლა და დარიგება, უმეტესად გაუკვირდა, ესრედ, რომელ, როგორც თქმულ-არს დღეს წაკითხულს სახარებაში, ეშინოდა იოანესი, და იცოდა იგი, რამეთუ კაცი მართალი და წმინდა არს, და სცვიდა მას, და ისმინის მისი, და მრავალსა პატივსა უყოფდა; და ჯეროვნად ისმენდა მისსა (მარკ. 6, 20) იოანე ნათლის-მცემლის მაგიერად,

სხვა ვინმე რომ ყოფილიყო, ამისთანა შემთხვევაში როგორ ისარგებლებდა და როგორ მოიქცეოდა? ათასნი მაგალითნი და ნამდვილნი შემთხვევანი აღგვიხსნიან ამას. როდესაც ვინმე დაუახლოვდება მეფეს, და შეიძენს მეფის ყურადღებასა და წყალობასა, მაშინ იგი სცდილობს, რომ ისარგებლოს ამ შემთხვევით თავის გამდიდრებისა და ამაღლებისათვის; იგი სცდილობს, რომ ყოველთვის ასიამოვნოს მეფეს მოფერებითა, პირში ქებითა, არაოდეს არ ეტყვის მეფეს, რაც მას არ იამება; სამართალს იგი არ ეძებს, თუ არ იამება ხელმწიფეს. არა ესრედ მოიქცა ნეტარი იგი წინამორბედი იოანე. ხელმწიფის მოწყალება და ყურადღება მან თავის სასარგებლოდ არ მოიხმარა, მოფერებითა და ქებითა იგი თავს არ შეაყვარებდა მეფეს, არამედ პირ-და-პირ და უშიშრად უთხრა მას ყოველი სიმართლე. **მ** ჯგად ძცოდა იოანე ნათლის-მცემელმა, რა მტერობა და სიძეული აღენთებოდა იროდის გულში, როდესაც იგი აგონებდა მეფე იროდის, რომ არა **ჯერ არს შენდა, რათა ცოლად გესვას ძმის ცოლი შენი**; მაგრამ ამ შიშმა არ დაადუმა მისი ენა. **აჰა**, რა სულიერი ღონე ჰქონდა მას! **ახლა** მიაქციე, ძმაო, ყურადღება იროდისკენ. იროდი ჰხედავდა რა დიდი წინასწარმეტყველი და წმიდა კაცი არის იოანე ნათლის-მცემელი, იგი სიამოვნებით ისმენს მისსა სწავლასა, და მრავალსა პატივსა სცემს მას, — სჩანს, რომ მას არ ჰქონდა გული და სული სრულებით გაფუჭებული, მას არ უყვარდა ბოროტის მოქმედება და კაცის დაღუპვა; მაგრამ, როდესაც ბილწმა დედა-კაცმა ითხოვა მისგან თავი იოანე ნათლის-მცემლისა, მაშინ თვისი უხასიათობით ვერ წინააღუდგა მისს თხოვნას, და შეიქმნა დამნაშავე იოანე ნათლის მცემლის მკვლელობასა შინა.

ვისწავლოთ აქედგან, ძმანო ქრისტიანენო, რა დიდი უბედურება არის კაცისათვის, როდესაც მას არა აქვს მტკიცე ხასიათი და სულიერი ღონე. ძაცი მტკიცე, სულიერად ღონიერი, ადვილად წინააღუდგება ყოველსა ბოროტს მოთხოვნილებას, და გამაგრდება ღვთის-მსახურებასა შინა, და პატიოსნებასა; კაცი უღონო და დაუდგრომელი, წარტაცებული არის ყოველისაგან ცუდისა და წინააღმდეგის გარემოებისაგან; უღონო და უხასიათო კაცისათვის ყოველი ნიჭი, ჭკუა, სწავლა, სიმდიდ-

რე, სიდიდე. ანუ უსარგებლო არის, ანუ მავნებელი, ვინაიდან იგი ამას ყოველსა ხშირად ხმარობს ცუდად. **ჰაცი** უხასიათო თავის აზრს და ნებას ვერაოდეს ვერ აღსრულებს, არამედ სხვის ნებაზე იქცევა. **იროდი** მეფე თვითონვე შესწუხდა, როდესაც ბილწმა დედაკაცმა მოითხოვა თავი **იოანესი**, მაგრამ მაინც აღასრულა მისი თხოვნა. **ამაზე** უცუდესი მოქმედება რაღა იქნება ქვეყანაზე? **ჰაცი**, რომელი თავის თავს აღარ ეკუთვნის, თავის კარგს და პატიოსანს აზრს და სურვილს ვერ აღსრულებს, არამედ აპყვება სხვის ცუდს, მავნებელს შეგონებასა, იგი შეიქმნება სათამაშო ყოვლისა მცბიერისა და მზაკვარისა მოყვასისა. მას აღარ გამოადგება არც ჭკუა თვისი, არც სწავლა, არც კეთილი მიდრეკილება და თვისება. **პრა** ამაოდ არის თქმული: **მოეც ღმერთო, ძალი სიკეთესა ჩემსა.** **თუ** ძალი და ღონე არა აქვს კაცსა, კეთილიც რომ იყოს, და ყოველთვის კეთილს ეძებდეს — მაინც ვერაფერს კეთილს ვერ აღასრულებს, არამედ იქმნება წარტაცებული ბოროტთა კაცთა მიერ, ვითარცა **იროდი** მეფე ბილწისა მის ქალისაგან.

ამისთვის, ძმანო ჩემნო, ვეცადოთ, რომ ადვილად, დაუკვირვებელად არ დავემორჩილოთ რჩევასა კაცთასა, ვიყვნეთ მტკიცენი, თვითმდგომარენი. **თუ** კი კეთილი აზრი და განზრახვა გაქვს გულში, რისთვისღა უჯერებ კაცსა, რომელი იმის წინააღმდეგს შეგაგონებს? რათ სცვლი შენს კეთილს იმის ბოროტში. **მოეც ღმერთო, ძალი სიკეთესა ჩვენსა.** **ამინ.**

ს ი ტ უ ვ ა

პეტრე-პავლობის ღღესა.

სიბრძნესა მათსა მიუთხრობენ ერნი, და ქებასა მათსა აღიარებენ ეკლესიანი (ისუ ზირაქი 44, 14).

წარჩინებული ძველი აღთქმის მწერალი და ზნეობის მასწავლებელი, ისუ ზირაქი, წიგნსა შინა თვისსა აღწერს ცხოვრებას და მოღვაწეობასა ზოგიერთთა ძველის აღთქმის წარჩინებულთა პირთა, და, სხვათა შორის, ამას იტყვის მათზედა: სიბრძნესა მათსა მიუთხრობენ ერნი, და ქებასა მათსა აღიარებენ ეკლესიანი.

იგივე სიტყვები ისუ ზირაქისა უაღრესად და უდიდესი სიმართლით ჩვენ, შვილთა ახლისა აღთქმისათა, შეგვიძლია ვსთქვათ, წმინდათა თავთა მოციქულთა პეტრეს და პავლესა ზედა. ღღეს ყოველნი ძრისტეს მორწმუნენი ერნი და ყოველნი ეკლესიანი, არა თუ მხოლოდ მართლმადიდებელნი, არამედ არა მართლ-მადიდებელნიცა, სიბრძნესა მათსა მიუთხრობენ, და ქებასა მათსა აღიარებენ. ღღეს ურიცხვნი ერნი, ყოველთა ეკლესიათა შინა შეკრებილნი, ყოველთა საღმრთო წიგნთაგან, სამოციქულოისაგან, სახარებისაგან და სხვათა ყოველთა ეკლესიურთა წიგნთაგან, მოისმენენ ქებასა მათსა, და ეგრეთვე სიბრძნესა მათსა, თვით მათი დაწერილი წიგნებიდგან ამოკითხვითა.

ზარნა, საყვარელნო ძმანო ჩემნო, ქრისტიანენო, აწინდელს ღღესასწაულს აქვს მეორე, ამაზე უდიდესი მნიშვნელობა. წმიდამან ეკლესიამან ღღევანდელი ღღესასწაული მარტო მისთვის არ დააწესა, რომ მხოლოდ ვაქოთ და ვადიდოთ წმიდანი თავნი მოციქულნი პეტრე და პავლე, არამედ უმეტესად მისთვის, რათა ჩვენ ვხედვიდეთ მათ შორის მაგალითსა და,

შეძლებისაგვარად, ვბაძევდეთ მათსა ცხოვრებასა და მოღვაწეობასა: მობაძავ ჩემდა იყვნით, ვითარცა ძე ქრისტესა, გვასწავლის ჩვენ თვით წმიდა მოციქული პავლე. რა საქმეში უნდა ვიყოთ ჩვენ მათი მობაძავი? იმ საქმეში, რომელიც იყო უმთავრესი საგანი და მიზანი მათის შრომისა, მოღვაწეობისა, რომელთათვის იგინი თავის თავს არ ჰზოგვიდენ, რომლისათვის მათ მრავალ-გზის სისხლი დასთხიეს და, ბოლოს, ცხოვრებაც თვისი შესწირეს,—ეს არის ქრისტე იესოს სახარების ქადაგება ქვეყანასა ზედა, ღვთის სასუფეველის განვრცელება კაცთა შორის, მოქცევა ღვთისადმი და განათლება ყოვლისა კაცისა.

როგორ ჰფიქრობთ, ძმანო ჩემნო, ქრისტიანენო, ვისი საქმე და მოვალეობა არის ქრისტიანობის ქადაგება, გავრცელება, ცოდვილთა კაცთა მოქცევა და განათლება? სამწუხაროდ, თითქმის ყოველნი ახლანდელნი ქრისტიანენი დარწმუნებულნი არიან, და სხვა ფერად არ ჰფიქრობენ, რომელ ეს საქმე და მოვალეობა ეკუთვნის მხოლოდ ეკლესიის მსახურთა, მღვდელთა და ბერთა. მრის კაცს ფიქრადაც არ მოუვა გულში, რომ ქრისტიანობის გავრცელება და სახარების ქადაგება არის საზოგადო და საერთო მოვალეობა ყოველი ქრისტიანი კაცისა, თუ გინდ მღვდელი იყოს, თუ გინდ ერის კაცი. ახლა სრულიად დავიწყებულია ეს აზრი, გარნა ადვილად შეგვიძლია დავამტკიცოთ მისი სიმართლე. მარტო ერთს უბრალო დამტკიცებას მოვიყვან. აიღე, ძმაო ჩემო, ჟამნი, დაათვალიერე ყოველი დღისა და რიცხვის, რომელიც სწერია, სახელები წმიდანებისა, რომელთა ხსენებასა აღასრულებს წმიდა ეკლესია დღითი-დღე. რას ჰნახავ იქა? ჰნახავ, რომ. თუმცა, მართალია მრავალ-გზის სწერია სახელები მღვდელ-მოწამეთა, მღვდელ-მთავართა და სხვათა სამღვდლო პირთა, გარნა უმეტესი რაწილი სახელებისა, ჟამნში მოხსენებულთა, არიან ერის კაცთა, დიდთა მოწამეთა, ღირსთა მეუდაბნოეთა და სხვათა, რომელნი არა იყვნენ ტრაპეზის მსახურნი, არამედ ერის კაცნი: ჰნახავ ჩაწერილთა ყოველი წოდების ერის კაცთა, ექიმთა, მხედართა, ვაჭართა, უბრალო მოსამსახურეთა, მასწავლებელთა, მოსწავლეთა. ამაზე მომეტებულად შესანიშნავი ის არის, რომელ მრავალ-გზის შეჰხვდები სახელებსა მდედრის სქესისათა, ქალწულ-

მოწამეთა, ღირსთა დედათა. რისთვის ჩასწერა წმიდამან ეკლესიამან ჟამნში იგინი და რისთვის აღსრულებს მათსა ხსენებასა? მისთვის, რომ იგინი იყვნენ ქრისტეს სახარების მქადაგებელნი, და ქრისტიანობის გავრცელებისათვის მიიღეს მრავალი შრომა, ზოგიერთთა სიკვდილიც. საკმაო არის ეს მაგალითი დასამტკიცებლად მისა, რომ ყოველი ქრისტიანე, თუ გინდერის კაცი იყოს, უნდა სცდილობდეს ქვეყანასა ზედა, შეძლებისა გვარად, გავრცელებას და განმტკიცებას. ქრისტეს სჯულისას.

მართლა, თუ ქრისტეს სარწმუნოება და სასოება ცხოველი არის კაცის გულში, მაშინ არ შეიძლება, რომ კაცმა არ ეცადოს გარდაცემა, ანუ განვრცელება თვისი გრძნობისა და სასოებისა სხვათა კაცთა. ნიშანი, ანუ მაჩვენებელი ცხოველი სარწმუნოებისა, არის მოქმედება, გავრცელება, გარდაცემა მისი სხვათათვის. ძარგია ისიც, როდესაც სარწმუნოება მოქმედებს კაცის გულში, აკეთებს და ასწორებს მისსა საკუთარსა ცოხვრებასა, გარნა უმჯობესი ის არის, როდესაც, ამასთანავე, მას ეგოდენი ძალი და მოქმედება აქვს, რომელ თვისსა ცხოველობასა გავრცელებს სხვათა კაცთა ზედაცა. რით ვიცნობთ ჩვენ ცეცხლს? მით, რომ იგი ათბობს და უნათებს ყოველ კაცს გარემოს თვისსა. მსგავსადვე უნდა იცნობებოდეს კაცი, ცხოველი სარწმუნოების მექონი.

რის საშუალებით უნდა აღასრულოს ერის კაცმა ეს თვისი საღმრთო მოვალეობა, ესე იგი ქრისტიანობის გავრცელება და განმტკიცება. ათასნი არიან ღონენი და ხერხნი, რომელთა ხმარება ამ საქმისათვის შეუძლია გონიერსა კაცსა. თვით მისი ჭკუა და თვით მისი სარწმუნოების ცხოველობა უჩვენებს მას და აუხსნის, როდის და სად რომელი ღონე უნდა იხმაროს ამ საქმისათვის. უპირველესი საქმე კი ის არის, როდესაც თვით საკუთარი ცხოვრება და ყოფაქცევა ქრისტიანი კაცისა, არის მართალი და პატიოსანი, ასე, რომ უსიტყვოდ აღაშენებს და უხმოდ დაარბიებს მხედველთა თვისთა. ამისთანა ცხოვრება უფრო სასარგებლო არის, ვიდრედა მრავალი ენით ლაპარაკი და ქადაგება. ბარნა, სადაც საჭირო არის, ხმაც უნდა ამოიღო და ენაც ახმარო სამხილებელად ურწმუნოთა, აღსადგენელად სუსტთა, უსუსურთა. ბოლოს, თუ სხვა არა-

ფერი შეუძლია კაცს, თავის ქონებისაგან და ნაყოფისაგან უნდა შეწეოდეს ჰრისტეს სახარების გავრცელებასა,

ძმანო ჩემნო, საყვარელნო! მოისმინეთ, ბოლოს, კიდევ ერთი აზრი. ახლა ისეთი დროება დადგა ამ ჩვენს ქვეყანაში, რომელ ჩვენ თანდათან უახლოვდებით, ვიკითხავთ, ვტყობილობთ უცხო ქვეყნების, მეტადრე მეროპის განათლებულ ხალხთა ამბავსა, მათსა ზნეობასა, ყოფაქცევასა, აზრსა. სამწუხაროდ, მათ შორის არა ყოველიფერი არის კეთილი და მოსაწონი. საუბედუროდ ჩვენდა, ცხადად სჩანს, რომელ მაგან, ესე იგი უცხო, განათლებულის ქვეყნების ჩვეულებათაგან, ჩვენ ხშირად მივიღებთ იმას, რაიცა არ არის მოსაწონი, არამედ არის წინააღმდეგი ღვთისა და ღირსი მოძაგებისა; ხოლო რაიცა მართლა არის სასარგებლო და რასაც უნდა ვტყობულობდეთ და უნდა ვბაძავდეთ იმას არ ვტყობულობთ და იმაზედ ყურადღებას არ მივაქცევთ. მაგალითებრ, თვით ის აზრი, რომელსაც ჩვენ ვამტკიცებთ ამ ჩვენს დღევანდელს სიტყვაში, ესე იგი, რომ ყოველი ერის კაციც თანანდებ არს შეეწიოს ქრისტიანობის განმტკიცებასა, ფრიად ცხოველი არის და მოქმედებს მეროპის განათლებულთა ხალხთა შორის. იქ არიან შედგენილნი ამ საქმისათვის მრავალნი საზოგადოებანი, არა თუ საზღვდელითაგან, არამედ ერის კაცთაგანაც. მისაც თვითონ არ შეუძლია წასვლა უცხო ქვეყნებში და ქადაგება, იგი თავის ქონებით, ფულით შეეწევა ამ საქმესა. შოველ ენებზე გადასთარგმნიან დაჰბეჭდენ საღმრთო წერილსა; მერმე წაიღებენ და დაურიგებენ უსასყიდლოდ, ყოველთა, ვისაც კი ჰსურს წაკითხვა საღმრთო წერილისა. ბახსნიან შკოლებს, ზრდიან ობლებს. იქნება აქაც, ჩვენს ქვეყანაში, შეჭხვდე, ძმაო, რომელსამე უცხო ქვეყნის ერის კაცს, რომელსა დააქვს საღმრთო წერილის წიგნები, ფრიად მშვანიერად გადაკრული, ყოველ ენებზე, თვით ქართულზედაც, და ფრიად იეფად, თითქმის მუქთად ჰყიდის. აჰა მაგალითი, რომელსა უნდა ვბაძავდეთ ჩვენცა, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენი! საუბედუროდ, ამისთანა მაგალითებს კი არ მოგიყვანენ და გეტყვიან იგინი, რომელნი იქადიან განათლებასა, ნახვითა და ცნობითა და მოგზაურობითა განათლებულს ქვეყნებში. ნაცვლად ოქროისა და

თვალ-მარგალიტისა, იგინი ხშირად ევროპიდგან ტალახსა და მყრალსა ნაგავსა გვიზიდავენ ჩვენ, რომელიც ჩვენშიაც უხვად არის. ნუ დაუგდებ, ძმაო, ყურს ამისთანა პირს, თუ არ გსურს, რომ გაისვარო. ნაცვლად ამისა ამხნევებდე და ანათლებდე სულსა შენსა პატიოსნითა სწავლითა, და მაგალითებითა, მეოხებითა წმიდა მოციქუთა თავთა პეტრე და პავლესითა. ამინ.

მოკლე მოძღვრება

პეტრე პავლ მობასა ზედა.

მოხსენებით წინამძღვარი იგი თქვენნი რომელნი გეტყოდეს თქვენ სიტყვათა მათ ღვთისათა: და ჰხედვით გამოსვლასა მას ცხოვრებისა მათისასა, და ჰბაძევდით სარწმუნობასა მათსა. (მბრ. 13, 7).

წმიდა მოციქული პავლე, სიტყვათა ამათ შინა, მოგვიწოდებს ჩვენ, ქრისტიანეთა, რათა მოვიხსენებდეთ წინამძღვართა მათ, რომელთაგან მიგვიღია და გვისწავლია სიტყვა ღვთისა, და უყურებდეთ განსვლასა, ანუ აღსასრულსა მათისა ცხოვრებისასა, ესე იგი რა ნაირად გაუტარებიათ მათ თვისი ცხოვრება, და ვბაძევდეთ, ანუ ვემსგავსებოდეთ მათ სარწმუნოებითა.

ღღეს ვართ ჩვენ აღმასრულებელი ამის მცნებისა, მაგრამ არა სრულიად, არამედ ერთის მხრით. ღღეს მისთვის შევიკრიბებით ჩვენ, რათა აღვასრულოთ ხსენება თვით წმიდისა მის პავლე მოციქულსა, რომელმა მოგვცა ეს მცნება, და მისისა ამხანაჯისა და ტოლისა, წმიდა მოციქულისა პეტრესი. მაგრამ ღღეს მხოლოდ სიტყვით და გონებით ვყოფთ მათსა

ხსენებასა, ვაქებთ, ვადიდებთ, ნეტარ-ვყოფთ მათსა ხსენებასა, და მეოხად ჩვენთვის ღვთის წინაშე ვადგენთ მათ. ბარნა ესრეთი ხსენება საკმაო არ არის. წმიდა მოციქული პავლე მოითხოვს ჩვენგან, არა თუ მხოლოდ სიტყვითა მოვიხსენებდეთ წინამძღვართა ჩვენთა, არამედ საქმითა: **მოიხსენენით წინამძღვარნი, და ჰბაძევდით მათსა სარწმუნოებასა**, ესე იგი გაიხსოვნეთ იგინი, მათი შრომა, მათი სარწმუნოება, და ჰბაძევდით მათო.

შმათავრესი და თითქმის მხოლოდ ერთი მათი საქმე და შრომა, იყო გავრცელება კაცთა შორის ქრისტეს სჯულისა, მისი სახარებისა. ამ საქმისათვის ჰქონდათ მათ თავი გადადებული, ამ საქმეს შესწირეს მათ თვისი ღონე და ცხოვრება: ჩვენც ამ საქმეში უნდა ვბაძევდეთ მათ. ჟოველ ქრისტიანე კაცს აქვს მოვალეობა, შეეწიოს ქრისტეს სახარების გავრცელებასა ქვეყანასა ზედა. **თუმცა პეტრემ და პავლემ და სხვათა მოციქულთა და წმიდათა მამათა, მრავალნი საკვირველნი ღვაწლნი და შრომანი მიიღეს თავის თავზე, ყოველ თესლებს უქადაგეს: ყოველსა ქვეყანასა განხდა ხმა მათი**, მაგრამ ეს საქმე ჯერაც არ არის გათავებული, ახლაც უმრავლესი ნაწილი კაცობრიობის ნათესავისა, ესე იგი დედა-მიწაზე რაოდენიც არიან მცხოვრებნი, სხვა ტომნი რომ დავთვალოთ, ისე გამოვა, რომ ათ კაცში მარტო ერთი არის მონათლული, ქრისტიანე, და დანარჩენთა შორის უმეტესი ნაწილი ახლაც კერპთმსახურნი არიან, ესე იგი მრავალ-ღმერთების თაყვანის მცემელნი. მაშასადამე ყოველი ქრისტიანე კაცი ახლაც უნდა ცდილობდეს ყოველი ღონისძიებით **იესო ქრისტეს სახარების გავრცელებასა კაცთა შორის**. ეს მოვალეობა ეკუთვნის არა მხოლოდ სამღვდელთა პირთა, ტრაპეზის მსახურთა, არამედ საზოგადოდ ყოველსა ქრისტიანესა. წმიდა მოციქული პავლე ყოველს კაცს ეუბნება: **მოიხსენენით წინამძღვარნი თქვენნი და ჰბაძევდით მათ**.

როგორ და რით უნდა შეეწიოს ერის კაცი ქრისტეს სჯულის გავრცელებას?— რითაც შეუძლია, რაც ღონე მისცა ღმერთმა. **თუ კი მართლა გიყვარს, ძმაო, შენი სჯული, თვით იგი სიყვარული და ერთგულება დაგარიგებს შენ, როგორ**

უნდა მოიქცე, და რა სახით უნდა შეეწიო ღვთის სასუფეველის გავრცელებასა ქვეყანასა ზედა. რასაკვირველია, ყოველ კაცს არ შეუძლია წავიდეს სხვა ქვეყანაში და იქადაგოს ქრისტიანობა; მაგრამ რა საჭიროა შორს წასვლა! მახლობლად შენდა არიან მრავალნი, რომელთა არ მიუღიათ ჯერედ სიტყვა ღვთისა: იმოქმედე მათზედა, რომ მოიქცენ და მოინათლონ. ბარნა მათგანნიცა, რომელნიც მონათლულნი არიან და ქრისტიანად უწოდებენ თავის თავს, მრავალნი არიან სახელით, და არა საქმით ქრისტიანენი. აღვილად შეგიძლია იმოქმედო მათზედა და განამტკიცო იგინი. თუ სიტყვიერად არ შეგიძლია ამ საქმის აღსრულება, ნაყოფისაგან შენისა შესწირე რამე ამ საქმეს. მოუხმარე ფულით, ანუ ნივთის რამის შეწირვით მათ, რომელნი შრომობენ და ჰქადაგებენ ჰრისტეს სახარებასა ურწმუნოთა შორის. ბოლოს, თუ არც ეს შეგიძლია, ერთი საქმე მაინც შეგიძლია, და იმაზე უარს ვეღარ იტყვი. შენ თავს მაინც კარგად მოუარე, შენ გულში და სულში გაავრცელე და გაამაგრე ჰრისტეს სახარება, რომ შენ მაინც იყო ჭეშმარიტი, საქმიანი ქრისტიანე. მსეც დიდი რამე იქნება! ნეტაი ამას მაინც აღსრულებდენ ყოველნი მონათლულნი ქრისტიანენი! მაშინ ქრისტიანობა ფრიად განმტკიცდებოდა და თავის თავად გავრცელდებოდა ქვეყანაზე. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

პეტრე-პავლობის ღღესა ზედა.

ჰოველსა ქვეყანასა განხდა ხმა მათი, და კიდეთა სოფლისათა სიტყვანი მათნი. (შსალმ. 18, 4).

ღღეს ჩვენ, ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, ვდღესასწაულობთ ხსენებასა წმიდა თავთა მოციქულთასა პეტრე და პავლესა, და არა თუ მხოლოდ ჩვენ, არამედ ურცხვნი მორ-

წმუნენი ყოველთა ადგილთა შინა, სადაცა კი იხსენება სჯუ-
ლი ძრისტესი, დღეს, შეკრებილნი ტაძართა შინა, აქებენ, ადი-
დებენ და თაყვანისცემენ წმიდათა ამათ მოციქულთა. **მ**რი
ათასი წელი გავიდა თითქმის მასუკან, რაც იგინი სცხოვრებ-
დენ ქვეყანასა ზედა, გარნა ხსენება მათი, არა თუ არ მოისპო
კაცთა შორის, არამედ უმეტესად განვრცელდა. **რ**ა არის მიზე-
ზი ამისი? **შ**ინ იყვნენ იგინი? **რ**ა ჰქმნეს იმის ღირსი? **რ**ით და-
იმსახურეს ეგოდენი პატივი? **ი**ქნება, იგინი წინაპარობით, ანუ
შთამომავლობით იყვნენ დიდებულნი? **ა**რა! **პ**ეტრე იყო უბრა-
ლო მეთევზეს შვილი და თვითონაც მეთევზე; **პ**ავლეც დაბა-
ლი კაცის შვილი, და ხელოვნებით კარვის მკერავი. **ა**ნუ, იქ-
ნება იგინი იყვნენ ერთობ მდიდარნი, ღონიერნი და მძლავრ-
ნი? **ა**რა! **ი**გინი იყვნენ ღარიბნი და საწყალნი. **ა**ნუ, იქნება,
იგინი იყვნენ ერთობ სწავლულნი, მაღალნი ფილოსოფოსნი?
არცა ესა! **პ**ეტრე სრულიად უსწავლელი იყო; **პ**ავლემ იცო-
და მხოლოდ ძველი სჯულის წიგნები. **მ**აშასადამე, რით ეღირ-
სნენ იგინი ეგოდენსა პატივსა, რომელ სახელსა მათსა ზედა აწ
აშენებენ დიდსა ტაძრებსა, და წინაშე ხატთა მათთა თავსა და
მუხლსა სიმდაბლით მოიდრეკენ მეფენიცა და მდიდარნიცა, და
სწავლულნიცა, და ითხოვენ მათგან შემწეობასა?

ყოველსა ქვეყანასა განხდა ხმა მათი. და კიდეთა სოფლისათა
სიტყვანი მათნი. **ა**ჰა პასუხი ამისა! **ი**გინი იყვნენ მქადაგებელნი
მალლისა ჭეშმარიტებისა; დაუცხრომელად და დაუღალავად
ჰმოძღვრიდენ და ასწავლიდენ იგინი ყოველთა კაცთა, და სწა-
ვლითა თვისითა ისეთი კეთილი ცვლილება მოახდინეს კაცთა
შორის, ისრე აღამაღლეს და გააუმჯობესეს კაცთა ზნეობა,
რომელ სახელი მათი არის და იქნება უკვდავი, ვიდრემდის
ქვეყანაზე დარჩება სიყვარული ჭეშმარიტებისა.

რას და რა სახით ასწავლიდენ იგინი? **რ**ა იყო საგანი მა-
თის ქადაგებისა; და რას მოითხოვდნენ იგინი კაცთაგან? მიმა-
ვალნი ქალაქითი ქალაქად და სოფლითი სოფლად, იგინი ყო-
ველგან ჰღალადებდენ და იტყოდენ: გაიღვიძეთ, განახლდით,
გამოიცვალენით; მოვიდა სასუფეველი ლეთისა; მოიწია მაც-
ხოვარება ზეციდგან; დაივიწყეთ ყოველი უწინდელი, და შე-
უდექით ახალსა ცხოვრებასა; უარ-ჰყავით ყოველივე ძველი

და თავიცა თქვენი; სიცოფედ შეჰრაცხეთ ყოველი, რასაც აქამდის ჰფიქრობდით და რისაც ჩვეული იყავით, და ხელმეორედ დაიბადებით.

პა, რა, საკვირველსა სიტყვასა ეტყოდენ იგინი ყოველთა კაცთა. მცირეს რამეს კი არ ითხოვდენ იგინი მსმენელთაგან, არამედ თვით სულსა, გულსა და სიცოცხლესა მათსა. სიცოცხლე, სისხლი და ყოველი ქონება გამზადებული უნდა ჰქონოდა მსმენელთა მათთა, შესაწირავად ყოველ წამს ამ ქადაგებისათვის. მართობ მძიმე და გასაოცარი იყო ესრეთი ქადაგება და ეგოდენი მოთხოვნილება! მის შეეძლო მიღება მისი, ვინ და რა სახით აღასრულებდა ამ სიტყვას? ბარნა, განსაცვიფრებლად ჩვენდა, ურიცხვნი პირნი ემორჩილებოდენ მათსა სწავლასა; სიტყვა მათი ცეცხლად ეკიდებოდა გულთა კაცთასა, და რომელნი უწინ იყვნენ შთაფლულნი ცოდვათა შინა და სიცრუეთა, აღსდგებოდენ, გამოიცივლებოდენ და შეიქმნებოდენ სახედ სიწმიდისა, და თავთა თვისთა აღარ ჰზოგავდენ ამ ქადაგების წარმატებისათვის.

რა სახით და რა საშუალებით მოახდენდენ მოციქულნი ესრეთთა საკვირველთა საქმეთა? თვისითა საკუთართა ძალითა და მადლითა, ანუ სხვის შემწეობითა? იგინი აღიარებდენ და იტყოდენ, რომელ ჩვენა ვართ მოწამენი და მოციქულნი, მოვლინებულნი ჯვარცმულისა და მკვდრეთით აღდგომილისა იესო ქრისტესაგან. იგინი ყოველგან და ყოველთვის შეაგონებდენ და იტყოდენ: ამიერიდგან ქვეყანა უნდა აღსდგეს და სცხონდეს ქრისტე იესოს მიერ. რა სახით? ჰოველმა ადამის ძემან მხუროვალთა გუოითა უნდა მიიღოს სულსა შინა თვისსა იესო ქრისტე და მისი სიტყვა, და ყოველნი თვისნი ძველნი ზრახვანი მიამსჭვალოს ჯვარსა ზედა იესო ქრისტესსა, განახლდეს, ხელ-ახლად დაიბადოს და ამიერიდგან სცხოვრებდეს არა თავით თვისით, არამედ ქრისტე იესო უნდა სცხოვრებდეს მის გულში, ვითარცა იტყვის პავლე მოციქული თავის თავზე.

ძმანო, მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო! შმიდა მოციქულნი პეტრე და პავლე დღესაც მასვე ჰქადაგებენ ჩვენს წინაშე. თუმცა იგინი აღარა სცხოვრებენ ჩვენს შორის, გარნა

უმჯობესი მათი კერძო სული, და გული მათი, გამოხატული წერილთა შინა მათთა, ახლაც არის ჩვენთან და ყოველ დღე წაიკითხება ეკლესიათა შინა. მათი სიტყვა, მათი ქადაგება ახლაც თითქმის იმ სახითვე არის საჭირო ჩვენთვის, ვითარცა იყო საჭირო იმ დროს, როდესაც იგინი ჰქადაგებდენ. მართალია, ჩვენ ამ სწავლაშივე დავიბადენით, სიყრმიდ განვე გვესმის იგი და დავემორჩილეთ მას, სიყრმეშივე მოვინათლენით, მაშასადამე, განვახლდით და ხელახლა დავიბადენით, გარნა, საუბედუროდ, ახლაც საჭირო არის ჩვენდა განახლება და ხელ-ახლად დაბადება, მისთვის, რომ დავძველდებით ცოდვათა შინა ჩვენთა. უკეთუ ვისმეს აქვს სიყვარული წმიდათა მოციქულთა პეტრესი და პავლესი, და ჰსურს მათი პატივისცემა და მიღება მათგან მადლისა და შემწეობისა, ყური დაუგდოს მათსა სწავლასა, გაიდვიძოს და განახლდეს ჰრისტე იესოს მიერ უფლისა ჩვენისა, რომელსა ჰშვენის ყოველი დიდება და პატივი. ამინ.

მ რ ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქმული ქუთაისის მთავარ-ანგელოზის ეპკლესიასა შინა.

სარწმუნო იგი მცირესა ზედა, და მრავალსა ზედასა სარწმუნო არს; და რომელი მცირესა ზედა სრუ არს, მრავალსა ზედასა სრუ არს. (ლუკ. 16, 10).

ღღეს, ძმანო ჩემნო, მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო! ჩვენ განვიზრახეთ უბნობა თქვენთანა იმ საგანზე, რომელსა გვასწავლის ჩვენ მაცხოვარი, ახლა მოყვანილსა სიტყვასა შინა: სარწმუნო იგი მცირესა ზედა..... მახლობელი და პირ-და-პირი აზრი ამ სიტყვისა, არის უბრალო და ცხადი: აქ მაცხოვარი გვასწავლის ჩვენ, რომელ კაცი, სარწმუნოდ და პატიოსნად აღმასრულებელი ყოველი მცირე საქმისა და მოვალეობისა,

მსგასადვე, პატიოსნად და სათნოდ აღასრულებს დიდ-დიდ საქმეებსაც; წინააღმდეგ ამისა, თუ ვინმე მცირე საქმეებში ყალბად და ბრუდედ იქცევა, ის დიდ საქმეებსაც ურწმუნოდ და ცუდად აღასრულებს. უბრალო და ცხადი არის ეს აზრი, მაგრამ დიდი და სასარგებლო ზნეობითი სწავლა გამოიყვანება მისგან.

სარწმუნო იგი მცირესა ზედა, და მრავალსა ზედაცა სარწმუნო არს. მცირედ უფალი იესო ძრიტე აქ უწოდებს, პირველად, აქაურსა, სოფლიურსა ჩვენსა ცხოვრებასა. მართლა, როდესაც ჩვენ ამ წუთის სოფლის ცხოვრებას შევამსგავსებთ მომავალსა, ზეციურსა ცხოვრებასა, იგი გამოსჩნდება ერთობ მცირე და არათუ მცირე, არამედ, ამასთანავე, ერთობ ვიწრო, აღვსებული ყოვლითა მწუხარებითა. მაშასადამე, მაცხოვარი ამ სიტყვებით, პირველად, გვასწავლის ჩვენ მას, რომელ, უკეთუ ჩვენ ამ მცირესა და შევიწროებულსა ცხოვრებასა შინა ვიქცევით ღვთის სარწმუნოდ, ერთგულად, მოთმინებით, პატიოსნად, მაშინ ღმერთი ჩვენ გვიცნობს თვისდა სარწმუნო კაცად, და მოგვანიჭებს ვრცელსა ზეციურსა ცხოვრებასა: ჩვენც გვეტყვის მაშინ, ვითარცა მას მონასა სარწმუნოსა, რომელმან, მიიღო რა მცირეოდენი საჩუქარი, ესე იგი ხუთი ტალანტი, სარწმუნოდ მოიქცა, გაისარჯა, განამრავლა იგინი და ერთი ორად წარუდგინა უფალსა თვისსა: კეთილ მონაო, სახიერო და სარწმუნოო, რამეთუ მცირესა ზედა სარწმუნო იყავ, უმრავლესსა ზედა დაგადგინო შენ. ღიდი ნუგეში ეძლევა აქედგან ყოველთა მათ ქრისტიანეთა, რომელნი სულგრძელად ითმენენ ამ სოფლის ვიწროსა და შემაწუხებელსა ცხოვრებასა, თუ არ დაჰკარგვენ იგინი ღვთის ერთგულებასა. ბარნა მდიდარნი და ბედნიერნი ამ სოფლისანი უმეტესად უნდა დაჰფიქრდენ, როდესაც ესმისთ მათ ეს სიტყვა. რისთვის? მისთვის, რომ მათგან უფრო დიდსა სარწმუნოებასა, სიფრთხილესა მოითხოვს უფალი იესო ძრისტე. აჰა, რას ეტყვის უფალი იმავე სახარებაში მდიდართა, რომელნი ცუდად ხმარობენ თვისსა სიმდიდრესა: უკეთუ სიცრუისა ამის მამონისა სარწმუნო ექმენით, ჰეშმარიტი იგი ვინ მოგანდოს თქვენ. ამ სიტყვების აზრი ეს არის: მამონს საღმრთო წერილი უწოდებს სიმდიდრეს; ცრუ მამონად, ანუ ცრუ სიმდიდრედ

ის მისთვის უწოდებს, რომელ ყოველი სოფლიური სიმდიდრე არის ცრუ და ყალბი, ვინაიდან იგი არის წარმავალი და წუთი. **თუ** ეს სოფლიური, ცრუ სიმდიდრე ღვთის სარწმუნოდ, კეთილი საქმისათვის არ მოიხმარა კაცმა, მაშინ ღმერთი როგორღა მისცემს მას ზეციურსა, ჭეშმარიტსა სიმდიდრესა, ანუ ნეტარებასა.

ეს არის პირველი ზნეობითი სწავლა, რომელი გამოდის ზემო მოყვანილისა სიტყვისაგან. **ახლა** გამოვიყვანოთ მეორე, უმახლობელესი და ჩვენთვის უსაჭიროესი.

სარწმუნო იგი მცირესა ზედა, და მრავალსა ზედაცა სარწმუნო არს, და რომელი იგი მცირესა ზედა ცრუ არს, და მრავალსა ზედაცა ცრუ არს. ამ სიტყვებიდგან გამოიყვანების შემდგომი ზნეობითი სწავლა: რომელიც კაცი მცირეთა და მდაბალთა საქმეთა და მოვალეობათა თვისთა კარგად და პატიოსნად აღსრულებს, იგი დიდთაცა თვისთა საქმეთა და მოვალეობათა, მსგავსადვე, კარგად აღასრულებს; და რომელი მცირეთა საქმეთა და ვალდებულებათა შინა იქცევა ყალბად, იგი უთუოდ დიდთაცა შინა საქმეთა იქნება ურწმუნო და ყალბი. **შოველნი** საქმენი და მოვალეობანი კაცთანი, თუ გინდ ხორციელნი, ანუ სოფლიურნი, მით უმეტესად სულიერნი, ორად განიყოფებიან. **ზოგიერთნი** მათგანნი არიან უმთავრესნი და უსაჭიროესნი, ხოლო სხვანი—მცირენი და წვრილნი. **შეჭველია**, რომ ყოველმა კეთილგონიერმა კაცმა უმეტესი თვისი ყურადღება და მეცადინეობა უნდა მიაქციოს პირველთა ზედა, ისინი არას გზით არ დაუტეოს აღუსრულებელი; გარნა, ამასთანავე, არ უნდა დაივიწყოს მეორენიცა, არ იყოს დაუდევნელი მცირეთაცა შინა თვისთა საქმეთა და მოვალეობათა. **ეს** მისთვის, რომელ მცირენი საქმენი და მოვალეობანი უფრო ხშირად შეემთხვევიან მას, ვიდრეღა მაღალნი და უმთავრესნი. **შოველ** დღე და ყოველ წამს კაცი აკეთებს რომელსამე მცირესა თვითსა საქმესა, ყოველ წამს იგი აღსრულებს რომელსამე წვრილსა მოვალეობასა, და თუ კეთილად და პატიოსნად აღსრულებს, მაშინ უნებლივად მიეჩვენვა პატიოსნებასა და ბეჯითობასა, და თუ არა— იგი მიეჩვენვა სიყალბესა და სიცრუესა, და ამ ჩვეულებას გადიტანს დიდ-დიდ საქმეებშიაც. **თუ** მცირეს და ადვილს მოვალეობას, რომელიც დიდ

ლონეს და შრომას არ მოითხოვს, ცუდად აღსრულებ, დიდ მოვალეობას როგორღა აღასრულებ კარგად. ამასთანავე, კაცის ხასიათი არ უნდა იყოს ქრელად და შერყეული, არამედ ერთფერი და მტკიცე, ესე იგი, რომ ყოველ საქმეს, დიდსა და მცირესა, ერთი მიმართულებით და ერთი ხასიათით აღსრულებდეს. მზე მთლად გამოიხატება წყლის ერთ წვეთში; კაცის ხასიათი მთლად გამოსჩნდება ერთს თვითმცირე მოქმედებაში. თუ მცირე ფასის საქმეში ატყუებ კაცსა, დიდ საქმეში შენ რაღა რწმუნება გექნება.

რაც აქამდინ ვსთქვით, იმას ესეც კიდევ უნდა დაგუმატოთ: არავის არ შეუძლია პირ-და-პირ შეუდგეს დიდ საქმეს და კარგად აღასრულოს იგი, თუ მცირე საქმისაგან არ დაიწყოს და მერმე არ გადვიდა დიდზე. შოველი საქმე, ესრედ ვსთქვათ, ანბანიდგან დაიწყება; თუ ჯერ ანბანი კარგად არ დაისწავლა კაცმა, წიგნს როგორ წაიკითხავს. ავხსნათ ახლა ეს ყოველი ერთი, ანუ ორი მაგალითით: ლოცვა, ანუ გულმოდგინედ ღვთის ვედრება, არის ადი და მაღალი მოვალეობა, ესრედ, რომელ, ვისაც ან არა ჰსურს, ან არ შეუძლია კარგად, გულითად ლოცვა, იგი ვგონებ, ქრისტიანეც არ არის. ხოლო ლოცვაში ჩვენ, ქრისტიანენი, ვხმარობთ პირჯვრის წერას. პირჯვრის წერა, ვსთქვათ, არ არის უმთავრესი მოვალეობა, არამედ მცირედია. შეიძლება კაცი პირჯვარს არ იწერდეს, მაგრამ გული ჰქონდეს ღვთისადმი მიქცეული მდულარითა ლოცვითა. ბარნა შეგვიძლია პირ-და-პირ ვსთქვათ, რომ ვინც პირჯვარს იწერს დაუდევნელად, უგემურად, დაზარებით, იგი ამით წაახდენს თვისსა ლოცვასა. ლაუკვირდი, რა ნაირად იწერს ზოგიერთი პირჯვარს და იქიდგან შეიტყობ, რა ნაირია მისი ლოცვა; შეჰხედე, რა ურწმუნოდ აღსრულებს ზოგიერთი მცირესა ამას მოვალეობასა, ხან ნახევარ პირჯვარს დაიწერს, ხან ერთობ მოკლეს, თითქოს სცხვენია, ანუ ეზარება, ზოგჯერ იქით-აქეთ იხედება, ლაპარაკობს და ისრე იწერს პირჯვარს. ძნელად დავიჯერებ, რომ ესრეთს პირჯვრის დამწერს კაცს გულში კი კარგი ლოცვა ჰქონდეს. ახლა სხვას, ბეჯითს ქრისტიანეს დაუკვირდი: რა კრძალვით და მოწიწებით იწერს პირჯვარს: ერთგულად შეამტკიცებს იგი სამსა თვისსა თით-სა, მაღლად აღმართავს ხელსა და დაჰბეჭდავს შუბლსა, გულსა და

მხართ თვისთა, სახითა ჯვარისათა. შთუოდ, რომ მას აქვს ბეჯითი ლოცვა. მეორე მაგალითად მოვიყვანოთ მარხვის შენახვა, ესე იგი საჭმლის არა თუ მხოლოდ გამოცვლა, არამედ მოკლებაცა. მსთქვათ, რომ ესეც არ არის უმთავრესი ქრისტიანული მოვალეობა, გარნა ვინც სარწმუნო არის ამ მცირე მოვალეობაში, გულ-წრფელად მარხულობს, და არა ფარისევლობით, უჭირდება, გარნა ითმენს, უეჭველია, ამით იგი დაამტკიცებს სარწმუნოებასა და სასოებასა. **თ**უ არ ჰქონდეს მას ლმერთზე სასოება, რათ გაიჭირებდა საქმეს, რათ მოიკლებდა ნუგეშს? წინააღმდეგ ამისა, ვინც მარხვას, არ ინახავს, არა მისთვის, რომ არ შეუძლია, ან ავად ხდება, -ამ შემთხვევაში შესაწყნარებელია, — არამედ მისთვის, რომ არა-რად ჰრაცხს მარხვას, ანუ მცირედ რაიმედ მიაჩნია, იტყვის: სხვაში კარგი ვიყო, თორემ მარხვა რა არისო, — მეშინის მე ამისთანა კაცზე; მეშინის, რომ სხვაშიაც დაუდევნელი არ იყოს და უდიდესი მოვალეობაც არა რად არ მიაჩნდეს. ძიდევ ერთი უკანასკნელი მაგალითი მოვიყვანოთ. ეკლესიაში ღუმილით და კრძალვით დგომა, თუმცა არ არის უმთავრესთა მოვალეობათაგანი, გარნა იგი დაამტკიცებს ღვთის შიშსა და სასოებასა; ხოლო წინააღმდეგი ამისა, ესე იგი ცუდად, უკრძალველად ეკლესიაში დგომა, დაამტკიცებს ღვთის უშიშრობას და ცუდსა ხასიათსა. მრთხელ, ერის კაცობასა შინა ჩვენსა, მოგვიოდა ჩვენ **თ**ბილის ქალაქში, წირვის დროს, შესვლა საყდარსა შინა სომეხთასა, და რაც ჩვენ მაშინ ვნახეთ, ის არაოდეს არ დაგვავიწყდება. ტაძრის დასავლეთის მხრისკენ, მუნ, სადაც არის ქალების ადგილი, იატაკი იყო მოფენილი ზალიჩებითა, მუთაქებითა და ბალიშებითა. ჭაღები ისხდნენ ფეხ-მოკეცილნი, და ისე ხმამაღლად ლაპარაკობდნენ სუყველანი, თითქოს ბაზარში ისხდნენ სამუსაიფოთა, და არა საყდარში წირვას ისმენენო. სხვანიცა მუნ მყოფნი მამაკენი ხმა მაღლად ლაპარაკობდნენ. ასე იფიქრებდი, რომ შუა-ბაზარში სდგებარ, და არა საყდარში. მართობ გასაოცარი, შესაწუხებელი იყო ამის ხილვა. მაშინ ჩვენ მაღლობა შევსწირეთ ლმერთს, რო მანამდის ჩვენ მართლ-მადიდებელს ეკლესიაში ამისი მსგავსი არაფერი არ გვინახავს. ბარნაახლა კი, სამწუხაროდ, გვეშინის ჩვენ, რო-

მელ შემცდარი არ ვიყოთ ამაში. ბავიგონეთ, ჩვენდა შესაწუხებლად, რომ თვით აქ, ამ საყდარში, აქაურნი შემომავალნი ქალნი, ცისკარზე და მწუხრზე დაჯდებიან, და მთელს ლოცვას ლაპარაკში გაატარებენ, მერმე რა დროს? თვით ამ დიდმარხვის განმავლობაში. სარწმუნო იგი მცირესა ზედა, და მრავალსა ზედაცა სარწმუნო არს, ხოლო რომელი მცირესა ზედა ცრუ არს, და მრავალსა ზედაცა ცრუ არს. თუ ამ მცირე საქმეში, ცისკრის მოსმენაში, ასე სიცრუით იქცევიან, როგორღა დავიჯეროთ, რომ სხვათა დიდთა მოვალეობათა კეთილად და ბეჯითად აღასრულებენ იგინი.

დასასრულ სიტყვისა ჩემისა, მოვიყვან ერთსა სიტყვასა უფლისასა, ვითარცა უმაღლესსა და უეჭველსა დამტკიცებასა იმ აზრისას, რომელ უმცირესი მცნების დავიწყებაც და დარღვევაც საშინელ ზარალს აძლევს კაცსა: უკეთუ ვინმე დაჰსხნას ერთი მცნებათა ამათგანი უმცირესთა, და ასწავოს ესრედ კაცთა, უმცირეს ეწოდოს მას სასუფეველსა ცათასა; ხოლო რომელმან ჰყოს და ასწავოს, ამას დიდ ერქვას სასუფეველსა ცათასა (მათ. 5, 19). და კიდევ: ყოველი სიტყვა, უქმად რომელსა იტყოდენ კაცი, მისცენ სიტყვა მათთვის დღესა მას სასჯელისასა. მართი უქმი სიტყვის თქმა რა არის, მაგრამ ამისთვისაც პასუხს მისცემს კაცი ღმერთს. ჩვენ კი, ვინ იცის და ვინ დასთვლის, რამდენს უქმს, უსარგებლო სიტყვას ვიტყვით ყოველ საათს, არა თუ ყოველ დღეს,—რისთვის? მისთვის, რომ არაფრად მიგვაჩნია ეს ცოდვა, მცირე ცოდვადაც არ მიგვაჩნია იგი.

ამისათვის წინაპირველად ვეცადოთ, ძმანო ჩემნო, შეწყვნითა ღვთისათა, მცირე საქმეთა და მოვალეობათა ჩვენთა სარწმუნოდ და კეთილად აღსრულებას, და მერმედ უთუოდ დიდთაცა და მაღალთა მოვალეობათა აღვასრულებთ კეთილად. მაშინღა გვექნება სასოება, რომელ უფალი გვეტყვის ჩვენცა: კეთილ მონაო, სახიერო და სარწმუნოო! რამეთუ მცირესა ზედა სარწმუნო იყავ, მრავალსა ზედა დაგადგინო შენ; შევედ სიხარულსა უფლისა შენისასა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

თქმული მუთაისის მთავარ-ანგელოზის ეკლესიასა შინა.

ჟოველსავე, რასაც იქმოდეთ, გუ-
ლითად იქმოდეთ, ვითარცა უფლისა-
სა, და ნუ ვითარცა კაცთასა. (კოლა-
სელ. 3, 23).

წმიდა მოციქული პავლე, ეპისტოლესა შინა თვისსა კო-
ლასელთა მიმართ, სხვათა შორის მშვენიერთა სწავლათა და და-
რიგებათა, ამასაც მისწერს და ასწავლის: **ყოველსავე, რასაცა**
იქმოდეთ, გულითად იქმოდეთ, ვითარცა უფლისასა, და ნუ ვითარ-
ცა კაცთასა, ესე იგი ყოველი თქვენი საქმე, დიდი და მცირე
რასაც კი დაიწყებთო, გულმოდგინედ და ერთგულად გააკე-
თეთო, როგორათაც ღვთის საქმეს აკეთებთო, და არა კაცის
საქმესო.

ეს სიტყვა, ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, პირველად, იპყრობს თვის შორის. დიდსა და გამოუთქმელსა ნუგეშსა ყოვლისა კაცისათვის, და, მეორედ, დიდსა და მალა-
ლსა მოვალეობასა დაგვიდგენს. ვაჩვენოთ, რომელსა ნუგეშსა გვაძლევს მოციქული ამ სიტყვებით და რა მოვალეობას სდებს ჩვენ თავზედ.

ყოველსავე, რასაცა იქმოდეთ, გულითად იქმოდეთ, ვითარცა
უფლისასა, და ნუ ვითარცა კაცთასა. ამ სიტყვებიდან ის დიდი ნუგეში და სასიამოვნო აზრი გამოდის, ძმანო ემნო, რომ ჩვენ ყოველთა შეგვიძლია ყოველი ჩვენი საქმე და შრომა გარდავაქციოთ ღვთის მსახურებად. ამ სიტყვებიდამ გამოდის, რომ ღმერთს არა მხოლოდ მაშინ ვემსახურებით ჩვენ, როდესაც, მაგალითებრ, ეკლესიაში ვდგევართ და ვლოცულობთ, ანუ როდესაც, გამახსოვნებულნი ღვთის მცნებისა, რომელსამე

ქველს საქმეს, ანუ სათნოებას ვასრულებთ, არამედ იმითიც კი შეგვიძლია ვემსახუროთ ღმერთსა, როდესაც ჩვენს საკუთარს, სოფლიურს საქმეს ვაკეთებთ, თუ კი ის საქმე პატიოსანი არის, თუ ერთგულად და ღვთის წინაშე ვაკეთებთ იმას. რაღა უნდა იყოს ამაზედ უმეტესად სასიამოვნო და მანუგეშებელი ჩვენთვის! ღმერთს რომ შენთვის პირობა გამოუცხადებია: თუ გსურს საუკუნო ცხოვრება მიიღო, დასტოვე სოფელი და ყოველი მისი საქმე, განეშორე კაცთაგან, გაიქეც უდაბნო ადგილს, და მუნ ლოცვისა და ღვთის ვედრების მეტი არაფერი აღარა ჰქმნაო, — თუმცა ძლიერ მძიმე იქმნებოდა ეს პირობა, მაგრამ მეტი გზა რაღა გექნებოდა, ერთი წუთის სოფელში ცხოვრებისათვის საუკუნო ნეტარებას ვერ დაჰკარგავდი, და უთუოდ მიაგდებდი ყოველსავე სოფლიურს საქმეს, და წახვიდოდი უდაბნო ადგილს სულის ცხონებისათვის. მაგრამ ღმერთი ამას არ მოითხოვს შენგან; შეგიძლია დარჩე სოფელში, შეგიძლია ყოველი შენი საქმე აკეთო, და მაშინაც სათნოეყო ღმერთსა და მოიპოვო საუკუნო ცხოვრება, თუ კი გულისთად აკეთებ საქმეს, ვითარცა შფლისასა, და არა კაცთასა.

მაგრამ კიდევ უმახლობელესად მიაქციე ყურადღება ამ სიტყვებზედ. იტყვის მოციქული: ყოველსავე, რასაცა იქმოდეთ, — ესე იგი, არ არჩევს აქ დიდსა და მცირესა საქმესა, ოღონდ კი საქმე პატიოსანი და სასარგებლო იყოს, — და რაც გინდა მცირე იყოს იგი, თუ გულმოდგინედ აღასრულე, ამით ღმერთს ემსახურები. მაშასადამე, არა თუ მხოლოდ იმათ უნდა ინუგეშონ ამ სიტყვითა, რომელთა აბარია დიდ-დიდი სახელმწიფო საქმეები, არამედ თვით უკანასკნელი დღიური მუშა კაცი, თუ გულ-მოდგინედ და სინიდისიანად მუშაობს, მასაც უნდა უხაროდეს, ვინაიღგან იგიცა ღმერთს ემსახურება. ძიდევ ვიტყვი: რაღა უნდა იყოს ამაზედ უტკბილესი ნუგეში ყოველთა კაცთათვის!

ბარნა, თუმცა, ერთის მხრით, დიდს ნუგეშს იპყრობს თვის შორის ზემომოყვანილი დარიგება მოციქულისა, მეორეს მხრით, დიდსა მოვალეობასაცა სდებს ჩვენზედა. მართლა, მოციქული გვაუწყებს ჩვენ, რათა ყოველსა საქმესა, დიდსა და მცირესა, ისე ვასრულებდეთ, ვითარცა ღვთის საქმესა. აბა, რა სახით,

რა კრძალვით, რა შიშით და სინდისით უნდა აღსრულებდეს კაცი ყოველს საქმეს! ამაზედ სიტყვის გაგრძელება საჭირო არ არის. აქ მხოლოდ ის უნდა გახსოვდეს, ძმაო, რომ ყოველი საქმე, თვით უკანასკნელი, ისე უნდა აღასრულო, ვითარცა ღვთის საქმე. ბარნა, საუბედუროდ, უმრავლესნი კაცთა შორის, არა თუ მცირედთა რომელთამე საქმეთა არ აღსრულებენ გულმოდგინედ და ბეჯითად, ისე ვითარცა ღვთის საქმეს, არამედ თვით დიდთა და საქვეყნო საქმეთაცა. იქმნება ათასში ერთმან, და ისიც რომელსა ერთობ დიდი რაიმე საქმე აბარია, გაიხსოვნოს, რომ იგი არა კაცს ემსახურება, არამედ ღმერთსა, და ეცადოს ღვთის წინაშე კეთილად აღსრულება საქმისა თვისისა, სხვანი კი, უმრავლესი ნაწილი, დაუდევნელად და უერთგულოდ აღსრულებენ ყოველსა თვისსა საქმესა. მეტადრე, თუ ვინმე გულ-დიდია და იფიქრა, რომ მისი საქმე არის ერთი მცირე და წვრილი, მაშინ იგი აღსრულებს მას დაუდევნელად და უგულისხმოდ, თავის გულში ჰფიქრობს: რა დიდი საქმეა ეს ჩემი საქმე, რომ თავი მოვიკლა ამაზედაო მაგრამ ეს აზრი უგუნური არის! რაც გინდა წვრილი იყოს შენი საქმე, ძმაო, გულმოდგინედ აღასრულე, ვითარცა უფლისა, და არა კაცთა. შენ გგონია დიდი ზარალი არავის დაემართება, რომ შენი წვრილი საქმე ცუდად აღასრულო, და იმას კი არ ჰფიქრობ, რომ ეს შენთვის არის დიდი ზარალი, მით, რომ შენ მისჩვეულხარ დაუდევნლობას და უხალისობას. თუ ერთი სიტყვაც, ცრუ და ბრუნდე, შენი პირისაგან გამოსული, ცოდვა არის ვითარცა გვამცნებს სამღრთო წერილი საქმე რომელიმე, ბრუნდედ და ცუდად გაკეთებული, რაც გინდა მცირე იყოს, უმეტესი ცოდვა იქმნება. მაშასადამე, ეცადე, ძმაო, რაც გინდა მცირე იყოს შენი საქმე, რომელსაც აკეთებ, რაც გინდა დაბალი იყოს შენი ხელობა, ისე აღასრულე იგი, როგორც ღვთის საქმე. ღა თუ ყოველი, თვით მცირე საქმე და მოვალეობა, გულმოდგინედ და ღვთის წინაშე უნდა აღასრულოს კაცმა, უეჭველია, ვინც დიდს საქმეს და მოვალეობას დაუდევნელად აღსრულებს, იგი უმეტესსა შინა შთავარდება განკითხვასა ღვთისაგან.

თუმცა, რაც აქამომდე ვსთქვით, ყოველმა ქრისტიანე

კაცმა უნდა მიიღოს ყურადღებით, გარნა მომეტებულად მან, რომელიც არის სახელმწიფო სამსახურში. საუბედუროდ, მრავალნი სახელმწიფო მოსამსახურენი; ჩინოვნიკი, აგრეთვე, სამწუხაროდ, ეკლესიის მსახურნიცა, თუ კი დიდი ადგილი არ მიიღეს და მცირე ალაგზე დარჩნენ, ხშირად დაუდევნელად აღსრულებენ თვის მოვალეობას, გულ-გრილად ეკიდებიან საქმეს, მისთვის, რომ თავმომწონნი არიან. ღიდად მიაჩნიათ თვისი თავი და ჰფიქრობენ, რომ იგინი უმაღლეს ადგილზე უფრო სასარგებლო იქმნებიან. ზარნა ეს დიდი შეცდომა არის. თუ დაბალ ადგილზედ არ ივარგა, თუ მცირე საქმე კარგად არ აღასრულა კაცმა, ან მთავრობა როგორ იფიქრებს, რომ უდიდეს ალაგზე უმჯობესი იქმნება? ის ივიწყებს სიტყვასა სახარებისასა: ურწმუნო იგი მცირესა ზედა, მრავალზედაც ურწმუნოა. მას არ ახსოვს კიდევ მეორე სიტყვა სახარებისა: კეთილ მონაო და სარწმუნოო, მცირესა ზედა სარწმუნო იყავ, მრავალსა ზედა დაგადგინო შენ, ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

თქვეული 14-ს იანვარს ქუთაისის საქალაქო გიმნაზიაში
(რუსულად).

ხლო ბრძენთა მათ მიიღეს მათთანა
ზეთი, ჭურჭელთა მათთა ლამპართა მათთა
თანა (მათ. 25, 4).

კეთილშობილნო მოწაფენო! თქვენ უეჭველად არა ერთ-გზის გექმნებათ გაგონილი წმიდა ნინა საქართველოის განმანათლებელის დღესასწაულზე, — რომელიც თქვენის ეკლესიის დღესასწაულიც არის, — სახარებისაგან მაცხოვრის იგავი ათთა ქალწულთა ზედა. ეს იგავი იპყრობს თვის შორის დიდთა ქე-

შმარტივებათა და დარიგებათა, რომელნიცა საჭირონი არიან ყოველივე ასაკისა წოდებისა და სქესისათვის. მაგრამ მან განსაკუთრებით უფრო თქვენი ყურადღება უნდა მიიზიდოს, რადგან იმ იგავში მაცხოვარი იტყვის ათთა ქალწულთა ზედა და უჩვენებს მათში, ხუთთა კეთილგონიერებასა, წინდახედულობას, ხოლო ხუთთა სხვათა—უსაფუძვლო ჭკუასა და წინდაუხედველობასა, — და მით შეგვაგონებს მივბაძოთ სიბრძნესა ხუთთა გონიერთა ქალწულთა, ხოლო განვეშორნეთ ხუთთა უკანასკნელთა უჭკუობასა და წინ-დაუხედველობას.

სიბრძნე, კეთილ-გონიერება, წინ-მხედველობა—აჰა უსაჭიროესნი თვისებანი, რომლითაც უნდა იყვნენ აღჭურვილნი ყოველნი, რომელთა ჰსურთ გაატარონ მყუდრო და კმაყოფილი ცხოვრება; მეორეს მხრით: უჭკუობა, მოუფიქრებლობა, წინდაუხედველობა—აჰა თვისებანი, რომელნიცა ყველაზე უფრო ჰღუპენ კაცის ცხოვრებას ქვეყანაზე, და ამიტომ ამ თვისებათა კაცი ყოველივე ღონისძიებით უნდა ერიდოს. ღედათ სქესი, ჩემის აზრით, უმეტესად ისჯება ამა ნაკლულევანებათაგან. ღარწმუნებით შეიძლება სთქვას კაცმა, რომ უმეტესი ნაწილი იმა უბედურებათა, რომელნიცა შეემთხვევიან ცხოვრებაში ქალთა, წარმოსდგებიან მათი მოუფიქრებლობით და უსაფუძლო ჭკუით. მაშასადამე, ქვეყნიური ჩვენი ცხოვრებისათვისაც და მოქმედებისათვის კეთილ-გონიერება, წინ-გამსჭვრეტელობა შეადგენენ წიგნს მყუდრო ცხოვრებისას; ხოლო ამის წინააღმდეგნი თვისებანი გვიქადიან ჯავრს და უბედურებას. ბარნა ყოველი, რაიცა აქამომდე ვსთქვით, უმეტესად ეკუთვნის და ითქმის ჩვენს სულიერს, ქრისტიანულს ცხოვრებაზე.

რაში მდგომარეობენ ეს ორნი, ერთმანეთის წინააღმდეგნი თვისებანი? ამას გვიჩვენებს მაგალითი ათთა ქალწულთა, იგავსა ამას შინა. იგინი, აღმოსავლეთის ჩვეულებისამებრ, საღამოს გამოვიდნენ ლამპრებით მიგეგებად სიძისა, რომელიც უნდა მოსულიყო თავის საცოლოსთან საქორწილოდ. სიძეს, ჩვეულებისამებრ, შეიძლება დაჰგვიანებიყო, და ამიტომ ხუთმა იმა ქალწულთაგანმა მოიმზადეს ლამპრები და ზეთი, და ამით გამოიჩინეს თავისი გამჭრიახობა და კეთილ-გონიერება; დანარჩენმა ხუთმა ქალწულმა, უსაფუძლო ჭკუისაგამო მათი-

სა, დაივიწყეს ლამპრებთან ზეთის წამოღებაც. პირველნი შეეგებნენ სასიძოს ანთებული ლამპრებით, გაჰყვნენ მას და იქმნენ მიწვეულნი ქორწილში. მოუფიქრებელთა ხუთთა ქალწულთა გამოვლიათ ზეთი და გაუქრათ ლამპრები, და ამიტომ ვერ მოასწრეს ვერც შეგებება და ვერც გაყოლა სიძისა, ამიტომაც მოაკლდნენ ქორწილში დაპატიჟებას. შეჭველია, უმეტესმა თქვენთაგანმა უკვე იცის, რომ სიძე, რომელზედაც არის ლაპარაკი იგავში, არის თვით უფალი იესო ქრისტე, ჩვენი მაცხოვარი, ჭეშმარიტი, საყვარელი სიძე ჩვენიცა სულისა; ხოლო ათი ქალწული გვიხატავენ სულთა ყოველთა ქრისტიანეთასა, ლამპარნი და ზეთნი გამოჰხატვენ სარწმუნოებასა და მასთა წმიდა ცხოვრებას, რომელნიცა არიან ორი უმთავრესნი სათნობანი ჭეშმარიტთა ქრისტიანეთა.

ჩვენ ყოველნი ოდესმე უნდა შევეგებნეთ ჩვენს ზეციერს სიძესა, მეორესა მისსა მოსვლასა. ბედნიერნი იქმნებიან ისინი, რომლებიც, მსგავსად ხუთთა ბრძენთა ქალწულთა, სცდილობენ დაიცვან თავის სულში აღნთებული ლამპარი სარწმუნოებისა, წმიდითა ცხოვრებითა და კეთილითა საქმეებითა. იგინი შეეგებებიან თავიანთ ზეციურს სიძესა და იქმნებიან მიღებულნი მის ზეციერ სასუფეველში. წინააღმდეგ ამისა, უბედურნი იქმნებიან ისინი, რომელნიცა, მსგავსად ხუთთა სულელთა ქალწულთა, რომელთაც კი ჰქონდათ სარწმუნოება, მაგრამ სარწმუნოება მათი მხატე ჭკუის და დაფანტული ცხოვრების გამო, არ იყო შემკული კეთილთა საქმეთაგან, და ამიტომ მათი სარწმუნოებაც განჰქრა გულისაგან.

მაღალი სახე ბრძენისა ქალწულისა თქვენ ყოველთვის გაქვს თვალწინ, თქვენი ეკლესიის ანგელოზი—წმიდა ნინა. წარჩინებულმან დამაარსებელმან ამა თქვენის სასწავლებელისა, განსვენებულმა მლისაბედ შორონცოვის მეუღლემ, რომელიც თვითონაც, უნდა ვსთქვათ აქა, ღირსია ბრძენთა ქალწულთა შორის შერაცხვისა, ვინაიდგან იგი თვისსა ურიცხვსა სიმდიდრესა უხვად აბნედა კეთილთა საქმეთათვის, არა უსაფუძვლოდ დაარქვა ამ თქვენს სასწავლებელს წმიდა ნინას სახელი. მას ჰსურდა და კიდევ ფიქრობდა, რომ წმიდა ნინას ცხოვრება იქმნებოდა თქვენთვის დიდი მაგალითი და ჭკუის მას-

წავლებელი. წმიდა ნინა სულით და გულით მიენდო თავის სულიერს სიძეს — მაცხოვარს და მის დედას. იგი ცხოველი სარწმუნოებით შეუდგა ღვთის სამსახურს და აღასრულა დიდი ღვაწლი. მარტო მით კი არ არის იგი შესანიშნავი და ღირსი თაყვანის-ცემისა, რომ მთელი ჩვენი ერი გააქრისტიანა, არამედ უმეტესად მით, რომ მისი უმანკო ცხოვრება და მისი ხასიათი, ქალწულებრივი, ქრისტიანული, დარჩა თესლად, რომელსაც მოჰქონდა კეთილი ნაყოფი მრავალ საუკუნეების განმავლობაში ქართველი ქალების ცხოვრებასა შინა. მის კვალზე და მის მზგავსად იქცეოდნენ თავის წმიდა ცხოვრებით სახელ-განთქმული ქაღნი: შუშანიკი, ჭეთევანი, რიფსიმე და სხვანი მრავალნი. ბარნა საზოგადოდაც სიმართლით უნდა ვსთქვათ, რომ უმეტესი ნაწილი ქართველთა ქალებისა, ყოველთა წოდებათა, აღსრულებდნენ ყოველთა ქრისტიანულ მოვალეობათა, იყვნენ ჭეშმარიტნი დედანი სახლობათა, მეტად ღუყვარდათ თავიანთი შვილები და ქმარნი, ხშირად გასაჭირ საზოგადო საქმეებში იყვნენ მხნენი და კეთილნი თანაშემწენი თავიანთ ქმართა, არა ერთხელ ხელში იარაღით შეჭხდომიან, ქმართათანა, მტერთა და დაუფარავთ სამშობლო. მაგრამ, ჩემის აზრით, უფრო მოსაწონი იყო მათი უბრალო, ზომიერი, ფხიზელი და შრომის-მოყვარული ცხოვრება; ყველა ახლანდელი ქალებისათვის ამისთანა წინანდელი ქალების ხასიათი შეადგენს უძვირფასესს მაგალითს მისაბაძავად. ჭველამ იცის, რომ ამ ჩვენი საუკუნის დასაწყისამდის და ახლანდელ განათლებამდის, ქართველნი ქაღნი თავის ხელის ნაწარმოებით იცვამდნენ თავის ტანს, და აგრეთვე აცვამდნენ მთელ თავიანთ სახლობასაც. ეს მეტად საქები რამ იყო, რადგან ამით დიდს შემწეობას აძლევდნენ თავიანთ ქმართა, რომელნიც მუდამ ჩხუბში იყვნენ და იცავდნენ თავის ქვეყანასა და სარწმუნოებასა. მართლა, რომ ძველმა ქართველმა ქალებმა არ იცოდნენ ჩაცმა ახალ მოდაზე და არც ფრანცუზულ ენაზე ლაპარაკი, მაგრამ ჰზრდიდნენ ტანმრთელს შვილებს, რომლებსაც აჩვევდნენ ყოველივე გაჭირვების ატანას და სარწმუნოების დაცვისათვის თავის გამომეტებას.

ეს იყო ავერ ახლა! რაღა იქმნება ამის შემდეგ, რითი გა-

მოიჩინენ თავს აქაური ქალები, აღზრდილნი მეროპიულად? ეს მხოლოდ ლმერთმა უწყის! ბევრი გარემოებანი ეხლანდელი საზოგადოებრივი ცხოვრებისა ვერ გვიქადიან ჩვენ კარგს მომავალს. მხოლოდ ჩვენი მოვალეობა არის გაგაფრთხილოთ თქვენ კეთილ-შობილნო მოწაფენო! ამ სასწავლებელში მიიღებთ თქვენ განათლებას: აქ ჰნერგვენ თქვენს სულში მეცნიერების ლამპარს; ეს კარგი საქმეა, მაგრამ ერთი მხოლოდ განათლება ვერ გიხსნისთ თქვენ ზნეობითი დაცემისაგან, არამედ იგი გახდება თქვენ დამლუპველად, თუ ამასთანავე თქვენი ცხოვრების გზა არ იქნება მუდამ განათლებული სარწმუნოების ლამპარით, ანთებულით წმინდა ზეთით, ესე იგი წმინდა ცხოვრებით და კეთილი საქმეებით. **სუდი დროა ახლა! ხალხის ტვინში იზადებიან მრავალნი დამლუპველნი აზრნი და მისწრაფებანი, რომელნიც აქრობენ კაცში სარწმუნოებას. იღუპებიან ბევრნი განათლებულნი წალწულნი თავის სუსტი ჭკუის და დაუდეგარი ხასიათის გამო. როცა, ღვთის შემწეობით, დაიწყებთ თქვენ თავისუფალს ცხოვრებას, მტკიცედ დაიხსომეთ ღვთის სჯული, რომელიც თქვენ აქ ისწავლეთ, ერთდეთ, როგორც ჭირს, ყოველივე კაცს, რომელიც გაშორებს თქვენ ლმერთს და აქრობს თქვენში თქვენი საჭიროების ლამპარს. წინააღმდეგ ამისა, თქვენ თვითონ გაბედვით და მხნედ იმეცადინეთ დარიგება ყველა თქვენის მაცოთუნებელისა. ცხოვრება კაცისა არის ბრძოლა კეთილსა და ბოროტსა შორის; ყოველივე წინააღმდეგობა კეთილისა და მიდრეკილება ბოროტისადმი, თუ კაცს არ სცხვენნიან და არ ინანებს თავის შეცოდებას, არის დასაწყისი დაცემისა და დაღუპვისა. ბოროტებას, ცოდვას და ცუდთა გულის თქმათა არ შეუძლიათ კაცი ბედნიერი გაჰხადონ, არამედ იგიონი ჰლუპვენ ყოველ კაცსა.**

შეგეწიოსთ თქვენ ზეციური სიძე—მაცხოვარი, რომ თქვენ ყოველთვის იყოთ მომხრე კეთილისა და სიწმიდისა, რომ თქვენ, მზგავსად ხუთთა ბრძენთა ქალწულთა, სარწმუნოების და სათნოების ლამპრებით მზად იყვნენ მიგეგებად მისა. **ამინ.**

ს ი ტ ყ ვ ა

თქვენი ქუთაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა მოსწავლეთადმი სხვათა და სხვათა ქუთაისის სასწავლებელთა შინა, 1879 წელსა.

შინ არს ბრძენ და მეცნიერ თქვენ შორის, აჩვენენ კეთილად სვლისაგან საქმენი თვისნი, სიმშვიდითა სიბრძნისათა (იაკ. 3, 13.)

საყვარელნო ყრმანო, მოსწავლენო სხვათა და სხვათა ჩვენი ქალაქის სასწავლებელთა შინა! წელიწადში ერთხელ მაინც მსურს საკუთრად თქვენ წინა-დაგიდვა სულიერი სწავლა და დარიგება. თქვენთვის უფრო საჭირო არის სულიერი, ზნეობითი სწავლა, და უფრო სასარგებლოც იქმნება. ღროება და მრავალნი საქმენი ნებას რომ მაძლევდენ, ერთხელ კი არა, ასჯერაც რომ მომეცა თქვენთვის დარიგება, ისიც არ იქნება ნამეტანი. თქვენ ახლა ისეთ ჰასაკში ხართ, რომ თქვენი გული და სული უფრო მომზადებულია სწავლის მიღებისათვის. ლვთის მადლით, თქვენი გული და სული არ არის ჯერ გაფუჭებული, და უფრო მტკიცედ დაიბეჭდება თქვენს შორის ყოველი სწავლა. ზარდა ამისა, თქვენ ყოველნი ხართ მოსწავლენი; ახლა შენდება საძირკველი მომავლისა თქვენისა ზნეობისა, ყოფაქცევისა, ხასიათისა, ერთი სიტყვით, მთელისა ცხოვრებისა. მიუცილებლად საჭირო არის, რომ ეს საძირკველი მომავლისა თქვენისა ცხოვრებისა იყოს დამყარებული სიტყვასა ზედა და სჯულსა ლვთისასა, იყოს გამაგრებული სულიერითა, ქრისტიანულითა სწავლითა და მოძღვრებითა. თუ ეს ასე არ იქმნა, თუ მომავალი თქვენი ცხოვრება აშენდა სხვა, სოფლიურ, ამაო საძირკველზე ეს იქმნება უბედურება თქვენთვის და მთელი ჩვენი ქვეყნისათვის. თუ მარტო გონებითს მეცნიერებას მიი-

ღებთ სასწავლებლებში, თუ მარტო მრავალსამეცნიერო საგნებს ისწავლით, მარტო გონებას, მეხსიერებას გაამდიდრებთ, ხოლო გულის თვისებას, ხასიათს არ გაიკეთებთ, სწავლულნი შეიქმნებით, და სიმართლეს და წმინდა, ქრისტიანულ ზნეობას არ შეიძენთ, მაშინ თქვენ გამოხვალთ უბედურნი და ქვეყნისათვის მავნებელნი, და არა სასარგებლონი. ვინ არს ბრძენ და მეცნიერი თქვენ შორის, აჩვენენ კეთილად სვლისაგან საქმენი თვისნი, სიმშვიდითა სიბრძნისათა, იტყვის წმიდა მოციქული იაკობ', ესე იგი, თუ ვინმე ჭკვიანი და სწავლული არისო თქვენს შორის, ეს მან დაამტკიცოს თვით საქმით, ზნეობით, ყოფა-ქცევითაო. მართლად, რით უნდა გამოაჩინოს კაცმა თვისი სწავლა და ჭკუა, თუ არა კეთილი საქმით, კარგი ზნეობით? ბარნა, კარგს ზნეობას, კარგს ყოფა-ქცევას საკუთრად უნდა მიეჩვიოს კაცი; დიდი და განუცხრომელი ყურადღება უნდა ჰქონდეს კაცს მიქცეული, რომ გაისწოროს თვისი ხასიათი. თუ შევირდი, ანუ მოსწავლე, სასწავლებელში მარტო იმაზედ ჰფიქრობს და ყურადღება იმაზედ აქვს მიქცეული, რომ სხვა-და-სხვა სამეცნიერო საგნები კარგად დაიზეპიროს, სხვა-და-სხვა ძველი და ახალი ენები კარგად დაისწავლოს, ხოლო თავის ზნეობას და ხასიათს არ იკეთებს, წმიდა, პატიოსან ცხოვრებას არ ეჩვევა, ერთი სიტყვით, ღვთის სჯულს არ მიითვისებს, ის მოსწავლე, როგორც ზევით ვსთქვით, რაც გინდა კარგი სწავლული გამოვიდეს, უსარგებლო იქნება ქვეყნისათვის, და ფრიად მავნებელი. შეჯობესი დამტკიცება ამ აზრისა რაღა იქნება, თუ არა ის, რასაც ჩვენ ახლა ვხედავთ, და რაც ახლა ამბავი გვესმის ყოველი მხრიდამ. ვგონებ, რომ არც თქვენ იქნებით უცნობელი იმისა, რაც ამ ჩვენს დროებში მოვლენა არის, არა თუ მთელს რუსეთში, არამედ მეროპაშიაც. შთუოდ თქვენც გაგიგონიათ, რა დარდი, რა დიდი მწუხარება გაუჩნდა ახლა ყოველთა მშობელთა, მთელს საზოგადოებას და თვით მთავრობას, და რაოდენი ყმაწვილი კაცი საუკუნოდ დაიღუპა ახლა, მით, რომ დაივიწყეს ყოველივე წმიდა, პატიოსანი, მართალი, რაც არის მიღებული ყოველთა განათლებულთა კაცთა და საზოგადოებათაგან, რაზედაც დაფუძნებულია აწინდელი ქვეყნის განათლება. ცხოვრება, წარმატება, და შეუდგენ ყოველ-

სა სიბოროტესა და გარყვნილებასა. ზამოჩნდა ერთი საშინელი, გამახინჯებული პარტია, რომლის მსგავსი არ ყოფილა დასაბამიდან ქვეყნისა. მრცლად და დაწვრილებით რომ მოგიყვე ახლა, რა აზრები აქვს ამ პარტიას, და რას ეძებს იგი, ან რას სჩადის, რომელი საქმეებით გამოაჩენს თვისს განზრახვას, ეს შეუძლებელია აქ, მოკლე სიტყვაში. მხოლოდ აღვიხსნი აქ ამ პარტიის აზრებს და ყოფა-ქცევას ერთი მცირე მაგალითით. წარმოიდგინე, რომ ერთი ვინმე უცნობი კაცი მოვიდა შენთან და დაიწყო საუბარი და დამტკიცება, რომ ცოდვას და მადლს, კეთილს და ბოროტს, პატიოსანს და უპატიოსნო საქმეს, სიწმინდეს და უწმინდურებას და გარყვნილ ცხოვრებას არაფერი განსხვავება არა აქვს, რომ კაცის კვლა, ქურდობა, სახლების გადაწვა, თალატობა არ არის ცოდვა, დასაძრახისი? შენ იფიქრებ, ის კაცი ან ხუმრობს, ან ჭკუაზედ შეშლილია. ან იქნება კიდევ შეგეწმინდეს, იფიქრო, რომ ეს კაცი ქურდია ან ავაზაკი, და უნდა, რომ შენც მიგიზიდოს და გაგაფუჭოს. მით უმეტესად გასაკვირველი და სამწუხარო ის არის, რომ მართლაც გამოჩნდენ ერთობ მრავალნი პირნი, და შეადგინეს დიდრი პარტია, და სიტყვითაც იმას ამტკიცებენ, რაც ახლა ვსთქვი, საქმითაც არ ერიდებიან არც ერთს ცოდვას, არც კაცის კვლას, არც მოწამვლას და არც სახლების და ქალაქების გადაწვას. სწვავენ ცეცხლით სოფლებს და ქალაქებს, და თვითონ ამბობენ და კიდევაც სწერენ ზოგიერთა გაზეთებში, რომ ჩვენ ახლანდელი ქვეყანა უნდა დავამხოთ და სუყველანი გავსწყვიტოთ, ვინც ჩვენ არ დაგვიჯერებს და არ დაგვემორჩილებაო. იქმნება კიდევ იფიქრო გულში, რომ, ქურდები, ავაზაკები და კაცის-მკვლელები ყოველთვის იყვნენ ქვეყანაზედ, და ახლა უთუოდ მათ პარტია შეადგინესო. მაგრამ საქმე ის არის, რომ ისინი არ არიან უბრალო ქურდები და ავაზაკები. აქვე, სამწუხაროდ და განსაკვირვებლად თქვენდა, უნდა გითხრათ, ვინ შეადგენს ამ პარტიას. უმეტეს ნაწილად ის პარტია შესდგება ნასწავლთაგან, სხვა-და-სხვა სასწავლებელში ნაყოფთაგან; ზოგიერთი იმათგანი მაღალ სასწავლებელშიაც ყოფილან. როგორ მოხდა ეს გასაოცარი საქმე? რას სახით გამახინჯდა ნასწავლი კაცი ისე, რომ მას აღარაფერი აღარ მიაჩნია ცოდვად: კაცის კვლა, ქურდობა, სახლების გადაწვა? ეს მოხდა მისთვის, რომ მათი

სწავლა იყო ერთ კერძოიანი, სწავლობდენ მხოლოდ სხვა-და-სხვა საგნებს. იმატებდენ მხოლოდ სხვა-და-სხვა აზრებს, ხოლო ხასიათს და ყოფა-ქცევას არ სწავლობდენ. იქნება საღმრთო წერილსაც, ღვთის სჯულს, სწავლობდენ სასწავლებელში, გარნა სწავლობდენ ზეპირად, და გულით არ მიითვისებდენ. მრთი კერძობით სწავლას, ანუ მარტო გონების და ჭკუის გამდიდრებას სხვა-და-სხვა აზრებითა, ცუდი გავლენა აქვს კაცის ბუნებაზედ, იგი ზნეობას გაუფუჭებს. აჰა მიზეზი, რომლისთვისაც საღმრთო წერილი სწუნობს და შეურაც-ჰყოფს, და უწოდებს ცრუ სწავლად ზემოთქმულსა ერთ კერძოიანს სწავლასა. საღმრთო წერილი აგვიხსნის ჩვენ, რომელ კაცის ჭკუა და სიბრძნე, ანუ სწავლა, საქმით უნდა გამოჩნდეს, ყოფა-ქცევით, და არა მხოლოდ სიტყვით და ლაპარაკით: ვინ არს ბრძენ და მეცნიერ თქვენ შორის, აჩვენენ კეთილად სვლისაგან საქმენი თვისნი... ზეგარდამო სიბრძნე პირველად სიწმინდე არს და მერმე მშვიდობა, სახიერება, მორჩილება, სავსე წყალობითა და ნაყოფითა საქმეთა. კეთილთათა (იაკობ 3, 13, და 17).

აი, რა სახე და მიმართულება უნდა ჰქონდეს ქრისტიანულს სწავლასა, სიბრძნესა. იგი, პირველად, უნდა იყოს საქმიანი, და არა ფუჭი, უქმი, უხმარი ცხოვრებაში, სიმშვიდეში, ზეგარდამო ანუ ზეციერ სიბრძნეში. ძიდევ მოვიყვან სიტყვებს წმიდა მოციქული იაკობისას: პირველად სიწმინდე-არს, მერმე მშვიდობა, სახიერება, მორჩილება, სავსე წყალობითა და ნაყოფითა კეთილთა იაკ. 3, 17).

ბახსოვდეთ, დაიბეჭდეს გულში, საყვარელნო ყრმანო, რომ კაცის არსებას, ანუ ცხოვრებას აქვს ორი კერძო, ანუ მხარე; პირველი არის აზრი, გონება, მოსაზრება, ერთი სიტყვით სულიერნი, უხილავნი ნიჭნი, თვისებანი; მეორე მხარე არის საქმე, მოძრაობა, ყოფა-ქცევა, ხასიათი. ეს მეორე მხარე კაცის ბუნებისა უსაჭიროესი არის უდიდესი. საქმე უდიდესია, ვიდრე სიტყვა და აზრი. პირველი კერძო, ესე იგი, გონება, ჭკუა, ღმერთმა მისცა კაცს მეორე კერძოისათვის. მორივე კერძონი მოითხოვენ გაუმჯობესობას, გამართვას გამდიდრებას. მაგრამ სჯობია კაცი უსწავლელი იყოს, სხვა-და-სხვა მეცნიერება არ იცოდეს, და საქმით კარგი იყოს, ვიდრე-ღა სწავლული

და საქმით ცუდი. ბარნა ყველაზე უმჯობესი და უმშვენიერესი ის არის, თუ კაცი გონებითაც განათლებულია და საქმენიც, ყოფა-ქცევაც განათებული, კეთილი აქვს. ვინ არს ბრძენ და მეცნიერ თქვენ შორის, აჩვენენ კეთილად სვლისაგან საქმენი თვისნი, სიმშვიდითა სიბრძნისათა, რომელი და მოგცეს თქვენ ყოველთა ღმერთმან სანუგეშოდ თქვენდა მშობელთა და მზრუნველთა. ამინ.

ს ი ტ შ ვ ა,

თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა სასულიერო და სასოციალურ სასწავლებლების მოსწავლეთადმი, 1876 წელს.

ძასი ვინმე იყო სახლისა უფალი, რომელმან დაასხა ვენახი, და ზღუდე გარე მოსდვა მას, და ჰქმნა მას შინა საწნახელი, და აღაშენა გოდოლი და მისცა იგი მოქმედთა ქვეყანისათა. (მათე 21, 33).

საყვარელნო ყრმანო, საერო და სასულიერო სასწავლებელთა მოსწავლენო! წარსულს წელიწადს, წინად სწავლის დაწყებისა, დაგიბარე მე თქვენ წმიდასა ამას ტაძარსა შინა და მოგეცი დარიგება. მსგავსადვე ახლაც მსურს აღვასრულო ჩემი თქვენდამი მოვალეობა. იმედი მაქვს, რომ ზოვიერთთა მაინც თქვენგანთა ახსოვს ის სწავლა, რომელიც მოგეცი თქვენ წარსულს წელს. მე თქვენ ის აზრი აღვიხსენი, რომ თქვენ ყოველნი ფრთხილად უნდა იყვნეთ, რათა ვინმემ ბოროტის განმზრახველმა პირმა არ გაცთუნოს, არ შეგაგონოს რაიმე სჯულის წინააღმდეგი აზრი. ახლა მე მსურს მოგცე თქვენ სხვა

დიდი და ფრიად საჭირო სწავლა სულიერი, მე მსურს აღვიხსნა თქვენ, რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ქრისტიანულსა სჯულსა, არა თუ მხოლოდ თითოეულისა კაცისათვის, არამედ მთელი ერის და ხალხის ცხოვრების წარმატებისათვის. ამას ავიხსნი მე თქვენ არა ღრმა ფილოსოფიური აზრებითა, რომელთა უმეტესი თქვენგანი ჯერედ ვერც კი გაიგებს, არამედ უბრალო ისტორიული მაგალითების მოყვანითა. მე აღვიხსენი, რომელ ჭეშმარიტი წარმატება და ბედნიერება კაცობრიობისა თვით ამ ქვეყანაზედაც დამოკიდებული არის ქრისტე იესოს სახარების და სარწმუნოების მიღებაზედ და აღსრულებაზედ. ამ აზრის დასამტკიცებლად მე წარმოგიდგენ ცხადთა და ცხოველთა მაგალითთა, თვით ჩვენთა წინაპართა ცხოვრებისაგან, და აგრეთვე სხვათა ძავკასიაში მცხოვრებთა ტომთა ცხოვრებისაგან. ბარნა, წინაპირველად, მე უნდა მოგიყვანო ერთი სახარების იგავი.

ძაცმან ერთმან, დიდმან, იტყვის უფალი იესო ქრისტე, აღაშენა ერთი დიდი ვენახი, კედელი შემოადგა, საწნახელი და გოდოლი დასდგა მას შინა, და, ესრედ მომზადებული, ჩააბარა მომქმედთა, ანუ მუშაკთა, იმ პირობით, რომ თავ-თავის დროზე ვენახის ნაყოფი მიაართვან ვენახის პატრონსა, მაგრამ ამათ არ აღასრულეს ეს პირობა, ვენახისგან ნაყოფი არ მიაართვეს პატრონსა; მისგან გამოგზავნილნი მოსამსახურენი ზოგნი გააგდეს, ზოგთა სცემეს; სხვანი მოჰკლეს. ამისთვის ვენახის პატრონმა დაჰსაჯა ბოროტნი მუშაკნი, ქალაქი მათი აღაოხრა, ვენახი მათ ჩამოართვა, და ჩააბარა სხვათა, ნაყოფის მომცემთა, მუშაკთა.

რას ნიშნს ეს იგავი? ვენახის დამსხმელი და პატრონი არის თვით ი ერთი; ვენახი არის ღვთის სჯული, ქრისტიანული ეკლესია; მომქმედნი, ანუ მუშაკნი ვენახისანი, არიან ყოველნი კაცი და ერნი, ღვთის სჯულის მიმღებნი და აღმასრულებელნი. ღმერთმან მისთვის განაჩინა და მისცა კაცთასჯული, სახარება, ქრისტიანობა, ეკლესია, რომელ იგინი მოიხმარონ, ნაყოფი გამოიღონ, ესე იგი კეთილი, პატიოსანი, ქრისტიანული ცხოვრება იქონიონ. თუ რომელიმე ერი, ანუ ხალხი მიიღებს ვენახსა ამას კეთილად და იმუშავებს, ნაყოფს

გამოიღებს, იგი იქმნება გარეშე მოზღუდული კედლითა და დაცული ღვთის მადლითა, და თუ რომელიმე ხალხი არ მიიღებს ამ ვენახს, ანუ მიიღებს, და კარგად არ შეიმუშავებს, არ მოიხმარს ღვთის სჯულსა, ნაყოფს არ გამოიღებს, ღმერთი მათ ჩამოართმევს ამ საღმრთოსა ვენახსა, და მისცემს სხვას, უფრო ღირსსა ხალხსა; და თუ რომელსამე ერსა, ანუ ხალხსა დავმართა ეს საქმე, ის ხალხი დაეცემა და დაიღუბება, თვით აქ ამ ქვეყანაშიაც, და შეიქმნება ვითარცა ერთი უნაყოფო, გამხმარი ხე.

ღარწმუნებული ვარ, რომ ზოგიერთთა თქვენგანთა კიდევ გაუგონიათ ეს იგავი, და იციან, რომ უფალმა იესო ძრისტემ ეს იგავი სთქვა ურიათა ზედა, და მათი მომავალი ხვედრი აჩვენა. პირველად ეს იგავი კიდევ აღსრულდა მბრავლის ერსა ზედა, რომელმან არ შეიწყნარა ძრისტეს სჯული, და ამისთვის ქალაქი მათი იქმნა აოხრებული, და მათ დაჰკარგეს თვისი ქვეყანა, და დაფანტული არიან სხვათა შორის თესლებისა. მაგრამ დარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ არ ვიფიქრიათ და არ იცით, რომ იგავი ესე, ვითარცა ღვთიური სიტყვა, იყო არა მხოლოდ ურიათა ზედა, არამედ მთელი ქვეყნისათვის და ყოველთა ერთათვის, და წინასწარმეტყველება, მას შინა თქმული, მრავალგზის აღსრულდა სხვათაცა ერთა ზედა, და იგივე გასაოცრად აღსრულდა მრავალთა ძავკასიის ერთა ზედა და თვით ჩვენთა წინაპართა, ქართველთა ზედაცა.

მე დამივლია მრავალნი ძავკასიის მხარენი: სვანეთი, ოსეთი, აფხაზეთი, ახალციხე, ქართლ-ძაზეთი, იმერეთი და სამეგრელო. როდესაც ამ ქვეყნებში დავდიოდრი, ერთი გარემოება მაკვირვებდა მე, და უნებლივად ფიქრში შემიყვანდა. შოველ კუთხეებში: მთებში, ტყეებში, ხეობებში, მინდვრებზედ, სოფლებში და უდაბურ ადგილებში, ვხედავდი მრავალთა ძველთა ნიშანთა ქრისტიანობისა, ეკლესიათა, მონასტერთა, ჯვრებსა, დიდ-დიდსა ტყავის წიგნებსა. აქედამ სჩანს, რომ ძველ დროებაში, არა თუ მარტო ჩვენი წინაპარნი ქართველნი, არამედ სხვანიცა, ყოველნი კავკასის მცხოვრებნი, სხვა-და-სხვა ერნი და ნათესავნი: ოსნი, აფხაზნი, სვანნი, ლეკნი და ჩერქეზნი, იყვნენ განათლებულნი ქრისტიანულის სჯულითა. მაგრამ

საკვირველი ის არის და შესანიშნავი, რომელ ქრისტიანობა ყოველგან, ყოველ სხვა ხალხებში ადრევე მოიხპო, და დარჩა მხოლოდ ჩვენს ქვეყანაში. ეს მოხდა მისთვის, რომ ყოველნი სხვანი ძავკასიის ერნი არ გამოჩნდენ კარგნი მუშაკნი ღვთის ვენახისანი, არ შეიყვარეს კარგად ქრისტიანობა; გარნა ჩვენთა წინაპართა სულით და გულით მიითვისეს და შეიყვარეს ქრისტიანობა. ქრისტიანობა, გარდაიქცა, ესრედ ვსთქვათ, სისხლად და ხორცად ჩვენთა მამათა. მისაც ცოტაოდნად წაუკითხავს და გაუგია ცხოვრება ჩვენთა წინაპართა; იცის რანაირად თავ-გადადებულნი იყვნენ ქრისტეს სჯულის დაცვისათვის, რაოდენი მსხვერპლი შესწირეს მათ ამ საქმეს, რაოდენი ტანჯვა და აოხრება მოითმინეს მათ. ეს მცირე და ერთი მუჭა სუსტი ხალხი, გარემოცული მრავალთა ურწმუნოთა ხალხთაგან, დღე და ღამე დაიარაღებული იცავდა თავის სჯულსა უწყალოთა მტერთაგან. სპარსნი, თათარნი, ლეკნი, ჩერქეზნი, ოსნი, განმავლობასა შინა მრავლისა საუკუნისა, მას ჰგლეჯდენ, ჰმუსვრიდენ, აოხრებდენ, სტყვევნიდენ. უნებლივად განცვიფრდება გონება კაცისა, რამ დაიცვა ეს ერთი მუჭა ერი ამოდენა მტერთაგან! იგინი დაიცვა, ძმანო ჩემნო, სჯულმან ქრისტესმან! იგინი დაიფარა მართლ-მადიდებელი ეკკლესიის სიყვარულმან, და არა თუ მარტო დაიცვა და დაიფარა სრულიად ამოწყვეტისაგან, არამედ კიდევ გაანათლა და გაადიდა, რაოდენიც მაშინ შესაძლებელი იყო. სარწმუნოებითა თვისითა გამხნეებულთა, მათ, არა თუ დაიცვეს თვისი ქვეყანა და ეკკლესიები კხოთა მტერთაგან, არამედ გააჩინეს მწიგნობრობა და მწერლობა, გადმოსთარგმნეს საღმრთო წერილი და წერილხი წმიდათა მამათა, დააწესეს საკუთარს ენაზედ წირვა, ლოცვა და მწერლობა. ერთი სიტყვით, მრავალთა ძავკასიის ტომთა და ერთა შორის, მხოლოდ ჩვენთა წინაპართა მიიღეს ცოტაოდენი წარმატება და განათლება, და დაიცვეს თვისი ენა და ხალხოსნობა ქრისტეს სჯულის შემწეობითა. ამისთანა სიკეთე და ბედნიერება. მისცა ქრისტეს სჯულმა ჩვენთა წინაპართა! ახლა ის გაიხსოვნეთ და იფიქრეთ, რა მოუვიდა, რა დაემართა სხვა მრავალთა ძავკასიის ერთა და ტომთა: ლეკთა, ჩერქეზთა, სვანთა, აფხაზთა და სხვას? იგინი ყოველ-

ნი, რადგანაც არ შეიწყნარეს ქრისტიანობა, დარჩნენ ველურს, დაცემულს მდგომარეობაში. არა თუ განათლება ვითარიმე არ გაჩნდა მათ შორის, არამედ სახელებიცა მათი ძლივს იხსენება, თუმცა, უეჭველია, ზოგიერთი მათგანნი ოდესმე უმრავლესნი და უმძლავრესნი იყვნენ ჩვენთა წინაპართა ზედა. შინც გულ-წრფელად და პირმოუთნეველად შეჰხედავს ამ ისტორიულს მოვლენას, იმას არ შეუძლიან არ სთქვას, რომ ეს არის ერთი უდიდესი ღვთის სასწაული!

ახლა, ვგონებ, თქვენც გაიგეთ, რა მნიშვნელობა აქვს კაცობრიობის ცხოვრებაში ქრისტიანულს სჯულს. ვგონებ, თქვენც მიჰხვდით, რომ ამ ქვეყანაზედ მხოლოდ იმ ნათესავს, ანუ შთამომავლობას აქვს სახელი და წარმატება, რომლის შორის დანერგილია საღმრთო ვენახი ღვთისა, ესე იგი ქრისტიანობა. ჩვენ წინაპართა რომ ქრისტიანობა არ მიეღოთ და არ შეეკავებინათ, ჩვენც ახლა ვიქმნებოდით უსახელო, ველური და წარმართი, ვითარცა ერთი ძავკასიის ხალხი: ოსნი, ჩერქეზნი, ანუ აფხაზნი.

ღა აწინდელი ჩვენი ქვეყნის მდგომარეობა, მყუდრო, მშვიდობიანი, წარმატებული, დაცული ყოველთა მტერთაგან რისგან არის? შენ მეტყვი, რომ მძლავრი რუსეთის ხელმწიფის მოწყალებისა და მფარველობისაგან. მართალია! მაგრამ, ვგონებ, თქვენ ჯერედ, რადგანაც მცირე წლოვანი ხართ, არ გიფიქრიათ, საიდან და რისგან მივიღეთ ჩვენ ეს ბედნიერება, რომ დაცული ვართ დღეს რუსეთის ხელმწიფისაგან. ეს უკანასკნელი ბედნიერება მოგვანიჭა ჩვენ ძრისტეს სჯულმან! რუსეთის ხელმწიფემ რისთვის მიიღო ჩვენი ქვეყანა? რათა დაცული იქმნას ამ ქვეყანაში მართლმადიდებელი სჯული. ჩვენთა წინაპართა, მეფეთა, დიდებულთა ამით შეაბრალებს ეს ქვეყანა და თვისი თავი რუსეთის ხელმწიფეს და მიაღებინეს, რომ მართლ-მადიდებელნი იყვნენ, ვითარცა რუსეთის მცხოვრებნიცა.

აჰა, რაოდენად დავალებული ვართ ჩვენ ძრისტეს სჯულითა. აჰა, რაოდენი ძალა და ღონე აქვს საღმრთო სჯულსა ჩვენსა თვით ამ ქვეყნის წარმატებისა, არსებისა და ცხოვრებისათვის! ნუ დაივიწყებთ ამას, საყვარელო ყრმანო. სხვათა

საგანთა შორის, კლასებში უნდა ისწავლოთ სჯულიცა თქვენნი. ისწავლეთ იგი არა ზებირად, არამედ სულით და გულით მიითვისეთ იგი. ზახსოვდესთ, რომ რა ზომად კაცი მიითვისებს და შეიყვარებს ამ სჯულს, იმ ზომად იქმნება იგი პატიოსანი, მხნე, წარმატებული ყოველსა კეთილსა საქმესა შინა. თუ ვინმემ დაგიწყოს ლაპარაკი, ანუ შეგონება რაიმე ამა სჯულის წინააღმდეგი, იგი შეჭრაცხე, ვითარცა ცოფიანი ძაღლი, რომელმან, თუ უკბინა კაცს, მოსწამლავს და მოჰკლავს. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

**თქმული საკათედრო ეპკლესიაში 1877 წელსა, წინაშე
შეკრებილთა მოსწავლეთა სხვა-და-სხვა სასწავლებელ-
თაგან.**

ეკრძალენით ცრუ-წინასწარმეტყველთაგან, რომელნი მოვიდოდნენ თქვენდა სამოსლითა სხოვართათა, ხოლო შინაგან იყვნენ მგელ-მტაცებელი. ნაყოფთა მათაგან იცნეთ იგინი. (მათ. 7, 15—16).

ამ სიტყვებით, ძმანო, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენო, შუალი ჩვენი იესო ძრისტე გვასწავლის ჩვენ, რომ გავუფრთხილდეთ, მოვერიდოთ ცრუთა წინასწარმეტყველთა, ესე იგი ცრუთა მოძღვართა, მასწავლებელთა, რომელნი არა ჭეშმარიტებასა გვასწავლიან, არამედ სიცრუვესა, ღვთისაგან გამოცხადებულის სჯულის და სიტყვის წინააღმდეგსა სწავლასა.

ახლა სწორედ მრავლდებიან ესრეთნი ცრუნი წინასწარმეტყველნი ანუ მასწავლებელნი. ეს რომ მართალია, სუყველამ ვიცით. ზოგიერთთა ჩვენგანთა არა თუ ვიცით, არამედ სატირლად და საგოდებლად გავგიჩნდა ესა. ბევრნი მამანი არიან, რომელნი სტირიან ახლა და თავს იკლავენ ჯავრითა; ახლანდელთა ცრუ-წინასწარმეტყველთა მიზეზით. მაშასადამე,

ჩვენ, სულიერთა მოძღვართა თქვენთა, მიუცილებელი მოვალეობა გვაქვს, ხშირად გაგაფრთხილოთ თქვენ ამა ცრუ წინასწარმეტყველთაგან, მათ ახლაც ისეთი ნიშნები აქვსთ და სახე, როგორიც ჰქონდა ცრუ-წინასწარმეტყველთა, მაშინ, როდესაც იესო ძრისტე იტყოდა ამა სიტყვებსა: **ეკრძალენით ცრუ-წინასწარმეტყველთაგან, რომელნი მოვიდნენ თქვენდა სამოსლითა ცხვართათა, ხოლო შინაგან აყენენ მგელ-მტაცებელ.** ნაყოფთა მათთაგან იცნეთ იგინი. ახლანდელი ცრუ-წინასწარმეტყველნიც მოდიან სამოსლითა ცხვართათა: ისინიცა შეაგონებენ, რომ მათ ჰსურსთ თქვენი წარმატება, სიკეთე და ბედნიერება; ტკბილად გელაპარაკებიან, მაგრამ შინაგან არიან მგელმტაცებელ. იმათ ჰსურსთ, რომ მოგტაცონ შენ ის, რაც არის უძვირფასესი კაცისათვის: მოგტაცონ და წაგართვან შენ ღმერთი და სჯული, ანუ, უმჯობეს არს თქმად, შენი სუნი გააშორონ და მოსტაცონ ღმერთსა და სჯულსა, და ჩააბარონ ეშმაკსა და ჯოჯოხეთსა. შინ იცის, იქმნება მართლაც ზოგიერთნი მათგანნი დარწმუნებულნი არიან, რომ კეთილსა რასმეს ეძებენ, იქმნება მართლა ზოგიერთა მათგანთა ქვეყნის ბედნიერება ჰსურს, მაგრამ ის ზომა და საშუალება, რომელსაც იგინი აცხადებენ, შეიქმნება დაღუბვა ქვეყნისა, და არა გაბედნიერება: **ნაყოფთა მათთაგანს სცანით იგინი, იტყვის მაცხვარი.** ჭეშმარიტად, შეგიძლიათ, ძმანო, თუ დაუკვირდებით, მათთა ნაყოფთაგან იცნათ, ვინ და რანი არიან იგინი, ესე იგი მათის ცხოვრებისაგან და, უმეტეს სიტყვათაგან იცნათ რა კაცი არიან იგინი. აჰა ზოგიერთი მათი ნიშნები: თითქმის ყოველნი ახლანდელნი ცრუ წინასწარმეტყველნი გამოსულნი არიან სასწავლებელთაგან, რომელნიცა მათ არ შეასრულეს, ანუ ვერ შეასრულეს, — ზოგმა სიზარმაცით, ზოგმა ცუდის ყოფაქცევისაგამო. მაშასადამე, ისინი ყოველნი არიან ნახევრად, ანუ ზედაპირად სწავლულნი, რომელიც სრულიად უსწავლელებად უარესია, და თვითონ კი თავის თავს ჰრაცხვენ მეცნიერად, ბრძნად და წინასწარმეტყველად. მათი ამბარტავენება და თავხედობა ეთანასწორება მათს უმეცრებას. ბარდა ამისა, უმეტესი მათგანი სრულიად ცუდის ყოფა-ქცევისა არიან, არც ერთს ცოდვას არ ერიდებიან; ბევრნი მათგანნი ახლავე, სიყმაწვილეში, ღპე-

ბიან ცუდის სნეულებისაგან. მაგრამ უმჯობესად და უსწორესად თვით მათის სიტყვებისაგან და ლაპარაკისაგან შეიტყობ, თუ რა ნაყოფს უნდა მოველოდეთ მათგან. სიტყვაც და ლაპარაკიც ხომ ნაყოფია კაცის სულისა და გულისა, და ამასთანავე გამოაჩენს, რა საქმე უყვარს კაცს, რა საქმეს შეუდგება იგი. აბა, რას ლაპარაკობენ იგინი და რას წინასწარმეტყველებენ? ახლა, ამ მოკლე სიტყვებით ყოველიფერს, რასაც იგინი ჰბოდვენ, ვერ აგისხნი, მხოლოდ რაოდენსამე მათსა ლაპარაკსა, როგორათაც გამიგონია, გეტყვი. ღმერთი, ეკლესია და საღმრთო სჯული მათ არა სწამს,—ამაზე მრავალ-გზის მითქვამს. მართლეს არის საკმაო, რომ შეიტყოთ, რა ცოფნი და ბრმანი არიან ისინი. მისაც ღმერთი და მისი სჯული არა სწამს, იმას რაღა კეთილი სიტყვა და საქმე შეუძლია ქვეყანაზე. მართლაც, სხვანაც მათნი აზრნი და სწავლანი არიან ერთობ განსაცვიფრებელნი და უგუნურნი. მაგალითებრ: უმცროს-უფროსობა აღარ უნდა იყოს ქვეყანაზე, არამედ სუყველანი უნდა გასწორდნენ პატრივითაც, ქონებითაც. — **თუ** კი თვით ღმერთმა, ანუ როგორათაც იგინი იტყვიან, ბუნებამ, კაცი კაცთან არ გაასწორა, არც ჭკუით, არც გულით, არც გონებით; არამედ თვით დაბადებიდან და სიყრმიდგან ზოგიერთნი ნიჭიერნი და ღონიერნი გამოდიან და ზოგიერთნი სუსტნი და უღონონი ჭკუით და სულითაც, ვინ და როგორღა გაასწორებს მათ? ჰქონება და ცხოვრება ყოველი კაცისა როგორ შეიძლება, რომ გასწორდეს? ზოგიერთი კაცი არის ჭკუიანი და მშრომელი, და, რასაკვირველია, ბევრს შოულობს; ზოგიერთი არის ზარმაცი და გარყვნილი, და რაც დედ-მამამ დაუტევა, ისიც დააბნია. ნუ თუ პირველმა თავის ნაშრომი და ნაოფლოარი გაუყოს მეორეს? რა სამართალი იქნება ესა? **ან** კი რა გამოვა აქედგან? ზამოვა ის, რომ პირველი წახდება და გაღარიბდება, და მეორეც არ გამდიდრდება. ზარმაცებს, გარყვნილებს, რასაკვირველია, კი იამებათ, რომ ჭკუიანთა და მდიდართა გაუყონ და გაუზიარონ თვისი ქონება, მაგრამ რა საშუალებით მოვახდინოთ ეს ცვლილება? **აქ**, ძმანო, ისინი, ახლანდელი ცრუ წინასწარმეტყველნი, თურმე, ერთს ისეთს რამე საშუალებას იტყვიან, რომ არ დაიჯერებ, ზღაპარი გეგონება; არც მე მჯერა, მაგრამ მრავლის

მხრით გამიგონია და კიდევ წამიკითხავს. ისინი, თურმე, ამბობენ, რომ ვინც თანახმა არ გახდება ამ ჩვენის პლანისა და დაწყობილობისაო, იმათ უნდა სისხლი გამოუშვათ, ამოვწყვიტოთო, და მასუკან კაცობრივი ნათესავი გაბედნიერდებაო.

მაგრამ გვეყოფა, რაც აქამდის ვსთქვით. მე მცხვენია ამ საღმრთო ადგილისაგან, რომ ესრეთი გადარეული და ცოფიანი აზრები მოვიყვანე თქვენს წინაშე, გარნა საჭიროებამ მაიძულა. როგორც წარსულს კვირას მოგახსენე, ცუდი და მძიმე ღროება არის ახლა, ძმანო ჩემნო. მეშინის რომ ვინმე თქვენგანი არ წარიტაცონ იმა ცრუთა წინასწარმეტყველთა. უმეტესად გაუფრთხილდით თქვენთა ძეთა და ასულთა. ისრეთი ურცხვენელნი არიან ის წინასწარმეტყველნი, რომ არავის ზოგვენ, არამედ ჰრყენიან თვით მცირე-წლოვანთა ყრმათა.

ეკრძალენით ცრუ-წინასწარმეტყველთაგან, რომელნი მოვიდოდენ თქვენდა სამოსლითა. ცხოვართათა, ხოლო შინაგან იყვენენ მგელ-მტაცებელ. ნაყოფთა მათთაგან იცნნეთ იგინი. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

თქმული ქუთაისის საპრობილეზი, ეკლესიის კურთხე-
ვასა ზედა, 1871 წელსა იანვრის 3-სა.

საპრობილესა შინა ვიყავ, და მო-
ხვედით ჩემდა. (მათე 25, 36).

უფალი ჩვენი იესო ქრისტე, სხვათა შორის კეთილთა მოქმედებათა, ამასაც მოითხოვს ჩვენ ქრისტიანეთაგან, რომ არ დავივიწყოთ, არამედ მივხედოთ მათ, რომელნი თვისმა უბედურებამ შთააგდო საპრობილესა შინა. აღმასრულებელნი ესრეთისა მცნებისა, ჩვენ, შემწეობითა მრავალთა კეთილ-მსახურთა ქრისტიანეთა, ავაშენეთ და მოვაწყეთ ეკლესია ესე, და დღეს, ღვთის მადლით, იგი იქმნა განახლებულ და კურ-

თხეულ. ღიღითა სიხარულითა და მადლობითა უნდა მიიღოთ თქვენ, ძმანო და ქრისტიანენო, აქა დაპყრობილნო, ესრეთი მოწყალება ღვთისა და საზოგადოებისა! **თუ** ეკლესია ვისმესთვის ქვეყანაზე არის საჭირო და სასარგებლო, თქვენთვის ასწილ უმეტესად.

თქვენ ყოველნი შეპყრობილნი ხართ აქა უთუოდ ცუდისა საქმისათვის, და მით უმეტესად საჭირო არის თქვენთვის ეკლესია, ლოცვა, სინანული, ვედრება ღვთისა. **თქვენც** ქრისტიანენი ხართ, მონათლულნი ხართ! ღმერთმან ნუ ჰქმნას, რომ თქვენ შორის ვინმე იყოს უღმრთო, სჯულზე ხელადებული. რაც გინდა ცოდვილი იყოს კაცი, ყოველთვის გაღებულნი არის მისთვის კარი ეკლესიისა. წმიდა ეკლესია არის დედა ჩვენი, რომელმან გვშვა ჩვენ ემბაზისაგან. ღედა არ დაივიწყებს თავის შვილსა, როგორც უნდა იყოს მისი შვილი. **თქვენგანაც** მოელის იგი სინანულსა, მოქცევასა. ღედას უფრო ებრალება თვისი შვილი, უბედურებაში ჩავარდნილი. ქვეყანამ რომ უარ გყოს, საკუთარმა დედამ რომ აღარ მიგიღოს და შერცხვეს შენი, წმიდა ეკლესია არ დაგივიწყებს შენ და არ გაგაგდებს, არამედ ყოველთვის ელის, რომ მიიქცე მისდამი და მიიღო მისგან სულიერი განახლება და განწმენდა.

ამისთვის მადლობას უნდა შესწირვიდეთ ღმერთსა და მთავრობასა და მთელს საზოგადოებასა. ღმერთსა მისთვის, რომელ, თუმცა მრავალგზის და მრავალ-ფერად შეგიწუხებიათ იგი ცუდითა თქვენითა ყოფა-ქცევითა, ხშირათ შეურაცხ-ჰყოფთ მადლსა მისსა, არცხვენთ სახელსა მისსა, რომელი მოგცა და გეწოდა თქვენ. მაგრამ მან მაინც არ გაგაგდო თქვენ, მაინც ელის, რომ მიჰბრუნდებით მისკენ. შეჰხედე, რა მოწყალებებით იტყვის უფალი იესო ქრისტე: **საპყრობილესა შინა ვიყავ, და მომხედეთ მე**, ესე იგი: ვინც საპყრობილეთი მყოფს მიჰხედა და შეეწია, იგი მე შემეწევა და მომხედავსო, მე ვიყავი საპყრობილეთი, მე შემეწიე შენაო. მთავრობას და საზოგადოებას მისთვის უნდა ჰმადლობდე, რომელ, თუმცა თქვენ მთავრობისაც, საზოგადოებისაც და მთელი ქვეყნის შემაწუხებელი იყავით, თუმცა მრავალი ჭირი და უბედურება მიაყენეთ მრავალთა კაცთა, გარნა მაინც ებრალებით მათ. მართლა, ფრიად საბრა-

ლონი და საცოდავნი ხართ, და არა. მხოლოდ მით, რომელ აქ შეპყრობილნი ხართ, დატყვევებულნი,—ეგ კიდევ დიდი არაფერი იქნებოდა,—არამედ ფრიად საცოდავნი და სატირალნი ხართ თქვენ მით, რომ ცოდვისაგან ხართ შეპყრობილნი, ცოდვის ტყვენი ხართ, ცოდვისაგან წარტაცებულნი და შეკრულნი. ამისთვის ებრალებით თქვენ ლმერთსა და კეთილგონიერსა კაცსა. ცოდვა არის პირველი თქვენი მტერი და დამატყვევებელი, ცოდვამ შემოგადლო თქვენ აქ და მოგაკლო თქვენ პირველი სიკეთე კაცისა—თავისუფლება. ლამიჯერეთ, ძმანო ჩემნო, როდესაც ცოდვას გააგდებ გულისაგან, თუ ოდესმე ცოდვისაგან დაგიხსნა ლმერთმან, მაშინ ამ საპყრობილედგანაც გამოხვალ. ამისთვისაც მოგვცა ღმერთმან ეს მოწყალება, რომ ეღირსეთ საყდარსა, ამისთვისაც ეცადა მთავრობა და საზოგადოება აშენებას საყდრისა ამის, დაყენებას მღვდელისას, წირვა და ლოცვის აღსრულებას, რომელ, იქმნება, ვინმემ თქვენგანმა ბოლოს იცნას რისგან წარმოსდგება მისი უბედურება, იცნას ჭეშმარიტება, მოვიდეს სინანულში, და მით დაიხსნას თავი თავისი სულიერისა ტყვეობისაგან, რათა მიენიჭოს მას ხორციელიცა თავისუფლება.

მაგრამ ეს შესაძლებელია, ძმანო ჩემნო, მხოლოდ მაშინ, როდესაც თქვენ ეცდებით და კარგად, გონიერად ისარგებლებთ ამ ეკლესიითა. როგორც უწინ ესთქვი, არავისთვის არ არის ისრე საჭირო და სასარგებლო ეკლესია, როგორც თქვენთვის. თქვენი მდგომარეობა სხვა არის და მძიმე, ძმანო ჩემნო. შინც კი სოფელში თავისუფლად სცხოვრებს და არაფერი უჭირს, იმასაც კი ჰმართებს, რომ თავის თავზე და თავის მდგომარეობაზე ჰფიქრობდეს, და ლმერთს ევედროს, რომ გააუმჯობესოს მისი მდგომარეობა; მით უმეტესად გმართებთ თქვენ, რომ თქვენ თავზე იფიქროთ. როდესაც შემოგიყვანონ ამ ეკლესიაში, ძმაო ჩემო, დაჰფიქრდი შენ გულში, ჰკითხე შენს თავს: რისთვის დაგემართა შენ ეს უბედურება, ესე იგი საპყრობილეთი შესვლა? ნუ ეფერები შენს თავს, ნულარ დაჰმალავ შენს გულში შენს ბრალს, მოინანე შენი ცოდვა, ევედრე ლმერთსა, რომ გამოგიყვანოს სულიერისა ტყვეობისაგან, და მით განთავისუფლდე ხორციელისა ტყვეობისაგანაც. შისაც

ჭკუა სრულიად არ დაუკარგავს, ვინც სრულიად არ გამოსულა სირცხვილისაგან, ვისაც აჩნია კიდევ ცოტაოდენი ადამიანობა და კაცის სინიდისი, მას შეუძლია ისარგებლოს თვისი უბედურებით, თვისი უბედურება გარდააქციოს ბედნიერებად: ამ საპრობილესაგან გამოვიდეს განათლებული და განთავისუფლებული.

ღმერთო, მოწყალეო, მაცხოვარო ჩვენო! მოჰხედე საწყალთა ამათ და დაჩაგრულთა ცოდვისაგან და ეშმაკისაგან. ბანულე მათ კარი სინანულისა და მოქცევისა. ბანაახლე ზოგიერთი მათგანი, რომელთაც ისურვონ, მიეც მათ ღმობიერება გულისა, და შემუსვრილება სულისა. მრავალი და დიდი შეუძლია შენსა მოწყალებასა! როგორათაც დღეს საკურთხეველსა ამას ზედა აღნთებულ იქმნა შენს წინაშე სანთელი, ეგრეთვე აღანთე მათ გულში ნათელი შენისა მეცნიერებისა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული 1880 წ. ქუთაისის საპრობილესა შინა.

შოველივე სწავლა (სასჯელი) მეყვესელად არა არს სიხარულ, არამედ მწუხარება; ხოლო უკანასკნელ ნაყოფი მშვიდობისა მის მიერ წურთილთა მათ მოაგის სიმართლე. (მბრ. 12, 11).

წმიდა მოციქული პავლე ამ სიტყვებით გვასწავლის ჩვენ, რომ, თუ კაცი ჩავარდა რომელიმე სწავლაში, ანუ სასჯელში, უბედურებაში, იგი სწუხს, მაგრამ შემდეგ, თუ განიწრთნა, ანუ გამოიცადა, ჭკუა იხმარა, ის სასჯელი მისთვის სასარგებლო შეიქმნება; ნაყოფსა მშვიდობისასა გამოიღებს და სიმართლეს მოიგებს. შბრალო და კეთილი ყოფა-ქცევის კაციც რომ იყოს სასჯელში ჩავარდნილი, იგიც გამოიცდება, თუ

ჭკუიანად მოიქცა, და უმჯობესი შეიქმნება. მით უმეტესად, თუ დამნაშავე და ბოროტის მოქმედის კაცი დაისაჯა და სწუხს, მაგრამ ჭკუა იხმარა, მოითმინა, შეინანა, სასარგებლოდ გამოიყენებს თავისთვის სასჯელს, და გამართლდება სულიერად.

თქვენ ყოველნი, ძმანო ქრისტიანენო, ამ საპყრობილესა შინა დაჭერილნი, სასჯელში ხართ, მწუხარე ხართ, მაგრამ, თუ ჭკუას იხმართ, თუ ეცდებით, შეიძლება, რომ ეს თქვენი სასჯელი შემდეგ სასარგებლოდ დარჩეს თქვენთვის, ნაყოფი სიმართლისა მოგაგოსთ: ესე იგი გაჰმართლდეთ სულიერად ღვთის წინაშე, მოგიტეოსთ ღმერთმან ცოდვანი თქვენნი. რა უნდა ჰქნათ თქვენ და როგორ უნდა მოიქცეთ, რომ აწინდელმა თქვენმა მწუხარებამ და სასჯელმა გაგამართლოსთ ღვთის წინაშე და სიხარულად გარდაიქცეს? ამაზედ ვსთქვათ ორიოდ სიტყვა.

იქნება თქვენ შორის ერთი, ანუ ორი ვინმე პირი შეცთომით არის შთაგდებული ამ საპყრობილეში, ესე იგი უმართლოდ აიღეს მასზედ ეჭვი, დანაშაული არ არის. ამისთანა პირმა მოთმინებით უნდა მიიღოს ეს შემთხვევა, სასოება არ დაჰკარგოს ღმერთზედ, კიდევ უნდა ჰმადლობდეს ღმერთს. აი რას იტყვის წმიდა მოციქული პავლე: რომელი უყვარს უფალსა, ჰსწავლის და სტანჯის, ყოველი შვილი, რომელი შეიწყნარის. უკეთუ სწავლასა დაუთმოთ, ვითარცა შვილთა, შეგიწყნარებს თქვენ ღმერთი (ებრ. 12, 6—7). ღმერთი განგებ მიუშვებს სწავლასა, ანუ სასჯელსა ზოგიერთ კაცზე, რომ უმჯობესი შეიქმნა, გამოიცადოს. სასჯელი, ტანჯვა ხანდისხან მოასწავებს ღვთის მოწყალებას და სიყვარულს. და არა რისხვას და სიძულვილს. შინც სულგრძელად და ჭკუით მოითმენს სასჯელს, იგი ღვთის შვილად შეირაცხება.

მაგრამ საპყრობილეში უბრალონი და არა-დამნაშავენი თითქმის არაოდეს არ შთაცვივდებიან, არამედ ყოველთვის ბრალეულნი და დამნაშავენი. ბარნა იმათაც კი შეუძლიან და კიდევ უფრო მომეტებულად უნდა ეცადონ აღსრულება ზემომოყვანილი წმიდა მოციქული პავლეს დარიგებისა. რა სახით? მით, რომ შეინანონ; შეიკვდიმონ თვისი ცუდი ყოფა-ქცევა.

ღაფიქრდით, ძმანო, რამ შემოგიყვანათ ამ საპყრობილეში? რამ მოგაყენათ ამისთანა სირცხვილი, უბედურება? ნუ ატყუებ შენს სინიდისს! ბანა ღმერთმა არ იცის შენი გული, და არ იცის რა გიქნია? სასამართლოში რომ წაგაყენებენ წინაშე მსაჯულთა, შენც და შენი ადვოკატიც სცდილობთ როგორმე გაათეთროთ შენი თავი, და კიდევ ხშირათ აღასრულებთ ამ სურვილს, რაც გინდა დანაშაულობა გქონდეს. მაგრამ ღვთის წინაშე ამისთანა ღონის ძიება არ შეგეწევა; ღვთის წინაშე შენს გულში ყოველთვის ესრედ უნდა იტყოდე: უცოდვილეს ვარ ყოველთა კაცთა! შენ უწყი ყოველნი ჩემნი საქმენი და გულის თქმანი, შემინდე, შემეწიე! შემეწიე, რომ ამიერიდგან მაინც მოვიშალო ცუდი ყოფა-ქცევა, მომეც სინანული. შენ მხოლოსა შეგცოდე, უფალო, შენ მხოლო განგარისხე. თუ ასე ილოცავ, ძმანო, თუ გულრწფელად აღიარებ წინაშე ღვთისა შენთა ცოდვათა, აღთქმას მისცემ, რომ ამიერიდგან უარ-ჰყო ეშმაკი და ყოველნი მისნი საქმენი, ამით შენ არცხვენ ეშმაკსა სასჯელსა ამას გარდააქცევ ჯილდოდ, მწუხარებას—სიხარულად, ერთი სიტყვით მოიგებ ნაყოფსა კეთილსა—განმართლებასა და ცხონებასა, რომელიც მოგცეს თქვენ ყოველთა ღმერთმან. ამინ.

მ ო ძ ღ ვ რ ე ბ ა

თქმული ჟუთაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა, ჟურღობისათვის

განმარტება სამოციქულოისა (მფეს. 4, 28).

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! მრთს წარსულს კვირიაკეს ვიწყეთ ჩვენ განმარტება ერთისა ფრიად საჭიროისა და სასარგებლოისა სამოციქულოისა, რომელი იპყრობს თვის შორის სწავლასა და დარიგებასა, ყოველ დღეს და ყოველ წამს სახმარსა ჩვენთვის. ბავაგრძელოთ ახლა განმარტება დანარჩენთა მუხლთა.

ჩვენ გავჩერდით მაშინ ოცდა მერვესა მუხლსა ზედა, რომელი არის შემდგომი: მპარავი იგი ნულარა იპარავნ, არამედ უფროსლა ჰშვრებოდენ, და იქმოდენ კეთილსა თვისითა ხელითა, რათა აქვნდეს მიცემად, ვის იგი უხმდეს (მფეს. 4, 28).

იქნება ვინმემ თქვენგანმა იფიქროს, ძმანო ჩემნო, რომ ამ მუხლის განმარტება არც არის საჭირო, არც შესაფერი, რადგანაც აქ მოციქული იტყვის მპარაობასა, ანუ ქურდობასა ზედა, რომელიც არის ერთი სასირცხო და სათაკილო ცოდვა, და, მაშასადამე, ლაპარაკიც მას ზედა იქმნება სათაკილო და შემარცხვენელი. მე მართალია, ძმანო ჩემნო! პირ-და-პირ მპარაობასა ზედა არც საჭირო არის აქ ლაპარაკი და უადგილოც იქნება, ვინაიდან დარწმუნებული ვარ—არც ერთსა ჩემთა მსმენელთაგანსა, აქა მდგომარეთა, ეს ლაპარაკი არ შეეხება. ბარნა სიტყვა და მცნება ლეთისა ჩვენ არ უნდა გვესმოდეს მოკლედ, ვიწროდ; ყოველსა ლეთის სიტყვასა და მცნებასა აქვს ფართო მაღალი, ღრმა და ვრცელი აზრი და მნიშვნელობა. ფართო არს მცნება შენი ფრიად უფალო! იტყვის მეფე და წინასწარმეტყვე-

ლი ღავით. ამისთვის ნუ გაგიკვირდება, ძმაო ჩემო, რომელ, თუმცა არცა ერთი ჩვენ, აქა მდგომარეთაგანი, არარის, — და ღმერთმან ნუ ჰქმნას, რომ იყოს, — პირ-და-პირ ქვემდებარე ცოდვისა ამის, გარნა, როდესაც კარგად, ფართოდ ავხხნით რაი არს მპარაობა, მაშინ ვაი თუ ერთიცა ჩვენგანი რომლითამე სახითა არ დარჩეს უბრალო ამ ცოდვაში. რაი არს მპარაობა, ანუ ქურდობა? მპარაობა, ანუ ქურდობა მარტო ის ნუ გგონია, ძმაო ჩემო, როდესაც კაცი, ანუ მალვით, ანუ ძალადობით, პირ-და-პირ წაართმევს მოყვასსა თვისსა რომელსამე ნივთსა. მპარაობა არის ყოველი ისეთი მოქმედება, როდესაც შენ სიტყვით, ან საქმით რომელიმე ზარალი, ანუ დაბრკოლება მიეცი მოყვასსა შენსა, ანუ თუმცა პირ-და-პირ ზარალი არ მიგიცია, მაგრამ არც გიჩვენებია სიყვარული და შემწეობა. მოგიყვანოთ რომელიმე კერძობითნი მაგალითნი ამის ასახსნელად.

შგონებ, რომ მპარავი იქმნება ის კაციც, რომელმან არ აღასრულა სიტყვა და პირობა, რომლითა იგი შეიკრა წინაშე მოყვასისა თვისასა, და მით ზარალი მისცა მას. ბარნა რავდენ გზის, რაოდენ ნაირად მოუხდეს თითქმის ყოველ კაცს ესრეთი შემთხვევა. შექვევლია, რომ პირობის დარღვევითა უდიდესი და უმთავრესი ზარალი ემართება კაცთა, საზოგადოდ რომ ვსთქვათ, ვიდრე პირ-და-პირ ქურდობითა: პირ-და-პირ ქურდობისაგან კაცი თავს დაიფარავს როგორმე, პირობის დამრღვეველსაც და ცრუ კაცისაგან — ვერაოდეს ვერა. მაშასადამე, პირობის დარღვევა არა უმცირესი ცოდვა არის, ვიდრეღა მპარაობა. მაშასადამე, თუ გსურს, ძმაო ჩემო, არ იყო მოზიარე მპარაობისა, ეცადე, რომ ანუ არ მიიღო ის პირობა, რომელიც შენ არ შეგიძლია აღასრულო, და რომელიც პირობა მიიღო შენ თავზე, ეცადე, რომ კიდევ აღასრულო.

შექვევლია, რომ მპარავის მსგავსი შეიქმნება ის ხელმწიფის მოსამსახურე, ანუ ჩინოვნიკი, რომელიც დაუდევნელად, და არა ერთგულად აღასრულებს თანამდებობასა თვისსა; ჯამაგირი და ჯილდო, რომელსაც იგი იღებს ხელმწიფისაგან, მოპარული აქვს ესრეთსა ჩინოვნიკსა; ვაჭარი, რომელი იღებს უზომო ფასს თავის საქონელში, ანუ, ნაცვლად კარგის საქო-

ნლისა, აძლევს ცუდს საქონელს, და ფასს სრულს იღებს, ვგონებ, პირ-და-პირ უნდა შეირაცხოს მპარავთა შორის. მპარავი არის შინაური მოსამსახურეც, რომელიც მიიღებს სასყიდელსა და არა ერთგულად ემსახურება უფალსა თვისსა. მრთი სიტყვით, როგორათაც უწინ ვსქვით, ათას ნაირად და ათას შემთხვევაში იქნება კაცი მოზიარე ამის ცოდვისა. ისიც უნდა დაუმატოთ, რომ, ვინ იცის, იქნება წინაშე თვალთა მართლ-მსაჯულისა ღვთისა პირ-და-პირი ქურდი არ არის იმ ზომად ცოდვილი, ვითარცა ესრეთნი—ფარულად და მზაკვარებით აღმასრულებელნი მპარაობისა. ბანიზრახე, ძმაო და მიიდე ყურადღებაში, რომელ პირ-და-პირთა ქურდთა რა სახელი აქვსთ რა სახით მოძაგებულნი არიან, რა შიში აქვსთ და სირცხვილში არიან,—ეს ყოველი ვგონებ, კიდევ ეკმარება მათ სასჯელად. ხოლო ფარულნი ქურდნი უარეს ზარალს მისცემენ მოყვასთა, რადგან არავის არ მიაჩნია იგინი ქურდად, კიდევ ხშირად არიან პატივცემულნი და ამპარტავანნი ამ ქვეყანაზე მოყვასთა შორის. ბარნა, ძმაო ჩემო, ღმერთი ისე არ უყურებს ჩვენს მოქმედებას, ვითარცა კაცის მოკლე ჭკუა, ამისთვის გეშინოდეს და ეცადე, რომ ყოველი მოქმედება შენი იყოს პატიოსანი, უზაკველი და უვნებელი მოყვასთა შენთათვის.

ბოლოს, ერთი კიდევ დაუმატოთ. მნება და ზარალი, რომელსა ერთი მეორეს მისცემენ კაცნი, იქნება ხორციელი და სულიერიც; უკანასკნელი უფრო დიდი და საძაგელი ცოდვა არის, ვიდრე პირველი. თუ შენ, ძმაო, სიტყვით ანუ მაგალითით აცთუნე ვინმე მოყვასთაგანი, ესე იგი ცოდვა ასწავლე, ცუდ საქმეში შეიყვანე, გარყვნილებას მიაჩვიე, ეს ასწილ უმწარესი ცოდვა არის, ვიდრე ნივთიერი ზარალი, რომელსაც ქურდი მისცემს კაცს; ამისთანა მოქმედება საუკუნოდ წასწყმედს კაცის სულს, საუკუნოდ ზარალში ჩააგდებს. ამისთვისაც საღმრთო წერილი იტყვის: უმჯობესი არის კაცმა მოიკიდოს კისერზე ღოღი და ჩააგდოს ზღვაში თავი თვისი, ვიდრედა აცთუნოს ერთი ამათ მცირეთაგანი.

მსრედ ვრცლად, ფართოდ უნდა გვესმოდეს ჩვენ, ძმანო ჩემნო, მცნებანი ღვთისანი. მისაც ბრუნდე სინიდისი აქვს, დაბნელებული ჭკუა, არ ესმის ძალი ღვთის სიტყვისა, იგი ხშირად

იტყვის: მაღლობა ლმერთს, მე ხომ ქურდი არა ვარო! მე ხომ კაცის მკვლელი არა ვარო! — მაშინ, როდესაც მრავალ-გზის შეიქმნება მოზიარე ორთავე ამათ ცოდვათა. არა ესრეთ იქცევა გონიერი ქრისტიანე! იგი არის ფრთხილი და ცდილობს, რომ არცა პირდაპირ, არცა რომლითავე მიფარულითა სახითა არ დაარღვიოს მცნება ლვთისა, არამედ ყოვლის კერძოდ იყოს ლვთის წინაშე უბრალო.

მოციქული პავლე, ვითარცა კეთილსა წამალსა, მპარაობისა ანუ ქურდობისაგან მკურნებელსა, უჩვენებს შრომასა: მპარავი იგი ნულარა იპარავნ, არამედ უფროსლა ჰშვრებოდენ, და იქმოდენ კეთილსა თვისითა ხელითა, რათა აქვნდეს მიცემად, ვის იგი უხმდეს. მართლა, დაუცხრომელი შრომა არის უმჯობესი საშვალეება მისი, რომ კაცს მოეძაგოს ყოველ-ნაირი მპარაობა, პირველად მისთვის, რომ მშრომელსა კაცსა არა აქვს თავისუფალი დრო, რომ აღასრულოს ცოდვა მპარაობისა, მეორედ მისთვის, რომ მშრომელსა კაცსა ის უხარის და იამება, რასაც შეიძენს შრომითა თვისითა; გარნა უმსჯობესი ყოვლისა ის არის, რომ შრომა მიაჩვევს მოყვარესა მისსა რიგსა, წესიერებასა, კრძალვასა, ბეჯითობასა. შრომის მოყვარე კაცს ჭკუა და გონება აქვს შეკრებილი თავის შრომაზე, მას, ვითარცა მაგარსა ციხესა, ყოვლის მხრით შეზღუდულსა და დაიარაღებულსა, განსაცდელი ვერ სძლევს, მაცთური ვერ წარიტაცებს, — რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ქრისტე ლმერთმან ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული 29 აგვისტოს 1875 წელსა ქუთაისის საპრობი-
ლესა შინა.

გამოიყვანე საპრობილით სული
ჩემი, რათა აღუარო სახელსა შენსა.
(შსალ.)

წმიდა წინასწარმეტყველი და მეფე ღვით, სხვათა შორის
ლოცვათა, ერთხელ ესრეთ ევედრებოდა ღმერთსა: გამოიყვანე
საპრობილით სული ჩემი, რათა აღუარო სახელსა შენსა. რისთვის
ევედრებოდა ესრედ იგი ღმერთსა? ბანა იგი როდისმე იყო
დაჭერილი საპრობილეში? არა. იგი იყო მეფე, მჯდომარე
ტახტსა ზედა, და არაოდეს არ ყოფილა ჩაგდებული საპრო-
ბილეში. სჩანს, იგი იტყოდა არა ხილული, გარეგანი საპრო-
ბილისათვის. სულიერი საპრობილე ის არის, როდესაც კაცი
არის შეკრული, ანუ შეპრობილი რომლითამე დიდითა ცო-
დვითა, ასე, რომ სული მისი დამონებულია ცოდვისა, თავი-
სუფლებსა აღარა აქვს. ამისთანა მდგომარეობაში იყო ერთხელ
ღვით მეფე. თუმცა იგი იყო წმიდა და წინასწარმეტყველი,
მაგრამ მაინც კაცი იყო და კაცის ბუნება ჰქონდა, და ერთხელ
საშინელს ცოდვაში ჩავარდა: უბრალო, კარგი კაცი მოაკვლევ-
ინა და მისი ცოლი თვითონ წაიყვანა. ამით იგი ჩავარდა სა-
შინელს მდგომარეობაში. სული წმიდა განშორდა მისგან, სუ-
ლი და გული გაუქვავდა. მონანებაც ვერ მოახერხა და ვერ
შეიძლო. ბარნა ღმერთმან განაღვიძა იგი თვისითა მრისხანე-
ბითა, ანგელოზი ღვთისა ცხადად ეჩვენა მას ცეცხლის მახვი-
ლითა და დაიწყო შემუსრვა და მოწყვეტა ერისა. ამისა მერ-
მედ ღვით მოვიდა გრძნობაში, შეინანა, იწყო ტირილი და
გლოვა და სხვათა შორის სიტყვათა, ესეც წარმოსთქვა: გამო-
იყვანე საპრობილით სული ჩემი, რათა აღუარო სახელსა შენსა,

ესე იგი განაშორე ჩემგან ეს ცოდვა, რომელმან დაამწყვდია მე, ვითარცა საპრობილესა შინა, რათა ვილოცო, შევიწინაო, რათა აღუარო სახელსა შენსა.

თქვენცა აბრალონო და საწყალნო, საპრობილესა ამას შინა მყოფნო. ხშირად უნდა განიმეორებდეთ ლოცვასა ამას ღავით წინასწარმეტყველისასა: გამოიყვანე საპრობილით სული ჩემი, რათა აღუარო სახელსა შენსა. ხშირად ევედრეთ ღმერთსა გამოიყვანოს სული თქვენი საპრობილედგან ცოდვათასა, ესე იგი არა ამა ხილულ საპრობილიდგან გამოიყვანოს სული თქვენი, ესე იგი ამ სახლიდგან, არამედ სულიერი საპრობილიდგან, ესე იგი ცოდვისაგან, რომელმან შეგკრა თქვენ და შემოგიყვანა ამ ხილულ საპრობილეში. მართლა დიდი მწუხარება და უბედურება არის ამ საპრობილეში ყოფნა. შინ არ ისურვებს აქედგან გამოსვლას და განთავისუფლებას? მაგრამ დიდი სარგებლობა არ ექნება მით, თუ მარტო აქედგან განთავისუფლდა კაცი, და სულიერ საპრობილეში მაინც კი დარჩა. რამდენჯერ მომხდარა, და იქნება თქვენც გამოგიცდიათ, რომელ აქედგან განათავისუფლეს კაცი, გარნა მცირე ხანს უკან აქვე შემოიყვანა და დაამწყვდია მისმა ცოდვამ. პირველად სულიერი საპრობილისაგან უნდა გამოვიდეს კაცი: გამოიყვანე საპრობილით სული ჩემი, და ხორციელი, ხილული საპრობილისაგან მალე განთავისუფლდება. რით უნდა გამოვიდეს კაცი სულიერისა საპრობილისაგან, ესე იგი ცოდვისაგან? სინანულით, გულისა და სულის შეწუხებით; ღავით მეფემ გვაჩვენა ამის მაგალითი. როდესაც ღმერთმა შეატყობინა მისი ცოდვა, იგი შესწუხდა, გაიხადა სამეუფო ტანისამოსი და ძაძა შეიმოსა, მიწაზე დაჯდა, იწყო გლოვა და ტირილი: მიწყალე მე, ღმერთო, დიდითა წყალობითა შენითა, აღხოცე უსჯულოება ჩემი, გული წმიდა დაჰბადე ჩემთანა და სული წრფელი განმიხსნე გვამსა ჩემსა; აღმოიყვანე საპრობილით სული ჩემი; ნუ განმაგდებ მე პირისა შენისაგან. მსრედ ჰხმობდა იგი ცრემლით და გოდებით ღვთისადმი, და ღმერთმან ისმინა მისი და აღხოცა მისი ცოდვა და აღიყვანა პირველსავე ხარისხსა მისსა.

თქვენ უმფრო გმართებსთ, ძმანო ჩემნო, ტირილი და გოდება, სინანული და გულის წუხილი. არა ერთხელ განარის-

ხეთ თქვენ ღმერთი, ვითარცა ღვით, არამედ მრავალგზის. ცხოვლად წარმოიდგინე თვითოეულმა, რაოდენ გზის და რაოდენი ცოდვითა დააშვა თვისი სულიერი ღირსება, გააგლო თვისგან მაღლი ღვთისა, განარისხა ღმერთი. თქვენც ცხადად შეგატყობინა ღმერთმა თქვენი ცოდვა, თვისი რისხვა. რით? მით, რომ აქ, ამ სამწუხარო ადგილს ჩაგაგლო, — ეს ღვთის განგებით იყო! შოველივე ღვთისაგან დაემართება კაცსა, გარნა ცოდვილსა.

თუ ცრემლი არა გაქვს, თუ გული გაგრილებული გაქვს, აი რა ღონე იხმარე. წარმოიდგინე როგორ იტანჯები შენ აქა, რა სახით გსურს აქედგან გასვლა, შენ სახლში, შენ სოფელში მისვლა. იქაური ჰაერი, თავისუფლება, მოძრაობა, სადაც გინდა მისვლა-მოსვლა... მინ შემოგიყვანა აქ? ცოდვამ! მაშასადამე, მოიძულე ის ცოდვა, ის შენი დამლუბველი მტერი! თუ კი აქ, ამ მცირე დროს ასე იტანჯები, წარმოიდგინე, რომ ცოდვა თუ არ შეინანე, იგი შთაგადგებს შენ უსაშინელეს საუკუნო საპყრობილესა შინა, ჯოჯოხეთში, საიდგანაც ვერავინ ვერაოდეს ველარ გამოგიყვანს.

თუ კარგად დაჰფიქრდები, თუ მოინდომებ მთელითა სულითა და გულითა, — ღმერთი მოგხედავს, მისი მაღლი 'შენს გულს დააღბობს, ცრემლს მოგცემს, გამოიყვანს სულსა შენსა საპყრობილიდგან ცოდვათასა და მაშინ მხოლოდ იქნები თავისუფალი ამა ხილული საპყრობილიდგან. ამინ.

ს ი ტ ვ ვ ა,

თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა მესამე მცნებაზედ.

არა მოიღო სახელი უფლისა შინისა ამაოსა ზედა.

ვინც დაუკვირდება ცხოვრებასა და ზნეობასა აწინდელთა ქრისტიანეთასა, ეს დაინახავს, რომელ, თუმცა, ღვთის მადლით და შეწევნით, არა მცირედნი მათ შორის არიან დიახ ღვთის მოყვარენი, და ცდილობენ აღსრულებას მცნებათა ღვთისათა, გარნა უმრავლესნი მათგანნი ერიდებიან მხოლოდ დიდ-დიდთა სულის მომაკვდინებელთა ცოდვათა, ხოლო, სამწუხაროდ, სრულიად არ ერიდებიან ისრეთთა ცოდვათა, რომელნი მათ, შეცდომით, მიაჩნიათ მცირე ცოდვად. მაგალითებრ, ურიცხვნი არიან აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის, რომელნი არა თუ ყოველ დღეს, არამედ თითქმის ყოველ წამს არღვევენ ზემო მოყვანილსა მესამესა მცნებასა ღვთისასა, მისთვის, რომ დარღვევა მისი არ მიაჩნიათ დიდ რამე ცოდვად. ამისთვის ფრიად საჭირო არის, ძმანო ჩემო, ქრისტიანეო, რომ სულიერნი მოძღვარნი ხშირად მიაქცევდნენ ყურადღებასა თქვენსა ამ საგანზედ, და შეგაგონებდნენ არა დარღვევად მესამისა მცნებისა. მართლაც, რომ ამაოდ ხსენება ღვთის სახელისა, წვრილი, ანუ მცირე რაიმე ცოდვა იყოს, მაშინაც საშიშო არის და ფრიად მავნებელი ხშირად დარღვევა მესამისა მცნებისა. მცირედი ცოდვაც, ხშირად განმეორებული და აღსრულებული, გარდაიქცევა მძიმე ცოდვად და დაღუბავს წმინდასა. ზნეობასა კაცისასა. მაგრამ დარღვევა მესამისა მცნებისა არ არის მცირე ცოდვა. ამაოდ ხსენება ღვთის სახელისა თუ მცირე ცოდვა იყოს, იგი არ იქნებოდა საკუთრად მოხსენებული ათთა შინა მცნებათა რომელნი გამოვიდნენ თვით პირისაგან ღვთი-

სა და არიან ბოძნი და საძირკველნი წმიდისა და სათნო ცხოვრებისა, და; მერმე თავიდგანვე--მესამე ადგილზე: არა მოილო სახელი უფლისა ღვთისა შენისა ამოხსნა ზედა.

რად არს ამოდ მოღება ღვთის სახელისა? შინ და როდის მოიღებს სახელსა ღვთისასა ამოდ? ამოდ ღვთის სახელისა ხსენება პირველად ის იქნება, როდესაც კაცი, თვით უბრალო ლაპარაკში, სადაც სრულიად არ იყო საჭირო, ახსენებს, ანუ დაიფიცავს სახელსა ღვთისასა. უბრალო და მცირე საუბარში, კაცმა სიმართლითაც რომ დაიფიცოს ღმერთი, ისიც ცოდვა იქნება და დარღვევა მესამისა მცნებისა, მისთვის, რომ არ ღირდა, საჭიროება არ მოითხოვდა იქ დაფიცებას. ღვთის სახელი არის უზენაესი და უწმიდესი ყოველთა სახელთა. მისი სახელის წინაშე, ვითარცა იტყვის საღმრთო წერილი, უნდა მოიდრიკოს ყოველმან მუხლმან ზეცისა და ქვეყნისამან; მის სახელს კაცი უნდა ახსენებდეს დიდის შიშით და მორიდებით. არ ვიტყვი, რა შიშით და სიყვარულით და კრძალვით ახსენებდენ სახელსა ღვთისასა ყოველნი წმიდანი მამანი, მოციქულნი და მოწამენი. ეს უთუოდ შენც კი იცი. აქ მოგიყვან მე შენ მხოლოდ ერთსა გასაკვირვებელსა მაგალითსა... ღიღი ხანი არ არის, რაც ერთს უცხო ქვეყანაში იყო ერთი მალლად მინიჭებული და ღრმა-მჭკრეტელი სწავლული, სახელად ნიუტონი. თანახმად აღიარებენ ყოველნი სწავლულნი კაცნი, რომელ არავინ არ ყოფილა და არ იქმნება ისეთი მაღალი ჭკუისა და ნიჭისა, როგორიც იყო ის. იმან წაიყვანა წინ მეცნიერება. სხვათა შორის იმან იპოვნა და განსაზღვრა კანონნი მზის მსვლელობისა, და ვარსკვლავთა და ყოველთა მნათობთა. ამას და ესრეთს კაცს ჩვეულება ჰქონდა, როდესაც თვით იგი, ანუ სხვა ვინმე მის წინაშე ახსენებდა ღმერთსა, მაშინვე ადგებოდა და ქუდს მოიხდიდა. ხოლო თუ შენ, ძმაო, ნაცვლად ამისა უშიშრად, უსაჭიროდ, ყოველს წამს ახსენებ ღმერთსა, ცხადია, რომ არ გქონია შიში და მორიდება ღვთისა. ჩვენ ისე ადვილად და ხშირად არც ერთს სახელს არ ვახსენებთ, როგორც ღვთის სახელს, და ამით ვამტკიცებთ ჩვენსა უკრძალველობასა და დაუდევნელობასა.

მეორე და უარესი ამოდ ხსენება ღვთის სახელისა ის არის,

როდესაც კაცი დაიფიცავს სიცრუეზე. **თუ** ღვთის სახელის ხსენება, სადაც საჭირო არ არის, გინდ სიმართლით, მესამე მცნებას დაარღვევს, ცოდვა არის, რაღა უნდა ვსთქვათ იმაზედ, როდესაც კაცი ლაპარაკში სიცრუეს გაურევს და დაიფიცავს დასამტკიცებლად მისა? **მს** იქნება უსაშინელესი ცოდვა. **მაგრამ** მე ამაზედ აღარ გავაგრძელებ სიტყვას, — მისთვის, რომელ სიცრუეზე დაფიცება ისეთი საძაგელი რამ საქმე არის, რომელიც ეკუთვნის მხოლოდ კაცსა, სრულიად სინიდისისაგან გამოსრულსა, და ამისთანა კაცისათვის ჩვენი სწავლა სრულიად უსარგებლოდ დარჩება. **აქ** მე მსურს გავაგრძელო სიტყვა და გვედრო თქვენ ყოველთა გულ-მოდგინებით, რათა უმეტესად მოიშალოთ მესამე გვარი, ანუ სახე ამ მცნების დარღვევისა, რომელიც არის ყოველთა უსაშინელესი და მომეტებულად წინააღმდეგი კეთილისა ქრისტიანობრივისა ზნეობისა, ესე იგი წყევლა, ანუ შეჩვენება კაცისა ღვთის სახელითა. **ჴეშმარიტად** ღირსი არის ტირილისა და ცრემლისა ის გარემოება, რომელ ჩვენს ქვეყანაში არა თუ კაცი გაფუჭებულნი, დაცემულნი ზნეობითა, არამედ თვით იგინიცა, რომელნი ცხადად ღვთის მსასოებელნი არიან და კეთილ-მორწმუნენი, თუმცა დიახ ერიდებიან ყოველთა სხვათა ცოდვათა, არაფრად ჰრაცხვენ ღვთის სახელით წყევასა და შეჩვენებასა კაცისასა. **ზოგიერთნი** აწინდელნი ქრისტიანენი ისე მიჩვეულნი არიან წყევასა და შეჩვენებასა კაცთასა, რომელ თითქმის ყოველ წამს, მცირე რამეზე, გული თუ მოუვიდათ, მაშინვე განიმეორებენ საშინელთა ამ სიტყვათა: დასწყევლოს ლმერთმა, შეაჩვენოს ჩემმა შემოქმედმა, დაჰლახვროს წმიდა ბიორგიმ, — და სხვათა ამის მსგავსთა, ღვთის წინააღმდეგთა სიტყვათა. **რისგან** არის ეს სამწუხარო ჩვეულება, დანერგილი გულთა შინა მრავალთა აწინდელთა ქრისტიანეთასა? **იქიდან**, რომ იგინი ლაპარაკობენ და სცხოვრებენ დაუფიქრებლათ; მისგან, რომელ არ არიან მიჩვეულნი დაუკვირდენ საკუთართა თვისთა სიტყვათა და საქმეთა; განიხილონ, განსაჯონ თვისი ცხოვრება და ხასიათი; კიდევ იქიდან, რომელ არ არიან მიჩვეულნი აღვირ-ასხმად თვისისა ენისა და ცუდისა ზნეობისა. **ზოგიერთი** კაცი ისეთი სუსტი და საცოდავი არის, რომელ არა ჴკუა მისი ჰმართავს ენასა მისსა

არამედ ენა მისი წარიტაცებს ჭკუასა მისსა და ჩააგდებს ჯურ-ღმუღში. აბა დაფიქრდი ერთ წამს, ძმაო, და გაშინჯე, რას ჰნიშნავს წყევა, რას შვრება ის კაცი, რომელიც სწყევლის? კაცი, რომელიც თავის მოყვარეზე იტყვის „დასწყევლოს ლმერთმაო“, ამით თვით ლმერთს სთხოვს, რომ გააუბედუროს ის კაცი, დაჰსაჯოს, ანუ მოჰკლას. მაშასადამე, რა უგუნური უნდა იყოს ის კაცი, რომელიც სწყევლის მოყვასსა თვისსა! იმას ჰგონია, რომ ლმერთი შეეწევა მას ბოროტს საქმეში, აღუსრულებს მისსა ბოროტსა თხოვნასა, ერთი სიტყვით, მისი ამხანაგი შეიქმნება და მისი ცოდვის მოზიარე!

ბლოცავ თქვენ, ძმანო ჩემნო, მოიშალოთ ყოველ გვარი ამაოდ ხსენება ლვთის სახელისა, გარნა უმეტესად—წყევა და შეჩვენება. ლმერთი გვიბრძანებს ჩვენ: აკურთხევდიო მწყევართა თქვენთა, კეთილს უყოფდით მდევართა თქვენთა, შეიყვარეთ მოძულენი თქვენნი,—მაშასადამე, კიდევ რომ ემართლებოდე ვისმეს, კიდევ რომ გავნოს ვინმემ, მაინც არ უნდა დასწყევლო იგი. ბარნა ჩვენ კი მოუთმენელნი, გულფიცხნი, ხშირად ვწყევლით უმართლოდ, თვით უბრალოსა კაცსა,—რომელიც ამიერიდგან და განაშოროს ჩვენგან ლმერთმან. ამინ.

მ ო კ ლ ე ს ი ტ ყ ვ ა

ანდერძის აზვავაზე ერთი მოცვალეზულ მოვაჭრისა ქუთაისში.

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! ჩვენს წინაშე მდებარეობს კუბოსა ამას შინა ერთი ჩვენთა მოძმეთაგანი, მართლ-მადიდებელი ქრისტიანე. მისარგებლოთ ამ შემთხვევით სულიერისა ჩვენისა სწავლისა და აღშენებისათვის. ეს ვყოთ მით უმეტესად, რომელ დღეს არის კვირა, რომელსა შინა, ჩვეულებისამებრ, მაინც უნდა მიგველო სულიერი სწავლა და აღშენე-

ბა; ხოლო რაოდენიმე, ესე იგი ორი ანუ სამი, გარემოება აწ მდებარისა წინაშე ჩვენსა მიცვალებულის ცხოვრებისაგან, ჩვენის ფიქრით, გვაძლევენ ჩვენ არა ცუდსა საგანსა ზნეობითისა სწავლისასა. რომელნი არიან ეს გარემოებანი? პირველად, იციან ყოველთა და ჩვენცა გვესმა, რომელ მიცვალებული ესე იყო შობილდგან ერთი ღარიბი, არა რაის მქონე კაცი. მშობელთა მისთა, ვითარცა გვესმა ჩვენ, არცა მცირედი რაიმე დაუტევებიათ მისთვის, გარნა მან არ მისცა თავი სულმოკლეობასა, არამედ იწყო მან დაუძინებელი შრომა და მუშაობა. ბონიერთა ყოფა-ქცევითა, ზომიერთა ცხოვრებითა, ჭკუიანითა და მოხერხებულთა ვაჭრობითა მან გააუმჯობესა თვისი მდგომარეობა, შეიძინა, თუმცა არა დიდი, მაგრამ საკმაო ქონება. ეს არის, ძმანო, ერთი ფრიად სასარგებლო მაგალითი ყოველთა მათთვის, რომელთა ჰსურთ თვისი შრომითა და დვაწლითა შეიძინონ სახმარი ამ სოფლის ცხოვრებისათვის. მაშ, შრომასა და მუშაობასა კი ჰქონია კეთილი ნაყოფი! მაშ, შესაძლებელი ყოფილა, რომ კაცმა ღარიბმა, არა რაის მექონემ, თვისი მხნეობით, შრომით, მეცადინეობით აღაშენოს თავისთვის კეთილი მდგომარეობა. მაშასადამე, მხნედ იყავით ყოველნი შრომის მოყვარენი და მეცადიდენი. ბახსოვდეთ კიდევ ისიც, რომელ, როდესაც მიცვალებულმა ამან დაიწყო შრომა და ვაჭრობა, მაშინ უფრო ძნელი იყო და უიმედო ამ საქმის წარმატება, რადგანაც ვაჭრობა მაშინ იყო სუსტი. ხოლო აწ, ჩვენს დროებაში ეს საქმე უფრო გავრცელდა და გაადვილდა. შრომა თქვენნი არ დაიკარგება ამაოდ, გარნა მხოლოდ მაშინ, როდესაც იგი იქნება დაფუძნებული სიმართლესა და პატიოსნებასა ზედა. მე დაწვრილებით არ ვიცი ცხოვრება მიცვალებულისა, გარნა დარწმუნებული ვარ, რომ მან თვით მრავალ-გზის გამოსცადა, რომელ, როდესაც იგი აღებ-მიცემაში მიდიოდა პირდაპირი და პატიოსანი გზით, მაშინ უფრო მოგებულნი იყო, გარნა როდესაც, ვითარცა კაცი სუსტი და ამასთანავე კაცი, რომელსა არა მიუღია საჭირო და სასარგებლო სწავლა, შესცდებოდა და ბრუნდებოდა გზას შეუდგებოდა და პატიოსნების წინააღმდეგ მოქცევასა, მაშინ იგი არა თუ მოიგებდა რამეს, არამედ დიდ ზარალს ჰნახავდა. ეს ყოველთვის უნდა ახსოვ-

დეს მას, რომელსაც ჰსურს ვაჭრობა. მხოლოდ ის სიმდიდრე არის მკვიდრი და მაგარი, რომელიც კაცმა მიიღო ერთითა პატიოსნითა შრომითა.

ახლა მივიქცეთ მეორე გარემოებისადმი ამის ცხოვრებისაგან, რომელიც გამოაჩენს რა სამწუხარო და საზარელი ხასიათი გვაქვს ჩვენ, ამ ქვეყანაში მცხოვრებთა. როდესაც მიცვალებული თვისითა შრომითა და მეცადინეობითა დაწინაურდა ცოტ-ცოტად, მაშინ, ვითარცა გვესმა ჩვენ, ასტყდნენ მას ზედა მრავალნი მტერნი და მოშურნენი. იყო თურმე ერთი დიდი უფოთი და ცილის-წამება მას ზედა. რომ ყური დაეგლო ვისმეს საზოგადოდ მას ზედა ლაპარაკზე, იფიქრებდა, რომ მან შეიძინა ცოტაოდენი რამე არა თვისითა ჭკუითა და შრომითა, არამედ ვითარცა დიდმა, შარა-გზის ავაზაკმა. თუმცა, მართლა რომ სთქვას კაცმა, მისი ქონება არ იყო დიდი და შესანიშნავი, გარნა მოშურნე კაცს მცირედიც დიდად ეჩვენება. მართოზ უბედურ არის და ღირსი ცრემლისა ჩვენი, აქაურთა მცხოვრებთა, ხასიათი, ძმანო ჩემნო! ნაცვლად მისა, რომ გვიხაროდეს და ვმადლობდეთ ღმერთსა, როდესაც ვხედავთ რომელსამე ჩვენსა მოძმესა, თვისი ჭკუით და შრომით გაკეთებულსა, და ესრედ თვით ჩვენთვის კარგის გზის მაჩვენებელსა, ჩვენ ვწუხვართ და გვეკიდება ალი შურისა. ნაცვლად მისა, რომ ჩვენც გვამხნეოს მისმა მოქცევამ, წაგვახალისოს მისმა მაგალითმა, და ვიწყოთ შრომა და მეცადინეობა, ჩვენ მართო იმას ვფიქრობთ, რომ როგორმე შევაწუხოთ და დავაბრკოლოთ იგი. ღმერთო! როდის მოვა ის დრო—ჩვენც მივხვდეთ, რომ ერთი მეორეს შური ქვეყანას ვერ გააკეთებს, ბედნიერება ქვეყნისა აშენდება მხოლოდ სწავლითა, შრომითა, პატიოსნებითა. ქვეყანა გაძლიერდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც მცხოვრებნი ერთი მეორეს არ უშლიან, არამედ ხელს უწყობენ.

დასასრულ, ძმანო, შეგვეწიეთ თქვენცა ლოცვით, რათა ამ მიცვალებულის სულს განუსვენოს მაცხოვარმა სასუფეველსა თვისსა, და ვისაც მასთან ჰქონდა უკმაყოფილება, შეუნდოს მას დღეს. ამინ.

თქვენი სოფლის დინამიკის ეკონომიკის კურთხევაზე.

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანნო! შინაიდგან, მადლითა და შეწევნითა ცხოველს-მყოფლისა სამებისათა დღეს ვაკურთხეთ საყდარი ესე, აღშენებული მისსა სახელსა ზედა, აწ, მისითავე შეწევნითა და ძალითა, აღვხსნათ და შევიტყოთ რა ძალი და მნიშვნელობა აქვს საყდარსა ჩვენ, ადამიანთათვის.

ამა საგანსა მშენიერად და ღვთივ-გონიერად აღვვიხსნის წინასწარმეტყველი და მეფე ღვთით, ერთსა შინა ფსალმუნსა თვისსა, რომელიც კიდევ ხშირად წაიკითხების და გესმისთ თქვენ საყდარსა შინა. ამოვკრიბოთ რომელნიმე მუხლნი ამ ფსალმუნისაგან და აღვხსნათ იგინი, და იქიდგან კარგად შეიტყობთ, რაი არს საყდარი, და რა რიგად უნდა იქცეოდეს კაცი მას შინა.

ვითარ საყვარელ არიან საყოფელნი შენნი, უფალო ძალთაო! სურის და მოაკლდების სულსა ჩემსა ეზოთა მიმართ უფლისათა. მსრედ დაიწყებს წინასწარმეტყველი ღვთით იმ ფსალმუნს, რომელსა შინა აღწერს ეკლესიის მნიშვნელობასა. საყოფელი უფლისა არის სადგომი, ანუ სახლი უფლისა. მართალია მთელი ცა და ქვეყანა და ყოველი ადგილი არის საყოფელი, ანუ სადგომი უფლისა, გარნა ქვეყნისა ზედა უაღრესად და უმახლობელდესად საყოფელი უფლისა არის საყდარი, ანუ ეკლესია. რისთვის? მისთვის, რომ ეკლესიაში არის მისი სიტყვა, მისი სწავლა, მისი ხატი; ეკლესიაში შეიწირების მისადმი უსისხლო მსხვერპლი, ლოცვა და გალობა, მოკლედ — ეკლესია არის საკუთარი სადგომი უფლისა. ახლა მიჰხედე, რა სახით აღწერს, სულითა ღვთისათა, ღვთით წინასწარმეტყველი საყდარსა. რა საყვარელი არის, ღმერთო, საყდარი შენო; მსურის ფრიად

შესვლა საყდარში იმ სახით, რომ სული და გული დამელია, ვიდრემდის შევიდე მას შინაო. ღვით იყო წინასწარმეტყველი და მეფე, მაშასადამე — მდიდარი, შემძლებელი, ბედნიერი. **მ**უ ამისთანა კაცს ისე ძლიერ ჰსურდა ეკლესიაში შესვლა, რომ სული ეღეოდა, ვიდრემდის აღასრულებდა თვის სურვილს, ჩვენ რომ ერთი საწყალნი და უღონო კაცნი ვართ, უფრო არ უნდა გვსურდეს და გვიყვარდეს სიარული საყდარსა შინა უფლისასა? საწყალი და უბედური კაცი საყდარში უნდა ეძიებდეს ნუგეშსა, ღონესა, მხნეობასა, ძლიერებასა, ლოცვითა და ღვთის მადლითა.

და რამეთუ სირმანცა ჰპოვა თავისა თავისისა სახლი, და გვრიტმან ბუდე თვისი, სადა დაისხნეს მართვენი თვისნი. **მ**უ სირიკ კი ეძიებს და ჰპოვებლობს თავისთვინ სახლსა, თუ გვრიტსაც კი აქვს თვისი ბუდე, კაცის სული უნდა დარჩესა უსახლოდ? ძაცის სულს არ უნდა ჰქონდეს ერთი მიჩენილი ადგილი, სადაც დასდვას სასოება თვისი ღმერთზე, ვითარცა გვრიტმა მართვენი თვისნი, სადაცა განუცხადოს ღმერთსა სურვილნი თვისნი და თხოვანი, და სადაცა ღვთისაგან მიიღებდეს იგი მადლსა და კურთხევასა?

ნეტარ არიან, რომელნი დამკვიდრებულ არიან სახლსა შენსა! უკუნითი უკუნისამდე გაქებდენ შენ. ნეტარ არს ის კაცი, რომლისა სული დამკვიდრებული არის საყდარსა შინა, ესე იგი ხშირად დადის საყდარში, და როდესაც საყდარში არ არის, მაშინაც კი საყდარში აქვს სული და გული. მსრეთი კაცი უკუნითი უკუნისამდე აქებს უფალსა, აქებს მისთვის, რომ დიდსა მადლსა მიიღებს ღვთისაგან.

რამეთუ სჯობს დღე ერთი ეზოთა შინა შენთა, უფროს ათასთა მათ. **მ**რთი დღე საყდარში ანუ საყდრის ეზოში უმჯობესი არის, ვიდრე ათასი დღე სოფელში. რისთვის? მისთვის, რომ საყდარში კაცის გული და სული არის დამშვიდებული და დაწყნარებული, ხოლო სოფელში მარადის აღშფოთებული და მოუსვენებელი. ძაცი დაღალული, მოწყლული და გატანჯული სოფლის ამოებითა, შფოთითა, საყდარში განისვენებს, დაივიწყებს ყოველსა სოფლიერსა ზრუნვასა და მწუხარებასა.

ვირჩიე მე მივრდომა სახლსა ღვთისა ჩემისასა უფროს, ვიდ-

რელა დამკვიდრება საყოფელსა ცოდვილთასა. ამიერიდგან მირჩევენია მე ვეგდო საყდრის ერთს კუთხეში, ვითარცა ერთი ვინმე უკანასკნელი უბატო კაცი, ვიდრელა ვიყო სოფელში, სადგომთა შინა ცოდვილთასაო. აჰა, რა სახით ჰსურდა და უყვარდა ეკლესიაში ყოფნა წინასწარმეტყველს ლავითს; მას მიაჩნდა ეს დიდ ბედნიერებად. სჩანს, რომ დიდს სარგებლობას და მადლს ჰპოულობდა იგი ეკლესიაში თავის სულისათვის. შეგვიძლია ჩვენ, ძმაო, პირ-და-პირ დაუჯეროთ ესრეთსა მოწამესა. თუ თვითონ შენ არ გამოგიცდია და არ შეგიტყვია, მსგავსად ლავითისა, აქამომდე, ვითარ საყვარელი არის საყოფელი, ანუ საყდარი უფლისა და ეზო მისო, ვითარ ნეტარ არის კაცი, რომლისა სული დამკვიდრებული არის საყდარსა შინა, და ვითარ უმჯობესია ერთი დღე ეზოთა შინა უფლისათა, ვიდრე ასი დღე საყოფელთა ცოდვილთასა, ეს მიაწერე შენსა სიცოდვესა, და ამაზედ უნდა სწუხდე და სტიროდე. თუ სულსა შენსა, მსგავსად ლავითისა, არა ჰსურს და არ მოაკლდების ეზოთა მიმართ უფლისათა, თუ შენ არ გირჩევენია მივრდომა, ანუ მიგდება სახლსა შინა უფლისასა, ვიდრელა დამკვიდრება საყოფელთა ცოდვილთასა, ეს უთუოდ მისთვის, რომ სული და გული შენი დაძინებულია და დაყრუებული არის ყოვლისა სულიერისა საქმისათვის.

საყდარი არის მანუგეშებელი კაცისა ყოველთა შინა მისთა მწუხარებათა, საყდარი არის განმალვიძებელი კაცისა ყოვლისა კეთილისა საქმისათვის, საყდარი არის განმანათლებელი კაცისა ყოველთა შინა სულიერთა ნივთთა და საქმეთა, საყდარი არის სულიერი გამზრდელი კაცისა და შემაერთებელი კაცთა. სოფელი გაჰყოფს კაცთა, გააშორებს მოყვასთა მოყვასისაგან, ეკლესია შეაერთებს ყოველთა, რათა ერთითა ბაგითა და ერთითა გულითა უგალობდნ და აქებდნ ერთსა ზეციერსა ყოველთა მამასა და შემოქმედსა. ასეა ყოველგან სხვა საქრისტიანო ქვეყნებში, გარნა, საუბედუროდ, ჩვენში კი ხშირად თვით ეკლესია შეიქმნება მიზეზი უფოთისა და განყოფილებისა, ვითარცა მოხდა ეს აქა, ამ სოფელში, დროსა ამ ეკლესიის აშენებისასა; გარნა მაქვს იმედი, რომ გათავდება ყოველი უკმაყოფილება თქვენ შორის, ვინაიდგან შესრულდა ეს

ეკლესია, იქმნა იგი დღეს კურთხეულ და ამიერიდგან აღარ დარჩება მიზეზად არცა ერთი განყოფილებისა.

შეგაერთოს ამ ახალმა ეკლესიამ თქვენ ყოველნი! როგორათაც იგი განახლდა, შესრულდა, მსგავსადვე თქვენ განგახლოს სულითა მისმა მადლმა, და როგორც იგი გავრცელდა უწინდელ თქვენ ძლიერ ვიწრო ეკლესიაზე, ეგრეთვე გავრცელოს ღმერთმა თქვენი სულიერი მოქალაქეობა, ნათელი, სათნოება. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული ქუთაისის საკათედრო სოგოროსა შინა,
1868 წელსა.

და ვითარცა განძღეს, ჰრქვა მოწაფეთა თვისთა: შეპკრიბეთ ნეშტი ეგე ნამუსრევი, რათა ნუმცა რა წარსწყმდების (იოან. 6, 12.).

ვიციტ ჩვენ სახარებიდგან, ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, რომ უფალსა იესო ძრისტეს ყოველთვის ურიცხვი ერი მისდევდა და ეხვეოდა, სმენად მისთა სიტყვათა და სწავლათა. არა ერთ გზის იგი, დამაშვრალი, ფარულად განეშორებოდა უდაბნო ადგილს მოსასვენებლად, მაგრამ იქაც უმრავლესი ერი შეიკრიბებოდა და ეხვეოდა მას. მრთხელ, როდესაც ამ სახით ერთ უდაბნო ადგილში მთელი დღე მრავალი ერი ისმენდა სიტყვასა მისსა, მაცხოვარსა შეეწყალა იგინი, რადგანაც იყენენ უჭმელნი, და ჰკითხა მოწაფეთა თვისთა, აქვსთა მათ რაიმე საზრდო; მოწაფეთა მიართვეს მას ხუთი პური და როდენიმე მცირე თევზი. მაშინ მაცხოვარმან უბრძანა, რათა დააჯდინონ ყოველნი მუნ მყოფნი ერნი, აკურთხა ხუთი იგი პური და თევზი. და მით განაძღო ხუთი ათასი სული. და როდესაც განძღნენ ყოველნი, მაშინ უბრძანა მოწაფეთა თვის-

თა, რათა მათ შეჰკრიბონ ნამუსრევი პურთაგან, რომ უსარგებლოდ არაფერი დაიკარგოს: **შეჰკრიბეთ ნეშტი ეგე ნამუსრევი, რათა ნუმცა რა წარსწყმდეს.** რისთვის აძლევს მაცხოვარი ესრეთსა ბრძანებასა? საჭირო იყო მაცხოვარისათვის ნამუსრევი პურების შეკრება, მაშინ, როდესაც მას ხუთი პურისაგან შეეძლო ხუთიათასი კაცის განძღომა? **მს ბრძანება მაცხოვარმა მისცა მოწაფეთა თვისთა ჩვენისა სწავლისა და დარიგებისათვის.** ამ უბრალო ბრძანებით მაცხოვარი ყოველსა კაცსა, რომელსა აქვს ყური სმენად და ჭკუა მიღებად და მოხმარებად, მისცემს დიდს, ყოველს წამს მოსახმარებელსა და სასარგებლო დარიგებასა, იმ დარიგებასა, რომ ჩვენ უსარგებლოდ არ დავღუბოთ და არ დავკარგოთ არა თუ დიდი რაიმე, არამედ მცირეცა ნამუსრევი, ანუ ნამცეცი პურისა, და ყოველივე, რაიცა ღმერთმა შეჰქმნა და მოგვცა, ვიხაროთ ჩვენდა და მოყვასთა სასარგებლოდ და ღვთის სადიდებელად. **შეუდგეთ აწ ჩვენ.** შეწევნითა ღვთისათა, ამ აზრის განმარტებას და დამტკიცებას.

თქვენ ყოველთა იცით, ძმანო, მართლ-მადიდებელნიო ქრისტიანენო, რომ, მეტადრე აწ, ამ ჩვენ დროში, ყოველი კაცი მომეტებულიად ლაპარაკობს, სწუხს და დრტვინავს თავის სიღარიბეს; ეს არის ყოველგან პირველი საგანი ურთიერთ შორის ბაასისა. სიმატლით რომ ვსთქვათ, არ შეიძლება, რომ ამისთანა წუხილი და დრტვინვა ყოველთვის უსაფუძვლო იყოს. ძაცობრიობა, მცხოვრებნი თან-და-თან მრავლდებიან; საჭიროებანი და მოთხოვნილებანი ყოველ კაცს ემატება, ხოლო შემოსავალი და წყარონი ცხოვრებისანი იმ ზომად არ დიდდება. ბარნა უეჭველია ისიც, რომ აწინდელი სიღარიბე და დრტვინვა სიღარიბისათვის მარტო ამით არ აიხსნება, არამედ უფრო მით, რომ ახლა აღარავის არ ახსოვს ის საღმრთო ბრძენი დარიგება მაცხოვრისა, რომ არათუ არაფერი უსარგებლოდ არ დავკარგოთ, არამედ ყოველივე მოვიხმაროთ დაზოგვით, ზომიერად და გონიერად. რადგანაც მაგალითი უფრო ცხადად დაამტკიცებს ყოველსა აზრსა, ამისთვის მე, დასამტკიცებელად ზემორე თქმულისა ჩემის აზრისა, მოგიყვან ერთსა ანუ ორსა ცხოველსა და ნამდვილსა მაგალითსა. შთუოდ შენც გინახავს, ძმაო ჩემო, ანუ კიდევ იცნობ ისრეთსა კაცსა, რომელიც პირ-

ველს შეხედულობით გეგონება ფრიად მდიდარი. ბულზე ჰკი-
დია ოქროთი მოჭედილი ქილები, რომელთაგან თითოეული
თითო თუმნად მაინც ღირს; ქამარი მისი არის დაჭედილი ოქ-
როთი დაფერილი ვერცხლით; ქამარზე ჰკიდია ძვირფასი სა-
ტევარი და სხვანი ვერცხლის ნივთები. თვითონ ერთ ნაბიჯს
არ გადაადგამს ქვეითად, არამედ სულ ფაეტონებით დადის.
ხშირად ქალაღში აგებს მრავალს ფულებს. ამისთანა კაცის
სახლი კი ხშირად დაუხურავი არის, წვიმა ჩამოდის, და რაო-
დენიმე დღე ისე გავა, სადილიც არ უკეთდება სახლში; მისი
შვილები, ფეხ-ტიტველი, ჩაუცმელი, პირდაუბანელი და გასვ-
რილი დარბიან. ცხადია, რომ ამ კაცმა წარსწყმიდა თავის ქო-
ნება, უგუნურად ჰხმარობს, რაიცა მისცა ლმერთმა. მეორე მა-
გალითს გეტყვი. შთუოდ შენ დაესწარი ტირილზე და უთუ-
ოდ გინახავს ესრეთი სურათი: დიდი წვიმა და ტალახია; შეჰ-
ხედავ, მოდიან მრავალნი მომტირალნი; სხვათა შორის დაინა-
ხე ერთი რომელიმე კნენა, თვითონ ზის რახტით მოკაზმულს
ცხენზე; ამ წვიმაში და ტალახში ჩაუცვამს ვძირფასი კაბა, კა-
ბის კუდი მიეთრევა ტალახში. ეს ძვირფასი შესამოსელი ისე
გაუფუჭდება იმ დღეს, რომ მეორედ იმას ველარ ჩაიცვამს.
შენ მეტყვი: იქნება ის მდიდარია, იქნება იმას ორმოცი აქვს
იმისთანა კაბაო. ჰიდევ რომ ისე იყოს, ნუ თუ გონიერება
არის ესა, რომ ერთს წასვლაზე, მეორე სადა?—ტირილში!
ძვირფასი ტანისამოსი გააფუჭოს ადამიანმა? მაგრამ მდიდარი
არ არის ისა: თვითონვე მრავალ-გზის ლაპარაკობს ახლანდელს
სიღარიბეზე. ამ ორი უბრალო მაგალითისაგან, ვგონებ, ცხა-
დად სჩანს, უგუნურად ჰღუბავენ, ანუ წარწყმედენ, მრავალნი
კაცნი თვისსა ქონებასა.

ფრიად საჭიროა, რომ კაცი მიეჩვიოს და ისწავლოს და-
ზოგვა, შენახვა, გონივრად მოხმარება ყოვლისა, რასაც ლმერ-
თი მას მისცემს. ეს რომ ყოველ კაცს ახსოვდეს, მაშინ ქვეყა-
ნაზე არ იქნება ესრეთი სიღარიბე, როგორიც არის ეხლა. საუ-
ბედუროდ, მრავალთა კაცთა ისეთი თვისება აქვს, რომელ თა-
ვის მოწონებისათვის და გამოჩენისათვის არ ჰზოგვენ ხარჯს,
ჰღუბავენ უმეტესსა ნაწილსა თვისის ქონებისასა. მდიდარი კა-
ცი რომ ესრედ იქცეოდეს, ისიც ფრიად გასამტყუნებელია.

ამისთვის რომელ უსარგებლო ხარჯი წარწყმედა არის ლვთისაგან მოცემულის ქონებისა. **თუ** მას გარდამატებულად აქვს, ათასნი არიან სხვანი ღარიბნი და ყოველითურთ მოკლებულნი! მათ უნდა მოახმაროს და შეეწიოს მდიდარმა კაცმა, და არა უსარგებლოდ დაჰლუბოს თვისი ქონება. ბარნა როდესაც ღარიბი კაციც ვალში ჩავარდება და უსარგებლო ხარჯს მოახდენს თავის მოწონებისათვის, ის არის გამოუთქმელი უგუნურება და ცოდვა. მაგალითებრ, რამდენჯერ მოხდება, რომ სოფლის კაცი, გლეხი, სოფლის დღესასწაულს დღეს ორმოცს კაცს მიიღებს, ორ სამ დღეს ათრობს და აძლობს, ნახევარი წლის ნამუშევარს დაჰლუბავს და ხშირად ვალშიც შთავარდება.

ბარნა მაცხოვარი გვასწავლის ჩვენ ზემომოყვანილი დარიგებით არა მხოლოდ გარეგანს, ხორციელის ქონების დაზოგვასა და გონივრად მოხმარებასა. სიტყვა დავადრმაოთ! ძაცს, ადამიანს ლვთისაგან აქვს მინიჭებული სხვანიცა უძვირფასესნი, ვერცხლისა და ოქროისა, საჭმლისა და სასმელისა, ქონებანი და სიმდიდრენი. ისინიც არ უნდა დავლუბოთ და წარვწყმიდოთ, არამედ გონივრად და სასარგებლოდ მოვიხმაროთ. **მს** უფრო საჭირო არის, ვიდრეღა გარეგანისა, ხორციელისა ქონებისა და სიმდიდრის დაზოგვა. საუბედუროდ და სამწუხაროდ, ზოგიერთი კაცი უგუნურად წარწყმედს და დაჰლუბავს არა თუ მხოლოდ ფულსა, ანუ სხვასა რამე ქონებასა, არამედ თვით სიცოცხლესა, ჭკუასა და გონებასა. იქმნება შენ გაგიგონია, ძმაო, ან კიდევ გინახავს ესრეთი მაგალითი: კაცი ყმაწვილი, მრთელი ტანისა, მდიდრად მინიჭებული ლვთისაგან, ძლიერ კარგად სწავლობდა, რომელსა შეჰხაროდენ მისნი მშობელნი, და დიდსა ნუგეშსა მოელოდენ მისგან, რომელსა შეეძლო დიდი სარგებლობის მიცემა თვისი მამულისათვის,—დაივიწყა ჭკუა და ნამუსი, განირყვნა, შთავარდა საძაგელსა სნეულებაში და ლპება მისგან. ანუ ამაზე უარესი მაგალითი: კაცი გაერია უღმერთოთა შორის, მიიღო მათგან საძაგელნი და ქვეყნის დამლუბავნი აზრნი, გადააგდო, უარ-ჰყო ყოველი კეთილობა და პატიოსნება, რაიცა უსწავლია, და შეიქმნა მტერი ლვთისა, მთავრობისა და საზოგადოებისა. ამისთანა შემთხვევა არის ღირსი ცრემლისა და გოდებისა. მან დაჰლუბა თავი თვი-

სი; მან მოჰკლა თვისიმშობელნი ჯავრითა, შეარცხვინა თვისი კეთილის-მყოფელნი; მან დაჰლუბა ყოველივე ის სიკეთე და სარგებლობა, რაიცა შეეძლო მას მოეტანა, თუ არ გაფუჭებულიყო. ამისთვის ჩვენ, ქრისტიანეთა, გვმართებს ყოველთვის და ყოველი, რაიცა მოგვცა ღმერთმან ქონება, ნიჭი, გარეგანი, თუ შინაგანი, დიდი, თუ მცირე, არა წარვწყმიდოთ, არამედ ვიხმაროთ გონივრად და სასარგებლოდ; ხოლო უმეტესად უნდა გვახსოვდეს ის, რომელნიც არიან უძვირფასესნი, ღვთისაგან მოცემულნი ნიჭნი: სიცოცხლე, სიმართლე, ჭკუა, ბოლოს, უკვდავი სული, და არ დავღუბოთ, არ წავრწყმიდოთ იგინი, არამედ გონივრად მოვიხმაროთ, სადიდებელად ღვთისა და სასარგებლოდ მოყვასთა ჩვენთა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქვენი ქრისტიანის საკათედრო ეკლესიაში 1876 წელსა.

ბლოცავთ თქვენ, ძმანო, ეკრძალებოდეთ მათგან, რომელნი იგი წვალელებსა და სასტურსა იქმან, გარეშე მის მოძღვრებისა; რომელი თქვენ გისწავიეს; და განეზოღონით მათგან. რამეთუ ეგე ვითარნი იგი უფალსა ჩვენსა იესო ქრისტესა არა ჰმონებენ, არამედ თვისსა მუცელსა, და ტკბილად მეტყველებითა მით და კურთხევითა აცთუნიან გულნი უმანკოთანი ქრომაელთა 16, 17—18).

ეს სიტყვები, ძმანო, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენო არიან წმიდისა პავლე მოციქულისა, და წაკითხულ იქნენ წასრულ კვირასა მართლ-მადიდებლობისა წესის აღსრულებასა ზედა. ზანგებ გამოარჩია წმიდამან ეკლესიამან ეს სიტყვები, —

რომელთა შინა მოციქული ჰავლე გვაბრთხილებს ჩვენ, კაცთა მაცთურთა და საღმრთოისა სჯულისა წინააღმდეგის მეტყველთაგან, — წარსაკითხავად მართლ-მადიდებლობის წესის აღსრულებასა ზედა, ვინაიდგან თვით იგი წესი არის დანიშნული წმიდისა ეკლესიისაგან ჩვენდა გასაფრთხილებელად და სასწავლებელად, რათა არა შევიწყნარებდეთ სიტყვათა მათთა, რომელნი არიან წინააღმდეგნი საღმრთოისა სჯულისა, ძრისტე იესოს მიერ მოცემულისა და მისთა მოციქულთა მიერ ქადაგებულისა.

მაცთურნი, საღმრთო სჯულის წინააღმდეგნი, წვალებისა და შფოთისა აღმაყენებელნი ყოველთვის იყვნენ და ყოველთვის იქმნებიან ქვეყანაზედ. არავის არ უნდა უკვირდეს და არავინ მორწმუნეთაგანი არ უნდა სცდებოდეს მათი მიხედვით. თვით უფალმან იესო ძრისტემან წინასწარვე გვაუწყა ეს; თვით იმან ბრძანა, რომ სახარებასა მისსა არა ყოველნი კაცნი მიიღებენ, არამედ მხოლოდ იგინი, რომელთა მამა მისი ზეციერი აღმოარჩევს და მოიყვანს მასთან. ამაზე მეტიც გვითხრა მაცხოვარმან. იმან ბრძანა, რომ მაცთურნი, სჯულის წინააღმდეგნი, უნებლივად გაჩნდებიან და საჭიროც იქნება მათი მოსვლა და წინააღმდეგობა, მისთვის, რათა რჩეულნიცა მორწმუნენი ცხადად გამოჩნდნენ და გამოეყონ ურწმუნოთა. რა სახით? როგორ მოხდება ეს? უბრალო მაგალითით აგიხსნი ამას. თუ ოღესმე შენ, ძმაო, შემთხვევა გქონდა და ურწმუნო კაცის გმობასა და ლაპარაკს დაესწარი, რას ჰგრძნობდი მაშინ და რა იფიქრე? ბულგრილად მიიღე ეს ლაპარაკი? არაფერი მოძრაობა არ გაჩნდა შენ სულში? თუ ასეა, მეშინია, რომ თვით შენ ან ურწმუნო ხარ. ან სუსტია და მკვდარი შენი სარწმუნოება; და თუ იმ დროს შენი გული აღუღდა, თუ ისე გეწყინა შენ იმ წინააღმდეგის გმობა, რომ თითქოს საკუთრად შენ დაგჩაგრეს, ანუ მოინდომეს მოტაცება შენგან ისეთი ქონებისა, რომლისა მოკლება სიცოცხლეს გაგიმწარებს, — იცოდე, რომ მორწმუნე ჰყოფილხარ. ძაცი და ყოველნი მისნი ნიჭნი და ღონენი გაიზრდებიან, გამაგრდებიან კიდაობით, ბრძოლით. მსგავსადვე, კაცის სარწმუნოებას და ერთგულობას თუ მომჭიდავე და მტერი არა ჰყავს, რით უნდა გამოჩნდეს იგი და გაიღესოს? სწო-

რედ ამ მიზეზისათვის მიუშვებდა და მიუშვებს ღმერთი ურწმუნოთა კაცთა გამობად და წარმოთხევად მათისა ურწმუნოებისა.

ახლაცა არიან, ძმანო, ურწმუნონი კაცნი ქრიტიანეთა შორის, და არა თუ არიან, არამედ საუბედუროდ, სამხილებელად და განსაღვიძებლად ჩვენდა იგინი უმეტესად მრავლდებიან, და მათი გამობა და საცდური არის უმძიმესი, უმწარესი და უძვირესი ყოველთა უწინდელთა მაცთურთა და წინააღმდეგთა. ამისთვის ჩვენცა, აწინდელნი თქვენნი მოძღვარნი, თანამდებ ვართ უფრო ხშირად ლოცვად და თხოვად თქვენდა, ძმანო: ეკრძალებოდეთ მათგან, რომელნი იგი წვალებასა და საცთურსა იქმან, გარეშე მის მოძღვრებისა, რომელი თქვენ გისწავეს, და განეშორებით მათგან? მაგრამ საკმაო არ არის მარტო ეს, რომ შეგეხვეწო თქვენ მათგან გაშორება, არამედ ისიც ფრიად საჭირო არის, რომ ამასთანავე გიჩვენო რამდენიმე ნიშანნი და გარემოებანი, რომლითა მიერ შეიძლო შეტყობა და გარჩევა მათი. ეს მისთვის, რომ იგინი არიან მაცთურნი, იგინი, ვითარცა იტყვის მოციქული, ტკბილად მეტყველობითა და კურთხევითა, აცთუნებენ გულთა უმანკოთასა.

პირველი ნიშანი და თვისება ახლანდელთა მაცთურთა ის არის, რომ იგინი თვის ლაპარაკში აურევენ სულიერსა და ხორციელსა, ქვეყნიერსა და ზეციერსა, სამოქალაქო წყობილებასა და საღმთოსა სჯულსა, სარწმუნოების სწავლასა და სოფლის მდგომარეობასა. მართა ამათ განყოფილთა და განსხვავებულთა საგანთა იგინი არ განჰყოფენ, არამედ ორივეს ერთად ჰზრახვენ და ჰგმობენ. რადგანაც იგინი სწუნობენ ზოგიერთთა სამოქალაქო წესდებულებათა და ქვეყნის ჩვეულებათა, — სიმართლით თუ უმართლოდ, ეს სხვა კითხვა არის, — ამისთვის იგინი საღმრთოსა სჯულსაც მათთანვე ერთად ჰგმობენ? არ მიჰხედვენ იმას, რომ საღმრთო სჯულის სწავლა და საგანი და სამოქალაქო წყობილება და ქვეყნის მდგომარეობა ერთი და იგივე საგანი არ არის. მსთქვათ, რომ რომელნიმე სამოქალაქნო წყობილებანი და ქვეყნის ჩვეულებანი და წესნი ცუდნი არიან და დასაწუნებელნი; რა გამოდის აქედგან, რა ბრალი აქვსთ ამაში ჩვენსა სარწმუნოებასა? სამოქალაქო წყობილებანი, სა-

ხელმწიფო სჯულნი და კანონნი არიან მოგონებულნი და დაყენებულნი კაცთაგან, და იმათ ისეთი დამოკიდებულება არა აქვსთ საღმრთოსა, ღვთისაგან მოცემულსა, სჯულსა ზედა, რომ მათი სიცუდისათვის პასუხის გებაში ჩააგდონ, დაიწუნონ და უარ-ჰყონ საღმრთო სჯული. ბარნა თვით მათ, მაცთურთა, კარგად არ იციან ეს განსხვავება შორის საღმრთოსა სჯულისა და სამოქალაქო წყობილებისა, მაგრამ განგებ აურევენ ორთა ამათ საგანთა, მისთვის, რათა უადვილესად აღასრულონ თვისისაიდუმლო განზრახვა და გულის-თქმა. რაში მდგომარეობს მათი განზრახვა? იმაში, რომ მსმენელნი მათნი და დამჯერებელნი მათისა სიტყვისა გაჰხადონ წინააღმდეგი სამოქალაქო სჯულისა და მთავრობისა. მათ იციან, რომ, ვინც მტკიცე არის სარწმუნოებასა შინა და კეთილმსახურებასა, ადვილად არ აპყვება მათსა ბოროტსა განზრახვასა, ძნელად გახდება საშოქალაქო მთავრობის და სჯულის წინააღმდეგი; ამისთვის სცდილობენ იგინი ჯერ შეარყიონ მსმენელის გულში სასოება ღვთისა და მით უადვილესად დააჯერონ თვისსა ბოროტსა აზრსა.

მეორესა ნიშანსა გეტყვი. ზოგიერთნი აწინდელნი მაცთურნი სრულიად სხვასა ღონესა და ხერხსა ხმარობენ, რათა მიგიყვანონ თვის აზრზედ და ნებაზედ. იგინი გეტყვიან, რომ თვით საღმრთო წერილი ასწავლის მასვე, რასაც იგინი ჰქადაგებენ; კიდევ მოგიყვანენ საღმრთო წერილიდგან სიტყვებს, რომელნიც ვითომ ამტკიცებენ მათს აზრსა. ამასთანავე დაუმატებენ, რომ ვითომც იგინი სწუხან და სცდილობენ ქვეყნისათვის, ვითომც მათ ებრალებიან ღარიბნი და დაცემულნი კაცნი, და ჰსურთ მათი აღდგენა და ბედნიერება; ერთი სიტყვით როგორათაც იტყვის წმიდა მოციქული პავლე, „ტკბილად მტყუვლეებითა და კურთხევითა,“ გააგრძელებენ შენთან ლაპარაკს, რათა მით უადვილესად მოგინადირონ, — გარნა ესე ყოველი არის მცბიერება და სიცრუე. ძარგად რომ დაუკვირდე მათს ლაპარაკს, ყოველ მხრივ რომ გაჰშინჯო და ფესვამდის რომ განიხილო და შეიტყო მათი აზრი და მისწრაფება; სწორედ გაგახსენდება თქმული იმავე წმიდა მოციქულისაგან რომელ გვე ვითარნი არა უფალსა ჩვენსა იესო ქრისტესა ჰმონებენ, არამედ

თვისსა მუცელსა. სწორედ თვისსა მუცელსა ჰმონებენ იგინი, ამისთვის, რომ ქვეყნის სარგებლობასა და ღარიბების შებრალებასა იგინი მხოლოდ ერთ ჰქადაგებენ, და საქმით კი თითსაც არ გაანძრევენ, არამედ ჰსურთ, რომ ქვეყანაზედ იყოს ისეთი წყობილება, რომელსა შინა მათებრ უქმთა და უსაქმთა კაცთა შეეძლოსთ უჭირველად და უშრომელად ცხოვრება და განცხრომა.

მესამესა ნიშანსა გეტყვი, ბოლოს. აწინდელნი მაცდურნი გააკვირვებენ ხოლმე უმანკოთა და უბრალოთა კაცთა, და ზოგიერთნი იქნება კიდევ შეაშინონ, მით, რომ ვითომ იგინი არიან ნასწავლნი, განათლებულნი; ზოგიერთნი მათგანნი ყოფილან უცხო ქვეყნებში; უნახავსთ და გაუგონიათ მუნ ღაპარაკი ფრიად სწავლულთა კაცთა, და რომელ ყველა მათი აზრები დაფუძნებულია აწინდელსა დიდსა სწავლასა და განათლებასა ზედა. მაგრამ ადვილათ ნუ დაიჯერებ ამას ყოველსა. მათი განათლება დიდად საეჭვო არის, სწავლა მათი ზედაპირი, თხელი და უსაფუძლოა. საფუძლიანი სწავლა მოითხოვს დიდსა შრომასა და მოთმინებასა, ხოლო მათ არც პირველი აქვთ და არც მეორე. ზოგიერთთა მათგანთა უცხო ართ მოგზაურობა განათლებულ ქვეყნებში, მაგრამ რა უნახავთ მუნ და რა უსწავლიათ? საუბედუროდ, მათი მოგზაურობა განათლებულ ქვეყნებში დაემსგავსება იმას, როგორც ერთი შინაური პირუტყვი, რომელიც არის მდიდარი კაცის უკანა ეზოში, ჰნახავს ნაგავსა და ნეხვსა, მას შინა ჰგორავს და გაიწუმებება და ჰგონია, რომ იმ ეზოში და იმ სახლში იმაზე უკეთესი არაფერი აღარ არის. განათლებულ ქვეყნებში დიახ მრავალი არის ღირსი ქებისა, სწავლისა და მიბაძვისა, გარნა ნეხვიცა მრავალია მუნ. ხოლო ზოგიერთნი საცოდანნი და საბრალონი ჩვენნი ყმაწვილნი კაცნი, როდესაც უცხო ქვეყნებში წავლენ, იმას კი არ უყურებენ და სწავლობენ, რაც არის იქ პატიოსანი და ღირსი ქებისა და ბაძვისა, არამედ გაისვრებიან იქაურსა ნეხვსა შინა და აქაც იმას მოგვიტანენ, თითქოს ჩვენში ეს მასალა ნაკლებად იყოს.

ბოლოს, ამ ერთი სიტყვით დავასრულებ აწინდელსა უბნობასა. თუ შემცდარი არა ხარ, არამედ მართლა მორწმუნე

კაცი ხარ, ისიც უთუოდ გახსოვს, რომ სარწმუნოებაზე უძვირფასესი არაფერი არა აქვს რა კაცს, მაშ ისე უნდა იცავდე შენს სარწმუნოებასა, როგორც უძვირფასესსა უსაყვარელესსა საუნჯესა, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ღმერთმან. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული ჟუთანისის საკათედრო ეპკლესიაში.

მოხსენე დღე იგი შაბათი, და
წმინდა ჰყავ იგი.

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! როდესაც კვირა დღეს მოვდივარ საღმრთო ლიტურგიის შესასრულებლად წმიდასა ამას ეკლესიასა შინა, და გაუსწორდები ეკლესიის შესავალ კარებს, მაშინ გავიხედავ მარცხნივ, საიდგანაც ისმის უშვერი ყვირილი მოვაჭრეთა, ათასობით სხვა და სხვა სოფლებიდან მოსულთა და აქაურთა მცხოვრებთაცა, რომელთა დაუფიწყნიათ ზემო მოყვანილი მეოთხე მცნება: **წმინდა ჰყავ დღე იგი**, და რომელნი შეაგინებენ მეშვიდესა ამას წმიდასა დღესა ღვთისასა. სამწუხარო არის ამის ხილვა! მწუხარებით შევდივარ ეკლესიაში ლიტურგიის აღსასრულელად. აქ ჩვენ, მორწმუნენი და ღვთის მმოსაენი, ვასრულებთ და ვისმენთ წმიდასა წირვასა და ღვთის სიტყვასა, ვაქებთ, ვადიდებთ და ვმადლობთ ღმერთსა; ხოლო თითქმის აქვე, მახლობლად წმიდისა ეკლესიისა, არის ერთი უფოთი, ყვირილი, ერთმანეთის მოტყუება, ხშირად ქურდობაცა, რომელნი წმიდასა დღესა შეჭბულავენ და ყოველს სხვა უბრალო დღეებზედ უარესად გამოაჩენენ. ძვალად ვიტყვი: სამწუხაროა ამის ხილვა! მისაც ჩვენს შორის მცირედი სიყვარული აქვს ჩვენი სჯულისა და ერთგულება ღვთისა, იმას არ შეუძლიან არ შესწუხდეს გულითა ამისთანა ხილვისაგან. ერთი გარემოება მომეტებულად აღიდებს

ამ ცოდვას და უმეტესად გაამწარებს გულსა ჩვენსა. ჩვენს ქალაქში არიან მრავალნი ურიანი და არა მცირედნი მაჰმადის სჯულისანი. ბუშინ რომ შაბათი იყო, ურიების დღესასწაული, უთუოდ ვერც ერთი ქრისტიანე ვერ დაინახავდა ებრაელთა ვაჭრობაში, ანუ სხვა საქმეში. ისინი სუყველანი იყვნენ პირველად თავის სალოცავში და მერმე ოჯახებში მოსვენებულნი. ღღეს რომ ჩვენი დღესასწაულია, ისინი ჰხედავენ უმრავლესთა ქრისტიანეთა, მათის დღესასწაულის და სჯულის დამავიწყებელთა და შემარცხვენელთა. ბარნა ქრისტიანე კაცი უნდა არცხვენდეს თავის სჯულს წინაშე ურწმუნოთა ებრაელთა? იგივე უნდა ვსთქვათ მაჰმადიანთა ზედა, აქა მცხოვრებთა. იგინიცა თავის დღესასწაულს ინახვენ, გარნა ჩვენს დღესასწაულს დღეს ჩვენთანვე ვაჭრობენ.

შეძლებისდა გვარად ჩვენისა, ყოველთა ძუთაისის მახლობელთა სოფელთა შინა, ჩვენ ვარიგებთ და ვეხვეწებით ქრისტიანებთა, რომ არ მოდიოდენ ძუთაისს კვირა და დღესასწაულ დღეს ვაჭრობისათვის. ბარნა თქვენ, ქალაქში მცხოვრებთადმი, არ მითქვამს ჯერ ამაზედ დარიგება, — მაშინ, როდესაც თქვენთვის უმფრო საჭიროა იგი. ჰგონებ, რომელ ძუთაისში მცხოვრებნი უმეტესად დამნაშავე არიან ამ ცოდვაში, ვიდრე და სოფლის მცხოვრებნი. ძუთათლები რომ არ გადიოდნენ კვირა დღეს და არაფერს არ ჰყიდულობდენ ბაზარში, სოფლებიც არ მოვიდოდენ ამ დღეს აქა.

წმიდა ჰყავთ დღე იგი. ძვირა ღვთის დღე არის. ამ დღეს მარტო ღმერთს უნდა ემსახუროს კაცი და ღვთის საქმე უნდა აღასრულოს. ექვსის დღის განმავლობაში კაცმა, თითქმის შთანთქუღმა სოფლის სხვა-და-სხვა შფოთში, შრომაში, მეშვიდე დღეს მაინც უნდა გაიდვიძოს სულით და გულით, ღმერთი გაიხსოვნოს და მყუდროდ, ლოცვით და სიწმიდით გაატაროს დრო. მონასტერშიაც რომ სცხოვრებდე, ყოველ დღე წირვა-ლოცვას ისმენდე და წმინდად ატარებდე, მეშვიდე კვირა დღე, მაინც უფრო დიდი კრძალოვით და სიწმინდით უნდა გაატარო; გარნა შენ სოფლის კაცი ხარ და ამასთანავე ქალაქში მცხოვრები, ექვსის დღის განმავლობაში იქნება ღმერთიც არ გაგახსენდა, ერთხელაც ღმერთი გულ-მოდგინედ ვერ ილოცე

—ნუ თუ კვირა დღეც ამაოებაში და ვაჭრობაში უნდა გაატარო! **თუ** ხშირად ასე მოიქეცი, ბოლოს გული გაგიგრილდება ღმერთზედ, სასოება დაგეკარგება და სრულიად წარგიტაცებს სოფელი და ცოდვა.

ჟოველ კეთილ-გონიერს ქრისტიანე კაცს, რომელიც მძიმედ და გონიერებით უყურებს თავის საღმრთო ქრისტიანულ მოვალეობას, ერთი ზრუნვა უნდა ჰქონდეს ყოველთვის გულში, და ერთს საქმეს უნდა სცდილობდეს, იმას, რომელ სჯულის აღსრულება ჩვეულებად გარდაექცეს. ისე მტკიცედ მიჩვეული უნდა იყოს, ძმაო ქრისტიანე, კვირადღეს წირვა-ლოცვის მოსმენას, რომელ თვით შენი გული და სინიდისი ძალას უნდა გატანდეს და არ მოგასვენებდეს, ვინემ არ წახვალ ეკლესიაში. **თუ** ღვთის მცნება დაბეჭდილი არა აქვს კაცს გულში, და მისი აღსრულება არ გარდაქცეულა ბუნების მოთხოვნილებად, მაშ სჯული ღვთისა არა აქვს მას მითვისებული. **მოკლედ**, არ შეგვიძლიან აღვწეროთ რაოდენი სულიერი სიკეთე შეეძინება კაცს, თუ ერთი მაინც ეს მცნება მტკიცე ჩვეულებად დაემკვიდრა მის ბუნებაში. საკმაოა თქმად, რომ ის აღარ დაიძინებს ცოდვაში. ის არ იქნება დაკარგული სჯულისათვის და ღვთისათვის. **მცირე** საქმე არ არის ეს, რომ კვირაში ერთს დღეს მაინც სრულიად წმინდად და უცოდველად ატარებდეს კაცი. ეს ერთი წმიდა დღე, ბოლოს, გასწმენდს და გაანათლებს სხვათა მისთა დღეთა.

ნუ დაივიწყებ, ძმაო, მცნებასა ამას: **წმინდა ჰყავ დღე იგი**, და შეუდექი ამის აღსრულებას. აღსდგები რა დილით კვირას, სახლში ილოცე, რამდენიც იცი, და მერმე წადი და ცისკარიც მოისმინე. შინც საღამოს დროზე დაიძინებს და დილით ადრე აღგება, ის უფრო სიმრთელით და მხიარულებით ატარებს თვისსა დღესა. **თუ** კითხვა იცი, ეცადე საღმრთო წერილი იქონიო ხელში, ან სხვა რამე წმიდა წიგნი და ისინი იკითხე. მსრე გამზადებული სულით და გულით, წახვალ წირვაზე და უფრო ნაყოფიერად მოისმენ წირვასა. ნაწირვებს, სადილის მიმღებმა, ეცადე რაიმე მცირე მაინც კეთილი საქმე აღასრულო. **იქნება** ვინმე იცი ღარიბი და საწყალი კაცი, მიეც იმას რაიმე შემწეობა საიდუმლოდ, რომ მარჯვენემან შენმან არ შეი-

ტყოს. იქნება ვინმე შენი მეზობელთაგანი არის სნეული და მწუხარე, მიდი და ნუგეში ეცი; იქნება ვინმე გყავს ნაცნობი, რომელსა უყვარს ლაპარაკი საღმრთოსა საგანსა ზედა, მიდი მასთან და ილაპარაკე და გაატარე დროება. უბედ, მეჭორე და ცილის მოსაქმე და მოლაპარაკე კაცთან არ მიხვიდე იმ დღეს. ბოლოს, საღამოს მოისმინე მწუხრი და ასე, მოსვენებული ხორციელად, განახლებული სულიერად, შეუდგე მეორე დღეს ექვსი დღის საქმესა და შრომასა. იცოდე, რომ კვირადღეს, მცირე ცოდვაც რომ ჰქმნა, ათ წილ უფრო დამნაშავე იქნები, ამისთვის, რომ ის არის ღვთის დღე.

არ დაემსგავსო, ძმაო, ცოფთა მათ და ცოცხალ-მკვდრათა, რომელნი კვირა დღეს უფრო ცუდად ატარებენ, ვიდრე სხვა დღეებსა, რომელნი სწორედ ამ დღეს მოიცლიან ყოვლის ცოდვისა, სიმთვრალისა და ღზინისათვის, არამედ შენ ეცადე და წმინდა ჰყავ დღე იგი. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქმული ჟუთაისის კათედრის ეკლესიაში.

განმარტება სამოციქულოსა: მეფსელთა, თავი 4, მუხლი 25—28.

ღღეს, ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, ჩვენ განვიზრახეთ განმარტება რაოდენთამე მუხლთა მეფსელთა მიმართ ეპისტოლესაგან. ეს მისთვის, რომელ მუხლნი, რომელთა განმარტება ჩვენ გვსურს დღეს, იპყრობენ თვის შორის ისრეთა სწავლათა, რომელნი თითქმის ყოველი ნაბიჯის გადადგმაზედ არიან სახმარნი და სასარგებლონი. და ესრედ, შეწევნითა ღვთისათა, შეუდგეთ უბნობასა.

ამისთვის განიშორეთ ტყუილი, იტყოდეთ ჭეშმარიტსა კაცად-

კაცადი მოყვასისა თვის-სა თანა, რამეთუ ვართ ურთიერთ-არს ასო-
ებ. (მფ. 4, 25).

ეს არის პირველი მუხლი იმ სამოციქულოისა, რომლისა ახსნას შეუდექით ახლა, შეწევნითა ღვთისათა. ამ მუხლში წმი-
და მოციქული პავლე შეგვაგონებს ჩვენ, რათა მოვერიდოთ
სიცრუის თქმას, სიმართლით და ჭეშმარიტებით ვეტყოდეთ
ერთი მეორესა. აქედგან თვით თქვენ ჰხედავთ, ძმანო ჩემნო,
რა დიდად საჭირო არს სწავლა, რომელსა გვაძლევს ეს მუხ-
ლი, ყოველსა წამს, ყოვლისა კაცისათვის, და რა დიდად საჭი-
როა, რომ ყოველთვის გვქონდეს ჩვენ იგი სახეში. რით განგ-
ვალვიძებს ჩვენ მოციქული პავლე, რომ ყოველთვის ჭეშმარი-
ტებასა ვიტყოდეთ? მით, რომ ჩვენ ყოველნი ვართ ერთი მე-
ორეს ასოები: **რამეთუ ვართ ურთიერთ-არს ასოებ**,—ესე იგი ისე
დაახლოებული ვართ ერთი მეორესთან, როგორც ერთი კაცის
ასოები, ანუ სახსრები. მაშასადამე, კაცი როგორც თავის თავს
არ მოატყუებს, ეგრევე თავისი მოყვასიც არ უნდა მოატყუოს,
როგორც ხელი კაცისა, ასე ვსთქვათ, პირს არ მოატყუებს და
ნაცვლად პურისა ქვას არ მისცემს საჭმელად, ეგრევე ერთმა
კაცმა მეორე კაცი არ უნდა მოატყუოს, **რამეთუ ვართ ურთიერთ-
არს ასოებ**. მრთი მეორის ასოები არათუ მხოლოდ მით ვართ
ჩვენ, რომელ ერთი კაცისაგან ვართ შთამომავალი და ერთი სის-
ხლიდა ერთი ხორცი გვაქვს, არამედ მით, რომ თვით ამ ქვე-
ყანაში, ამ ცხოვრებაში ისე დაახლოებული ვართ ერთი მეორე-
სთან, ისე საჭირონი ვართ ერთი მეორისათვის, როგორც ასო-
ნი ანუ სახსარნი კაცის გვამში. როდესაც ჭეშმარიტებას და
სიმართლეს ვეტყვით და ვასრულებთ ურთიერთ შორის, მაშინ
ერთი მეორეს შევეწვევით და სიცოცხლეს შევუმსუბუქებთ;
როდესაც ვატყუებთ ერთი მეორეს, მაშინ ვაწუხებთ და ვამ-
ძიმებთ.

ამასთანავე სიცრუეს მისთვის უნდა ვერიდებოდეთ, რო-
მელ სიცრუე არის თითქმის საფუძველი ყოველთა სხვათა ცო-
ლდათა. ზოგიერთი ცოდვა კიდევ დაიწყება და კიდევ გათავ-
დება სიცრუით; და სხვანი ცოდვანი, თუ პირ-და-პირ არ აღს-
რულდებიან სიცრუით, მაინც სიცრუე არ შეიძლება არ გაე-
რიოს მათში. მაშასადამე ვინც სიცრუეს განემორა და ყო-

ველთვის ქეშმარიტებას იტყვის, მან ამით შესავალი დაუხშო ყოველს ცოდვას თავის გულში.

მესამედ, სიცრუეს მისთვის უნდა ვერიდებოდეთ, რომელს ცოდვა არის ერთობ მდაბიო, შემარცხვენელი და გამაფუჭებელი კაცის სინდისისა. სიცრუეს იტყვიან ისრეთნი პირნი, რომელნი არიან გარყვნილნი და ურცხვნი და რომელთა აქვთ ხასიათი მონებრივი, მდაბიო. ორუ კაცს რომ შეეძლოს კარგად დაფიქრება, მალე მიჰხვდება, რომ იგი თავის თავს უფრო ატყუებს, ვიდრეა სხვას. მას ჰგონია, რომ მისი მსმენელი ხშირად დაიჯერებს მის სიტყვას, და ის კი არ იცის, რომ მას დიდხანია არავინ უჯერებს, და ყოველი კაცი დასცინის და აძაგებს თავის გულში. თუ კი კაცს ცოტაოდენად თავის თავი მიაჩნია, თავის ღირსება ახსოვს, ერთი სიტყვით, თავი მოსწონს, იმან, მე მგონია, სიცრუე არაოდეს არ უნდა სთქვას. თავის მოწონებას ჩვენ ვიტყვით არა უგუნურს, არამედ გონიერს და კანონიერს. ჟოველ კაცს უნდა ჰქონდეს, ძმანო ჩემო, გონიერი თავის მოწონება. რაც გინდა უკანასკნელი და საწყალი იყოს კაცი, მაინც არ უნდა დაივიწყოს, რომ იგი არის კაცი, ადამიანი, რომელი ლმერთმან შეამკო ჭკუითა და გონებითა, ამაღლდა ყოველთა სხვათა ქმნილებათა ზედა, შთააბარა მას მთელი ქვეყანა და ბოლოს, რომელიც საშინელ არს თქმად, იმ ზომად ამაღლდა, რომ შეილად ლვთისად გაჰხადა. მისაც ცოტაოდენად ახსოვს ეს, იგი როგორღა დაამდაბლებს და შეარცხვენს ესოდენსა თვისსა ღირსებასა სიცრუის თქმითა.

ბოლოს, ერთი კიდევ მიზეზი უნდა ვუჩვენოთ სიცრუის მოყვარესა. იმას ხშირად ჰგონია, რომ სიცრუის თქმით მოგებაში დარჩება, გარნა სასტიკად სცდება. სიცრუის მთქმელი, ვგონებ, თავის თავს უფრო ატყუებს. ვიდრე თავის მსმენელს. არ მომხდარა და არ გაგონილა, რომ სიცრუით კაცი გაკეთებულიყოს და გაბედნიერებულიყოს. სიცრუეზე დაფუძნებული სარგებლობა ემზავსება ქვიშაზე აშენებულს სახლსა: იმას დაარღვევს პირველივე წინააღმდეგი შემთხვევა და განსაცდელი. ბოლოს, თუ გინდ რამე კიდევ მოიგოს კაცმა სიცრუის თქმითა, მაგრამ ცოდვა რომ ჰქმნა, თავი შეირცხვინა, სჯული დაარღვია, ამის ფასი მოგება რა ექმნება მას. ამისთვის განვეშო-

რომ ტყუილსა, ვეტყოდეთ კაცად-კაცადი ქეშმარიტებასა, რამეთუ ვართ ურთიერთ არს ასოებ.

ბული გიწყრებოდენ და ნუ სცოდავთ; მზე ნუ დაჰვალნ განრისხებასა თქვენსა. როდესაც გესმის, ძმაო ჩემო, ეს სიტყვები: „გული გიწყრებოდეს“, არ იფიქრო, რომ მოციქული ჰავლე წყრომის და მრისხანების ნებას გაძლევდეს, რადგანაც იმან იცის, რომელ ჩვენი დაცემულის ბუნებისათვის შეუძლებელია ზოგჯერ მაინც გულის წყრომა არ მოუვიდეს კაცს, ამას დაგითმობს და გეტყვის: რადგანაც შეუძლებელი არისო გული არ გიწყრებოდესო, იმოდენა მაინც ეცადე, რომ ცოდვად არ გადიქცეს გულის წყრომაო. მართლა, არა თუ შეუძლებელია, რომ გულის წყრომა არაოდეს არ ჰქონდეს კაცს, არამედ, ვგონებ, რომ ცუდი ნიშანიც იქნებოდა, თუ კაცს რომელსამე არაოდეს არ მოუვა გულის წყრომა. როდესაც რამეს ცუდს და საძაგელს ჰხედავ შენი მოყვრის მოქმედებაში, ჰხედავ, რომ კაცი მძლავრი და უსინდისო ახრჩობს საწყალსა და უბედურსა კაცსა, ჰხედავ, რომ მზაკვარი და მცბიერი კაცი მარადის ატყუებს ქვეყანასა და ფარისევლობს, ჰხედავ გარემო შენსა სიცრუესა, უსამართლოებასა, გარყენილებასა, და მაინც გული გრილი გაქვს, გული არ გიწყრება, არაფერს ჰხრუნავ—მეშინის, რომ ვაი თუ შენში მკვდარ არს ყოველი კეთილი გრძნობა და სათნოების სიყვარული. შოველთა ესრეთთა შემთხვევათა შინა გულის-წყრომა არის კანონიერი და კეთილი, გარნა იგი უნდა იყოს შეზავებული სიყვარულითა, სიბრალულითა და სურვილითა, რომ, რაც შენი მხრიდგან შეიძლება, შეავიწროვო ქვეყანაზე ყოველი ბოროტება და სიცრუე და განაძლიერო სიმართლე და პატიოსნება. ბარნა, როდესაც გულის-წყრომა მომდინარეობს ამპარტავნებისაგან, ანგაარებისაგან, ანუ სხვათა ამის მსგავსათა გრძნობათაგან, მაშინ ადვილად შთაგადგებს შენ იგი ცოდვასა შინა, მაშინ შენ უნდა მალე დააცხრო ესრეთი გულის-წყრომა. ამისთვის იტყვის მოციქული: მზე ნუ დაჰვალნ განრისხებასა თქვენსა. მართლა, ვინ არ იცის რაოდენთა ცოდვათა შინა შთაგადგებს კაცს მრისხანება, მეტადრე უგნური. როდესაც კაცი განრისხდება, მაშინ ყოველი, რაც არის მის სულში და გულში კეთილი

თვისება და გრძნობა, დაჩუმდება, და, ნაცვლად, აღდგებიან და აღიძრებიან ყოველნი მხეცურნი თვისებანი და მიდრეკილებანი.

და ნუცა სცემთ ადგილ ეშმაკსა (27 მუხ.). რას ჰნიშნავს ეს სიტყვა, ძმაო, „ნუ მისცემთ ადგილს ეშმაკსა? ეს სიტყვა იმას ჰნიშნავს, რომ ნუ მისცემთ მაცთურს, ანუ ეშმაკს იმისთანა შემთხვევას და მიზეზს, რომლითაც მას შეეძლოს მიახლება თქვენდამი და წაწყმედა თქვენიო. მართლა, ეშმაკი, ანუ სულიერი მტერი ჩვენი, იმ ზომად გვაცთუნებს ჩვენ, რა ზომადაც თვითონ ჩვენ მივსცემთ მას მიზეზებს. მიზეზად ის მიიღებს ყოველსა ჩვენსა ცუდსა მიდრეკილებასა — უკრძალველობასა, დაუდევნელობასა. ზოგიერთი კაცი, ანუ უგუნურებით, ანუ ფარისევლობით, ყოველსა თვისსა ცოდვასა ეშმაკს მიაწერს: ეშმაკმა მაცთუნა, მტერმა შემაცდინაო. ბარნა მოციქულის სიტყვებიდგან სჩანს, რომ ჩვენ თვითონ ვაძლევთ მას შემთხვევას და მიზეზს, რომ გვაცთუნოს მან. ეშმაკი გიყურებს შენ და გამოსცდის, რით ხარ შენ ცუდი, რომელნი ცუდნი თვისებანი და მიდრეკილებანი ჰსუფევენ შენს შორის. თუ დაგინახა, რომ ანგაარი კაცი ხარ, მაშინ იმ ანგაარებით მრავალ ცოდვაში ჩაგადდებს; თუ შეგატყო, რომ გულფიცხელი ხარ, მაშინ იგი ამ კერძოთ მოგეკიდება და დაგლუბავს. ბარნა უმეტესად ყოვლისა კაცი თავის გულში მაშინ აძლევს ადგილს ეშმაკსა, როდესაც იგი არის უქმი, არ უყვარს შრომა და მუშაობა. ამისთვისაც დაუმატებს მოციქული: მპარავი იგი ნულარა იპარავნ, არამედ უფროსლა ჰმურებოდენ და იქმოდენ კეთილსა თვისითა ხელითა, რათა აქვნდეს მიცემად, ვის იგი უხმდეს (28 მუხლი). არა თუ სხვას წაართვას, ან მოჰპაროს კაცმა, არამედ, პირიქით, უნდა მისცეს გაჭირვებულსა კაცსა, და ამისთვის თვისი საკუთარი ხელით უნდა იშრომოს, შეიძინოს და მისცეს ღარიბსა. ჭურდობა, მპარაობა საზარელი ცოდვა არის. ჭურდობა უმეტეს ნაწილად წარმოსდგება ზარმაცობიდგან, უსაქმურობიდგან. თუ კაცი შრომის მოყვარეა, ბეჯითი, მეცადინე — ყოველთვის იშოვნის სარჩოს. ჭურდობით კაცი ვერ გაბედნიერდება, არამედ უმეტეს ნაწილად გაუბედურდება. მგონებ, ქურდი, კარგად რომ დაფიქრდეს ამაზედ, აღარ გააგრძე-

ლებს თვისს საძაგელს მოქმედებას, რომელიც მას ერთხელ დაჰკლუბავს.

ბარნა მეშინის, რომ სიტყვა ზომაზედ მეტად გაგრძელდა. ღმერთს ვსთხოვ, რომ რაც ვსთქვი, იქილგან ცოტაოდენი მაინც დაიხსოვნოთ, ისარგებლოთ. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული 6-ს დეკემბერს 1883 წელსა ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიის ეკლესიაში, რუსულს ენაზე.

უმჯობეს არს მოკლებული სიბრძნითა (სწავლითა) შიშითა. ღეთისა, ვიდრეღა წარმატებული სიბრძნითა (სწავლითა) და გარდამხთომელი სჯულისა. (ზირაქ. 19, 21).

ცოდნა, სწავლა, განათლება— აჰა უმთავრესი სურვილი და საზოგადო მეცადინეობა ახლა ყოველთა კაცთა, განსაკუთრებით მშობელთა. ჩვენი საუკუნე მომეტებულად განსხვავდება მისწრაფებითა სწავლისა და განათლებისადმი. ჩვენს დროში კაცი, მოკლებული სწავლასა, საცოდავ კაცად ითვლება, ხოლო უმეცრება—ყოველივე ბოროტების წყაროდ; მსგავსადვე ამისა, მეორეს მხრით, ყველა ხალხის წოდებაში განათლების გავრცელება ითვლება წამლად ყოველთა უბედურებათა. ბარნა ზემოდ მოყვანილ სიტყვებში ისუ ზირაქი, რომელიც თავის დროში არა თუ განათლებულ კაცად ირიცხებოდა, არამედ უწოდებდნენ ბრძნად, თითქმის ამდაბლებს ცოდნას, სწავლას, როდესაც ამბობს: უმჯობეს არს მოკლებული სწავლითა, გარნა ღეთის მოშიში, ესე იგი კეთილ-მოქმედი, ვინემ წარმატებული სწავლითა და სჯულის გადამხდომი, ესე იგი უსჯულო. მაგრამ ზირაქი აქ არ იწუნებს სწავლასა, არც იმას იტყვის, რომ სწავლა, ცოდნა თავის-თავად უსარგებლო, ანუ მავნებელი იყოს; ის მხოლოდ

იმ აზრს გამოსთქვამს, რომ ერთსა მარტო სწავლასა, თვინიერ კეთილ ზნეობისა, არა აქვს დიდი ფასი. ამაზედ კი არ შეიძლება არ დაეთანხმოს კაცი. ჩვენ კიდევ უმეტესად გავკადნიერდებით და დაუმატებთ, ანუ, უმჯობეს არს თქმა, განვამტკიცებთ აზრსა ზირაქისასა და ვიტყვი, რომ ერთი მხოლოდ ცოდნა, ანუ განათლება, თვინიერ შესაფერი კეთილი ზნეობისა, მოუტანს საზოგადოებას და თვით სწავლის შემძენსაც უმეტესად ვნებას, ვინემ საგოგებლობასა. ბარნა, მაგიერად, თვითვეული თქვენგანი დაუყონებლივ დამეთანხმება, რომ ყველაზე უმჯობესი და სასურველი ის არის, როდესაც კაცი მდიდარია ცოდნითა და, მასთანავე, მტკიცე ქრისტიანობრივითა ზნეობითა.

მართლა, ცოდნა არის მხოლოდ გზა, საშუალება უმაღლესი მიზნისადმი მიმყვანებელი, და იმდენად უნდა დაფასდეს იგი, რამდენადაც ეხმარება კაცს ამ მიზნის მისაღწევად. რა არის მიზანი სწავლისა? სად უნდა მიიყვანოს კაცი ცოდნამ, სწავლამ? მე ვფიქრობ, რომ აქ, ამ სასწავლებელში, რომელშიაც მრავალნი ყრმანი ატარებენ თვის ცხოვრების უკეთესთა წელთა, გასამდიდრებელად და შესაძენად სხვა-და-სხვა სწავლისა, უადგილო არ იქნება მივაქციოთ ყურადღება ამ კითხვებს. მაგრამ, სანამ ამას გადავსწყვეტდეთ, მივაქციოთ ყურადღება იმაზე, თუ როგორი წარმოდგენა აქვსთ სწავლის მიზანზე სხვა-და-სხვა სასწავლებელთა მოწაფეებს. სამწუხაროდ, უმეტეს შემთხვევაში, მათ არა აქვსთ სახეში განსაკუთრებით უმაღლესი მიზანი სწავლისა. ისინი ხშირად ბეჯითად სწავლობენ, ცდილობენ ყოველივე ღონისძიებით შეასრულონ კურსი სწავლისა მხოლოდ მისთვის, რათა მოიპოვონ რომელნიმე უფლებანი, მაგალითად: შევიდნენ სამსახურში, მიიღონ ჯამაგირი, ჯილდო. ერთი სიტყვით, ისარგებლონ სწავლითა მხოლოდ თავის გარეგანი, ნივთიერი მდგომარეობის ამაღლებისათვის. მართალია, არ შეიძლება ვსთქვათ, რომ ცოდვა რაიმე იყოს, როდესაც კაცი თავის განათლებით კანონიერად ისარგებლებს, რომ თავის ნივთიერი მდგომარეობა გააუმჯობესოს. ჰიდევ საჭიროა და კარგი, რომ თვითვეული პირი სარგებლობდეს თავის ცოდნითა, სხვათა შორის, გაუმჯობესობისთვის თავის ცხოვრებისა, — და ეს

მით უმეტეს საჭიროა, რომ ღარიბი კაცი ყოველთვის გაჭირვებულია, და მისთვის არ შეუძლია თავისუფლად ლტოლვა და მიღწევა თვით იმ უმაღლესი ქრისტიანობრივი მიზნისადმი, რომელზედაც ჩვენ ვამბობთ. მაგრამ მაინც, ყოველს შემთხვევაში, სამწუხაროა, როდესაც ვხედავთ, რომ ნამეტანი ნაწილი სწავლულთა დამყარებულნი არიან სწავლის დაბალ მიზანზე. არა ამაში მდგომარეობს უმაღლესი მიზანი სწავლისა და განათლებისა, და ფრიად სამწუხაროა და გასაკიცხავი, როდესაც განათლებული კაცი მხოლოდ ამ მიზნისადმი ილტვის. სანუგეშოდ, ყველა სასწავლებელში არიან არა მცირე რიცხვი ყრმათა, რომელნიც სწავლობენ ბეჯითად და ერთგულად მხოლოდ მისთვის, რომ თვით სწავლა ანუგეშებს მათ. მართლა, ვის სწავლულთაგანს არ გამოუცდია, თუ როგორ სასიამოვნოა სხვადასხვა საგნების შესწავლა და შექმნა ცოდნისა სხვადასხვა საგანთა ზედა. ღმერთმა დანეგრვა კაცის სულში მისწრაფება ცნობისადმი, და არ შეიძლება არ გავისაროთ იმ ბავშვებზე, რომელთაც სწავლის შექმნა გაახარებს და ყოველივე წარმატება საგნებში განაღვიძებს უმეტესსა მეცადინეობასა. ამისთვის მართლად ამბობენ, რომ სწავლა, განათლება თავის თავად კარგია და სასარგებლო, რადგან აღამაღლებს და გააძლიერებს კაცის გონებას, მაგრამ მაინც არ შეიძლება ვთქვათ, რომ იგი თვით იყოს მიზნად თავისა თვისისა არა! იმან უნდა მიიყვანოს კაცი მეორე და უმაღლესი მიზნისადმი, და ეს უმაღლესი მიზანი არა სხვა რაიმე არს, გარნა ზნეობითი განვითარება და გაუმჯობესობა კაცისა.

ზანათლება მარტო მაშინ არის კარგი და მხოლოდ იმისთანა განათლება არის კარგი, რომელიც აღამაღლებს და გააკეთილებს კაცსა ყოვლის მხრით, და არა მხოლოდ ერთსა, თუ გინდ უმაღლესსა, მისსა ბუნების მხარესა. თვითონ სწავლა არის ორპირი: პირველი იარაღი; შეიძლება კაცმა მოიხმაროს ის კეთილ საქმეზედაც და ბოროტზედაც, სასარგებლოდ და საზარალოდ თავისა თვისისა და სხვათა. საქმე უმაღლესია სიტყვაზე, ცხოვრება უძვირფასესია სწავლაზე. სწავლამ, განათლებამ უნდა გააუმჯობესოს ყოველნი საქმენი ჩვენნი, მთელი ჩვენი ცხოვრება. რა სასარგებლოა, როდესაც კაცის გონება სავსეა მრავალ გვა-

რი ცოდნითა, ხოლო მისი საქმე და ცხოვრება სრულებით არ განსხვავდება უსწავლელ კაცთა საქმისა და ცხოვრებისაგან. ვინ არს ბრძენ და მეცნიერ თქვენ შორის, აჩვენენ კეთილად სვლისაგან საქმენი თვისნი, (იაკ. 3, 13), იტყვის წმიდა იაკობ მოციქული.

და თქვენც, საყვარელნო მოწაფენო ამა სასწავლებელისა, როდესაც შესვალთ ცხოვრებასა შინა, დაუმტკიცეთ ყველას თქვენი განათლება თქვენითა საქმითა და ცხოვრებითა. ბქონდესთ სახეში, რომ ახლაც, ჩვენს დროში, ბევრნი არიან, რომელნიც ეჭვით უყურებენ სწავლას და განათლებას. უმეტეს ამისა, ახლა ბევრნი არიან ისეთნი პირნი, რომელნიც არა თუ ამდაბლებენ სწავლას, არამედ პირ-და-პირ მავნებელად სთვლიან ახლანდელსა განათლებასა. მრავალნი, და ისიც არა უგუნურნი კაცნი, პირ-და-პირ ამბობენ, რომ ახლანდელი განათლება აფუჭებსო ხალხს და მის ზნეობასო. ძლიერ საწყენია ეს აზრი ჩვენთვის და მათთვის, რომელთა მრავალნი წელნი სიკაბუკისა გაგვიტარებია სწავლაში. მაგრამ უნდა გამოვტყდეთ, რომ ეხლა მრავალნი, ესრედ წოდებული განათლებული პირნი, აძლევენ მიზეზს ამის თქმისას არა-მოსაწონითა თვისითა ყოფაქცევითა. ზანმეორებით მოვიქცევი თქვენდამი, საყვარელნო მოწაფენო, ეცადეთ გაამართლოთ წინაშე ყოველთა გაუნათლებელთა პირთა სარგებლობა სწავლისა თქვენი კეთილი, პატიოსნური და ქრისტიანული ცხოვრებითა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

თამაზული ჭუთაისის სობოროსა შინა უამდებ ჴისის აგა-
ბისა მიცვალეზულს ჭუთაისის ბანკის დამამუარაგებულს და
მმართველს ბესარიონ ლოლაბერიძისა ზედა 1879 წ. მარ-
ტის 7 დღისა,

ძმანო ქრისტიანენო! მგონებ, რომ დღეს მთელს ჩვენს ქა-
ლაქში არ არის არც ერთი კაცი, რომელიც არ ჰგოდნობდეს
მძიმესა მწუხარებასა, მხედველი ამის კუბოისა და მას შინა
მდებარის მიცვალეზულისა. არა თუ მისნი ნათესავნი და მე-
გობარნი, არამედ ყოველნი, რომელთაც გაგონილი ჰქონდა
ვინ იყო იგი და რა კაცი იყო, დღეს არიან ღრმად შეწუხე-
ბულნი მისის სიკვდილისაგან. მართლაც, ვინ არ შესწუხდება,
მხედველი ასე უდროვოდ მისის გარდაცვალეზისა! ჩვენი ქვე-
ყანა, ჩვენი საზოგადოება, სამწუხაროდ, ყოვლად ღარიბია ამის
მსგავსითა პირებით. არა თუ ღარიბი ფართ, თითქმის არაეინ
არ არის ჩვენს შორის ისეთი პირი, რომელსაც შეეძლოს მთე-
ლი საზოგადოების ყურადღების და მინდობილების მიზიდვა.
მიცვალეზული კი იყო ერთი ისეთი პირი. იგი იყო შემკული
მაღალი ჰკუითა და სხვათა სულიერთა ნიჭთაგან, რომ-
მელნი იყვნენ დამუშავებულნი ღრმა და საფუძვლიანი
სწავლითა. ამასთანავე ცხოვრება და საქმენი მისნი ყო-
ველთვის იყვნენ ყოვლად სასარგებლო და წარმოსადგეი
ქვეყნისათვის. საზოგადოებისაგან მას ჰქონდა მინდობილი დი-
დი საქმე, რომელსაც იგი მმართვედა ჰკუით და წარმატე-
ბით. და, აჰა აე რა, იგი გარდაიცვალა უცხად, უდროვოდ
და ვერ მოასწორო მან თვისი საქმის სისრულეში და სიმწიფე-
ში შეყვანა. მინ არ შესწუხდება, ვინ არ დაჰლონდება
და არ დაჰტიქრდება, მხედველი ესე უდროვოდ მისი გარდაც-
ვალეზისა!

ზარნა, ძმანო ქრისტიანენო! თუმცა იგი მართლა უდრო-
ვოდ გარდაიცვალა, თუმცა მას კიდევ მრავალი სიკეთის და
სარგებლობის მოტანა შეეძლო საზოგადოებისათვის, მაგრამ
ჩვენ შეგვიძლოა თავი ვინუგეშოთ მით, რომ მან მაინც მრავა-
ლი სიკეთე და სარგებლობა მოიტანა თავის ქვეყნისთვის, მა-
ინც ღიახ ჰატოსანი სახელი და ქება დასტოვა, მაინც ბევრი
კარგი მაგალითი გვიჩვენა ჩვენ. არ ვიტყვი, და საჭიროც არ
არის აქ ეახსენო, რამდენი შრომა მიუღია მას თავიღვანვე, შემ-
დგომ სწავლის დასრულებისა და სამსახურის დაწყებისა, ქვე-
ყნის განათლებისათვის. მარტო ერთს და ისიც უკანასკნელ
მისის სიკოცხლის გარემოებას გავიხსოვნებ.

თამამად ვიტყვი, და ყოველთა მისთა მახლობელთა იციან
ეს, რომ მან თავისი სიკოცხლე შესწორა იმ საქმეს, რომელიც
მას ჰქონდა მინდობილი საზოგადოებისაგან. იგი გარდაჰყვა,
ანუ, მღაბიურად ვიტყვი, გარდააკვდა მისს სამსახურს. ძარგა-
ხანია იყო ზგი ავად, თან-და-თან სუსტდებოდა. მაგრამ არ იშ-
ლიდა ჩვეულებრივს შრომას. მისი მეგობარნი და ნათესავნი
ურჩევდენ და სთხოვდენ, რომ ცოტა ხანს მოისვენოს, დაეთ-
ხოვოს სამსახურს, წავიდეს სადმე მოსარჩენად, მაგრამ არ და-
უჯერა, ეშინოდა, რომ საზოგადო საქმეს არ მისცემოდა რაი-
მე ზარალი მისი განშორებით. ისე თავგადადებული იყო და
მოყვარული თავისი საქმისა, რომ ლოცინში დაწოლაც არ მო-
ინდომა, თუმცა ძლივს დადიოდა, თითქმის უეხზე მდგომარე
გარდაიცვალა. უკანასკნელს სულის აღმოფშვინვამდი იყო შრო-
მაში და მუშაობაში. ღიღია ეს მაგალითი! ღიღია ამისთანა
თავგადადება სამსახურისათვის, მეტადრე ახლა, ამ ჩვენს დრო-
ებაში, როდესაც თითქმის ყოველნი სამსახურში მყოფნი სკდი-
ლობენ, რაც შეიძლება, ერთი მხრით, თავის გაუქირვებელად
გაატარონ თავისი სამსახური, და, მეორე მხრით რაც შეიძლე-
ბა მომეტებული სასყიდელი და სარგებლობა გამოიტანონ სა-
მსახურიდგან. ძმანო! როდესაც მხედარი თამამად სდვას გაც-
ხარებულს ომში, გარემოს მისსა ათასნაირი სიკვდილი ჰფრი-
ნავს, მაგრამ მას არ ეშინია, უშიშრად შეებმება მტერს, ხან-
და-ხან დაკოდილიც არ ჰშორდება ბრძოლას და მიიღებს სიკ-
ვდილს, მას ყოველი კაცი აქებს, გმირს ეძახის; მაგრამ, ვგო-

ნებ, უდიდესი ქების ღირსი არის ის კაცი, რომელიც, მსგავსად საბრალოისა ამის მიცვალებულისა, თავის სიცოცხლეს შესწირავს, ასე თავ-დადებულად ემსახურება საზოგადო საქმეს, ჩუმად, მოთბინებით, არა-მხედველი, რომ მას ვინმე უყურებდეს და აქებდეს, არამედ კიდევ ესმოდეს მრავალი ყვედრება, ცილის წამება მტერთა და მოშურნეთაგან. მტერი, მოშურნე თვით უკანასკნელს არა რაით შესანიშნავს კაცსა ჰყავს; მიცვალებულს, რასაკვირველია, ვითარცა გამოჩინებულს და შესანიშნავს პირს, მრავალი მტერი და მოშურნე ჰყავდა, რომელნიც მას ზედა მრავალს უსამართლოდ კიდევ სწერდენ და კიდევ იტყოდენ და უმეტესად უმძიმებდენ მას შრომას.

ზარნა, რაიცა აქამომდე ჩვენ ვსთქვით, ის იყო სოფლიური, ხორციელი საქმე. რაც მას ჩვენ ვუქეთ აქამომდე, ისიც ხორციელი იყო და სოფლიური. მართალია, ვინც ისე თავ-დადებით და ნაყოფიერათ აღსრულებს თვისს მოვალეობას, როგორც მიცვალებული, იგი ღვთის ნებას აღსრულებს, ღმერთს ემსახურება, რადგანაც ღმერთიც ამას გვიბრძანებს და ამას მოითხოვს ჩვენგან, რომ დაუცხრომელი შრომითა და მეცადინეობით ვატარებდეთ ჩვენსა ცხოვრებასა. ზარნა, ძმანო ქრისტიანენო! რაც გინდა შესანიშნავი იყოს კაცი, თუ გინდ მთელს ქვეყანას აკვირვებდეს თვისი ჭკუითა და საქმითა, თუ სარწმუნოება ღვთისა არ ჰქონდა, იგი იქნება მხოლოდ ამ სოფლის შვილი და მუშაკი, იგი ქვიშაზე აშენებს თვისს სახლს, მისი ქება და სახელი იქნება მოკლე, ვითარცა ეს სოფელი და აქაური წუთი. ცხოვრება. იმასაც ვფიქრობ, რომ ყოველი მორწმუნე, ღვთის მოყვარე კაცი, როდესაც კუბოში დაინახავს მიცვალებულს, უბირველეს ყოვლისა იკითხავს თავის გულში, როგორი ქრისტიანე იყო იგი, ჰქონდა, თუ არა სასოება და სარწმუნოება? ახლა, ამ ჩვენ დროებაში, უმეტესად საჭიროა შევიტყოთ, მორწმუნე კაცი იყო, თუ არა ეს მიცვალებული? ახლა ერთი ახალი და შესანიშნავი გარემოება სწარმოებს ჩვენს საზოგადოებაში, ის, რომ ჩვენ ქვეყანაში ყოველნი ასაკოვანნი, მოხუცებულნი, ძველებურნი ქრისტიანენი ეჭვით უყურებენ ახალგაზდა თავის შვილთა და შვილის-შვილთა, მეტადრე მათ, რომელთაც რადენიმე განათლება მიუღიათ დიდ თუ მცირე სასწავლებელ-

ში, და არა თუ ეჭვით უყურებენ, თითქმის არასწამთ, რომ იგინი ქრისტიანენი იყვნენ, სარწმუნოება ჰქონდესთ. მეტადრე, თუ მაღალი სასწავლებლიდგან გამოვიდა ვინმე, არავინ დაიჯერებს, რომ იგი იყოს მორწმუნე კაცი. სამწუხაროდ ჩვენდა და ყოველი თავის მამულის მოყვარის კაცისა, ეს ეჭვი უსაფუძვლო არ არის. ცხადად ჰხედავენ ძველებურნი კაცნი, რომ ახალგაზდობასა შორის სუსტდება და ეცემა სარწმუნოება ღვთისა და ქრისტიანობა. როგორი იყო ამ კერძოთ მიცვალებული? მორწმუნე ქრისტიანე იყო, თუ არა? თუ მას სარწმუნოება არ ჰქონდა, არა ფერი არ ჰქონია, ყოველი მისი ქება და შრომა აქავე გაჰქარდება, ამ კუბოში. რისთვის მოიკლა მან თავი დაუცხრომელი შრომითა? უმჯობესი არ იყო, რომ ორიოდე დღე კიდევ ეცოცხლა ამ ქვეყანაში? ბარნა, ძმანო ჩემნო! სანუგეშოდ ჩვენდა, გვაქვს მიზეზი და საფუძველი ესთქვათ, რომ იგი იყო მორწმუნე ქრისტიანე კაცი. ხოლო ეს გარემოება, რომ ესრეთი განათლებული კაცი არ იყო ურწმუნო, არამედ ჰქონდა ცხოველი სარწმუნოება და ქრისტიანობა, კიდევ ერთხელ ცხადად ამტკიცებს იმ აზრს, რომ ურწმუნოება არ არის ნაყოფი სწავლისა და მეცნიერებისა, არამედ უმეტესად—უსწავლელობისა, ანუ ზედაპირი, უსაფუძლო, სწავლისა. მართლა ვინ იყო და ვინ დარჩა ჩვენს ქვეყანაში ისე ღრმად და ვრცლად სწავლული და მეცნიერი, როგორადაც მიცვალებული ესე, გარნა მისმა სწავლამ და მეცნიერებამ არ გააქარვა მისი სარწმუნოება, არამედ უმეტესად დაადრმავა და გაამაგრა იგი. არა უსაფუძვლოდ იტყვის ერთი უდიდებულესთა ფილოსოფოსთაგანი, რომ ღრმა მეცნიერება კაცს მიიყვანს ღვთის სარწმუნოებისადმი, ხოლო ზედაპირი, უსაფუძვლო სწავლა—ურწმუნოებისადმი.

ხოლო შენ, საბრალო მოხუცო, მამავ ამა მიცვალებულისა! ჭეშმარიტად განუზომელი უბედურება გეწია დღეს. ამისთანა შვილი ჩვენს ქვეყანაში არავის დაუკარგავს ჯერედ ჩვენს დროებაში. ბარნა მხნედ იყავ! ჩვენ, მოხუცებულთა კაცთა, სახე და მაგალითი უნდა ვუჩვენოთ ახალგაზდობასა. ღვთის მორჩილებით უნდა მივიღოთ ყოველი უბედურება და მწუხარება. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

თქვეული ქუთაისის საპრობილის ეკლესიასა შინა 29 ავგისტოს.

რამეთუ ამან იროდი მიავლინა და
შეიპყრა იოანე, შებორკილა იგი და
შეჰსვა ს.პრობილედ (მარკ. 6, 17).

ძმანო, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენო! ღღეს წმიდა
ეკლესია მოიხსენებს იოანე წინა-მორბედის და ნათლის-მცემე-
ლის თავის მოკვეთასა. ეს თქვენი ეკლესიაც არის ნაკურთხი
იოანე ნათლის-მცემელის სახელზე, და ღღეს არის თქვენი
ეკლესიის ღღეობა. რა განზრახვით მოხდა ეს, რომ თქვენი
ეკლესია იქმნა კურთხეულ იოანე ნათლის-მცემლის სახელზე?
იმ განზრახვით, რომ აქედგან თქვენ მიიღოთ სულიერი სწავ-
ლა, დარიგება და ნუგეში.

მართლა, წმიდა იოანე წინა-მორბედი და ნათლის- მცემე-
ლიც ისე იყო შებორკილებული და შესმული საპრობილეში,
ვითარცა ხართ თქვენ ყოველნი. მართალია, რომელ იგი იყო
დაპრობილი არა ბრალისა და ბოროტ-მოქმედებისა თვისი-
სათვის, არამედ სრულიად უბრალოდ, მტრის შესმენით. ახლაც
შეუძლებელი არ არის, რომ ვინმე თქვენგანიცა უბრალოდ
იყოს შესმული და დაპრობილი აქ. ღა თუ მართლა ვინმე
არის ესრეთი თქვენს შორის, თუ მართლა ვისმე თქვენგანს თვი-
ლი სინიდისი არ ამტყუნებს იმ ცუდს საქმეში, რომლისათვის
აქ ჩასვეს იგი, იმან თავის გულში ამ სახით განიზრახოს: თუ
კი დიდი წინასარმეტყველი, ქრისტეს ნათლის-მცემელი შთა-
ავღდეს საპრობილეში, და ღმერთმან მიუშვა ესრეთი უსჯუ-
ლოება, და თუკი იგი, დიდი, წმიდა კაცი, არ დრტვინავდა,
არამედ ჰმადლობდა ღმერთსა და დაემორჩილა ღვთის განგე-

ბას, მე ვინა ვარ ცოდვილი და უღირსი, რომ არ მოვიტოვებო
ეს უბედურება-თქო. ამ სახით ანუგეშოს თავის თავი მან, ვინც
უბრალოდ იქმნა დაპყრობილი აქ.

მაგრამ, ახლა ათასში ერთხელ არ მოხდება. რომ ვინე შე-
იპყრან და ამ სახლში ვინმე შესვან სრულიად უბრალო და არა
რაშიმე დამნაშავე. ახლა იმისთანა დრო და საუკუნე არ არის,
რომ ეს მოხდეს. მაშასადამე, რა უნდა ჰქმნან და როგორ უნ-
და მოიქცენ ისინი, ვინც აქ არიან დაპყრობილნი თვისის
ბრალისა და ბოროტებისათვის? როდესაც კაცი შთავარდება
რომელსამე უბედურებაში, რა უნდა ჰქმნას მან მაშინ? რასაკვირ-
ველია, თუ სრულიად უჭკუო და უგნური არ არის, მან ყო-
ველი ღონე უნდა იხმაროს, რომ როგორმე გამოვიდეს ამ უბე-
დურებისაგან. ბარნა ეს შეიძლება მაშინ, როდესაც იგი შეიტყ-
ყობს, რამ შთაადლო ის უბედურებაში? თუ მიზეზი არ შეიტყო
თვისი უბედურებისა და არ მოსპო ის მიზეზი, ვერაოდეს ვერ
განთავისუფლდება უბედურებისაგან. თქვენც ესრედ უნდა მო-
იქცეთ. ღიდ და გამოუთქმელ უბედურებაში ხართ თქვენ ახ-
ლა, მაგრამ მარტო ის კი არ არის თქვენი უბედურება, რომ
შეპყრობილი ხართ აქ. ამაზე უდიდესი უბედურება კაცისათვის
ის არის, როდესაც ის შეპყრობილია ცოდვისაგან და ვნებისა-
გან. ცოდვამ დაგატყვევა თქვენ და შეგსვა ამ საპყრობილეში.
მაშასადამე, თუ ვისმე თქვენგანსა ჰსურს გამოვიდეს ამ საპყრო-
ბილედგან, წინაპირველად ეცადე გამოიყვანო თავი შენი სუ-
ლიერი საპყრობილედგან, ესე იგი ცოდვისაგან. შეიტყე, რამ
შემოგიყვანა აქ, რომელმა ცოდვამ? რასაკვირველია, თვითე-
ულსა თქვენგანსა შეუძლია, რომ გულში ჩაიხედოს და უმჯო-
ბესად შეიტყოს მიზეზი თვისისა უბედურებისა. მაგრამ ჩვენც
ჩვენი მხრით, რამდენიც შეგვიძლია, გიჩვენებთ რამდენსამე მი-
ზეზებს.

ზოგიერთი თქვენგანი, უთუოდ, ერთხელ როდესმე იყო
კაცი კეთილი და მართალი, და სცხოვრებდა ისე, როგორც
სხვანი, მაგრამ ამ უბედურებაში შთავარდა მისთვის, რომ აპყვა
და გაუამხანაგდა ცუდს და გარყვნილს პირებს. წინაპირველად
მათმიაჩვიეს იგი სმას, მთვრალობას; მერმე, როდესაც მოაკლ-
დათ საშუალება სმისა და მთვრალობისა, ასწავლეს მას ქურდო-

ბა. რაკი კაცი ნამუსს დაჰკარგავს და ქურდობას დაიწყებს, მერმე კაცის მკვლელობაშიაც აღვილად შთავარდება. მაშასადამე, თუ გსურს, რომ გამოხვიდე ამ უბედურებისაგან, ცუდს ამხანაგებს განეშორე. **თ**ვალი მოგცა **ლ**მერთმა და **ქ**კუა: თუ ვინმე ცუდს საქმეს გირჩევს, ნუ დაუჯერებ, თორემ დაიღუპები.

ზოგიერთი შთავარდა ამ საპყრობილეში თვისი სიხარბით და სიხარმატით. **შ**რომა ეზარებოდა და გამდიდრება ჰსურდა უშრომელად და მალე. ის არ იფიქრა, რომ ცუდად ნაშოვნი ცუდადვე დაეკარგება. მაშასადამე, იგინი უნდა ეცადონ, რომ, თუ **ლ**მერთი აღირსებს აქედგან გამოსვლას, შეუდგენ შრომას, მეცადინეობას, მუშაობასა. სჯობია მცირედი ჰქონდეს კაცს და პატიოსანი იყოს, ვიდრეღა ერთი წამისათვის გამდიდრდეს, და მერმე საუკუნოდ დაიღუპოს. **ზ**ოგიერთი კიდევ შთავარდა აქ თვისი გულ-ფიცხელობით, შურით და ცუდი ხასიათით. **შ**ურმა, ანუ სიძულვილმა, ანუ გულ-ფიცხელობამ მიიყვანეს იგი კაცის მკვლელობამდის. **ა**მისთანა კაცი უნდა ეცადოს, რომ თვისი ხასიათი გამოიკვალოს. მრთი სიტყვით, ყოველმა თქვენგანმა აქ ყოფნით უნდა ისარგებლოს, შეინანოს, გული, გაირეცხოს, სინიდისი გაიწმინდოს. **თ**უ ასე მოიქცა, ამით იგი დასდებს დასაბამსა თვისი ბედნიერებისასა, შეარცხვენს თვის სულიერს მტერს, ასიამოვნებს **ლ**მერთსა. **ლ**მერთი ყოველთვის მოელის ჩვენს მონანებას და მოქცევას. საღმრთო **წ**ერილში თქმულ არს, რომ ანგელოზნი **ლ**ვთისანი ჰხარობენ ცათა შინა, როდესაც ჰნახვენ კაცსა ცოდვილსა, მონანებულსა და ცხონებულსა.

როდესაც, ამ სახით, გრძნობაში მოვა აქ დაპყრობილი და მოინანებს, მაშინ მიიქცეს იგი წმიდა **ი**ოანე ნათლის-მცემლისადმი და მოითხოვოს მისგან **შ**უამდგომლობა **ლ**ვთის წინაშე. მან გამოსცადა, რა უბედურება არის დაპყრობა საპყრობილეში და შეეწევა სხვათაცა, რომელნი მისსავე სასჯელში არიან შთავარდნილნი. **ა**მინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

თქვეული საპყრობილის ეპკლესიაზედ ჟუთაისში.

ღვთის ამიერი იგი მწუხარება სინანულისა ცხოვრებისასა შეუნანებელსა შეიქმს, ხოლო სოფლისა ამის მწუხარება სიკვდილსა შეიქმს.

სახლი ესე არის სახლი მწუხარებისა. შექველია, რომ თქვეც, ძმანო ქრისტიანენო, აქა დაპყრობილნი მწუხარენი ხართ და შეწუხებულნი. თუ სხვანი კაცნი, უცხონი, შორიდგან მხედველნი თქვენი მდგომარეობისა, მწუხარებასა და სიბრალულსა ჰგრძნობენ, როგორღა შეიძლება, რომ თქვენ თვითონ არ სწუხდეთ თქვენს თავზედ. ბარნა რა ნაირია თქვენი მწუხარება? რა გაწუხებთ თქვენ უფრო? ზემომოყვანილ სიტყვებში წმიდა მოციქული პავლე, სულით წმიდით აგვიხსნის ჩვენ, რომ მწუხარება ორ ნაირია: ერთი მწუხარება არის ღვთის მიერი, ანუ ღვთის გულისათვის. ღვთის მიერი მწუხარება ის არის, როდესაც კაცი სწუხს თავის უღირსებას, თავის ცოდვას, სწუხს, რომ ღმერთს განეშორა, მისი მცნება დაარღვია, ნაცვლად კეთილი საქმისა ბოროტი საქმე ჰქმნა და მით გაამწარა ზეციერი მამა. ღიახ კეთილია და პატიოსანი, ძმანო, ესრეთი სულიერი მწუხარება. იგი, როგორც იტყვის წმინდა მოციქული პავლე, გააჩენს კაცის გულში სინანულსა ცხოვრებისასა. ამით დაიწყება კაცის მოქცევა და ცხოვნება.

მეორე მწუხარება არის სოფლიური. ეს მწუხარება იმაში მდგომარეობს, როდესაც კაცი სწუხს რომელიმე სოფლიური ნუგეშის მოკლებასა. ზოგიერთი კაცი, თუ რამე უბედურება დაემართა, სტირის და სწუხს, მაგრამ ღმერთზე აღარ ჰფიქრობს, და ავიწყდება, რომ ღვთისაგან არის ყოველიფე-

რი — კაცის მწუხარებაც და სიხარულიც, ბედიც და უბედურებაც. ნაცვლად მისა, რომ ლმერთს მადლობა შესწიროს, სასი-
ება არ დაჰკარგოს, იგი ჰნადვლობს მხოლოდ სოფლიურ ნუ-
გეშის მოკლებას. ნაცვლად მისა, რომ დაჰფიქრდეს და გამო-
იკვილოს რისგანაც დაემართა მას უბედურება, და მოინანოს
ის ცოდვები, რომელნი იყვნენ მიზეზნი მისისა უბედურებისა
იგი ხან ლმერთს აბრალებს თავის უბედურებას, ხან ეშმაკს, ხან
სხვა კაცს. მსრფთვი სოფლიური, ხორციელი მწუხარება; რო-
გორც იტყვის წმიდა მოციქული პავლე, სიკვდილს გააჩენს,
მოჰკლავს კაცს.

ახლა კიდევ გკითხავ მე თქვენ: რომელი ამ ორთა მწუ-
ხარებათა არის თქვენ გულში? თავიდანვე ვსთქვი, რომ არ
შეიძლება თქვენს გულში არ იყოს მწუხარება, მაგრამ ლვთის
მიერი მწუხარება არის, თუ სოფლისა ამის მწუხარება თვითო-
ეულის თქვენგანის გულში? თუ ვინმე თქვენგანი მარტო იმა-
ზედ სწუხს, რომ დაჰკერილია აქა, თავისუფლებას მოკლებულია,
მარტო იპას ჰფიქრობს, რომ ვაი თუ დაჰსაჯოს ხორციელმა
მთავრობამ, ის კაცი მართლა საცოდავია და უბედური. ამის-
თანა მწუხარება იმას არაფერს კეთილს არ მოუტანს. ის კაცი
აქედგან რომ გავა, ხელ-ახლა შეუდგება იმ საქმეებს და იმ ცოდ-
ვებს, რომელთა იგი ამ საპყრობილეში შემოაგდეს; მაშასადამე,
უარესად გაფუჭდება და დაეცემა, და ბოლოს სიკვდილით გა-
თავდება მისი მწუხარება. არა, ძმანო ჩემნო! აქ, ამ უბედურ
სახლში ლვთისა მიერი მწუხარება უნდა იყოს თქვენს გულში!
იმისთვის უნდა სწუხდეთ, რომ თქვენ თქვენმა ცოდვამ დაგლუ-
პათ, ლვთისაგან განგაშორათ, უბედურებაში ჩაგაგდოთ; ლვთის
გულისათვის უნდა შეიწუხოთ თავი, რომ მოაკლდით ლვთის
მადლსა, ზეციერსა მამას განემორჩენით, ოდესმე შეილნი ნათ-
ლისანი, შეიქმენით შეილნი ბნელისა და ცოდვისა. თუ ამას;
ჰფიქრობთ, თუ ამით შეიწუხებთ თქვენს გულსა, მაშინ გაჩნ-
დება თქვენს გულში სინანული ცხოვრებისა, ეს იქნება დასა-
წყისი თქვენი მოქცევისა და გაცოცხლებისა. თუ აქაც არ
დაჰფიქრდით, თუ ამისთანა მდგომარეობაში მყოფთა არ შეი-
ნანეთ, მაშ როდისლა დაჰფიქრდებით, როდისლა შეინანებთ?
არც უნდა სწუხდეთ იმისთვის, რომ დაჰკერილნი ხართ საპყ-

რობილეში, არამედ კიდევ უნდა მაღლობა შესწიროთ ღმერთსა. ღვთის განგებად შეჰრაცხეთ, რომ ამ საპყრობილეში ჩავარდით, ამით გიწოდებს ღმერთი სინანულისათვის და მოქცევისათვის. თუ შეინანეთ, უწინდელი საქმეები მოიძულეთ, გაცოცხლდებით, სცხონდებით; თუ აქაც არ გაიღვიძეთ და არ გამოიცვალეთ ხასიათი, საუკუნო უბედურებასა და სიკვდილსა მიეცემით, რომელიც და განგაშორით თქვენ და ჩვენ ყოველთაგან მაცხოვარმა უფალმა იესომ, არამედ მოგვეცეს სინანული ცხოვრებისა შეუნანებელი. ამინ.

მ ო ჯ ო ვ რ ე ბ ა,

თქმული ახლად მოწოდებულთა იმერეთის მცხოვრებთაგან მხედართა მიმართ, ანუ ღრუშინათა, ქუთაისის სო-
ბოროში.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო, ახლად მოწოდებულნო მხედარნო! ვგონებ, რომ თქვენ ყოველთა არა ერთ-გზის გინახავართ თქვენს სოფელში და არა ერთ-გზის გაგიგონიათ ჩემგან ქრისტიანული სწავლა და მოძღვრება. ახლაც იმისთვის დაგიბარე, რომ, მოვალეობისამებრ ჩემისა, მოგცეთ თქვენ დარიგება. ახლანდელი თქვენი მდგომარეობა, აწინდელი თქვენი თანამდებობა და მოვალეობა სულ სხვა არის, ვიდრეღა მაშინ, როდესაც თქვენ იყავით სოფლებში და სახლებში. ამისთვის დარიგებაც ჩემი სხვა უნდა იყოს.

ვინა ხართ თქვენ ახლა, რა საქმისათვის ხართ მოწოდებულნი, როგორ უნდა აღსრულებდეთ ახალსა თქვენსა მოვალეობასა? თქვენ ხართ ახლა მხედარნი, ჯარის კაცნო. თქვენ ხართ მოწოდებულნი ხელმწიფისაგან მისთვის, რათა იყვნეთ დამცველნი მშვიდობისანი და მფარველნი ქვეყნისა და მამულისა, ვითარცა შინაგანთა, ეგრეთვე და უმეტესად გარეგანთა მტერთაგან. ღიღი არის ეს საქმე და უსაჭიროესი ქვეყნისათვის!

ვერც ერთი ქვეყანა, ანუ სახელმწიფო, ვერ გასძლებს, თუ არა ჰყავს მას კარგი და ერთგული ჯარი, ანუ მხედრობა. არათუ გარეგანი მტრები წაახდენენ ქვეყანას, თუ არა ჰყავს მას კარგი მხედრობა, არამედ მარტო შინაური მტრები გაუჭირვებენ სიცოცხლეს ყოველთა მცხოვრებთა. რადგანაც ესრეთი დიდი და უსაჭიროესია მოვალეობა მხედრისა, ამისთვის დიდი მეცადინეობა, მხნეობა და ერთგულება უნდა ჰქონდეს მხედარს, რომ კარგათ აღასრულოს თვისი მოვალეობა. მხედრის მოვალეობა მდგომარეობს: პირველათ სრულსა და შეურყეველსა მორჩილებასა თვისისა უფროსისადმი. მხედრობასა შინა ყოველმა უმცროსმა მსწრაფლ, მარჯვედ და უიჭვნელოდ, ხმა ამოუღებლად უნდა აასრულოს ბრძანება თვისისა უფროსისა. წყალში ჩავარდნა, ანუ ცეცხლში შევარდნა, ანუ კლდეზე ასვლა რომ გიბრძანოს უფროსმა, დაუფიქრებლად უნდა აღასრულო. შესაძლებელია, თუ შეუძლო, კარგია, თუ ავი ბრძანება, ის უფროსმა იცის, უმცროსმა უნდა მხოლოდ აღასრულოს. მხედარი ყოველ წამს, დღე და ღამე უნდა იყოს მზად მსწრაფლ აღსრულებად უფროსის ბრძანებისა. აქედამ სჩანს რაოდენს თავის გამომეტებას მოითხოვს მხედრობის თანამდებობა. ჭეშმარიტი მხედარი თავის თავს არ დაჰზოგავს, თუ საჭიროებამ მოითხოვა, იგი ყოველთვის მზად არის სისხლის დათხევად და სისხლის შეწირვად მამულისა და ხელმწიფისათვის. მეორედ, მხედრობის მოვალეობის აღსრულება მოითხოვს ერთობას. თქვენს რაზმს ანუ წყობილობას უწოდეს რუსულ ენაზე „დრუჟინა“, რომელიც ჩვენებურად ნიშნავს ამხანაგობას, მეგობრობას. ეს მისთვის, რომ მართლა უნდა იყოს თქვენში ამხანაგობა არა თუ მხოლოდ გარეგანი, არამედ შინაგანიც, სულიერი და გულითადი. როდესაც დაგაყენებენ მწკრივად და გასწავლიან და მიგაჩვენენ, ათასი კაცი რომ იყო, სულ ერთი და იგივე მოძრაობა ერთბამად და თანხმობით უნდა აღასრულოთ, მსგავსადვე თქვენი გულიც და აზრებიც შეთანხმებულნი უნდა იყვნენ.

ესე ყოველი, რაც აქამომდე ვსთქვით, საჭირო არის და მიუცილებელი მხედართათვის თვით დროსა მშვიდობისასა, როდესაც იგინი თავის ქვეყანაში არიან; მით უმეტესად ომიანობის დროს, როდესაც იგინი წინ დაუდგებიან მტერთა მაშინ

ასწილ უმეტესი მორჩილება, მხნეობა, ერთობა, თავის უარის-
ყოფა არის საჭირო მხედართათვის. ზაგონებული ვექმნებათ
თქვენცა, რომ მოკლე დროში მოსალოდინებელ არს ომი უს-
ჯულო თათრებთან. იქნება კარგად არა გაქვსთ გაგონილი მი-
ზეზი მოსალოდინებელი ომიანობისა. მიზეზი ის არის, რომ
უწყალონი, გამხეცებულნი და უსჯულონი თათარნი უწინაც
მარადის სტანჯვიდენ მართლ-მადიდებელთა ქრისტიანეთა, მა-
გალითად, თვით ჩვენი ეს ქვეყანა რამდენჯერ არის მათგან გა-
ოხრებული, რამდენი ეკლესიები და ციხეებია მათგან დამწვა-
რი, რამდენი ათასნი კაცნი, დედანი და მამანი, მოხუცებულნი
და ჭაბუკნი მათგან არიან დაკლულნი, ამას ვინ აღრიცხავს!
ზარნა, ახლა ჩვენ რომ დაფარულნი ვართ დიდი ხელმწიფის
მოწყალებითა, სხვანი ურიცხვნი მართლ-მადიდებელნი ქრის-
ტიანენი, რომელნიც მათ ხელში დარჩნუნ ვიდრე აქამომდე,
არიან ცეცხლსა შინა, განსაცდელსა. მათისა ხსნისათვის ტან-
ჯვისაგან ემზადება ჩვენი ხელმწიფე იმპერატორი. ამ მიზეზისა-
თვის ხართ თქვენ მოწოდებულნი ყოველი სოფლებიდგან. სრუ-
ლი იმედი გვაქვს ჩვენ ყოველთა თქვენთა მემამულეთა, მეზო-
ბელთა და ნათესავთა, რომელ, თუ გარემოებამ მოითხოვა,
თქვენც არ შეარცხვენთ ჩვენსა მამულსა და მონათესავეთა,
მხნედ და მამაცურად დაჰხვდებით მტერთა და მით გაახსოვ-
ნებთ მათ მამაცობასა და მხნეობასა ჩვენთა ძველთა და წინა-
პართა, რომელნი განმავალობასა შინა მრავალთა საუკუნეთა
დაუცხრომელად ებრძოდენ მათვე მტერთა და იცავდენ მა-
მულსა.

ნუ გეშინიან, თუ ვინმე თქვენგანი დაეცა ველსა ზედა
ბრძოლისასა: იგი იქნება ნეტარი! მას ქებით ახსენებს ყოველი
კაცი! წმიდა ეკლესია მისთვის ღოცულობს ყოველთვის; მან
თვისი სიცოცხლე შესწირა მამულსა, მან სისხლი დასთხია ძმა-
თა და მონათესავეთათვის, იგი შეირაცხება მოწამეთა-თანა.
ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

თქვეული ნ მაისს, ამაღლებასა ზედა, 1882 წელსა, დაბე-
ზღებისათვის.

ნეტარ-იყვნეთ თქვენ, რაჟამს გყვედ-
რიდენ და გდევნიდენ, და სთქვან ყო-
ველი სიტყვა ბოროტი თქვენდა მო-
მართ სიძრუით ჩემთვის (მათ. მ 11).

ძმანო, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენო! თუმცა დღეს
დიდი ქრისტიანული დღესასწაულია, და ჯერ იყო იმაზედ უბ-
ნობა თქვენთანა, გარნა ჩვენ განვიზრახეთ თქმა სიტყვისა სხვა
საგანზედ, რომელზედაც ჯერედ ერთხელაც არ გვითქვამს
თქვენს წინაშე, და რომელზედაც უბნობა ერთობ საჭირო არის.
მრთი დიდი და მავნებელი, შემარცხვენელი ქვეყნისა, სულიე-
რი სენი, ცოდვა და ვნება გავრცელებულია ჩვენს ქვეყანაში და
მოითხოვს ჩვენგან, მოვალეობისამებრ ჩვენისა, მივაქციოთ მას-
ზედა ყურადღება, და ვამხილოთ იგინი, რომელნიც ემორჩი-
ლებიან იმას და მით ირცხვენენ თავსა, ადაბლებენ სახელს და
პატივს ჩვენი ქვეყნისასა. რომელია ეს ვნება, ანუ ცოდვა? არის
საიდუმლო შესმენა, ანუ დაბეზღება კაცისა მთავრობასთან,
სიტყვითა და უმეტესად საიდუმლო, უსახელო, ანუ მოგონე-
ბული სახელის წერილით. თუ ვისმეს ჩვენში შური და მტერო-
ბა აქვს ვისმესთან და უნდა როგორმე მას ავნოს, ხოლო პირ-
დაპირ, განცხადებით ვერაფერს ავნებს, თვითონაც ფარისევ-
ლია, ანუ ეშინია, მაშინ საიდუმლოდ მთავრობასთან დააბეზ-
ღებს წერილებით, რომელსა შინა სხვა და სხვა ნაირს ბრალს
დასდებს მასზედა. ეს არის ერთობ სასირცხო და საზიზღარი საქმე!
იგი გამოაჩენს დაცემულსა და მდაბიოსა ხასიათსა კაცისასა. მრ-
თობ გავრცელებულია ჩვენს ქვეყანაში ამისთანა ვნება! ნამეტ-

ნავად დაეცა ჩვენი ქვეყანა და მოაკლდა მას უმაღლესი მთავრობისაგან რწმუნება, გაკვირვებულია მთავრობა—რა ხალხია ეს ხალხიო, ერთმანეთს სვრიან, აშაფებენ, სჭამენო. მართალია, სხვა ქვეყნებშიაც არის ამისთანა ცოდვა, მაგრამ არა იმ ზომად, როგორც ჩვენს ქვეყანაში. შექველია ისიც, რომ ერთი ანუ ორი რომ იყოს ერთ დიდ მხარეში ამისთანა ცუდი საქმის მოქმედი, მთელს ქვეყანას არ უნდა დაედვას ცუდი სახელი. მაგრამ ასეა ქვეყნის ჩვეულება და მიმართულება! ერთი კაცის მიმართულება და მოქმედება მრავალ სხვა კაცს, მის მეზობელს, გაუფუჭებს სახელს; ამისთვის ვსთქვი მე, რომ ჩვენს ქვეყანას გაუფუჭდა სახელი. ბარნა, ვინც შეკრულია ამ ვნებით, ვინც შურიანია და ბოროტი გული აქვს, იმას რა ენაღვლება! იგი კმაყოფილია, თუ ვისმეს დაასხა თვისი შხამი, გესლი. თუ ვინმე ამისთანა საცოდავი კაცი ისმენს ახლა ჩემს სიტყვებს, მას მე ერთს საბუთს მოვუყვან: ნუ ჰკარგავ ტყუილად დროებას და ხარჯს! რისთვის შრომობ? რათ აწუხებ შენს თავს? პრაფერი გავლენა არა აქვს შენს შესმენას და დაბეზლებას? ღიდი ხანია შეიტყო უმაღლესმა მთავრობამ, რა ფასი აქვს შენს დაბეზლებას, და სრულიად ყურადღებას აღარ აძლევს მას. შენს თავს დიდს ცოდვაში და ღვთის წინაშე პასუხის გებაში აგდებ და შენს სურვილსაც ვერ აღასრულებ, ესე იგი, არავინ გიჯერებს. ღიდ ცოდვაში შესდინხარ მეთქი, და ეს ცხადია: დაბეზლება, შესმენა არის ცილის წამება, ნაყოფი მტერობისა და სიძულვილისა, ხოლო საღმრთო წერილიც შურისძიებას, მტერობას და ცილისწამებას დაამზგავსებს და უწოდებს კაცის კვლად. მაშასადამე ამისთანა საშინელ ცოდვას მიიღებს თავის თავზედ დამბეზლებელი, შემასმენელი, და თავის განზრახვას და მიზანს მაინც ვერ მიაღწევს. ბსურსა, ძმანო, მსმენელო, მოგიყვანო ერთი გასაკვირველი მაგალითი იმ აზრისა, რომ დამბეზლებელი თავის თავს ავნებს, ცოდვას იღებს თავის თავზედა და თავის სურვილს და განზრახვას ვერ აღსრულებს? მკდასამი წელიწადი ვარ მე ამ სამწყსოში, და ვგონებ, ნამეტანი არ იქნება, რომ ვსთქვა, ორასი მაინც, თუ არა მეტი, დაბეზლება და შესმენა მიუვიდა ჩემზე უმაღლეს მთავრობას. რა ცოდვა და უსჯულოება არ მომაწერეს იმ დაბეზლებაში! მაგალითებრ:

კაცის კვლა ერთ დაბეზღებაში პირდა პირ იყო თქმული. რაჭაში, თვით საკურთხეველში მღვდელი ბურგენიძე მოკლაო, რომელიც მე არც კი მახსოვდა, თუ იყო ამ გვარის მღვდელი იქა მრუშება, მეძაობა, ქურდობა, წმინდათა მპარაობა, ხელმწიფის ღალატობა! პირჯვრის წერა სულ არ ვიცი, უსამართლოცა ვარ, უღმერთო, ანგაარი ვარ, მოქრთამე და კიდევ სხვა მრავალი, ვინ მოიგონებს ახლა, ვის გაახსენდება! და რა გამოვიდა ყოველთა ამ ურიცხვთა შესმენათა და დაბეზღებათაგან? სრულიად არაფერი! მთავრობას რომ მართლა დაეჯერებია ერთი მაინც ამათგანი, როგორღა დამაყენებდა მე აქ! ჰეშმარიტებას ვიტყვი, მე თვით იგინი მეცოდვებიან, რომელიც ამდენს მახეზღებენ, არა თუ ვემდური და ვუწყრები მათ! მე კი არ მამტყუნებენ, არამედ თავის თავს ამტყუნებენ; საკუთარის ხელით სიგელს სწერენ თვისი ცოდვასას, რომელიც მათ ღღესა სასჯელისასა წარმოუდგება შესარცხვენელად მე კი არ მავნებენ, იგინი თვის თავს ავნებენ; მე კი არ მაშავებენ, თავი თვისი გააშავეს და თვისი სამშობლო. ღვთის წინაშე დიდ პასუხის გებაში ჩავარდებიან, თუ არ შეინანეს. ამაზედ უმეტეს რამეს გეტყვი, თუ გინდ არ დაიჯერო. მე კიდევ მიხარია და მადლობელი ვარ მათი, ვინც ასე მდევნის და მასმენს მთავრობასთან. ეს როგორ იქნებაო, იტყვი შენ, რა არის აქ სასიხარულოო? აი რა: ერთ კარგ წიგნში, რომელიც მე მიყვარს და თქვენცა, ესრედ არის დაწერილი: „ნეტარ იყვნეთ თქვენ, რაჟამს გადევნიდენ და გყვედრიდენ. და სთქვან თქვენზედა ყოველი სიტყვა ბოროტი“. აი ეს სიტყვა მანუგეშებს მე. ბაამრავლონ ჩემზედ ყვედრება, ცილის-წამება, დაბეზღება,—ამით მე იგინი კეთილს მიყოფენ. სხვა რამე კეთილი და სათნო ღვთის წინაშე არაფერი მიქნია, ჩემი დიდი წოდება მე ცოდვილმა ვერ გავამართლე და ყოველთვის მეშინია, რომ არ დავისაჯო ღვისაგან, გარნა იქნება ამით მაინც შემიწყნაროს ღმერთმა და არ დამსაჯოს, რომ ვითმენ ამას ყოველსა სულგრძელად, არ ვუჩივი მათ ღმერთთან ლოცვაში, არამედ კიდევ ვევედრები: მიუტეოს მათ, გაასწოროს მათი ცუდი ხასიათი. შინ იცის, იქნება რითიმე შევსცოდე მათ, თუმცა არ მახსოვს ვის და რით; გარნა, მაინც

არ უნდა იქმოდენ ამისთანა საქმეს. უთუოდ ღვთის განგებით არის ეს, რომ ამოდენი ყვედრება, ცილის-წამება და სიტყვა ბოროტი დამედვა მე. იქნება ამით ჰსურს ღმერთს განწმენდა ჩემი ცოდვებისა და ცხონება ჩემი ცოდვილი სულისა; და ისიც შეიძლება, რომ ჩემთა დამბეზღებელთაგანი და ცილის მწამებელთაგანი არა თუ დაჩაგრული იყოს ჩემგან, არამედ დაჯილდოებულიც; თუ იგი ერის კაცია, უთუოდ ერთი შენდობა მაინც მიუღია ჩემგან, ერთხელ მაინც ჯვარი გადავსწერე მას; ესეც კეთილის ყოფაა. ბარნა უფრო საფიქრელია, რომ, ის ჩემი მარადის დამბეზღებელი, არის ერთი ვინმე სასულიერო წოდების კაცი; იქნება ჩემგან იგი კიდევ არის დაჯილდოებული და ამაღლებული, და მაინც მემტერება მე დასცდილობს გამაშაოს--ესეც შესაძლებელია ჩვენ ქვეყანაში. მე ღმერთი უფრო შემიბრალებს და მომიტევეს ჩემს ცოდვებს, გარნა იმ საცოდავს უდიდესი ბრალი დაედება. მტერზედაც არ გვაძლევს ნებას უფალი იესო ქრისტე შურის ძიებისა და ცილის წამებისას, და თუ კეთილის მყოფელისა ვინმემ იკადრა ცილის წამება, დაბეზღება და შესმენა, სადღა დაემალება იგი განკითხვასა ღვთისასა? უკანასკნელს შემთხვევაში სწორედ ჩემ ცოდვილ თავზედაც აღსრულდა სიტყვა ღვთისისა: რომელთა მომაგეს მე ბოროტი კეთილისა წილ, მასმენდეს მე, (ანუ მამბეზღებდეს), რამეთუ ვსდევდი (ვეძებდი) სიმაართლესა, იყავნ ნება უფლისა! ამინ.

დასასრული.

ს ა რ ჩ ე ვ ი .

	ვერდი.
მოძღვრება კვირიაკესა ზედა მეზვერისასა და ფარისევე- ლისასა	3
სიტყვა კვირიაკესა ზედა ფარისეველისასა ღ მეზვე- რისასა	7
სიტყვა კვირიაკესა უძღვების შვილისასა	11
სიტყვა უძღვების კვირიაკესა ზედა	14
მოძღვრება კვირიაკესა ხორციელისა	17
სიტყვა ხორციელის კვირიაკესა ზედა	21
სიტყვა ყველიერის კვირიაკესა ზედა	25
სიტყვა კვირიაკესა ზედა ყველიერისასა	29
მოძღვრება კვირიაკესა ზედა ყველიერისასა	32
სიტყვა კვირიაკესა ყველიერისასა	35
სიტყვა კვირიაკესა ზადა ყველიერისასა	38
მოძღვრება დიდ-მარხვის პირველ კვირიაკის სამშაბათს	41
მოძღვრება დიდი მარხვის პირველის კვირიაკის ოთხშა- ბათს	43
სიტყვა თეოდორობის კვირიაკესა ოთხშაბათსა ზედა	46
სიტყვა თეოდორობის კვირიაკის ოთხშაბათსა, ზიარებად გამზადებულთა მიმართ	49
მოძღვრება აღსარებისა თქმად მომზადებულთადმი თედო- რობის კვირიაკის ოთხშაბათს	52
მოძღვრება თეოდორობის კვირიაკესა პარასკევსა ზედა კოლი- ვას ანუ წანდილის კურთხევის წინად 1869 წ	55
მოძღვრება ზიარებად გამზადებულთათვის, თქმული ქუთაისს	58
მოკლე მოძღვრება მაზიარებელთადმი	60
სიტყვა მართლ-მადიდებლობის კვირიაკესა ზედა	62
სიტყვა მართლ-მადიდებლობისა კვირიაკესა ზედა	65
სიტყვა მართლ-მადიდებლობის კვირიაკესა ზედა	68
სიტყვა ქუთაისის საკათედრო სობოროსა შინა 1878 წ	70
5 მირტს მართლმადიდებლობის კვირიაკესა ზედა	70
სიტყვა პირველსა დიდმარხვის კვირიაკესა, მართლ-მადი- დებლობისა	74
სიტყვა მეორესა კვირიაკესა ზედა დიდისა მარხვისასა	77
სიტყვა მეორესა კვირიაკესა დიდმარხვისასა	82
სიტყვა მეორესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა	84
მოძღვრება, თქმული მეორესა კვირიაკესა ზედა დიდისა მარხვისასა	88

	გვერდი.
სიტყვა მესამესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა . . .	94
სიტყვა მეოთხესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა . . .	98
სიტყვა დიდმარხვის მეოთხესა კვირიაკესა ზედა . . .	102
სიტყვა მეხუთესა კვირიაკესა ზედა დიდისა მარხვისასა . . .	105
სიტყვა მეხუთესა კვირიაკესა ზედა დიდისა მარხვისასა . . .	109
სიტყვა ბზობის კვირიაკესა ზედა . . .	112
მოკლე სიტყვა დიდ ხუთშაბათს . . .	116
მოკლე სწავლა დიდ ხუთშაბათს . . .	118
სიტყვა დიდ პარასკევს ჯვარცმის გარდამოხსნასა ზედა . . .	120
სიტყვა ჯვარცმის გარდამოხსნასა ზედა . . .	124
სიტყვა დიდ პარასკევს ჯვარცმის გარდამოხსნასა ზედა . . .	128
ლოცვა ნაცვლად ქადაგებისა, თქმული დიდ პარასკევს წინაშე ჯვარცმის გარდამოხსნისა . . .	130
სიტყვა კვირაცხოვლობასა ზედა ანუ თომა მოციქულისა . . .	134
სიტყვა მენელსაცხებლეთა კვირიაკესა ზედა . . .	139
სიტყვა მესამესა კვირიაკესა ზედა მენელსაცხებლეთა . . .	142
სიტყვა მესამესა მენელსაცხებლეთა კვირიაკესა შემდგო- მად აღდგომისა . . .	146
სიტყვა მენელსაცხებლეთა კვირიაკესა ზედა . . .	150
სიტყვა კვირიაკესა ზედა განრღვეულისასა . . .	154
სიტყვა კვირიაკესა ზედა სამარიტელისასა . . .	157
სიტყვა სამარიტელის კვირიაკესა ზედა . . .	161
სიტყვა კვირიაკესა ზედა შობიღვან ბრმისასა . . .	166
სიტყვა კვირიაკესა ზედა შობიღვან ბრმისა . . .	170
სიტყვა მესამესა კვირიაკესა ზედა შემდგომად სულის წმი- დის მოფენისა . . .	173
სიტყვა, მეოთხესა კვირიაკესა შემდგომად სულის წმი- დის მოფენისა . . .	177
სიტყვა მეხუთესა კვირიაკესა ზედა შემდგომად სულის წმიდის მოფენისა . . .	180
მოძღვრება მეხუთესა კვირიაკესა ზედა . . .	183
სიტყვა მეხუთესა კვირიაკესა ზედა . . .	188
სიტყვა მეცამეტესა კვირიაკესა ზედა . . .	190
სიტყვა მეთექვსმეტესა კვირიაკესა ზედა . . .	192
მოძღვრება მეთექვსმეტესა კვირიაკესა ზედა . . .	195
სიტყვა მეჩვიდმეტესა კვირიაკესა ზედა . . .	198
მოძღვრება მეჩვიდმეტესა კვირიაკესა ზედა . . .	200
სიტყვა, თქმული 21 კვირიაკესა ზედა . . .	203
სიტყვა 22 კვირიაკესა ზედა . . .	208

მოძღვრება 25 კვირიაკესა ზედა	212
სიტყვა 25 კვირიაკესა ზედა :	215
სიტყვა 25 კვირიაკესა ზედა მოწყალე სამართლისასა	218
სიტყვა 25 კვირიაკესა ზედა	221
მოძღვრება კვირიაკესა შემდგომად ჯვართამაღლებისა	224
სიტყვა 26 კვირიაკესა	227
სიტყვა 26 კვირიაკესა ზედა	231
სიტყვა 26 კვირიაკესა ზედა	234
სიტყვა 27 კვირიაკესა ზედა	239
სიტყვა, 31 კვირიაკესა ზედა	242
მოძღვრება კვირიაკესა შემდგომად ნათლის ღებისა	247
სიტყვა ახალის 1884 წ., თქმული ქუთაისის სობოროსა	
შინა	250
მოკლე მოძღვრება ახალი წლისათვის	254
სიტყვა მირქმის ანუ მიგებების დღესასწაულსა ზედა	256
სიტყვა მირქმისა იესო ქრისტესა	260
სიტყვა, თქმული ქუთაისის დღესა უფლის მიგებებისა ანუ	
მირქმისა	262
მოძღვრება ფერისცვალებასა ზედა	267
სიტყვა ფერისცვალებასა ზედა	271
სიტყვა, ფერისცვალებასა ზედა	275
სიტყვა, თქმული ჯვართამაღლების დღესასწაულსა ქუ-	
თაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა სახორციელო და სასუ-	
ლიერო სასწავლებელთაგან შეკრებილთა მოსწავლეთა-	
დმი 1874 წ.	279
მოძღვრება ამაღლების დღესა ზედა	283
მოძღვრება თქმული გელათს 8 სექტემბერს 1882 წ.	286
სიტყვა ღვთისმშობლის შობის დღესა, თქმული გელათის	
მონასტერს 1877 წ.	291
მოძღვრება, თქმული გელათს 1869 წ. 8 სექტემბერს	294
მოკლე მოძღვრება ტაძრად მიყვანებასა ზედა ყოვლადწმი-	
ლისა ღვთისმშობლისა	299
მოძღვრება დღესასწაულსა ზედა ხარებისასა	301
სიტყვა ხარების დღესა	305
მოძღვრება, თქმული ქუთაისის კათედრის ეკლესიაში 25	
მარტს, ხარების და ბზობის დღესასწაულთა ზედა 1879 წ.	308
სიტყვა დღესა ხარებასა, თქმული ქუთაისის სობოროსა შინა	310
სიტყვა, თქმული ქუთაისის სობოროში 25 მარტს 1881 წ.	315
მოკლე სიტყვა ღვთისმშობლის მიძინებასა ზედა	321
სიტყვა 29 აგვისტოს, იოანე ნათლის მცემლის თავის კვე-	
თასა ზედა	323

სიტყვა პეტრეპავლობის დღესა	326
მოკლე მოძღვრება პეტრეპავლობასა ზედა	330
სიტყვა პეტრეპავლობის დღესა ზედა	332
მოძღვრება, თქმული ქუთაისის მთავარ ანგელოზის ეკლესიასა შინა	335
სიტყვა, თქმული ქუთაისის მთავარანგელოზის ეკლესიასა შინა	341
სიტყვა 14 იანვარს ქუთაისის საქალებო გიმნაზიაში.	344
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა მოსწავლეთადმი სხვათა და სხვათა ქუთაისის სასწავლებელთა შინა 1879 წ.	349
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა სასულიერო და სახორციელო სასწავლებლების მოსწავლეთადმი, 1876 წ.	353
სიტყვა, თქმული საკათედრო ეკლესიაში 1877 წ., წინაშე შეკრებილთა მოსწავლეთა სხვადასხვა სასწავლებელთაგან	358
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საპყრობილეში, ეკლესიის კურთხევასა ზედა, 1871 წ. იანვრის 3-სა	361
სიტყვა, თქმული 1880 წ. ქუთაისის საპყრობილესა შინა მოძღვრება, თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიასა შინა, ქურდობისათვის	364
სიტყვა, თქმული 29 აგვისტოს 1875 წ. ქუთაისის საპყრობილესა შინა	367
სიტყვა თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიაში მესამე მცნებაზე.	371
სიტყვა თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიაში მესამე მცნებაზე.	374
მოკლე სიტყვა ერთ მიცვალებულ მოვაჭრეზე ქუთაისში მოძღვრება, თქმული სოფლის დიხაშხოს ეკლესიის კურთხევაზე	377
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საკათედრო სობოროსა შინა 1868 წ.	380
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიაში 1876 წ.	383
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიაში	284
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიაში	392
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საკათედრო ეკლესიაში	395
სიტყვა, თქმული 6 დეკემბერს 1883 წ. ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიის ეკლესიაში, რუსულ ენაზე	400
სიტყვა, თქმული ქუთაისის ბანკის დამაარსებელის ბესარიონ ლოლაბერიძის წესის აგებაზე 1879 წ. მარტის 7 დღესა	404
სიტყვა, თქმული ქუთაისის საპყრობილის ეკლესიასა შინა 29 აგვისტოს	408
სიტყვა, თქმული საპყრობილის ეკლესიაზე ქუთაისში	411
მოძღვრება, თქმული ახლად მოწოდებულთა იმერეთის მცხოვრებთაგან მხედართა მიმართ, ანუ დრუჟინათა, ქუთაისის სობოროში	413
სიტყვა, თქმული 6 მაისს, ამაღლებასა ზედა 1882 წ., დაბეზღებისათვის	416

Издательство
ТЕХНИКА и ЦЕНТРА

